

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206174

UNIVERSAL
LIBRARY

శ్రీ

సప్తమ్యాగస్తా ర్థప్రదీపి - ౪౩

బుద్ధి ద ప్రయోగా దర్శ

సహజం

206174

పుస్తకం

రామసే - రుశాస్త్రియ పా సన్

1933.

1933.

rights Reserved

శ్రీః
సప్రయోగస్తార్తప్రదీపికాఖ్య
బు గ్వేద ప్రయోగా దర్శః
స స్వ రః.

శ్రీ పురాణం తిరుమలయజ్ఞసంకలితః

వేంకటగిరిపురవాస్తవ్యేన,

బ్రహ్మశ్రీ వెంపటి రామనాథశాస్త్రిణా

వ రి మ్కృ తః.

చెన్న పు ర్యా మ్:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రి లుఅండ్ సన్స్

ఇ త్యే తైః, ప్ర క టి తః

1932.

All Rights Reserved.

PRINTED BY
V RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE SRI RAMA PRESS,
Tondiarpet, Madras.—1932—800

పీ ఠి కా.

ఆశ్వలాయనాదిమహర్షయో - గర్భాధానాద్యంతేష్టివర్యంతం
 గృహ్యణి సూత్రరూపేణ సూచయామాసుః తత్సూత్రాభిప్రాయం
 గార్గ్యనారాయణాదయః ప్రాచీనమతా న్యనుసృత్య వృత్తివ్యాఖ్యాన
 రూపేణ బోధయామాసుః. శ్రీమత్పురాణం తిరుమలయజ్ఞానస్త దవ
 లోక్య స్తార్థప్రదీపికాం ప్రాకుర్వత్ సా పాతకలేఖకప్రమాదా త్క్ర
 మేణ తత్రతత్ర పదవృత్తవర్ణలోపానిభూయిష్ఠా సంబభూవేతి శ్రీమద్భి
 రావిభివంశముక్తాఫలైర్వేంకటేశ్వరశాస్త్రిభిః, శ్రీమదప్పలరామా
 ర్యణ చ ప్రోత్సాహితోఽహం తా మవలోక్య, బ్రహ్మశ్రీ, వోగోటి
 సీపారామార్యవర్యదత్తప్రాచీనతాళపత్రపుస్తకసాహాయ్యేన సక్రయో
 గాం సమకరవమ్.

ఇతి,

వెంపటి రామనాథశాస్త్రి,

ఆర్ వి యమ్ హైస్కూలు, ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయః,

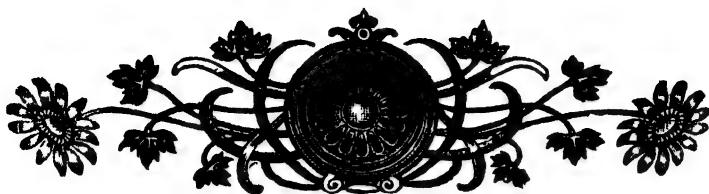
వేంకటగిరి.

శ్రీః.
వి ష య సూ చీ.

విషయం.	పుష్టాంకం.	విషయం.	పుష్టాంకం.
ప్రథమాధ్యాయం.		నామకరణమ్.	75
గణాధిపతిపూజా.	1	నిష్క్రమణమ్.	76
పుణ్యగావాచనమ్.	5	కర్ణవేధకాలం.	77
స్వస్తివాచనమ్.	10	అన్నప్రాశనంతత్కాలశ్చ.	”
నాందీవిధిః.	11	చాలకాలం.	78
నాందీప్రయోగః.	12	చాలమ్.	”
నాందీపూర్వకకర్తాణి.	14	అక్షరాభ్యాసకాలం.	80
సాలీపాకకాలం.	”	అక్షరాభ్యాసః.	81
సాలీపాకః.	15	పత్నికుమారోపవేశనమ్.	”
నవగ్రహమఖిః.	26	మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయః.	82
గ్రహపూజాద్రవ్యాణి.	35	ఉపనయనమ్.	83
నవగ్రహహోమః.	37	ఆగ్నికార్యమ్.	87
పూర్ణాహుతిసూక్తమ్.	43	బ్రహ్మదనమ్.	90
ముఖాపలాకనమ్.	44	సదస్యమ్.	91
నక్షత్రశాస్త్రం.	45	మేధాజననమ్.	92
శాస్త్రభిషేకసూక్తాని.	50	నైమిత్తికోపనయనవిధిః.	93
(యాజుషీ)నక్షత్రసీరికా.	52	అధ్యాయోపాకరణకాలం.	94
ఉపహోమః.	59	ఉపాకరణమ్.	”
పునస్సన్ధానమ్.	60	బ్రహ్మయజ్ఞః.	98
ఔపాసనమ్.	63	ఉత్సర్జనమ్.	100
గర్భాధానకాలం.	65	సూక్తపారాయణమ్.	102
ప్రగృహార్చనహోమః.	”	వేదప్రతేఘమహానామ్నిప్రతమ్.	106
గర్భాధానమ్.	68	ఉపనిషద్వ్రతమ్.	109
పుంసపన మనవలూభనంచ.	70	గోదానప్రతమ్.	”
సీమంతకాలం.	72	ద్వితీయాధ్యాయః.	
సీమంతోన్నయనమ్.	”	సమావర్తనమ్.	111
జాతకర్త.	74	మహావ్యాహృతిహోమః.	117
నామకరణకాలం.	75	వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.	119

విషయము.	పుష్టాంకము.	విషయము.	పుష్టాంకము.
వివాహము.	119	అగ్నివృక్షమున పాపమును తీర్చుట.	164
కన్యావరణము.	121	అర్చనావివాహము.	165
నిరీక్షణము.	123	తృతీయాధ్యాయము.	
కన్యాదానము.	124	పార్వతీశాస్త్రము.	168
మహాసంకల్పము.	"	తత్త్వవర్ణనము.	"
అనుదానము.	127	పాదప్రక్షాళనము.	171
అక్షతారోపణము.	"	సింధుప్రదానము.	179
ప్రధానహోమము.	131	సంకల్పశాస్త్రము.	184
సప్తపదీ.	134	శుభకర్తానస్తరశాస్త్రము.	"
అరుంధతీదర్శనము.	135	అగ్నికరణపాణిహోమవిధి.	"
పసిష్టసూక్తము.	"	అష్టకాశాస్త్రము.	185
సమిత్సమారోపణము.	137	అష్టకాహోమము.	186
పథుగృహప్రవేశము.	138	అన్యష్టకము.	187
ప్రవేశహోమము.	139	శ్రాద్ధే శోషనీయాబ్రహ్మణ్యము.	189
సదస్యము.	140	శ్రాద్ధే వర్షనీయాబ్రహ్మణ్యము.	191
నాకబలిరంగవల్లూది.	"	శ్రాద్ధస్వరూపంతద్ధేదాకాలకర్తృదయము.	193
నాకబలి.	141	విశ్వేదేవము.	194
ఫలదానము.	143	తిథినిర్ణయము.	195
నూతనపథుగృహప్రవేశము.	144	యతివిషయము.	196
ద్విభౌర్యాగ్నిసంధానము.	"	పతితానామరణము.	"
శ్రవణాకర్త.	146	కారుణ్యవిషయము.	197
సర్పబలి.	148	గృహణే ప్రత్యాభిషేకము.	198
ఆశ్వయుజీకర్త.	149	రజస్వలాకర్తృకశాస్త్రము.	"
ఆగ్రయణసాలీపాకము.	150	మలమాసశాస్త్రవిషయము.	"
ప్రత్యవరోపణము.	151	ఆశాఠమధ్యేశాస్త్రము.	199
బ్రహ్మయజ్ఞము.	152	అనాకర్ణితమరణము.	"
వైశ్వదేవము.	153	ఉపవాసవినిశాస్త్రము.	"
గృహబలి.	156	శితుః పూర్వంశాస్త్రము.	200
వైశ్వదేవప్రారంభకాలనిర్ణయము.	157	నిత్యశాస్త్రము.	"
పునరాధానవిధానము.	158	మహాలయశాస్త్రము.	"
వినితాకరణే అనుక్తకరణేచ పాపమును తీర్చుట.	159	సంక్రాంతిపునర్వత్సరావిధి-పుణ్యకాలము.	202
బ్రహ్మణ్యోజననిర్ణయము.	164	సూర్యచంద్రగృహణే కర్తవ్యవిధి.	203

విషయము.	పृష్టాంకము.	విషయము.	పृష్టాంకము.
తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధవిధానమ్.	205	నిత్యస్నానవిధి.	265
అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.	206	భస్మస్నానమ్.	267
వృత్తిపాతయోగాః.	"	గోమయస్నానమ్.	268
అర్థోదయమహోదయాః.	207	మృత్తికాస్నానమ్.	"
గజచ్ఛాయా.	"	సంధ్యావందనమ్.	271
మహాపౌర్ణమాసీ.	"	సాయాహ్నికదుర్గోపస్థానమ్.	276
మహాజ్యేష్ఠీ.	208	దేవతార్చనమ్.	278
మహామాఘ.	"	మంత్రపుష్పమ్.	285
శ్రవణద్యాదశ్యాదిపుణ్యతిథయః.	"	పంచాయతనపూజావిధానమ్.	287
శ్రాద్ధసన్నిపాతే.	209	నూతనప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధి.	"
తర్పణకాలాః.	210	వనప్రతిష్ఠావిధి.	290
యమతర్పణమ్.	211	పక్షిపూర్తివర్ధంతీ.	291
భిష్మతర్పణమ్.	212	పుత్రసంగ్రహవిధి-దత్తహోమశ్చ.	295
ఆద్భికప్రయోగాః.	213	వికనత్యక్తజననశాంతి.	296
అన్నసూక్తమ్.	222	శౌనకీయనారకేష్టనశాంతి.	"
శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.	233	వాస్తుపరీక్షాదీపికా.	299
అధిశ్రవణమ్.	"	వాస్తుశాస్త్రీ.	300
హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.	243	మంగళాప్తకమ్.	301
సంకల్పశ్రాద్ధంకదాకర్తవ్యమ్.	244	ఆశీర్వాచనమంత్రాః-ఋగ్వేదాశీ.	302
మహాలయప్రయోగాః.	245	" యజుర్వేదాశీ.	303
మహాలయశ్రాద్ధేపిండనిధానక్రమణ్యోకాః.	246	" సామవేదాశీ.	304
విశేషపిండదానశ్లోకాః.	"	స్వస్తిమంత్రార్థాః.	"
చతుర్థాధ్యాయము.		ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.	"
మహాశాస్తిసూక్తాని.	248	వివాహ.	"
మహాసౌరసూక్తాని.	254	సర్వముహూర్తానంతరంకర్తవ్యాశీ.	305
కనిక్రదత్సూక్తమ్.	264		

హరిః ఓమ్.

స ప్ర యో గ

స్తా ర్త ప్ర దీ పి కా యాం

ప్ర థ మా థ్యా యః.

అథ గణాధిపతిపూజా.

శ్లో ఆశ్వలాయనమాచార్య మభివాద్యర్చివిదాం ముదే,
స్తార్తప్రదీపికాం సప్రయోగా మావిష్కరోమ్యహమ్.

హరిః ఓమ్ * దేవీంవాచమజనయంతదేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశ
వోవదంతి, సానోమంద్రేష్టమూర్జందహానాథేచుర్వాగస్తాసుపసుష్టుతైతు.
అయముహూర్త సుసుహూర్తోఽస్త్విత్యసుగృహ్లాంతు, అయం
ముహూర్తసుముహూర్తోస్తు తదేవలగ్నంసుదినం తదేవతారాబలం
చంద్రబలంతదేవ, విద్యాబలంచైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతేతేఽంఘ్రీయుగం
స్తరామి. యత్ర యోగీశ్వరఃకృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః, తత్రశ్రీ
ర్విజయో భూతిర్భ్రువానీతిర్వతిర్వమ అనన్యాశ్చింతయంతోమాం యే
జనాః పర్యుపాసతే, తేహానిత్యాభియుక్తానాంయోగక్షేమం వహామ్య
హం. స్మృతేసకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే, పురుషస్తమజం
నిత్యం ప్రజామిశరణం హరిం సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తి తేహామమం
గళమ్, యేహం హృగిష్ఠో భగవాన్తంగళాయతనంహరిః లాభస్తేహం
జయస్తేహం కుతస్తేహం పరాభవః, యేహ మిందీవరశ్యామో హృద
యస్థోజనార్దనః. ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం, లోకాభి

రామం శ్రీరామం చూయోభూయో నమామ్యహమ్ సుముఖశ్చైక
దంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః, లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణా
ధిపః ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః, వక్రతుండశూర్ప
కర్ణోహేరంబ స్కందపూర్వజః. షోడశై తానినామాని యగపఠేచ్ఛృణు
యాదపి, విద్యారంభే వివాహేచ ప్రవేశే నిర్గమేతథా. సంగ్రామే
సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య నజాయతే శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం
చతుర్భుజం, ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే అభీష్టి
తార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితో యస్మైరైరపి, సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధి
పతయేనమః. కేశవాయస్వాహా, నారాయణాయస్వాహా, మాధవాయ
స్వాహా, గోవిందాయనమః, విష్ణవేనమః, మధుసూదనాయనమః,
త్రివిక్రమాయనమః, వామనాయనమః, శ్రీధరాయనమః, హృషీకేశ
శాయనమః, పద్మనాభాయనమః, దామోదరాయనమః, సంకర్షణాయ
నమః, వాసుదేవాయ నమః, ప్రద్యుమ్నాయ నమః, అనిరుద్ధాయ
నమః, పురుషోత్తమాయ నమః, అధోక్షజాయ నమః, నారసింహాయ
నమః, అచ్యుతాయ నమః, జనార్దనాయ నమః, ఉపేంద్రాయ నమః,
హరయేనమః, శ్రీకృష్ణాయనమః పృథివ్యాః మేరోపృష్ఠఋషిః, కూ
ర్మోదేవతా, సుతలంఛందః, ఆసనే వినియోగః. ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ
ఋషిః, పరమాత్మాదేవతా, వైవీగాయత్రీఛందః, ప్రాణాయామేవిని
యోగః * ఓంభూః - ఓంభువః - ఓంస్వః - ఓంమహాః - ఓంజనః - ఓతపః -
ఓంసత్యం - ఓంతత్సమితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః
ప్రచోదయాత్, ఓమాపోజ్యోతిరసోఽమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్స్వరోమ్
మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరస్త్రీత్యర్థం - శుభశోభనే
ముహూర్తే - అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయశార్ధే - శ్వేతవరాహకల్పే - వైవ
స్వతమన్వంతరే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే-భరతవర్షే
భరతఖండే - మేరోఃదక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్యాగ్నేయప్రదేశే-కృష్ణా
కావేర్యోర్ధ్వధ్యప్రదేశే - స్వగృహే - సమస్తదేవతా బ్రహ్మణసన్నిధౌ

అస్మిన్వర్తమానేన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సంవత్సరే...
 అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే...నక్షత్రే...
 యోగే...కరణే ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్తాకం సకు
 టుంబానాం తేమస్థైర్యవిజయాయురారోఽన్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం-ధర్మాధ
 కామమోక్షచతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం - సమస్తమంగళావా
 త్సర్థం - అముకంకర్త కరిష్యమాణః, తరంగ తేష్వినతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
 పృథ్వ్యర్థం శాంత్యర్థం అభ్యుదయార్థంచ - ఏభిర్వహజనైస్సహ స్వస్తి
 పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ఆదానిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణాధి
 పతిపూజాం కరిష్యే * గణానాంత్యాగృత్స్నమదోగణపతిర్జగతి, గణ
 పత్యావాహనే వినియోగః * గణానాంత్యాగృణపతింహవామహేక్షవిం
 కవీనాముప్రమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశు
 ణ్విన్నూతిభిస్సీదనాదనమ్ శ్రీగణపతిం ధ్యాయామి-ఆవాహయామి-
 ఆసనం సమర్పయామి-అర్ఘ్యం సమర్పయామి - పాద్యం సమర్పయామి-
 ఆచమనీయం సమర్పయామి- జౌపచారికస్నానం సమర్పయామి * ఆప్తో
 హిష్ఠామయోధువస్తానః ఉర్జేదధాతన, మహారణాయచక్షునే, యోవ
 శ్చివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః, ఉశతిరివమూతరః, తస్మాతరం
 గమామవోయస్య క్షయాయజిన్వధ, ఆపోజనయథాచనః, స్నానా
 నంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి * అభివస్తాసువస్తనాన్యక్షాభిధేనూ
 స్సురుఘాః పూయమానః, అభిచంద్రాభర్తవోహిరణ్యాభ్య శ్వానధి
 నోదేవసోమ, గణాధపతయే నమః, వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి - (తద
 భావే) అక్షతాః సమర్పయామి * యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతే
 ర్యత్సహజం పురస్తాత్, ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రంయజ్ఞోపవీ
 తంబలమస్తు తేజః. గణపతయే నమః-యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి * గంధ

ద్వారాందురాధర్వాంనిత్యపుష్టాంకరీషీణీం, ఈశ్వరీంసర్వభూతానాంతా
 మిహోపహ్వయే శ్రియం గణపతయే నమః - గంధాః సమర్పయామి.
 *ఆయనేతేప్రగాయజేదూర్వా రోహంతుపుష్పిణీః, ప్రదాశ్చపుండరీ
 కాణి సముద్రస్యగృహాశ్చమే గణపతయే నమః - అలంకారార్థం అక్ష
 తాః సమర్పయామి, పుష్పాణి పూజయామి, ఓం సుముఖాయ నమః,
 ఓం ఏకదంతాయ నమః, ఓం కపిలాయ నమః, ఓం గజకర్ణికాయనమః,
 ఓం లంబోదరాయ నమః, ఓం వికటాయ నమః, ఓం విఘ్నరాజాయ
 నమః, ఓం గణాధిపాయ నమః, ఓం ధూమకేతవే నమః, ఓం గణాధ్య
 తాయ నమః, ఓం ఫాలచంద్రాయ నమః, ఓం గజాననాయ నమః,
 ఓం వక్రతుండాయ నమః, ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః, ఓం హేరంబాయ
 నమః, ఓం సుందరపూర్వజాయ నమః, గణపతయే నమః - నానావిధ
 పరిమళపత్రపుష్పాణి సమర్పయామి. వనస్పతిరైర్దివ్యైర్నానాగంధై
 స్సుసగయుతం, ఆఘ్రేయ స్సర్వదేవానాంధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతాం
 గణపతయే నమః-ధూప మాఘూపయామి సాజ్యం త్రివర్తినయం క్తం
 వహ్నినాయోజితం మయా, గృహాణమంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరా
 పహమ్. గణపతయే నమః - దీపందర్శయామి, ధూపదీపానంతర మాప
 మనీయం సమర్పయామి నైవేద్యం * ఓం భూర్భువస్వః తత్సవితు...
 చోదయాత్, సత్యంతర్వర్తేన పరిషించామి - అమృతమస్తు, అమృతో
 షస్తరణమసిస్వాహా ఓం ప్రాణాయస్వాహా - ఓం అపానాయస్వాహా-
 ఓంవ్యానాయ స్వాహా-ఓం ఉదానాయ స్వాహా-ఓం సమానాయ స్వా
 హా. గణాధిపతయే నమః - గుడం నారికేళఫలం నివేదయామి, మధ్యే
 మధ్యేపానీయం స...మి, ఉత్తరంపోశనం సమర్పయామి, హస్తప్రత్యూ
 శనం స...మి, పాదప్రత్యూశనం స...మి, శుద్ధాచమనీయం స...మి, పూ
 గీఘలసమాయుక్తం నాగవల్లీదళైర్మృతం, కర్పూరచూర్ణ సంయుక్తం
 తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం, గణపతయేనమః-తాంబూలం స...మి.

* శ్రియేజాతశ్రియ ఆనిరియాయ శ్రియం వయోజరిత్యభ్యో దధాతు,
 శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయా భవంతస్తత్యాసమిథామితద్రా. గణా
 ధిపతయేనమః, కర్పూరసీరాజనం దర్శయామి, వీరాజనానంతరం ఆచమ
 నీయం సమర్పయామి విఘ్నే శవిధిమార్తాండ చంద్రేంద్రో పేంద్రవం
 దిత, నమో గణపతే తుభ్యం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్తతే సువర్ణమంత్ర
 పుష్ప స...మి. ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారా స...మి యస్యస్త్వ
 త్యాచనామోక్త్యా తపః పూజాక్రియాదః, న్యూనంసంపూర్ణతాం
 యాతి సద్యోవందే త మచ్యుతం మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తి
 హీనం గణాధిప, యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే అన
 యా ధ్యానావాహనాధిపూజయీ భగవాంత్యర్వాత్తకః శ్రీగణాధిపతి
 స్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదోభవంతు ఉత్త రశుభకర్తృణ్యవిఘ్నమస్త్వితిభ
 వంతో బ్రువంతు - ఉత్త ర శుభకర్తృణ్యవిఘ్నమస్తు గణాధిపతియథా
 స్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి (తతః కలశే వరుణంధ్యాయామితి షోడశోప
 చారా కుర్వంత కేచిత్)

ఇతి గణాధిపతిపూజా.

అథ పుణ్యాహవాచనమ్.

లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః - ఉమామహేశ్వరాభ్యాంనమః -
 వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః-అరుంధతీ
 వసిష్ఠాభ్యాంనమః-శ్రీసీతారామాభ్యాంనమః-గృహదేవతాభ్యో నమః-
 గ్రామదేవతాభ్యో నమః-ఇష్టదేవతాభ్యో నమః - స ర్వభ్యో మహాజనే
 భ్యో నమః ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు, (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా
 ఆహస్సంతు, (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు, (హృదయేభిమృశ్య)
 అక్షతంచారిష్టంచాస్తు, (ఏవంత్రిః) * అర్చితప్రార్చిత ప్రియమేథాసో
 అర్చిత, అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నభృష్ట్యర్చిత, అర్చితప్రార్చిత.

గంధద్వారాం దురాధర్షానిత్యపుష్టాంకరీషిణీం, ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం
తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్. ఆయనే తే ప్రరాయణ్ణే దూర్వారోహంతు
పుష్పిణీః, హ్రీదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహం ఇమే గంధాః
పాంతు - అక్షతాః పాంతు - పుష్పాణి పాంతు - సౌమంగల్యంచాస్తు -
స్వః శ్రియమస్తు ప్రజాపతిః ప్రియతామ్ శాంతిరస్తు - యంకృత్వా సర్వ
వేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్తారంభా శ్శుభా శ్శోభనాః ప్రసర్తంతే తమహ
మోంకారమాదిం కృత్వా భవస్థిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహంవాచ
యిష్యే - (వాచ్యతామితి బ్రాహ్మణాః ప్రతిబ్రూయుః)* భద్రం కర్ణభి శ్శు
ణ్మయామదేవా భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః, స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంస్త
నూభిర్య్వశేమదేవహితంయదాయుః ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్యద్ర
విణోదాస్సనరస్యప్రయంసత్, ద్రవిణోదావీరవత్పిషన్నోద్రవిణో
దారాసతేదీర్ఘమాయుః, సవితాపశ్చాతాత్సవితాపురస్తాత్సవితోత్తా
త్సవితాధరాత్తాత్, సవితానసువతుసర్వతాతంసవితానోరాసతాం దీర్ఘ
మాయుః నవోనవోభవతి జాయమానోహ్మంకేతురుషసామేత్య
గ్రం, భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయస్సచంద్రమాస్తిరతే దీర్ఘమా
యుః ఆపఉందంతుజీవనే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చనే, యస్తాప్రాదాక్షీరి
ణామన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి, జాతవేదోయశో అన్తా
సుధేహిప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం, యస్తైత్వం సుకృతజాత
వేదఉలోకమగ్నే కృణాతవస్సోనమే, అశ్వినంసపుత్రీణాంవీరవంతంగో
మంతం రయినశతేన్వస్తి, సంత్యాసిచామియజమాప్రజామాయు
ర్ధనంచ దీర్ఘమాయురస్తు - మనస్సమాధీయతామ్ - (ఇతికర్తా) సమా
హితమనసస్త్మః - (ఇతిబ్రాహ్మణాః) ప్రసీదంతు భవంతః - (ఇతికర్తా)

ప్రసన్నాస్మిః - (ఇతిబ్రాహ్మణాః)-సర్వసంహత్య-శాంతిరస్తు-పుష్టిరస్తు -
 తుష్టిరస్తు-వృద్ధిరస్తు - అవిఘ్నమస్తు - ఆయుష్యమస్తు - ఆరోగ్యమస్తు-
 స్వస్తిశివంకర్తాస్తు - కర్తృసమృద్ధిరస్తు - పుత్రసమృద్ధిరస్తు - వేదసమృద్ధి
 రస్తు - శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు - ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు - ఈశాన్యాంబహి
 ద్దేశే - అరిష్టనిరసనమస్తు - యత్పాపంతర్ప్రతిహతమస్తు - యచ్ఛ్రీయ
 స్తదస్తు - శుక్రాంగారకబుధబృహస్పతిశనైశ్చరరాహుకేతుసోమసహిత
 ఆదిత్యపురోగాస్సర్వేగ్రహఃప్రియంతామ్ - తిథికరణముహూర్తజన్మ
 నక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రియంతామ్- (నైరృత్యాం) శామ్యంతుఘోరాణి-
 శామ్యంతుపాపాని - శామ్యంతుఈతయః - (కలశే)శుభాని వర్ధంతామ్-
 శివాబుతవస్సంతు-శివాఽషధయస్సంతు-శివావనస్పతయస్సంతు-అ
 హోరాత్రే శివేస్యాతామ్-ఉత్తరే కర్మణ్యవిఘ్నమస్తు-ఉత్తరోత్తరమ
 హరహరభివృద్ధిరస్తు - ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియాస్సంపద్యంతామ్-
 ఆగ్నిపురోగావిశ్వేదేవాః ప్రియంతామ్-మహేశ్వరపురోగా మాతరః
 ప్రియంతామ్ - ఇంద్రపురోగామరుద్గణాః ప్రియంతామ్-వసిష్ఠపురోగా
 ఋషిగణాః ప్రియంతామ్-శ్రీనిష్ఠపురోగా సర్వదేవాః ప్రియంతామ్-
 ఋషయశ్చందాన్యాచార్యోవేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చప్రియంతామ్ -
 బ్రహ్మచబ్రహ్మణాశ్చప్రియంతామ్ - బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చప్రియం
 తామ్-శ్రద్ధాపేదే ప్రయేతామ్ - ప్రియతామ్ భగవాన్నారాయణః-
 ప్రియతామ్ భగవాంతస్సామీ మహానేనః-సత్యావతా ఆశిషస్సంతు-
 పుణ్యాహకాలావాచ్యంతామ్ * ఉద్ధాదేవశకునేసామగాయసి బ్రహ్మ
 పుత్రశ్చవసనేషుశంససి, వృషేవవాజీశుమతీరపీచ్యా సర్వతోనశ్శకునే
 భద్రమావచవిశ్వతోనశ్శకునే పుణ్యమావద యాజ్ఞయాయజతప్రత్తి
 రైవయాజ్యాః-పుణ్యేవలక్ష్మీపుణ్యామేవ తల్లక్ష్మీం సంభావయతిపుణ్యాం
 లక్ష్మీం సంస్కరుతే. యత్పుణ్యం నక్షత్రం తద్భట్కర్వితోపవ్యసం,

దావై సూర్యఉదేతి, అథనక్షత్రంనైతి, యావత్తత్త్రసూర్యోగచ్ఛేత్,
యత్రజఘన్యంపశ్యేత్, తావత్తికురీతయత్కూరీస్యాత్, పుణ్యాహవవ
కురుతే ఓం పుణ్యాహంభవంతోబ్రువంతు - ఓం పుణ్యాహమ్ (ఏవం
త్రిః) * స్వస్థయేవా యుముషబ్రువామహేసోమం స్వస్తిభువనస్వయ
స్పతిః, బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్థయేస్వస్థయ ఆదిత్యాసోభవంతు
నః. ఆదిత్యఉదయనీయః పథ్యేవేదస్వస్త్యాప్రియంతిపథ్యం స్వస్తి మభ్యు
ద్యంతిస్వస్త్యేవేదః ప్రియంతిస్వస్తుద్యంతి స్వస్తుద్యంతి స్వస్తి న ఇంద్రో
వృధశ్రవాస్స్వస్తి నః పూషావిశ్వవేదాః, స్వస్తి నస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిస్స్వ
స్తి నోబృహస్పతి ర్దధాతు. అష్టా దేవా వసవసోసేమ్యాసశ్చతస్రోదేవీర
జరాశ్రవీషాః, తేయజ్ఞంపాంతురజసప్రస్తాత్, సంచత్సరిణమమృతంస్వస్తి
మహ్యంసహకుటుంబాయ శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్తణే మహాజనాన్నమ
స్కుర్వాణా యాశీర్వచనమపేక్షమాణాయాయుష్ష తే స్వస్తి భవంతో
బ్రువంతు. ఆయుష్ష తే స్వస్తి (ఏవం త్రిః) ఓం స్వస్తిభవంతోబ్రువంతు -
ఓం స్వస్తి. (ఏవం త్రిః) * ఋధ్యామస్తోమం ససు యామవాజమానోమం
త్రంసరధేహోపయాతమ్, యశోనప్తవం మధుగోష్వంత రాభూతాంశో
అశ్వినోకామమప్రాః, సర్వామృధ్నిమృధ్ను యామితితం వై తేజనై పపురస్తా
త్పర్యభవచ్ఛందోభిర్తధ్యతోక్షగై రుపరిష్టాద్ధాయత్రాస్ సర్వతోఽస్వా
దశాహంపరిభూ సూత్రస్సర్వామృధ్నిమాగ్ధో సర్వామృధ్నిమృధ్నోతియవపం
వేద ఋధ్యాస్తహవైర్నమసోపసద్య మిత్రందేవంమిత్రధేయం నో
అస్తు, అనూరాధాస్తా విషావర్ధయంత శ్శతంజీవేమశరదస్సవీరాః, త్రీ
ణీత్రీణీవైదేవానామృద్ధాని త్రీణీచందాన్త్రీణీసవనాని, త్రయశ్చమేలో
కాః, ఋధ్యామేవతద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతిత్థతి. (వామదక్షిణ

స్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశాయుగపద్ధృహీత్వా) ఋద్ధింభవంతోబ్రు
 వంతు. ఋద్ధ్యతామ్, ఋద్ధిస్సమృద్ధిః, (ముఖసమముద్భృత్య,) స్వస్తి
 పుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు-వర్షశతసంపూర్ణమస్తు-గోత్రాభివృద్ధిరస్తు-శాంతిః
 పుష్టిసుష్టిశ్చస్తు - పునరపిగోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు - సర్వసం
 పదస్తు. (ఇత్యుదకంనితీప్య) * శుచీవోహవ్యామరుతశ్శుచీనాం శుచీం
 హి నోమృత్యుధ్వంశుచిభ్యః, ఋతేనసత్యమృతసాప ఆయన్సుచిజన్తాన
 శ్శుచయః పావకాః, అగ్నిశ్శుచీవ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః, శుచీ
 రోచతఆహుతః ఉదగ్నే శుచయస్తవశ్శుక్రాభ్రాజంతఈరతే, తవజ్యో
 తింస్త్వర్చయః. బ్రాహ్మణేష్వమృతంహితం యేనదేవాః పవిత్రేణాత్మా
 నంపునతేనదా, తేనసహస్రథా రేణ పావనూన్యః పునంతుమా, ప్రా
 జాపత్యంపవిత్రమ్ శతోద్యామంహిరణ్మయమ్, తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్,
 పూతంబ్రహ్మపునీమహే, ఇంద్రస్సునీతీస్తహమాపునాతు సోమస్వస్త్వా
 వరుణస్సమీచ్యామోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా, జాతవేదా
 మూర్జయంత్యాపునాతు. ప్రాచ్యాంధిశిదేవా ఋత్విజోమూర్జయంతామ్,
 దక్షిణస్యాంధిశినూనాః పితరో మూర్జయంతామ్, ప్రతీచ్యాంధిశిగృహాః
 పశవోమూర్జయంతామ్, ఉదీచ్యాంధిశ్యాప్రటషధయో వనస్పతయో
 మూర్జయంతామ్, ఉర్ధ్వాయాంధిశియజ్ఞస్సంవత్సరోయజ్ఞపతిర్ధార్జ
 యంతామ్. ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యో
 లక్ష్మీనారాయణోమామహేశ్వరాదిత్యాదివనగ్రహస్వరూపేభ్యఃస్వస్తి
 పుణ్యాహవాచనమంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరియతహిరణ్యంతే
 భ్యస్తేభ్య స్సంప్రదదేనమమ * వాస్తోష్పత్రేప్రతి జానీహ్యస్తా త్సాన్వి
 వేశో అనమివోభవానః, యత్వేమహేప్రతితన్నో జుషస్వశంనోభవ

ద్విపదేశంచతుష్పదే. వాస్తోష్పతే ప్రతరణోన ఏధిగయస్సాన్తో గోభిర
శ్వేభిరిందో, అజరాస స్తేసభ్యే స్యామపితేవ పుత్రాన్సృతి నోజుషస్వ వా
స్తోష్పతేశ్శగ్గయాస్తసదా తే సక్షీమహిరణ్ణయాగాతుమర్త్య, పాహి
క్షేమ ఉతయోగేవరన్నో యూయం పాతస్వ స్తిభిస్సదానః, అమీవహః
వాస్తోష్పతేవిశ్వారూపాణ్యావిశక్, సఖాస్తునేవఏధినః. శుభమ్, శుభమ్
*స్వ స్వయంతంతార్త్యమరిష్టనేమింమహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్,
అసురఘ్న మింద్రసఖంసమత్సుబ్రహ్మద్యశో నావమివారుహేమ, అంహో
ముచమాంగిరసంగయంచ స్వస్త్వాతేగ్రియం మనసాచతార్త్యమ్, ప్రయ
తపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తిసంబాధే ష్యభయంనోఅస్తు

ఇతి పుణ్యాహవాచనమ్.

అథ స్వస్తివాచనమ్.

(అథ స్వస్తివాచనమ్, ఋద్ధిపూర్తే హ్వాద్యంతయోః కుర్యాత్,
స్వలంకృతోవాచయీత, యుక్తాబ్రహ్మణా గంధాదిభిరభ్యర్చ్య,
దక్షిణాదిభి స్తోషయేత్ అథ తే స్రాజ్ముఖాదర్భపాణయ స్తిష్ఠేయః,
తద్దక్షిణతోవాచయీతోదజ్జుఖ స్సంస్కారో వాచయితుద్దక్షిణ
పార్శ్వే, అథ వాచయీత, దర్భపాణి రపాం పూర్ణం కలశం స్వర్చితంస
పల్లవముఖంధృత్వా, తిష్ఠంతసమాహితః, భవద్భిరనుజ్ఞాతః) పుణ్యాంపుణ్యా
హం వాచయిష్యే, (ఇతిబ్రూయాత్,) వాచ్యతామ్, (ఇతిబ్రహ్మణాః ప్రతి
బ్రూయః.) మనస్సమాధీయతా (మితికర్తా,) సమాహితమనసస్సృః (ఇతీత
రే.) ప్రసీదంతు భవంతః, (ఇతికర్తా,) ప్రసన్నాస్సనః (ఇతీతరే) సర్వేసంహ
త్య, శాంతిరస్తు, పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు, వృద్ధిరస్తు, అవిఘ్నమస్తు, ఆయుష్య
మస్తు, ఆరోగ్యమస్తు, స్వస్తిశివంకర్తాస్తు, కర్త సమృద్ధిరస్తు, పుత్రసమృద్ధి

రస్తు, వేదసమృద్ధిరస్తు, శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు, ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు, అహరహరభివృద్ధిరస్తు, ఇష్టసంపదస్తు, (ఇతి బ్రూయుః) ప్రకృతకర్త దేవతాః ప్రియంతామ్, (ఇతి వదేత్, తథైవ ప్రతిబ్రూయుః) ప్రజాపతిః ప్రియతా (మితీకర్తా), ప్రియంతామ్ ప్రజాపతిః (మితీత రే అథవాచయీత, మంద్రమధ్యోచ్చస్వరైః), ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు, ఓం స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు, ఓం మృద్ధింభవంతో బ్రువంతు, (ఇతి త్రిశ్రీః బ్రూయుః), ఓం పుణ్యాహమోంస్వస్తి సమృద్ధ్యతా (మితీత రే క్రమేణ ప్రతిబ్రూయుః, అథ ప్రాజ్ఞుఖమాసీనంకర్తారం సంస్కార్యం చ బ్రాహ్మణాస్సదర్శవల్లవైః, అల్లింగాభియుగ్మిర్దార్జయేయుః, పురంధ్ర్యోనీరాజనాదిమంగళంకుర్యుః)

ఇతి (దీక్షితోక్త) స్వస్తివాచనమ్.

అథ నాందీవిధిః.

(అథాభ్యుదయిక మృద్ధికర్త సు కుర్యాత్, అపత్యసంస్కారేషు వివాహాంతేషు పితైవ కుర్యాత్, ద్వితీయవివాహాషిషు స్వయమేవ కుర్యాత్, 'మాతుశ్శ్రాద్ధంతు పూర్వం న్యాయైత్యాణాం తదనంతరమ్, తతోమాతామహానాం తు వృద్ధాశ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్' మాతరిజీవత్యాంతద్వర్గం విహాయ పితృమాతామహాయోః కుర్యాత్, పితరిజీవతి మాతామహవర్గస్యైవ కుర్యాత్, వర్గత్రయేజీవతి కర్తలోహః, వర్గాదౌ జీవతీసతి తద్వర్గంతుపరిత్యజేత్, ఇతి గృహ్యపరిశిష్టేతు—జీవత్పితాసుత సంస్కారేషు మాతృమాతామహాయోః కుర్యాత్, తస్యాంపజీవత్యాం మాతామహస్యైవ కుర్యాత్ ఇతి తథాచ కౌత్యాయనః—'స్వపితుఃపితృ కృత్యేషు నాధికారోవిధీయతే, నజీవంతమతిక్రమ్య కించిద్ద్యాయాదిశ్రుతిః' ఇతి తచ్చింత్యమ్ సర్వత్ర పిత్రాపితృజ్ఞేభ్యః పూర్వంనాందీముఖపదం ప్రక్షిపేత్; సత్యవసుసంజ్ఞికవిశ్వే దేవస్థానేద్వావిప్రాభవతః, మాత్రాద్యై కైకస్యస్థానేద్వావిప్రాభవతః, ప్రపితామహ్యదిమాత్రంవర్గత్రయమిత్యే

తేవృద్ధిముఖ్యాస్తు పితరోవృద్ధిశ్రాద్ధేషు భుంజీతఇత్యుక్తం, తిలహానేయ
వాప్రదక్షిణముపచారౌ మూలాఋజుదర్శాః, కర్తాప్రాజ్ఞుఖండపవీతి.
ఉదగపవర్గం సర్వం కుర్యాత్, దక్షిణత ఆసనదానం ప్రాకస్సంథం అర్ఘ్య
పాత్రాసాదనం, యవోసిసోమదేవతో గోసవేదేవనిర్మితః, ప్రత్తవద్ధి
ప్రత్తః పృష్ఠ్యానాందీముఖానిమాణ్ పితౄణాం ప్రణయాహిసస్వాహేతి,
యవావపనం, స్వధాస్థానేస్వాహాకారః, నాందీముఖాః పితరః ప్రియంతా
మితిసకృదర్ఘ్యనివేదనం, నాందీముఖాః పితరః ఇదంవోఅర్ఘ్యమిత్యేవం
యథాలింగం ప్రతద్విజంవిగృహ్య, దేవతీర్థేన అర్ఘ్యదానం, ద్విఃద్విఃగం
థాదిదానం, అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వాహా—సోమాయపితృమతే
స్వాహేతి పాణిషుప్రత్యేకంహోమః, నవైతృసూక్తజాపః, మధువా
తాస్థానే, ఉపాస్తై గాయతానరఇతి పంచమధుమతః అక్షన్నమిమదంత
మితిశ్రావయేత్, ఆచాంతేతతృమిపే గోమయేనోపలిప్య, ప్రాగగ్రా
దర్శానాస్తీర్య, తేషు పృషదాజ్యవిశ్రేణ భుక్తశేషేణ, వక్తైకస్య ద్వా
ద్వాపిండాదేవతీర్థేన, మంత్రా నాందీముఖేభ్యః పితృభ్య స్వాహేతి
యథాలింగం దద్యాత్, తూష్ణీంద్వితీయమిత్యేకే, కేచిత్ అనుమంత్ర
ణాదికం నేచ్ఛంతి, సంశన్నమితి బ్రాహ్మణా విసృజేత్, సుసంపన్నమితి
ప్రతిబ్రూయః.)

ఇతి నాందీవిధిః.

అథ నాందీ.

(ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య)... ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం
శుభతిథౌ, అద్యయత్కర్త కురుతే, తదంగభూతం నాందీశోభనదేవతా
హ్వనాఖ్యం కర్త కరిష్యే* నమోమహద్భోనమో అర్ఘ్యకేభ్యోనమో
యువభ్యోనమ ఆశినేభ్యః, యజామదేవాన్యది శక్న వామమూజ్యాయస

శృంసమాప్తమిదేవాః, ఇళామగ్నే పురుదంసంస్త నింగోశ్వశ్వత్తమంహ
 వమానాయసాధ, స్యాన్నస్సూనుస్తనయో విజావాగ్నేసాతే సుమతి
 ర్భూత్వన్తే. ఇళాముపహ్వయతే పశవోవా ఇళాపశూనేవ తదుపహ్వ
 యతేపశూయజమానే దధాతి దధాతి, ఇళవహి, అదితిర్ద్యౌరదితిరం
 తరిక్షమదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః, విశ్వేదేవా అదితిఃపంచజనా అదితిర్జా
 తమదితిర్జన్మత్వమ్. ఇళాముపహ్వయతేపశవోవా ఇళాపశూనేవ తదుప
 హ్వయతే పశూయజమానే దధాతిదధాతి, అదితవహి, ప్రణోదేవీ
 సరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతి, ధీనామవిత్క్రివతు ఇళాముపహ్వతేపశవో
 హిఇళాపశూనేవతదుపహ్వయతేపశూయజమానేదధాతిదధాతి, సర
 స్వత్యేహి నాందీశోభనదేవతాస్సర్వా ససముచ్చయోభూత్వాఽస్యాం
 శోభనవేదికాయామాగత్య మాం రక్షంతు, మమ ధర్మపత్నిం రక్షంతు,
 మమ కుమారం రక్షంతు, నాందీముఖానాందీ, వృద్ధప్రపితామహి, వృద్ధ
 పితామహి, వృద్ధమాతరః...గోత్రాః నాందీముఖానాందీ, వృద్ధప్రపితా
 మహ, వృద్ధపితామహ, వృద్ధపితరః, ...గోత్రాః నాందీముఖానాందీ, వృద్ధ
 మాతుః ప్రపితామహ, వృద్ధమాతుః పితామహ, వృద్ధమాతామహః,
 ...గోత్రాః, నాందీముఖానాందీ, ఉభాభ్యాముభాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞక
 విశ్వదేవాంశ్చ యథాశక్తి హిరణ్యేనతోషయిష్యే నాందీశోభనదేవ
 తాభ్యో నమః, ధ్యానావాహన షోడశోపచారాంతసమర్పయామి. ఆభ్యు
 దయిక బ్రాహ్మణభోజనపర్యాప్తద్రవ్యప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిర
 ణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ(అత్ర 'ఉపాస్తే గాయతానర' ఇతిపంచ
 ర్చంజపేత్, ఉపాస్తే గాయతానరపవమానాయేందవే, అభిదేవా ఇయ
 త్తతే, అభిత్తేమధునాపయో ధర్వాణోఅశిశ్రయః, దేవందేవాయదే

వాయు, సహజవస్త్వశంగవేశం జనాయశమర్షతే, శంరాజన్తోషధీభ్యః,
 బభ్రవేమస్వతవసేరుణాయదివిస్ఫుతే, సోమాయగ్రాధమర్చత, హస్త
 చ్యుతేభిరద్రిభిస్తుతం సోమంపునీతన, మథావాధావత్రామధు(అయమే
 వాంధ్రదేశాచారః—నాందీపూర్వక కర్తాణి లిఖ్యంతే 'వేదప్రతేషు
 సీమంతే చూడాకరణకర్తృణి, నామకర్తృణిబాలానా మన్నప్రాశనకర్తృణి,
 మాంజీబంధేసమావృత్తౌ పాణిగ్రహణకర్తృణి, ఆధానే యజ్ఞదీప్తాయాం
 జాతకర్తృణిపుంసవే, గంభీధానే నవాగారప్రవేశే పూర్తకర్తృణి, నాందీ
 శ్రాద్ధంపురాకార్యం కర్తాదౌస్వస్తివాచనం, బ్రాహ్మ్యద్యూమాతరస్సప్త
 దుర్గాక్షేత్రగణాధిపాః, వృద్ధ్యాదౌపూజయిత్యాతు పశ్యాన్నాందీము
 ఖాన్పితృః')

ఇతి నాందీప్రయోగః.

అథ స్థలీపాకకాలః.

(కర్తాన్నాతోధాతానార్ద్రవాసానైకవాసాబద్ధశిఖః, యజ్ఞోపవీ
 త్యాచాంతః, కృతనిత్యక్రియః, శుచాదేశేప్రాజ్ఞుఃఅసీనఃకర్త కుర్యాత్,
 కర్తాంతేప్యాచామేత్, కృతాసనప్రాణాయామోదేశకారా సంకీర్త్య
 సర్వత్ర సంకల్పం కుర్యాత్, న్రవ్యానాదేశ ఆజ్యంస్యాత్, స్రువఃకరణ
 మితి సామాన్యమ్, అథస్థలీపాకః, గృహప్రవేశహోమాదూర్ధ్వంయా
 పార్ణమాసీ, తస్యామారంభః, అధిమాసాదిదోషే సతి దోషానంతర
 మారభేత్, అత్ర స్మృతయః—ఉపరాగోధిమాసోవాయది ప్రథమవర్ష
 ణి, నత్రత్రారంభణంకుర్యాత్తౌఢ్యేచగురుశుక్రయోః. మాఢ్యే మలి
 మ్లుచే చైవ నోపరాగేన సంక్రమే, అధిమాసేపారాసుప్తే నకుర్యాత్ప్ర
 థమేష్టికామితిచ ప్రయోగపారిజాతకారాస్తు—ఏతాస్మృతయఆల
 స్యసూతకాసినాస్వకాలానుపక్రాంతవిషయాః తథాచగార్వ్యః—నామ
 కర్తృచదర్శేష్టియథాకాలం సమాచరేత్, అతిపాతేసతితయోః ప్రశస్తే

మాసిపుణ్యభే'ఇతి. యస్యలోపేస్తాయశ్చిత్తప్రాప్తిస్తదధిమాసాదావపి
కుర్యాత్ 'అనన్యగతికం నిత్య మగ్నిహోత్రాదినత్యజేత్, గత్యంతరయు
తంనిత్యం సోమయాగాది తు త్యజేత్' ఇత్యాదివదంతి పర్వప్రతిపదో
స్సంధిః, మధ్యాహ్న కాలే, తత్పూర్వంవాస్యాచ్ఛేత్, పూర్వద్వ్యరన్వా
ధాయ, తస్మిన్నహని యాగం కుర్యాత్ మధ్యాహ్నోత్పరత స్సంధి
శ్చేత్తస్మిన్నాధాయ, పరేద్వ్యర్యాగః, పార్థమాసీప్రతిపదోస్సంధిః,
సంగవాదూర్ధ్వమావర్తనా త్పూర్వంచేత్, సంధినవవ సద్యస్కాలే
కుర్యాత్, మధ్యాహ్నోద్ధివితీయే యద్యమావాస్యా, పరేద్వ్యరావర్తన
వవ సంధిశ్చేత్, సంధినవవ సద్యః కుర్యాత్. అమావాస్యాపూర్ణిమా
వాపూర్వద్వ్యః పంచదశఘటికాః పరేద్వ్యః ప్రతిపదపితావతీ, తథా
యథాస్థితమేవోపజీవ్యస్సంధిర్విజ్ఞేయః, యదాప్రతిపదష్ఠ్ఠటికాక్షయః,
తదర్థక్ ప్రాప్తిః ఘటికాక్షయేపర్వణికృతే, ద్వాదశఘటికాత్తకం పర్వభ
వతి, ఏవమేవ వృద్ధా ఘటికాత్రయేయోజితే, అష్టాదశఘటికాత్తకం
స్యాత్ తదాసత్యావర్తనా దూర్ధ్వం సంధి ర్భవత్యేవమేవ ప్రకా
రేణ సంధీక విజ్ఞాయాన్వాధానేష్టికర్తవ్యే)

ఇతి స్థాలీపాకకాలః.

అథ స్థాలీపాకః.

(పార్థమాస్యాంత్రియా సహస్రాతరౌపాసనం కృత్వా, ప్రాణా
నాయమ్య, ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమహావిష్ణు
ప్రీత్యర్థం పార్వణస్థాలీపాకం కరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, స్థండిలంచతురశ్రం,
ఇషుమాత్రావరం, గోమయేనోపలిప్య, తత్రప్రాదేశమాత్రా ముదగా
యతాం రేఖాం యజ్ఞీయశకలమూలేన లిఖేత్, తస్యా ముఖయతః, ప్రా
గాయతేఉదకస్సంస్థే అసంస్పృష్టేచపూర్వయా, తయోర్మధ్యే, ప్రాగాయ
తాఉదకస్సంస్థాస్తి స్తోఽసంహతా రేఖాలిఖిత్వా, తత్రశకలం నిధాయ,
స్థండిల మద్భిరభ్యుక్ష్య, శకలమాగ్నేయ్యాం నిరస్య, అప ఉపస్పృశ్య,
ఔపాసనాగ్నిమాహృత్య) ఏవ్యాగ్నే రహణాగణపుత్రో గోతమోగ్నిత్రీ

ప్రొప్, అగ్న్యోహ్వనే వినియోగః, * ఏహ్యగ్న్యోహ్వనో తానిస్తీ దాదభస్సు
 పురస్తతాభవానః, అవతాంత్యారోదసీవిశ్వమిన్వే యజామహే సామన
 సాయదేవాః. అగ్నిమావాహయామి, జుష్టోదమూనా వశుశ్రుతోగ్ని
 త్రిప్రొప్, అగ్నినమస్కారే వినియోగః, * జుష్టోదమూనా అతిథిర్ధరోణ
 ఇమం నోయజ్ఞముపయాహి విద్వాన్, విశ్వా అగ్నే అభియుజో విహత్యాశ
 త్రాయతామా భర్తాభోజనాని అగ్నినమస్కారాం తనమర్పయామి,
 భూర్భువస్స్వః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్భువనాతి, అగ్నిప్రతిష్ఠాపనే వినియోగః,
 భూర్భువస్స్వాన్వీరోమ్, (ఇతి రేఖాస్వగ్ని మభ్యాత్తం ప్రతిష్ఠాప్య, అగ్న్యో
 హరణపాత్రయోరక్షతైస్సహోదకమాసిచ్య, అగ్నిం ప్రజ్వాల్య, చత్వారి
 శృంగావామదేవో జాతవేదా అగ్నిత్రిప్రొప్, అగ్నిమూర్తిధ్యానే విని
 యోగః,) * చత్వారి శృంగాస్త్రయో అస్య పాదాద్వేణీర్నస్తప్తహస్తాసో
 అస్య, త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతిమహోదేవోమర్త్యాం ఆవివేశ అగ్ని
 మూర్తిం ధ్యామామి. సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్తప్తజిహ్వద్విశీర్షకః,
 త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్తితః స్వాహంతుదక్షిణేపార్శ్వే
 దేవీంవామేస్వధాంతథా, బిభ్రద్దక్షిణహస్తైశ్చ శక్తిమన్నం స్రుచంస్రు
 వమ్, తోమరంవ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంతుధారయన్, మేషారూఢం
 జటాబద్ధం గౌరవర్ణంమహాజనమ్ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తా
 ర్చిస్తర్వకామదం, ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధతాశనమ్
 * అగ్నినాగ్నిస్సమిధ్యతేక విర్గ్రహపత్యిర్యవా, హవ్యవాఙ్మహావ్యసః ప్రాజ్ఞ
 ఖాగ్నే మమాభిముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ. (సమిద్ధవ్యయం
 త్రయంవా గృహిత్యా, పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం
 శుభతిథౌ స్థాలీపాకాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగా

వగ్నింజాతవేదసమిధ్యేన, ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘూరదేవతేఆజ్యేన,
 అగ్నిఃపోమాచతుషీ ఆజ్యేన, అగ్నిమగ్నిఃపోమా చ ప్రధానదేవతే చరు
 ద్రవ్యేణ, చరుశేషేణ స్విష్టకృతం, ఇధ్వసన్నహనేనరుద్రం, విశ్వా
 దేవాంతస్సంస్రావేణ, అయసమగ్నిందేవాన్ విష్ణుమగ్నింవాయుంసూర్యం
 ప్రజాపతించైతాః సాయశ్చిత్తదేవతా ఆజ్యేన, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హర
 తార్థమనాజ్ఞాతత్రయేణ, అగ్నిమాజ్యేన, ఏవంసాంగేనకర్తృణా సద్యో
 యత్యే. ఇత్యసద్యసాగ్రే, శోవ్యత్యే ఇత్యుక్త్యా, భూర్భువస్స్వసాస్వి
 హేతి, సకృదుక్త్యా, ఏకైకశోగ్నావాదధ్యాత్, భూర్భువస్స్వస్సాస్విహేతి,
 ప్రజాపతయ ఇదం నమమ, (ఇతిత్యాగః, అథరజ్ఞం కుర్యాత్, సాదేశ
 మాత్రైష్వత్రింశద్దైభిః, త్రిసంధిం త్రివృతాం, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణి
 భ్యాం పూర్వమావర్తయేత్, దక్షిణోత్తరాభ్యాం పశ్చాత్, అంతేప్ర
 దక్షిణావృతేన గ్రంధిం కృత్వా, ఉదగగ్రామాస్తీర్య, సాదేశమాత్ర
 దర్భమంత్రం చిత్వా, తస్యాం నిధాయ, ద్విరావేప్య, రజ్జుమూలం సకృ
 దావేప్య, ప్రథమవేప్తన స్యాధస్థాన్సదున్నయేత్, ఏవమేవరజ్జం కృత్వా,
 అరత్స్వాయామం, పంచదశపలాశమయమిద్ధం, ఖాదిరాదియజ్ఞీయ
 వృక్షజంవా, తయాసకృదావేప్య, రజ్జుమూలంచతా ఉపరినిదధ్యాత్,
 దంపతీమాషాదివర్జితమహన్యేవభుంజీయాతామ్ సాయమాపాసనం కృ
 త్వా బ్రహ్మచారిణా వధశ్శయియాతామ్, అన్వాహితాగ్నే రుపప
 న్నేప్రయాణే, తుభ్యంతా అంగిరస్తమేత్యాజ్యాహుతిం హుత్వా,
 అయంతఇతిమంత్రేణ సమిధిసమారోప్యగత్వా, ప్రతఃప్రత్యవరోహేత్,
 పార్థమాసఃపార్వణః సద్యసాగ్రలోవాభవతి పరేద్యుః ప్రాతర్హుత్వా.
 సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం త్రిః పరిసమూహ్య, ఉదగక్రైస్తాగ
 క్రైశ్చ సాదేశమాత్రై ర్బహుమాత్రైర్వాదదైభిః, దక్షిణత ఉపరి
 తనైః, ఉత్తరతోఽధరైః, అగ్నింపరిస్తృణీయాత్, అగ్నేరుత్తరతఃపా
 త్రాసాదనాయ, దక్షిణతోబ్రహ్మసనార్థంచ దర్భానాస్తీర్య, త్రిరగ్నిం
 పర్యుక్ష్య, దర్భేషు పాత్రాణి, ద్వింద్వం న్యంచి పాణిభ్యాం, ఉదగపవర్ణ

ప్రాకృంఘం ప్రయునక్తి, చరుస్థాలీప్రోక్షణపాత్రే, దర్వీసువౌ, చమసా
 జ్యపాత్రే, ఇథ్థాబర్హిషీచేతి, శూర్పకృష్ణాజి నోలూఖలముసలానిచసా
 దయేత్, ప్రోక్షణపాత్ర ముద్ధృత్య, అనంతర్గర్భాస్తాదేశమాత్ర,
 అనఖచ్చిన్నోసమాసాగ్రౌదర్భ, పవిత్రార్థం గృహీత్వా, తస్మిన్నం
 తర్థాయ, అక్షతైస్సహపరిచ్య, పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పయ, పాత్రా
 ణ్యుత్తానానికృత్వా, ఇద్ధం బర్హిశ్చ విస్రస్య, తాభిరద్భిఃప్రోక్షేత్,
 ఉత్తానేనతు హస్తేనకర్తవ్యం ప్రోక్షణంభవేత్, 'అవాచీనేనహస్తేనకర్త
 వ్యం స్యాదవోక్షణమ్, ముష్టికృతేనహస్తేన కృతమభ్యుక్షణం భవేత్'
 ఇత్యుక్తమ్ అథచమసప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ, పవిత్రే అంతర్థాయ,
 ఉత్పాతాఅపరిచ్య, గంధాదికంప్రక్షిప్య బ్రహ్మణం వృణుయాత్,)
 అస్మిన్నకృతేకర్తణి, (అస్మిన్కస్థాలీపాకహోమే కర్తణి) బ్రహ్మణంత్యాం
 వృణీమహే, వృతోస్మి, కరిష్యామిత్యుక్త్యా, అగ్నేఃప్రాగుదగవస్థాయ
 ప్రాజ్ఞుభోయజ్ఞోపవీత్యాచమ్య సమస్తపాణ్యంగుప్తాగ్రేణాగ్నిం సవ్యపా
 దపురస్సరంపరీత్య, నిరస్తఃపరావసు రిత్యంగుప్తోపకనిష్ఠికాభ్యాం బ్రహ్మ
 సనాత్త్రణంనైఋత్యాంనిరస్య, (అపఉస్పృశ్య,) ఇదమహమర్వావ
 సోస్సదనేసీదామి, (ఇత్యుదజ్ఞుభోపవిశ్య,)*బృహస్పతిర్బ్రహ్మ (బ్రహ్మ సద
 నఆశిష్యతే, బృహస్పతేయజ్ఞం గోపాయసయజ్ఞం పాహిసయజ్ఞ పతింపా
 హిసమాంపాహి) ఇతిజపేత్, కర్తాసపవిత్రకరాభ్యాంచమసముద్ధృత్య,)
 బ్రహ్మ, అపఃప్రణేష్యామి, (ఇతివదేత్,) బ్రహ్మ భూర్భువస్వర్భృహస్పతి
 ప్రసూత(ఇతిజపిత్వా, ఓంప్రణయేత్యతిసృజేత్, కర్తాచమసంనాసికాగ్రం
 సీత్వా, ఉత్తరతోగ్నేర్దర్భఘనిధాయ, దర్భైః ప్రచ్ఛాదయేత్.-అథ
 ప్రత్యగగ్నే శూర్పేపవిత్రేనిధాయ, అగ్నయేత్వాజుష్టంనిర్వపామి (ఇతి
 చతురోవీహిముష్టిక మంత్రావృత్త్యానిరుప్య, అగ్నిషోమాభ్యాంత్యా
 జుష్టంనిర్వపామి, (ఇతితక్షైవనిరుప్య, పవిత్రేనీహ్యుపరినిధాయ, అగ్నయే
 త్యాజుష్టంప్రోక్షామి, అగ్నిషోమాభ్యాంత్యాజుష్టంప్రోక్షామి, (ఇతినిర్వా
 పసంఖ్యయా ప్రోక్ష్య, అగ్నేరుత్తరతః ప్రాగ్రివమూర్ధ్వలోమ కృష్ణాజిన

నూ స్తీర్య, తత్రోలూఖలం నిధాయ, వ్రీహీపత్నీస్వయంవా ముసలే
 నావహన్యాత్, తండులాంత్రిష్ఫలీకృతా త్రిప్రత్యుశ్య శ్రవయేత్,
 ఆజ్యపాత్రే పవిత్రే నిధాయ, ఆజ్యమాసిచ్య, అగ్నేరు త్రరతస్సభస్తాం
 గారా, ప్రయోగపారిజాతరీత్యా సరి స్తరణాద్భహిర్ని రూహ్యా, తేష్వా
 జ్యమధిశ్రిత్య, జ్వలతాదర్భాజినావజ్వల్య, అంగుష్ఠపర్వమాత్ర కే ద్వే
 దర్భాగ్రేప్రచ్ఛిద్య ప్రత్యుశ్య, ఆజ్యేస్తాస్య, తేనై వజ్వలతాచరుణాసహ
 త్రిషర్వగ్నికృత్వా, తదుల్కుకమపాస్య, అపస్సప్రప్త్యా, ఆజ్యంక్షిన్న న్నుద
 గుద్వాస్య, అంగారాన్ప్రత్యుహ్య, అంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా మసంహతే
 పవిత్రేగృహీత్వా, ఉత్తానాభ్యాం పాణిభ్యామ్, సవితుష్ట్యాహిరణ్య
 స్తూపస్సవితాపురఉష్ణిక్, ఆజ్యస్యోత్పవనేవినియోగః, * సవితుష్ట్యాప్రసవ
 ఉత్పన్నామ్యచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోసూర్యరశ్మిభిః, (ఇతిప్రాగుత్పన్నాతి
 సకృన్తంత్రేణ, ద్విస్తూష్ణీం, పవిత్రే ప్రోక్ష్యగ్నోప్రహృత్య, అగ్నేః
 పశ్యాచిదుదగగ్రాంబర్హి సన్నహసీ నూ స్తీర్య, తస్యాంప్రాగగ్రంబర్హిరా
 స్తీర్య, తత్రాజ్యంనిధాయ, దక్షిణేన హస్తేనస్రక్స్పృశ్యగృహీత్వా, సప్త్య
 నదర్భానాదాయ, సహైవాగ్నోప్రతాప్య, సృచంనిధాయ, స్రువంసవ్యే
 ధారయ, దర్భాగ్రైర్బలంత్రీ ప్రదక్షిణంపరిమృజ్య, తై రేవవిలపృథ
 మగ్రత ఆరభ్య, అభ్యాత్తంత్రీసమృజ్య, బిలంప్రథాచారభ్య చూపదుపరిబి
 లందండం దర్భమూలై స్త్రిసంమృజ్య, స్రువంప్రోక్ష్యప్రతాప్య, ఆజ్యాదు
 దగ్బర్హిష్వాసాద్య, తై రేవోదకస్పృశ్యైర్ద్వైర్ద్వై రపం దర్శించసంమృజ్య,
 స్రువస్యోత్తరతోనిధాయ, దర్భాగ్రోక్ష్య అగ్నోప్రహృత్య శ్రుతంచరు
 మభిఘోర్య, ఉదగుద్వాస్యాగ్నౌజ్య యోర్ధ ధ్యేనీత్వా, ఆజ్యాద్దక్షిణ
 తోబర్హిష్వాసాద్య, ప్రత్యభిఘోర్య, హవిరుద్ధరణాయచర్వాజ్యయోర్ధ
 ధ్యేపాత్రాంతరం నిధాయ) విశ్వానిన ఇత్యనయోర్వసుశ్రుతోగ్ని త్రిష్టు
 ప్, అగ్న్యంకరణే వినియోగః, * విశ్వానినో దుర్గపాజాతవేదః, సింధుం
 ననావాదురితాతిపర్షి, అగ్నే అత్రివన్న మసాగృణానః, అస్తాకంబోభ్య

వితాతనూనామ్, యస్తాన్వహృదాక్షీరిణామన్యమానః, అమర్త్యం మర్త్యో
జోహవీమి, జాతవేదోయశో అస్తాసుధేహి, ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమ
స్యామ్, ఏతైరష్టభిఃపాదైః ప్రాగాదిదిక్ష్యగ్నిమభ్యర్చ్య ఆత్మానమలం
కుర్యాత్) *యస్తై త్వంసుకృతే జాత వేదఉలోకమగ్నే కృణవస్యోనమః,
అశ్వినంసపుత్రిణం వీరవంతంగోమంతం రయినశ తేస్వస్తి, ఇత్యగ్ని ముప
తిష్ఠేత్. ఇద్ధరజ్జంఛమనే నిధాయ, ఇద్ధం ద్విరభిఘార్య, ఇద్ధమలంకృత్య
బ్రహ్మణమలంకృత్య, స్వయమలంకృత్య, మూలమధ్యమయోర్మధ్యే
గృహీత్వా.) అయంత ఇథోవామదేవో జాతవేదోగ్నిప్రీప్తువ్. ఇథా
థానే వినియోగః (సర్వత్ర కర్తానుసారేణ వినియోగః) *అయంతఇద్ధ
ఆత్మా జాతవేదస్తేనేధ్యస్వవర్ధస్వచేధ వర్ధయచాస్తా, ప్రజయాపశుభి
ర్భుష్టావర్చసేనాన్నా ద్యేనసమేధయస్వాహా, (ఇత్యగ్నా వాథాయ,) జాత
వేదసేగ్నయ ఇదంనమమ, ఇద్ధప్రతేపణముహూర్తస్సుముహూర్తో
స్త్విత్యనుగృహ్లాంతు, ఇద్ధప్రతేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు (ఇత్యు
ద్దిశ్యత్యజేత్, సర్వత్రహోమేదేవతాంచతుర్థ్యానిర్దిశ్య, ఇదంనమమేతిత్య
జేత్, అథాజ్యమాదాయ, ఆఘారావాఘారయేత్. మనసాప్రజాపతయ
ఇతిస్తృత్వా స్వాహేతు్యుచ్చైరుక్త్వా, పరిస్తరణవాయవ్యదేశా దార
భ్యాగ్నేయపర్యంతం ధారాం సంతతామృజం హరేత్) ప్రజాపతయే
స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ, (ఏవంనైర్మతిదేశా దేశానపర్యంతం
హరేత్,) ప్రజాపతయే స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ, (నాల్లోద్దేశ
త్యాగావితికేచిత్, ఆజ్యభాగౌజహుయాత్,) అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయ
ఇదం నమమ, సోమాయస్వాహా, సోమాయేదం నమమ, (ఉత్తరమా
గ్నేయమ్, దక్షిణంసామ్యం, పాత్రాంతరేచరుం ద్వేధావిభజ్య, ఇద
మగ్నయ, ఇదమగ్నిసోమాఖ్యామ్, ఇత్యుదకస్సంస్థం భాగద్వయమభిమృ
శ్య, దర్వాముపస్తీర్య ఆగ్నేయచరుమధ్యా దంగుప్తపర్వమాత్రకం

మధ్యమాంగుష్ఠా నామికాభిః ఉదగగ్రాభి రవదాయ, దర్వామోష్య, తత్పూర్వభాగే, ప్రాగగ్రాభి స్తాభి స్తతై వావదాయ, దర్వామోష్యపా త్రస్థమభిఘార్య దర్విష్ఠమభిఘారయేత్, ఏవంసర్వత్రాననానం, పంచావ త్తినః పశ్చార్థార్థాచ్చావదానం, అన్యత్సమానం, అగ్నయేస్వాహా, అగ్న యథదంసమమ, (ఇతిజహ్వోపారేచ్ఛిన విధూమాల్పజ్వాలాంగా రేగ్నో జహుయాత్, ఏవము త్తరహవిహవదాయ, అగ్నిహోమాభ్యాం స్వాహా అగ్నిహోమాభ్యామిదంసమమ) ఇతి పూర్వాహుతేః ప్రాగ్భూహు యాత్, ఆజ్యభాగయోర్తథ్యే ప్రత్యద్దేశేవాప్రథానాహుతయస్సుః, దర్వా ముపస్తీర్యాగ్నేయస్యోత్తరార్థాత్ పూర్వావదానతో భూయ స్సక్రదనూచీనాభి రేవావదాయ, దర్వామోష్య, ఏవం ద్వితియాదవదాయ ద్విరభిఘార్య, నశేషంప్రత్యభిఘారయతి, పంచా వ త్తినఃపూర్వార్థార్థాచ్చావదానమ్)యదస్య హిరణ్యగర్భోగ్నిస్విష్టకృదతి ధృతిః, అగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః,*యదస్యకర్మణోత్య రీచిచంయ ద్దాన్యాన మిహాకరమ్, అగ్నిష్టత్స్విష్ట కృత్త్వాంతస్సర్వంస్విష్టంసు హుతం కరోతుమే అగ్నయేస్విష్టకృతే సుహుతహుతే సర్వప్రాయశ్చి త్తాహుతినాం కానూనాం సమర్థయిత్రే సర్వాన్మఃకామాం తస్మర్థయ స్వాహా, అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంసమమ, (ఇత్యుత్తరపూర్వదేశే జహు యాత్, ఇథ్థ బంధనరజ్జుం విస్త్రస్యప్రోక్ష్య, ఘృతప్లుతంకృత్వా)పశుపత యేరుద్రాయస్వాహా, రుద్రాయేదం సమమ, (అపస్సప్తప్తా)విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్సంప్రావభాగేభ్య స్వాహా, విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్సంప్రావ భాగేభ్యఇదంసమమ, (ఇతిజహువాస్రవాభ్యాంత ద్దతసంప్రావాస్తుహోతి) అయాశ్చవిమదోయాఅగ్నిషజ్జీః, ప్రాయశ్చిత్తార్థ మాజ్యహోమేవిని యోగః,*అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశ్చస్తీశ్చసత్యమిత్యమయాఅసి, అయాస్తా వయసాకృతోయాసః హవ్యమూహిషేయానో ధేహిభేషజంస్వాహా. అగ్నయేఅయసఇదం సమమ, అతోదేవామేథాతి ధిర్దేవాగాయత్రీ, ఇదం

విష్ణుర్దేహాతిథి ర్విష్ణుగ్రాయత్రీ, స్రాయశ్చితార్థమాజ్యహోమే విని
యోగః*అతోదేవాఅవంతునోయతో విష్ణుర్విచక్రమే, ప్రతివ్యాసస్స
ప్రథామభిస్సాన్వహః. దేవేభ్యఇదం నమమః,*ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేథా
నిదధేప్రదమే, సమూహ్నమస్యపాంస్తు ర్సాన్వహః విష్ణవఇదంనమమ, (సర్వ
త్రహోమే మంత్రాంతే సాన్వహఃకారః,)వ్యాహృతీనాం వ్యస్తసమస్తానాం
విశ్వామిత్రగౌతమాత్రభరద్వాజాబుషయః, అగ్ని వాయు సూర్య
ప్రజాపతయోదేవతాః, గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్టు బృహత్యశ్ఛందాంసః,
స్రాయశ్చితార్థమాజ్యహోమే వినియోగః,*భూసాన్వహః, అగ్నయఇదం
నమమ *భువసాన్వహః, వాయవఇదంనమమ,*స్వాగ్నిసాన్వహః, సూర్యా
యేదంనమమ, *భూర్భువసాన్వగ్నిసాన్వహః, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ
(అథ బ్రహ్మకర్తారం పరిత్యజగ్నేః ప్రత్యగుదగవస్థాయాయాశ్చేత్యాది
భిస్సప్తాజ్యాహుతిన్మత్వా, తేనై వమార్గేణ పూర్వవదుపవిశేత్, ఉద్దేశ
త్యాగాకర్తావదేత్.) అనాజ్ఞాతమితిమంత్రద్వయోర్హిరణ్యగర్భోగ్ని
రనుష్టుప్, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్వరణార్థమాజ్యహోమే వినియోగః *అ
నాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్యక్రియతేమిధు,అగ్నేతదస్యకల్పయత్వంహి
వేత్థయథాత్రిధం సాన్వహః, అగ్నయ ఇదం నమమ, *పురుషసమ్మితోయజ్ఞో
యజ్ఞః పురుషసమ్మితః, అగ్నేతదస్యకల్పయత్వంహి వేత్థయథాత్రిధమ
సాన్వహః అగ్నయ ఇదం నమమ, యత్వాకత్రాత్రిలోగ్నిత్రిష్టుప్,జ్ఞాతం
జ్ఞాతదోషనిర్వరణార్థమాజ్యహోమేవినియోగః,*యేత్వాకత్రామనసా
దీనదత్తాన యజ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యసః, అగ్నిప్రథోతాక్రతుర్విజ్ఞానస్య
జిష్ఠోదేవా బుతుశోయజాతి సాన్వహః, అగ్నయ ఇదంనమమ,పూర్వోక్త
వచం...తిథాఅస్తిక్రస్థాలీపాకహోమేమంత్రవిపర్యాస, తంత్రవిపర్యాస,

కాలవివర్యాస, కర్మవివర్యాస, స్వరాక్షరపదవృత్త వర్ణలోపస్థాయశ్చ
 త్తార్థం, యద్వోదేవాఇత్యేకామాజ్యా హుతింహోమ్యే, యద్వోదేవా
 అభితపామరుతప్రిప్టువ్ సర్వాఘాఘనిర్వరణార్థ మాజ్యహోమే విని
 యోగః, * యద్వోదేవాతిపాతయానివాచాచ ప్రయుతీదేవహేళనమ్,
 అరాయోఅస్తా. అభిదుచ్చనా యతేన్యత్రాస్తిన్త రుతస్తన్ని ధేతనస్వా
 హా, అగ్నిమరుద్భ్యోదేవేభ్య ఇదంనమమ, (ఇతి బ్రహ్మజుహుయాత్, తద
 భావేకర్తా, పాకయజ్ఞేషు బ్రహ్మకృతాకృతః, ధన్వంతరియజ్ఞ శూలగవవర్జ
 మ్, ఆజ్యపాత్రము త్రుతతోనిరస్య, బర్హిషిపూర్ణపాత్రంనిధాయ, పాణినా
 సంస్పృశ్య,)* పూర్ణమసిపూర్ణంమే భూనూస్సుపూర్ణమసి సుపూర్ణంమే
 భూయాస్సనసిన్తేభూయాస్సర్వమసిసర్వంమేభూనూఅక్షితిరసిమామే
 షేష్ఠా.. (ఇతిపితౄన్యా) ప్రాచ్యాందిశి దేవాఋత్విజోమాన్జయంతాం,
 దక్షిణస్యాందిశమాసాః పతరో మార్జయంతాం, ప్రతీచ్యాందిశిగృహః
 పశవోమార్జయంతాం, ఉదీచ్యాం దిశ్యావ ఓషధయో వనస్పతయోమా
 ర్జయంతాం. ఉర్ధ్వాయాందిశయజ్ఞ స్సంవత్సరః ప్రజాపతిర్తార్జయన్తామ్,
 (ఇతి ప్రాగాది పంచదిక్షు కుశాగ్రైర్జలమాసిం చేత్,)* అపోఅస్తాన్మృతర
 శ్శుంధయంతుఘ్న తేనచో ఘృతప్వఃపునంతు, విశ్వంహిరిప్రంప్రవహంతి
 దేవీ ఋశితాభ్య శ్శుచిరాపూతయేమే, ఇనమాప్తప్రవహత య
 త్కించదుర్జితం మయి, యద్వాహమభిదుద్రోహా యద్వాసేపక్షతాన్యత
 మ్, సుమిత్రానఆప ఓషధయస్సంతుదుర్జిత్రాన్ స్తస్మై సంతుయోస్తాన్
 ద్యేష్టియంచవయందిష్టః, (ఇతినిర్మతి దేశేవస్సిం చేత్,)* మాహంప్రజాం
 పరాసిచంయాన స్సయావరీష్ఠన, సముద్రేవోనినయాని స్వంపాథో అపీథ
 (ఇతివామపార్శ్వస్థిత పత్న్యంజలప్రత్యజ్ఞుఖం సర్వంజలంనిషిచ్య, తజ్జ
 లై రాత్తానంపత్నీంచప్రోక్షేత్, సాంజలింబర్హిషినినయేత్, పత్న్యసన్ని
 ధాస్వవామపాణిం బర్హిషినిధాయ తత్ర సిం చేత్, సంస్కార్యాంజలౌ

సంస్కారకర్తృసు, అక్షతాశ్చిరసి ధారయేత్) ఓంచమే హిరణ్యగర్భ
 స్సారస్వతాగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిస్తార్థనే వినియోగః,*ఓంచమేస్వరశ్చమే
 యజ్ఞోపచతేనమశ్చ, యత్తేన్యూనంతస్తైత ఉపయత్తేతిరిక్తం తస్తైతే
 నమః, స్వస్తిశ్రద్ధాంమేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధింశ్రియంబలం,
 ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహిమే హవ్యవాహన, శ్రియందేహి మే
 హవ్యవాహన ఓన్నమశ్చితీ,చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే,(ఇత్య
 గ్నేః ప్రత్యగుదక్ స్థితోవపతిష్ఠేత్,ఏవంబ్రహ్మచ,అథ కర్తా పరిస్తరణం
 ఉత్తరతోవిసృజ్య,సరిసమూహనపర్యుక్షణే పూర్వవత్కృత్వా, పుష్పా
 దిభిరలంకృత్య, నైవేద్యతాంబూలే నివేద్య, బ్రహ్మణోహుతశిష్టంఘృతా
 దికంచ సహిరణ్యం దక్షిణాత్వేన దత్వా, పాత్రాణిప్రత్యోశ్యద్వంద్యశ
 ఉత్సృజ్య,యస్యస్త్వత్పాచనామోక్త్యాతపః పూజాక్రియాదిషు,న్యూ
 నంసంపూర్ణతాంయాతి సవ్యో చందే తమచ్యుతం,మంత్రహీనంక్రియా
 హీనం భక్తిహీనంహుతాశన, యద్ధుతం తు మయా దేవపరిపూర్ణంతద
 స్తుతే అనేనసార్వణస్థాలీపాకహ్లోమేన భగవాం త్వర్వాత్తక శ్రీయజ్ఞే
 శ్వరఃసుప్రీతాతు (ఇతివిష్ణవేసమర్పాచామేత్)-బృహత్సామేత్యస్య
 మంత్రస్య, నకులఋషిః,ఇంద్రోదేవతాజగతీఛందః, అగ్నిరక్షాధారణోవి
 నియోగః,*బృహత్సామక్షత్రిభృద్రధవృష్ణమ్,త్రిష్టుభౌజశ్శుభితము
 గ్రహీరమ్, ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేన మధ్యమిదంవాతేనసగ రేణరక్షా. సు
 మంగలీరియంవధూరిమాంసమేతవశ్యత,సాభాగ్యమనైర్వదత్వాయాథా
 స్తంవివ రేతనా,(ఇతిరక్షాంధారయేత్ —అగ్ని ప్రదక్షిణసూక్తం —)
 అగ్నేనయాష్టాపగ్ని రగ స్త్యత్రిష్టుప్, అగ్నిప్రదక్షిణే వినియోగః —
 (అగ్నేనయస్తుపథారాయే అస్తాన్విశ్యానిదేవప్రయునాని విద్యాన్,
 యుయోధ్యంస్తజ్జహురాణామేనోభూయిష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమ,అగ్నే

త్వంపారయానవ్యోతస్థాం త్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా, పూశ్చపృథ్వీబ
 హులానక్షర్విభవాతోకాయ తనయాయశంయోః, అగ్నేత్వమస్త
 ద్యయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రాఅభ్యమంతకృష్టిః, పునరస్తభ్యంసువి
 తాయదేవహంవిశ్వేభిరమృతేభిర్యజత్ర, పాహినోఅగ్నేపాయుభిరజత్రై
 రుతప్రియే సదనఆశుశుక్వాక, మాతేభ్యయంజరితారం యవిష్టనూనం
 విదన్తా పరంసహస్వః, మానోఅగ్నేవసృజోఅఘాయా విష్యవేరివపేదు
 చ్చునాయై, మాదత్వతేదశతేమాదతేనో మారిషతేసహసావన్పరా
 దాః, విఘత్వావా ఋతజాతయం సద్గుణానోఅగ్నేతన్వేవయాథమ్,
 విశ్వాద్విరిఙ్గోరుతశానినితోసరభిహృతామసిహిదేవవిష్పత్, త్వం తాం
 అగ్నక్షభయాన్వివిద్వాన్వేషి ప్రస్తిత్యేమనుషాయజత్ర, అభిప్రిత్యేమన
 వేశాస్యో భూర్భర్రృజేన్యక్షశగ్భిర్నాక్రః, అవోచామనివచనాన్యస్మి
 న్నానస్య సూచుస్సహసానేఅగ్నౌ, వయంస్తహస్రీమృషిభిస్సనేమ విద్యా
 మేషంవృజినంజీరదాసుమ్. నమస్తేగార్హపత్యాయ నమస్తేదక్షిణాగ్న
 యే, నమఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః కాండద్వయోప
 పాద్యాయ కర్తృబ్రహ్మస్వరూపిణే, స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయన
 మోనమః, యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ, కృష్ణవిష్ణోహృషీ
 కేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే * బోధామేతస్యవచసో యవిష్టమంహిష్టస్య
 వ్రభృతస్యస్వధావః, ప్రియతితోవ్రిఅనుతోవ్రి గృణాతివన్దారుస్తే తనువం
 వద్దేఅగ్నే ఇతి నమస్కారాన్ సమర్పయామి (ఏవమేవ దర్శేష్టిం
 కుర్యాత్, అగ్నిహోమయోస్థానే, ఇన్ద్రాగ్నిభవతః, ఏతదేవ తన్త్రం
 సర్వహోమానామ్, స్థాలీపాకరహితేషు నిర్వాపాది తత్కృతమంశం
 జుహుయాత్)

ఇతి స్థాలీపాకః.

అథ నవగ్రహమఖః.

(అథ గ్రహమఖః శుభకర్తసు పూర్వీద్యుఃకార్యః, ప్రాణానా
యమ్య) ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శోభిల్లగ్న కాలే (ఉప
నయనాదిలగ్న కాలే) ఆదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణా మానుకూల్య
సిద్ధ్యర్థం, యేయేగ్రహా అరిష్టస్థానేషు స్థితాస్తేషాం గ్రహాణాం శుభస్థాన
ఫలావాప్త్యర్థం, యేయేగ్రహా శుభస్థానేషు స్థితాస్తేషాం గ్రహాణా మతి
శయ శుభస్థానఫలావాప్త్యర్థం, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్యా
దిత్యాదినవగ్రహదేవతాస్త్రీత్యర్థం, సమ్భవతా నిరుపేన సమ్భవతా
ప్రకారేణ సంభవద్భిర్ద్రివైస్సంభవద్భి రుపచారైశ్చ గ్రహార్చనపుర
స్కరం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్తకరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య దశదశాహుత
యశ్చే తస్యయమేకఃకుంభ్యుత్. ఉద్ధ్వనూపశ్చాతశ్చశ్చావార ఋత్విజ
స్యుః, అత ఉద్ధ్వమహౌ, నవమ ఆచార్యః స్వయమేవవా, యదిన్వయ
మాచార్యస్వభాగం కల్పవిదే గద్యాత్ ఆచార్యాదృత్విజో వృణు
యాత్ ఆచార్య ఆదిత్యాయ జుహుయాత్, ఇత రేభ్య ఇత రే, పూర్వో
త్తరంతస్త్ర మాచార్యః కుర్యాత్, ఇత రేతర మన్వాల్భేరక స్థండిలంచ
తురశ్రమిషుమాత్రావరం గోమయేనోపలిప్య, తత్రప్రాచేశ మాత్రా
ముదగాయతాం రేఖాం యజ్ఞీయశకలమూలేన లిఖేత్ తస్యాముఖయ
తః 'ప్రాగాయతే ఉదక్ఘ్నంథే అసంస్పృష్టేచ పూర్వయా' తయోర్త
ధ్యే ప్రాగాయతా ఉదక్ఘ్నంథా స్తిస్థానంహతా రేఖా లిఖత్వా, తత్ర
శకలనిధాయ, స్థండిలమభ్యుక్ష్య, శకలమాగ్నేయ్యాం నిరస్యాప ఉప
స్పృశ్య, తపిశాన్యాం వేదికాం కృత్వా, తదుత్తరపూర్వదశే ధాన్య
సోపరి సజల్లవం కలశం తస్తువేష్టితం ధన్వనాగా ఇతి మంత్రేణాద్భిః
పూరితం సంస్థాప్య,)* ధన్వనాగాధ న్వనాజింజయేమధన్వనాత్రివ్రాసమ
దోజయేమ, ధన్వశ్శత్రోరపకామం కృణోతి ధన్వనా సర్వాప్రదిశో

యేమ. (ప్రణవేన పంచత్వక్వంచపల్లవాని పంచగవ్యాని పంచామృతాని
పర్వతథాతూణాః పవిత్రమృదోనవరత్నాని చ ప్రక్షిప్య, వస్త్రయుక్తేన సం
వేష్ట్య పుణ్యతీర్థాన్యావాహ్య అబ్జిజ్ఞాభిః పావమానీభిశ్చాభిమృశ్య,
వేదికాయాం సితతల్లు లేఘ సకర్ణికమమ్బుజంలిఖత్వా, తత్ర గ్రహపీఠాని
లిఖేత్ కర్ణికాయాం సూర్యాయ వర్తులాకారమ్, ఆగ్నేయదశే సోమా
యచతురశ్రమ్, దక్షిణదశే కుజాయత్రకొణమ్, ఈశాన్యాం బుధాయ
బాణాకారమ్, ఉత్తరదశే గురవే సదిర్ఘచతురశ్రమ్, ప్రాగ్దశే శుక్రాయ
పశ్చిమకొణమ్, ప్రత్యగ్దశే శనైశ్చరాయ ధనురాకారమ్ ప్రత్యజ్ఞుఖమ్,
నిర్వృతదశే రాహవే శూర్యకారమ్ దక్షిణాభిముఖమ్, వాయువ్యదశే కే
తవేధ్యజాకారం దక్షిణాభిముఖమ్, తత్తత్ప్రేషు తత్తత్ప్రేతమాస్యం
స్థాపయేత్, స్వామం స్వర్ణప్రతిమావా, స్వస్వదక్షిణవామయోరధిదే
వతా ప్రత్యధిదేవతా ప్రతిమాస్యం స్థాపయేత్, తదభివేషుష్పాక్షతపూగీ
ఫలాదిష్యావాహయేత్

ఆకృష్టేన హిరణ్యస్తూపస్సవిశాత్తప్టుః అగ్నిందూతం మేధా
తిథిరగ్నిర్దాయత్ర. కద్దుద్రాయకణ్వో రుద్రో గాయత్రి అధిదేవతా
ప్రత్యధిదేవతా సహిత సూర్యగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థ సూర్యగ్రహారాధనే
వినియోగః పద్మాసనః పద్మకరో వ్యభిచారుః పద్మద్యుతి స్సప్తతురజ్జ
వాహః, సవాకరో లోకవపుః కిరీటీమయి ప్రసాదం విదధాతు దేవః ఆకృ
ష్టేన రజసావర్తమానో నివేశయన్న మృతం మర్త్యంచ, హిరణ్యయేన
సవితారథేనాదేవో యాత్రభువనాని పశ్యేత్. అగ్నింతదూతం వృణోమహే
హోతారం విశ్వవేదసమ, అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుమ్. కద్దుద్రాయ ప్రచేత
నే మిహ్యుష్టమాయతవ్యసే, ఓం మశస్తమం హృదే తామ్రప్రతిమా
యాం భగవన్త మాదిత్యం గ్రహాధిపతిం పద్మాసనే ప్రాజ్ఞుఖం కాశ్యప
గోత్రం కలింగదేశేశ్వరం రక్తవర్ణం పద్మాభయాఙ్గితద్విభుజం రక్తా
మ్బరమాల్యానులేపనం మాణిక్యాభరణం సప్తాశ్వరథవాహనేన దివ్యం

28 సప్తమోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - ప్రథమాధ్యాయః,

మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమణ్డలేప్రవిష్టం సాంగసాయుధసవా
హనశక్తిసపత్ని సపుత్రపరివారమధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితంగ్ర
హాణాంమధ్యే వర్తులాకారమణ్డలే సూర్యగ్రహ మావాహయామి,
సూర్యగ్రహాధిదేవతా మగ్నిమావాహయామి, సూర్యగ్రహప్రత్యధి
దేవతాం రుద్రమావాహయామి ౧ ఆప్యాయస్వశౌతమస్సమో
గాయత్రి, అప్పు మేసింధుద్విప ఆపోగాయత్రి, గౌరీర్చిమాయదీర్ఘ తమో
గౌరీజగతి, అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతా సహితచంద్రగ్రహప్రసాద
సిద్ధ్యర్థేచంద్రగ్రహరాధనేవినియోగః, శ్వేతామ్బరశ్వేతవపుఃకిరీటీశ్వేత
ద్యుతీర్దణ్డధరోద్విబాహుః, చంద్రోమృతాత్మావరదః కిరీటీశ్రేయాంసి
మహ్యం విదధాతు దేవః * ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సమప్యప్య
మే, భవ్వావాజస్యసంగధి, అప్పు మేసోమో అబ్రవీద్ చంద్రస్త్వనిభేషజా,
అగ్నించవిశ్వశంభువమ్ గౌరీర్చిమాయసలిలాని తక్షత్యేకపదిద్విపది
సాచతుష్పది, అష్టాపదీనపపదిబద్ధ్వాపుషే సహస్రాక్షరాపరమేవ్యోమన్.
స్థానిక ప్రతిమాయాం భగవంతం సోమంప్రత్యజ్ఞుభ మాత్రేయగోత్రం
యామునదేశేశ్వరం గోక్షీరవర్ణంగదావరదసహితద్విభుజం శుక్లాంబర
మాల్యానులేపనం మాక్తికాభరణం శ్వేతాశ్వరథవాహనేన దివ్యంమే
రుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమండలే ప్రవిష్టం సాంగసాయుధసవాహన
సశక్తిసపత్ని సపుత్ర పరివారమధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితంసూర్య
గ్రహస్య, ఆగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమ మండలేచంద్రగ్రహమా
వాహయామి, చంద్రగ్రహాధిదేవతామప ఆవాహయామి ప్రత్యధిదేవ
తాంగౌరీ మావాహయామి ౨. అగ్నిర్హార్ధావిరోహోఽంగారకోగా
యత్రి, స్యోనాపృథివీమేథాతిథిః పృథివీగాయత్రి, కుమారంమాతాస్క
ప్రస్కు-వృత్తిష్టుప్. అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత అక్షారకగ్రహ
ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అక్షారకగ్రహరాధనేవినియోగః, రక్తాంబరోరక్తవపుః
కిరీటీచతుర్భుజోమేషగమోగదాభృత్, ధర సుతేశ్వక్తి ధరశ్చశూలీ

సదామమస్యా ద్వరదఃప్రశాంతః. * అగ్నిర్హృద్ధాదివఃకకుత్పతిః పృథివ్యా
 అయమ్, అపాం రేతాంసిజిన్వతి సోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశని,
 యచ్ఛాన శ్శర్మస్తప్రథాః కుమారంమూతా యువతిస్సముభం గుహాబి
 భర్తి నదదాతి పిత్రే అనీకమస్త్యనమినజ్జనాసః పురః పశ్యన్తినిహితమ
 రుతౌ రక్తచందనప్రతిమాయాం భగవన్తమక్లారకం అగ్న్యైకృతిం
 దక్షిణాభిముఖం భారద్వాజగోత్రమవన్తిదేశేశ్వరం రక్తవర్ణం శక్తిశూ
 లగదాఖడ్గ వచ్చతుర్భుజం రక్తాంబరమాల్యానులేపనం ప్రవాళాభరణం
 రక్తమేషరథవాహనాన దివ్యంమేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం...సూర్యగ్ర
 హస్య దక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమన్తలే అక్లారకగ్రహ మావాహ
 యామి, అక్లారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీమావాహయామి ప్రత్యధి
 దేవతాం స్కన్దమావాహయామి. 3 ఉద్భుధ్యధ్వం బుధోబుధశ్రీ
 ఘ్టవ్, ఇదం విష్ణుర్ధ్రుథాతేధి ర్విష్ణుర్ధ్రయత్రి, సహస్రశీర్షా నారాయణః
 పురుషోత్తమోఽనుష్టుప్, అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత బుధగ్రహ
 ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః, పీతామ్బరః పీతవపుః కిరీటీ
 చతుర్భుజో దణ్డధరశ్చసౌమ్యః, చర్తాసిధృత్సమ సుతస్సుమేరుస్సిం
 హాధిరూఢో వరదోబుధశ్చ * ఉద్భుధ్యధ్వంసమన సస్సఖాయస్సమగ్ని
 మింధ్వంబహవస్సనీశాః, ధధిక్రామగ్ని ముషసంచదేవీ మిన్ద్రావతోవ
 నేనిహృయేవః, ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్త్రేథానిదధప్రదం, సమూహ్మ
 మస్యపాంసు రేసహస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్, సభూమిం
 విశ్వతోవృత్వాఽత్యా తిష్ఠద్దశాంగులమ్ సర్వప్రతిమాయాం భగ
 వన్తం సౌమ్యముదజ్జుఖ మాత్రేయగోత్రం మగధదేశేశ్వరం కుంకుమ
 వర్ణం ఖడ్గచర్మపుస్తకవరదచిహ్నాచతుర్హస్తం పీతామ్బరమాల్యాను
 లేపనం మరకతాభరణం సింహారథవాహనాన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణీకు

ర్వాణం గ్రహమండలే ప్రవిష్టం... సూర్యగ్రహస్య, ఈశాన్యదిగ్భాగే బా
ణాకారమణ్డలే బుధగ్రహమావాహయామి, బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణు
మావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం నారాయణ మావాహయామి ర
బృహస్పతే గృహమహో బృహస్పతిశ్రీష్టమ్, ఇన్ద్రశ్రేష్ఠానిగృహమహ
ఇన్ద్రశ్రీష్టమ్, బ్రహ్మణా తే విశ్వామిత్రో బ్రహ్మశ్రీష్టమ్, అధిదేవతా ప్ర
త్యధిదేవతాసహితం బృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం బృహస్పతిగ్రహారాధ
నే వినియోగః కనకామృతం కనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగురుప్రశాంతః,
తథాసిద్ధాంతచక్రమణ్డలుంచ తథాక్షసూత్రం నరదోస్తుమహ్యం * బృహస్ప
తే అతియద్యో అర్హాద్ధ్యుమన్విభాత్యక్రతుమజ్జనేషు, యద్దిదయః ఛవస
ముతప్రజాతతదస్తాసుద్రాణాం ధేహిచిత్రమ్ ఇన్ద్రశ్రేష్ఠానిగృహాని
ధేహిచిత్రందక్షిణ్యసుభగత్వమస్తే, పోషం రయీణామరట్టిం తనూనాం
స్వాద్దానం వాచ స్సుదిసత్త్వమహ్నిమ్ బ్రహ్మణా తే బ్రహ్మయుజాయన
జ్ఞహరిసఖాంసూ సధమాదతశు, స్థిరం రథం సుఖిన్ద్యాధిలిప్త స్పృశా
నన్విద్వా ఉపయాహి సోమమ్ స్వర్ణప్రతిమాయాం భగవంతం బృహ
స్పతి ముదబ్జుఖ మాక్లిరసగోత్రం సిన్ధుదేశేశ్వరం స్వర్ణం పీణాం
మృరమాల్యాసుభేషణం దండాక్షసూత్రకమణ్డలునరద వచ్చతుర్భుజం
పుష్కరాగాభరణం పీతాశ్వరథవాహనేన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణకు
ర్వాణం గ్రహమండలే ప్రవిష్టం... సూర్యగ్రహస్య ఉత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘ
చతురశ్రమండలే బృహస్పతిగ్రహ మావాహయామి, బృహస్పతిగ్ర
హాధిదేవతా మింద్రమావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం బ్రహ్మణ
మావాహయామి, శుక్రంతేభరద్వాజ శుక్రశ్రీష్టమ్, ఇంద్రాణిం
వృషాకపి రిన్ద్రాగోపజ్ఞీః, ఇన్ద్రం వోషధుచ్ఛవోగ్రి ఇన్ద్రో గాయత్రీ,
అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితశుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం శుక్రగ్రహ
రాధనే వినియోగః శ్వేతామృతశ్వేతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దైత్యగురుః

ప్రశాస్త్యః, తథాసిదండంచ కమండలుంచ తథాక్షసూత్రం వరదోస్తు
 మహ్యమ్.*శుక్రం తేజస్వద్యజతం తేజస్వద్విషుయాపేఅహనీద్యోరివాసి,
 విశ్వాహిమాయా అవసిస్వథావో భద్రాతేపూషన్ని హృతీరస్తు.
 ఇద్ద్రాణీమాసునారిషు సుభగామహమశ్రమసు, నహ్యస్యాఅపరంచన
 జరసామరతేపత్య ర్విశ్వస్థాదింబ్రీడతరః, ఇంద్రంవశీశ్వతస్పరిహవా
 మహేజనేభ్యః, అస్తాకమస్తుకేవలః, రజతప్రతిమాయాం భగవంతం
 శుక్రంప్రాజ్ఞుఖం భార్గవగోత్రం కటకదేశేశ్వరం రజతకాంతిదండ
 కమండల్వక్షసూత్రాభయాంకితచతుర్భుజం శుక్లాంబరమాల్యానులేప
 నం వజ్రాభరణం శుక్లాశ్వరథవాహనేనదివ్యంమేరుప్రదక్షిణీకుర్వాణం
 గ్రహమండలే ప్రపిప్్పం...సూర్యగ్రహస్యప్రాద్విగ్భాగే పఞ్చకోణాకార
 మణ్డలే శుక్రగ్రహ మావాహయామి, శుక్రగ్రహాధిదేవతా మింద్రమా
 వాహయామి, ప్రత్యధిదేవతా మింద్రాణీమావాహయామి ౬ శమ
 గ్నిరిరింబితిశ్శనిరుష్ణిక్, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిత్రిప్టుష్, య
 మాయసోమం యమోయమోసుష్టుష్ అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా
 సహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరాంధనే వినియోగః,
 నీలద్యుతిర్మీలవపుః కిరీటిగృధ్రస్థితశ్చాపకరో ధనుష్ఠాక, చతుర్భుజ
 సూర్యనుతః ప్రశాస్తస్సచాస్తుమహ్యంవరమద్దగామి*శమగ్నిరగ్నిభిః
 కరచ్చన్నస్తవతుసూర్యః, శంవాతో వాత్సరసా అత్రిధిః, ప్రజాపతేన
 త్వదేతాన్త్యనోయ విశ్వాజ్ఞాతాని పరితాబధూవ, యత్కమాస్తేజు
 హుమస్తనో అస్తువయంస్యామ పతయోరయీణాం యమాయసో
 మంసుతుయమాంజహుతాహవిః, యమంహయజ్ఞో గచ్ఛత్సగ్ని
 దూతో అరంకృతః అయసప్రతిమాయాం భగవంతం శనైశ్చరం
 ప్రత్యజ్ఞుఖంకాశ్యపగోత్రం సారాష్ట్రదేశేశ్వరం కజ్జలకాంతిచాప

తూణీరకృపాణాభయాజ్ఞితచతుర్భుజం నీలామ్బరమాల్యానులేపనం నీల
రత్నభూషణం నీలగృధ్రరథవాహనేన మేరుమప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్ర
హమణ్డలే ప్రవిష్టం... సూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగే ధనురాకార
మణ్డలే శనైశ్చరగ్రహమావాహయామి, శనైశ్చరగ్రహాధిదేవతాం
ప్రజాపతి మావాహయామి ప్రత్యధిదేవతాం యమమావాహయామి.

2. కయానవామదేవో రాహుర్గాయత్రీ, ఆయంగౌస్సార్పరాక్షీ
సర్పగాయత్రీ, పరంమృత్యోస్సంకుసుకోమృత్యు త్రిష్టుప్, అధి
దేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితరాహుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే రాహుగ్రహ
రాధనే వినియోగః నీలామ్బరో నీలవపుః కిరీటీకరాశవక్త్రః కరవాల
శూనీ, చతుర్భుజశ్చర్మధరశ్చ రాహుస్సింహాధిరూఢో వరదోస్తు
మహ్యం. * కయానశ్చిత్రఆభవద్దూతీ సదావృద్ధస్సఖా, కయాశ్చిష్ట
యావృతా ఆయంగౌఽపృశ్చిరక్రమీ దసదన్మాతరంపురః, పితరంచ
ప్రియంత్స్వః పరం మృత్యో అనుపః హింసంధాం యస్తేస్వితరోదేవ
యానాత్, చతుష్టతేశ్చైతేబ్రహ్మీమానః ప్రజాంరీరిషోమోత
వీరాః. సీసప్రతిమాయాం భగవంతంరాహుం దక్షిణాభిముఖంవై తీన
సగోత్రం బర్హదేశేశ్వరం కాలమేఘద్యుతింవ్యాఘ్రవదనం ఖడ్గచర్మ
శూలవరదచిహ్న చతుర్వస్తం కృష్ణాంబరమాల్యానులేపనం గోమేధి
కాభరణం కృష్ణమేషరథవాహనేన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం
గ్రహమండలే ప్రవిష్టం... సూర్యగ్రహస్యనైరృతిదిగ్భాగే శూర్పాకార
మణ్డలే రాహుగ్రహ మావాహయామి, రాహుగ్రహాధిదేవతాం
సర్పనావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం నిరృతిమావాహయామి. ౩.
కేతుంకృష్ణస్థధుచ్ఛన్దాః కేతవోగాయత్రీ, బ్రహ్మజజ్ఞానంనకులో
బ్రహ్మత్రిష్టుప్, సచిత్రచిత్రంభరద్వాజశ్చిత్ర గుప్తత్రిష్టుప్, అధిదేవతా
ప్రత్యధిదేవతా సహితకేతుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగ్రహరాధనే విని
యోగః ధూమ్రద్విబాహు ర్వరదోగదాభృష్టాననాస్థానవికృ

తాననశ్చ, కిరీట కేయూరవిభూషితాంగ స్సజాస్తు మేకేతుగణప్రశాస్త్రః,
 కేతుంకృణ్వన్న కేతవేవేశో మర్యాతప్తేశనే, సముషడ్భిరజాయథాః.
 బ్రహ్మజజ్ఞానంప్రథమం పురస్తాద్విశీమతస్సురుచోవేన ఆవహ, సబు
 థ్నాడ్యుడప్రమాతస్య విష్టాస్తతశ్చయోని మసతశ్చవివః. సచిత్రచిత్రం
 చితయన్తమస్తే చిత్రక్షత్రచిత్రతమవయోథామ్, చంద్రంద్రయింపురువీ
 రంబ్రహంతం చంద్రచంద్రాభిర్గృణతేయువస్వ కాంస్యప్రతిమాయాం
 భగవన్తం కేతుంకామరూపందక్షిణాభిముఖంజైమినిగోత్రం మధ్యదేశే
 శ్వరం ధూమవర్ణంగదావరదవద్విభుజం చిత్రామ్బరమాల్యానులేపనం
 వైడూర్యాభరణం చిత్రకపోతరథవాహనేన దివ్యంమేరుంప్రదక్షిణీ
 కుర్వాణం గ్రహమణ్డలేప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య వాయువ్యదిగ్భాగే
 ధ్వజాకారమణ్డలే కేతుగ్రహ మావాహయామి, కేతుగ్రహాధిదేవతాం
 బ్రహ్మణ మావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం చిత్రగుప్త మావాహ
 యామి.

*అతూనఞ్చంద్రక్షుమంతం చిత్రంగ్రాభంసంగృభాయ, మహాహ
 స్తిదక్షిణేన గణపతి మావాహయామి, *జాతవేదసేసునవామ సోమమ
 రాతీయతోనిదహతివేదః, సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవసింధుండు
 రితాత్మగ్నిః, దుర్గామావాహయామి, *క్షేత్రస్యపతినావయం హితేనేవ
 జయామసి, గామశ్వంపోషయిత్వా సనోమృతాత్తిదృశే. క్షేత్రపాలక
 మావాహయామి, క్రాణాశిశుర్మహీనాం హిన్వన్నతస్యదీధితిమ్,
 విశ్వాపరిప్రియాభువదధద్వితా. వాయుమావాహయామి, *అదిత్ప్రీత్న
 స్సరేతస్తో ఖ్యోతిష్పశ్యంతివాస్తరం, పరోయద్ధ్యతేద్దివా. ఆకాశమావా

హయామి, అశ్వినావ ర్తిరస్తవా గోమద్దప్రాహిరణ్యవత్, అర్వాసుగ్రం
 ధంసమన స్తానియచ్ఛతమ్ అశ్వినావావాహయామి, *యత ఇంద్రభయా
 మహే తతోనోఅభయంకృధి, మఘవంఛగ్ధితవతన్న ఊతిభిర్విద్విషో
 విమృధోజహి అభయంకరమావాహయామి, *వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్య
 స్తాంతస్వివేశో అనమివోభవానః, యతేమహిప్రతితన్నో జపస్వ
 శంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదే వాస్తుపురుష మావాహయామి, *ఇం
 ద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః, అస్తాకమస్తుకేవలః, ఇంద్రం
 లోకపాలక మావాహయామి, *అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం
 విశ్వవేదసమ్, అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుమ్, అగ్నింలోకపాలక మావాహ
 యామి, *యమాయసోమంసునుత యమాయజుహుతాహవిః, యమం
 హయజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతోఅరంకృతః, యమంలోకపాలక మావాహ
 యామి, మోఘణఃపరావరాని ఋఋతిర్ద్వర్జణావధీత్, వదీష్టతృష్ణ
 యాస్తహ, నిఋఋతింలోకపాలక మావాహయామి *ఉదుత్తమంము
 ముగ్ధిన్తోవిపాశంమధ్యమంఛృత, అపాధమానిజీవనే వరుణంలోకపాలక
 మావాహయామి, తవవాయువృతస్పతే త్వష్టర్జామాతరద్భృత, అవ్రాం
 స్యావృణీమహే, వాయుంలోకపాలక మావాహయామి, *సోమోధేనుం
 సోమోఅర్వంతమాశుం సోమోవీరంకర్తవ్యందదాతి, సాదన్యంవిద
 ధ్యంస్తఫేయం పితృశ్రవణాయోదదాశదస్తై కుజేరంలోకపాలకమా
 వాహయామి, *తమిశాన్తంజగత స్తస్థుషస్పతింధియంజిన్యవవనేహవా
 మహేవయమ్, పూషానోయథావేధసామద ద్వృధేరక్షితాపాయురద
 భస్స్వస్తయే ఈశానంలోకపాలక మావాహయామి నక్షత్రాధిదే

వతాంచావాహయేత్,*త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనమ్,
ఉర్ధ్వైకమివబంధనాన్మృత్యోర్ధక్షియమామృతాత్ త్ర్యంబక
మావాహయామి,*అపస్త్యుమపతుభ మసేతశ్శపథం జహి,అథానో
అగ్న ఆవహరాయస్పృషం సహస్రిణమ్, యేతేసహస్రమయ్యతే పాశా
మృత్యోర్ధర్ధ్యాయహంతవే, తాన్యజ్ఞస్యమాయయాసర్వా నవయజా
మహే మృత్యువే న్వాహే మృత్యువే న్వాహే, మృత్యుంజయమావాహ
యామి,(ఏతాకర్త సాధుణ్య దేవతాః కృత్యజ్ఞి వేశ్య, ప్రాచ్యాదిష్విం
ద్రాదిలోకపాలానావాహయేత్—కల శేవరణంసమ్పూజ్య,)*ఇమంమే
వరుణ శ్రుధిహవప్రద్యాచమృశయ, త్వామపశ్శురాచకే, (ఇత్యావా
హ్య, షోడశోపచారా కుర్యాత్)

గ్రహపూజాద్రవ్యాణి.

గంధాః—

పుష్పాణి—

సూర్యస్య ...	రక్తచందనం ...	రక్తపద్మం
చంద్రస్య ...	మలయజః ...	కుముదం
కుజస్య ...	దేవదారుః ...	రక్తకరవీరం
బుధస్య ...	కుంకుమః ...	పాటలం
గురోః ...	మనశ్శిలా ...	చమ్పకం
శుక్రస్య ...	శంఖపిష్టం ...	కుద్దం
శనః ...	తిలపిష్టం ...	ఇందీవరం
రాహుః ...	కేతకీరజః ...	కృష్ణదుత్తారం
కేతోః ...	కస్తూరి ...	చిత్రవర్ణం

(అభావేమలయజవికవవవా)

(అభావేమల్లికైకైవవా)

36 సప్తయోగస్తోత్ర ప్రదీపికాయాం - ప్రథమాధ్యాయః,

పుష్పవర్ణా అక్షతాః వస్త్రయుగ్తాని చ

	ధూపాః—	నైవేద్యాని—	సమిధః
సూర్యస్య...	కుందురుః ...	హవిష్యాన్నమ్...	అర్కః
చంద్రస్య...	మయూరశిఖా...	పాయసాన్నమ్...	పలాశః
కుజస్య ...	దశాంగమ్ ...	పలలాన్నమ్ ...	ఖాదిరః
బుధస్య ...	సజ్జరసః ...	గుడాన్నమ్ ...	అపామార్గః
గురోః ...	బిల్వఫలమ్ ...	క్షీరోదనమ్ ...	అశ్వత్థమ్
శుక్రస్య ...	శ్రీవాసః ...	దధ్యోదనమ్ ...	బెదుమ్మరమ్
శనేః ...	కృష్ణాగరుః ...	కృసరాన్నమ్ ...	శమీ
రాహుః ...	జటామాంసి ...	మాషాన్నమ్ ...	దూర్వా
కేతోః ...	వధూకమ్ ...	చిత్రాన్నమ్ ...	కుశాః

(గుగ్గులు యవపవాసర్పిషాదీప్యంతే లేనవా)

త్రిపుతాన్న మేకంవా అభావే పలాశసమిధః.

నవగ్రహప్రీతికరధాన్యాని—	రత్నానిచ—
సూర్యస్య...	గోధూమాః... మాణిక్యమ్
చంద్రస్య ...	తణ్డూలాః ... మాత్రికమ్
కుజస్య ...	ఆథకాః ... ప్రవాళః
బుధస్య ...	ముద్గాః ... మరకతం
గురోః ...	చణకాః ... పుష్కరాగః
శుక్రస్య ...	నిష్పావాః ... వజ్రః
శనేః ...	తిలాః ... నీలః
రాహుః ...	మాషాః ... గోమేధికం
కేతోః ...	కుళుత్థాః ... వైడూర్యం

(మాణిక్య మేకవవవా)

గ్రహప్రీతికరదక్షిణా.

సూర్యస్య.....గౌః	గురోఃపీతవాసః
చంద్రస్య.....శంఖః	శుక్రస్య.....శ్వేతాశ్వః
కుజస్యరక్తానద్వాక్	శనఃకృష్ణాగౌః
బుధస్యహిరణ్యమ్	రాహుః.....కాలాయనమ్
	కేతోఃహస్తీ-ఛాగోవా

(అభావేహిరణ్యం దద్వాత్)

ఆదిత్యాదిగ్రహదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాం త్సమర్పయామి.

● నవగ్రహహోమః ●

ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ప్రీత్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్తకరిష్యే తాకికాగ్నిముపథాయ, ఏహ్యగ్నేరహూగణపుత్రో గౌతమోగ్నిశ్రీష్టుప్, అగ్న్యహ్వనేవినియోగః,*ఏహ్యగ్నిభహ...దేవాన్, అగ్నిమావాహయామి, జుష్టోదమూనావసుశ్రుతోగ్నిశ్రీష్టుప్, అగ్నినమస్కారేవినియోగః, *జుష్టోదమూనా...భోజనాని, అగ్నినమస్కారాంత్రమర్పయామి, భూర్భువస్వః ప్రజాపతేః ప్రజాపతిర్భువతి, అగ్నిప్రతిష్ఠాపనే వినియోగః, *భూర్భువస్స్వరోమ్, ఇతి ఛేళాస్వగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, చత్వారిశృంగావామదేవో జాతవేదోగ్నిశ్రీష్టుప్, అగ్నిస్థారథనే వినియోగః,*చత్వారి...ఆవివేశ. సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగః... ఏవంధ్యాయే ధృతాశనమ్, అగ్నినాగ్ని...జుహ్వీస్యః. హేఅగ్నేస్థాజ్ఞుభదేవ మమాభిముఖో భవ, ఏవంగుణ...తిథౌ ఆదిత్యాదినవగ్రహహోమాంగ మన్వాథానం కరిష్యే, అస్తిన్ననాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిధేన ప్రజాపతం ప్రజాపతం చాఘోరదేవతేతజ్యేన, అగ్నిషోమాచతుషీతజ్యేన, సూర్యాదినవగ్రహానదేవతాః. 'శతాదినంఖ్యాకసమిచ్ఛర్వాజ్యైః' అగ్న్యాదినవాధిదేవతా రుద్రాదినవప్రత్యధిదేవతాశ్చ

ప్రథానదశాంశసమిచ్ఛర్వాజ్యైః' ('యథోక్తసంఖ్యాకసమిచ్ఛర్వాజ్యైః
 ఏకైకసంఖ్యాకసమిచ్ఛర్వాజ్యైః') * వ్యాహృతీదేవతా స్థిలవ్రీహీభిః
 చరుశేషేణస్విప్రుకృత మిద్ధసన్నహనేనరుద్రం విశ్వాద్దేవారిత్సంస్రావేణా
 యసమగ్నిందేవాన్ విష్ణుమగ్నిం వాయుంసూర్యం ప్రజాపతిం చైతాన్ పా
 యశ్చ త్రైదేవతా ఆజ్యేన, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్వరణార్థమనాజ్ఞాతత్రయే
 నాగ్నిమాజ్యేన, ఏవంసాంగేన కర్తృణాసద్యోయజ్మే, * భూర్భువస్స్వి
 స్వాహా. (ఏకైకశోగ్నావాదధ్యాత్) ప్రజాపతయశ్చదంనమమ, సోదకేన
 (పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం త్రై పరిసమూహ్య, ఉదగత్రైస్రాగత్రైశ్చ
 స్రాదేశమూత్రైర్భూమూత్రైర్వాదైభిః... స్రాకస్సంస్థం ప్రయునక్తి,
 చరుస్థావ్రీప్రోక్షణపాత్రే, దర్విసువా, చమసాజ్యపాత్రే, ఇథ్థాబర్హిషీ
 నేతి, ప్రోక్షణపాత్రముద్భృత్య, అనంతర్గర్భాస్రాదేశ మాత్రావసఖచ్చి
 న్నాసమాసాగ్రోదర్భా పవిత్రార్థం గృహీత్వా, తస్మిన్నంతర్ధాయాక్ష
 తై సుహాపఱసిచ్య, పవిత్రాభ్యాం త్రురుత్పుయ, పాత్రాణ్యుత్తానానికృ
 త్వా, ఇద్ధంబర్హిశ్చపిస్త్రస్య, తాభిరష్ఠిష్ఠిఃప్రోక్షేత్, ఉత్తానేనతు...
 అభ్యుక్షణంభవేత్, అథ చమసంప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ, పవిత్రేఅంతర్ధా
 య, ఉత్పూతాపఱసిచ్య, గంధాదికం ప్రక్షిప్య, బ్రహ్మణంపృణయా
 త్, అస్తికనవగ్రహమఖాభ్యేకర్తృణి బ్రహ్మణంత్యాం వృణే, (సవృ
 తోస్త్రికరిష్యామిత్యుక్త్వాగ్నేః స్రాగుదగవస్థాయ, ప్రాజ్ఞుభోయజ్ఞోప
 వీత్యాచమ్య, సమస్తవాణ్యంగుఠోగ్రేణాగ్నిం సవ్యపాదపురస్సరంపరీత్య,
 నిర్వస్త్య, పరావసురిత్యజ్ఞుఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం బ్రహ్మసనాత్త్రుణం వైర్వ
 త్యాం నిరప్యసఉపస్పృశ్య, ఇదమహమర్వావసోస్సదనే సీదామిత్య
 దజ్ఞుభోపవిశ్య, బృహస్పతిర్భువః... సమాంపాహీతిజవేత్, కర్తాస
 పవిత్రకరాభ్యాంచమసముద్భృత్య, బ్రహ్మఅహఃప్రణేష్యామితి వదేత్,
 బ్రహ్మభూర్భువస్స్విర్భూవాస్పతిప్రసూతః ఇతిజపిత్వా, ఓంప్రణయేత్య
 తిస్మజేత్, కర్తాచమసంనాసిగాగ్రం సీతోవృత్తరతోగ్నేర్దర్భమనిధాయ
 దైభిః ప్రచ్ఛాదయేత్. తే పవిత్రేచరుపాత్రేనిధాయ సిద్ధమన్నం

తూష్ణీంచతుర్వారం చరుపాత్రే నిరుప్య, ప్రోక్ష్య, ఆజ్యపాత్రే తేపవిత్రే
 నిధాయాజ్యమాసిచ్య, అగ్నేరు త్తరతస్సభస్మాంగారాః ప్రయోగపారి
 జాతరీత్యా పరి స్తరణాద్భహిర్వి రూహ్య తేష్వాజ్య మధిశ్రిత్యజ్వలతాద
 ర్భాదినా...ప్రాగుత్పనాతి సకృన్తంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం పవిత్రే ప్రోక్ష్య
 గ్నో ప్రహృత్య, అగ్నేఃశ్చాచుదగగ్రం బర్హిస్సన్నహసీనూష్టీర్య,
 తస్యాంప్రాగగ్రంబర్హిరాష్టీర్య, తత్రాజ్యం నిధాయ, దక్షిణేనహస్తేన
 స్రుక్సువాగృహీత్వా, సవ్యేనదర్భానాదాయ సహౌవాగ్నోప్రతాప్య,
 దర్భాప్రోక్ష్యగ్నోప్రహృత్య, చగుమభిఘ్నాగ్నోజ్వయోర్మధ్యే
 నీత్యాజ్యద్వితీణతో బర్హిష్యాసాద్య, ప్రత్యభిఘ్నర్య, హవిర్యుధరణాయ
 చర్వాజ్యయోర్మధ్యే పాత్రాంతరం నిధాయ) విశ్వానిన ఇత్యనయోర్వ
 సుశ్రుతోగ్నిప్రిష్టువే, అగ్న్యలంకరణే వినియోగః, * విశ్వానినో...
 రయినశ తేన స్తి (ఇద్దరజ్జంచమనేనిధాయ, మూలమధ్యమయో
 ర్మధ్యేగృహీత్వా, ఇద్దంవిరభిఘ్నర్య, ఇద్దమలంకృత్య, బ్రహ్మణమలం
 కృత్య, స్వయమలంకృత్య, అయంతఇద్ధోజాతవేదోగ్నిప్రిష్టువే, అస్మి
 న్నవగ్రహహోమేకర్తణి ఇద్ధాథానేవినియోగః, * అయంత...సమేధ
 యస్వాహ, అగ్నయేజాతవేదనే సమిధ్యమానాయేదంనమమ ఇద్ధప్ర
 తేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్త్విత్యనుగృహ్యంతు, ఇద్ధప్రతేపణ
 ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు, (అథ స్రువేణాజ్యమాదాయ, వాయవ్యా
 దాగ్నేయాంతం) (మనసా) ప్రజాపతయేస్వాహ, ప్రజా...మమ (నైర్వ
 త్యాసీశాంతం) (మనసా) ప్రజా...మమ, అగ్నయేస్వాహ, అగ్నయ...
 నమమ, సోమాయస్వాహ, సోమా...మమ, (సకృదవదానేన చరు
 హోమఃపాణినావా, చతుర్థ్యంత్రైర్వా మభిఃహోమః, తల్లిజమంత్రైర్వా,
 గ్రహాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతానాం క్రమేణైతేమంత్రాః, * ఆకృష్టేన
 హిరణ్యస్తూపస్సవితౌ త్రిష్టువే, అగ్నిందూతంమేథా తథిరగ్నిర్దాయత్రీ,
 కద్రుద్రాయకణ్వో రుద్రోగాయత్రీ, మరూధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా
 సహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యథే ప్రథానసమిచ్ఛగ్వాజ్యహోమే విని

యోగః, *ఆకృష్టేన...విపశ్యత్స్వాహ, సూర్యగ్రహయేదంనమమ.
 అగ్నిందూతం...సుక్రతుంస్వాహ, సూర్యగ్రహధిదేవతాయై అగ్నయ
 ఇదంనమమ. కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహ, సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవ
 తాయై కద్రుద్రయేదంనమమ ౧ ఆప్యాయస్వగౌతమసోమోగాయత్రీ,
 అఘ్నమేసింధుద్వీపఆపోగాయత్రీ, గౌర్భిమాయదీర్ఘతమోగౌరిజగతి
 మమచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రథానసమిచ్ఛర్వాజ్యహోమే విని
 యోగః,*ఆప్యాయస్వ...సంగధే స్వాహ,చంద్రగ్రహయేదం నమమ,
 *అఘ్నమే...శంభువంస్వాహ చంద్రగ్రహధిదేవతాయై అధ్యుఇదం,
 *గౌర్భిమాయ...వ్యోమంతాహ, గౌర్యాయేదం ౨ అగ్నిర్హ
 థావిరూపోంగారకోగాయత్రీ,సోనాపృథివీమథాతిథిఃపృథివీగాయత్రీ,
 కుమారంమాతాస్కందస్కందశ్రీష్టుప్,మమాంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే
 ప్రథానసమిచ్ఛర్వాజ్యహోమే వినియోగః,*అగ్నిర్హథా...జన్వతిస్వా
 హ, అంగారకగ్రహయేదం,*సోనాపృథివీ...సప్రథాస్వాహ, పృథి
 వ్యాఇదం, *కుమారంమాతా...మరుతౌస్వాహ, స్కందాయేదం 3.
 ఉద్బుద్భ్యధ్వంబుధోబుధశ్రీష్టుప్, ఇదంవిష్ణుర్దేహా తిథిర్విష్ణుగ్గాయత్రీ,
 సహస్రశీర్షానారాయణః పురుషోత్తమోనుష్టుప్, మయా...బుధగ్రహ
 ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రథానసమిచ్ఛర్వాజ్యహోమే వినియోగః,*ఉద్బుద్భ్య
 ధ్వం...నిహ్వయేవస్వాహ, బుధగ్రహయేదం, * ఇదంవిష్ణు...సురే
 స్వాహ, విష్ణవఇదం, * సహస్రశీర్షా...గులంస్వాహ, నారాయణాయే
 దం ౪ బృహస్పతేగృత్సమదో బృహస్పతి శ్రీష్టుప్, ఇంద్రశ్రేష్ఠాని
 గృత్సమదఇంద్రశ్రీష్టుప్, బ్రహ్మణాతేవిశ్వామిత్రో బ్రహ్మశ్రీష్టుప్,
 మమాధి...బృహస్పతిగ్రహప్రసాద... ధృప్రథాన సమిచ్ఛర్వాజ్యహో
 మేవినియోగః, *బృహస్పతే...చిత్రంస్వాహ, బృహస్పతిగ్రహయేదం,
 *ఇంద్రశ్రేష్ఠాని...మహ్నం స్వాహ, ఇంద్రాయేదం, బ్రహ్మణీతే...
 సోమంస్వాహ బ్రహ్మణఇదం. ౫. శుక్రంతేభరద్వాజ శుక్రశ్రీష్టుప్,
 ఇంద్రాణీంవృషాకపిరింద్రాణీపక్ష్యైః, ఇంద్రంవోమధుచ్ఛందా ఇంద్రో

గాయత్రీ, మమాధి...శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వా
జ్యహోమేవినియోగః, *శుక్రం తేఅన్య...రాతిరస్తుస్వాహా, శుక్రగ్రహ
యేదం, * ఇంద్రాణీ...ఉత్తరస్వాహా, ఇంద్రాణ్యాశ్విదం, * ఇంద్రం
వో...కేవలస్వాహా, ఇంద్రాయేదం ౬. శమగ్ని రింబితిశ్శనిరుష్టిక్
ప్రజాపతేర్నిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిత్రిష్టుప్, యమాయసోమయమో
యమోసుష్టుప్, మమా...శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమి
చ్చర్వాజ్యహోమేవినియోగః * శమగ్ని...అపశ్రీధస్వాహా, శనైశ్చ
రగ్రహయేదం, * ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయశ్విదం,
* యమాయ...అరంకృతస్వాహా, యమాయేదం ౭ కయానవామ
దేవో రాహుగ్గాయత్రీ, ఆయం గౌస్సార్పరాజ్ఞీ సర్పగాయత్రీ, పరం
మృత్యోసంకుసుకో మృత్యుత్రిష్టుప్, మమా...రాహుగ్రహప్రసాద
సిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్యహోమేవినియోగః, * కయానశ్చత్ర...
వృతాస్వాహా, రాహుగ్రహయేదం, * ఆయం గౌః...ప్రియంస్వాహా,
* సార్పరాజ్ఞ్యాశ్విదం * పరంమృత్యో...వీరాణాస్వాహా మృత్యవశ్విదం ౮
కేతుంకృణ్వన్తధుచ్చందాః కేతవోగాయత్రీ, బ్రహ్మజజ్ఞానం నకులోబ్ర
హ్మాత్రిష్టుప్, సచిత్రచిత్రంభరద్వాజ్చత్రగుప్తత్రిష్టుప్, మమాధి...
కేతుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చర్వాజ్యహోమేవినియోగః,
* కేతుంకృణ్వన్...జాయథాస్వాహా, కేతుగ్రహయేదం, * బ్రహ్మజ
జ్ఞానం...వివఃస్వాహా, బ్రహ్మణశ్విదం, * సచిత్రచిత్రం...యువస్వస్వాహా,
చిత్రగుప్తాయేదం, (తిలప్రీహీనాదాయ,) భూస్వాహా, అగ్నయశ్విదం,
భువస్వాహా, వాయవశ్విదం, స్వర్ణస్వాహా సూర్యాయేదం, భూర్భువ
స్వర్ణస్వాహా, ప్రజాపతయశ్విదం, (తిలప్రీహీణాహుత్యా,) యదస్యహిర
ణ్యగర్భోగ్నిస్విష్టకృతఅధృతీ, అగ్నిస్విష్టకృథోమే వినియోగః, * యద
స్యకర్తణోత్పరీరిచం...సమర్థయస్వాహా, అగ్నయే స్విష్టకృతశ్విదం, (ఇథ్థ
బంధనరజ్జంవిస్రస్య, ప్రోక్ష్య, ఘృతప్లుతం కృత్వా) * పశుపతయేరుద్రాయ
స్వాహా, రుద్రాయేదం, విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్సంప్రావభాగేభ్యస్సాహా.

విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్సంస్తావభాగేభ్య ఇదం, అయాశ్వవిమదోయా
 అగ్నిఃపక్షిః, ప్రాయశ్చితార్థమాజ్య హోమే వినియోగః, *అయశ్చా
 గ్నే...భేషజంస్వాహా, అగ్నయేఅయసఇదం, * అతోదేవా...భామభి
 స్సాహ, దేవేభ్యఇదం,*ఇదంవిష్ణు...సు రేస్వాహా, విష్ణవఇదం,*వ్యా
 హృతీనాంవ్యస్త సమస్తానాం...ప్రజాపతయఇదం, (అథ బ్రహ్మకర్తారం
 పరీత్యాగ్నేః ప్రత్యగుదగవస్థాయ, అయాశ్వేత్యాది సప్తాజ్యహుతి
 ఋత్వా, తేనైవమాగ్నేః పూర్వవదుపవిశేత్, ఉద్దేశత్యాగాః కర్తావ
 దేత్) అనాజ్ఞాతమితిమంత్రద్వయోర్హిరణ్యగర్భగ్నిత్రిప్టుప్, జ్ఞాతా
 జ్ఞాతదోషనిర్వర్తణార్థ మాజ్యహోమేపనియోగః, *అనాజ్ఞాతం...యథా
 తథమేస్వాహా, అగ్నయఇదం, * పురుషసప్తితో...యథాతథమేస్వా
 హా, అగ్నయఇదం, యత్పాకత్రాత్రతోగ్నిత్రిప్టుప్, జ్ఞాతాజ్ఞాతదో
 ష...వినియోగః, * యత్పాకత్రా...యజాతిస్వాహా, అగ్నయఇదం,
 *అతూసఇంద్ర...దక్షిణేనస్వాహా, గణపతయఇదం,*జాతవేదసే...దురి
 తాత్యగ్నిస్సాహా, దుర్గాయేదం, * తేత్రస్యపతినా...మృళాతీదృశే
 స్సాహా, తేత్రపాలకాయేదం, * క్రాణాశిశు...భువదధద్విణాస్వాహా,
 వాయవఇదం, *అసిత్పృత్నస్య రేతసో...దివస్వాహా, ఆకాశాయేదం,
 *అశ్వినావర్తి...నియచ్ఛతంస్వాహా, అశ్వభ్యామిదం,*యతఇన్ద్రభయా
 మహే...జహిస్వాహా, అభయంకరాయేదం, *వాస్తోష్పతే...శంచతు
 ష్పదేస్వాహా, వాస్తుపురుషాయేదం, అథలోకపాలేభ్యోజుహుయాత్,
 *ఇంద్రంవో...కేవలస్సాహా, ఇంద్రాయేదం, * అగ్నిందూతం...సుక్ర
 తుం స్వాహా, అగ్నయఇదం, *యమాయసోమం...అరంకృతస్సాహా,
 యమాయేదం, *మోషణఃపరం...సహస్వాహా, (నిర్వృతఇదం,) *ఉదు
 త్తమం...జీవసేస్వాహా, వరుణాయేదం,*తవవాయు ..వృణామహేస్వా
 హా, వాయవఇదం, * సోమోధేనుం...దక్షైస్సాహా, కుబేరాయేదం,
 తమిశానం...స్వస్తయేస్వాహా, ఈశానాయేదం *యదోదేవా అభిత
 సామరుతత్రిప్టుప్, సర్వాఘాఘనిర్వర్తణార్థమాజ్యహోమే వినియోగః,

*యద్యోదేవాతి...నిధేతనస్వాహా,*అగ్నిమరుద్భ్యోదేవేభ్యశ్చదం, అథ పూర్ణాహుతిః, పూర్ణాహుతి దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిహోడ శోపచారాఙ్కూర్వాత్, స్రువేణస్రుచంపూరయిత్వా, తత్రస్రువమూర్ధ్వబిలంనిధాయ, పునరథోబిలంనితీప్య, స్రుగక్రేకుసుమాక్షతఫలాని నిధాయ, సవ్యపాణినా స్రుక్ స్రువమూలే దక్షిణపాణినా స్రుగ్గ్రివంశంఖ ముద్రయాగృహీత్వా, తిష్ఠంతమపాద ఋజుకాయస్సువాగ్రన్యస్త లోచనః) సముద్రాదుర్చిరిత్యేకాదశర్చస్య సూక్తస్య వామదేవ ఆప త్రిష్టప్, అంత్యాజగతి, పూర్ణాహుతిహోమ వినియోగః.

పూర్ణాహుతిసూక్తః

సముద్రాదుర్చిర్వృధు మ్మాండదారదుప్రాశునా సమమృతత్వ మానత్, ఘృతస్యనామగుహ్యాయద స్తి జిహ్వోదేవానా మమృతస్య నాభిః, వయంనామప్రబ్రవామాఘృతస్యాస్తిన్య జ్ఞేహారయామానమో భిః, ఉపబ్రహ్మశృణవచ్చస్యమానం చతుశ్శృంగోవమీధ్ధారవృతత్, చ త్వారిశృంగ్రాత్రయో...ఆవివేశ, త్ర ఘాహితంప్రణిభిర్గుహ్యమానం గవి దేవాసోఘృతమన్వవిందక, ఇంద్రోవక్తంసూర్య ఏకంజజాన వేనాదేకం స్వధయానిష్ఠతేతుః, ఏతాఅర్షంత్రహృద్యా త్సముద్రాచ్చతప్త జారిపుణా నావచక్షే, ఘృతస్యథారాఅభిచాకశీమి హిరణ్యయోవేతసో మధ్య ఆసామ్. ౧. సమృక్ప్రివంతిసరితో నధేనాలంతర్వృదామనసా పూయ మానాః, ఏతేఅర్షంత్యూర్షయోఘృతస్య మృగాభవక్షిప్తణోరీషమా ణాః, సింధోరివస్థార్ధ్వనేశూఘనాసోవాత ప్రమియఃపతయంతియహ్వః, ఘృతస్యథారాఅరుహేనవాజీ కాష్ఠాభిందన్న్చిభిః పిన్దమానాః, అభి ప్రవంతిసమనేపయోషాః కల్యాణ్యాస్తయమానాసోఅగ్నిమ్, ఘృతస్య

థా రాస్సమిథోనసంతతాజుషాణో హర్యతిజాతవేదాః, కన్యాభవవహతు
 మేతవా ఉలంజ్యంజానాఅభిచాకశీమి, యత్రసోమస్సూయత్రేయత్రయ
 జ్ఞోఘృతస్య థారాఅభితత్పవంతే, అభ్యర్షతసుష్టుతింగవ్య మాజిమస్తాసు
 భద్రాద్రవిణానిధత్ర, ఇమంయజ్ఞంనయత దేవతానో ఘృతస్యథారామ
 ధుమత్పవంతే, థామంతేవిశ్వంభువన మధిశ్రితమంతస్సముద్రేహృ
 ద్యంతరాయుషి, అపామనీకేసమిథేయఆభృతస్థమశ్యామమధుమంతంత
 డొర్నింస్వాహ, అద్యభ్యుదంనమమ (సూక్తాంతేయవపరిమితథారాం
 సంతతాంస్రుగగ్రేణ స్తావయేత్, చర్వాజ్యపాత్ర ముత్తరతోవిసృజ్య,
 బర్హిషిపూర్ణపాత్రం నినయేత్, పాణినాసంస్పృశ్య)* పూర్ణమసి...స్వం
 పాథోఅపీథ, (పూర్ణపాత్రోదకేన యజమానంమార్జయేత్, యజమా
 నోగ్రహేభ్యః యజ్ఞేశ్వరాయచ పునః పూజాం కృత్వా నమస్కృత్వో
 ద్వాసయేత్, ఆచార్యఋత్విక్సహితో వారుణకలశోదకేన యజమాన
 మభిషించేత్ అల్లింగాభిఋగ్భిః, వారుణభిః, పావమానీభిః, గ్రహమం
 త్రైస్సురాస్త్రావమితి మంత్రైరిమా ఆపశ్యవతమాభిత్క్రృచన, దేవస్య
 త్యేతియజుషా భూర్భువస్స్వరోమిత చాభిషిక్తస్తేభ్యోగ్రహోక్త దక్షి
 ణాందద్యోత్, ద్విగుణమాచార్యాయ, ప్రతిమాశ్చ తేభ్యోదద్యోదాచా
 ర్యార్థం బ్రహ్మణేశాంతః పుష్టిసుష్టిశ్చాస్త్వితివాచయేత్, తత్తద్గ్ర
 హోక్తథాన్యదానేన తత్తద్గ్రహరిష్టశాంతిర్భవతి, ఏషగ్రహయజ్ఞ, స్స
 ర్వారిష్టదమనః, సర్వాభ్యేష్టప్రదస్సర్వోపవర్గశ్చ, తస్మాదేనం కుర్యాత్)

ఇతి నవగ్రహమఖిః.

అథ ముఖావలోకనమ్.

(అథాతశ్చాంత విధింవ్యాఖ్యాస్యామః, పుణ్యేహని దంపత్యోశ్చం
 ద్రతారాబలోపేతే పూర్వాష్టాదంపతిమంగళస్నానంకృత్యాసంకల్ప్య)

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్తాకంసకుటుంబానాం...
 పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం మమధర్మపత్నాన్యః
 ఆశ్లేషాదిదుష్టనక్షత్రచరణే ప్రథమరజోదర్శనేన యో దోషస్సమజని
 తద్దోషపరిహారార్థం (మమపుత్ర (పుత్రికా) జననేనయోదోష స్సమజనితద్దోష పరిహారార్థం) శాంతిపురస్సర నవ
 గ్రహముఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః ఆదౌముఖావలోకనం కరిష్యమా
 ణస్త నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాం కరిష్యే, (పూజాం
 కృత్వా, పునస్సంకల్ప్య, ఆజ్యేముఖావలోకనం కరిష్యే, (ఘృతపూరిత
 కాంస్యపాత్రం తండులేఘనిధాయ, ఆవరణవస్త్రమాచ్ఛాద్య)*రూపం
 రూపం ప్రతిరూపాబధూవ తదస్యరూపం ప్రతిచక్షణాయ, ఇంద్రోహ
 యాభిః పురురూప ఈయ తేయుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ ముఖావ
 లోకనముహూర్త స్సముహూర్తోస్త్విత్త్యనుగృహ్లాంతు ముఖావలో
 కన ముహూర్తస్సముహూర్తోస్తు (ఏవమాజ్యే ముఖావలోకనంకృ
 త్వా, పాదౌప్రక్ష్యళ్యాచమ్య సంకల్ప్య) ఆజ్యదానంకరిష్యే (బ్రాహ్మణ
 మభ్యర్చ్య) యాఽలక్ష్మీర్యచ్చమేదౌస్థ్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం,
 తత్సర్వంశమయాజ్యత్వం శ్రియంపుష్టించవర్ధయ, (ఇతి) సదక్షిణాకం
 సతాంబూలమాజ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ, (ఇతి బ్రాహ్మ
 ణాయదత్వాచామేత్)

ఇతి ముఖావలోకనమ్.

అథ నక్షత్రశాస్త్రము.

ఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్తాకం సకుటుంబా
 నాం...పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం మమధర్మప
 త్నాన్యఃముఖాది దుష్టనక్షత్రే ప్రథమరజోదర్శనేనయో దోషస్సమజని
 తద్దోషపరిహారార్థం, (మమపుత్ర (పుత్రికా) జననేనయోదోష స్సమజని
 తద్దోషపరిహారార్థం) తన్నక్షత్రాధిదేవతా ముద్దిశ్య తన్నక్షత్రాధి

దేవతాప్రీత్యర్థం సంభవతానియమేన సంభవతాప్రకారేణ సంభవద్భి
 ర్ద్వైవైసంభవద్భి రుపచారైశ్చ నవగ్రహమఖపూర్వకం శాంతికర్త
 కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం పుద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ
 మభ్యుదయార్థంచ మహాజనై స్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే,
 (పుణ్యాహం వాచయిత్వా.) ఏవం...తిథౌఅస్తి శాంతికర్తణి ఆచా
 ర్యాది ఋత్విగ్వరణంకరిష్యే, అస్తిశాంతికర్తణ్యాచార్యంత్యాం
 వృణీమహే, బ్రహ్మణంత్యాం వృణీమహే, శాంతి, సౌర, అష్టావాక్య,
 మృత్యుంజయజపాదీ౯ భవంతికుర్వంతు, (ఇతివేదపారగా౯ కుటుంబినః
 బ్రాహ్మణా౯ నియోజ్య, పూజాస్థానేహస్తమాత్రం రక్తమృదాసులిప్య,
 స్వస్తికశంఖపద్మాదిరంగవల్లీం రచయిత్వా, తత్పశ్యమతోహోమార్థం
 హస్తమాత్రం చతురశ్రంకుండంఘాత్వా, తత్పరితోమేఖలాత్రయయు
 క్తం పశ్యిమతః మధ్యమమేఖలాయా మశ్వత్థదళసంకాశంయోనిరచ
 యిత్వా, మంటపే దేవం కల్పోక్తవిధినావాహయేత్, సోనాపృథివీతి
 భూమింప్రార్థ్య) * సోనాపృథివీభవా నృత్తిరానివేశని, యచ్ఛానశ్శర్క
 సప్రథాః, (ఇతి భూమింప్రార్థ్య,)* యేనతోకాయ తనయాయథాన్యాం
 బీజంవహధ్వే అక్షితం, అస్తభ్యంతద్ధతనయస్త్వ ఈమహేరథోవిశ్వా
 యుసాభగమ్, (ఇతిధాన్యరాశిం పరికిల్ప్య,)* ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే
 పరికిచ్యతే, ఉగ్ధైర్యజ్ఞేషువర్ధతే, (ఇతిధాన్యరాశౌ కలశాన్నిధాయ,)*
 *తంతుంతన్వ స్రజసోభానుమన్విః హిఃఖోత్యతః పథోరక్ష ధియాక్ర
 తా౯, అనుల్బణంవయత్రజోగువామహామనుర్భవ జనయాదైవ్యంజనం,
 ఇతి తంతూ౯ వేష్టయిత్వా, యాఽపథీ సోమరాజ్ఞీర్విష్టితాః పృథివీ
 మను, బృహస్పతిప్రసూతా అస్మైసంధత్వీర్యే, ఓషధయస్సంవదంతే
 సోమేనసహరాజ్ఞా, యస్తైక్ష్మణోతిబ్రాహ్మణస్తంరజః పారయా

మసి, (ఇతి కలశేషు ధాన్యాని నితీష్య,)* ఉద్ధృతాస్తివి రాహేణ కృష్ణేన శత
 బ్రాహునా, మృత్తికేహన మేపాపం యన్తయూదుష్కృతం కృతమ్, మృత్తి
 కేబ్రహ్మదత్తాని కాశ్య పేనాభిమంత్రితా, మృత్తికేదేహి మేపుష్టిం త్వయి
 సర్వంప్రతిష్ఠితం, మృత్తికేప్రతిష్ఠితేనర్వం తన్వేనిర్గుదమృత్తికే, తయా
 హతేనపావేన గచ్ఛామి పరమాంగతిం (కలశేషు మృత్తికాఽనితీష్య,)*
 *రువతిభిమోవృషభస్తువిష్యయా శృక్లేశానోహరిణావిచక్షణః, ఆయో
 నింసోమసుకృతం నిషీనతగవ్య యీత్వగ్భవతిన్నిగవ్యయా, (పంచత్వ
 చోనితీష్య,)* ప్రచోయజ్ఞేషు దేవయంతో అర్చయన్తానమాభిషృణో
 వీశ్వద్యై, యేషాంబ్రహ్మణ్యసమాని విప్రాపిష్యద్వియంతే వనినోన
 శాఖాః, (పంచపల్లవాఽనితీష్య,)* సహిరత్నాని హాశుపేసువాతినవి
 తాభగః, తంభాగంచిత్రమీమహే, (రత్నానినితీష్య,)* తత్సవితు
 ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, (ఇతి
 గోమూత్రం,)* గంధద్వారాం దురంధర్షాం నిశ్యపుష్టాంకరీషిణీం, ఈశ్వ
 రింసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం, (ఇతిగోమయం,)* ఆప్య
 యస్ససమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ట్యం, భవావాజస్యసంగధే, (ఇతిక్షీ
 రం,)* దధిక్రాన్తోఅకారిషంజిష్ఠో రశ్వస్యవాజినః, సురభినోముఖాకర్తవ్య
 ణాయూంషితారివత్, (ఇతిదధి,)* ఘృతంమిమిక్షేఘృతమస్యయోనిర్ఘృ
 తేశ్శ్రితో ఘృతమస్యధామ, అనుష్కధమావహమాదయస్వ స్యాహ
 కృతం వృషభవక్షిహవ్యం, (ఇతిఘృతం) దేవస్యత్వాసవతుఃప్రసవే, ఆశ్వ
 నోర్భాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే, (ఇతికుశోదకం,)* కాండా
 త్కాండాత్ప్రరోహంతీపరుషః పరుషఃపరీ, వ్రవానోదూర్వేప్రతసుసహ

నేణశ తేనచ, ఆయనేతేప్రరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః, హ్ర
 దాశ్వపుండరీకాణి సముద్రస్య గృహాశ్చమే, (ఇతిదూర్వాః,) *పునంతమూ
 దేవజనాః పునంతువసవోధియా, విశ్వేదేవాఃపునీతమా జాతవేదః పునీ
 హిమా (ఇతిశతగ్రంథయః,) యాఃఫలినీర్యా అఫలాఅపుష్పాయాశ్వపు
 ష్పిణీః, బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచంత్యంహసః, (ఇతిఫలాని,)
 శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుషీతయే, శంయోరభిస్తవంతునః (ఇతి
 శమిపత్రాణి,) * యువంవస్త్రాణిషీవసావసాథే యువోరచ్ఛిద్రామంత
 వోహసగ్ధాః, అవాతరతమన్వతానివిశ్వ ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే.
 (ఇతి వస్త్రాణినితీప్య, పరితోవస్త్రయుగ్దేన సంవేప్య, ఆపోహిష్ఠేతి
 ఋచాంత్రయేణకలశేక్షాదకంపూరయిత్వా, తతః ప్రతిమాశుద్ధింకు
 ర్యాత్, అగ్నిస్సప్తిమితిసూక్తేన ప్రతిమాఅభిషిచ్య,) *అగ్నిస్సప్తింవా
 జంభరందదాత్వగ్నిర్విరంశ్రుత్యంకర్షనిష్ఠాం, అగ్నిరోదసీచిచరత్సమంజ
 న్నగ్నిర్నారీంవీరకుక్షింపురంధిం, అగ్నేరప్ససస్సమిదస్తుభద్రాగ్ని
 ర్మహిరోదసీ ఆవివేశ, అగ్నిరేకంచోదయత్సమత్సగ్నిర్వృత్రాణిదయ
 తేపురూణి, అగ్నిర్వృత్యంజరతఃకర్ణమావాగ్నిరదోఘ్నినిరదహజ్జహాథం,
 అగ్నిరత్రంఘర్షణరుష్యదంతరగ్నిర్నృపేధంప్రజయాస్పృజత్సం, అగ్ని
 ర్దాద్రవిణంవీరపేశా అగ్నిర్ఋషింయస్సహస్రాస్తనోతి. అగ్నిర్ద్దివిహ
 వ్యమాతతానాగ్నేర్ధామాని విభృతాపురుత్రా, అగ్నిమ్ముక్తైర్వష
 యోవిహ్వయంతేగ్నిం నరోయానునిబాధితాసః, అగ్నింవయోఅంతరి
 క్షేపతంతోగ్నిస్సహస్రాపరియాత్రగోనాం, అగ్నింవిశేషశతేమానుషీ
 గ్యా అగ్నింమనుషోనహుషోవిజాతాః, అగ్నిర్గాంధర్వీంప్రభావ్యమృతస్యా

గ్నేర్గవ్యతిర్ఘ్నతః ఆనిషత్త, అగ్నేర్బ్రహ్మబుధవస్తతక్షుర్గ్నిం మహా
మహాచామానువృక్తిం, అగ్నేప్రావజరితారంయవిష్టాగ్నే మహిద్రవిణ
మాయజస్వ (ఆప్యాయస్వేతి పంచామృతమంత్రైరభిషిచ్య, తతఃప్రతి
మాప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్)

అస్య శ్రీ...ప్రతిమాప్రాణప్రతిష్ఠామహామంత్రస్య, బ్రహ్మవిష్ణు
మహేశ్వరా ఋషయః, ఋగ్వజుస్సామాధర్వణానిఛందాసి, ప్రాణ
శక్తిఃపరాదేవతా, హ్రంబీజం, హ్రంశక్తిః, హ్రంకీలకం, అముకప్రతి
మాప్రాణప్రతిష్ఠార్థేజపే వినియోగః, హ్రంఅంగుష్ఠాభ్యాంనమః, హ్రం
తర్జనీభ్యాంనమః హ్రంమధ్యమాభ్యాంనమః, హ్రంఅనామికాభ్యాం
నమః, హ్రంకనిష్ఠికాభ్యాంనమః, హ్రంకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః,
హ్రంహృదయాయనమః, హ్రంశిరసేస్వాహ, హ్రంశిఖాయైవషట్,
హ్రంకనచాయవళం, హ్రంనేత్రత్రయాయవౌషట్, హ్రంఅస్త్రాయ
ఫట్. భూర్భువస్స్వరో మితిదిగ్బంధః. ధ్యానం రక్తాంభోధిస్థపాతోల్లసద
రుణసరోజాధిరూఢాకరాబ్జైఃపాశంకోదండమిత్కూర్కవ గుణమణిమవ్యం
మశంపంచబాణాః, బిభ్రాణాసృక్కపాలం త్రిణయనవిలసత్తీనవక్షోరు
హాధ్యా దేవీబాలార్కవర్తాభవతు సుఖకరీప్రాణశక్తిఃపరానః, ఆంహ్రం
క్రోయగలవశశషసహ ఓం హంససోహం హంసః, అముకప్రతిమాస
ర్వేంద్రియాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం
చిరంతిష్ఠంతుస్వాహ * అసునీతేపునరస్తాసుచక్షుః పునఃప్రాణమిహానో
ధేహిభోగం, జ్యోక్ష్మశ్యేమసూర్యముచ్చరంత మనుమతేమృతయాన
స్త్వస్తి స్వామింతస్సర్వజగన్నాథ యావత్పూజావసానకం, తావత్త్వం
ప్రీతిభావేన బింబేఽస్తింతస్నిధింకురు, స్థిరోభవ, వరదోభవ, సుప్రసన్నో
భవ, సుముఖోభవ, స్థిరాసనంకురు, ఇతితత్తన్నక్షత్రాధిదేవతా దిక్పా
లాదీనా వాహ్యఃపాడశోపచారాఃకుర్యాత్, తతఃకుండేఅగ్నింప్రతిష్ఠా
ప్య స్వగృహ్యాక్తవిధానేన నవగ్రహహోమపురస్సరంనక్షత్రాధిదేవ

తాయై సమిచ్చరావ్యజ్వరవైవ్యర్హోమంకృత్వా, వ్యాహృతిభిర్జిలప్రీహీకా
హుత్వాస్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, ఆవాహితదేవతాభ్యో
ధూపదీపాదీం తస్మర్ప్య, ఆచార్యబ్రహ్మఋత్విజస్వస్వకలశానాదాయ,
సముద్రజ్యేష్ఠాశ్మతిచతుర్భిః ఆపోహిష్ఠామయోభువనశ్మతి తిస్రభిరిమాఆప
శ్శివతమాశ్మత్యేతైర్దంత్రైర్దంపతీ కలశోదకై రభిషిం చేయు; యజమానో
బ్రహ్మదిఋత్విగ్భ్యః కలశవస్త్రప్రతిమాః దక్షిణాసహితందద్యాత్. గోదా
నాదిదశదానాని కుర్యాత్, ఫలంప్రతిగృహ్ణీయాత్, పురంధ్యోగినీ
రాజనాది మంగళగీతీః కుర్యుః, యజమానోదీనాంధకృపణజనాంతస్సం
తర్ప్య, శతం పంచశతంవా బ్రాహ్మణానోభిజయే దిత్యాహ భగవానోష్ఠ
ధాయనః.

ఇతి బోధాయనోక్తా శాంతిః.

అథ శాన్త్యభిషేకసూక్తాని.

*ఆపోహిష్ఠామయోభువనాన ఊర్జైదధాతన మహేరణాయచ
క్షనే, యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః ఉశతీరివమాతరః;
తస్మా అరంగమామవోయస్య క్షయాయజినన్వథ ఆపోజనయథాచనః,
శంసోదేవీరభిష్టయః ఆపోభవంతుపీతయే, శంయోరభిప్రవంతునః, ఈ
శానావార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం, అపోయాచామిభేషజం, అఘ్న
మేసోమోఅబ్రవీ దంత ర్విశ్వానిభేషజా, అగ్నించవిశ్వశంభువం, ఆపః
పృణీతభేషజం వరూథంతన్వైకమమ, జ్యోక్తృసూర్యందృశే, ఇద
మాపః ప్రవహతయత్కించ దురితంమయి, యద్వాహమభిదుద్రోహ
యద్వాశేషఉతానృతం. ఆపోఽఅద్యాన్వచారిషం రసేనసమగస్తహి,
పయస్వానగ్న ఆగహి తంమాసంసృజవర్చసా. — ఇమం మేవదుణ శ్రుధీ

హవమద్యాచమృశయ, త్వామవస్యరాచకే. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా
వందమానస్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః, అహేళమానోవరుణో హ
బోధ్యురుశంశమానఆయుః ప్రమోషీః

యదంతియచ్చదూరకే భయంద్విందతిమామిహ, పవమానవి
తజ్జహి, పవమానసోనేత్రద్యనఃపవిత్రేణవిచర్షణిః, యఃపోతాసపునాతు
నః, యత్రేపవిత్రమర్చిష్యగ్నే వితతమంతరా, బ్రహ్మతేనపునీహినః,
యత్రేపవిత్రమర్చివదగ్నే తేనపునీహినః బ్రహ్మస్తవైఃపునీహినః, ఉభా
భ్యాందేవసవితః పవిత్రేణస్తవేనచ, మాంపునీహివిశ్వతః — సురాస్త్యా
మభిషింశంతు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః, వాసుదేవోజగన్నాథస్తదా
సంకర్షణోవిభుః, ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధశ్చ భవంతువిజయాయతే, ఆఖం
డలోగ్నిర్భగవాన్యమోవైనిరృతిస్తథా, వరుణఃపవన్తశ్చైవధనదోరు
ద్రవవచ, బ్రహ్మణాసహితాశేషదిక్పాలాః పాంతుతేనదా, కీర్తిర్లక్ష్మీ
ర్ధృతిర్మేధాపుష్టిశ్చిధాక్రియామతిః, బుధిర్లజ్జావపుఃకాంతిస్తుష్టిఃక్షాం
తిశ్చమాతరః, ఏతాస్త్యామభిషింశంతు ధర్మపత్న్యసమాగతాః, ఆది
త్యశ్చంద్రమాభౌమ బుధజీవసితారజాః, గ్రహస్త్యామభిషింశంతు
రావలకేతుశ్చస్తర్వదా, దేవదానవగంధర్వా యక్షరాక్షసస్తన్నగాః,
ఋషయోమునయోగ్రావో దేవమాతరవవచ, దేవప్తోద్యద్రుమా
నాగా దైత్యాశ్చాప్సరసోగణాః అస్త్రాణిస్తర్వశస్త్రాణి రాజానోవాహ
నానిచ, ఔషధానిచరత్నాని కాలస్యావయవాశ్చయే, నద్యశ్చనగ
రాశ్చైర్మలాస్తీర్థాని జలదానదాః ఆయాంతుయజమానస్య దురితక్షయ
కారకాః. ఏతాస్త్యామభిషింశంతు ధర్మకామార్థసిద్ధయే — ఇమాఆపశ్చి

వతమా ఇమాస్సర్వస్య భేషజీః, ఇమా రాష్ట్రస్య వర్ధనీరిమా రాష్ట్రభృ
తోమృతాః, యాభిరింద్రమభ్యపించత్ప్రజాపతిసోమం రాజానం వరుణం
యమం మనుం, తాభిరద్భిర్భిషించామిత్వమహం రాజ్ఞాం త్వమధిరాజో
భవేహ, మహంతంతావమహీనాం సప్త్రాజంచర్షణీనాం, దేవీజనిత్యై
జీజనద్భద్రా జనిత్యై జీజనత్ — దేవస్య తావవితుః ప్రసవే శ్వనోర్భ
హుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసేంద్ర
స్యేంద్రియేణాభిషించామి

ఇతి శాస్త్రభిషేకసూక్తాని.

అథ (యాజుషీ) నక్షత్రపీఠికా.

హరిః ఓమ్ * అగ్నిర్ముపాతుకృత్తికాః, నక్షత్రం దేవమంగ్రియం,
ఇదమాసాం విచక్షణం, హవిరాసంజహోతన, యస్య భాంతిరశ్చ యోయ
స్య కేతవః, యస్యేమావిశ్వా భువనాని సర్వా, సకృత్తికారభిరభిసంవసా
నః, అగ్నిర్నోదేవ స్సువితేదథాతు కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్ని
మావాహయామి.

రోహిణి. * ప్రజాపతేరోహిణివేతుపత్తి, విశ్వరూపాబృహతి
చిత్రభానుః, సానోయజ్ఞస్య సువితేదథాతు, యథాజీవేమశరదస్సపీరాః,
రోహిణిదేవ్యదగాతురస్తాత్, విశ్వరూపాణిప్రతిమోదమానా, ప్ర
జాపతిగంహావిషావర్ధయంతి, ప్రియాదేవానా ముపయాతుయజ్ఞం రో
హిణినక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతి మావాహయామి.

మృగశీర్షః. * సోమైరాజామృగశీర్షేణ ఆగత, శివం నక్షత్రం ప్రి
యమస్యథామ, ఆప్యాయమానో బహుధాజనేషు, రేతఃప్రజాయజ

మానే దధాతు య త్తేనత్తత్రం మృగశీర్షమస్త్రీ, ప్రియగ్ంరాజన్ప్రియ
తమంప్రియాణాం, తస్మై తేసోమ హవిషావిధేమ, శంసపధిద్విపదే
శంచతుష్పదే. మృగశీర్షానత్తత్ర దేవతాం సోమమావాహయామి.

ఆర్ద్రా *ఆర్ద్రయాదుద్రః ప్రథమానవతి, శ్రేష్ఠోదేవానాం పతి
రఘ్నియానాం, నత్తత్రమస్యహవిషావిధేమ, మానఃప్రిజాగ్ంరిషన్తో
తపీరాణ, హేతీరుద్రస్య పరిణోవృణక్తు, ఆర్ద్రానత్తత్రంజుషతాగ్ం
హవిర్షః, ప్రముంచమానౌదురితానివిశ్వా, అపాఘశగ్ంసన్నుదతామ
రాతిం ఆర్ద్రానత్తత్ర దేవతాం రుద్రమావాహయామి

పునర్వసూః *పునర్నోదేవ్యదితి స్పృణోతు, పునర్వసూనః పున
రతాంయజ్ఞం, పునర్నోదేవా అభియంతసుర్వ, పునఃపునర్నోహవిషా
యజామః, ఏవాసదేవ్యదితిరనర్వ, విశ్వస్యభక్త్రీజగతఃప్రతిష్ఠా, పునర్వ
సూహవిషావర్ధయంతి, ప్రియందేవానామప్యేతుపాథః పునర్వసు నత్తత్ర
దేవతా మసితి మావాహయామి.

పుష్యః *బృహస్పతిః ప్రథమంజాయమానః, తిష్యన్నత్తత్రమభి
సంబభూవ, శ్రేష్ఠోదేవానాం పృతనాసుజిఘ్నః, దిశోనుసర్వాఅభయన్నో
అస్తు, తిష్యఃపురస్తాదుతమధతోనః, బృహస్పతిర్షః పరిపాతుప్తశ్చాత్,
బాధేతాం ద్వీష్టో అభయంకృణుతాం, సువీర్యస్యపతయస్వామః,
పుష్యనత్తత్ర దేవతాం బృహస్పతి మావాహయామి

ఆశ్లేషా. ఇదగ్ంస ర్పేభ్యో హవిరస్తుజుష్టం, ఆశ్లేషాయేషామ
స్తుయంతిచేతః, యేఅంతరిక్షం పృథివీంతీయంతి, తేనస్సర్వాసోహవ

54 సప్తయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - ప్రథమాధ్యాయః,

మాగమిష్ఠాః, యేరోచనేసూర్య స్యాస్పిర్వాః, యేదివందేవీ మనుస్తం
చరంతి, యేషామాశ్రేషా అనుయంతికామం, తేభ్యస్తస్పృభ్యో మధు
మజ్జహామి. ఆశ్రేషానక్షత్ర దేవతాం సర్పమావాహయామి.

మఖా *ఉపహవాతాః పితరో యేమఘాసు, మనోజవసస్సుకృతస్సు
కృత్యాః, తేనోనక్షత్రేహవమాగమిష్ఠాః, స్వధాభిర్వజ్జం ప్రయతంజు
పంతాం, యేఅగ్నిదధా యేఽనగ్నిదధాః, యేఽములోకం పితరః
క్షీయంతి, యాగ్ శృవిద్ధయాగ్ ఉచనప్రవిద్ధ, మఘాసుయజ్జగ్ం
సుకృతంజుపంతాం మఖానక్షత్ర దేవతాః పితౄనావాహయామి.

పూర్వఫల్గునీ (పుబ్బ) గవాపతిః ఫల్గునీనామసిత్వం, తదర్యమన్వ
రుణమిత్రిచారు, తంతావ్తవయగ్ సవితారగ్ంసనినాం, జీవాజీవంతము
ప్రసంవిశేమ, యేనేమావిశ్వాభువనానిసంజితా, యస్యదేవాఅనుస్తంయం
త్రిచేతః, అర్యమారాజాజరస్తువిష్వాక్, ఫల్గునీనామృషభోరోరవీతి. పూ
ర్వఫల్గునీ దేవతాం సూర్యమావాహయామి.

ఉత్తరఫల్గునీ. *శ్రేష్ఠోదేవానాంభగవోభగాసి, తత్త్వావిదుఃఫల్గు
నీస్తస్య విత్తాత్, అస్తభ్యంక్షత్రమ జరగ్ంస్తువీర్యం గోమదశ్వవదుష
సన్ను దేహ, భగోహదాతా భగృత్ప్రిదాతా, భగోదేవీఃఫల్గునీరావి
వేశ, భగన్యేత్తం ప్రస్తవంగమేమ, యత్రదేవైస్సధమా దమ్మదేమ.
ఉత్తరఫల్గునీనక్షత్ర దేవతాం భగమావాహయామి.

హస్తః *ఆయాతుదేవస్సువితోపయాతు, హిరణ్యయేనసువృతౌ
రథేన, వహావాస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం, ప్రియచ్ఛంతంపపురిం

పుణ్యమచ్చ, హస్తాప్రయచ్చత్వ మృతంవసీయః, దక్షిణేనప్రతిగృభీమ
వనత్, దాతారమద్యసవితావిదేయ, యోనోహస్తాయప్రసువాతియజ్ఞం,
హస్తానక్షత్రదేవతాం అర్యష్టమావాహయామి.

చిత్రా. * త్వష్టానక్షత్రమభ్యేతిచిత్రాం, సుభగ్ంససంయువతిగ్ం
రోచమానాం, నివేశయన్నమృతాన్తర్వాగ్శ్చ, రూపాణిపిగ్ంశస్ఫ
వనానివిశ్వా, తన్నస్త్వష్టాతదుచిత్రావిచప్టాం, తన్నక్షత్రంభూరిదా
అస్తుమహ్యం, తన్నప్రజాంవీరవతిగ్ంసనోతు, గోభిర్నోఅశైవసమన
క్తుయజ్ఞం చిత్రానక్షత్రదేవతాం త్వష్టారమావాహయామి.

స్వాతి * వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతిస్వాతి, తిగ్గశ్చంగోవృషభోరో
రువాణః, సమీరయన్స్ఫవనామాతరిశ్వా, అపద్యేషాగ్ంసిసుదతామ
రాతిః, తన్నోవాయుస్తదునిష్ట్యాశృణోతు, తన్నక్షత్రంభూరిదా అస్తు
మహ్యం, తన్నోదేవాసో అనుజానంతుకామం యథాతరేమదురితాని
విశ్వా స్వాతినక్షత్రదేవతాం వాయుమావాహయామి

విశాఖా. * ధూరమస్తచ్చత్రవోయంతుభీతాః, తదింద్రాగ్నికృ
ణుతాంతద్విశాఖే, తన్నోదేవా అనుమదంతుయజ్ఞం, పశ్చాత్తువరస్తా
దభయంనోఅస్తు, నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే, శ్రేష్ఠానింద్రాగ్నిభువన
స్యగోపా, విషూచశ్శత్రూ నపబాధమానా, అక్షుధన్నదతామరా
తిం విశాఖానక్షత్రదేవతే ఇంద్రాగ్ని ఆవాహయామి.

అనూరాధా. * ఋధ్యాస్తహవ్యైర్నమసోపసద్య, మిత్రందేవం
మిత్రధేయన్నోఅస్తు, అనూరాధాన్మవిషావర్ధయంతః, శతంజీవేమశరద

స్వపీఠాః, చిత్రంనక్షత్రమునగా త్పురస్తాత్, అనూరాధాస ఇతియద్వ
దంతి, తస్మిన్మిత్రవతి ప్రథిభిర్దేవయానైః, హిరణ్యయై ర్వితతైరంతరిక్షే.
అనూరాధానక్షత్ర దేవతాం మిత్రమావాహయామి

జ్యేష్ఠా.* ఇంద్రోజ్యేష్ఠామనునక్షత్రమేతి, యస్మిన్స్విత్రంవృత్త
తూర్యేతతార, తస్మిన్స్వయమృతమృతంధుహానాః, త్సుధంత రేమదురిత్తిం
దురిష్టిం, పురందరాయ వృషభాయధృష్ణవే, అషాధాయ సహమానా
యమీధుషే, ఇంద్రాయజ్యేష్ఠా మధుమద్ధుహానా, ఉయంకృణోతుయ
జమానాయలోకం జ్యేష్ఠానక్షత్ర దేవతా మింద్రమావాహయామి.

మూలా. మూలంప్రజాంవీరవతీంవిదేయ, పరాచ్యేతునిర్ము
తిపరాచా, గోభిర్నక్షత్రం ప్రశుభిస్సమక్తం, అహర్భాగగా ద్యజమా
నాయమహ్యం, అహర్నోఅద్య సువితేదధాతు, మూలంనక్షత్రమితియ
ద్వదంతి, పరాచీంవాచానిర్ముతీంనుదామి, శివంప్రజాయై శివమస్తు
మహ్యం మూలానక్షత్ర దేవతాం అసురమావాహయామి

పూషా.* యాగ్నివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుః, యాంతరిక్ష
ఉతపార్థివీర్యాః, యాసామషాధా అనుయంతికామం, తానఆప శ్శగ్న్
స్యోనాభవంతు, యాశ్చకూప్యా యాశ్చనాద్యస్సముగ్రియాః,
యాశ్చవైశంతీరుతప్రాసచీర్యాః, యాసామషాధామధు భక్షయంతి,
తాన ఆపశ్శగ్న్ స్యోనాభవంతు పూర్వాషాధానక్షత్ర దేవతాః అప
ఆవాహయామి

ఉత్తరాషాధా. * తన్నోవిశ్వేఉపశృణ్వంతు చేవాః, తదషాధా

అభిసంయతుం యజ్ఞం, తన్నక్షత్రం ప్రథతాంప్రశుభ్యః, కృషిరవ్యః
ర్యజమానాయ కల్పతాం, శుభ్రాఃకన్యాయువతయస్సుపేశసః, కర్మ
కృతస్సుకృతో వీర్యావతీః, విశ్వాదేవాః హవిషావర్ధయంతీః, అషాఢాః
కామముపయాంతు యజ్ఞం. ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతావిశ్వా
దేవానావాహయామి.

శ్రవణః. *శ్రవణ్యంతి శ్రోణామమృతస్య గోపాం, పృణామస్యా
ఉపశృణోమివాచం, మహిందేవీం విష్ణుపత్నిమజూర్యాం, ప్రీతిచీమే
నాగ్ంహవిషాయ జామః, త్రేధావిష్ణురుగ్గా యోవిచక్రమే, మహిం
దివం పృథివీమంతరిక్షం, తచ్చోదైతి శ్రవణచ్చమానా, పుణ్యగ్గ్లో
కంయజమానాయ కృణ్వతి శ్రవణనక్షత్రదేవతాం విష్ణుమావాహ
యామి

ధనిష్ఠా. * అష్టాదేవావసవస్సోమ్యాసః, చతస్రోదేవీరజరాశ్ర
విష్ఠాః, తేయజ్ఞంపాంతురజసః పురస్తాత్, సంవత్సరీణమ మృతగ్న్స్త్రి
యజ్ఞన్నః పాంతువసవః పురస్తాత్, దక్షిణతో భియంతుశ్రవిష్ఠాః,
పుణ్యంనక్షత్ర మభిసంవిశామ, మానోఅరాతిరఘశగ్ంసాగన్. ధని
ష్ఠానక్షత్రదేవతావసూనావాహయామి

శతతారా. *క్షత్రస్యరాజావరుణోధిరాజః, నక్షత్రాణాగ్ంశత
భిషగ్న్వసిష్ఠః, తాదేవేభ్యః కృణుతోద్ధిర్ఘమాయుః, శతగ్ం సహస్రా
భేషజానిధత్తః, యజ్ఞంనోరాజావరుణ ఉపయాతు, తన్నోవిశ్వేఅభిసం
యంతుదేవాః, తన్నోనక్షత్రగ్ం శతభిషగ్న్మషాణం, దీర్ఘమాయుః
ప్రతిరద్యేషజాని శతభిషగ్న్క్షత్రదేవతాం వరుణ మావాహయామి.

పూర్వాభాద్రా. * అజవకపాదుడగాత్పురస్తాత్, విశ్వాభూతాని ప్రతిమోదమానః, తస్య దేవాః ప్రసవంయంతినర్వే, ప్రోష్ఠప్రదాసో అమృతస్యగోపాః, విభ్రాజమానస్సమిథానఉగ్రః, అంతరిక్షమరుహదగ్ధం ద్వాం, తగ్ంసూర్యం దేవమజమేకపాదం, ప్రోష్ఠప్రదాసో అనుయంతినర్వే. పూర్వాభాద్రనక్షత్రదేవతా మజైకపాదమావాహయామి

ఉత్తరాభాద్ర * అహిర్బుధ్నియః ప్రథమానవతి, శ్రేష్ఠదేవానాముతమాసుషాణాం, తంబ్రహ్మణాసోస్సమసాస్తోస్సమ్యాసః, ప్రోష్ఠప్రదాసో అభిరక్షంతినర్వే, చత్వారివకమభికర్షదేవాః, ప్రోష్ఠప్రదాపృథ్వియాన్వదంతి, తేబుధ్నియంపరిషద్వగ్స్తువంతః అహిగ్ంరక్షంతినమసోఽపద్య. ఉత్తరాభాద్రదేవతా మహిర్బుధ్నియమావాహయామి

రేవతీ. * పూషారేవత్యన్వేతిపంథాం, పుష్టిపతీపశుపావాజబస్త్వా ఇమానిహవ్యవ్యాప్రయతాజుమాణా. సుగ్రోయానైరుపయాతాం యజ్ఞం, త్సుదాకపశూరక్షతురేవతీనః, గావోనోఅశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా, అన్నగ్ంరక్షంతౌ బహుధావిరూపం, వాజగ్ంసమతాం యజమానాయయజ్ఞం. రేవతీనక్షత్రదేవతాం పూషణమావాహయామి

అశ్విని. * తద్దశ్వినావశ్య యుజోపయాతాం, శుభంగమిష్టాసుయమేభిరశ్వైః, స్వంనక్షత్రగ్ంహవిషాయజంతౌ, మథ్వాసుపృక్తాయ జహాసమక్తౌ, యాదేవానాంభిషజౌ హవ్యవాహౌ, విశ్వస్యదూతావమృతస్యగోపా, తానక్షత్రంజుజుషాణోపయాతాం, నమోశ్విభ్యాంకృణుమోశ్వయుగ్భ్యం. అశ్వినీనక్షత్రదేవతే అశ్వినావావాహయామి.

భరణి. * అపస్తాప్తానం భరణీర్భరంతు, తద్వమోరాజాభగవౌ

విచష్టాం, లోకస్య రాజామహాతోమహాహి, సుగన్తుపంథామభయం
 కృణోతు, యస్మిన్మక్షత్రేయమవతిరాజా, యస్మిన్నేనమభ్యసించంత
 దేవాః, తదస్య చిత్రగంధావిషాయజామ, అపస్తాప్తానం భరణీర్భరంతు.
 భరణీనక్షత్రదేవతాం యమమావాహయామి.

ఇతి సక్షత్రపీఠికా.

అథ ఉపహామాః.

కృత్తిక. అగ్నయేస్వాహ, కృత్తికాభ్యస్వాహ, అంబాయై
 స్వాహ, దులాయైస్వాహ, నివత్యైస్వాహ, అశ్రయంత్యైస్వాహ,
 మేఘయంత్యైస్వాహ, వర్షయంత్యైస్వాహ, చుఘణికాయైస్వాహ, రో
 హిణి. ప్రజాపతయేస్వాహ, రోహిత్యైస్వాహ, రోచమానాయైస్వాహ,
 ప్రజాభ్యస్వాహ. మృగశిర సోమాయస్వాహ, మృగశీర్షాయస్వాహ,
 ఇన్ద్రకాభ్యస్వాహ, ఓషధీభ్యస్వాహ, రాజ్యాయస్వాహ, అభిజత్యై
 స్వాహ ఆర్ద్రా రుద్రాయైస్వాహ, ఆర్ద్రాయైస్వాహ, పిన్దమానాయై
 స్వాహ, పశుభ్యస్వాహ పునర్వ. అదిత్యైస్వాహ, పునర్వసుభ్యాగ్
 స్వాహ, భూత్యైస్వాహ, ప్రజాత్యైస్వాహ పుష్య బృహస్పతయే
 స్వాహ, తిష్యాయస్వాహ, బ్రహ్మవర్చసాయస్వాహ ఆశ్లే. సర్వేభ్య
 స్వాహ, ఆశ్లేషాభ్యస్వాహ, దండశూకేభ్యస్వాహ. మఖ పితృభ్య
 స్వాహ, మఖాభ్యస్వాహ, సఖాభ్యస్వాహ, గదాభ్యస్వాహ,
 అరుంధతీభ్యస్వాహ పుబ్బ అర్యష్టేస్వాహ, ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహ,
 పశుభ్యస్వాహ ఉత్త. భగాయస్వాహ, ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహ, శ్రై
 ష్టాయస్వాహ హస్త సవిత్రేస్వాహ, హస్తాయస్వాహ, దదతేస్వాహ,
 పుణిశేస్వాహ, ప్రయచ్ఛతేస్వాహ, ప్రతిగృభ్ణతేస్వాహ. చిత్త. త్వష్టే
 స్వాహ, చిత్రాయైస్వాహ, చైత్రాయస్వాహ, ప్రజాయైస్వాహ. స్వాతి
 వాయవేస్వాహ, నిష్ఠాయైస్వాహ, కామచారాయస్వాహ, అభిజిత్యై
 స్వాహ. విశా. ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహ, విశాఖాభ్యాగ్ స్వాహ,
 శ్రైష్ఠ్యాయస్వాహ, అభిజిత్యైస్వాహ. అనూ. మిత్రాయస్వాహ, అనూ

రాధేభ్యస్సాన్వహః, మిత్రధేయాయస్సాన్వహః, అభిజిత్యైస్సాన్వహః. జ్యేష్ఠ. ఇంద్రాయస్సాన్వహః, జ్యేష్ఠాయైస్సాన్వహః, జ్యేష్ఠాయస్సాన్వహః, అభిజిత్యైస్సాన్వహః. మూల. ప్రజాపతయేస్సాన్వహః, మూలాయస్సాన్వహః, ప్రజాయైస్సాన్వహః. పూషా. అద్యభ్యస్సాన్వహః. ఆషాఢాభ్యస్సాన్వహః, సముద్రాయస్సాన్వహః, కామాయస్సాన్వహః, అభిజిత్యైస్సాన్వహః, విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సాన్వహః, అషాఢాభ్యస్సాన్వహః, అనపజయాయస్సాన్వహః, జిత్యైస్సాన్వహః. ఉషా. బ్రహ్మణేస్సాన్వహః, అభిజితేస్సాన్వహః. బ్రహ్మలోకాయస్సాన్వహః, అభిజిత్యైస్సాన్వహః. శ్రవణ. విష్ణవేస్సాన్వహః, శ్రోణాయైస్సాన్వహః, శ్లోకాయస్సాన్వహః, శ్రుతాయస్సాన్వహః. ధనిష్ఠ. వసుభ్యస్సాన్వహః, శ్రవిష్టాభ్యస్సాన్వహః, అగ్రాయస్సాన్వహః, పరీత్యైస్సాన్వహః. శత. వరుణాయస్సాన్వహః, శతభిషజేస్సాన్వహః, భేషజేభ్యస్సాన్వహః. పూభా. అజాయైకపదేస్సాన్వహః, ప్రోష్ఠపదేభ్యస్సాన్వహః, తేజసేస్సాన్వహః, బ్రహ్మవర్చసాయస్సాన్వహః. ఉభా. అహయేబుద్ధియాయస్సాన్వహః, ప్రోష్ఠపదేభ్యస్సాన్వహః. ప్రతిష్ఠాయైస్సాన్వహః. రేవతి. పూర్ణేస్సాన్వహః, రేవత్యైస్సాన్వహః, పశుభ్యస్సాన్వహః, అశ్వీ. అశ్వీభ్యాగ్స్సాన్వహః, అశ్వయుగ్భ్యాగ్స్సాన్వహః. శ్రోత్రాయస్సాన్వహః, శ్రుత్యైస్సాన్వహః భరణీ. యమాయస్సాన్వహః, అపభరణీభ్యస్సాన్వహః, రాజ్యాయస్సాన్వహః, అభిజిత్యైస్సాన్వహః.

ఇతి ఉపహోమాః.

అథ పునస్సన్ధానమ్.

(ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య,) ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాంశుభ తీర్థం అస్తాకంసకుటుంబానాం టేమ...పుద్ధ్యర్థం అస్యాః మమధర్మపత్నీయః అద్యరాత్రౌ గర్భాధానసిద్ధ్యర్థం ప్రథమార్తవహోమాఖ్యం కర్తకరిష్యమాణః, తల్లగ్నాపేక్షయా ఆదిత్యాదీనాంనవానాం గ్రహాణామానుకూల్యసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్తకరిష్యమాణః, విచ్ఛిన్న

సౌపాసనాగ్నేః పునస్సంథానాఖ్యం కర్తకరిష్యమాణః, తదాదౌశు
ధ్యర్థంపృథ్యర్థం శాంత్యర్థం అభ్యుదయార్థంచ మహాజనై స్సహస్వస్తి
పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే, (పుణ్యాహంవాచయిత్వా, నాందీముఖంకు
ర్యాత్, గ్రహాయజ్ఞం సమాపయేత్.)

ఏవంగుణ...తీర్థావిచ్ఛిన్న సౌపాసనాగ్నేః పునస్సంథానహో
మాఖ్యంకర్తకరిష్యే, (స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తిధ్యానాంతం కుర్యాత్,)
ఏవంగుణ...తీర్థాపునస్సంథానహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే. అస్తి
న్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిధ్యేన, ప్రజాపతించాఘూరదేవతే
ఆజ్యేనాగ్నిఃపాహతుషీ ఆజ్యేన, త్రివారమగ్నిం పవమానంత్యమర్య
మాప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాఆజ్యేన, అర్యమణంపరుణం పూషణం
ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాలాజద్రవ్యేణ, సూర్యసావిత్రించతుర్వార
మాజ్యేన, సమంజంత్యతిహృదయాంజనేన, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతమిక్ష్మ
సన్నహనేనరుద్రం...సహ్యాయ త్యేభూర్భువస్స్వగ్నాహా, (ఏకైకశో
గ్నావాదధ్యాత్,) ప్రజాపతయఇదం, (సోదకేనేత్యాది...ప్రాకస్థంప్ర
యునక్తి, ప్రోక్షణపాత్రస్తువౌ, చమసాజ్యపాత్రే ఇథ్థాబర్హిషీచేతి,
లాజసూర్పాసాదసం, ప్రోక్షణపాత్రముద్ధృత్య...తాభిరద్భిఃప్రోక్షే
త్. అథచమసంప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ...బ్రహ్మణంపుణుయాత్, అస్తి
పునస్సంథానహోమకర్తా బ్రహ్మణంత్యాంపుణీమహే, వృతోస్తి...
దర్భైః ప్రచ్ఛాదయేత్, తేపవిత్రేలాజపాత్రేనిధాయ లాజాగాయ
త్ర్యాప్రోక్ష్య, తేపవిత్రేఆజ్యపాత్రే నిధాయ...లాజై స్సహ...ప్రహృ
త్య, అగ్నేఃపశ్చాదుదగగ్రాం బర్హిస్సన్నహనీమా...స్తీర్య...అగ్నౌప్ర
హృత్య, లాజానభిఘూర్య, అగ్నౌజ్యయోర్నధ్యేనీత్వా౨౨బ్యాధ్యక్షేణ
తోబర్హిష్ఠాసాద్యప్రత్యభిఘూర్య, విశ్వానినఇత్యనయాః...స్వస్తి, (ఇద్ధ
రజ్జుంచమనేనిధాయేత్యాది చతుషీహుత్వా,) అగ్న ఆయాంషిపవసఇతి
త్రయాణాంమంత్రాణాం, శతంవైఘానసాముషయః, అగ్నిఃపవమానో
దేవతాగాయత్రీఛందః పునస్సంథాన ప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః,

*అగ్న్యాయాంషిపవస ఆసువోర్జమిషంచనః, ఆరేభాధస్వదుచ్ఛునాం
 స్వాహా. అగ్న్యాయేపవమానాయేదం*అగ్నిఋషిఃపవమానః పాంచజన్యః
 పురోహితః, తమీమహేమహాగ్రయంస్వాహా. అగ్న్యాయేపవమానాయే
 దం అగ్నేపవస్వస్వపా అస్తేవర్చస్సువీర్యం, దధద్ధ్రియింమయిపోషంస్వా
 హా. అగ్న్యాయేపవమానాయేదం, త్వమర్యమాపశుశ్రుతోగ్నిర్యయానుష్టు
 ప్, పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః, *త్వమర్యమాభవస్య
 త్తనీనాం నామస్వధావస్థుహ్యంబిభర్షి, అంజంతిమిత్రం సుధితన్నగోభి
 ర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా, అర్యష్టేఅగ్న్యయధదం, ప్రజాపతే
 హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిశ్రిష్టుప్, పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవిని
 యోగః, *ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యనోవిశాన్వజాతానిపరితాబధూవ, య
 త్తామీస్తేజుహుమస్తవోఅస్తువయంస్వాదుపతయో రయీణాంస్వా
 హా ప్రజాపతయధదం (పాత్రాంతరేలాజాత్రేధావిభజ్య), ఇదమర్యష్టే,
 ఇదంవరుణాయ, ఇదంపూష్టే, (ఇత్యుదకస్సంస్థం భాగత్రయమభిమృశ్య,
 ప్రథమభాగలాజాగృహీత్వా, అర్యమణంవామదేవోర్యమానుష్టుప్,
 పునస్సంధానప్రధానలాజహోమేవినియోగః, *అర్యమణున్నదేవంకన్యా
 అగ్నిమయతుత, సజ్జమాందేవో అర్యమాప్రేతో ముంచాతునాముత
 స్వాహా, అర్యష్టేఅగ్న్యయధదం, వరుణంవామదేవో వరుణోనుష్టుప్,
 పునస్సంధానప్రధానలాజహోమేవినియోగః, *వరుణున్నదేవంకన్యా
 అగ్నిమయతుత, సజ్జమాందేవోవరుణః ప్రేతో ముంచాతునాముతస్వా
 హా, వరుణాయేదం, పూషణంవామదేవః పూషానుష్టుప్, పునస్సంధా
 నప్రధానలాజహోమేవినియోగః, *పూషణున్నదేవంకన్యా అగ్నిమయ

క్షత, సశ్చమాం దేవః పూషా ప్రేతో ముంచాతు నాముతస్వాహ, పూష్ణ
 ఇదం, (శూర్పకోణేనశిష్టా లాజానభ్యాత్తం జుహుయాత్,) ప్రజాపత
 యేస్వాహ, ప్రజాపతయ ఇదం, ఆనః ప్రజామితచతస్మాణాం సూర్యాసా
 విత్రి సూర్యాసా విత్క్రిద్యాజగతి, ద్వితియాత్రిష్టుప్, అంత్యే ద్వే అను
 ష్టుభౌ, పునస్సంధాన ప్రథానాజ్యహోమే వినియోగః,* ఆనః ప్రజాంజనయ
 తుప్రజాపతి రాజరసాయనమన క్త్వర్తమా, అదుర్తంగలీఘతిలోకమా
 విశశనో భవద్వివదేశంచతుష్పదేస్వాహ, సూర్యాసా విత్త్రా ఇదం,
 అఘోరచక్షురపతఘ్నేధిశివా పశుభ్యస్తుమనాస్సువర్చః, వీరసూర్దేవ
 కామాస్యోనాశనోభవ ద్వివదేశంచతుష్పదేస్వాహ, సూర్యాసా వి
 త్రా ఇదం, ఇమాంత్యమింద్రమిథ్వ సుపుత్రాంసుభగాంకృణు, దశా
 స్యాంపుత్రానాధేహిపతిమే కాదశంకృణిస్వాహ సూర్యాసా విత్క్రి ఇదం
 సమ్రాజ్ఞీశ్వశు రే భవసుమ్రాజ్ఞీశ్వశ్వాగ్రింభవ, ననాంవిరిసమ్రాజ్ఞీభవ
 సమ్రాజ్ఞీఅధిదేవృషస్వాహ, సూర్యాసా విత్త్రా ఇదం,* సమంజంతవిశ్వే
 దేవాస్సమాప్తో హృదయానినా, సమూతరిశ్వా సంతాతాసముదేష్టీ!
 దధాతునా, (ఇతిమంత్రేణ హృదయాంజనంకృత్వా, స్విష్టకృదాదిహో
 మశేషం సమాపయేత్)

ఇతి పునస్సంధానమ్.

అథ ఔ పా స న మ్.

ఏచం...తిథౌ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతరాపాసనహోమంకరిష్యే,
 (స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తిధ్యానాంతంకృత్వా, పూర్వోక్తవచంగుణవి
 శేషణవిశిష్టాయాంశుభతిథౌ ప్రాతరాపాసనహోమం తండులైహ్యోష్యే,
 తత్రసూర్యప్రజాపతీదేవతేప్రీహితండులద్రవ్యేణసహ్యోయత్యే(అగ్నిం
 త్రిపరిసమూహ్య, త్రిపర్యుత్య, విశ్వానిన ఇత్యలంకుర్యాత్, తండులా
 నాదాయ గాయత్ర్యప్రోక్ష్య, అంతరితంరక్షోంతరితా అరాతయ

ఇత్యుల్ల కేనావజ్వల్యప్రోక్ష్య, హోష్యామి, (జాహుధీత్యనుజ్ఞాయ) ప్రజా
పతయే స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ఇతిసమిధంజాహుయాత్,) సూర్యా
యస్వాహా, సూర్యాయేదం, ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం.

ఇతి తండులహోమః.

[అత్రహోమద్రవ్యాణి, పయోదధియవాగూశ్చసర్పిరోదనతం
డులాః, సోమస్తైలమాపోవ్రీహయో యవాస్తీలాశ్చేతి. ద్రవంహ
విస్సుప్రేక్షైవ పాణినాకఠినంహవిః, అంగుళ్యైర్మహోతవ్యంనకృ
త్వాంగుళిభేదనం, అంగుళ్యైర్తరపార్శ్వేన హోతవ్యమితచస్త్రైత
మితి | సాయంకాలేతు, అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయఇదం, ప్రజా
పతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ప్రధానప్రజాపత్యసంసర్గశ్చేత్,)
ఆహుతిసంసర్గదోషస్తాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే, యత్రవే
ద్ధవసుశ్రుతో వనస్పతిర్గాయత్రీ, వనస్పహోమే వినియోగః యత్రవేద్ధ
వనస్పతేదేవానాం గుహ్యానామాని, తత్రహవ్యానిగామయస్వాహా
వనస్పతయఇదం, (ఇతిమంత్రేణైకాం ప్రజాపతిం స్తరన్నవరాం సమిధం
జాహుయాత్, త్రిషరిసమూహ్యాత్రిః పర్యుక్ష్య, కించిత్ప్రహ్వస్తిష్ఠా,)
అగ్నే త్వంగౌపాయనా లౌపాయనావా, బంధుస్సుబంధు శ్శ్చుతబంధు
ర్విప్రబంధుశ్చ ఋషయః, అగ్ని ర్దేవతా, ద్విపదావిరాట్ఛండః, అగ్న్య
పస్థానే వినియోగః, *అగ్నే త్వంనోఅంతమఉతత్రాత్రాశ్చివోభవావరూ
ఢ్యః, వసురగ్నిర్వసుశ్రవా అచ్ఛానక్షద్యు మత్తమంరయిందాః, సనో
బోధిశ్శుధీహవ మురుష్యాహోఅఘాయత స్సమస్తాత్, తంత్యాశోచిష్ఠ
దీదివస్సుమ్నాయ నూనమీమహేసఖభ్యః. ఓంచమేహిరణ్యగర్భస్సా
రస్వతాగ్ని రనుష్టుప్, అగ్నిస్సార్థనేవినియోగః. *ఓంచమేస్వరశ్చమేయ
జ్ఞోపచతేనమశ్చ, యత్రేన్యాసంతస్తైత ఉపయత్రేతిరిక్తం తస్తైతేనమః.
(ఇతిచోపస్థాయ,) హోమసాద్గుణార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే,
అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిధు, అగ్నేతదస్య కల్పయ

త్వం హి వేత్థయథాతథం, పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః,
అగ్నే తదస్య కల్పయత్వం హి వేత్థయథాతథం, యత్పాకత్రామనసాదీన
దత్తోనయజ్ఞస్య మన్వతేమర్తానః, అగ్నిష్టథోతాక్రతువిద్విజానన్యజిష్ఠో
దేవాం ఋతుశోయజాతి. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేథానిదధేప్రదం,
సమూల్న మస్యపాంసురే, అనేన ప్రాతరాపాసనేన భగవాం త్వర్వా
త్తకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర సుస్ప్రీణాతు (యేన ద్రవ్యేణ సాయంజహోతి
తేనై వప్రాతః.)

ఇతి ఔపాసనమ్.

అథ గర్భాధానకాలః.

(అథ ఋతుమత్యాః ప్రాజాపత్యం ఋతౌ ప్రథమే చతుర్థదివసా
దూర్ధ్వం, పంచపర్వాణి, మఖామూలాసార్వాశ్వీజ్యేష్ఠర్ష త్రిపూర్వాణి
జన్మఋతుంచవర్జయిత్వా దంపత్యోరనుగుణఋతే దంపతీ మంగళ
స్నానంకురుతః, స్వస్తివాచనాభ్యుదయకే కృత్వా, వరస్య దక్షిణభాగే
వధూముపవేశయేత్.)

ఇతి గర్భాధానకాలః.

అథ ప్రథమార్తవహోమః.

ఏవంగుణ...తిథౌ అస్తాకం...ర్థం అస్యాఋతుమత్యా గర్భా
ధానసిద్ధ్యర్థం ప్రథమార్తవహోమంకరిష్యే, (స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తి
ధ్యానాంతం కృత్వా) ఏవం...తిథౌ ప్రథమార్తవ హోమాంగమన్వా
ధానం కరిష్యే, (అస్తిన్నన్వాహితేఽగ్నా వగ్నిం...చతుషీ ఆశ్విన
ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాంచరుద్రవ్యేణ షడ్వారం విష్ణుం ప్రజాప
తించ ప్రధానదేవతా ఆశ్విన మధ్యే గృహ్యోక్తతంత్రేణ చరుశేషేణ

స్వీష్టకృత మిద్ధసన్నహనేన రుద్రమిత్యాది, ప్రజాపతయేత్వాజుష్టం నిర్వపామితి నిర్వాపప్రక్షణే, హవిశ్శృపణాద్యాజ్యభాగాంతే, చరు మవదాయ, ప్రజాపతయేస్వాహ, ప్రజాపతయథదం, విష్ణుర్వోనిమితి తిస్సూణాంప్రాజాపత్యోవిష్ణురనుష్టుప్, ప్రథమార్తవప్రథానఆజ్యహోమే వినియోగః, *విష్ణుర్వోనింకల్పయతు త్వష్టారూపాణిపింశతు, ఆసించతు ప్రజాపతిర్థాతా గర్భందధాతు తేస్వాహ, విష్ణవథదం, *గర్భంధేహిశినీ వాలిగర్భంధేహిసరస్వతీ, గర్భంతేఅశ్వినాదేవావాధతాం పుష్కరస్ర జాస్వాహ, విష్ణవథదం, *హిరణ్యయీఅరణీయం నిర్తంభతో అశ్వినా, తం తేగర్భంహవామహేదశమే మాసిసూత వేస్వాహ, విష్ణవథదం, *నేజ మేపేతిస్సూణాం హిరణ్యగర్భోవిష్ణురనుష్టుప్, ప్రథమార్తవప్రథానా జ్యహోమేవినియోగః, *నేజమేక్షపరాపతసుపుత్రైఃపునరాపత, అన్యై మే పుత్ర కామాయై గర్భమాధేహియఃపుమాంతాస్వాహ, విష్ణవథదం, యథే యంపుథివీమహ్యుత్తానాగర్భమాదధే, ఏవంతంగర్భమాధేహిదశమే మాసిసూత వేస్వాహ, విష్ణవథదం, *విష్ణోశ్రేష్ఠేనరూపేణోస్యాంనార్యాం గవీన్యాం, పుమాంసుంపుత్రానాధేహిదశమే మాసిసూత వేస్వాహ, విష్ణ వథదం, *ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిత్రిష్టుప్, ప్రథమార్తవప్రథా నాజ్యహోమేవినియోగః, *ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాంస్వాహ, ప్రజా పతయథదం, (అథతాంమూర్ధ్ని అపనశ్శోశుచదఘమిత్యష్టాభిరభిమృశ్య, *అపనశ్శోశుచదఘమగ్నేశుశుక్థ్యారయిం, అపనశ్శోశుచఘం, సుతేత్రి యాసుగాతుయావస్తూయాచయజామహే, అపనశ్శోశుచదఘం. ప్రయ ద్భందిష్టవషాం ప్రాప్తాకాశశ్చ సూరయః, అపనశ్శోశుశుచదఘం. ప్రయ త్తే అగ్నే సూరయోజాయేమహి ప్రతేవయం, అపనశ్శోశుచదఘం.

ప్రయదగ్నే సుహస్వతో విశ్వతో యంతిభానవః, అపనశ్శోశుచదఘం.
 త్వంహివిశ్వతో ముఖవిశ్వతః పరిభూరసి. అపనశ్శోశుచదఘం ద్విహా
 నోవిశ్వతో ముఖాతి నావేపారయ, అపనశ్శోశుచదఘం. సనస్సంతే
 మివనావయాతి వర్షాస్సస్తయే. అపనశ్శోశుచదఘం, (ఇత్యష్టాభిరభిమృ
 శ్య,)* యాః ఫలిన్తి గ్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః, బృహస్పతిప్ర
 నూతాస్తానో ముంచంత్యంహసః. ఇతి జపిత్యావధేన దస్య మితి షణ్ణాం వసు
 శ్రుతోగ్ని త్రిష్టుప్, అగ్న్యపస్థా నేవినియోగః *వధేన దస్యం ప్రహిత
 యస్వవయః కృత్వా నస్త్యేన్ద్రస్యాయై, పిష్వియతాహ సస్పత్రదే
 వాతోస్ అగ్నే పాహి నృతమ్ వాజే అన్తా, వయంతే అగ్న ఉక్తైర్వి
 ధేమ వయం హవ్యైః పావకభద్రశోచే, అస్తేరయం విశ్వవారం సమిన్వా
 స్తే విశ్వానిద్రవిణానిధేహి, అన్తామగ్నే అద్వరంజుషస్వసహ ససూనో
 త్రిషధస్థహవ్యం, వయం దేవేషుసుకృతశ్యేమ శర్కణానశ్రివరూధేనపా
 హి, విశ్వానినోదుర్గహజాత వేదస్సిందున్న నావాదురితాతిష్ఠరి, అగ్నే అత్రి
 వక్...తనూనాం, *యస్తావృహదా...తత్వమస్యాం,* యస్తైత్వం...
 రయినశ తేన్వస్తి, అగ్నిస్తువిశ్వవస్తమమితి ద్వయోర్వసూయదోగ్ని రను
 ఘ్నప్, అగ్న్యపస్థా నేవినియోగః, *అగ్నిస్తు విశ్రవస్తమంతు విబ్రీహ్మణ
 ముత్తమం, అతూర్తం శ్రావయత్పతింపుత్రేందదాతిదాశుషే, అగ్నిర్దదా
 తిసత్పతిం సాసాహాయో యథానృభిః, అగ్నిరత్రిం రఘువ్యధంజేతార
 మపరాజితం. (ఇత్యష్టాభిరగ్ని ముపస్థాయ) సూర్యోనోదివస్వాత్వితిపంచ
 ర్చస్యచతుస్సూర్యోగాయత్రీ, సూర్యోపస్థా నేవినియోగః *సూర్యోనోది
 వస్వాత్తువాతో అంతరిక్షాత్, అగ్నిర్నఃపార్థి వేధ్యః, షోషాసవితర్యస్యతే

హరశ్శతంస్తవాంబర్హతి, పాహినోద్దిత్యుతః పతంత్యాః, చతుర్నోదేవ
స్సవితాచతుర్నక్షతపర్వతః, చతుర్థాతాదీధాతునః, చతుర్నోదేహి
చతుషే చతుర్విశ్రాంతనూభ్యః, సంఛేదంచేవిచపశ్యేమ, సుసందృ
శంత్యావయం ప్రతిపశ్యేమసూర్య, విపశ్యేమనృచక్షుః, (ఇత్యాదిత్య
ముపస్థాయ, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్, విష్ణువేసమర్పి
చామేత్)

ఇతి ప్రథమార్తపహామః.

అథ గర్భాధానమ్.

(సాయమాపాసనంకృత్వా,) పూర్వోక్తవంశగుణ...శుభతిథౌ
అస్తాకంసకుటుంబానాం...సిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం సత్సం
తానసౌభాగ్యసిద్ధ్యర్థం మముధర్మపత్న్యః గర్భాధానాఖ్యం కర్తకరి
ష్యే, తన్నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాంకరిష్యే, గణ
పతిపూజాంకృత్వా, (దంపతీనూతనవస్త్రాణిసంధార్య) ఏవంశు...
తిథౌ సంతానగోపాలముద్దిశ్య సంతానగోపాలప్రీత్యర్థంఫలసహితతాం
బూలదానానికరిష్యే, (బ్రహ్మణానభ్యర్చ్య, దక్షిణాఫలసహిత తాం
బూలమదాయ,) * యాఃఫలినీర్యాఅఫలాఅపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః,
బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః. ఫలంమనోరథఫలం ప్రద
దాతినదానృణాం, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థ మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే,
ఇదం ఫలంసతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్య మహంసంప్రదదేనమమ,
(ఇతిబ్రహ్మణేభ్య స్తాంబూలదానాని కుర్యాత్, స్వలంకృతస్వలంకృ
తాంభార్యాంశయనమారోప్య, అశ్వగంధాఽపిష్ట్యా, సూక్ష్మేణవాసనా
సంగృహ్య,) ఉదీర్ష్యాతఃపతివత్ప్రేమ్యాగమావిశ్వాసఃసుంసమనాగ్నిర్భరీశే, అ
న్యామిచ్ఛపితృషదంవృక్తాంసతేభాగోజనుషాతస్యవిధి, ఉదీర్ష్యాతోవిశ్వా
వసోనమసేళా మహేత్వా, అన్యామిచ్ఛప్రభవ్యకారసంజాయాం పత్యా

సృజ, సావహః (ఇతి ద్వాభ్యాముభయోర్నా సాచిలయోర్ని షిచ్య, ఫలసహితతాంబూలమాదాయ,)* యాః ఫలినీర్వా... త్వం హసః, (ఇతి పత్న్యత్వం గేనిధాయ, విష్ణుర్వోనిమితి పరేత్ .)* విష్ణుర్వోనింకల్పయతు త్వష్టారూపాణిపింశతు, ఆసించతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భందథాతుతే, గర్భం ధహిశినీవాలిగర్భం ధహిసరస్వతీ, గర్భంతే అశ్వినౌదేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా, హిరణ్యయా అరణ్యేయన్నిర్వంధతో అశ్వినా, తంతే గర్భం హవామహేదశ మేమాసిజాయతే నేజమేషపరాపతసుపుత్రః పునరాపత, అస్యై మేపుత్ర కామాయై గర్భమాధహియః పుమాః, యథేయం పృథివీమహల్యుత్తానా గర్భమాదధే, ఏవంతంగర్భమాధహి దశమేమాసి సూతవే, విష్ణో శ్రేష్ఠేనరూపేణాస్యాం నార్యాంగవీన్యాం, పుమాంసంపుత్రానా ధహిదశమేమాసిజాయతే, పునర్వా ఏతమ్మత్విజో గర్భంకుర్వంతియం దీక్షయంత్యద్భిరభిషించంతి రతోవా ఆపస్సరేతసమేవైనంతత్ప్రత్యాదీక్షయంతి నవనీతేనాభ్యంజంత్యాజ్యంవై దేవానాం సురభిఘృతంమనుష్యాణామాయతంపితౄణాం నవనీతంగర్భాణాం తద్యన్నవనీతేనాభ్యంజంతిన్నేనైవైనం తద్భాగధేయేన సమర్థయంత్యాంజంత్యేనంతేజోవా ఏతదక్ష్యోర్యదాంజనం సతేజసమేవైనం తత్ప్రత్యాదీక్షయంత్యేకవింశత్యా దర్భపంజూలైః పావయంతి శుద్ధమేవైనంతత్ప్రాతం దీక్షయంతదీక్షిత విమితంప్రసాదయంతియోనిర్వా ఏషాదీక్షితస్య యద్దీక్షితవిమితం యోనిమేవైనంతత్స్వాం ప్రసాదయంతి తస్మాద్ధ్రువాద్యోనేరాస్తే చచరతిచతస్మాద్ధ్రువాద్యోనే గర్భాధీయంతే చప్రచజాయతే తస్మాద్దీక్షితంనాన్య త్రదీక్షితవిమితావాదిత్యో భృదియాద్వాభ్యస్త మియాద్వాపివాభ్యా శ్రౌవయేయర్వాససాప్రోర్నువం త్యుల్బంవా ఏతద్దీక్షితస్య యద్వాసఉత్పేనైవైనం తతోప్రోర్ణవంతి కృష్ణాజినముత్తరంభవ త్యుత్తరంవా ఉల్బాజ్జరాయు జరాయుణైవైనంతతోప్రోర్ణవంతముష్టికురుతేముష్టివై కృత్వా గర్భోంతశ్శేతే ముష్టికృత్వా కుమారోజాయతే, తద్యన్నుష్టికురుతేయజ్ఞం చైవతత్సర్వాశ్చ దేవతాముష్ట్యోః కురుతేతదాహూర్న పూర్వదీక్షిత స్సంసవోస్తీ పరి

గృహీతోవా ఏతస్యయజ్ఞఃపరిగృహీతా దేవతానైతస్యార్తిరస్యపర
 దీక్షిణ ఏవ యథాతథాత్మ్యస్తుచ్యకృష్టాజిన మవభృథమభ్యుపైతితస్మా
 న్నుక్తా గర్భాజరాద్యోర్జాయంతే సహైవవాససాభ్యవైతితస్మాత్సహై
 వోల్బేన కుమారోజాయతే. (ఇతిపఠిత్యా దంపతీభ్యాంఫలతాంబూలా
 నిదద్యాత్) తతోవదేతాంద్వంద్వ మింద్రేణ దేవతాస్యస్యంతే,
 ద్వంద్వంవైమిధునం తస్మాద్ద్వంద్వోమిధునం ప్రజాయతే, ప్రజాత్యై
 ప్రజాయతే, ప్రజయాపశుభిర్యవంవేద. (అనంతరంభార్యాముప
 గచ్ఛేత్.....రజోదర్శనమారభ్య షోడశదినాన్యత్రుకాలస్తత్రా
 ద్యాశ్చతస్రః, ఏకాదశీత్రయోదశీచేతి నిందితారాత్రయ, శ్చేషాః
 ప్రశస్తాః, యుగ్తాసుపుత్రాజాయంతే, త్రియోఽయుగ్తాసు, తస్మాత్పు
 త్రార్థీయుగ్తాస్వేవోపగచ్ఛేత్)

ఇతి గర్భాధానమ్.

అథ పుంసవన మనవలోభనంచ.

(అథ పుంసవన మనవలోభనంచ, అవిజ్ఞాతగర్భే చతుర్థేవాపూ
 ర్వేద్యుః పునర్వసూనత్వే దంపతీమంగళస్నానం కురుతః, స్వస్తివాచ
 నాభ్యుదయి కేకుర్యాత్, అస్తిన్నహనిపత్నేయక భోజనంకుర్యాత్ పరే
 ద్యుఃపుష్యశ్చైవ స్రాతరౌపాసనానంతరం, ఆత్మనోదక్షిణపార్శ్వేవధూము
 పవేశయేత్ “సంస్కారకస్తుసర్వత్ర విశేదుత్తరతస్సదా, సంస్కార్యః
 పురుషోవాపి స్త్రీవాదక్షిణతస్సదా,” ఇతి) ఏవంగుణ...తిథౌఅస్యాంత
 ర్వత్సాభార్యాయా గర్భస్య పుంస్తస్విధ్యర్థం అతిశయజననార్థంచ
 పుంసవనానవలోభనాభ్యో కర్తవ్యం తంత్రేణకరిష్యే, (ఉపలేపనాది నిత్యా
 గ్నింప్రతిష్ఠాప్యస్థానీపాకక్రమేణకుర్యాత్,) ఏవం...తిథౌపుంసవనాంగ
 మన్వాధానంకరిష్యే, (అస్తిన్నన్వాహితే...చతుషీఆజ్యేన ప్రజాపతిం
 ప్రధానదేవతాంచరుద్రవ్యేణచరుశేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, ప్రజా

పతయేత్వా జుష్టమితి నిర్వాసప్రాక్షణే, హవిశ్రపణాద్యాజ్యభాగాంతే,
 స్వసమానరూపవత్సయా గోర్దధిప్రసృతంజాయాపాణౌనితీప్య, అం
 సుకారిణౌమాషే పుల్లింగాకృతీయవంచ తత్రనితీప్య, కింపిబసి, కింపి
 బసి, ఇతిప్రిపత్నీంపుచ్ఛేత్, పుంసవనంపుంసవనమితి పత్నీత్రిరుక్త్యా
 ప్రాశ్యాచామేత్, ఇతికేచిత్. ఏవంత్రిప్రసృతాన్ అథానవలోభనం,
 మండలాకారగృహచ్ఛాయాయాం పత్నీముపవేశ్య, సితదూర్వాకన్య
 కయావేషయిత్వా వాససాసంగృహ్య, త్రియాంప్రత్యగ్దేశేతిష్ఠ్వా దక్షి
 ణేనాసాబిలే తూష్ణింసింఛేత్, ప్రజావజ్జీవపుత్రాభ్యాం సూక్తాభ్యాం
 హైకే.) * ఆతేగర్భయోనిమేతుపుమాన్ బాణివేషుధిం, ఆవీరోజా
 యతాం పుత్రస్తేదశమాస్యః, కరోమితేప్రాజాపత్య మాగర్భయో
 నిమేతుతే, అనూనః పూర్ణోజాయతా మనంధోశ్రుణో పిశాచధీతః,
 పుమాంస్తే పుత్రో నాధితం పుమానను జాయతాం, యాని భద్రా
 ణిబీజాన్వ్యషభాజనయంతి నః, తానిభద్రాణి బీజాన్వ్యషభాజనయంతి
 నౌ, త్రైప్త్యంపుత్రాన్విందస్వసాప్రసూర్ధేనుకాభవ, కామస్సమృధ్య
 తాంమహ్యమపరాజిత మేవమే, యంకామం కామయేదేవతప్తేవా
 యో సమర్థయ, అగ్నిరైతు ప్రథమోదేవతానాం సోన్వైప్రజాముం
 చతు మృత్యుపాశాత్, తదయం రాజావరుణోసుమన్యతాంయథేయం
 స్త్రీ పౌత్ర మఘన్నరోదాత్, ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః
 ప్రజామన్వై నయతు దీర్ఘమాయుః, అశూన్యోపస్థాజీవతామస్తు
 మాతాపౌత్రమానందమభి ప్రమృధ్యతామియం, మాతేగృహేనిశిఘో
 ష ఉజ్జాదన్యత్రత్వద్వదత్య స్సంవిశంతు. మాత్వంవికేశ్యుర ఆవధిష్ఠ
 జీవ పత్నీపతీలోకేవిరాజ పశ్యంతీ ప్రజాంసుమనస్యమానా, అప్రశ
 స్తాం పౌత్ర మృత్యుం పాప్తాన ముతవాఘం, శీర్ష్ణప్రజమివోస్తుచ్యద్వి
 షదభ్యః ప్రతిముంచామి పాశం, దేవకృతం బ్రాహ్మణం కల్పమా
 నంతేన హన్తి యోనిషదః పిశాచాన్, క్రవ్యాదోమృత్యూ నధరా
 న్పాతయా దీర్ఘమాయుస్తవ జీవంతుపుత్రా, (ఇతి, అథావదానధర్షణ

ప్రజాపతయే స్వాహేతి చదుంహుత్వా, హృదయదేశ మస్యా ఆల
భేతః) యత్తేసు సీమేహృదయేహితమతః ప్రజాపతౌ, మన్యేహంత ద్వి
ద్వాంసం మాహం పాత్రమఘన్నియాం (ఇతి స్విష్ట కృదాదికం స
మాపయేత్, ఇదం కర్తవ్యతీ గర్భమావర్తయేత్)

ఇతి పుంసవన మనవలూఢనంచ.

సీ మం త కా లః.

(చతుర్థే గర్భ మాసే సీమంతోన్నయనం, షష్ఠేష్టమేవా, ఆ
పూర్వ మాణవత్యే శ్రవణతి వ్యహస్తోత్త రాత్రయః పునర్వస్వభిజిత్యో
ష్ఠపాదసూరాధాశ్వయు కౌష్ఠ్యవిధి మృగశీర్షేషు పితృతిథౌచ సింహ
వృశ్చిక లగ్నయోః పంచాష్ట ద్వాదశ స్థానేషు క్రూరగ్రహవత్సుచన
కుర్యాత్)

ఇతి సీమంతకాలః.

సీమంతోన్నయనమ్.

(పూ ర్వేద్యుస్వస్తి వాచరాభ్యుదయి కేకృత్వాపరేద్యుః స్రాత
ర్హుత్వా) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్యా అంతర్వత్క్వభార్యాయాః స్త్రీ
సంస్కారకంసీమంతోన్నయనాఖ్యంకర్తకరిష్యే, (నిత్యాగ్నిస్థాపనాం తే
వశ్చాదానడుహంచర్తాస్తీర్య స్రాగ్నివముపరిలోమ, తత్రపత్నీముప
వేశ్య, అన్వాధానంకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథౌసీమంతోన్నయనాంగ
మన్వాధానంకరిష్యే, అస్తిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం...చతుషీఆజ్యేన
ద్వివారంధాతారం ద్వివారంరాకాంత్రివారంవిష్ణుం ప్రజాపతించప్రథా
నదేవతా ఆజ్యేనాజ్యశేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, ప్రక్షిణపాత్రస్తువౌ,
చమసాజ్యపాత్రే, ఇథ్థాబర్హిషీచేతి కేవలాజ్యహోమేపాత్రాసాదనం
భవతి, పూర్ణపాత్రనిధానాంతరమాజ్యసంస్కారస్తువసవ్పూర్ణనానం
తరం, అగ్న్యలంకరణాద్యాజ్య భాగాంతే, ధాతాదదాత్వితిద్వయోర్హి
రణ్య దర్భోధాతానుష్టుప్, ద్వితీయాత్రిష్టుప్ సీమంతప్రధానాజ్యహో
మేవినియోగః, * ధాతాదధాతుదాతుషే స్రాచీంజీవాతుమక్షితాం,

వయం దేవస్యధీమహిసుమతిం వాజినీవత స్వాహా, ధాత్ర ఇదం, * ధాతా
 ప్రజానామ్మతరాయ ఈశేదా తేదంవిశ్వంభువనంజరాన, ధాతాకృష్టి
 రనిషిషాభిచష్టే ధాత్ర ఇద్ధవ్యంఘృతవిజ్ఞహోత్రస్వాహా, ధాత్ర ఇదం, గాకా
 మహమితిద్వయోర్గృత్సమదోరాకాజగతీ, సీమంత ... వినియోగః,
 * రాకామహం సుహవాంసుష్టుతీహవే శ్రుణోతునస్సుభగ్నా బోధతుత్త
 నా, సీవ్యత్వపస్మాచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతువీరంశతదాయము
 క్ష్యంస్వాహా, రాకాయాఇదం, * యాస్తేంకేసుమత యస్సుపేశస్తో
 యాభిర్దదాసి ద్దాశుషేవసూని, తాభిర్నిత్రద్యసుమనా ఉపాగహి
 సహస్రప్రోషం సుభగైరరాణా స్వాహా, రాకాయాఇదం, నేజమేషేతితి
 స్మాణాం ప్రజాపత్యో విష్ణురనుష్టుప్, సీమంత...వినియోగః, * నేజమే
 ష...యః పుమాంతస్వాహా, (విష్ణవఇదం) * యధేయంపృథివీ...సూత
 వేస్వాహా, (విష్ణవఇదం) * విష్ణోశ్రేష్ఠేణ...జాయతేస్వాహా, విష్ణవఇదం,
 ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిత్రిష్టుప్, సీమంత...వినియోగః,
 * ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (శుభేలగ్నేతరుణ
 ఫలవదౌదుంబర స్తబకద్వయేన, త్రిశుక్లయాశలల్యాత్రిభిఃకుశపింజాలై
 శైచకీకృతైః, పత్న్యాలలాటకేశయోస్సంధిమారభ్యోర్ధ్వం సీమంతం
 వ్యాహతి, భూర్భువస్స్వరోమితి త్రిశ్చతుర్వారమావర్తతే మంత్రః,
 వీణాగాధినౌసంశాస్తీ, సోమంరాజానం సంగాయేతామితి, తౌచగాయ
 తః సోమోనోరాజావతు మానుషిః ప్రజాం నివిష్టచక్రా, కావేరీతి,
 సమీపనదీనామ సంబుధ్ధ్యా నిర్దిశేతామి, స్విష్టకృదాది హోమశేషం
 సమాప్య బ్రహ్మణే వృషభం దద్యాదభావే బ్రాహ్మణాయ, బ్రాహ్మ
 ణ్యోవృధ్ధా ప్రజాయద్యుపదిశేయు స్తత్త త్కుర్యాత్ నప్రతిగర్భ
 మిదంభవేత్)

ఇతి సీమంతోన్నయనమ్.

అథ జాతకర్త.

(కుమారే జాతే పితాన్నాత్వా, ప్రత్యుత్తరే కుమారమలే స్రాజ్ఞాభిచ్ఛేదనాజ్ఞాతకర్త కుర్యాత్, స్వస్తివాచయిత్యా, హిరణ్యేనాభ్యుదయికం కృత్వా) ఏవంగుణం... తిథాఅస్తాకం... పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం జాతస్యాస్య కుమారస్య అతిశయజననార్థం, ఆయురారోగ్య బలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం జాతకర్త కరిష్యే, (ఏకస్మిన్నాత్మే సర్విర్భుధునీ హిరణ్యేనావఘృష్య, మాతురుత్సంగే ప్రాజ్ఞుఖమాస్థితం కుమారం హిరణ్యేన ప్రాశయేత్,) * ప్రతేదామిమధునోఘృతస్య వేదం సవిత్తాప్రసూతం మఘానాం, ఆయుష్షా గుప్తా దేవతాభిశ్చ తంజీవశరదోలోకే అస్మిన్, (ఇతి దక్షిణేకర్ణే హిరణ్యం నిధాయ, తస్య ముఖసమీపమాత్మనోముఖం నిధాయ, మేధాజననం జపతి) * మేధాం తేదేవస్సవితా మేధాం దేవీ సరస్వతి, మేధాం తే అశ్వినా దేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజౌ, (సవ్యేపినిధాయైతా మృచం జపేత్,) * మేధాం తే... స్రజౌ, (సకృన్నంత్రః పర్యాయేణ నిధానమిత్యేకే, అథాంసాయుగపదభిమృశ్య త్రీన్దంత్రా జపేత్,) * ఆశ్వాభవపరశుర్భువహిరణ్యమస్తృతంభవ, వేదోవైపుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం ఇంద్రశ్రేష్ఠానిగృత్సమద ఇంద్రప్రీప్తుష్ అంసాభిమర్శనే వినియోగః * ఇంద్రశ్రేష్ఠానిద్రవిణానిధేహి చిత్తందక్షస్య సుభగత్వమస్తే. పోషంరయీణామరిష్టింతనూనాం స్వాద్వానం వాచస్సుదిన్తత్వమహ్నిం అస్తేప్రయంధివిశ్వామిత్ర ఇంద్రప్రీప్తుష్ అంసాంగః అస్తేప్రయంధిమఘవన్నజీహ్నిన్దింద్రాయోవిశ్వవారస్యభూరేః, అస్తేశతంశరదోజీవసేధా, అస్తేవీరం చృశ్వత ఇంద్రశిప్రికా జాతకర్త ముహూర్తస్సు ముహూర్తోఽస్త్విత్యసుగృహ్లాంతు, జాతకర్త ముహూర్తస్సు ముహూర్తోస్తు. (కుమార్యా అమంత్రకం)

ఇతి జాతకర్త.

అథ నామకరణకాలః.

ద్వాదశ్యామష్టాదశేహనివాపూర్ణేమాసేవా. శ్లో. మిత్రాదిత్య మఖోత్తరాశతభిషక్స్వాతీధనిష్ఠాచ్యుత, ప్రాజే శాశ్వితశాంకపాష్ణదిన కృత్తుప్యేషురాశౌస్థిరే, చిద్రాంపంచదశీంవిహాయనవమిం శుద్ధేష్టమే భార్గవ, జ్ఞాచార్యామృతపాదవారదివసే నామాని కుర్యాచ్చిశోః.

ఇతి నామకరణకాలః.

అథ నామకరణమ్.

(స్వస్తివాచనాభ్యుదయకేకృత్వా, స్వదక్షిణపార్శ్వేమాతురు త్సంగేకుమారంకృత్వా, ఏవంగుణ...తథా, అస్తాకం...సిద్ధ్యర్థం మమ కుమారస్యాతిశయజననార్థ మాయురారోగ్య బలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం నామవ్యవహారసిద్ధ్యర్థం, నామకరణంకరిష్యే, (తైజసపాత్రే శాలి తండు లేఘనామలిఖేత్, యస్మిన్తానేజస్తతన్తాసనాచూదాలిఖేత్ శ్లో. కృష్ణోఽనంతోఽచ్యుతశ్చక్రీ వై కుంరోధజనార్దనః, ఉపేంద్రోయజ్ఞపురుషో వాసుదేవస్తథాహరిః, యోగీశఃపుండరీకాక్షో మాసనామాన్యమక్రమాత్ స్త్రియాస్తు. మార్గశీర్షేచవాగ్దేవీపుష్యే పద్మావతీభవేత్ శ్రీదేవీచాపిసావిత్రి భూమిఃకల్యాణికాతథా, సత్యభామాపుణ్యవతీ రూపవతీందుమత్యపి, చంద్రావతీచలక్షీశ్చ స్త్రీనామకరణానిః సక్షత్ర నామలిఖేత్, అశ్వయుగాశ్వయుజోవా, పభరణఆపభర్ణోవా, కార్తికః కృత్తికోవా, రోహిణోమార్గశీర్షకః, ఆర్ద్రకఃపునర్వసుః, పుష్యస్తిపోవా, ఆశ్లేషమాఘః, పూర్వఫల్గున ఉత్తరఫల్గునో హస్తశ్చైత్రస్వాతిర్వి శాఖోనూరాఘోజ్యేష్ఠామూలకః పూర్వాషాఢ ఉత్తరాషాఢః శ్రవణ శ్చావణోవాశ్రవిష్టశ్చతభిషక్స్వాతీధనిష్ఠాచ్యుతభిషజోవా పూర్వప్రోష్ఠపద ఉత్తర ప్రోష్ఠపదోఽవతథితి అథ నిజనామలిఖేత్, యుగ్మాక్షరంపుంసామయు గ్మాక్షరంస్త్రీణాం, ప్రథమపంక్తౌమాసనామ, ద్వితీయపంక్తౌ నక్షత్రనామ, తృతీయపంక్తౌ వ్యవహారనామలిఖత్వా, మాసనామనక్షత్రనామ వ్యవహారనామదేవతాభ్యః ధ్యానావాహనాదిపోషణోపచారాఃకుర్యాత్)

తమర్వస్తమితి పంచానాం వామదేవోగ్నిర్దాయత్రీ, ఆశీర్వాదే విని
యోగః,*తమర్వంతం నసానసిమరుషన్నది వశ్శిశుం, మర్తజ్యంతేదివైది
జోధద్యన్మాహరిభ్యాం కుమారస్సహదేవ్యః, అచ్చానవహూతఉదరం,
ఉతత్యాయజ్జతాహరీ కుమారాత్సహదేవ్యాత్, ప్రయతాస్తద్యఆదదే,
ఏషవాందేవావశ్విना కుమారస్సహదేవ్యః, దీర్ఘాయురస్తుసోమకః,
తంయువందేవావశ్విना కుమారంసాహదేవ్యం, దీర్ఘాయుషంకృణోతన
మాసనామ్నా కృష్ణశర్మణేస్వస్త్వస్త్వైబ్రూత (ఇతి బ్రహ్మణాన్వ
దేత్,) కృష్ణశర్మణేస్వస్త్వస్తు, (ఇతి ప్రతిబ్రూయుః,) బోధద్యన్మాహరి
భ్యాం...కృణోతన, నక్షత్రనామ్నా, ఆశ్వయుజశర్మణే స్వస్త్వస్త్వై
బ్రూత, అశ్వయుజశర్మణేస్వస్త్వస్తు, బోధద్యన్మాహరిభ్యాం...కృణో
తన, వ్యవహరనామ్నా నారాయణ శర్మణేస్వస్త్వస్త్వై బ్రూత, సునా
రాయణశర్మణే స్వస్త్వస్తు (నామత్రయదేవతాభ్యః పునఃపూజాం
కుర్యాత్, యస్యస్త్వత్త్యేతి సమర్పాచామేత్ ఇదంనామోపనయనా
త్పాక్ మాతాపితరావేవ జానీయేతాం, ప్రవాసాదేత్యపుత్రస్య శిరః
పరిగృహ్యమూర్ధని త్రిరవప్రూయజపతి)*అంగాదంగాత్సంభవసి హృద
యాదధిజాయనే, ఆత్మావై పుత్రీనామాసి సజీవశరదశ్చ తం, (ఇత్యమంత్ర
కంకుమార్తై)

ఇతి నామకరణమ్.

అథ నిష్క్రమణమ్.

(తృతీయేమాసి సూర్యం దర్శయేత్, చతుర్థేచంద్రం, అస్తిన్నేవ
నిష్క్రమణ మాపూర్యమాణ పక్షేఽనుగుణరే పుణ్యే హని స్వస్తి
వాచయిత్వా,) ఏషంగుణ...తిథౌ అస్తాకం...ర్థం మమ కుమారస్యా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నిష్క్రమణంకరిష్యే, (సున్నా తంస్వలంకృతంకుమార
రమాదాయ భార్యాజ్ఞాతిబంధుపురంగ్రీభిస్సహితో మంగళగీతతూర్య

ఘోషాభ్యాం స్వగృహాన్నిష్క్రమ్య దేవతాయతన మేత్య దేవమ
భ్యర్చ్య, ప్రదక్షిణీకృత్యాశిషోవాచయిత్వా, అస్యమాతులాదిబంధుగృ
హంగత్వా, తై రాశీర్వచనం గృహీత్వా స్వగృహం ప్రవేశయేత్, దీర్ఘా
యుర్భవతీతి)

ఇతి నిష్క్రమణమ్.

అథ కర్ణవేధకాలః.

శిశోరజాతదంతస్య కర్ణావేధ్యా మానేషష్ఠేసప్తమేవాష్టమేవా
ద్వాదశేఽహ్ని షోడశేఽహ్ని వా కార్తిక్యాంపార్ణమాస్యాంచైత్రే ఘా
ల్లనేవాశుక్లపక్షేశుభేనే శ్లో హరిహరకరచిత్రాసామ్యపాష్టోత్తరా
ంబ్యదితివసుసుఖుటాభీసింహాలగ్నేవివర్జ్యే, శశిగురుబుధకావ్యానాందినేప
ర్వరిక్తారహితతిథిషుశుద్ధనైధనే కర్ణవేధః ఇత్యుక్తం మాతురుత్సంగే
సర్పిణఃకుమారస్యసూచ్యాద్విగుణసూత్రయా సూచికోవేధయేత్కర్ణే.

ఇతి కర్ణవేధః.

అథ అన్నప్రాశనం - తత్కాలశ్చ.

షష్ఠీమాస్యన్నప్రాశనం శ్లో ఆదిత్యతిష్యవసుసామ్యకరానిలా
శ్విమిత్రాజవిష్ణువరుణోత్తరపౌష్ణచిత్రాః, బోలాన్నభోజనవిధౌదశమేవి
శుద్ధేఛిత్రాంవిహాయనవమింతిథయశ్శుభాస్యః. వారాశ్శశాంకగురు
శుక్రరవీందుజానాం మేషాళిమీనరహితానిహితానిభాని ఇత్యుక్తం—
(స్వస్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్యా, ఏవంగుణ... శుభలిఖౌఅస్తాకం...
సిద్ధ్యర్థంమమకుమారస్యఆయురింద్రియతేజఃపశుసిద్ధ్యర్థమన్నప్రాశనాఖ్యం
కర్తకరిష్యే, (ఘృతోదనంతేజస్కామో దధ్యోదనమింద్రియకామో
మధ్యోదనమాయుష్కామః క్షీరోదనంపశుకామః, దధిమధుఘృతక్షీర
మిశ్రితమన్నంప్రాశయేత్, సార్వకామోభవతి కాంస్యాదిపాత్రేఘృతాది
మిశ్రితమన్నం నిక్షిప్య మాతురుత్సంగే ప్రాజ్ఞుఖమాస్థితం కుమారం
ప్రాశయేత్, అన్నపతేనలసూబరఇంద్రోపరిష్టాద్భృహతికుమారస్యాన్న

ప్రాశనేవినియోగః *అన్నపతేన్నస్యనోధేహ్యానమీవస్యశుష్కిణః, ప్ర
ప్రధాతారంతారిష ఉర్జ్జ్వనోధేహీద్విపదైచతుష్పదే, (ఇత్యథతూష్ణిం
ద్విత్వీర్వాప్రాశయేత్, ఆవృతైవ కుమార్త్యై)
ఇతి అన్నప్రాశనమ్ - తత్కాలశ్చ.

అథ చౌలకాలః.

తృతీయేవర్షేచౌలం, ఉదగయన ఆపూర్యమాణపక్షే శ్లో. ఆది
త్యసామ్యవసువైష్ణవపౌష్ణపుష్యత్యాష్ట్రాశ్విచండుకీరణేషుచివాప్రశస్తం,
స్వాతీవిధాతృవరుణోత్తరభానిమధ్యాన్యాయామర్చి శాస్వదినచతురకర్తకా
ర్యం. పక్షచంద్రారిక్తామేకాదశీం పర్వచవర్జయిత్వా సోమబుధగురుశు
క్రవారేష్వలిఘటవర్జితేష్వప్తమశుద్ధిభాజిశుభయుతేలగ్నే కుర్వీత్
ఇతి చౌలకాలః.

అథ చౌలమ్.

(పూర్వేద్వ్యస్వస్తివాచనాభ్యుదయకేకృత్వాపరేద్వ్యః పుణ్యా
హంవాచయిత్వా,) ఏవంగుణ...తిథౌమమకుమారస్యాయుర్వరోచ్చయ
శోబలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం చౌలాఖ్యం కర్తకరిష్యే, (ఉపలేపనాచిమూర్తి
ధ్యానాంతం కృత్వా,) ఏవంగుణ...చౌల హోమాంగమన్వాధానం
కరిష్యే, అస్తిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిధేన ప్రజాపతిం
ప్రజాపతిం చాఘోరదేవతే ఆజ్యేన త్రివారమగ్నిం పవమానం ప్రజాపతిం
చ ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన మధ్యగృహ్యోక్తతంత్రేణ, ఆజ్యశేషేణస్విష్ట
కృత...యత్త్యే భూర్భువస్సగ్ స్యాహ, ప్రజాపతయథిదం (సోదకేన
పాణినా...ప్రయునక్తి, ప్రోక్షణపాత్రసువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇథ్థాబ
ర్హిషీచేతి పూర్ణపాత్రనిధానాంతే, ఉత్తరతోగ్నేః ప్రీహియవమాష
తిలానాంపుథక్పుథక్పూర్ణశరావాణినిదధాతి, తామ్రమయం లోహంతు
రం, శీతముదకముష్ణంచ, నవనీతందధిద్రవాన్వా ప్రాకనంధం ప్రయునక్తి,
స్వదక్షిణపార్శ్వే మాతురుత్సంగే కుమారఆస్తే, తస్యపురస్తాదానదు
హంగోమయం నవేశం వే నిక్షిప్య, పాత్రాంతరే శమీ పర్జ్వనిచనిక్షి

పేత్, మాతుర్దక్షిణతఃపితై కవింశతి కుశపింజాలాన్యాదాయాస్తే, బ్రహ్మ
 వా ఆజ్యసంస్కారాది కుర్యాత్, నాత్రాజ్యభాగౌ. శ్లో. చౌలోపనీ
 త్యోరఖిలప్రతేషు బ్రహ్మాదనేదారపరిగ్రహేచ, స్నాతేచగోదాన
 విధాచ స ర్వేనై వాజ్యభాగౌ ప్రవదంతిసంతః) అగ్న ఆయుఃపివపసఇతి
 త్రంఘాణాంమంత్రాణాం, శతంనైఘానసాముషయః, అగ్నిఃపవమా
 నోదేవతా, గాయత్రీఛందః, చౌలప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః,
 *అగ్న ఆయుఃపి...నాంస్వాహా, అగ్న యేపవమానాయేదం, *అగ్ని
 ఋషిః...గయంస్వాహా, అగ్న యేపవమానాయేదం, *అగ్నేపవస్వ...
 పోషంస్వాహా, అగ్న యేపవమానాయేదం, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భఃప్రజా
 పతిశ్రీష్టప్, చౌలప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః, *ప్రజాపతే...ర
 యీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయథదం, కుమారస్యపశ్చాత్ స్థిత్యా, శీత
 ముదకముష్ణంచ పాణిభ్యాం గృహీత్వా, ఉష్ణేనవాయఉదకేనేహితియు
 గపదన్యస్తిక్ పాత్రేనినయేత్, తదేకదేశంనవనీతం దధిద్రస్సాన్వాగృ
 హీత్వా, కుమారస్య వామకర్ణాదారభ్య ప్రదక్షిణం శిరశ్చిరుందతి,
 అదితిః కేశాన్వపత్వాప ఉదంతువర్చసే, ఇతిమంత్రావృత్త్యా, దక్షిణే
 కేశపక్షేత్రిణి త్రిణికుశపింజాలాని, అభ్యాత్తాగ్రాణినిదధాత్, ఓషధే
 త్రాయస్వై నం స్వధితేమైనంహింసీ, ఇతిత మ్రతురంతేషుసంస్థాప్య,
 *యేనావపత్సవితాతు రణ సోమస్య రాజ్ఞోవరుణస్యవిద్వాక్, తేన బ్రహ్మ
 ణోవపతేదమస్యాయుష్మాంజరదష్టిర్యథాసత్ (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య,
 ప్రాగగ్రాకుశా శమిపఞ్చైస్సహమాత్రే ప్రయచ్ఛతి, తానానడుహ
 గోమయే నిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్రనియమః, ఓషధేత్రాయస్వై నంస్వధి
 తేమైనంహింసీ, తామ్రతురంతేషు సంస్థాప్య,)*యేనథాతాబృహస్పతే
 రగ్నేరింద్రస్యచాయుషేవపత్, తేనతతాయుషేవపామి సుశ్లోకాయస్వ
 స్తయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రాకుశా శమిపఞ్చైస్సహ
 మాత్రేప్రయచ్ఛతి. తానానడుహగోమయేనిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్ర

నియమః) *ఓషధేత్రా...హింసీః, (తామ్రతురం తేషుసంస్థాప్య) *యేన
భూయశ్చరాత్ర్యాం జ్యోక్ష్మపశ్యాతీసూర్యం, తేనతతాయుషేవపామిసు
శ్లోక్యాయస్వస్తయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్య...తానానదుహగోమయేనిదధాతి,
నాత్రప్రాగగ్రనియమః) *ఓషధేత్రా...సీః, యేనావప...జరదష్టిర్యథా
సత్, యేనథాతా...శ్లోక్యాయస్వస్తయే, యేనభూయశ్చ...శ్లోక్యాయస్వస్తయే, (ఇతిత్రిభిర్భుజైశ్చతుర్థం, ఏవముత్తంకేశపక్షేత్రయః
పర్యాయాః) *యత్తేషు రణమర్చయతా సుపేశసావస్తావపసికేశాన్,
శుంధిశిరోముఖంమమాయుః ప్రమోషీః, (ఇత్యగ్రతలరభ్యతురథారాం
నిమృజేత్,) శీతోష్ణాభిరద్భిరబద్ధంకుర్వాణో తుణ్వాకుర్వకుశోకురు,
(ఇతి నాపితం అనుశాస్తి, యథా ఋషిసంఖ్యయా, యథాకులధర్మం
వా, కేశవేషాకారయేత్, వ్రీహ్యదిపాత్రాణినాపితాయదద్యోత్
తతఃకుమారంసంస్నాప్య, పూర్వవదుఃవిశ్వ, స్విప్తకృదాచికం పితాసమా
పయేత్. ఆవృతైవఽకుమారైర్వహోమవర్జం)

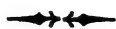
అత్రమాత్రాసహకుమారం భోజయిత్వా తతః భారద్యజసగో
త్రాణాం అత్రకర్ణవేధనం ఆచరంతీతికేచిద్విదంతి—శ్లో 'సూనోర్తా
తరిగర్భిణ్యాం చూడాకర్ణ నకారయేత్, పంచమాసాదధః కుర్వాదత
ఊర్ధ్వం నకారయేత్'

ఇతి చాలమ్.

అథ అక్షరాభ్యాసకాలః.

పంచమీవర్షేఽక్షరస్వీకారః, అప్రసుప్తేహారా ఉదగయనేశుభే
మాసేపూర్ణపక్షేపర్వప్రతిపదంరిక్తాం షష్ఠీమష్టమీం, రవికుజశనివాస
రాన్, విష్కంభగండ వ్యతిపాతవైధృతిశూల వజ్రవ్యాఘాత పరిఘాది
గండాన్ శకున్యాదీనివిష్టించ విహాయ, హస్తాదిత్యమరున్దిత్రరాద్ర
పౌష్ణాశ్విత్వాష్ట్రశ్రవణేషు అష్టమకుద్ధిభాజిశుభయుతే లగ్నేకుర్యాత్.

అథ అక్షరాభ్యాసః.

ఏవం...తిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం, సకల విద్యాపారంగతత్వసిద్ధ్యర్థం అక్షరస్వీకారం కర్తృ కరిష్యే తన్ని రివ్ధిస్తు పరిసమాప్త్యర్థంగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే, (గణాధిపతిపూజాంకృత్వా) పాత్రస్థశుక్లతండులేషు. *ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్తేఽథానిదధేషదం, సమూర్జ్ణమస్యపాంస్తురే. విష్ణుమావాహయామి, *సక్తుమివతిత ఉనాపునంతోయత్ర ధీరామనస్తావాచమక్రత, అతాసఖాయస్సఖ్యా నిజానతేభద్రై హం లక్ష్మీర్నిహితాధివ్రాచి లక్ష్మీమావాహయామి, ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ, ధీనామవిత్త్రవతు సరస్వతీ మావాహయామి. *గణానాంత్యాగణపతిం హవామహేకవింకవీనా ముపమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్రుణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనం. గణపతిమావాహయామి, (ఇతిపుష్పాక్షత హిరణ్యేనావాహ్య విష్ణులక్ష్మీ సరస్వతీగణపతిభ్యష్టాడశోపచారాన్ కుర్యాత్ కుమారం నూతన వస్త్రాణి ధారయిత్వా శుక్లతండులేషు, ఓం నమఃశివాయ అథవా శ్రీనృసింహాయ. ఇతి చతుర్థ్యంతేష్టదేవతాపరాణి అక్షరాణి లిఖిత్వా ఉపదిశేత్ అచః హలశ్చ ఆశీర్వాచనం గృహ్ణీయాత్, ఆచామేత్)

ఇతి అక్షరాభ్యాసః.

అథ పత్నీకుమారోపవేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే—సంస్కార్యఃపురుషోవాపి స్త్రీవాదక్షిణ తోభవేత్, సంస్కారకస్తుసర్వత్ర తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా గంభీరానేపుంస వనేసీమం తేజాతకర్తృణి, అన్నప్రాశనచోలాద్యవివాహేషుప్రవేశనే నవ గ్రహేచపర్వేష్ట్యాం నిత్యైపాసనవచ, ఏషుకర్తృసుపత్నీంహి దక్షిణే తూపవేశయేత్. జాతకేనామకేచైవ హ్యన్నప్రాశనకర్తృణి, ఉపాయనేష

గోదానేఘంసీసీమంతయోరపి. కర్తావామేతథాసీనః పత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే,
 పుణ్యాహేషుచకాలేషు సంకల్పేషుతథైవచ. ఆశీర్వాచనకాలేషు నిత్యో
 పాసనయోస్తథా, ఏతేషాత్తరతస్తిష్ఠే ద్వధూరన్యత్రదక్షిణే. జాత
 కేనామకేచైవ హ్యన్యస్రాశనచాలకే, పతిర్వామేసుఖాసీనః పత్నీపు
 త్రాతుదక్షిణే కన్యాగోదానసమయే లాజహోమేకరగ్రహే, పూర్ణా
 హుతౌచాంజశౌచ తిష్ఠన్నత్రనసంశయః గర్భాధానేఘంసవనే సీమం
 తేవ్రతకర్తృణి, పత్నీదక్షిణతస్తిష్ఠేత్ స్వయముత్తరతోవనేత్ పూజనే
 మధుపర్కస్య కన్యాదానేతథైవచ, కర్తస్వేకేషు వైభార్యాదక్షిణే
 తూపవేశయేత్ కన్యాపుత్రవివాహేచగోదానేవ్రతబంధనే, ఆశీర్వా
 దేఽభిషేకేచ పత్నీతూత్తరతోభవేత్ వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠా
 నాంమహాత్మవే, వ్రతాదాశాంతికేచైవ పత్నీస్యాదుత్తరేనదా, శాం
 తికేషుచసర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్వాపనేషుచ, వామేతూపవిశేత్పత్నీవ్యాఘ్ర
 స్యవచనంయథా)

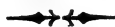
ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్.

అథ మాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

జ్యోతిస్సాకే — 'ఉద్వాహేప్రతమాడాసు మాతాయస్య రజ
 స్వలా, తదా నమంగళంకార్యం శుద్ధేకార్యంశుభేఘ్నభిః ప్రారంభాత్ప్రా
 గ్వివాహస్య మాతాయదిరజస్వలా, నివృత్తిస్తేనకర్తవ్యా సహసాశ్రుతి
 చోదనాత్ నాందీశ్రాద్ధేకృతేపశ్చాన్తాతా యది రజస్వలా, మాంజీ
 బంధంనకుర్వీతగార్హస్థ్యవచనంయథా'. ప్రయోగసారావళ్యాం గర్గః.
 'మాతృశాంతాంభోజనాత్పూర్వం యస్యమాతాఽస్పృశాయది, తదా
 కర్తనకుర్వీత యదికుర్యాన్నిరర్థకం' శౌనకః 'పృథ్విశ్రాద్ధేకృతేపశ్చా
 ద్వటోర్తాతా రజస్వలా, తదాకర్తనకుర్వీత యావద్దోషజనసంగతా.
 మాత్రాసహైవ ఘంజీత డార్ధ్యం మాతారజస్వలా, వ్రతబంధోప్రశ
 స్తస్యా దిత్యాహ భగవాన్యమః నాందీశ్రాద్ధేకృతే పశ్చాత్కన్యా

మాతారజస్వలా, కన్యాదానంపితాకుర్యాదిత్యాంగీరసభాషితం నాందీ
శ్రాద్ధేకృతేయస్య భవేద్భార్యారజస్వలా, వివాహేనైవదోషస్యాస్య
ద్దోషస్యాన్తాంజీబంధనే మాత్రాసహైవ భుంజీయాద్వివాహే భార్య
యాసహ, మాత్రాసహైవభుంజీయాచ్ఛలమానేకభాజనే.

ఇతి మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయః.

* అథోపనయనమ్.

(అష్టమేవర్షబ్రాహ్మణముపనయేత్, గర్భాష్టమేవా, బ్రహ్మవర్ష
సకామం పంచమే, ఉదగయనేసి తేపతే, ఆచార్యః పూర్వేద్యుస్త్వస్తి
వాచనాభ్యుదయికే గ్రహమఖంచ కృత్వా, ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్)
ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య కుమారస్యానుపనీతప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే (ద
క్షిణాంధృత్వా, బ్రాహ్మణాన్ప్రదక్షిణీకృత్వ,)*నమోమహద్భ్యోనమో
అర్భకేభ్యోనమోయవభ్యోనమ ఆశినేభ్యః, యజామదేవాన్యది శక్న
వామమాజ్ఞాయ సశ్శంసమావృక్షిదేవాః) ఇతిదక్షిణాం నిధాయ,నమ
స్కృత్వ,అశేషేహేపరిషన్నదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య, మయాసమ
ర్పితామిమాం దక్షిణాం స్వీకృత్వ, అస్యకుమారస్య జన్మప్రభృత్యేత
త్క్షణవర్జంతం, బాల్యేవయసి, అజ్ఞానతః పిత్రాద్యుపేక్షయాచసంభా
వితానాం, సవర్ణాసవర్ణధాత్రీపరిపాలనజననీవృత్తిరిక్తస్తన్యపాన సహ
భోజన ఉచ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితభోజన వివసనాన్న పానసజాతీయ విజా
తీయ సహచరక్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన,అనియతమూత్రపురిషోత్సర్జనతత్త
త్కూలశౌచాభావ ప్రభృతినాం సర్వేషాం పాపానాం అపాకరణార్థం,
పూర్వపూర్వసంస్కారకాలాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థంచ, యథాశక్తి
ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్తమాఽనుగృహ్లాంతుభవంతః, (పరిషదపిదక్షిణాం
గృహీత్వా ప్రతినిమిత్తం పాదకృచ్ఛమాచరేదితివదేత్,కర్తా)కృచ్ఛా)

* ఒకదినమందే చోపనయనములు చేయునెడల యస్తివాచనము నాందీగ్రహ
మభిముచేసి విష్ణుట ప్రాయశ్చిత్తము మొదలుకొని ఉపనయనము క్రమముగా జరప
వలయు.

చరణంకరిష్యే, హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః, అనంతపు
 ణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే,ధన్యంకరోషిదాతారమిహలోకేపర
 త్రచ,యస్తాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్వాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే, కామధేనోస్స
 ముద్భూతంసర్వక్రతుషసంస్థితం,దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం
 ప్రయచ్ఛమే ఇదంకృత్యత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం
 తుభ్యమహం సంప్రద దేనమమ. (ప రెద్యుః కృతస్నానంకుమారమలంకృ
 త్య, స్వస్తివాచయిత్వా,భుక్తభోజ్యస్యశిరసి వపనంకారయిత్వా, స్నా
 తంకుమారం స్వదక్షిణముపవేశ్య,) పూర్వోక్త ఏవం...తిథౌ అముం
 విష్ణుశర్తాణంకుమారముప నేష్యే)†శుభేముహూర్తేకుమారమాత్మసమీ
 పమానయేత్, వృద్ధాచారక్రమేణతం స్వదక్షిణాంకమారోప్య,పరస్ప
 రంముఖావలోకనం కురుతః,ఆచార్యఃకుమారమూర్ధ్ని గుడజీరకంనిక్షి
 ప్య, బ్రాహ్మణాశీర్వచనం లభ్య,) (అత్రమంగళాష్టకచూర్ణికాః కేచి
 త్పఠంతి) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య కుమారస్య వర్ణాధికారసిద్ధ్యర్థం
 ద్విజన్తనిమిత్తముపనయనహోమాఖ్యంకర్తకరిష్యే, ఉపలేపనాద్యగ్ని
 ప్రార్థనాంత్రే, ఏవంగుణ...తిథౌ ఉపనయనహోమాంగం దేవతాపరి
 గ్రహార్థమన్వాధానంకరిష్యే, అస్తిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదస
 మిధ్యేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతే ఆజ్యేనత్రివారమగ్నింపవ
 మానంప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాఆజ్యేన మధ్యేగృహ్యోక్తతంత్రేణ,
 ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతం...ఏకైకశోగ్నావాదధ్యాత్, ప్రజాపతయ
 ఇదం. (సోదకేనేత్యాది చౌలవత్పాత్రప్రయోగః) ఆజ్యం సంస్కృత్య,
 యువంవస్త్రాణిదీర్ఘతమా మిత్రావరుణౌత్రిష్టుప్, కుమారస్యవస్త్రధా
 రణే వినియోగః, *యువంవస్త్రాణిపివసావసాథే యువోరచ్ఛిద్రామంత
 వోహుసర్గాః, అవాతిరత్రమనృతాని విశ్వీయుతేనమిత్రా వరుణాసచేథే
 (ఇతి పరిధానార్థం వస్త్రందద్యాత్, కాషాయంవా, తేనైవమంత్రేణ
 ప్రావరణార్థంచ, అథవాకృష్టాజిన మృక్వామాభ్యామితి దద్యాత్,

ఋక్సామాభ్యాంసూర్యాసావిశ్రీసూర్యానుష్టుప్, కుమారస్యస్రావరణా
 ధమజినధారణేవినియోగః, * ఋక్సామాభ్యామభిహితౌగావోతేసామ
 నావితః, శ్రోత్రం తేచక్రే ఆస్తాంధివిపంథాశ్చరాచరం, అజినధారణముహూ
 ర్తస్సుముహూర్తోస్తు. ఏవంగుణ...తిథౌ యజ్ఞోపవీతపూజాంకరిష్యే,
 (యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా, సర్వహంబ్రాహ్మణానాం హస్తస్పర్శనం
 కారయిత్వా, తదానీం తేవదన్నితీసూక్తంపఠేత్,)* తేవదన్వభిమాబ్రహ్మ
 కిల్బిషేకూపారస్సల్లిలో మాతరిశ్వా, వీభుహరాస్తప ఉగ్రోమయో
 భూరాపోదేవీః ప్రథమజాఋతేన, సోమోరాజా ప్రథమోబ్రహ్మజా
 యాంపునః స్రాయచ్చ దహృణీయమానః, అన్వర్తితావదణోమిత్ర
 ఆసీదగ్నిర్హోతా హస్తగృహ్యోనినాయ, హస్తేనైవ గ్రాహ్య ఆధిరస్య
 బ్రహ్మజాయేయ మిత్రిచేదవోచక్, నదూతాయ ప్రహేయతస్థపమాతథా
 రాష్ట్రం గుప్తితంత్రత్రియస్య, దేవావీతస్యామవదంతపూర్వ సప్తఋష
 యస్తపనేయేనిషేదుః, భీమాజాయాబ్రహ్మణస్యోపవీతదుర్ధాందథాతి
 పరమేవ్యోమక్, బ్రహ్మచారిచరతివేవిష ద్విషస్సదేవానాం భవత్యేక
 మంగం, తేనజాయామన్వవింధ ద్భృహస్పతిసోమేన నీతాంజుహ్వం
 నదేవాః, పునర్వైదేవాఅదదుః పునర్మనుష్యాఉత, రాజానస్సత్యం
 కృణ్వీనా బ్రహ్మజాయాంపునర్దదుఃపునర్దాయ బ్రహ్మజాయాంక్రత్వీదే
 వైర్నికిల్బిషం, ఊర్జంపుధివ్యాభక్త్వా యోరుగ్రాయముపాసతే.—
 ఏవం...తిథౌ మమ శ్రోతస్సార్త నిత్యకర్తానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీత
 ధారణం కరిష్యే, (ఇతి బ్రహ్మచారిసంకల్ప్య,) యజ్ఞోపవీతమంత్రస్య
 గౌతమాత్రేయవసిష్ఠాఋషయః బ్రహ్మో విష్ణు మహేశ్వరాదేవతాః,
 త్రిష్టుప్ ఛందః, శ్వేతవర్ణంశక్తిబీజం, ఋగ్యజుస్సానువేదాత్తకం, ఆహ

వసీయగార్హపత్యవక్షిణాగ్నయస్థానం చతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థే
యజ్ఞోపవీతధారణేవినియోగః, (యజ్ఞోపవీతంపరబ్రహ్మపరమాత్మాత్మస్తు
ప్రతివా)*యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్,
ఆయుష్యమగ్ర్యంప్రతిముంచశుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తు తేజః, (ఇతికు
మారంవాచయిత్వా దక్షిణబాహుపురస్సరంధారయేత్ యజ్ఞోపవీత
మంత్రంతు వాచయిత్వాస్థితంశిశు మిత్సుక్తమి అథాచార్యాగ్నివ్యః
మధ్యేగత్వా, అగ్నేర్యజ్ఞపాత్రాణాంచోత్తరతోద్విరంచాంబువటుం,
తేనైవమార్గణ పూర్వవదుపవేశ్య, అగ్నేః పశ్చాదుదగగ్రంబర్హి
రాస్తీర్య, తత్రాజ్యంనిధాయ, దక్షిణేనహస్తేన స్రువంగృహితా...
దర్భాప్రోక్ష్య, అగ్నౌప్రహృత్య, విశ్వనినఇత్యంకుర్యాత్, ఇద్ధర
జ్ఞంచమధ్యేనిధాయ, ములమధ్య...సమేధయస్వాహా, అగ్నయేజాత
వేదసేసమిధ్య మానాయేదం, ఇద్ధప్రతేపణ...ప్రజాపతయిధ్యం,
ఆఘారాంతే సమన్వారభే బ్రహ్మచారిచాలవచ్చతస్ర ఆహుతిర్బ్రహ్మ
యాత్*అగ్న ఆయాంపివపస ఇతి...అగ్నయేపవమానాయేం, ప్రజా
పతేర్హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిత్రిష్టుప్, ఉపనయనప్రధాన ఆజ్యహామే
వినియోగః,* ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయిధ్యం అథో
త్తరతోగ్నేః స్రాజ్ఞుఖః ఆచార్యోవతీష్ఠతే, తస్యపురస్తాత్ ప్రత్యజ్ఞుఖః
బ్రహ్మచారి సర్వత్రాత్తనోగ్నేః వ్యవాయంకుర్యాత్, అస్యాంజలి
మాచార్యః అద్భిఃపూరయేత్, స్వాంజలిమవ్యసా, తత్సవితుశ్శ్వావాశ్వ
స్సవితానుష్టుప్, అస్యకుమారస్యాం జలావక్షారణే వినియోగః*తత్సవి
తుర్వృణీమహేవయం దేవస్యభోజనం, శ్రేష్ఠంసర్వధాత మంతురంభగ
స్యధీమహి, (ఇతికుమారాంజలౌ స్వాంజలిమవసించేత్, సకుమారస్తూ
ష్ఠీం భూమావిసృజేత్,) దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేభివోర్బాహుభ్యాం
పూర్ణహస్తాభ్యాం హస్తంగృహ్యమి, విష్ణుశర్తృ, (ఇతిబ్రహ్మచారిణో
నామసంబుద్ధ్యానిర్దిశ్య, స్వస్యపాణినా, అస్యపాణింసాంగుష్ఠం గృహ్యే
యాత్, ఏవంపునః, అస్యాంజలిమాచార్యోద్భిః పూరయేత్స్వాంజలి

మన్యః) తత్సవితుశ్శ్వా వాశ్వసృవితానాష్టువ్, అస్యకుమారస్యాంజలా
 వతురణేవినియోగః, (తత్స...ధీమహి, ఇతికుమారాంజశాన్యాంజలిమ
 వసించే త్సతూష్ణీంభూమావిస్ఫజేత్, సవితా తేహస్తమగ్రభీత్ హేవిష్ణు
 శర్త్త, ఇతి ద్వితియే అస్యాంజలి మాచార్యోఽద్భిః పూరయేత్సాం
 జలిమన్యః) తత్సవితుశ్శ్వా వాశ్వసృవితానాష్టువ్, అస్యకుమారస్యాం
 జలావతురణేవినియోగః తత్స...ధీమహి, (ఇతికుమారాంజశాన్యాం
 జలిమవసించేత్స తూష్ణీంభూమా విస్ఫజేత్, అగ్నిరాచార్యస్తవహే
 విష్ణుశర్త్త, ఇతితృతీయే అథ బ్రహ్మచారిణ మాదిత్యమీక్షయేత్,
 యత్రద్రష్టుంశక్యతే తందేశంగత్వా, దేవసవిత రేషతే బ్రహ్మచారీతం
 గోపాయసమావృతే త్యాచార్యః అథపూర్వవత్తిష్ఠేతాం, అథబ్రహ్మ
 చారిణం ప్రజాపతయేవరిదద్యాత్) కస్య బ్రహ్మచార్యసి, ప్రాణస్య బ్రహ్మచా
 ర్యస్తి, కస్త్యైకముపనయతే, కాయశ్వాపరికచామి, (ఇతి) యువాసువా
 సావిశ్వామిత్రో యువశ్త్రిష్టువ్, కుమారస్యాధర్మ ప్రదక్షిణేవినియో
 గః, *యువాసువాసాః పరివీతతాగ్రాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః,
 (ఇత్యర్థః) ఏనైవం ప్రదక్షిణం ప్రాజ్ఞుఖిమావర్తయేత్, అస్యాంసయోః
 పానికృత్వాహృదయదేశం స్పృశేత్ ఉత్తరార్ధః (ఏన), *తంధీరాసః క్షవ
 యఉన్నయంతి స్వాధ్వోఽమనసా దేవయంతః, (అథ పూర్వవదుపవిశ్య)

ఇతి ఉపనయనమ్.

అథ అగ్ని కార్యమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ మమ బ్రహ్మతేజోమేధాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మ
 చర్యాంగం అగ్ని కార్యంకరిష్యే, (ఇతి బ్రహ్మచారీసంకల్పస్య) ప్రజాప
 తయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ఇతిసమిధమాదధ్యాత్, మంత్రేణైవ
 వా) అగ్నయేసమిధం పిరణ్యగర్భోగ్నిర్భృహతీ, అగ్నిసమిదాధానే
 వినియోగః, అగ్నయేసమిధ మాహర్షంబ్రహ్మతేజాతవేదనే, తయాత్వ
 మగ్నేవర్ధస్వసమిధా బ్రహ్మణావయంస్వాహా, అగ్నయఇదం, (అథహ

౪౪ సప్రయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - ప్రథమాధ్యాయః,

స్తంప్రత్యుశ్య, అగ్నిముపస్పృశ్య, ఓష్ఠౌ విలోమకౌ సంవృత్య, ముఖం నిమార్జిత్య, ఓం తేజసామాస మనజ్జితిత్రీః, మంత్రావృత్యా, మయిమే థామితిషణ్ణాం మంత్రాణాం హిరణ్యగర్భఋషిః, పూర్వత్రయాణామగ్నిరింద్రః సూర్యశ్చ దేవతాః, ఉత్తరత్రయాణామగ్నిర్దేవతా, షణ్ణా మాసురీగాయత్రీఛండః, అగ్న్యృపస్థానే వినియోగః, *మయిమే థాంమయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదథాతు, మయిమే థాంమయి ప్రజాంమయియాం ద్రశం ద్రియం దథాతు, మయిమే థాంమయి ప్రజాంమయిసూర్యో భ్రాజోదథాతు, యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాహంతే జస్వీభూయాసం, యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాహం వర్చస్వీభూయాసం, యత్తే అగ్నే హరస్తేనాహం హరస్వీభూయాసం, (ఇత్యుపస్థాయ విభూతిమాదాయ,) మానస్తోకేకు తోసరుద్రోజగతీ, భస్మాభిమంత్రణే వినియోగః, * మానస్తోకేతనయే మాన ఆయామానోగోషుమానో ఆశ్వేషురీరిషః, వీరాన్తానోరుద్ర భామితోవధీర్హవిష్టంత సుదమిత్యాహవామహే, (ఇత్యభిమంత్యధారయేత్, త్ర్యాయుషంజమదగ్నే రితిలలాటే, కశ్యపస్యత్ర్యాయుషమితి కంతే, అగస్త్యస్యత్ర్యాయుషమితి నాభౌ, యద్దేవానాం త్ర్యాయుషమితి దక్షిణబాహుమాలే, తస్తే అస్తుత్ర్యాయుష నితిస్కంధే, శతాయుషమితి శిరసి, అభస్థిత్యా, ఓంచమేహిరణ్యగర్భసానరస్యతాగ్ని రనుష్టుప్, అగ్న్యృపస్థానే వినియోగః *ఓంచమేస్వరశ్చమేయజ్ఞో... తేనమః, స్వస్తిశ్రద్ధా... హవ్యవాహన ఓంచమితి. చతుస్సాగరపర్యంతం గో బ్రహ్మణే భ్యశ్శుభంభవతు... అభివాదయే, (అభివాద్యోపవిశేత్.)

(అథాచార్యస్సంకల్ప్య) ఏవం... తిథౌమమగాయత్రీప్రదానాధికారయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం, కుమారస్యగాయత్రీస్తీకరణయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం చ ప్రత్యేకప్రత్యేకంకృత్యత్రయాణ్యాచరిష్యే. * హిరణ్యగర్భ... శాంతిం ప్రయచ్ఛమే, ఇదంకృత్యత్రయప్రత్యామ్నాయహిరణ్యం

నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య స్సంప్రదదే నమమ,
 (కుమారః ప్రత్యజ్ఞభోదక్షిణం జాన్వాచ్య, ఆచార్యపాదౌసంపూజ్య,
 అభివాదనీయేననామ్నాభివాద్య. అధీహిభోసావిత్రిం భోఅనుబ్రూ
 యాత్, అథాచార్యః) అస్యకుమారస్య వేదశాస్త్రగ్రహణయోగ్యతా
 సిద్ధ్యర్థం గాయత్రీప్రదానం కరిష్యే, (తస్యపరిహితేనవాససాస్వస్యపాణి
 భ్యాంచపాణీ సంగృహ్య, ప్రణవవ్యాహృతిపూర్వికాం సావిత్రింత్రి
 రన్వాహ, పంచోర్ధ్వశబ్దుక్య సర్వామశక్తశ్చేద్యథాశక్తివాచయీత,)
 * ఓంభూర్భువస్వః తత్సవితు ర్వ రేణియం, భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియో
 యోనః ప్రచోదయాత్, ఓంభూర్భువస్వః తత్సవితుర్వ రేణియం భర్గో
 దేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓం భూర్భువస్వః
 తత్సవితుర్వ రేణియంభర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోద
 యాత్, (ప్రాదయదేశస్యోర్ధ్వంగుళిం పాణిముపదధాత్తి,)* మమస్త్రతే
 హృదయంతే దదామిమమచిత్త మనుచిత్తంతేఅస్తు మమవాచమేకస్త్ర
 తోజుషస్వబృహస్పతిష్టానియనక్తుమహ్యమితి, (తతోబ్రహ్మచారీప్రా
 ణానాయమ్య, ఏవం...తిథౌ మమనిత్యకర్తానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం మాంజీ
 ధారణం కరిష్యే, ప్రావేపామామా జీవానర్క్ష ఋషిః, ప్రశంసాత్రిప్టుష్,
 కుమారస్య మాంజీధారణే వినియోగః,* ప్రావేపామాబృహతోమాద
 యంతి ప్రవాతేజాగ్రిణే వర్ష్యతానాః సోమన్యేవమాజుతస్యభక్షోవి
 వీదక్తోజాగ్నిర్తవ్యమచ్ఛాన్, (ఇతిత్రిప్రదక్షిణమాంజీ మాచార్యద
 త్తాంకటిప్రదేశే ధృత్వాచమ్య, ఏవంగుణ...తిథౌ నిత్యకర్తానుష్ఠాన
 సిద్ధ్యర్థం దండధారణం కరిష్యే, ఏషక్షేతిశ్యా వాశోర్వరథవీతిర్గాయత్రీ,
 పలాశదండధారణే వినియోగః,* ఏషక్షేత్రరథవీతిర్మఘవాగోమతీరను,
 పర్వతేష్వప్రశ్రితః, (ఇత్యాచార్యదత్తం ధారయేత్,) దండధారణము
 హూర్తస్సముహూర్తోస్తు అథాచార్యోబ్రహ్మచర్యమాదిశేత్, బ్రహ్మ

చార్యసి, (ఇత్యాచార్యః,) అస్తి, (ఇతివటుః,) ఆపోశాన, (ఇతిగురుః,) తథా కరోమి, (ఇతివటుః, సుర్యత్రవదేత్,) కర్తకురు, దివా మాస్వాసీః, ఆచార్యాధీనోనిత్యంభవ, వేదమధీష్వ, తథాకరోమి. (అథ పూర్వవదుపవిశ్య, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్. శ్లో. ఆమేధాజననాద్రక్షేత్తమాపనయనానలం, తత్రైవసాయంప్రాతశ్చ సమిధంజుహుయాదసౌ. ఇతిశౌనకః అప్రత్యాఖ్యాయనమగ్రేభిక్షేత, అప్రత్యాఖ్యాయనీంవా, అగ్రేభిక్షేతజననిం, భవతిదీప్తాం దదాత్వితి, అనంతరం బాంధవాశ్శ్లో. 'భవత్పూర్వంచ రేద్యైక్షముపసీతోద్విజోత్తమః, భవన్తధ్యంతు రాజన్యోవైశ్యస్തുభవదుత్తర'మితిమనుగి లబ్ధతండులాగురవేచర్వర్థం నివేద్య తిష్ఠే దహశ్శేషం నోపవిశేత్ న మాధ్యాహ్నికం కుర్వాత్. అత్రస్తుతిసంగ్రహే గౌతమః సంధ్యాత్రయం నకర్తవ్యం మాంజీబంధనతఃపురా, సంధ్యాత్రయంతు కర్తవ్యం సాయమాదితః పరమితి తత్రైవవ్యాసః సావిత్రింతుగురోర్లభ్యా సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్, పారిజాతకారాస్తు కర్తవ్యమితి వదంతి—తతో బ్రహ్మణాశీర్షచనంగృహ్నిరూత్)

ఇతి అగ్నికార్యమ్.

అథ బ్రహ్మోదనమ్.

(సాయంకాలే బ్రహ్మచారి సంధ్యాముపాస్యాగ్నికార్యం కుర్వాత్. అత్రవిశేషః, త్రిషరిసమూహ్యత్రిః పర్యుత్య, అగ్నయేసమిధమితిమంత్రేణ సమిధమాదధ్యాత్.) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య బ్రహ్మచారిణో మేధా తేజోవేదప్రాప్తిసిద్ధ్యర్థం, అనూక్తసర్వవిద్యావీర్యవత్తార్థంసావిత్రిను ప్రవచనీయసంజ్ఞకమను ప్రవచనీయహోమాఖ్యం కర్తకరిష్యే, (చత్వారి శృంగేతిమూర్తిధ్యానాంతే సమిద్వయంగృహీత్వా,) ఏవంగుణ...తిథౌ అను ప్రవచనీయహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే, అస్తిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం...ఆఘారదేవతేఆజ్యేన సదసస్పృతంసవితారమృషీంశ్చ ప్రధాన దేవతాశ్చరుద్రవ్యేణచరుశేషేణస్విష్టకృతం ...

స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (సోదకేనేత్యాదిస్థాలీపాకవత్పాత్రప్రయోగః, వటుశ్చర్వర్థంయంచితండులద్రవ్యం బ్రాహ్మణభోజనపర్యాప్తం తూష్ణీంచతురశ్చతురో ముష్టిన్నిరుప్య ప్రోక్ష్యఫలీకృతానధిశ్రిత్యశ్రుతే హవిషి, శ్రుతస్థాలీపాకఇత్యాచార్యాయనివేదయేత్, ఆచార్యఆజ్యసంస్థారాద్యాఘాతాంతే, చరుంత్రేఘావిభజ్య.) ఇదంసదసస్పతయే, ఇదంసవిత్రే, ఇదమృషిభ్యః, (ఇత్యభిమృశ్య, అపదానధర్తేణ జహుయాత్) సదసస్పతిం మేఘాతిధి స్సనసస్పతిర్గాయత్రీ, అనుప్రవచనీయప్రధానచరుహోమే వినియోగః, * సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం, సనిమేఘామయాసిషంస్వాహా, సదసస్పతయఇదం, గాయత్రీవిశ్వామిత్ర స్సవితా గాయత్రీ, అనుప్రవచనీయప్రధానచరుహోమే వినియోగః, * తత్సవితుర్వరేణ్యం... ప్రచోదయాత్స్వాహా, సవిత్రఇదం, ఋషిభ్యస్సాస్వాహా, ఋషిభ్యఇదం, చరుశేషేణ స్విష్టకృతం, యదస్య హిరణ్యగర్భోగ్ని స్విష్టకృదతిధృతిః, అగ్ని స్విష్టకృథోమే వినియోగః, యదస్య... స్వాహా, అగ్నే స్విష్టకృతఇదం, (ఇత్యాదికంసమాప్య, శేషేణ బ్రాహ్మణానోభిజయేత్,) అస్యకుమారస్య వేదసమాప్తిం భవంతోబ్రువంతు, (ఇతి బ్రూయాత్,) వేదసమాప్తిరస్తు (ఇతిబ్రాహ్మణాః ప్రతిబ్రూయుః యస్య స్మృత్యేత్యాదివిష్ణవే సమర్ప్య, ఆచామేత్)

(అతఃకర్థవ్యమూరలవణాశీబ్రహ్మచార్యధశ్శాయాత్రిరాత్రంద్విదశరాత్రం సంవత్సరంవాచరిత స్రతాయమేఘాజననంకరోతి)

ఇతి బ్రహ్మోదనమ్.

అథ సదస్యమ్.

(ఉపనయనత్పతియదివనే కేచిదాశ్వలాయనా సదస్యం కుర్వంతి. తత్రాయంప్రయోగః,) ఏవంగుణ... శుభతిథౌ ఉపనయనదీక్షామధ్యే మహదాశీర్వచనకాలే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరానుద్దిశ్య బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలదేవతా ఉద్దిశ్య ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకదేవతాప్రీత్యర్థం షోడశోపచార పూజాం కరిష్యే, తదంగత్వేన తన్ని

ర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాంకరిష్యే, (పూజాంకృత్వా) ప్రసారితనూతనవస్త్రద్వయే శ్వేతతండులాన్నిధాయ, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరా అష్టదిక్పాలకా తత్తత్సంత్రైః పూగీఫలపుష్పాక్షతహిరణ్యశకలైరారాచిష్యా. షోడశోపచారా కుర్యాత్, అపూపాన్నివేద్య, దక్షిణతాంబూలం నివేద్య, సభాపూజాంకుర్యాత్, లక్ష్మీనారాయణస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్రేమాన్యాసనాని, సుఖాసనాని, సర్వైర్దేవైఃక్షణాఃక్రియంతాం, ఓంతథాప్రాప్నువంతు భవంతః, ప్రాప్నువామ, గంధద్వారాం...క్రియం, ఆయనేతే...ఇమే. అలంకరణార్థా ఇమే అక్షతాస్సంత్యక్షతాః ఇమానివఃపుష్పాణి, సుపుష్పాణి సకలారాధనైస్సర్వస్త్రితమస్తు. అశ్వీరధీసురూపఇద్దోమాం ఇదింద్రితేనఖా, శ్వాత్రిభాజావయసాసచతే సదాచంద్రోయాతిస్తభాముప తదప్యేషశ్లోకోభిగీతోమరుతః పరివేష్టారోమరుతస్త్వావసక్ గృహే అవిక్షిప్తస్య కామప్రీర్విశ్వేదేవాస్సభాసదఃకృత, అత్ర వేదికాస్థితాశేషవిద్యస్తహాజనేభ్యోనేకసువర్ణపుష్పాణి. శిష్టాచారక్రమేణ మహదాశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్)

ఇతి సదస్యమ్.

అథ మేధాజననమ్.

(ఉపనయనచతుర్థదివసే మేధాజననంపూర్వాష్టే కుర్యాత్) ఏవంగుణ...తిథౌ ఉపనయనదీక్షాంతే చతుర్థదివసే అస్యకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పలాశస్తంబపూజాం కరిష్యమాణః, ఈశాన్యాదిచతుష్కణేషు చతుస్తంభపూజాం కరిష్యమాణః, ప్రణవశ్రద్ధామేధాపూజాం కరిష్యమాణః, నాందీదేవతోద్వాసనం కరిష్యమాణః, తదా దౌశుద్ధ్యర్థంపుద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే, (పుణ్యాహంవాచయిత్వా, ఆగ్నేయీదక్షిణాప్రత్యగ్దక్షిణానిదితాశ్చ, అనిదితాయాదిశ్వేకమూలం పలాశం, కుశస్తంబంవార్చయేత్, పలాశస్తంబదేవతాం నామమం

త్రేణసంపూజ్య, కాంస్యాదిపాత్రే శ్వేతతండులేషు ప్రణవశ్రద్ధామేథా
 ఆవాహయేత్, (*ప్రణోదేవీసరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ, దీనామవత్క్రి
 వతు, ఇతిప్రణవమావాహయామి,)*శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే శ్రద్ధయా
 హూయతేహూవిః, శ్రద్ధాంభగస్యమూర్ధని వచసావేదయామసి, ఇతిశ్ర
 ద్ధామావాహయామి, *మేథాంతేదేవస్సవితా మేథాందేవీసరస్వతీ,
 మేథాంతేత్తర్వసోదేవా వాధత్తాంపుష్కరస్రజా,ఇతిమేథామావాహ
 యామి, ప్రణవశ్రద్ధామేథాదేవతాభ్యః షోడశోపచారాణామర్చయా
 మి, (ఈశాన్యాదిచతుష్కోణేషు కుంభాంతస్సంస్థాప్య, చణకతాంబూలా
 దీనినిక్షిప్య, తంతునావేప్య, చతుస్తంభపూజాంకృత్వా, ఉదకుంభ
 మాదాయ,త్రిప్రదక్షిణంపరిషించంతంబ్రహ్మచారిణం త్రిర్వాచయతి,)
 సుశ్రవస్సుశ్రవాతీనియథాత్వం సుశ్రవస్సుశ్రవాతీన్యేవంమాంసుశ్రవ
 సౌశ్రవసంకుటు, యథాత్వందేవానాం యజ్ఞస్యనిధిపోన్యేవమహంమ
 సుమ్యాణాం వేదస్యనిధిపోభూయాసం (ఇతిస్థమేఖిలాజినవస్త్రదండ
 యజ్ఞోపవీణాని, నవాన్యన్యాని, ఉక్తమంత్రైర్ధృత్వా, పూర్వధృతాని
 పలాశాగ్రేవిసృజ్య, బ్రహ్మణేవస్త్రందత్వా, నాందీదేవతాముద్వాస్య,
 స్వస్త్వయనంవాచయీత, కేనీతవసంతమాధవపూజాంచ కుర్వంతి)

ఇతి మేథాజనగమ్.

అథ నై మి త్తికో ప న య న వి ధిః.

(ఏవముపనీతస్య నై మి త్తికోపనయనేగాయత్ర్యాస్థానేతత్సవితే
 ర్వృణీమహే,ఇత్యానుష్టుభింసావిత్రి ముపదిశేత్, కేశవపనం, భిక్షా,
 బ్రహ్మదానం (అనుప్రవచనీయహోమః) త్రిరాత్రాదివ్రతం, మేథాజన
 నంచక్రతాకృతం నోదగయనాదికాలనియమః, నప్రజాపతయేపరి
 దానం,నాగ్నికార్యం,నకృష్ణాజినం నమేఖిలా నపిండో నధర్మోపదేశః,
 శేషం సమానం, ప్రత్యహం సంధ్యాసు గాయత్రీ మేవ జపేత్)

ఇతి నై మి త్తికోపనయనవిధిః.

అథ అధ్యాయోపాకరణకాలః.

అథాతోధ్యాయోపాకరణం, ఓషధీనాంప్రాదుర్భావే సింహ స్థేర్కశ్రావణమాసే శ్రవణార్థేధనిష్ఠాసంయుతే సంగవస్సుప్తేకుర్యాత్ తతోన్యూన ఉత్తరాషాఢయుతేవా కుర్యాత్ అస్తిన్నేవమాసే పంచ మ్యాంహస్తేనవా, యదోపాకరణకాలే కర్కటకమాసోధిమాసోవా, గురుశుక్రమాధ్యం, అర్ధరాత్రాత్పూర్వం గ్రహణసంక్రమోషధ్యభా వోన్యపతివివాశోరాష్ట్రక్షోభశ్చస్యాత్, తదాభాద్రపదేశ్రవణార్థకు ర్యాత్, తత్రాపిచేద్దోషః, ఆషాఢమాసే శ్రవణార్థకుర్యాత్, మాసత్రి కేదోషశ్చేత్, శ్రావణమాసఏవకుర్యాత్, సర్వదాదక్షిణదేశేన కిర్క టకదోషస్తత్రవచనం శ్లో కర్కటేరవిసంయుక్త ఉపాకుర్యాత్తుగతీ నే, కర్తవ్యోత్తరదేశేతు కర్తవ్యంసింహాయుక్తగే, ఇతి ఆచార్యశ్చిష్యై స్సహస్రాగోష్ఠిదగ్వాగ్రామాన్నిష్క్రిమ్య బహుదశదేశే కుర్యాత్.)

ఇతి అధ్యాయోపాకరణకాలః.

అథ ఉపాకరణమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ ఉత్పప్తాధ్యయనానాంఛందసాంపునరధ్యయనాధిగారాథం నూతనబ్రహ్మచారిణా మధ్యయనాధికారాథంఅధ్యాయోపాకరణాఖ్యం కర్తకరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, స్వస్తివాచయిత్వా, ఉపలేపనాద్యగ్నిప్రార్థనాంతే) ఏవంగుణ...తిథౌఅధ్యాయోపాకరణాం గమన్వాథానం కరిష్యే, అస్తిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిధ్యేన...చతుషీ ఆజ్యేనసావిత్క్రియనవప్రథానదేవతాఆజ్యేన, అగ్న్యదివింశతిప్రథానదేవతా దధిసక్తుర్ద్రవ్యేణ, పరమాత్మానం యజ్ఞోపవీత ద్రవ్యేణ, దధిసక్తుశేషేణస్విష్టకృతం, ఇద్ధసన్నహనేనరుద్రం...సద్యోయత్యే, *ఓంభూర్భువస్సాస్మాస్వాహా, ప్రజాపతయథదం, (ఇత్యాదిస్థాలీపాకవత్పాత్రప్రయోగః, పూర్ణపాత్రనిధానాంతే స్థాల్యాందధిమిశ్రిత సక్తున్నితీపేత, పర్యగ్నికరణకాలే దధిసక్తుస్థాలీ ముత్తరతోఽగ్నేర్నిధాయ, గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య, ఆజ్యేనసహపర్యగ్నికిరణం కుర్యాత్, ఆజ్యాద్దక్షిణతోదధిసక్తుపాత్రాసాదనం, ఆచార్యశ్చిష్యై రన్వారబ్ధః, ఆజ్యభాగౌహుత్వాజ్యహుతిర్బహుయాత్) సావిత్రైస్వాహా, సావి

త్యాగిదం, బ్రహ్మణోన్వాహ, బ్రహ్మణిదం, శ్రద్ధాయోన్వాహ, శ్రద్ధాయా
 ఇదం, మేఘాయోన్వాహ, మేఘాయాఇదం, ప్రజ్ఞాయోన్వాహ, ప్రజ్ఞాయా
 ఇదం, ధారణాయోన్వాహ, ధారణాయాఇదం, సదసస్పతయేన్వాహ, సద
 సస్పతయిదం, అచుమతయేన్వాహ, అచుమతయిదం, ఛందోభ్యుమి
 భ్యసాన్వాహ, ఛందోభ్యుమిభ్యిదం, (ఇత్యేకావలతిః, అవదాన
 ధర్మేణ దధిసక్తాఽజుహోతి [పంచావత్తీతిష్ఠ, * ప్రసూతోభక్షమక
 రంచ రావపి స్తోమంచేమం ప్రథమస్సూరిరున్మృజే సుతేనా తేనయద్యాగ
 మంచాం ప్రతివిశ్వామిత్రజమదగ్నిదమే (ఉపవిశ్య ఏకమవదానమధికం
 గృహ్యతా మిత్యాచార్యం ప్రార్థయేత్] అగ్నిమీశేమధుచ్ఛందాగ్ని
 ర్గాయత్రీ, ఉపాకర్తప్రధానదధిసక్తహోమే వినియోగః, * అగ్నిమీశే
 పురోహితం యజ్ఞస్య దేవమృత్విజం, హోతారంరత్నధాతమంస్వాహ, అగ్నయిదం, ౧. కుఘంభకస్తదగస్తోప నిషదప్త్రణసూర్యమాను
 ష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, * కుఘంభకస్తదబ్రవీర్తిరేప్రవర్తమానకః,
 పృశ్చికస్యారసంవిషమరసం పృశ్చికతేవిషంస్వాహ, అప్త్రణసూర్యా
 యేదం. ౨. త్వమగ్నేగృత్స్నమదోగ్నిర్గాయత్రీ, ఉపా...వినియోగః, *
 త్వమగ్నేద్యుభిస్తవమాశుశుక్షణిస్తవహృద్భ్యస్తవమశ్ననస్పరి, త్వంవ
 నేభ్యస్తవమోషధీభ్యస్తవంనృణాం సృపతేజాయనేశుచిస్వాహ, అగ్న
 యిదం 3. ఆవదన్మత్స్నమదశ్యకుంతోజగతీ, ఉపా...వినియోగః, *
 ఆవదన్స్తవంశకునేభద్రమావదత్తూష్ణిమాసేన సుమమతించిక్కినః, యద్రు
 త్వతన్వదసికర్మరిర్యయథాబ్రహ్మదేవవిదధేసువీరాసాన్వాహ, శకుం
 తాయేదం. ౪. సోమస్యమావిశ్వామిత్రోఽగ్నిశ్రిష్టుప్. ఉపా...విని
 యోగః, * సోమస్యమాతపసంవత్సగ్నేవహ్నించకర్థవిదధేయజ్ఞధ్యై,
 దేవాంఅచ్చాచీద్యద్యుంజేఅగ్నిశమాయేఅగ్నేతన్వంజుషస్వస్వాహ,

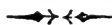
అగ్న్యయథదం ౫ గృణానాజమదగ్నినా జమదగ్నిర్మిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః * గృణానాజమదగ్నినా యోనావృతస్యసీదతం, పాతంసోమామృతావృథాస్వాహా, మిత్రావరుణాభ్యా మిదం ౬ త్వాం హ్యగ్నే వామదేవోగ్నిర్ఋతి, ఉపా...వినియోగః, * త్వాంహ్యగ్నే సన మితృమన్యవోదేవాసో దేవమరతిన్యేరిర ఇతిక్రత్వాన్యేరిరే, అమర్త్యం యజతమర్త్యేష్వా దేవమాదేవం జనతప్రచేతసం విశ్వమాదేవం జనత ప్రచేతసంస్వాహా, అగ్న్యయథదం ౭ ధామంతేవామదేవ ఆపోజగతీ, ఉపా...వినియోగః, ధామంతేవిశ్వం భువనమధిశ్రితమంత స్సముద్రే హృద్యంత రాయుషి, అపామనీకేసమిధేయఆభృత స్తమస్యా మమధుమం తంతఃక్రార్తింస్వాహా, అన్భ్యయథదం ౮ అబోధిబుధగ విష్టిరావగ్ని త్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, * అబోధ్యగ్నిస్సమిధాజనానాం ప్రతిధేనుమివాయ తీముషాసం, యహ్యివప్రనయా ముజ్జిహానాః ప్రభానవస్సిస్ర తేనాకమ చ్ఛస్వాహా, అగ్న్యయథదం, ౯ గంతానవవయా మరున్తాగుతమితిజగతీ, ఉపా...వినియోగః, * గంతావోయజ్ఞంయజ్ఞయాస్సుశమిశ్రోతాహవమర త్సవయామరుత్, జ్యేష్ఠాస్తోనపర్వతాస్తోవ్యోమ నియూయంతస్యప్రచే తసస్వా తదుద్ధర్తవోనిదస్వాహా, మరుద్భ్యయథదం, ౧౦. త్వంహ్యగ్నే భరద్వాజోగ్ని త్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, * త్వంహ్యగ్నే ప్రథమోమ నోతాస్యాధియో అభవోదస్మహోతా, త్వంసీంపుషం సకృణోద్ధృష్ట రీతుసహోవిశ్వస్మై సహస్రేసహధ్యైస్వాహా, అగ్న్యయథదం ౧౧. యోనస్యః పాయుర్వర్తానుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, * యోనస్యోఅర ణోయశ్చ నిష్ట్యోజిఘాంసతి, దేవాస్తంసర్వేధూర్వాంతు బ్రహ్మవర్తమ

మాంతరంస్వాహా వర్షణఇదం, ౧౨. అగ్నింనరోవసిష్ఠోగ్నిర్విరాట్, ఉపా...వినియోగః, *అగ్నింనరోదీధితిభిరరణోర్వాస్త్యచ్యుతిర్జనయంత ప్రశస్తం, దూరదృశంగృహపతిమథర్యుంస్వాహా, అగ్నయఇదం ౧౩. ప్రతిచక్షుసిష్ఠ ఇంద్రాసోమాయనుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, *ప్రతిచక్షు విచక్షేంద్రశ్చ సోమజాగృతం, రక్షోభ్యోవధమస్యతమశనియాతుమ ద్భవస్వాహా, ఇంద్రాసోమాభ్యామిదం. ౧౪. మాచిత్ప్రిగాథఇంద్రో బృహతి, ఉపా...వినియోగః, *మాచిదన్యద్విశం సతసఖాయో మారిషణ్యత, ఇంద్రమిత్రో తావృషణం సచాసు తేముహుర్నాచశంసతస్వాహా, ఇంద్రాయేదం, ౧౫. అగ్నేయాహిసో భరిరాగ్నిమారుతమనుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, *అగ్నేయాహిమరుత్సఖా రుద్రే భిసోమపీతయే, సోభర్త్యాఉపనుష్టుప్, మూదయస్త్వస్త్వర్ణ రేస్వాహా, అగ్నయఇదం. ౧౬. స్వాదిష్ఠయామధుచ్ఛందాః పవమానసోమోగాయత్రీ, ఉపా... వినియోగః, స్వాదిష్ఠయామధిష్ఠానూపవస్వసో మథారయ, ఇంద్రాయ పాతవే సుతస్వాహా, పవమానసోమాయేదం, ౧౭. యత్రేరాజన్మశ్యపసోమః పంక్తిః, ఉపా...వినియోగః, *యత్రేరాజన్చృతం హవిస్తేన సోమాభి రక్షనః, అరాత్రివామానస్తారీన్దోచనః కించ నామమదింద్రాయేంద్రో పరిస్రవస్వాహా, సోమాయేదం. ౧౮. అగ్రే బృహత్రితోగ్నిత్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, *అగ్రే బృహన్నుషసా మూర్ధ్వో అస్థాన్నిర్జగన్వాస్తమసో జ్యోతిషాగాత్, అగ్నిర్భానునారశ తాస్యంగ ఆజాతోవిశ్వాసద్ధాన్యప్రాస్వాహా, అగ్నయఇదం. ౧౯. సమానీవస్సంవననస్సంజ్ఞాన మనుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, *స్తమానీవ

ఆకూ॑తి॒స్సమా॑నాహృ॒దయా॑నిపః, స॒మాన॑మస్తు॒వోమనో॑యథా॒వసు॑స్తహః
 స॒త్తిస్వా॑హః, సంజ్ఞా॑నాయేదం ౨౦ యజ్ఞో॑పవీతంపర బ్రహ్మపరమాత్మాత్రి
 ఘ్టుప్, ఉపాకర్త॑ప్రథానయజ్ఞోపవీతహా॑మే వినియోగః, * యజ్ఞోపవీ
 తం... తేజస్వా॑హః పరమాత్మనభదం యదస్య॑హిరణ్యగర్భోగ్నిస్సిష్టి
 కృదతథృతిః, అగ్ని॑స్సిష్టకృథోమే వినియోగః, * యదస్య...సమర్థయ
 స్వాహః, అగ్నయే॑ సిష్టికృతభదం

(అథాచార్యశ్చమైశ్చ దధిసక్తాః ప్రాశ్యాచమ్య, పిత॒ర్థంబ్రా
 హ్మణే॑భ్యో యజ్ఞోపవీతానిదత్తాన్, స్వయంచ॑ధారయేయుః, బ్రహ్మచా
 రిణో॑ మేఖలాదీనిచధారయేయుః, అథ పరి॑స్తరణై రంజలిమంతర్ధాయ,
 తస్మిన్న॑ న్యేనాప ఆసించెయుః, ఏతన్తా॑ర్జనమే సశష్య॑ఆచార్యదర్శపాణి
 రగ్నే॑షశ్చత్పిగగ్రేషు దర్శ॑మాపవిశ్య, ఉదపా॑త్రేదర్భాకృత్వా.
 బ్రహ్మం॑జలిపుటోజపేత్)

ఇతి ఉపాకరణమ్.

అథ బ్రహ్మయజ్ఞః.

(ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య, ఏ॒వంగు ..తథా॑ మమసమస్తపాపక్ష
 యద్వార॑పరమశ్రేయః ప్రాప్త్యర్థం స్వాధ్యాయాధ్యయనాత్తకం ఉపా
 కర్తాంగబ్రహ్మయజ్ఞం కరిష్యే, ప్రణవస్య॑పరబ్రహ్మగ్నిర్దైవీగాయత్రీ,
 భూర్భువస్వః॑ ప్రజాపతిః ప్రజాపతీర్భువహతి, తత్స॑ వితుర్విశ్వామిత్రస్స॑ వితా
 గాయత్రీ, అగ్ని॑మీశేమధుచ్ఛంఘా అగ్నిర్గాయత్రీ, బ్రహ్మయజ్ఞస్వా
 ధ్యాయమంత్రజపే॑ వినియోగః, *ఓంభూర్భువస్వః॑ తత్స॑ వితుర్వ రేణ్యం...
 యాత్, (ఇత॑త్రిః,) *ఓంఽగ్ని॑మీశే॒పురోహి॑తం॒యజ్ఞస్య॑ దే॒వమృ॑త్విజం,
 హో॑తారంరత్న॑ధాత॒మం, అగ్ని॑ః పూ॒ర్వేభి॑రృ॒షిభి॑ర్యోనూత॑నైరుత॒సదే॑
 వాం॒వహ॑వక్షతి, అగ్ని॑నార॒యమ॑శ్నవతో॒పష॑మే॒వదీ॑వే॒సివే॑, యశ॑సంవీర॒వ

త్తమం, అగ్నేయం యజ్ఞమధ్వరం విశ్వతః పరిభూరసి, స ఇదేవేష గచ్ఛతి, అగ్నిర్హోతా కృత్తుస్సత్యశ్చిత్తశ్చ వస్తమః, దేవోదేవేభిరాగమత్ యథా గదాశుషేత్సమగ్నే భద్రం కరిష్యసి, తవేత్తత్సత్యమంగిరః, ఉపత్వాగ్నే దివేదివేదోహ వస్తర్థియావ్రయం, నమోభరంతవమసి, రాజంతమధ్వరాణాంగోపామృతస్య దీవిం, వర్ధమానం నేదమే, స సవితేవ సూనవేగ్నే సూపాయనోభవ, సచస్వానస్వస్తయే వాయువాయూహిదర్శత ఓం అథమహవ్రతం, ఓం ఏషపంథావతత్కర్మ, ఓం అథాతస్సంహితాయా ముపనిషత్, ఓం విదామఘవన్విదా, ఓం మహావ్రతస్య పంచవింశతిం సామిధేన్యః, ఓం అగ్నిర్వైదేవానా మవమోవిష్ణుః పరమః, ఓం అతైతస్య సమామ్నాయస్య, ఓం ఇషేతోష్టిత్వా, ఓం భద్రం కర్ణేభిశ్శృణు యామదేవాః, ఓం బ్రహ్మసుధత్తంతస్తేజిన్వతం, ఓం అథాతోదర్శపూర్ణమూసావ్యాఖ్యాస్యామః, ఓం అగ్న ఆయాహివీతయే, ఓం శంనోదేవీరభిష్టయే, ఓం సమామ్నాయస్సమామ్నాతః ఓం వృధిరాదైచ్ఛ, ఓం మయరసతజభనలగనస్త్రితం, ఓం అథశిష్యాంప్రవత్వామి, ఓం గౌః, గ్నా, జ్ఞా, త్వా, ఓం పంచసంవత్సరమయం, ఓం అథాతోధర్మజిజ్ఞాసా, ఓం అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా, ఓం అథాతోధర్మం వ్యాఖ్యాస్యామః ఓం యోగీశ్వరం యాజ్ఞవల్క్యం, ఓం నాంయణా నమస్కృత్య, ఓం నమోబ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్నయే నమః పృథివ్యై నమః పృథివ్యై, నమోవాతనమోవాచస్పతయే నమోవిష్ణవే మహాతేకరోమి ఓం శాంతిశాంతిశాంతిః స స్వస్తిశ్రేణ, సంజ్ఞానముశనావనత్, స్వీకృతావేదాః, ఓం తత్సత్, (ఇతి వదేయుః, దంభరుదపాత్రే విస్ఫుజేయుః, స్రాయశ్చిత్తాదిహోమశేషం సమాపయేత్, అనధ్యాయాన్పరిత్యజ్యాధ్యయనం కుర్యుః)

ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞః.

అథోత్సర్జనమ్.

(మాఖ్యాంపార్లమాస్యాంకుర్యాత్, యదివిఘ్నభయాత్సహ సాఽధ్యేతవ్యంస్యాత్, తదావత్సరాంతే ప్రాగుపాకరణాత్కుర్యాత్, సర్వముపాకర్తవత్)

ఏవంగుణ...తిథౌ అధీయమానానాం ఛందసాంవీర్యవత్తార్థం అధ్యయనవిరామార్థంచ అధ్యాయోత్సర్జనాఖ్యం కర్త కరిష్యే, (ఇతి సంకల్ప్య, ఉపలేపనాదిచతుః. ఆజ్యేన, సావిత్రిదినవప్రధాన దేవతా ఆజ్యేన, అగ్న్యదివింశతిప్రధాన దేవతాశ్చరుద్రవ్యేణ, పరమాత్మానం యజ్ఞోపవీతద్రవ్యేణ, చరుశేషేణ సిద్ధిప్రకృతమిత్యాది, దధిసక్తుస్థానేగృహసిద్ధాన్నం, నస్రాశనం, నమార్జనం, నయజ్ఞోపవీతాదిధారణం సంజ్ఞానముశనావదత్, ఉత్సృష్టావేదాః, ఇతివిశేషః, హోమంసమాప్య, బహుదకదేశే స్నాత్వాచమ్య, శతర్పనాద్యుపీక్షా దర్భమయాంత్యం స్థాప్య, ఏవంగుణవిశేషేణ...తిథౌ శతర్పనాద్యుపీక్షాపూజాం కరిష్యే, (నివీతిభూత్వా పూజాంకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథౌ అధీతస్యస్వాధ్యాయస్యవీర్యవత్తార్థం దేవఋషిపితృతుష్ట్యర్థం, ఉత్సనాంగతర్పణానికరిష్యే, (యజ్ఞోపవీతి భూత్వా,) సావిత్రి తర్పయామి, బ్రహ్మణం తర్పయామి, శ్రద్ధాంత..., మేధాంత..., ప్రజ్ఞాంత..., ధారణాంత..., సదసస్పతింత, అనుమతింత, ఛందఋషీంత. అగ్నింత, అప్తృణసూర్యంత, అగ్నింత, శకుంతంత, అగ్నింత, మిత్రావరుణౌ తర్పయామి అగ్నింత, ఆహస్త, అగ్నింత, మరుతస్త, అగ్నింత, వర్షాణంత, అగ్నింత, ఇంద్రాసోమా తర్పయామి, ఇంద్రంత, అగ్నింత, మరుతస్తర్పయామి, పవమానసోమం తర్పయామి, సోమంతర్పయామి, అగ్నింతర్పయామి, సంజ్ఞానం తర్పయామి, (ఇతితర్పయామ్యంతై రేకోనత్రింశ తర్పణాని కృత్వా) పూర్వోక్తఏవంగుణ...తిథౌ నిత్యబ్రహ్మయజ్ఞాంగతర్పణాని కరిష్యే, ప్రజాపతిస్తృప్యతు, బ్రహ్మతృప్యతు, వేదాస్తృప్యతు, దేవాస్తృప్యతు, ఋషయస్తృప్యతు, సర్వాణి ఛందాంసి తృప్యతు, ఓంకారస్తృప్యతు,

వషటూరస్త్రప్యతు, వ్యాహృతయస్త్రప్యతు, సావిత్రిత్రప్యతు,
 యజ్ఞాస్త్రప్యతు, ద్యావాపృథివీత్రప్యేతాం, అంతరిక్షంత్రప్యతు, అహో
 రాత్రాణిత్రప్యతు, సాంఖ్యాస్త్రప్యతు, సిద్ధాస్త్రప్యతు, సముద్రా
 స్త్రప్యతు, నద్యస్త్రప్యతు, గిరయస్త్రప్యతు, క్షేత్రాషధివనస్పతి
 గంధర్వాఘ్నరసస్త్రప్యతు, నాగాస్త్రప్యతు, వయాంశిత్రప్యతు,
 గావస్త్రప్యతు, సాధ్యాస్త్రప్యతు, విస్త్రాస్త్రప్యతు, యత్యస్త్ర
 ప్యతు, రయోంశిత్రప్యతు, భూతానిత్రప్యతు, ఏవమంతానిత్రప్యతు.
 (అథ ఋషయః, నివీతీభూత్వా) శతర్చనస్త్రప్యతు, మాధ్యమాస్త్ర
 ప్యతు, గృత్స్నమదస్త్రప్యతు, విశ్వామిత్రస్త్రప్యతు, వామదేవస్త్ర
 ప్యతు, అత్రిస్త్రప్యతు, భరద్వాజస్త్రప్యతు, వసిష్ఠస్త్రప్యతు,
 ప్రగాథాస్త్రప్యతు పావమాన్యాస్త్రప్యతు, తుద్రసూక్తాస్త్ర
 ప్యతు, మహాసూక్తాస్త్రప్యతు (ప్రాచీనావీతీ) సుమంతుజైమినివై
 శంపాయన పైలసూత్రభారత మహాభారత ధర్మాచార్యాస్త్రప్యతు
 త్రప్యతుత్రప్యతు, జానంతిబాహవిగార్గ్యగౌతమ శాకల్యబాభ్రవ్య
 మాండవ్య మాండుకేయాస్త్రప్యతు 3, గర్గీవాచక్షవీత్రప్యేతాం,
 బడబాస్రాతిథేయీ త్రప్యేతాం, సులభా మైత్రేయీ త్రప్యేతాం, కహో
 శం తర్పయామి 3, కౌషీతకంత 3, మహాకౌషీతకంత 3, వైంగంత 3,
 మహావైంగంత 3, సుయజ్ఞంత 3, శాంఖాయనంత 3, ఐతరేయంత 3,
 మహాతరేయంత 3, శాకలంత 3, బాష్కలం 3, సుజాతవక్త్రంత 3,
 ఔదవాహీంత 3, మహాదవాహీంత 3, సౌజామిం 3, శౌనకం 3,
 ఆశ్వలాయనంత 3, యేచాన్యే ఆచార్యాస్తే సర్వే త్రప్యతుత్రప్యతు
 త్రప్యతు (అథ పితృతర్పణం పితృతర్పణం పితృహీనైః కార్యం) శర్వాణం
 గోత్రం స్వధానమస్తర్పయామి, (ఏవం పితామహాదీనాం, తర్పణక్రమః.
 ఆదౌ పితా తథామాతా సాపత్నీ జననీతథా, మాతామహా స్పృహ
 త్నీ కా ఆత్మపత్నీ స్వస్వనంతరం, సుతభ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ మాతులా
 స్పృహభార్యకాః, దుహితా భగినీచైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః, పితృ
 ష్వాసా మాతృష్వాసా జామాతా భావుకస్నుషా, శ్వశుర శ్శాలకశ్చైవ

స్వామినో గురురర్థినః. ఇతి ధర్మప్రవృత్తే. ఋషీనఘ్నాద్వాస్య, రయోం
ధృత్వా గృహానా విశేయుః. శ్లో అత ఆరభ్యమాణాసా ద్వేదాంగా
నిహ్యాధీయతే, శుక్లేవేద మధీయాత కృష్ణేంగానీతికేచన)

ఇతి ఉత్పన్నమ్.

అథ సూక్తపారాయణమ్.

అచ్చావదేత్యస్యదశర్పస్య సూక్తస్యభౌమోమౌత్రిః పర్జన్యఃద్విత్రియా
ద్యాస్తిస్తోజగత్యః నవమ్యసుష్టుప్శిష్టాష్టత్ త్రిష్టుభః, సువృష్టుర్థం
పర్జన్యసూక్తజపే వినియోగః, *ఓం అచ్చావదతవసం గీర్భిరాభిస్తుహిష
ర్జన్యంనమసావివాస, కనిక్రదద్వృషభో జీరదాసూరే తోదథాత్యోష
ధీషుగర్భం, వివృతాన్తంత్యుత హంతిరక్షసో విశ్వంబిభాయభువనంమ
హావథాత్, ఉతానాగాఈషతేవృష్ట్యావతోయ త్వర్జన్యస్తనయన్తంతి
దుష్కృతః, రథీవకశయాశ్వా*అభిక్షిపన్నావిర్ధూతా స్మృణుతేవర్ష్యా
3అహ, దూరాత్సింహస్యస్తనథా ఉదీరతేయత్వర్జన్యః కృణుతేవర్ష్యా
గనభః, ప్రవాతావాంతివతయంతి విద్యుతఉదోష దీర్జిహతేపిన్వతేస్వః,
ఇరావిశ్వేన్తై భువనాయజాయతే యత్వర్జన్యః పృథివీరేతసావతి, య
స్యప్రతే పృథివీనన్నమిత్రియస్య ప్రతేశఫవజ్జర్భరీతి, యస్యప్రతటష
ధీర్విశ్వరూపాస్సనః పర్జన్యమహిశర్చయచ్ఛ. ౧. దివోనోవృష్టింశురు
తోరధీర్భవం ప్రపిన్వతవృష్ణో అశ్వస్యధారాః, అర్వాజేతేనస్తవయిత్ను
నేహ్యపోనిషింతన్న సురఃషీతానః, అభిక్రందస్తనయగర్భ మాథాఉద
న్వతా పరిదీయారథేన, దృతింసుకర్ష విషితంన్యంచం సచూభవంతూద్వ
తోనిపాదాః, మహంతం శోశముదచానిషించ స్వందంతాంకుల్యా

విషితాః పురస్తాత్, ఋతేనద్యావాపృథివీ వ్యంధిసుప్రసాణం భవత్వ
 ఘ్నైభ్యః, యత్పర్జన్యకనిక్రదత్తనయన్తంతదుష్కృతః, ప్రతీదంవి
 శ్వంమోదతే యత్కించపృథివ్యామధి, అవర్షిర్వర్షముదుషా గృభా
 యాకర్థన్వా న్యత్యేతవాఙ్, అబీజనపషధిర్భజనా యకముతప్రజాభ్యో
 విదోమనీమాం 2 బల్లిధ్వాపర్వతానాం శ్చిద్రంబిభర్షిపృథివీ ప్రియాభూ
 మింప్రవత్వతీ మహ్నిజినోషిమహినీ, స్తోమాసస్తావిచారణీ ప్రతిష్ఠోభం
 త్వక్తుభిః, ప్రయావాజుంనహేషంతం పేరుమస్యస్యద్జని, దృహ్యచిద్యా
 వనస్పతిక్త్తూయా దర్శ్యోజనా, యత్తేఅభగ్స్యవిద్యుతో దివోవర్షంతి
 పృష్టయః, వర్షంతుతేవిభావరిదివో ఆభగ్స్యవిద్యుతః, రోహంతుసర్వ
 బీజాన్యవబ్రహ్మద్విహజహి 3 ప్రస్తంరాజేబృహదర్చ గభీరంబ్రహ్మప్రి
 యంవరుణాయశ్శ్రుతాయ, వియోజఘానశమితేవచర్తోపస్తిరే పృథివీం
 సూర్యాయ, వనేషువ్యంతరిక్షంతతానవాజమర్వత్సుపయఉస్త్రియా
 సుహృత్సుకత్తుంవరుణో ఆఫాన్స్వింతగ్నిః దివిసూర్యమదథాతోసేమమ
 ద్రా, నీచీనాబార్తం వరుణఃకబంధంప్రసర్జరోదనీంతరిక్షం, తేనవిశ్వస్య
 భువనస్యరాజా యవన్నవృష్టిర్వ్యనత్తిభూమ, ఉవత్తిభూమిం పృథివీ
 ముతద్యాం యదాదుగ్ధం వరుణోవహ్మోదిత్, సమశ్రేణ వసతపర్వతా
 సస్త విషీయంత శ్రధయంతవీరాః, ఇమామూష్యాసురస్య శ్శ్రుతస్య
 మహీంమూయాం వరుణస్య ప్రమోచం, మానేనేవతస్థివా. అంతరిక్షే
 వియోమమే పృథివీం సూర్యేణ ౪. ఇమామూసు కవితమస్య
 మూయాం మహీం దేవస్య నకిరాదధర్ష ఏకం యద్బద్ధానపు
 ణంత్యే నీరాసించంతి రవనయస్సముద్రం, అర్తమ్యం వరుణ మిత్రియం

వాసఖాయంవాసద మిచ్ఛాత్రరంవా, వేశంవానిత్యం వరుణా రణంవా
యచ్ఛిమాగశ్చ కృమాశిశ్రథస్తత్, కితవాస్తో యద్రి రిపున్నదీవి
యద్వాఘాసత్య ముతయ న్నవిద్ధ, సర్వతావిష్య శధి రవదేవావాఘా
తేస్యామవరుణ ప్రియాసుః ౫. — పర్జన్యాయప్రగాయత దివస్తుత్రాయ
మీహ్మషే, సనోయవసమిచ్ఛతు, యోగర్భమోషధీనాం గవాం
కృణోత్యర్వతాం, పర్జన్యః పురుషీణాం, తస్మా ఇదాస్యేహ విర్జుహా
తామధుమత్తమం, ఇళాన్నస్సంయతం కరత్, — సంవత్సరం శశ
యానా బ్రహ్మణా వ్రతచారిణః, వాచం సర్జన్య జన్వతేం ప్రమం
దూకా అవాదిషుః, దివ్యా ఆపో అభియదేనమాయం దృతిం నశుష్కం
సరసీశయానం, గవామహానమాయు ర్వత్సినీనాం మందూకానాం
వగ్నురత్రాసమేతి. యదీమేనా ఉశతో అభ్యవర్షీ త్తృష్యావతఃప్రా
వృష్యాగతాయాం, అఖ్యేకృత్యా పితరం న పుత్రో అన్యో అన్య ముప
వదంతమేతి, అన్యోఅన్య మనుగృభ్నా త్యేనో రపాంప్రసగ్నే యవమంది
షాతం, మందూకో యదభివృష్టః కనిష్ఠ స్పృశ్విస్సంప్రంక్షే హరి
తేనవాచం యదేషామన్యో అన్యస్యవాచం శాక్తస్యేవదతిశిక్షమాణః,
సర్వంతదేహం సమృధేవపర్వయత్సువాచో వదథనాథధ్యఘ్న గోమా
యురేకో అజమాయురేకః పృశ్ని రేకో హరితవీక ఏహం, సమానం
నామబిభృతో విరూపాః పురుత్రావాచం పిపిశుర్వదంతః, బ్రాహ్మ
ణాసో అతిర్రాత్రేన సోమేసరోన పూర్ణమభితో వదంతః, సంవత్స
రస్య తవహః పరిష్ఠయన్మందూకాః ప్రావృషీణం బభూవ, బ్రాహ్మ
ణాసస్తోమినోవాచ మక్రత బ్రహ్మకృణ్వంతః పరివత్సరీణం, అధ్వర్య

వోఘర్తిణస్సిష్యదానా ఆవిర్భవంతిగుహ్య న కేచిత్, దేవహితంజగు
 పుద్వాదశస్య ఋతుం నరోనప్రమీనం త్యేతే, సంవత్సరే ప్రావృష్యా
 గతాయాం తప్తా ఘర్తా అశ్నువతే విస్తర్గం, గోమాయురదాదజమా
 యురదా త్పుశ్నిరదాద్ధరితో నోవసూని, గవాం మండుకా దదత
 శ్శతాని సహస్రస్తావే ప్రతిరంత ఆయుః ౪. ఉష్ణప్లవద మండుకీ
 వర్షమా వదతాదురి, మధ్యేహృదస్య ప్లవస్యనిగృహ్య చతురః పరః
 ...ఋషయో వై సరస్వత్యాం సత్రమాసత తేకవష మైలూషంసోమా
 దనయన్ దాస్యాః పుత్రః కితవో బ్రాహ్మణః కథంనోమధ్యేదీక్షిష్టేతి
 తం బహిర్ధనోద్దవహాన్నత్రైవం పపాసాహంతు సరస్వత్యాఉదకింమూ
 పాదతస బహిర్ధనోద్దహః పిపాసయావిత్ర ఏతదహానస్త్రీయమపశ్య
 త్ప్రదేవత్రా బ్రహ్మణేగాతు రత్వితి తేనాపాంప్రియంథామోపాగచ్ఛ
 త్తమాపానూదాయం స్తం సరస్వతీసమంతంపర్యథావత్తస్తాద్ధాప్యేత
 ర్హి పరిసారక మిత్యాచక్ష తేతదేనంసరస్వతీసమంతం పరిసారతేవా
 ఋషయోబ్రువన్విదుర్వాఙ్మం దేవా ఉపేమం హ్వయామహా ఇతి
 తథేతి తముపాహ్వయం తతముపహామైతదహానస్త్రీయమకుర్వత
 ప్రదేవత్రా బ్రహ్మణేగాతు రత్వితి తేనాపాంప్రియంథామోపాగచ్ఛ
 స్నుపదేవానా ముపాపాంప్రియంథామ గచ్ఛత్యుపదేవానాం జయతి
 పరమం లోకం య ఏవంవేదయత్సైవం విద్వానేత దహానస్త్రీయం
 కురుతే తత్సంతత మను బ్రూయాత్సంతత వర్షిహ ప్రజాభ్యః పర్జన్యో
 భవతియత్రైవం విద్వానేతత్సంతత మన్వాహయ దవగ్రాహ మను
 బ్రూయా జ్ఞీమూతవర్షిహప్రజాభ్యః పర్జన్యస్యాత్తస్తాత్త త్సంతత
 మేవానూచ్యంతస్యతిః ప్రథమాంసం తత మన్వాహ తేనైవ తత్సర్వం
 సంతత మనూక్తం భవతి. ౧

* అథాతో రతసస్సృష్టిః ప్రజాపతేరేతో దేవాదేవానాం రేతోవర్షంవర్షస్య రేత ఓషధయ ఓషధీనాం రేతోన్న మన్నస్య రేతో రేతో రేతసః రేతః ప్రజాః ప్రజానాం రేతో హృదయం హృదయస్య రేతో మనో మనసో రేతో వాగ్వాచో రేతః కర్మ తదిదం కర్మ కృతమయం పురుషో బ్రహ్మణో లోకస్స ఇరామయోయధీ రామయ త్తస్మాద్ధిరణ్యయో హిరణ్యయో హవా అముష్మిక్ లోకే సంభవతి హిరణ్యయ స్స ర్వేభ్యో భూతేభ్యో దద్మిశేయ ఏవంవేద ౨.

ఇతి సూక్తపారాయణమ్.

అథ వేదవ్రతాని.

— మహానామ్నీవ్రతమ్. —

† (అథ వేదవ్రతాన్యదగయనే శుక్లపక్షేనాందీపూర్వకంకుర్విత, మహానామ్నీవ్రతం త్రయోవశే వష్ట కుర్యాత్, వాపనాదిపరిదానాంతం, ఉపనయనహుమ వదాచార్యః కుర్యాత్, మేఖలాజినదండధారణం కారయిత్వా, స్విష్టకృదాదికం సమావయేత్, సంవత్సరం వ్రతం చారయిత్వా, పూర్ణ సంవత్సర గ్రామాధ్యుపాస్తీర సమీపే (మహానామ్నీవ్రతం కరిష్యే) ఇతి సంకల్ప్య, ఉపలేపనాద్యాభూరదేవతే ఆజ్యేన, షడ్వారమగ్నిం, అగ్నివాయు సూర్యాంశ్చ ప్రధాన దేవతా శ్చరుద్రవ్యేణోత్యాది, బ్రహ్మచార్యాత్తనో భోజనాయచౌలనాతిరిక్తం తూష్ణం వ్రీహీన్నిరుప్య, ప్రోక్ష్య అవహననాదితిలమిశ్రంశ్రవయిత్వాఽఽచార్యాయ నివేదయేత్, ఆచార్యో బ్రహ్మచారిణం వ్రతలో

† ఈవ్రతములు నియతాధ్యయనపరునకు. చెప్పినవిగా నున్నవి. కాబట్టి మధ్య రాష్ట్రమందు చేయునట్టి ఆచారము లేదు.

సాక్షాత్పంచేత్, తేయదిలఘు నిమిత్తాదాపతాగ్రితాశ్చేన్న ప్రాయశ్చి-
త్తం గురునిమిత్తాద్భుధిపూర్వశ్చే దనురూపం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా,
పునర్వ్రతం సంవత్సరం చారయిత్వా, అనంతర మేతత్కుర్యాత్, అఘా-
రాంతేచరుమవదాయ, బ్రహ్మచారిణా సమన్వారభ్యః, అగ్ని వగ్ని శ్చరతి
ప్రనిష్టఋషీణాం పుత్రోఅధిరాజ ఏషః, తస్మై జుహోమి హవిషాఘృతేన
మాదేవానాం మోముహుద్భాగధేయం మో అస్తాకం మోముహు-
ద్భాగధేయం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, * యాతీరశ్చీనివద్య తేహం విధ-
రణీ ఇతి, తాంత్యా ఘృతస్య ధారయా యజేసంరాధనీమహం స్వాహా,
అగ్నయ ఇదం, యస్మై త్యా కామకామాయ వయంసంప్రద్యజా-
మహే, తమస్తభ్యం కామం దత్వా ధేదం తం ఘృతం పిబ స్వాహా,
అగ్నయ ఇదం, * అయంనో అగ్ని ర్వరితః కృణోత్వయం మృధః పు-
వతు ప్రభిందన్, అయం శత్రూ న్జయతు జర్హంతామోయం వాజో
జయతు వా జసాతో స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, * అసూయంత్యై చాచు-
మత్యైస్వాహా, అగ్నయ ఇదం, ప్రదాత్రేస్వాహా, అగ్నయ ఇదం, భూ-
స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, భువస్వాహా, వాయవ ఇదం, స్వర్గస్వా-
హా, సూర్యాయేదం, * స్విష్టకృతేవద్య బర్హిషీ నిధాన్తై తత్ ఫాలీ-
పాకం సర్వమశాన, (ఇతి బ్రహ్మచారిణం బ్రూయాత్,) భుక్తవంతముప-
తిష్ఠస్వాదిత్య (మితి బ్రూయాత్, బ్రహ్మచారి జలపూర్ణాంజలి రాగిత్య-
ముపతిష్ఠతే,) * త్వం త్రితానాం వ్రతపతిరసి వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకే-
యంతేన శకేయంతేన రాధ్యాస(మితి, తతస్తూష్ణిం జలం విసృజ్య,
సమ్మిల్యవాచం యచ్ఛేత్, ఆచార్యోహతేన వాససా త్రిః ప్రదక్షిణం
తస్య శిరస్సముఖం వేష్టయిత్వా, సంప్రైషంబ్రూయాత్,) ఏకరాత్రం
కాలమేవం భూతో స్వపన్న(వేతి, త్రిరాత్ర మితివా, తదైవ కుర్యాత్
బ్రహ్మచారి, తత ఆచార్య స్విష్టకృదాదికం సమాపయేత్, అన్యాని
సశయనభోజనాని బ్రహ్మచారి నకుర్యాత్)

(ఏక రాత్రం సీత్యాత్రి రాత్రం వాప రేద్యుర్నంత్రస్నానంకుర్యాత్, ఆచార్య ఈశాన్యా మగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, అలంకృత్య, అగ్నేరుత్తరత ఉదకమండలుం ఖడ్గందృషదంచ నిదాయ, వాయవ్యాం వత్సతరీం బధ్నా, ఈశానాగ్రే షుదర్భేషు, ఈశాన్యాభిముఖ ఉపవిశేత్, బ్రహ్మచారిముఖ లేపాః ప్రత్యాశ్య, అగ్న్యచార్యో ప్రదక్షిణంకృత్వా, ఆచార్యస్యాభివాద్య, తేష్యేవతృణేషు ఆచార్యస్యపశ్చాన్నైర్బుత్యభిముఖ ఉపవిశ్య, పృష్ఠేనపృష్ఠంసంధాయ బ్రూయాత్,) మనసా మహానామ్నీ న్రతంభో అనుబ్రూహీతి, (తతోగురుః న్రతలోపాః పృష్ఠ్యానుగుణస్థాయశ్చిత్తం కృత్వా, అక్షిణీసమ్మిల్య మహానామ్నీ ఋచః పురీషపదైస్సహస్త్రిర్భూయాత్,) *విదామఘవన్విదాగాతు మనుశంసిషోదిశః, శిక్షాశచీనాంపతే పూర్వీణాంపురూవసో, ఆభిష్ట్యమభిష్టిభి స్వర్థాంశుః, ప్రచేతనప్రచేతయేంద్రద్యుమ్నాయనశ్చే, ఏవాహిశక్రోరాయేవా వాజాయవజ్రివః, శవిష్టవజ్రిన్నంజ నేమంహిష్ఠవజ్రిన్నంజసఆయాహి పిబమత్స్వ, విరారాయేనువీర్యం భవోవాజానాం పతిర్వశంఅను, మంహిష్ఠవజ్రిన్నంజనేయ శ్శవిష్ఠశ్శూరాణాం, యోమంహిష్ఠోమఘోనా మంశుర్నశోచిః, చిత్వోఅధిసూన యేంద్రోవిదేతమస్తుహి, ఈశేహి శక్రస్త్రమూతయేహావామహేజేతార మపరాజితం, సనఃపర్షదతిద్విషః, సనఃపర్షదతిద్విషఃపూర్వస్యయత్రే అద్రివోంశుర్నదాయ, సుమ్న ఆధేహినోవసో, పూర్తిశ్శవిష్ఠశస్యతేవశీహిశక్రోనూనంతంవ్యంసన్యసే, ప్రభోజనస్యవృత్రహాసమన్యేషుబ్రవామహే, శూరోయోగోఘగచ్ఛ సఖాసుశేవోఅద్యయుః, ఏవాహ్యేవై వాహ్యగ్నే, ఏవాహింద్ర, ఏవాహిపూష, ఏవాహిదేవాః. నవపురీషపదాని. (తస్యోష్ఠీపంవిసృజ్య,) మిత్రస్యత్వాచతుషాప్రతీక్షేమిత్రస్యత్వాచతుషాసమీక్ష్యే, (ఇత్యాదిత్యమీక్షయేత్) మిత్రస్యవశ్చతుషానువీక్షే (ఇత్యశ్చప్రభృతి సంభార

సహితాదిశః)*మిత్రస్యత్వాచతుషా ప్రతిపశ్యామియోస్తాః ద్వేష్టియం
చవయందిష్ట స్తంచతుషో ర్హోత్యుచ్చ (త్వితిపున రాదిత్యముభౌ భూమిం
స్పృష్ట్యాజపేతాం,) అగ్న ఇళానమఇళానమ ఋషిభ్యోమంత్రకృవోభ్యన
మోఅస్తు దేవేభ్యశ్శివానశ్శంతమాభ వసుమృళీకా సరస్వతీ,మా తేవ్యో
మసందృశి, భద్రంక శ్లేభిశ్శృణుయామ దేవాశన్న ఇంద్రాగ్ని భవతా
మవోభిః స్తుషేజనంసువ్రతం నవ్యసీభిరితికయానశ్చిత్ర ఆభవదితిత్రుః
సోనాపృథివీభవేతి (అథపూర్వవదనుప్ర వచనీయహామం కుర్యాత్,
సావిత్ర్యాస్థానేమహా నామ్నిభ్యస్సాన్వహేతి అథమహావ్రతమిత్యా
ద్యారణ్యకంత్రిః బ్రూయాత్, మిత్రస్యత్యేత్యది భూమిస్పర్శనాంతే,
అనుప్రవచనం కుర్యాత్ సావిత్ర్యాస్థానే మహావ్రతాయస్వాహా ఇతి.)

ఇతి వేదప్రతేఘ మహానామ్నివ్రతమ్.

అథ ఉపనిషద్వ్యతమ్.

(పంచదశే వర్షే సంవత్సరంవ్రతాంతం సమానం వివిక్తదేశ
ఉపనిషదంభో అనుబ్రూహి, ఇతియాచితః, అథాత సుంహితాయా
ఉపనిష దితి తృతీయారణ్యకంత్రిః బ్రూయాత్, ఆదిత్యవీక్షణాదికం
సమానం, సావిత్ర్యాస్థానే ఉపనిషదే స్వాహా, ఇతి.

ఇతి ఉపనిషద్వ్యతమ్.

అథ గోదానమ్.

షోడశేవర్షే స్వస్తివాచనాభ్యుదయికే కృత్వా బ్రహ్మతేజః
ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వార్షికం గోదానవ్రతం చరిష్యతః అస్య బ్రహ్మ
చారిణః శ్చక్షు సంస్కారసహితం గోదాన కర్త కరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య
ఉపలేపనాదికం సర్వం చౌలవదాచార్యః కుర్యాత్, అత్రవిశేషాః

వత్సామః, నమాతురుత్సంగోపవేశనం, * అదితి శ్చశ్రూణివ ప (త్వితి
ముఖం త్రిరుద్దనం శ్చశ్రుప తే కుశపింజూలనిధానం)*వస్తావపసిశ్చశ్రూణి
శింధు శిరోముఖం మాస్యాయుః ప్రమోషీ (రితి త్సురనిమార్జనం)*శితో
ష్ణాభిరర్భిరబద్ధం కుర్వాణో త్సుణ్వాః కుశశీకేశశ్చశ్రులోమనఖాని
ఉదక్స్సంస్థానికు (ర్వితినాపితశాసనం, శేషంసమానం, హోమేసమాస్తే,
బ్రహ్మచారీవా గ్యతోహశ్శేష మనుపదిశం స్థిత్యాస్తమిత ఆచార్య
సమీపే వరం దదామితి వాచం విస్ఫుజేత్, గోమిథునమాచార్యాయ
దద్యాత్, పరేద్యురారభ్య పూర్వవ ద్వితం సంవత్సరం చ రేఖ
స ర్వేషు ప్రతేషు కేశధారణం భవతి భవతి

ఇతి గోదానమ్.

ఇతి సప్తయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం ప్రథమాధ్యాయః

సప్రయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం ద్వి తీ యా ధ్యా యః.

అథ సమావర్తనమ్.

(అథసమావర్తనం చరితబ్రహ్మచర్యః, విద్యంతేగురుమథ్తన సంపూజ్య తేనానుజ్ఞాతః, స్వయమేవకుర్యాత్, తత్రైతానిసంపాదయేత్, మణింకుండలే, వస్త్రయుగంఛత్రం, ఉపానద్యుగంఛంఛం స్రజమున్నర్దనం, అనులేపనమాంజనం, ఉష్ణిషం, ఇతి. ఆత్మనేచాచార్యాయచ, ప్రాగుదీచీందిశంగత్వా యజ్ఞీయస్యవృక్షస్య ప్రాగుదగ్గతశాఖాయాం ప్రాదేశమాత్రాం సమిధంఛిత్వా, ఉపరినిధాయ స్వస్తివాచనాభ్యుదయి కేకృత్వా, గామన్నంచబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదాయ, ఏవంగుణ...తిథౌ బ్రహ్మచర్యప్రత్యలోపస్థాయచ్ఛుత్రం కరిష్యే, నమోమహద్భ్యోనమో—దేవాః, (దక్షిణాంగృహీత్వా, పరిషత్సన్నిధౌనిధాయ, నమస్కృత్య) ఆశేషేహేపరిషత్ మదియాం విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యమయా సమర్పితం ఇమాంసౌవర్ణిం దక్షిణాంస్వీకృత్య, మమఉపనయనకాలే, ఆచార్యోపనిష్టానాం యథోక్తశౌచాచమన, కాలత్రయసంధ్యా వందన, సావిత్రిజపాగ్ని కార్య, మాతృపితృభ్రాతృమాతు లాచార్యాద్యభివాదన, భిక్షాన్నభోజన గురూపాసనవేదాధ్యయన, సర్వదా దండాజినధారణాది, శ్రౌతస్తార్తబ్రహ్మచర్య నియమానాం, ఉపేక్షా జనితదోషస్థాయచ్ఛుతార్థం, దివాస్వాపనగంధమాల్యాంజన, తాంబూలాదిసేవనదంతధావన, కామినీసంభాషణనృత్తదర్శనగీతశ్రవణ, శూద్రస్పర్శన, చండాలసంభాషణ, పాదుకారోహణ సహభోజనోచ్ఛిష్టభోజన, పర్యుషితభోజనాది నిషిద్ధాచరణదోషనిర్వరణార్థం, వేదస్త్ర

తలోపజనితదోష పరిహారార్థం, స్నాతకవ్రతయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థంచ,
యథాశక్తిస్థాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త్య, మామనుగృహ్శాంతం భవంతః, (ఇతివ
దేత్, బ్రాహ్మణాః) అనుగృహ్శాంతః, (పరిషదపదక్షిణాం గృహీత్వా, ప్రతి
నిమిత్తంపాదకృచ్ఛమాచరతివదేత్) ఏవంగుణ...తిథాకృచ్ఛత్రయా
ణ్యాచరిష్యే, హిరణ్యగర్భ...అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇదంకృచ్ఛ
త్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం
కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రసదదే నమః. ఏవంగుణ...
తిథా పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మచర్యాంగ ప్రాతరగ్ని కార్యంకరిష్యే,
ఉపలేపనాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే, త్రిః పరిసమూహ్య త్రిః పర్యుత్సాలం
కృత్య సమిధ మాదధ్యాత్,) అగ్నయే సమిధం హిరణ్యగర్భో
గ్నిరనుష్టుప్, అగ్ని సమిదాథానే వినియోగః, * అగ్నయే సమిధం...
వయం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, (అథవాస్తం ప్రక్షాళ్యగ్ని మ పస్పృశ్య
ఓష్ఠావిలోకౌ సంవృత్య, ముఖం నిమార్జి,) ఓం తేజసామానమనక్షి
...అభివాదయే ఏవంగుణ...తిథా చరిత బ్రహ్మచర్యోహం ఆచా
ర్యానుజ్ఞాత సుమావర్తనాఖ్యం కర్త కరిష్యే, ఉపలేపనాద్యగ్ని ప్రార్థ
నాంతే, ఏవంగుణ...థా సమావర్తన హోమాంగ మన్వాథానం
కరిష్యే, అస్తి న్నన్వాహిగాతేగ్నా వగ్నింజాతవేది సమిధేన ప్రజాపతం
చాఘూరదేవతే ఆజ్యేన, త్రివారమగ్నిం పవమానం ప్రజాపతంచ
ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన అగ్నిముపరిద్రవ్యేణ, విశ్వాద్దేవాః దశ
సమిద్భిః, ఆజ్యశేషేణ స్వీష్టకృతం, ఇద్ధసన్నహనేనదుద్రం...స్వాహా,
ప్రజాపతయ ఇదం, సోదకేనేత్యాది, ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్య
పాత్రే, బద్ధాబర్హిషీచేతి, ఇద్ధాథానాంతే...ప్రజాపతయేస్వాహా,
ప్రజాపతయ ఇదం, అగ్న ఆయాంషి పవస ఇతి త్రయాణాం మంత్రా
ణాం శతం వైఖానసా ఋషయః అగ్నిః పవమానో దేవతాగాయత్రీ
ఛందః, సమావర్తనప్రధానాజ్య హోమే వినియోగః,* అగ్న ఆయాంషి
...దుచ్ఛునాంస్వాహా, అగ్నయే పవమానా యేదం, * అగ్ని రృషిః...

గయం స్వాహా, అగ్నయే పవనూనాయేదం, * అగ్నే పవస్వస్వసా
 ...పోషం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం,* ప్రజాపతే ర్హి రణ్యగర్భః...రయా
 ణాం స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం, (గోదాన వచ్చుశ్రు కర్తస్వయమేవ
 కుర్యాత్,) ఉష్ణేనవాయఉదకేనేహి,(ఇతియుగపవస్వస్తిన్నినయేత్,నవ
 నీతందధిద్రస్సాన్వా గృహీత్వా, త్రీణిత్రిణికుశపింజాలా న్యాదాయా
 స్తే,) అదితిశ్శశ్రూణివపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాం
 స్వధితేమామాహింసీ,*యేనావపత్సవితాక్షు రేణ...విద్వాః, తేనబ్ర
 హ్మణోవపతేదమమాయుష్టాంజర దష్టిర్న థాసం,(ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య
 ప్రాగగ్రాఙ్కుశాం చ్చమిపల్లెస్సహస్వయమేవానడుహగోమయే నిద
 థాతి,)*అదితిశ్శశ్రూణివపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వ
 మాంస్వ...హింసీ, * యేనథాతా...వపతు, తేనమఆయుషేవపామి
 శుశ్లోకాయస్వస్తయే.(ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్యప్రాగగ్రాఙ్...దథాత్రి,)
 *అదితిశ్శశ్రూణి వపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాం...
 హింసీ, * యేనభూ...సూర్యం, తేనమఆయుషే...స్వస్తయే, (ఇతిప్ర
 చ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రాఙ్...దథాతి, త్రిభిశ్చతుర్థం, ఏవముత్తరేకే
 శవక్షేత్రయః పర్యాయః,)*యత్క్షు రేణమర్చయతా సువేశసావస్తావ
 పసి కేశాః, శుంధిశిరోముఖంమయాయుః ప్రమోషి (రిత్యగ్రత ఆరభ్య
 తురథారాంనిమృజేత్, తతఃకరంజబీజపష్టేనోన్నర్దనం కృత్వా, శీతో
 ప్లాభిరద్భిస్సన్నత్వా, ఆచమ్య), యుచంనస్త్రాణిదీర్ఘతమామిత్రావరుణౌ
 త్రిప్టువ్, వస్త్రధారణేవినియోగః, *యువంవస్త్రాణిసీప్త సావసాధేయు
 వోరచ్ఛిద్రామంతవోహసర్గాః,అవతిరతమన్తతాని విశ్వబు తేనమిత్రా
 వరుణాసచేధే,(ఇత్యహ తేవాసనీ ఆచ్ఛాద్య, కౌపీనంవిసృజేత్, ఆచమ్య,)
 *అశ్వనస్తేజోసి చక్షు ర్దేపాహి, (ఇతిసవ్యపూర్వంచక్షుషీ అంజయీత,)
 *అశ్వనస్తేజోసిశ్రోత్రంమేపాహి,(ఇతికుండలేఅపబద్ధిత,సర్వత్రానువర్తతే
 మంత్రః, కుంకుమచందనాద్యనులేపనేన పాణీప్రలిప్య, ముఖమగ్రేబ్రాహ్మ

ణోఽనులింపేత్, పశ్చాద్దితరగాత్రాణి,)*అనార్తాస్యనారోహంభూయా
 సు, (ఇతిశిరసి ప్రజంబధ్నీత, దేవానాం ప్రతిష్ఠేఘ్నః సర్వతోమాపాతం,
 (ఇతియుగపదుపానహవాస్థాయ,) దివశ్చద్ధా(నీతి ఛత్రమాదత్తే,)*వేణు
 రసి వానస్పత్యోసి సర్వతోమాపాహి,(ఇతి వైణవందండం) ఆయుష్య
 నూక్తస్య, సనకాదయో హిరణ్యగర్భోఽనుష్టుప్, పంచ మ్యష్టమీ
 నవమ్య త్రిష్టుభః, సప్తమీశక్వరీ, స్వర్ణమణిధారణే వినియోగః,
 *ఆయుష్యంవర్చస్యం రాయస్వోషమాద్భిదం, ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వ
 జైత్రాయా విశతానిమాం, ఉచ్చైర్వాజీ పుతనామా ట్పభాసాహం
 ధనంజయం, సర్వాస్సమగ్రాః ఋథయోహిరణ్యేస్త్రిం తనమాహితాః,
 శునమహం హిరణ్యస్యపితుర్నామేవ జగ్రథ, తేన మాంసూర్యత్వచ
 మకరం పూరుషుప్రియం, సమ్రాజంచ విరాజంచాభిష్టి ర్యాచమే
 ధువా, లక్ష్మీరాష్ట్రస్వయా ముఖేతచూమామింద్రసంస్పృజ, అగ్నేః
 ప్రజాతం పరియధిరణ్య మమృతం జజ్ఞే అధిమర్త్యేషు, యవవ ద్వేదస
 ఇదేన దర్హతి జరామృత్యు ర్భవత్యయో బిభర్తి, యద్వేదరాజా వరు
 ణో యదుదేవీ సరస్వతీ, ఇంద్రోయద్వృత్తహః వేదతన్మైవర్చస ఆ
 యుషా, నతద్రక్షంసిన పిశాచా శ్చరంతి దేవానా మోజః ప్రథమజం
 హ్యే తత్, యోబిభర్తిదాక్షాయణా హిరణ్యం సదేవేషు కృణుతే
 దీర్ఘమాయు స్సమచుష్యేషు కృణుతే దీర్ఘమాయుః, యదాబద్ధం
 దాక్షాయణా హిరణ్యం శతానీకాని సుమనస్యమానా, తన్న ఆబ
 ధ్నామి శతశారదాయా యుష్మాన్తరదష్టి ర్యథాసత్, ఘృతాదుర్లుప్తం
 మధుమత్సువర్ణం ధనంజయం దరుణందారయిష్ణు, వృణక్సపత్నాద
 ధరాంశ్చ కృణ్వదారోహమాం మహతే సౌభగాయ, ప్రియంమా

కురు దేవేషు ప్రియంరాజ సుమాకురు, ప్రియం విశ్వేషు గోప్తేషు
 మయిధేహి రుచారుచా, అర్వాంచమింద్ర మముతోహవామహే
 యోగో జిద్ధన జిదశ్వజిద్యః, ఇమంనో యజ్ఞం విహ్వవే జుషస్వాస్యకు
 ర్గోహరివో మేదినంత్యా. (ఇతి సూక్తేన స్వర్ణమణిం కంఠే ప్రతిముచ్య,
 అహతేనోష్ఠిషేణ శిరోవేష్టయిత్వా, కాశీయాత్రార్థం గచ్ఛేత్)
 శ్లో. చరిత బ్రహ్మచర్యోపాం కృతవ్రతచతుష్టయః, కాశీయాత్రాం గమి
 ష్యామి అనుజ్ఞాం దేహిమేశుభాం (ప్రతివచనం) సాలంకారం
 మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తేద్విజ, పాణింగృహీత్వా సాగ్నిస్త్యం
 గచ్ఛస్వాగచ్ఛమన్యూహం (ఇతి శ్వశు ర్ణప్రార్థితః, ఉపానచౌ త్యక్త్వా,
 తప్తంతమిధమాదధ్యాత్, ఉపరిస్థాపితాం), స్మృతంచమ ఇత్యస్య
 ప్రజాపతి రగ్నిరష్టి, * స్మృతంచమేఽస్మృతంచమే తన్మఉభయవ్రతం,
 నిందాచమేఽనిందాచమే తన్మఉభయవ్రతం, విద్యాచమేఽవిద్యా
 చమేఽన్తన్మఉభయవ్రతం, శ్రద్ధాచమేఽశ్రద్ధాచమే తన్మఉభయవ్రతం,
 ప్రజ్ఞాచమేఽప్రజ్ఞాచమే తన్మఉభయవ్రతం, ఇష్టంచమేఽనిష్టంచమే
 తన్మఉభయవ్రతం, దత్తంచమేఽదత్తంచమే తన్మఉభయవ్రతం, అధీ
 తించమేఽనధీతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, కృతించమేఽకృతంచమే
 తన్మఉభయవ్రతం, సత్యంచమేఽసత్యంచమే తన్మఉభయవ్రతం, శ్రుతం
 చమేఽశ్రుతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, వ్రతంచమేఽవ్రతంచమే తన్మ
 ఉభయవ్రతం, యదగ్నే సేంద్రకస్య సప్రజాపతికస్యసముషికస్యసముషి రా
 జన్యస్య సపితృకస్యసపితృరాజన్యస్య సమసుష్యస్యసమసుష్య రాజన్యస్య
 సాకాశస్యసాతికాశస్య సానూకాశస్యసప్రికాశస్యసదేవమనుష్యస్య
 స్య సగంధర్వాఘరసూర్యస ఆరణ్యైశ్చ పశుభిర్గ్రామ్యైశ్చ యన్త ఆత్మన
 ఆత్మనివ్రతం, తన్నే సర్వవ్రతమిదమహమగ్నే సర్వతోభవామిస్సాహ,
 (ఇతి సమిధమాధాయ, స్మృతం నిందాచవిద్యాచశ్రద్ధా ప్రజ్ఞాచపంచమీ,
 ఇష్టం దత్త మధీతం చ కృతం సత్యం శ్రుతం వ్రత మితీక్ర మేణ ద్వాదశ
 వాక్యాని ప్రతివాక్యం పదక, తత్తదంతే తత్తద్వాక్యం నభోపూర్వంచ

ప్రయుజ్యతన్న ఉభయవ్రత మితిచోక్త్వా యదగ్నే సేంద్రస్యతిమంత్రం
 తే హోమః ఉపవిశ్య, మమాగ్నేవర్చ ఇతి నవర్చస్య సూక్తస్య విహ
 వ్యో విశ్వేదేవా స్త్రిష్టుప్, అంత్యాజగతీ, సమావర్తన ప్రధాన దశ
 సమిథోమేవినియోగః, * మమాగ్నేవరోఽపి విహవేష్వస్తు పయం త్వేం
 ధానాస్తన్వం పుషేమ, మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్వతస్త్రిస్తన్వయా
 ధ్యక్షేణ పృతనాజయేమ స్వాహా. విశ్వాభ్యో దేవేభ్యఇదం ౧. *మమ
 దేవా విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రవంతో మరుతో విష్ణుర్గ్నిః, మమాం
 తరిక్ష మురులోక మస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిం
 త్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౨ * మయిదేవా ద్రవిణమాయజంతాం
 మయ్యాశీ రస్తుమయిదేవహూతిః, దైవ్యా హోతారో వసుషంత
 పూర్వే రిష్టాస్సామ త్స్వాస్తు వీరాస్సాహా, విశ్వే...ఇదం. ౩.
 *మహ్యం యజంతు మమయానిహ వ్యాకూలి స్సత్యా మనసోమే అస్తు,
 ఏనోమానిగాంకతమ చ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతాన
 స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౪. * దేవీష్వభుర్విరు రునః కృణోత విశ్వే
 దేవాస ఇహవీరయధ్వం, మాహస్తహి ప్రజయామా తనూభిర్హర
 ధామద్విషతే సోమరాజ్ సాహా, విశ్వే...ఇదం ౫. * అగ్నేమన్యం
 ప్రతి నుదన్వ రషా మదభ్యోగోపాః పరిపాహిన్స్తన్వం, ప్రత్యంచోయం
 తు నిగుతః పునస్తే ౩ మైహం చిత్తం ప్రబుధాం వినేశత్ స్వాహా,
 విశ్వే...ఇదం ౬. * ధాతాధాత్ర్యాణాం భువన్స్య యస్పతి ర్దేవంతా
 తార మభిమాతిషాహం, ఇమం యజ్ఞ మశ్వినోభా బృహస్పతి ర్దేవాః
 పాంతు యజమానన్వర్ధాత్ స్వాహా, విశ్వే...ఇదం. ౭. * ఉరువ్యచానో

మహీషశ్శర్మయం స దస్మి న్నవే పురుషాతః పురుషుః, సనః ప్రజామౌ
హర్యశ్వ మృశయేదంద్రమానో రిరిషో మాపరాదా స్వాహా, విశ్వే
...ఇదం. ౮ * యేన స్సపత్నా అప్తే భవం త్వింత్రాగ్ని భ్యామవ
చాథామహేతాః, వసవో దుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం
చేత్తార మధిరాజ మక్రం త్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౯ * అర్వాంచ
మింద్ర మముతోహవామహే యోగోఽధిదక్షిదక్షిజిద్యః, ఇమం నో
యజ్ఞం విహవేజుషస్తాకుర్తోహరివో మేదినంత్యాహ్వాహా, విశ్వే...
...ఇదం. ౧౦

ఇతి సమాప ర్తనమ్.

అథ మహావ్యాహృతిహోమః.

ఏవంగుణ...అథా బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపస్థాయ చ్చిత్రార్థం పక్ష్య
మాణప్రకాశా మహావ్యాహృతిహోమం కిరిష్యే, *భూరగ్నయేచ పృథి
వ్యైచమహా తేచ స్వాహా, అగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహత ఇదం, * భువో
వాయవేచాంతరిక్షాయచ మహా తేచ స్వాహా, అంతరిక్షాయమహత ఇదం,
* సువరాదిత్యాయచ దివేచమహా తేచ స్వాహా, ఆదిత్యాయచ దివేచమ
హత ఇదం, * భూర్భువస్వశ్చం ద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చమహా తే
చ స్వాహా, చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యమహత ఇదం, * పునర్నార్యా
నివ ర్తస్త్వపున రగ్న ఇహాయుషా, పునర్నఃపాహి విశ్వతస్స్వాహా, అగ్న
య ఇదం, సహరయ్యానివ ర్తస్వాగ్నే పిన్వస్త్విథారయా, విశవాన్స్త్వివిశ్వ
తస్పరిస్వాహా, అగ్నయ ఇదం, * పాహినో అగ్న ఏనసేస్వాహా, అగ్న ఏన
స ఇదం, * పాహినో విశ్వ వేచ సేస్వాహా, విశ్వ వేద స ఇదం, * యజ్ఞం పాహి విభా
వసో స్వాహా, విభావ స వ ఇదం, * సర్వం పాహి శత క్రతో స్వాహా, శత క్రత వ

ఇదం, *పాహినోఅగ్న ఏకయాపాహల్యాత ద్వితీయయా, పాహల్యార్జం
 తృతీయయాపాహి గీర్ణిశ్చతస్పభిర్వసోస్వాహా, అగ్న యఇదం, *పునరూ
 ధ్వా...విశ్వతస్సాహా, అగ్న యఇదం, *సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వా
 హా, అగ్న యఇదం, (ఏవం త్ర యోదశాహుతయ స్సుప్తిః, యదస్యేత్యాది
 స్వీప్తకృదాచికం సమాప్య, ఏవంగుణ...తిథౌన్నాతకాంగ ద్వితీయయ
 జ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే, యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా, యజ్ఞోపవీతం
 ధృత్వా, మేఖలాదీనిత్యక్త్వా, ఏవం సంకల్పయేత్, నన క్తంస్నాయాం,
 ననగ్నస్నాయాం, ననగ్నాంత్రియ మీక్షేయం అన్యత్ర మైథునాత్,
 వర్షతినథావేయం, నవృక్షమారోహేయం, నకూషమవరోహేయం,
 నబాహుభ్యాం నదీం త ియం, నసంశయమభ్యాపద్యేయం, (ఇత్యేవం
 సమాప్నోత్తే, గురుణావిసృజ్యమానోగురోర్నామ సంబుద్ధ్యాఉపాంశూ
 క్త్వా, ఊర్ధ్వముచ్చైచ్చ త్రిర్భుజీయాత్, హేవాసు దేవ గార్హస్థ్యంఏ
 త్యామోభో(ఇతి,) ప్రాణాపానయోరురువ్యచాస్తయాప్రపద్యే దేవా
 యసవిత్రపరిదదం(మీతి, ఆమం ద్రైరింద్రహరిభిరితచబ్రూయాత్, ఆమం
 ద్రైరింద్రహరిభిర్భ్యో హిమయూరరోమభిః, మాత్వాకేచిన్నియమన్వి
 న్నపాశినోత ధన్వేవతాంశహి, వృత్త్రీభోదోవలంరుజః పుం ంధర్తో
 అపామజః, ఘాతారథస్తహర్షో రభిస్తర్వరథంద్రో దృష్టో చిదింరుజః,
 (ఇత్యాచార్యో వ్యతౌ మంత్రేజపేత్, ఏంప్రాకన్వస్తి (ఇతిదహక, మహి
 త్రిణా మవోస్తుద్యుతం మిత్రస్సార్వస్త్వః, దురాధర్షంవరుణస్య, నహితే
 హేమమాచ ననాధ్యాసువారణేషు, ఈశేరిపురఘశంసః, యస్తైపుత్రా
 సోఅదితేః ప్రజీవనేమర్త్యాయ, జ్యోతిర్యచ్ఛంత్యజస్రం *తచ్ఛంయోరా
 వృణీమహే, గాతుంయజ్ఞాయ, గాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్వస్తిరస్తునః,
 స్వస్తిర్దాసుపేభ్యః, ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజం, శంసోఅస్తున్విపదే శంచతు
 వృదే, హంశాంత శ్శాంతశ్శాంతః ఇత్యనుమంత్ర్య హేవత్స తథా కురు,
 (ఇత్యతిస్మజేత్)

ఇతి మహావ్యాహృతిహోమః.

అథ వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.

అథోద్వాహాః, లక్షణోద్వహో లక్షణవతీం యవీయసీం భ్రాతృమ
తీమసపిండామసగోత్రజాం కూటస్థమారభ్య మాతృతః పితృతశ్చస్వస్థ
మాతృపుత్రీభావమనాపన్నాం నివృత్తేఽపి సాపిండ్యే తథావిధాయాభా
ర్యయాః స్వసురపత్న్యంపితృవృషస్త్విస్సవిసారం తథాసపత్నీమాతు
స్తయో రపత్న్యంచహిత్యా తథామాతృగోత్రజాంచేతికేచిత్ తదప
త్యమసగోత్రంహిస్యాత్ ఇత్యపూర్వదశవర్షాం కన్యాముద్వహేత్ —
ఇతి వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.

అథ వివాహాః.

(పూ ర్వేద్యుస్వస్తి వాచయిత్వా గ్రహమఖం కుర్యాత్ తత్పి
తానాందీశ్చాం కుంభ్యత్, కన్యాపితౄనామైవం, ప ర్వేద్యు స్వస్తివాచయి
త్వా) ఏవంగుణ...తిథౌ మమ సేవముషి సత్పుణ్యుతాపాకరణహేతు
భూతధర్మప్రజోత్పానస్థిద్వా రా శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం కన్యాప్రతి
గ్రహం కరిష్యే, ఇతివరస్సంకల్ప్య, సహితస్వర్పితై ర్బ్రాహ్మణైః పురం
శ్రీభిర్జ్ఞాతిబాంధవై చపవాత్రింశశగీతతుర్యఘోషాభ్యాం సంబంధినో
గృహంగచ్ఛ పక్షివాక్సాన్యశివానిశృణోతిచేత్, కనిక్రదతున్మక్తే
దేసీంవాచమృజం జపేత్, సంబంధిచోగృహమేత్య, శుభేపీరేప్రాక్షుభో
పవిశేత్, అథకన్యాపతనం మధుప ర్కణార్పయేత్, దధనిమథ్వాన
యేత్, సర్పిగ్వామధ్వలాభే, సమధుపర్కః (ఏవంగుణ...తిథౌ ఆగతా
యాస్తైస్సాతకాయవివాహార్థి నేవరాయ దేవముషిపితృప్రీత్యర్థం సర్వా
త్తకవిరాద్దేవతాకాం మధుపర్కార్పణం కరిష్యే, (ఇతిసంకల్పయేత్,
అథవరశ్చ, పృథివ్యాఅపాంవిరాజ స్సర్వదేవానాంచ ప్రీతయే మధుప
ర్కార్పణం ప్రతిగ్రహీష్యామి, (ఇతి, దాతాచతుర్వింశతి కుశాత్తకం
పంచవింశతీకుశాత్తకం వా విష్టరమాదాయ, శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వ
రూపవరఅయంతే విష్టరః. అయం తేవిష్టరః అయం తేవిష్టరః(ఇతి త్రిర్ని

వేదయేత్, అథవరోవిష్టరమాదాయ,) * అహంవర్కసజాతానాం విద్యు
తామివసూర్యః, ఇదంతమధితిష్ఠామి యోమాకశ్చాభిదాసతి, (ఇత్యుద
గగ్రేవిష్టరఉపవిశేత్, పద్భ్యమాక్రమ్యవా,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వ
రూపవరఇదంతేపాద్య(మితిత్తిర్ని వేదయేత్,) * అస్మిన్ రాష్ట్రే శ్రియమా
వేశయామ్యతో దేవీప్రతిపశ్యామ్యాపః, దక్షిణం పాదమవనేనిజేస్మిన్
రాష్ట్రమింద్రియందథామి, సవ్యంపాదమవనేనిజేస్మిన్ రాష్ట్రమింద్రియం
వర్ధయామి, పూర్వమవ్యమవసవ్యం పాదావవనేనిజే, దేవారాష్ట్రస్య
గుప్త్యాభయస్యావరుధ్యై, ఆపఃపాదావ నేజనేర్ద్విషంతనిర్దహంతుమే
(ఇతి, తస్యపాదాదక్షిణపూర్వం ప్రక్షాళ్య, ఉదకాంతరేణ,) వరఇదమ
ర్ఘ్యమిదమర్ఘ్యమిదమర్ఘ్యం, (తదంజశానిషిచ్య, ఉదకాంతరేణ,) ఇదమా
చమనీయ(మితిత్తిర్ని వేదయేత్, వరస్తద్ధృషీత్వా,) అమృతోపస్తరణమ
(సీతిపీశ్యాన్విరాచామేత్, సర్వత్రశుద్ధ్యర్థాచమనంనివేదితాదన్యోదకేన
స్యాత్, మధుపర్కమాస్త్రీయమాణ మిక్షతే,) మిత్రస్యత్వాచతుషా
ప్రతిక్షే, (ఇతిదాతా,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర, అయం తేమధువర్కో
యం తేమధువర్కోయం తేమధుపర్కః (ఇతిత్తిర్ని వేదయేత్, అథవరః,)
* దేవస్యత్వాసపితుఃప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూర్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతి
గృహ్యమి(ఇతితదంజలినా ప్రతిగృహ్య,) మధువాతాఇతి త్రయాణాంమం
త్రాణాం రహవాగూపుత్రో గౌతమోవిశ్వేదేవాగాయత్రీ, మధ్వవలో
కనఅవలోడనేచవినియోగః, మధువాతాఋతాయతే...భవంతునః,
(ఇత్యవేక్ష్యసవ్యేపాణౌకృత్వా, అనామికయాచాంగుష్ఠేనచ త్రిప్రదక్షి
ణమాలోడ్య,) వసవస్త్యాగాయత్రేణ ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిపురస్తా
న్నిమార్జి,) రుద్రాస్త్యాత్రైష్ఠుభేన ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిదక్షిణతః)
ఆదిత్యాస్త్యాజాగతేన ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిపశ్చాత్,) విశ్వేత్వా
దేవాఆసుష్టుభేన ఛందసాభక్షయంతు, (ఇత్యుత్తరతః,) భూతేభ్యస్త్యా,
(ఇతిమధ్యాదాదాయ మంత్రావృత్త్యా, త్రిరుద్గృహ్య, త్రిరుత్తిప్య,
భూమాపాత్రంనిధాయ, తస్యైకదేశంగృహీత్వా,) * నిరాజోదోహోసి,

ఇతి ప్రథమం ప్రాశ్నీయాత్, ద్విరాచమ్య) విరాజోదోహమశీయ, (ఇతి ద్వితియం) మయిదోహః పద్యాయై విరాజః (ఇతి తృతీయం, ద్విరాచమ్య, ప్రతిస్రాశనం ద్విరాచమనం హరదత్తాస్తు నేచ్ఛంతి, న సర్వం న తృప్తిం గచ్ఛేత్, బ్రహ్మణా యోదగుచ్ఛిష్టం ప్రయచ్ఛేత్, అలాభేఽఘ్న, తృతీయపర్యాయే సర్వం వాప్రాశ్నీయాత్, అథ నివేదితేనాచమనీయ్యేన, అన్వాచామితి,) అమృతాపిధానమసీ (త్యపఃపీత్వా, ద్విరాచమ్య,) సత్యం యశశ్శ్రీర్మయిశ్రీశ్శ్రీయతాం, (ఇతి నివేదితజలంపీత్వా, ద్విరాచమ్య, పునఃకర్తాంగమాచామేత్, దాతాం,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర, ఇయం గౌర్గార్గాః, (ఇతి త్రిర్నివేదయేత్,) మాతారుద్రాణాం భార్గవోజమదగ్నిర్మిత్రావరుణౌ త్రిపుష్, గోరుత్సర్జనే వినియోగః, * మూతారుద్రాణాం దుహితావసూనాం స్వసాదిత్యానామమృతస్య నాభిః, ప్రసువోచంచీకీతుషేజనాయమాగామనాగామదిలింపధిష్ట, ఓముత్సృజత, (ఇతి గాంవిసర్జయేత్, అన్నేన వరంభోజయేన్) త్యేకే, అత్ర ద్వితియయజ్ఞోపవీతధారణమితి కేచిత్, అథదాతావరం గంధాక్షతపుష్పవస్త్రాభరణాదిభిః పూజయేత్ శ్లోవరస్య యస్య యచ్ఛాఖాతచ్ఛాఖాగృహ్యచోదితః, మధుపరః ప్రదాతవ్యో హ్యస్య శాఖేఽపిదాతరీతి)

ఇతి వివాహః.

అథ కన్యావరణమ్.

(అథ కన్యావరణం) ఏవంగుణ...తిథౌ మదర్థం కన్యావరణం కారయిష్యే, (ఇతి వరస్సంకల్ప్య) ద్వాచతుతోష్టే వావరయితూనాస్తాః ప్రశస్తాచారకర్తణోఽతోదేవా అవంతున ఇతి షడ్భిః అనుమంత్రిత్య, అనుక్షరాబ్జుజవస్సంతు పంథా ఇతి ప్రేరయేత్,) అతోదేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్విచక్రమే, ప్రృథివ్యాస్సప్తధామభిః, ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేఽదం, సమూర్హమస్య పాంస్తురే, త్రిణిపదావిచక్రమే విష్ణు

గ్లోపాఅదాభ్యః, అతోధర్తాణిధారయన్, విష్ణోఃకర్తాణివశ్యత యతో
 ప్రతానిపస్వశే, ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా తద్విష్ణోఃపరమంప్రదం సదాప
 శ్యంతిసూరయః, దివీవచతురాతతం, తద్విప్రాసోవిప్రన్యవో జాగ్రువాం
 సస్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంప్రదం, అన్త్రక్షరాఋజవస్సంతు పంథా
 యేభిస్సఖాయోయంతినో వరేయం, సమర్త్యమాసంభగో నోనినీయ్యా
 త్సంజాస్వత్యం సుయమమస్తుదేవాః, ప్రసుగ్ధంతాధియపాసస్య సక్షణి
 న రేభిర్వరాం అభిషుప్రసీదత, అస్తాకమింద్రఉభయంజుజోషతియ
 తోస్యమ్యస్యాంధస్తోబుజోధతి (ఏతావతీభిఃపురంధ్రీభి స్సహితామంగళ
 గీతతూర్యఘోషాభ్యాం కన్యాగృహమేత్యశుభే వీరే ప్రాజ్ఞుఖ్యాఆసీనా
 యాః దాతృజ్ఞులిబాంధవో వేతాయాః కన్యాయాః పాతౌఘలంప్ర
 దాయ, కల్యాణేకాలేన్వశీరన్, ఆసీనాఃప్రత్యజ్ఞుఖాః,) అంగీరసబార్హ
 స్పత్యభారద్వాజ త్స్యాష్ట్రీయప్రవరాన్విత భారద్వాజసగోత్రోద్భవస్య
 కేశవశర్తణోనప్తే, నారాయణశర్తణః పౌత్రాయ, మాధవశర్తణః
 పుత్రాయ, శ్రీనరసింహశర్తణేవరాయ, కాశ్యపవతసీరనైఘ్ర వత్స్యా
 ష్ట్రీయ ప్రవరాన్విత కాశ్యపగోత్రోద్భవస్య రామశర్తణోనప్తీం కృష్ణ
 శర్తణఃపౌత్రీం, గోవిందశర్తణఃపుత్రీం, లక్ష్మీనామ్నా మిమాం కన్యాం
 భార్యత్వాయ వృణీమహే, (ఇతి బ్రూయుః అథ దాతా భార్యాది
 సమేతో యథోక్త మనూద్యవృణీధ్వ మితి బ్రూయాత్, ఏవం త్రిః
 ప్రయుజ్య, దాతాదాస్యామితి చోచ్చైఃత్రిః బ్రూయాత్, అథ
 బ్రాహ్మణా ఉక్తస్వస్త్వయనా) శ్శివా ఆపస్సంతు, సౌమనస్యమస్తు,
 అక్షతం చారిష్టంచాస్తు, శాంతిః పుష్టి స్తుష్టిశ్చాస్తు, (ఇత్యుక్త్వా,) ఏత
 ద్వస్సత్యమృద్ధి మద(అస్త్వితి త్రిరనూచ్య ప్రసుగ్ధంతేతివరేయుః,) ప్రసు
 గ్ధంతాధియసా ... బుజోధతి, (పురంద్రః కన్యాయై కల్యాణాన్
 కులధర్తోపచారా సుకర్యః, అథ కన్యావితాశచీపూజాం కుర్యాత్,)
 త్రైలోక్యవల్లభాం వివాహం గంధమాల్యాంబరాన్వితాం, సర్వలక్షణ

సంపన్నాం సర్వాభరణ భూషితాం, అనర్థమణిమాలాభి ర్భాస
యంతీం దిగంతరం విలాసిని సహస్రాక్షై స్సేవ్యమానా మహర్నిశం,
(ఇతిపాత్రస్థ శుక్లతండులే మ్హివాహ్య షోడశోపచారాః కుర్యాత్,
తాం కన్యాస్థానైః,) దేవీంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియ
భామిని, వివాహంభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహిమే

ఇతి కన్యావరణమ్.

అథ నిరీక్షణమ్.

అథానయో ర్నిరీక్షణం పూర్వాపరభాగయో రుజ్జితహస్తాంత
రాశౌ తండులరాశీ కృత్వా, మధ్యే గంధాదినా కృతస్వస్తికాంతిర
స్కరిణిం ధారయేయుః, అథ పూర్వస్మిన్రాశౌ ప్రత్యక్షుఖం గుడజీ
రకపాణిం కన్యాం స్థాపయేయుః, అపరస్మి న్పాజ్జుఖం తథాధూతం
వరం, కేచి ద్విద్వాంసః పూర్వస్మి న్వరమపరస్మిన్కన్యాం స్థాప
యంః, తామనసేష్ట దేవతాం ధ్యాయంతౌ సమాహితౌ తీవ్రతః, బ్ర
హ్మణా స్సూర్యాసూక్తం పఠేయుః, (సూర్యసూక్త ముత్తరత్ర
లిఖ్యతే) పురంధ్యో మంగళగీతిః కుర్యుః, అథ తద్విదా సముహూ
ర్తకాలే ప్రవిష్టే సద్యస్తిరస్కరిణీ ముదగపసార్య, కన్యావరౌ పర
స్పరం గుడజీరకావకీరతః పరస్పరం నిరీక్షేయాలం) *అభ్రాతృస్మిం
వరుణా పతిస్మిం బృహస్పతే, ఇంద్రా పుత్రస్మిం లక్ష్మ్యం తామస్యై
సవితు స్స(వేతి వరస్తామీక్షమాణో జపతి,) అఘోరచక్షు స్సూర్యా
సావిత్రి సూర్యాత్రిష్టుప్, ఐధూనిరీక్షణే వినియోగః, *అఘోరచక్షుర
పతిఘ్నేధి శివాపశుభ్య స్సుమనాస్సువరాః, వీరసూర్ధవకామా
స్యోనాశం నోభవద్విపదేశం చతుష్పదే, ఇతి కన్యానిరీక్షణ
ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు, ఇత్యనుగృహ్లాంతు, కన్యానిరీక్షణ...
స్తు. (అథాస్య భ్రువోర్మధ్యే వ్యాహృతిభి ర్దర్భాగ్రేణ పరిమృజ్య,)

భూర్భువస్స్వః,* (దర్శం నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య, అథ బ్రాహ్మణాస్తావా శీర్షి రభినందయేయుః, కన్యాదానాత్పరంవా నిరీక్షణం.)

ఇతి నిరీక్షణమ్.

అథ కన్యాదానమ్.

దాతాభార్యాదిసమేతః ప్రాజ్ఞుఖ ఉపవిశేత్ పురోథా ఉదజ్జుఖ ఉపవిశ్య, వధూవరయో ర్నధ్యే ప్రాగగ్రోదగగ్రాత్ దర్శనాస్తీర్య తై జసమపాంపూర్ణం కలశం నిధాయ వ్రీహీయవానోప్యగంథాదిభిరలంకృత్య, దూర్వాపల్లవై ర్దుఖమపస్తీర్య, అబ్లింగాభిరృగ్భి రభిమంత్ర్య, ఆపాహిష్టా...చనః, తాభిరద్భిః ప్రయోజయేత్.

ఇతి కన్యాదానమ్.

అథ మహాసంకల్పః.

(దాతాప్రాణానాయమ్య) అథానంతవీర్యస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య, అచింత్యాపరిమితశక్త్యాభియమాణస్య, మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానాం అనేకకోటిబ్రహ్మాండానాం ఏకతమే వ్యక్తావ్యక్తమహాదహంకారపుణివ్యాపస్తే తేజోవాయురాకాశాద్యైరావరణై రావృతేఽస్తి మహతి బ్రహ్మాండకరండమండలే, ఆధారశక్త్యా దిహూర్తానంతాద్యప్రదిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితే, అతలాదిసప్తపాతాలోపరితలే, సత్యాదిలోకషట్కస్యాథోభాగే, మహానాలాయమానఫణిరాజరాజశేషస్య సహస్రఫణిమండలమండితే, దిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే, లోకాలోకాచలేనవలయితే, లవణాద్యర్ణవైః పరివృతే, జంబూద్వీపే, భూద్వీపద్వీపితే, ఇంద్రద్వీపాదినవఖండాత్తకే, భారతవర్షాదివర్షశోభితే, మహాసూరుహాకారపంచాశత్క్రొటియోజనవిస్తీర్ణభూమండలే, సుమేర్వాదిపర్వతానాం హరివర్షకింపురుషయోశ్చదక్షిణదిగ్భాగే, మలయాచలాదుత్తరదిగ్భాగే, స్వర్ణప్రస్థాదినవఖండామండితే, జంబూద్వీపే, భారతవర్షే, భరతఖండే, నవసహస్రయోజనవిస్తృతాయాం కర్మభూమా, స్వామ్యవంతికురుక్షేత్రాదినమభూమధ్యరేఖాయాః పూర్వ

దిగ్భాగే, వింధ్యస్య దక్షిణదిగ్భాగే, కృష్ణాకావేర్యో ర్మధ్యదేశే దండ
కారణ్యే ప్రజాపతిక్షేత్రే, సకలజగత్ప్రముఖపరార్థద్వయజీవినో బ్రహ్మణః
ప్రథమపరార్థే, పంచాశతాతీతే, ద్వితీయపరార్థే, పంచాశద్ద్వివ్యవర్నాత్తకే,
ప్రథమవర్నే, ప్రథమమానే, ప్రథమపక్షే, ప్రథమదివసే, అహని
ద్వితీయయామే, తృతీయేముహూర్తే, స్వామంభువాదిషట్సుమనుషు
వ్యతీతేషు, సప్తమేవై వస్వతమన్వంతరే, అష్టావింశతీతమే, మహాయుగే,
కృతాత్రేతద్వాపరాభ్యేషు త్రియుగేషుగతేషు, వర్తమానే కలియుగే,
చాంద్రసావనసౌరాదిమానభ్రమితప్రభవాదిషష్ఠిసంవత్సరాణాం మధ్యే
సంవత్సరే, అయనే, ఋతౌ, మాసే, పక్షే తిథౌ వారే నక్షత్రేయోగే
కరణే, ఏవంవిశిష్టే దేశేకాలేచ, మమేహజన్మని జన్మాంతరేషు, బాల్య
యావనకౌమారవార్ధకేషు రహసిప్రకారేచ మనోవాక్కాయకర్తృభిః,
జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చసంభావితానాం పాపానాం నివృత్త్యర్థం, వాలుకాభిన్న
ప్రముషిమండలపర్యంతం, కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకవా
లుకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే, మయాసహదశపూ
ర్వపాం దశాపరేపాం మద్వంశ్యానాం పత్యూణాంనరకాదుత్తీర్వ అక్ష
యబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం, హిరణ్యగర్భప్రజాపతీప్రీత్యర్థం, మత్స్య
పురాణోక్త దశమహాదానాంతర్వర్తియథాశక్త్యలంకృత కన్యాదానం
కరిష్యే. (కలశోదకేన శాంతిరస్త్విత్యాదిభిర్వరమభిషిచ్యవిధిపదహ్నా
యేత్. శ్లో. హిరణ్యగర్భసంభూతం సౌవర్ణంచాంగుళీయకం, సర్వప్రదం
ప్రదాస్యామి ప్రీతాతు కమలావతిః, (ఇత్యంగుళీయకందద్యాత్) క్షీరో
దమథనోద్భూత ముజ్జ్వలంకుండలద్వయం, శ్రియాసహసముద్భూతం
దదేత్రిప్రియతాంమమ (ఇతి కుండలే)

ఇతి మహాసంకల్పః.

అథ క న్యా దా న మ్.

(అథ కన్యాం ప్రతిగృహ్య, వరాభిముఖ స్థిత్వా) శ్లో. కన్యాంకనక
సంపన్నాం కనకాభరణైర్మృతాం, దాస్యామివిష్ణువేతుభ్యం బ్రహ్మలోక

జగీషయా, కన్యేమమాగ్రతోభూయాః కన్యేమేదేవిపార్శ్వయోః,
 కన్యేమేసర్వతోభూయా స్తద్విదానా స్తోక్షమాఘ్నయాం, విశ్వంభ రా
 సుర్వభూతా సాక్షీణ్యసుర్వదేవతాః, ఇమాంకన్యాం ప్రదాస్యామి
 పితౄణాం తారణాయచ కాశ్యపవత్సర వైధువ...లక్ష్మీనామ్నామి
 మాంకన్యాం ఆంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజ...శ్రీనరసింహనామ్నేవ
 రాయ, శ్రీమహావిష్ణుప్రీతికామోఽహం ధర్మప్రజాసహత్వ కర్మభ్యః ప్రతి
 పాదయామి, (ఇతినరస్యపాణౌ హిరణ్యముపధాయ, కలశోదకధారా
 మాసిచ్యకన్యాహస్తం తత్ర నిధాయ, మనసా,) ప్రజాపతిః ప్రియతాం,
 (ఇత్యుక్త్వా,) ధర్మచ-అర్థచ-కామచ-నాతిచరితవ్యాత్వయేయం - (ఇతి
 బ్రూయాత్,) నాతిచరా (మీతివరః,) ఓంస్వ (స్తీతిచోక్త్వా, దక్షిణేంసక
 న్యామభిమృశ్య,)*క ఇదంకస్తా అదాత్తామః కామాయా దాత్తామోదా
 తాకామః ప్రతిగ్రహీతాకామం సముద్రమావిశ, కామనత్వా ప్రతిగృ
 హ్ణామి కామేత త్తే, వృష్టిరసిద్యో స్త్వాదధాతుపృథవీం ప్రతిగృహ్ణాతు, (ఇతి
 జపిత్వా, ప్రజాపత మనుస్మృత్య,) ధర్మప్రజాసిద్ధ్యర్థం కన్యాం ప్రతిగృహ్ణా
 (మీతి బ్రూయాత్,) కఇదంకస్తా...కన్యాం ప్రతిగృహ్ణామి, (ఇతి త్రై
 ప్రయుంక్తే, అథ పురోధాదాత్మవరౌవశ్యక్, ఋతస్యహి శురుధస్సంత
 పూర్వీరితిస్రో జపిత్వా.) * ఋతస్యహి శురుధస్సంత పూర్వీర్వృతస్య ధీత
 ర్వృజినానిహంత, ఋతస్యశ్లోకో బధిరాతదర్దకర్ణాబుధానశ్శుచమాన
 ఆయోః, ఋతస్యద్వైత్వాధరుణానిసంతపురాణిచంద్రపపుషేవపూంషి,
 ఋతేనద్దీర్ఘమిషణం తపృక్షఋతేనగావ ఋతమావివేశుః, ఋతంయే
 మానఋతమిద్వినో త్యృతస్యశుష్కస్తురయో ఉగ్రవ్యః, ఋతాయప్ర
 క్షీబహులేగ భీరేఋతాయధే నూవరమేదుహాతే ఏతద్వస్పత్యమృధి
 మద (స్తీతిబ్రూయాత్, ఇదానీందాతా స్వశక్తితోవరాయ గోభూహి
 రణ్య దాసీశయనా మత్రగృహసాల గ్రామాదికమనుదానం దద్యాత్,)

ఇతి కన్యాదానమ్.

అథ అనుదానాని.

కన్యాదానాంగ మనుదానం కరిష్యే (అను దానమంత్రాః)

యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశనీ, విశ్వరూపధరో
దేవః ప్రియతామనయాగవా, సర్వసస్యాశ్రయాభూమి ర్వరాహేణ
సముద్భృతా, అనంతస్యఫలదా హ్యతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే హిరణ్య
గర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః, అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం
ప్రయచ్ఛమే ఇయందాసీ మయా తుభ్యం శ్రీవత్సప్రతిపాదితా, సదా
కర్తకరీభోగ్యా యథేష్టా భద్రమస్తుతే అశూన్యంశయననిత్య మనూ
నాం శ్రియమున్నతిం, సౌభాగ్యం దేహిమే నిత్యం శయ్యాదానేనకేశవ
శుద్ధంకాంస్యమమత్రానిపాత్రయోగ్యం మనోహరం, నిర్మలంపావశ
మనమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇదంగృహంగృహాంత్యం సర్వోపస్కర
సంయుతం, తవవిప్రప్రసాదేన మమా స్త్వభిమతంఫలం సాలగ్రామశిలా
చక్రే భువనానిచతుర్దశ, యస్తాద్విసంతి తద్దానా త్వర్వం దత్త మిహా
స్తుమే (అనుదానప్రణామ్యాయంవా హిరణం వద్యాత్)

ఇతి అనుదానాని.

అథ అక్షతారోపణమ్.

(అథానయోరంగ్ద్వైక్షతారోపణం, వైజనేన పాత్రేణక్షీరమా
నీయఘృతమూసిచ్య, పాత్రాంత రేణా ద్ద్వైక్షతతండులాకవరః ప్రక్షాళిత
పాణిర్యథాః ప్రక్షాళితేంజః. క్షీరఘృతంపాణినా ద్విరుపస్తీర్య, ద్వి
స్తండులానంజలినావవతియథాపూర్యజేతతో ద్విరుపరిష్టాత్ అభిఘార
యతి, ఏవంవరాంజః, అన్యస్తండులపూరణంకుర్యాత్, దాతాతదం
జల్లోర్విర్నిరణ్యముపదధాతి, అథవరఃకన్యాంజః సాన్వింజలింధారయేత్,
దాతాకన్యాతారయతు దక్షిణాఃపాంతుబహుదేయం చాస్తు, పుణ్యం
వర్ధతాం, శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు, తిథికిరణముహూర్త జన్మనక్షత్రసంప
దస్తు, (ఇత్యుక్త్వా) * కథంకన్యా అదాత్కామః కామాయాదాత్కా
మోదాత్కామః ప్రతిగ్రహీతాకామం సముద్రమావిశకామేనత్వా
ప్రతిగృహ్లామికామైతత్రే, పృష్టిరసిద్ధ్యాస్త్యాదధాతుకన్యాంప్రతిగృహ్లాతు

ఇతిచోక్త్వా (తదంజల్యక్షతాః) ప్రజాయైకామ సమృద్ధ్యతాం, (ఇతి
 వరమూర్ధ్నారోపయేత్, వరోపితస్తంత్రేణ కన్యకామూర్ధ్నారోప
 యేత్, పూర్వక్రమేణాక్షతా నాదాయ,) శ్రియోమేకామ సమృద్ధ్య
 తాం, (ఇతిద్వితీయం)*వశవోమేకామసమృద్ధ్యతాం, ఇతితృతీయం, క
 ఇదమిత్యాది ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్తా వ్రతస్యామూర్ధ్న స్వాంజల్యక్షతానా
 రోపయేత్, ఏవంత్రిర్వధూపూర్వంతతస్త్రిర్వరపూర్వం వరాంజశౌవధూ
 స్తండులపూరణం కుర్యాత్, తదంజలవశ్యోవరాంజశౌవధూ స్వాంజ
 లింధారయేత్, అథసప్తమంవధూపూర్వమారోపణంకారయేత్ అథ
 పురోధాః కాంస్యేఅపఆసిచ్య, ఔదుంబర్యార్ద్రయాశాఖయాసపలా
 శయాసహిరణ్యపవిత్రయా స దూర్వాపల్లవయాభిషించేత్,)*ఆపోహి
 స్థా...యథాచనః, ఇదమాపః ప్రవహతా...ససృషిః, ఆపోహిష్ఠియాబ్లిం
 గాభిఋగ్భిః (అథవధూవరౌస్వశేఖరపుష్పంక్షీరఘృతేనాప్లావ్య వరస్పర
 స్యతిలకంకురుతః, కంలేస్రజంచాముంచతః, వధూవరయోశ్చతుర్దిక్షుస
 భార్యబ్రాహ్మణాస్థిత్యా, పరిత్యాగిర్వణోగిర ఇతిమంత్రేణదశావనిభ్య
 ఇతిచతుర్భిఋక్షవా ఇతిఖండభ్యాం ప్రాగుదీచీమారభ్య, ప్రదక్షిణావృ
 తేనతంతునాపంచావృతంకుర్వంతి, తథేవోపరిష్టాదనన్యత్,)*పరిత్యాగిర్వ
 ణోగిరఇమాభవంతు విశ్వతః, వృధాయమనువృథయోజుష్టా భవంతు
 జుష్టయః, దశావనిభోదశకక్ష్యభ్యోదశయోక్త్యభ్యోదశయోజనేభ్యః,
 దశాభీశుభ్యో అర్చితాజరేభ్యోదశధురోదశయుక్తావహాద్యః, తేఅద్ర
 యోదశ యంత్రాస ఆశవస్తేషామాధానం పర్యేతి హర్వతం, తడి
 సుతస్యస్తోమ్యస్యాంధస్తోంశోః పీయూషంప్రథమస్యభేజరే, తేస్తోమాదో
 హరీఇంద్రస్యనిసతేంశుండుహంతో అధ్యాసతేగవి, తేభిరుగ్ధంపసివాం
 తోస్మయం మధిష్వింద్రోవర్ధతే ప్రథతే వృషాయతే, వృషావో అంశుర్న
 కిలారిషాథనేళావంతస్సదామేత్తనాశీతాః, రైవత్యేనమహాసాచారవర్ణన
 యస్యగ్రావాణో అజుషధ్వమద్వరం.

* ఋక్సవాగదమగ్రేసామచాస్తాం: వైనామఋగాసీదమోనామ
సామసావాఋక్సామోపావదన్తి ఘనం సంభవావ ప్రజాత్యాగతి నేత్యబ్ర
వీత్సామజ్యాయాన్యా అతోమమమహిమేతి తేద్వే భూత్వోపావదతాం
తేన ప్రతిచననమవదత, తా స్తిస్తో భూత్వోపావదం స్తత్తిస్సభిస్సమభవత్తి
స్సభిఃసమభవత్తస్తాత్తిస్సభిస్తు నంతితిస్సభిరుద్గాయంతితిస్సభిర్హి సామసమ్మి
తంతస్తా దేశస్య బహోర్వ్యజాయా భవంతి నైకస్యై బహవస్సహపతయో
యదైవితత్సాచామశ్చ సమభవతాం, తత్సామాభవత్తత్సామ్న సామ
త్వం సామకథవతియవవం వేద, యోవై భవతి యచ్ఛ్రేష్ఠతామశ్ను తేన
సామకథవత్యసామన్య ఇతిహినిందంతి తేవై పంచాన్యద్యుభ్యా పంచా
న్య ద్యుభ్యాత్వాకల్పేతాం మహావశ్చహింకారశ్చ ప్రస్తావశ్చ ప్రథమాచ
ఋగుద్గీథశ్చమధ్యమాచ ప్రతిహారశ్చోత్తమాచ నిధనంచవషట్రూరశ్చ
తేయత్పంచాన్యద్యుభ్యాత్వా పంచాన్యద్యుభ్యాత్వాకల్పేతాంతస్తాదాహుః
పాంక్తోయజ్ఞః పాంక్తాఃపశవఇతి యదువిరాజకదశసీమభిసంపద్యేతాం, త
స్తాదాహుర్విరాజయజ్ఞోదశిన్యాం ప్రతిష్ఠిత ఇత్యాత్తావై స్తోత్రియః ప్రజా
నురూపః పత్నీ ధాయ్యాః పశవః ప్రగాఢోగృహాస్సూక్తం, సవా ఆస్తిం
శ్చలోకే ముష్టింశ్చ ప్రజయాచపశుభిశ్చగృహేషుసజయతియవవంవేద
స్తోత్రియంశంసతి ఆత్తావై స్తోత్రియస్తం మధ్యమయావాచాశంసత్యా
త్తానమేవతత్సంస్కరు తేనురూపంశంసతి, ప్రజావాఅనురూపస్స ఉచ్చైః
స్తరామివాను రూపశ్చంస్తవ్యః ప్రజామేవతచ్ఛ్రేయసీమాత్తనః కురుతే
ధాయ్యాంశంసతి, పత్నీవై ధాయ్యా సాసీచైస్తరామివధాయ్యాశంస్త
వ్యా ప్రదివాదినీహాస్యగృహేషు పత్నీ భవతి, యత్రైవంవిద్వాన్ సీచైస్త
రాంధాయ్యాంశంసతి, ప్రగాఢంశంసతి, సస్వరవతావాచాశంస్తశ్యఃపశ
వోవై స్వరపశవః ప్రగాఢఃపశూనామవరుధ్యా ఇంద్రస్యసువీర్యాణిప్ర
వోచమితిసూక్తంశంసతి, తద్వావతత్ ప్రియమింద్రస్యసూక్తంనిమోహ
ల్యంహైరణ్యస్తూపమే తేనవై సూక్తేనపిరణ్యస్తూపఆంగిరసఇంద్రస్యప్రి
యంధామోపాగచ్ఛత్సపరమంలోకమజయదుపేంద్రస్యప్రియంధామగ

చ్యుతి జయతిపరమం లోకం యవవం వేద. గృహవై ప్రతిష్ఠాసూక్తం తత్సృ
 తిష్ఠితతమనూవాచాశం స్తవ్యంతస్తాద్యద్యపిదూరభవపశూలభ తేగృ
 హానేనైనానాజగమిషతి; గృహాహిపశూనాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠా. ఉత్తమా
 ప్రతిష్ఠాతద్దేవత్రం సాశ్రీస్తదాధిపత్యంతద్భిగ్భస్య విప్లవంతత్ప్రజా
 పతేగాయతనంతత్సాస్వరోజ్యమృధో త్యేత మేవై తాభి రేకవింశత్యేక
 వింశత్యా, (ఉపరితంతూనుపర్యుపసీయాథస్తాత్తంతూనథస్తాదపసీయైకం
 పంచగుణీకృత్య, ఉర్ణాసూత్రేణ సంయోజ్య, హరిద్రయానులిప్య, ఘృ
 తక్షీ రాభ్యామక్త్యా, కాంస్యపాత్రే తండులోపరినిధాయ) ఏవంగుణ విశే
 షణ...తిథౌ కంకణ మాంగల్యపూజాంకరిష్యే కంకణ మాంగల్యదే
 వతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారాం త్సమర్పయామి.
 (బ్రాహ్మణానాం సువాసినీనాంచహస్తస్సర్పనంకారయిత్వా, సోమో
 దదద్గంధర్వాయేతి సూక్తం పఠేయః) విశ్వేత్తాతే భార్గవోనేమోవిశ్వే
 దేవాజగతీ. కంకణధారణే వినియోగః, * విశ్వేత్తాతే నవనేషుప్రవా
 చ్యా యాచకర్థమఘవన్నింద్రసున్వతే, పారావతంయత్పురుసంబృతం
 వస్వపావృణాశ్శర్భాయబుష్టిబంధవే, (ఇతివధూః వరస్యదక్షిణేహస్తే
 సకృదావృత్య బద్ధీయాత్, వరోష్యేతన్తంలేణ వధూసవ్యహస్తేద
 క్షిణేవాబద్ధీయాత్, వధూమంత్రం పురోధావదేత్, పురోధాశ్శతం
 జీవేతి ద్వాభ్యాం త్రంబకమితి మంత్రేణ బృహత్సామేతి చాక్షతై రక్షాం
 కుర్యాత్ * (శతంజీవశరదోవర్ధమానశ్శతం హేమన్తాం చృతమివస్తన్తా
 శతమింద్రాగ్ని బృహస్పతిశ్శతాయుషాహవిషేమంపునర్దుః, ఆహాబు
 షంత్యా విదంత్యాపునరాగాః పునర్నవసర్వాంగసర్వం తేచక్షు స్సర్వ
 మాయుశ్చ తేవిదం త్యంబకంయజామహేసుగంధింపుష్టివర్ధనం, ఉర్వా
 రుకమివబంధనాన్మృత్యోర్దుక్షీయ మామృతాత్, బృహత్సామక్షతృ
 భువన్విధజుష్ణ్యం త్రిష్టుభాజశ్శుభితముగ్రవీరం, ఇంద్రస్తోమేన పంచ

దశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష. మాంగల్యతంతునానేన మమ
జీవనహేతునా, కంఠేబధ్నామిసుభగే సజీవశరదశ్శతం, ఇతివరోపధూ
కంఠే స్వర్ణమంగళసూత్రం బధ్నియాత్, అథపురోధాస్తయోరుత్తరి
యాంతయోః పంచపంచపూగఫలానిహిరణ్యాక్షతసహితంగణాధిపమ
సుస్తృత్య, గణానాంత్యా, ఆతూనఇంద్రక్షుమంతమితి మంత్రద్వయా
వృత్త్యా బధ్నియాత్, నీలలోహితమితి బధ్నియాత్, *నీలలోహితంభ
వతిక్షృత్యా సక్తిర్వ్యజ్యతే, ఏధంతే అన్యజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషుబ
ధ్యతే, (అథదాతాసభార్యోవృద్ధాః పురంధ్ర్యఃజ్ఞాతిబంధవాశ్చ క్రమా
దాశీర్భిరాద్దాక్షతారోపణంకుర్యుః, వధూవరౌప్రాజ్ఞుఖౌభూత్వామ
హాలక్ష్మింగారిం శ చీంచపా త్రస్థసితతండులేషునామలిఖత్వానామ
మంత్రై స్సంపూజ్యప్రణమేతాం తతోవరఃకంఠసూత్ర సంజ్ఞికాంకృష్ట
మణిమాలామిష్టదేవతాంస్తరణ వధూకంఠేబధ్నియాన్నాకబల్యనంత
రంవా మాంగల్యతంతునానేన ఇత్యనేనై వమంత్రే, తదానీమేవవధూం
భూషణైరలంకుర్యాత్, వధూద్దేవతాత్రయప్రీత్యై మంగళద్రవ్యపరి
పూర్ణశూర్పవాయనానిసువాసిసీభ్యో దద్యాత్, అథాన్యోన్యంకంఠే
గృహీత్వా హోమమంటపంవ్రజేతాం.)

(ఏతానికర్తాణి ఉచ్చావచాఇతి సూత్రసూచితాని)

ఇతి అక్షతారోపణమ్.

అథ ప్రధానహోమః.

అథహోమః, (ఆత్మనోదక్షిణపార్శ్వవిధూముపవేశ్య,) ఏవం
గుణ...తిథౌ పరిగృహీతయానయానవోధయావధ్వా సహగార్హస్థసి
ద్ధ్యర్థం ఔపాసనాగ్ని పరిగ్రహణార్థం చోభయసంస్కారకం వివాహ
హోమంకరిష్యే, (ఉపలేపనాద్యగ్నిస్థాపనాం తే పశ్చాదగ్నేదృషదంసో

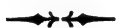
పలాం ప్రతిష్ఠాప్య, ఉత్తరపురస్తాధాన్యసోఽపరిసప్లవంకలశం, ఉదగగ్నే
 స్సప్తతండులరాశీనుపకల్ప్య, మూర్తిధ్యానాంతే, ఏవంగుణ...తిథౌ
 వివాహప్రధానహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితే
 గ్నావగ్నింజాతవేదసమిధ్యేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతించాఘూరదేవతే ఆజ్యేన
 త్రివారమగ్నిం పవమానంత్యమర్యమా ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతా
 ఆజ్యేన అర్యమణంవరుణం పూషణం ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాలాజ
 ద్రవ్యేణ, ఆజ్యశేషేణస్విష్టకృతం ఇద్ధసన్నహనేనరుద్రం...స్వాహా,
 ప్రజాపతయిషదం, (సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణ...ప్రయున్క్తి, ప్రోక్షణపా
 త్రసువౌచమసాజ్యపాత్రే ఇథ్థాబర్హిషీచేతి, ఆజ్యమధిశ్రిత్య, లాజాన్
 గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య, తైరాజ్యేన సహ పర్యగ్నికిరణంకుర్యాత్, ఆజ్యాద్ద
 క్షిణతోలాజశూర్పాసాదనం, ఆఘూరాంతేవాగ్యతః పత్న్యసమన్వా
 రభః, అగ్న ఆయుఃషివవనఇతి త్రిభిర్హుత్వా, త్వమర్యమావసుశ్రతో
 ర్యమాత్రిష్టుప్, (ప్రజాపతేనత్వదితిచహుత్వా లజ్జయావనతాంవధూము
 న్నతాసనాంకృత్వా తిష్ఠ ప్రత్యజ్ఞుః ప్రాజ్ఞుభ్యా అసీనాయాః, గృభ్ణా
 మితేసూర్యాసావిత్రి సూర్యాత్రిష్టుప్, వధూపాణిగ్రహణేవినియోగః,
 గృభ్ణామితేసౌభగత్వాయహస్తం మయావత్యాజరదక్షిర్యథాసః, భగో
 అర్యమాసవితాపురంధ్రిర్హస్త్యా దుర్గార్హ పత్యాయదేవాః, పాణి
 గ్రహణముహూర్త స్సుముహూర్తోస్త్విత్యసుగృహ్లాంతు, పాణిగ్ర...
 స్తు, (ఇతిరోమాంతేహస్తం సాంగుప్తముత్తానముత్తానేన పాణినాగృహ్లా
 యాత్, నీచేనవోత్తానం, అంగుష్ఠమేవపుత్రకామః, పూర్వపదుప
 విశ్య, లాజాన్త్రేధావిభజ్య ఇదమర్యష్ట్యిషదంవరుణాయేదంపూణ్యే,
 ఇత్యుదక్ సంస్థమభిమృశ్య, వధూముత్థాప్య, తదంజశాప్రోక్ష్య, అపస్త్ర
 ణాతి, వధూభ్రాతాభ్రాతృస్థానో వా ద్విర్లాజానావపతి, ముష్టిపరిమి
 తాంత్రిర్జ్ఞామదగ్నానాం, వరశ్చేషం ప్రత్యభిఘూర్య ఆవత్తమభిఘూర్య,
 అంజలిస్పృష్ట్యా, ఉపస్తీర్య, వరస్తిష్ఠేత్, పరిగృహ్యతమంజలిమి
 త్యేకే, అర్యమణంవామదేవోఽర్యమానుష్టుప్, ప్రధానలాజహోమే

వినియోగః, అర్యమణును దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత, స ఇమాం దేవో
 అర్యమాప్రేతో ముంచాతునాముతస్వాహా, అర్యష్టే అగ్నయ ఇదం,
 (వరోమంత్రం వదేత్ వధూస్థితై వ అంజలివిచ్ఛేదమకుర్వాణాంగుళ్య
 క్రైష్ణహోతి, 'పార్శ్వనేత్యేకే అవిచ్ఛిన్నాంజలిస్థిత్యాసాంజలేర్వా
 మపార్శ్వతః, జహోత్యథవరోమంత్రం జపేదర్యమణిన్వతి, అథవధూ
 పాణిం గృహీత్వాస్వయమగ్రేగచ్ఛత్ దృషదుపలేవర్జయిత్వా ప్రదక్షిణ
 ముదకుంభంచ త్రిపరిణయః జపతి,)* అమోహమస్తి సాత్త్వం సాత్త్వమ
 స్యమోహం ద్యౌరహం ప్రథివీత్వం సామాహమృక్త్వం తామేవ వివహా
 వహై ప్రజాం ప్రజనయావహై సంప్రియా రోచిష్ణా సుమనస్యమానౌజీవే
 వశరదశ్శత మితి పరిణియ్యపరిణియాశ్చానమారోహతి మమశ్చానమా
 రోహశ్చైవత్వం స్థిరాభవ, సహస్వ పుతనాయతోభితిష్ఠ పుతన్యతి,
 (ఇతి ప్రాజ్ఞుభిం వధూముఖాభ్యాం పాదాభ్యామశ్చానమారోహయేత్,
 దక్షిణేనపదేన, ఇత్యేకే, పూర్వపదుపవిశ్య,) అంజల్యుపస్తరణాది
 వరుణం వామదేవో వరుణోనుష్టుప్, ప్రథానలాజహోమే వినియోగః,
 *వరుణం సుదేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత, స ఇమాం దేవో వరుణః ప్రేతో
 ముంచాతు నాముతస్వాహా, వరుణాయాగ్నయ ఇదం, (ఇతి ద్వితియే,
 అథవధూపాణింగృహీత్వాస్వయమగ్రేగచ్ఛత్ దృషదుపలేవర్జయిత్వా
 ప్రదక్షిణముదకుంభంచ త్రిపరిణయః జపతి,)* అమోహమస్తి...
 పుతన్యతి, (ఇతి ప్రాజ్ఞుభిం వధూముఖాభ్యాం పాదాభ్యామశ్చాన
 మారోహయేత్,) అంజల్యుపస్తరణాది పూషణం వామదేవః పూషా
 నుష్టుప్, ప్రథానలాజహోమే వినియోగః, * పూషణం సుదేవం కన్యా
 అగ్నిమయక్షత, స ఇమాం దేవః పూషాప్రేతో ముంచాతునాముతస్వా
 హా, పూష్టే అగ్నయ ఇదం, (ఇతి తృతీయే, అథవధూపాణిం గృహీత్వా
 స్వయమగ్రేగచ్ఛత్ దృషదుపలేవర్జయిత్వా ప్రదక్షిణముదకుంభంచ త్రి
 పరిణయః జపతి,)* అమోహమస్తి సాత్త్వం... పుతన్యతి, (ఇతి ప్రాజ్ఞుభిం
 వధూముఖాభ్యాం పాదాభ్యామశ్చాన మారోహయేత్, శూర్వకోణేన
 శిష్టా లాజా అభ్యాత్తంజుహుయాత్,) ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజా

184 సప్తయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - ద్వితీయాధ్యాయః,

పతయఇదం, (వరోమంత్రంవదేత్, చతుర్థంవరకర్తృకమిత్యేకే (అథా
స్వాస్మిభే విముంచతి దేశధర్మణోర్జ్ఞాస్తుకేశపక్షేబద్ధే భవత
శ్చేత్ ప్రత్యాముంచామితి దక్షిణముత్తరయరోచ్చతరాం ప్రత్యా
ముంచామితిద్వయోస్సూర్యాసావిశ్రీసూర్యాత్రిష్టుప్, శిఖావిమో
చనే వినియోగః, ప్రత్యాముంచామివరుణస్యపాశాద్ద్యేసప్తాబధ్నా
త్సవితాస్తుశేషః, ఋతస్యయోనా సుకృతస్యలోకేరిష్టాం త్వాసహ
పత్యాదధామి ప్రేతోముంచామినాముతస్సుబద్ధామముతేసకరం, య
థేయమింద్రమిథ్య స్సుప్రత్రాస్తుభగాసతి (వరస్యాపియదిబద్ధే భవతః
తూష్ణీంవిముంచతి, తతోవధూంపరిగృహ్య

ఇతి వ్రథానహోమః.

అథ సప్తపదీ.

(అపరాజితాయాం దిశిసప్తతండులరాశిషు ప్రత్యగాదితఃక్రమేణ
సప్తభిర్తంత్రై స్సప్తపదాన్యభ్యుత్క్రామయతి, దక్షిణపాదంపూర్వం,
పశ్చాత్తూష్ణీంసప్తం,)* ఇషవకపదీభవసా మామనువ్రతాభవ, పుత్రా
న్విందావహ్నై బహూంస్తేసంతు జరదప్తయః ఊర్ధ్వద్విపదీభవ సామా
మనువ్రతాభవ, పుత్రా...జరదప్తయః రాయసోహయత్రిపదీ
భవసామా మనువ్రతాభవ, పుత్రా...జరదప్తయః. మాయోభ
వ్యాయచతుష్పదీభవసా...భవ, పుత్రా...జరదప్తయః ప్రజాభ్యః
పంచపదీభవసా...భవ, పుత్రా...జరదప్తయః ఋతుభ్యష్టట్పదీ
భవసా...భవ, పుత్రా...జరదప్తయః సఖాసప్తపదీభవసా...భవ,
పుత్రా...జరదప్తయః. (ఇతి, షట్స్వపిమంత్రేషు భవాదికమనుషజతి,
తత్రస్థవస్వశిరసా వధూశిరస్సంయోజ్య, కలశోదకేన)శాంతిరస్తు,పుష్టి
రస్తు, తుష్టిరస్తు,వృద్ధిరస్తు, అవిఘ్నమస్తు, ఆయుష్యమస్తు, ఆరోగ్యమస్తు,
(స్వశిరః పూర్వమభిషించేత్, తత్రస్థఃశ్చిత్ శిరసీసన్నిధాయాభిషించే

దిత్యేకే, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, పూర్వబద్ధో త్తరి
యాంతా తూష్ణీంవిప్రస్య, రాత్రౌగ్రువ మరుంధతీం సప్తబుషీంశ్చ
నధ్వాసహ దృష్ట్యాపూజాంకుర్యాత్

ఇతి సప్తపదీ.

అథ అరుంధతీదర్శనమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌగ్రువారుంధతీ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావా
హనాది షోడశోపచారాం త్సమర్పయామి జీవపత్నిప్రజాంవిందేయ.
(ఇతి పత్నీంవాచయతి, పత్నీర్ధం స్వయంవాజవేత్, సావాచం వీస్మ
జేత్) (అత్ర కేచిత్ వసిష్టసూక్తం పఠిత్యాపూజాం కుర్వంతి)

ఇతి అరుంధతీదర్శనమ్.

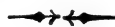
అథ వసిష్టసూక్తమ్.

శ్విత్సం'చో'మా దక్షిణతస్కప ద్దాధియంజిన్వోసో అభిహిప్ర
మందుః, ఉత్తిష్ఠన్వోచే పరిబర్హి షోన్మాన్న మేదూరాదవిత వేవసిష్ఠాః,
దూరాదింద్రమనయన్నా సుతేనతిరోవైశంత మతిపాంతముగ్రం, పాశ
ద్యుమ్నస్యవాయతస్య సోమాత్సతాదింద్రో వృణీతావసిష్ఠాః, ఏవే
న్నుకం సింధుమేభిస్తతారే వేన్నుకంభేదమేభిర్జఘాన, ఏవేన్నుకందా
శరాజ్ఞేస్తుదా సంప్రావదింద్రో బ్రహ్మణావోవసిష్ఠాః, జుష్టీనరోబ్రహ్మణా
వః పితృణా మక్షమవ్యయం నకిలారిషాథ, యచ్ఛక్వరీషు బృహతార
వేణేంద్రేశుష్టుమద థాతావసిష్ఠాః, ఉద్యామివేత్తృష్ణ జోనాదితా
సోదీధయుద్దాశరాజ్ఞేవృతాసః, వసిష్ఠస్యస్తుపత ఇంద్రో అశ్రోద్దు
రుంతృత్సభ్యో అకృణోదుత్రోకం యదాదావేద్దో అజనాస ఆస్తస్వరి
చ్ఛిన్నా భరతా అర్భకాసః, అభవచ్ఛుర ఏతావసిష్ఠ ఆదితి

తస్మాన్నాంవిశో అప్రధంత, త్రయఃకృణ్వంతిభువనేషు రేతస్తిస్సప్ర
జాఆర్త్యతిరగ్రాః, త్రయోఘర్తాస ఉషసంసచంతేసర్వాం ఇతాం
అనువిదుర్వసిష్ఠాః, సూర్యస్యేవవక్ష్యధోజ్యోతి రేషాం సముద్రస్యేవమహి
మాగభీరః, వాతస్యేవప్రజవోనాన్యేనస్తోమోవసిష్ఠాఅన్వేతవేనః, త ఇన్ని
ణ్యంహృదయస్యప్రకేతై స్సహస్రవల్గమభిసంచరంతి, యమేనతతంపరి
ధింవయంతోప్సరస ఉపసేదుర్వసిష్ఠాః, విదుంతోజ్యోతిః పరిసంజహానం
మిత్రావరుణాయదవశ్యతాంతా, తత్రేజన్మోజైకంవసిష్ఠాగస్త్యోయత్యా
విశఆజభార ౨. ఉతాసిమైత్రావరుణో వసిష్ఠోర్వశ్యాబ్రహ్మ౯ మన
సోధిజాతః, ద్విఘంసున్నంబ్రహ్మతోదైవ్యేన విశ్వేదేవాః ఘ్నం రే
త్వాదదంత, సప్రకేతఉభయస్య ప్రవిద్వాంతస్సహస్రదాన ఉతవాసదా
నః, యమేనతతంపరిధింవయిష్యన్నఘరసః పరిజజ్ఞేవసిష్ఠః, సత్రేహాగ్రాణా
విషితానమోభిః కుంభే రేతస్సిషిచతుస్సమానం, తతోహమానఉదియా
యమధ్యాత్తతోజాతమృషిమాహుర్వసిష్ఠం, ఉక్థభృతంసామభృతంబి
భర్తిగ్రాహిణంబిభ్రత్ప్రవదాత్యగ్రే, ఉపై నమాభ్యంసుమనస్యమానా
అవోగచ్ఛాతి ప్రతృదోవసిష్ఠః (ఏతదాదివివాహాగ్నిమభిరక్షేత్, య
స్తిన్నహనివివాహాగ్నిరుత్పన్న స్తత్సాయమాపాసనోపక్రమః, రాత్రా
వివాహశ్చేత్ రాత్రింత్రేథావిభజ్య, ఆద్యాంశవహోపక్రమేత్, అతి
క్రాంతేశ్వస్సాయమాపాసనోపక్రమః అస్తిన్వివాహాగ్నాయథోక్తకాల
ఉక్తద్రవ్యేషు మధ్యేయథాలాభద్రవ్యేణ) ఏవం...తిథౌ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం వధ్యావసహాయమ్యాభివృద్ధ్యర్థం యావజ్జీవం యావత్సాన్వ
ధానం ఔపాసనంకరిష్యే, (ఇతి ప్రారభ్యవివాహాగ్నౌకుర్యాత్, ఆవా
హన నమస్కారాది పూర్వవత్,) ఏవంగుణ...తిథౌ పరమేశ్వరప్రీత్య
ర్థం సాయమాపాసనంహోమ్యామి, అత్రాగ్ని ప్రజాపతీదేవతే ప్రీహి
తండుల ద్రవ్యేణఏవంసాంగేనకర్తానాద్యోయత్యే(త్రిఃపరిసమూహ్య
త్రిః పర్యుక్ష్య, విశ్వానిన ఇతిపూర్వ వదభ్యర్చ్య, యస్తై త్వముపతిషేత్.

శ్లో. 'పయోదధియవాగుశ్చ సర్పిరోదన తండులాః, సోమస్తైలమా
పోప్రీహియవాస్తిలా'శ్చేతి హోమద్రవ్యాణి, తండులాదిహోమ
ద్రవ్యం, ఉల్కుకే నావజ్వల్యప్రోక్ష్య, తేనైవ త్రిఃపరిహృత్య, ఉల్కుకం
త్యజేత్, పక్షముదగంగారేషు, అధిశ్రిత్యా వజ్వలనాది త్రిఃపరిహృత్య,
ఉదగుద్వాస్య, అంగారానతి సృజేత్,) అగ్నేయాహా, (ఇతిసాయం
జుహుయాత్,) సూర్యాయస్వా (హేతిప్రాతః, తస్మాద్గుడద్దేశే,) మన
సా ప్రజాపతయేస్వాహా, (ఉత్సృజయత్. శ్లో. ద్రవంహవి స్ఫురేచ్ఛైవ
పాణినా కఠినంహవిః, అంగుళ్యః క్రైర్న హాతవ్యం నకృత్వాఽంగుళిభేద
నం, అంగుళ్యుత్తరపార్శ్వేన హాతవ్య మితిచ స్మృతం' ఇతి ప్రథా
న ప్రాజాపత్య సంసర్గశ్చేత్) ఆహుతసంసర్గదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం వన
స్పృతిహోమం కరిష్యే (ఇతి సమిద్వ్యయంజుహుయాత్, యత్ర వేద్య
వసుశ్రుతో వనస్పృతిగ్దాయత్ర తి మంత్రేనైకాంప్రజాపతిం స్మరన్నపరాం,
పరిసమూహనపర్యుక్షణే పూర్వనత్యుత్వా కించి త్పుహ్వస్తిష్ఠా,)
అగ్నేత్విన్నోటంచమ (ఇతిచోపస్థాయ హోమసాధుణ్యార్థంవిష్ణునామ
స్మృత్వా యస్యస్మృత్యేత్యాదినా విష్ణవేననుర్వ్య, బృహత్సామే
తిరక్షాంధృత్వా చామేత్ యేనద్రవ్యేణ సాయంజుహోతితేనైవ ప్రా
తః వివాహహోమానంతరం, అజప్రాశక్తశ్చేత్ సమిత్సమారోపణం
కుర్యాత్.)

ఇతి విసిష్టసూక్తమ్.

అథ సమిత్సమారోపణమ్.

అయంతే గాధిపుత్రో విశ్వామిత్రోగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిసమిత్స
మారోపణే వినియోగః, * అయంతేయోసి ఋత్విజో యతో
జాతో అరోచథాః, తంజానన్నగ్న ఆస్తీదాథానో వధయాగిరః, (ఇతి
మంత్రేణ సమిధం సమారోప్య, ఆగతే ప్రాదుష్కరణహోమకాలే,
ప్రత్యవరోహపిరణ్యగరోభాతవేదా అగ్నిత్రిష్టుప్, అగ్నిసమిత్ప్రేక్షే

పణే వినియోగః, * ప్రత్యవరోహజాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హ
వ్యం వహనః ప్రజానాం, ప్రజాంపుష్టిం రయిమస్తాసుధేహ్యాథా భవయ
జమానాయశంయోః, (ఇతి లోకీకాగ్నో సమిధం ప్రక్షిప్యహోమంకు
ర్యాత్, యదిసమన్యేత్ సాయంప్రాత ర్హోమాసాయం వాసమన్యేన్న
కుప్రాతః.)

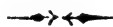
ఇతి సమశ్చమరోపణమ్.

అథ వధూగృహప్రవేశః.

వధూసమేతస్త్వగృహం గచ్ఛేత్, పురంశ్రీభిః బ్రాహ్మణై ర్గం
గళహూమై స్సహ గ్రామాంతరగమనేయానసంభవే, పూషా త్వతో
నయత్వీతి వధూంయానమారోహయేత్. * పూషా త్వతోనయతుహ
స్తగృహ్యశ్వినౌత్వా ప్రవహతాంరథేన, గృహాన్తచ్చ గృహపత్నియ
థాసోవసినీత్వం విదధమావదాసి (శిబికాదౌ నమంత్రః, మధ్యేనా
వ్యానదీచేత్ అశ్వన్వ తిరియతేసంరభధ్వ మిత్యర్థ ర్చేన నావమారో
హయేత్, ఉత్తరేణోత్క్రమయేత్,) * అశ్వన్వతిరియతే, సంరభధ్వము
త్తిష్ఠతప్రతరతాసఖాయః, అత్రాజహమయేఅసన్న శేవా శ్చివాన్వ
యముత్తరేమాభివాజా. జీవరుదంతితి రుదత్యాం వధ్వాంజవేత్. జీ
వరుదంతివిమయంతే అధ్వరేదీర్ఘా మనుప్రసి తిందిధియుంర్నరః, వామం
పిత్తభ్యోయ ఇదం సమేరిరేమయః పతిభ్యోజనయః పరిష్వజే. (వివాహ
గ్నిమగ్రతోస్రంనయంతి కల్యాణేషు దేశేషుక్షుచతుష్పథేషు మా
విదన్పరిపంథిన ఇతి జపేత్,) మావిదన్పరిపంథినోయ ఆసీదంతి దంపతీ,
సుగేభిర్దుర్గమతీతామపద్రాం త్వరాతయః.) అంతరాయదివ సతి స్నాన్య
ద్బాహ్మణ్యాశ్చ వృద్ధాయా జీవపత్న్యః జీవప్రజాయా అగారపతాం

రాత్రిం వసేత్, సృగృహే స్థిత్యాదే వధూం పశ్యంతి తాం దృష్ట్వా
సుమంగళీ రియం వధూరితి జపేత్ స్వగృహద్వారి పురంధ్యోనీ రాజ
నాది కులధర్తా కుర్యః ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతా మితి
వధూం స్వగృహం ప్రవేశయేత్,)* ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్య
తామస్మి న్నృపేగార్హ పత్యాయ జాగ్రహి, ఏనాపత్యా తస్వగ్రసంసృ
జస్వధాజీ వ్రీవిదధమావదాభః. * (ఏ తే విధయః నాకబల్యనంతరం
వాభవంతి)

ఇతి వధూగృహప్రవేశః.

అథ ప్ర వేశ హా మః.

(శ్వశు రేణ ప్రార్థితః తత్రై నవా గృహప్ర వేశహామంకుర్యాత్,)
ఏవంగుణ...తిథౌ పరిగృహీతస్య వివాహాగ్నేః గృహ్యత్వ సిద్ధ్యర్థం
ఆపయోర్గార్హస్థ్య సిద్ధ్యర్థంచ గృహప్ర వేశహామం కరిష్యే, (ఉపలేప
నాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే,)* ఏవంగుణ...తిథౌ ప్ర వేశహామాంగమన్వా
ధానం కరిష్యే, అస్మిన్న న్వాహితేగ్నా వగ్నిం...చక్షుషీ ఆజ్యేన
సూర్యా సావిత్రిం ప్రధానదేవతాం చతుర్వారమాజ్యేన, ఆజ్యశేషేణ
స్విష్టకృతం ఇధ్త...సద్యోయజ్మే, భూర్భువస్స్వగస్వాహా, ప్రజాపతయ
ఇదం,)* ప్రయోగ పారిజాత మార్గేణ పశ్చాదగ్నే స్పృదక్షిణపార్శ్వే
స్రాగ్రివ మూర్ధ్వలోమ, ఆనడుహంచ త్తాస్తీర్య తస్మిన్వధూముప
వేశ్య, సోదకేనేత్యాది పాత్రాసాదనాద్యలంకరణాంతే పత్న్యసమ
న్వారబ్ధః ఆజ్యభాగౌ హుత్వా,)* ఆనః ప్రజామితి చతస్మాణాం సూర్యా
సావిత్రి సూర్యా సావిత్రిద్యా జగతి ద్వితియా త్రిష్టుప్ అంత్యే ద్వే
అసుష్టుభౌ ప్రధానాజ్య హోమే వినియోగః,)* ఆనః ప్రజా...శంచతు
ష్పదేస్వాహా, సూర్యాసావిత్రి ఇదం,)* అఘోరచతు...చతుష్పదే

స్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం,*ఇమాంత్య మింద్ర...కృథిస్వాహా,
 సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం,*సమ్రాజ్ఞీ...అధిదే వృషస్వాహా, సూర్యా
 సావిత్ర్యా ఇదం, సమంజంతు విశ్వేదేవా స్సమాప్తో హృదయానినా,
 సమ్నాతరిశ్వా సంధాతా సముదేష్ట దధాతునా, (ఇతి మంత్రేణ
 దధ్నా ఏకదేశం ప్రాశ్యపత్వైస్ ప్రయచ్ఛేత్, సాతూష్టిం ప్రాశ్నాతి,
 ఆజ్యశేషేణ, ఉభయోః హృదయదేశేతేనైవ మంత్రేణాక్వా అప
 స్పృష్ట్యా, స్విష్టకృదాది హోమశేషం సమాపయేత్, అత ఉర్ధ్వ
 మక్షర అవణానా బ్రహ్మచారిణావలం కుర్వాణావధశ్శాయినౌ
 న్యాతాం, త్రిరాత్రం ద్వాదశరాత్రం సంవత్సరం వా ప్రతీదినం దేవీం
 సంపూజ్యాన్నం బ్రహ్మణేభ్యో దత్వా, ఓంస్వస్తి భవంతో బ్రువంతితి
 బ్రూయాదోం స్వస్తి ప్రతిబ్రూయుః, వరోవధ్వా సహనీరాజనాది
 బ్రహ్మణాశీర్వాచనం గృహ్ణీయాత్)

ఇతి ప్రవేశహోమః.

అథ సదస్యమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ వివాహతృతీయదివసే మహదాశీర్వాచన
 కాలే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరానుద్దిశ్య ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకానుద్దిశ్య
 బ్రహ్మ...ప్రీత్యర్థం ధ్యానావాహనాదిహోడశోపచారపూజాంకరిష్యే,
 (ప్రయోగస్తు ఉపనయనప్రకరణే ప్రదర్శితః)

ఇతి సదస్యమ్.

అథ నాకబలిరంగవల్ల్యాది.

(వివాహవ్రతేపూర్ణే శ్వశురుగృహే స్వగృహేవా భ్యజ్యన్నా త్వా
 రాత్రే నాకబలిం కుర్యాత్, గృహమధ్యే విస్తీర్ణభూమా, అష్టసంఖ్యా
 కరేఖా స్తిర్యగూర్ధ్వం చాలిఖ్య తత్పరితఏకోనపంచాశతోష్ఠానాం
 మధ్యే చతుర్దిక్షు కోణేషు యథాక్రమం బాహ్యతః పరిమృజ్యమధ్యే

త్రయోదశ మార్జయేత్, అవశిష్ట ద్వాదశభి శ్చతుర్భద్రాఖ్యం సరో
భపతి, తన్న ధ్యే షట్కాణం రచయేత్, తన్న ధ్యే త్రికోణం, తన్న ధ్యే
సకర్ణికమష్టదశపద్దం, తత్పరిత సింతాక్షతైర్భిత్తిం కృత్వా తత్ర
బ్రాహ్మ్యదిస ప్తమాతృకా రచయిత్వా సరోమధ్యే సింతాక్షతైః హంస
శుకపద్మాదీన్ రచయిత్వా సరసోబహిష్టదాకా రేణ కృష్ణశ్వేత హరి
చ్చక్లర క్తపీతాక్షతైః క్రమాత్ప్రకారషట్కం రచయేత్, తత్పూర్వ
భాగే రక్తాక్షతైః బ్రహ్మణం పశ్చిమభాగే సింతాక్షతై శ్శంకరం, సఫల
వల్లర్భహిష్కాణాగ్రేషు నైఋత్యాం శ్వేతతండూలేన వాయవ్య
భాగే లవణేనచ, అన్యోన్యాభిముఖౌ ప్రాక్పాదౌ హస్తినౌ రచ
యిత్వా, కుంకుమాదినానిత్రితం కర్పూర జలపూరితం కుంభం కర్ణికా
మధ్యే సంస్థాప్య, గుడజీరకఫలగంధపుష్పసంయుక్తాం సోపలాందృష
దం సరసో బహిరుత్తరదేశే స్థాపయేత్)

ఇతి నాకబలిరంగవల్ల్యాది.

అథ నాకబలిః.

వరః పశ్చిమభాగే వధ్వాసహాపవిశ్య, ఏవంగుణ...తిథౌమమ
వధ్వాశ్రిత విశ్వావసు సంజ్ఞికగంధర్వ నిరాసార్థం స్వప్రీత్యసిద్ధ్యర్థం
ఆవయో రాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం నాకబ
ల్యుత్సవం కరిష్యే, (గణపతిపూజాం కృత్వా, సరోమధ్యే హిరణ్యగర్భ
మూవాహ్య, హిరణ్యగర్భ సుమవర్తతాగ్రే భూతస్య జాతః పతి రక
ఆసీత్, సదాధార పృథివీద్వాముతేమాం కన్తై దేవాయ హవిషా
విధేను, హిరణ్యగర్భ మూవాహయామి, (కుంభేదాక్షాయణీ మావా
హయేత్,) 'దాక్షాయణీం మహాదేవీం సర్వసంప త్ప్రదాయినీం, వర
పాశాంకుశయుతాం తథాచాభయపాణినీం. దేవాసురైరపి సదా
వంద్యమానపదాంబుజాం, అణిమాదిగుణోపేతా మమైశ్వర్య ప్రదా
యినీం,' (ఇతి ధ్యాత్వావాహయేత్, పద్మస్య ప్రాగాగిస ప్తదశేషు సప్త

మాతృకాః, బ్రాహ్మీ, మాహేశ్వరీ, కౌమారీ, వైష్ణవీ, వారాహీ, ఇంద్రాణీ, చాముండా, ఆవాహయేత్, త్రికోణ మండలాగ్రేషు, మహాదేవీ, కాళీ, శాంకరీ, ఆవాహయేత్, షట్కోణ పూర్వాదిదిక్షు సరస్వతీం, బ్రహ్మణం, ఉమాం, మహేశ్వరం, లక్ష్మీం నారాయణం, శచీం, ఇంద్రం, ఆవాహయేత్, తద్భూషాః పూర్వాద్యష్టదిక్షు, కపాలినం, భీషణం, చండం, రుద్రం, క్రోధం, ఉన్మత్తం, అసి తాంగం, సంహారం, ఇత్యష్టభైరవానావాహయేత్, అష్టదిగ్దజాః, ఐరావతం, పుండరీకం, వామనం, కుముదం, అంజనం, పుష్పదంతం, సార్వభౌమం ఆవాహయేత్, ఇంద్రాది లోకపాలా నావాహయేత్, సరోమధ్యే, అఘరస సోమం గంధర్వం పావకం దేవ్యభిముఖ మావాహ్య, హిరణ్యగర్భాదిభ్యో నమః ధ్యానావాహనాదిపూజాం కుర్యాత్, పుష్పాద్యలంకృతాం ఛురికాం కుంభసమీపే నిధాయ.) 'ఛురికేత్వం మహాదేవి సర్వదేవాభిపూజితే, అతస్త్యాం పూజయిష్యామి సర్వసంపత్ప్రదాభవ,' (ఇతి సంప్రార్థ్య పుష్పాంతోపచారాః కృత్వా, హస్తద్వయ మపి పుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య, ఆవాహితదేవతాభ్యోనమః, ఇతి ధూప దీపనై వేద్యోపచారా న్కుర్యాత్, నాగయోః పృథక్పృథక్ గుపచారా న్కుత్వా పరితస్సరోవరందీపమాలాభి రలంకుర్యాత్ తతః కన్యాపితౌ దంపతీ వస్త్రాదిభి రలంకుర్యాత్, అథ వరోవధ్వా సహ సత్యే నోత్తభితాసూక్తం శ్రుత్వా తత్పాఠకాయ వధూవస్త్రం దాపయేత్, అథ కన్యా రూతా అన్నా పూపపూరితం సాపిధానం సదీపభాజనం సువాసిన్యారోపితం సచ్చురికం మూర్ధ్నిధృత్వా, పశ్చిమద్వారతస్సరోవరం ప్రవిశ్య, కుంభం ప్రదక్షిణీకృత్య, పురతస్త్వత్పాత్రం నిధాయ, తదన్నం కించిత్కించి త్కుంభే నిక్షిప్య, సర్వాసుదిక్షుపినిక్షిపేత్, తాం వరమాతా వస్త్రాద్రైఃపూజయేత్, అథ ముదాదంపతీన్వం స్వం కరిణ మధిరుహ్య అన్యోన్యాభి ముఖౌ. భవతః.) *ఆతూన ఇంద్రక్షుప్తం తం చిత్రం గ్రాభం సంగృభాయ, మహాహస్తీ దక్షిణేన, విద్వాహి

త్వాతు వికూర్చింతు విదేష్టంతు విమఘం తువిమూత్ర మవోభిః,
 నహిత్యా శూరదేవా నమర్తాసోదిత్సంతం, భీమంనగాం వారయంతే,
 ఏతోన్విందగ్రిం స్తవామేశానం వస్వస్వరాజం, నరాధసామధిపంనః,
 ప్రస్తోషదుపాగాశిష శ్రీవత్సా మాగ్నియమానం, అభిరాధసాజిగురత్,
 ఆనోభరతక్షణేనాభి సవ్యేన ప్రమృశ, ఇంద్రమానో వసో ర్నిర్భాక్,
 ఉపక్రమస్వాభరథృతా ధృష్ణోజనానాం, అదాశూష్టరస్యవేదః,
 ఇంద్రయ ఉనుతే అస్తివాజో విప్రేభి సునిత్వః, అన్తాభి సుసతంససుహి,
 సద్యోయువస్తేవాజా అస్తభ్యం విశ్వశ్చంద్రాః, వశైశ్చమతూచరంతే.
 [ఇతి వధూవరౌ పరస్పరం నాగౌ వినిమయ్యనాగౌ యాచయిత్వా,
 వరః పూర్వ వదుపవిశేత్, అత్ర విశేషః, వరస్యోత్తరపార్శ్వ వధూ
 రుపవిశేత్ (దేశాచా ర్ణాత్ర నీలమణిధారణం విహితం)] ఏవంగుణ
 ...తథా నీలమణి పూజాంకరిష్యే, (పూజాం కృత్వా బ్రహ్మణహస్త
 స్పర్శనం కారయిత్వా *నీలలోహితం భవతి కృత్వా సక్తి ర్వ్యజ్యతే,
 ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే (ఇతి మంత్రేణ వరోవ
 ధూకంరే నీలమణిం బధ్నితాత్,) నీలమణి ధారణ ముహూర్తస్సు
 ముహూర్తో స్త్విత్యనుగృహ్యతు నీలమణిథా...స్తు. (ఆశిషం గృహ్ణీ
 యాత్.)

ఇతి నాకబలిక.

అథ ఫలదానమ్.

ఏవం గుణ... తథా సంతానగోపాలశ్రీత్యర్థం ఫలసహిత
 తాంబూలదానాని కరిష్యే, (తాంబూలాని దక్షిణాసహితాని బ్రహ్మ
 ణేభ్యోదద్యాత్ సావధూః గౌరీపూజాం కృత్వా మంగళద్రవ్యేణ పరి
 పూర్ణశూర్పవాయనాని సువాసినీభ్యోదద్యాత్. అథ నాందీపూజా,

నాందీదేవతోద్వాసనం. వసంతమాధవపూజా. 'అరుణారుణభాసురం
ప్రసన్నం బహువక్త్రం మదనస్యసాహచర్యం, ద్విభుజం ధృతపల్లవ
ప్రసూనం భజతా మిష్టదమర్చయేద్వసంతం చతుస్తంభపూజా కంకణ
విమోచనం. * కంకతోన కంకతోధోనతీన కంకతః, ద్వా ఇతి ప్లవి
ఇతిన్యా అదృష్టాలిఘత కంకణం మోచయిష్యామి రక్షాస్తి కదా
చన, మయిరక్షాం స్థిరాంబధ్యాదేవత్వం గచ్ఛకంకణ (ఇతి పరస్పరం
వధూవరౌవిముంచతః. స్వస్తివాచయిత్వా౭౭శిషం గృహ్ణీయాత్)

అథ వధూం స్వగృహం ప్రవేశయేత్.) 'పృష్ఠగం దక్షిణస్థంవా
భృగుం కృత్వావిశేద్గృహం, పురతో వామతోవాపి శుక్రం కృత్వా
నచావిశేత్' ఇత్యేది బహుాక్తం విచార్య కుర్యాత్
ఇతి ఫలదానమ్.

అథ నూతన వధూగృహప్రవేశః.

గ్రామప్రదక్షిణపూర్వకం వధ్వాసహ గృహం ప్రవిశ్య స్వస్తి
వాచయిత్వా, నాందీదేవతౌవాహనం కృత్వా, బ్రాహ్మణాశీర్ష
చనంబ్రవ్య, తేభ్యోఫలదానానిదత్వా, యథాశక్తి బ్రాహ్మణా
భోజయేత్.

ఇతి నూతన వధూగృహప్రవేశః.

అథ ద్విభార్యాగ్నిసంధానమ్.

ధర్మప్రజయాచసంపన్నాంపత్నీం త్యక్త్వానాన్యాం వివహేత్,
అన్యతరాభావే స్రాగగ్న్యాథానాత్ వివహేత్, ఇత్యాపస్తంబః ఊర్ధ్వం
చేతిబోధాయనః, ఆత్రప్రతిక్ష్యఃకాలః. శ్లో అప్రజాంబశమేవర్షస్త్రీప్ర
జాంద్వాగశేత్యజేత్. మృతప్రజాంపంచదశే సద్యస్తప్రియవాదినీం
ఇతి ధర్మశీలాంపత్నీంతోషయిత్వా అన్యాంవివహేత్, యదిపూర్వా
మృతాస్యాత్ శ్లో 'ప్రమదామృతవాసరాచితిః పున రుద్వాహ విధిర్ధ
వస్యతు, విషమేపరివత్సరీశుభం స్యాద్యుగశేచాపి మృతిప్రదోభవే
దిత్యుక్తం. యదిపూర్వవివాహఃగ్నౌ, అనంతరవివాహస్యాత్తేవైవ

సాతస్యసహస్రధమయాధర్మాగ్నిభాగినీభవతి, యదితుల్యాకేపరిణయేతం
 పృథక్పరిగృహ్య పూర్వే జైకీకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథా కనిష్ఠభా
 ర్యాగ్నో జ్యేష్ఠభార్యాగ్నిసంయోగం కరిష్యే, (స్థంఢిలద్యయం కృత్వా
 అగ్నిద్యయ ముపసమాధాయ, జ్యేష్ఠయా సమన్వారభః జ్యేష్ఠాగ్నో కు
 ర్యాత్, చతుషి ఆజ్యేన, అగ్నిం ప్రధానదేవతాం నవవారమాజ్యేన, ఆజ్య
 శేషేణేత్యాద్యాజ్యభాగాంతే,) అగ్నిమీశే మధుచ్ఛందా అగ్నిర్గాయ
 త్రి, ప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః, * అగ్నిమీశే పురోహితం...థా
 తమంస్వాహా, అగ్నయథిదం, * అగ్నిః పూర్వేభి...ఏహవక్షతిస్వాహా,
 అగ్నయథిదం, * అగ్నినారయిమశ్నవత్...వత్తమంస్వాహా, అగ్నయ
 థిదం, * అగ్నేయం...గచ్ఛతిస్వాహా, అగ్నయథిదం, * అగ్నిర్హోతా...
 రాగమత్ స్వాహా, అగ్నయథిదం, * యదంగదాశుషే...మంగిరస్స్వి
 హా అగ్నయథిదం, * ఉపత్వాగ్నే...ఏమసిస్వాహా, అ...దం, * రాజంత
 మధ్వరాణాం...న్వేదమేస్వాహా, అ...దం * సనఃపితేన...స్వస్తయేస్వా
 హా, అ...దం. (స్విష్టకృతాద్యుపస్థానాంతే, అయం తేయోనిరితి సమిధిస
 మారోప్యప్రత్యవరోహేతిక నిషాగ్నోనిక్షిప్య, పూర్వపదన్వాధానా
 ద్యాజ్యభాగాంతే నవాచుతిర్హుత్వా, ఉభాభ్యాం సమన్వారభః, * అగ్నినా
 గ్నిస్సమిధ్య తేకవిర్గృహపతిర్హవా, హవ్యవాట్ జుహ్వీస్యః స్వాహా, అగ్న
 యథిదం, * త్వం హ్యగ్నే అగ్నినావిప్రో విప్రేణ స త్సతా, సఖా సఖా సమి
 థ్యసే స్వాహా, అగ్నయథిదం. * పాహినో అగ్న ఏకయాపాహ్యుగ ఉత
 ద్వితీయయా, పాహ్యూర్జం తృతీయయాపాహిగీర్భిశ్చ తస్మభిర్వపో
 స్వాహా, అగ్నయథిదం, * పునరూర్జానివ ర్తస్వ...విశ్వతస్స్వాహా, అగ్న
 యథిదం, * సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా, అగ్నయథిదం, * అస్తీ
 దమధిమంథనమస్తేజసనం కృతం, ఏతాం విశ్వత్త్రిమా భర్తాగ్నిం
 మంథామపూర్వథాస్వాహా, అగ్న...దం, అరణ్యోర్నిహితో జాత

వేదాగర్భ ఇవసుధితో గర్భిణీషు దివేదివ ఈద్యోజాగ్రవద్భిర్నవిష్ట
 ద్భిర్ననుష్యేభి రగ్నిస్సాస్వహః, అగ్న...దం,* ఉత్తానాయా మవభరాచి
 కిత్వా స్తదన్యః ప్రవీతా వృషణంజజాన, అరుషస్తూపో రుశదన్య
 పాజ ఇళాయాసుత్రోస్తయునే జనిష్టస్సాహః, అగ్న...దం, ఇళాయా
 స్త్వాప్రదేవయం నాభాపృథివ్యా అధి, జాతవేదోని ధీమహ్యగ్నే హవ్యా
 యవోహ్వవే స్సాహః, అగ్న...దం, (యదన్య కర్తణ ఇత్యాది స్విష్ట
 కృదాదికం సమాప్యాత్తై నం పరిచ రేత్. మృతావనేన సంస్కర్యా
 ద్భువీనా మవ్యేవ మగ్ని సంయోజనమ్, గోమిథునం దక్షిణా)

ఇతి ద్వితీయోద్ధానము.

సప్తపాకయజ్ఞాః.

అథ శ్రవణాకర్తృ.

ఓమ్ శ్రావణ్యాంపార్శ్వమాస్యాం శ్రవణాకర్తృతస్యైతదహ్ను
 పకల్పయేత్ అక్షతథానాగ్రహపక్వా సర్విషార్థాఅన క్త్యర్థా అనభ్య
 క్తాః, అస్తమితేసాయమాపాసనం కృత్వా, ఆత్మసంస్కారకం శ్రవణా
 కర్తృకరిష్యఇత్యుక్తా, స్థండిలాద్యోపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యచతుషీని
 ర్దిశ్య, అగ్నింప్రధానదేవతాం చతుర్వారం చరుద్రవ్యేణ, అచ్యుతం
 భామం పురోభాశేన, అగ్నిమాశయాజ్యేన వాజినః ప్రధానదేవతాః
 ఆజ్యాక్తథానాభిః శేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, పాత్రాసాదనకాలే, ఏక
 కపాలందృషదుపలే పాత్రీంమదంతీం మేక్షణముపవేషంచ ప్రయునక్తి,
 తూష్ణీంచతురశ్చతురో ముష్టిః ద్వివారం నిక్షిప్య, ప్రోక్ష్యఫలీకృతాన్
 ద్విభజ్య, ఇదమగ్నయ ఇదమచ్యుతాయ భోమాయ, (ఇత్యుదకస్సంస్థం
 భాగద్వయ మభిమృశ్య, ఆగ్నేయంచర్వర్థంనిధాయ, ద్వితీయంపిపి, కృష్ణా
 జినడిదీచీనకుంభాంశమ్యాం. నిధాయ, తస్యాందృషదితండులా

సాలయా వేషయిత్యా, కృష్ణాజనేపిష్టాని ప్రస్కందయిత్యా² వేక్ష్య, ఉప
వేషమాదాయ, అగ్నేఃప్రత్యంచావంగాఠా నిర్వర్త్య, తయో రన్య
తరంవాయవ్యాం నిరన్య, అపఉపస్పృశ్య, ఇతరందక్షిణ ఉపస్థాప్య, తస్మి
న్నేకకపాలముపథాయ, ఉపర్యంగారమత్యాథాయ, వేదేనకపాలే²ంగా
రానధ్యాహ్య, మదంతీరధిశ్రిత్య ప్రక్షాలితాయాం నిష్టప్రాపవాతా
యాం, పవిత్రవత్యాంపిష్టాని చతుర్ద్వారంసంవపతి, ప్రోక్షణీవత్పిష్టాన్య
త్పూయ, స్రువేణప్రణీతాభ్యఆదాయ, వేదేనోపయమ్య, పిష్టేషాన్వి
సీయ, తప్తాభిర్వదంతీభిరనుష్లావ్య మేక్షణేనసంయుత్యాశ్వశఫమాత్రం
పురోహాశం కృత్వా, చరుమగ్నావధిశ్రిత్య, వేదేన కపాలా దంగారా
నపోహ్య, తస్మిన్పురోహాశమధిశ్రిత్య, ప్రదయిత్యాద్విశ్లేశక్షీకృత్య, ఉల్లు
క్షైఃపరిణప్య, దర్భైర్భరవజ్వాల్య, వేదేనపురోహాశేసాంగారం భస్తాధ్యా
హ్య, అగ్నేరుత్తరతో ద్వివిధానానిధాయ, త్రిఃప్రోక్ష్య, ఆజ్యంనిరుప్య,
తేనైవసాకంసర్వేషాం పర్యగ్ని కుర్యాత్, చరు ముద్వాస్య, వేదేన
పురోహాశాదంగారా నపోహ్యభిఘార్య, పాత్ర్యాముపస్తీర్య, అపర్యావ
ర్తయన్, పురోహాశముద్వాస్య, వేదేనాధస్తాదృష్వ ప్రమృజ్య, పాత్ర్యాం
ప్రతీష్ఠాప్య, స్రువేణ కపాలం ప్రత్యజ్య, థానాశ్చభిఘార్య, ఆజ్యాద్ద
క్షిణతశ్చరుపురోహాశథానా ఉదకస్సంస్థా ఆసాద్య, ప్రత్యభిఘార్య, ఏక
స్యామాజ్యపూర్ణస్థాల్యాం పురోహాశంనిమజ్జయేదావిః పృష్ఠంవాకుర్యా
త్, ఆజ్యభాగాంతే, అగ్నేనయసుపథారాదే అస్తానిచితస్సూణామ
గస్త్యోగ్నిప్రీష్టుభితి చతస్పభిఃప్రత్యచమవదానధర్చేణ చరుంహు
త్వా, పాణినా పురోహాశం జుహుయాత్, సవ్యేనావదానంసంపాద
యేత్, పాణింప్రోక్ష్య, ఉపస్తీర్య, కృత్స్నపురోహాశ మవదాయ, ద్వితి
యావదానస్యార్థ లుప్తత్వాత్సకృదభిఘారయేదితి వృత్తికృత్, ద్విరభి
ఘారయేదిత్యేకే, అచ్యుతాయభౌమాయస్వాహేతి, అథయస్మిన్నా జ్యే
పురోహాశోమగ్న స్తదాశయముచ్యతే, తేనోపరిపురోహాశస్యజుహు
యాత్, మానోఅగ్నేవస్పృజో అఘాయాగస్యోగ్ని ప్రీష్టుభిత్వక్తాథా

నాఅంజలినాస్వాంజలావన్యః ప్రోక్షోవస్తీర్య, ముష్టిపరిమితాథానాద్వి
రవదాయాభిఘారయతి, శన్నోభవంతుభాజినో మానేషువసిష్టోవాజిన
శ్రీష్టుబితిహుత్వా సభ్యక్తాథానాః పుత్రాదిభ్యోఽమాత్యేభ్యో
దత్వా చరుథానైకదేశత స్విష్టకృదాదికం సమాపయేత్)

ఇతి శ్రవణాకర్త.

అథ సర్వబలిః.

(శ్రావణ్యామేవ పౌర్ణమాస్యాం దివా, అక్షతయవసక్తుభిః ప్రీహి
సక్తుభిర్వా నవం కలశం పూరయిత్వా, వైకంకతిం దర్శించ బలిహరిణిం
నవేకేన్ద్రనిదధాతి, గృహపూర్వాంకజేశుభం దేశం బల్యర్థంచ పరి
కల్ప్య, ఉపలిప్యాలం కుర్యాత్, అస్తమితే సాయ మాపాసనానంతరం
శ్రవణాకర్త కృత్వా, సామాత్యస్య మమ సర్వభాధానివృత్తిర్హి, ఆత్మసంస్కారకం
సర్వబల్యాఖ్యం కర్త కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, కల
శాత్పక్తానాం దర్శిం పూరయిత్వా ప్రాగుపనిష్క్రమ్య క్లృప్తే శుచౌ
దేశే, అపో నిసీయ) సర్వదేవజనేభ్య స్సాన్విహః, (ఇతి, తత్ర హుత్వా,
అంజలి కృత్వానమస్కరోత్,) * యేసర్వాః పార్థివాయే అంతరిక్షాయే
దివ్యాయేచదిశ్వాః, లీభ్య ఇమం బలి మాహర్షం తేభ్య ఇమం
బలి ముపాకరో (మీతి నాంతరాబలిమాత్తానంచ కశ్చిద్వ్యవే
యాదాపరిదానాద్భలిం ప్రదక్షిణం పరీత్య, తస్య వశ్చాద్భలే
రుపవిశ్య,) సరోపసి సర్వతాం సర్పాణా మధిపతి రస్యన్నేన మను
ష్యాం స్త్రాయసే పూపేనసర్పాన్ యజ్ఞేన దేవా స్త్వ ఇమాసం
తం త్వయిసంత స్సర్పామాహిశిషుః, ధ్రువాంతే పరి దదా (మీతి
జపిత్వా, అథపుత్రానథ పౌత్రానథ ప్రత్తాః కన్యాః పత్నీ మాత్తానం
చేత్యమాత్యా నను పూర్వంధ్రువ నామ్నే సర్పరాజాయ పరిదద్యాత్,) ధ్రువనారాయణశర్తాణం తే పరిదదామి (త్యేవం, ద్వితీయాంతేన

నామ్నా) ధ్రువ లక్ష్మీదాంత (ఇతి కుమారీం) ధ్రువ సత్యదాంత (ఇతి పత్నీ) ధ్రువమాంత (ఇత్యాత్మానమంతతో యదన్యః కుర్యాత్, మాం పదస్థానే యజమానస్య నామగృహ్ణీయాత్, ఏవం సమాప్య పరేద్యు రారభ్య) సర్పదేవజనేభ్యస్సాన్వ (హేతి సాయం ప్రాతర్బలిం హరేత్, కలశస్థై రేవ సక్తుభి ర్నమస్కారాది వర్జమాప్రత్య వరోహణాత్, ప్రసం ఖ్యాయహ్నే, బలికాలా తి స్తావతో బలీం స్తదహ ర వోపహరంతి.

ఇతి సర్పబలిః.

అథాశ్వయుజీకర్త.

(ఆశ్వయుజ్యం పౌర్ణమాస్యాం, ఆశ్వయుజీకర్త, నివేశనమలం కృత్య, భూమిసమీకరణకుడ్యసుధా లేపనోప ర్యాచ్ఛాదనగోమయాను లేపనై రికరంగవల్ల్యాదిభిస్స వ్య గృహ్యస్సాన్వ త్యాశుక్లాంబరధరాభవే యుః, హు తేప్రాతర్హో మేతస్మిన్న గ్నౌ కు ర్యాత్, పశ్చాదగ్నే స్సామా త్యోగృహపతి రుపవిశ్య) మమపూర్ణ కామా నవదాన ద్వారాన్యూనస్య పూర్ణ తాసిద్ధ్యర్థం ఆత్మన్య తిశయజననార్థం, ఆశ్వయుజీకర్త కలిష్యే, (ఇతి, ఉప లేపనాదిచక్షుషీ ఆజ్యేనపశుపతం ప్ర థాన దేవ తాంచరుద్ర వ్యేణపు షాతకంపుషాతక ద్ర వ్యేణ, శేషేణ స్పిష్టకృతమిత్యాది, పశుపతయేత్వా జుష్టమితినిర్వాప ప్రోక్షణే, చరుమధిశ్రి త్యపుషాతకంవావిరుపకల్పయేత్, ఆజ్యసి క్తంపయః పుషాతకముచ్య తే, తదు త్తరతోఽగ్నే ర్ని థాయ, ప్రో క్ష్య, ఆజ్యసంస్కారాది తస్యాపివర్యగ్ని కరణ మాజ్యాద్ధక్షిణత శ్చరువు షాతకయూరాసాదన మాజ్యభాగౌ హుత్వా, అమాత్యై రన్వారభ్యః చరు మవదాయ, (పశుపతయే శివాయ శంక రాయ పుషాతకాయ స్వా (హేతిహుత్వా, పుషాతకమంజలినా జుహుయాత్, ఉప స్తరణా ద్యన్య స్సు) వేణ కుర్యాత్, ఉానం మే పూర్వతాం పూర్ణం మే మోపసద త్పుషాతకాయస్వా (హేతి, అథ హవిర్ద్వయైక దేశత స్పిష్టకృదాదికం

సమాపయేత్, అస్మి సుర్వణి యద్యాగ్రయణం కుర్యాత్తథోభే ఇమే సమానతంత్రే కుర్యాదితి పృత్తికృత్, పర్వణిరాత్రౌ యదికామ ఉత్పద్యేత ప్రస్తుత స్థాలీకేన సహ సమానతంత్రం తత్కామ్యం కుర్యాత్ ఏవం ద్విబహునానాం పాకయజ్ఞానాం ఏకకపాలప్రసక్తానాం తదేమాభియజ్ఞగాథాగీయతే. 'పాకయజ్ఞాం తస్మాదేవా జ్యోనేక బర్హిషః, ఏకస్విష్టకృతః కుర్యాన్నానాపి సతదైవత' ఇతి, యదిపూర్వాజ్ఞా ఆవర్తనేవా పర్వసంధిః ప్రకృతిం పురః కృత్వా వికృతిం కుర్యాత్, అన్యథా ప్రకృతి యాగకాలా త్పర్వద్యు ర్వికృతః)

ఇత్యాశ్వయుజీకర్త.

అథ ఆగ్రయణస్థాలీపాకః.

(శరద్యాగ్రయణంపర్వణ్యోపాసనే కుర్యాత్ ఏవతోర్వాం వయోర్నవాన్నప్రాశనయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం, ఆగ్రయణస్థాలీపాకం కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఉపలేపనాదిచతుషీనిర్దిశ్యేంద్రాగ్నివిశ్వేదేవా ద్యావాపుథివీచప్రధానదేవతాశ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది, తూష్టింనవాన్ప్రహీన్నిరుప్య, ప్రాక్షణాద్యాజ్యభాగాం తేచరుమవదాయజుహుయాత్,)* సజూముతుభిస్సజూర్విథాభిస్సజూరింద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా, సజూముతుభిస్సజూర్విథాభిస్సజూర్విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్వాహా, సజూముతుభిస్సజూర్విథాభిస్సజూర్ద్యావాపుథివీభ్యాంస్వా (హేతి, హుత్యాస్విష్టకృదం తే చరో రేకదేశంసవ్యేపాణేనిధాయ,)* ప్రజాపతేత్యాగ్రహం గృహ్లామి మహ్యాం శ్రియైమహ్యాంయశనే మహ్యమన్నాద్యా (యేతి, దక్షిణేనాభిమృశ్య,)* భద్రాన్నశ్చేయస్సమనైష్టదేవా స్వయా వనేన సమశీమహిత్యా, సనోమయోభూఃపితవావశేహ శన్నోభవద్విపదేశం చతుష్పద (ఇతిప్రాశ్యాచమ్య, తత్రస్థవనాభిమాలభేతామోసిప్రాణతదృతం బ్రవీమ్యమాసి సర్వావసి ప్రవిప్యః, సమేజరాంరోగమపనుద్య శరీరాదమామ ఏధిమా

మృథామయిం(ద్రేతి, అథమధ్యమం హవిస్తూష్ణిం పత్నీంప్రాశయేత్, ప్రాయశ్చిత్తాదికం సమాపయేత్ వర్షాసుశ్యామాకైస్థానలీపాకం కుర్యాత్, అపివాప్రీహ్యగ్రయణేన సమానతంత్రంకుర్యాత్, విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోనిరుప్య సోమాయత్వాజుష్టమితి శ్యామాకాన్నిరుప్య ద్యావాపృథివీభ్యాం నిర్వపేత్, సోమాయత్వా జుష్టంప్రాక్షామితి ప్రోక్షణంపృథక్ శ్రవయిత్వా, విశ్వేభ్యో దేవోభ్యో హుత్వా సోమాయస్వాహేతి నామమంత్రేణ శ్యామాకచరుంజుహుయాత్, శేషంసమానం, ఆహితాగ్ని రహ్యపదిశ్రౌతాగ్నౌస్థాలీపాకధర్షణ గార్హపత్యే శ్రవయిత్వా హవనీయే జుహుయాత్)

ఇత్యాగ్రయణస్థాలీపాకః.

అథ ప్రత్యవరోహణమ్.

(మార్గశీర్ష్యాం ప్రత్యవరోహణం చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వానివేశనం పునర్నవీకృత్య, లేపనా స్థరణోప స్థరణై రస్తమితే సాయం హుత్వా,) సకుటుంబస్య మమ సర్వబాధానివృత్తిద్వారా, ఆత్మన్యతి శయజననాథం ప్రత్యవరోహణాఖ్యం కర్త కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఔపాసనాగ్నౌ కుర్యాత్, స్థిండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యభాగదేవతే నిర్దిశ్య, శ్వేతం సర్వదేవతాం ద్వివారం పాయసద్రవ్యేణ, ఇద్ధసన్నహనేన రుద్ర మిత్యాది తూష్ణిం నిరుప్యప్రోక్ష్య పయసి శ్రవయేత్, ఆజ్యభాగౌ హుత్వా, అన్వారభ స్సుతాదిభిః,)*అపశ్వేతపదా జహిపూర్వేణ చాపరేణచ, సప్తచవారుణీరిమా స్సర్వాశ్చ బాంధవీస్వాహః, నవై శ్వేతస్యాధ్యాగా రేహి ర్జఘానకించన, శ్వేతాయ వై దార్వాయ నమస్వాహేతి(ద్యే అహుతీః జుహుయాత్, నాత్ర సౌవిష్ట కృదభయంనః ప్రాజాపత్యేభ్యో బ్రూయాదిత్యగ్ని మిక్షమాణో జపతి,) శివోన స్సుమనాభవ, (ఇత్యుక్త్వా, హేమంతేతి పదం మనసాధ్యాయేత్, పశ్చాదగ్నే

స్వస్వశయనం చిత్రకటాదికం స్వయమాస్తీర్య, తస్మిన్నుపవిశ్య,
 సోనా పృథివీ భవేతి జపిత్వా, సంవిశేత్సామాత్యః ప్రాక్ఫిరా ఉద
 జ్ఞుభో యథావకాశ మిత రేజాయాం జ్యాయాన్వానంతరో మంత్ర
 విదస్సర్వే ౭మాత్యాః, సోనాపృథివ్యాది మంత్రాః జపేయుః, ఉక్థా
 యప్రాజ్ఞుభోతో దేవా అపంతున ఇతి త్రి రేతామృచం జపిత్వా,
 చతుర్థపర్యాయ ఏతస్యాః ప్రథమం పాదం దక్షిణాభిముఖో ద్వితీయం
 ప్రత్యజ్ఞుభా స్తుతీయ ముదజ్ఞుభః, తతస్త్విష్టకృద్వర్జం హోమ
 శేషం సమాపయేదితి వృత్తికృత్, అత్ర స్విష్టకృనితి జయంతోహోమం
 సమాప్య, స్వస్వశయ్యాసు శయిత్వోదిత ఆదిత్యే సంగతా సౌర్యాణి
 స్వస్త్యయనాని జపేయుః, సూర్యోనో దివ ఇతి పంచర్చం సూక్తం,
 ఉదుత్యం జాతవేద సమితి త్రయోదశర్చం సూక్తం, చిత్రం దేవానా
 ముదగాదనీకమితి షశర్చం సూక్తం, నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చం
 సూక్తం, ఇతిసౌర్యాణి, ఆనోభద్రా ఇతి దశర్చం సూక్తం, స్వస్తి నో
 మిమితామితి పంచర్చం సూక్తం, నరావతోయేదిధిషంత ఆప్యమితి
 సప్తదశర్చం సూక్తం, ఇతి స్వస్త్యయనాని, అథ సంస్కృతేన గృహ
 న్నేన బ్రాహ్మణా నోభజయిత్వా ౭౭ఃపాదావాయాత, అత్ర శౌనకః.
 శ్లో 'శ్రవణాకర్త సర్పణాం బలిరాశ్వయుజీవిధిః, విధిరాగ్రయణ
 స్యాపి తథా ప్రత్యవరోహణం, వార్షణం చాష్టకశ్రాధం పాకయజ్ఞాస్తు
 సప్తత' ఇతి)

ఇతి సప్తవరోహణమ్.

అథ బ్రహ్మయజ్ఞః.

ప్రాతర్హోమానంతరం వైశ్యదేవాత్పురస్తా దుపరిష్టాద్వాకార్యః
 ప్రాగ్వేదగవాగ్రామాన్నిష్క్రమాప్య ఆప్లుత్యశుచౌదేశే యజ్ఞోపవీ
 త్యాచమ్యాక్లిన్న వాసాదర్పణాం మహా దుప స్తీర్య ప్రాస్తాలానాంతే

షుప్రాజ్ఞుఖండపవిశోపస్థం కృత్వా దక్షిణోత్తరా సాణీసంధాయపవి
త్రవంతోద్యావాపృథివ్యోస్సంధిమీక్ష్యమాణస్సప్తాల్వ వాయుభా
యుక్తమాత్మానం మన్యేతతథాయుక్తోఽధీయాతస్వాధ్యాయం) మమ
పరమశ్రేయః ప్రాప్త్యర్థం స్వాధ్యాయాధ్యయనాత్తకం నిత్యబ్రహ్మయ
జ్ఞంకరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య,)* ఓంభూర్భువస్స్వ (రితి సకృదుక్త్యా, పచోర్ధ
ర్వశస్సర్వామితి సావిత్రీం త్రిరభ్యస్య, వేదాదిసూక్తమృచంవాపురుష
సూక్తనూరణ్యకబ్రహ్మణేతిహాసపురాణానీతి మధ్యమస్వరేణ శక్తితో
ధీయాత, గ్రామేచేన్ననసా జపేత్, ఓంనమోబ్రహ్మణ ఇతిత్రిరుక్త్యాంతే
ప్రణవం వదేత్ అథోదకాంతికంగత్వా అధీతస్సస్వాధ్యాయస్య వీర్య
వత్తార్థం దేవ ఋషిపితృతుప్త్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞాంగతర్పణాని కరిష్యే, ఇతి
సంకల్ప్య స్థండిలే బర్హిరాస్తీర్యతత్ర తర్పయేత్, కేశాదిభిరశుచిస్థలం
చేజ్జలేప్రాజ్ఞుభోవా 'వామపాదంజలేకృత్వా స్థలే కృత్వాతు దక్షిణం,
శుచిస్థలేసమాసీనో జానుమధ్యకరద్వయః, పవిత్రాభ్యాం యుక్తహస్తః
కటాగిరహితంజలం, పూణ్ణేనాంజలినాదాయ దేవతీర్థన తర్పయే' దితి,
యేనతీర్థనతర్పణంతేనైవోదకగ్రహణం, విశ్లిష్టాంగుష్ఠతర్జనీరన్వారణే
దక్షిణేనై కేనవా, ప్రజాపతిః బ్రహ్మవేదాదేవా ఋషయస్సర్వాణిచం
దాసి, ఓంకారోపషట్కారోవ్యాహృతయస్సావిత్రీయజ్ఞాద్యావాపృథివీ,
అంతరిక్షమహోరాత్రాణి సాంఖ్యాస్సిద్ధాస్సముద్రానద్యోగిరయఃక్షే
త్రైషధివసస్పతిగంధర్వాప్సరసో నాగావయాంసి గావస్సాధ్యావిప్రాయ
క్షారక్షాంసిభూతాన్యేవమంతాని, అథవచనానుసారేణ తృప్యతుతృప్య
తాంతుప్యంత్యిత్వంతై రేకోనత్రింశత్తర్పణానికుర్యాత్, ఏవమంతానీ
తిమంత్రోనానువాదః, అథనివీత్సుదజ్ఞుభో ఋషిపితృర్థనశతర్పణాదీన్
ద్వాదశఋషీస్తర్పయే దేవైకస్యద్వాద్వావంజలీశతర్హిణోమాధ్యమా
గృత్స్నమదోవిశ్వామిత్రో వామదేవోత్తిర్భరద్వాజో వసిష్ఠఃప్రగాథాః
పావమాన్యః క్షుద్రసూక్తామహాసూక్తాస్తృప్యంత్యిత్యాది పూర్వ
వత్, అథదక్షిణాభిముఖః, ప్రాచీనావీతి, పితృతీర్థనత్ర యోవింశతిమంత్రై
రేకైకస్యత్రీంస్త్రీనంజలీన్ దద్యాత్సతిలోదకేన, జీవత్పితృకస్యతిలావ

ద్వ్యాః) సుమంతుజై మిని వై శంపాయనవై లసూత్రభాష్యభారతమహా
భారతధర్తాచార్యా, జానంతిబాహవిగార్గ్యగౌతమశాకల్యబాప్రవ్య
మాండవ్యమాండుకేయా గర్గివాచక్షపీ, వడబాస్రాచీథేయా, సులభా
మైత్రేయీ, కహోళం, కౌషీతకం, మహాకౌషీతకం, వైంగ్యం, మహావైం
గ్యం, సుయజ్ఞం, శాంఖ్యాయన, మైతరేయం, నుహైతరేయం, శాకలం,
బాష్కలం, సుజాతవక్త్ర, మాదవాహీం, మహాదవాహీం, సౌజా
మిం, కౌనక, మాశ్వలాయనం, యేచాన్యేతచార్యాస్తే స ర్వేతృప్యం
తు, (ఇతిచదత్వాజీవత్పితృకోన చేత్స్వపితౄణాం స్తర్పయేత్,) పితరంశర్తా
ణంగోత్రం స్వధానమ స్తర్పయామి (త్యేవంపితామహా ప్రపితామహా
మాతృ పితామహి ప్రపితామహ్యోమాతామహాదీంశ్చ తర్పయేత్
వస్వాదిరూపవర్జం,) అథపుత్రః పితృవ్యాదీంతృసత్త్వీనామనుక్రమః, 'పితా
మాతామాతృపితా పితృవ్యోభ్రాతరస్సుతః, పితృష్వసామాతులాశ్చ
తద్భగిన్యస్వజామయః, భార్యాభగినీ దుహితా శ్వశురా భావుకాస్సు
షా, పితృవ్యపుత్రాత్రాచార్యాః శ్యాలా స్సంబంధినస్తథా, స్వామీస
ఖాచ సుహృద ఉపాధ్యాయాశ్చ పోషకాః' ఇత్యథావహనాంజలిః
పితృవంశ్యా మాతృవంశ్యాయే చాన్యేమత్తడదక మర్హంతితాం స్తర్ప
యామిత్యాబ్రహ్మస్తుబపర్యంతం జగత్తృప్య త్వితీత్రీనంజలీయద్ద
దాతిభిక్షాదినం సాదక్షిణా తస్యవా ఏతస్య ద్వావనధ్యాయా యదా
త్తా శుచిర్యద్యేతః 'అర్కేశుక్రే త్రయోదశ్యాం సప్తమ్యాం నిశి
సంధ్యాయాః, గృహేమృతాహే జన్మరే నకుర్యాత్త్రితర్పణం భాను
వారే భౌమవారే నందాభృగు మఖాసుచ, త్రయోదశ్యాంచ సప్త
మ్యాం భరణ్యాం కృత్తికాసుచ, అయన ద్వితయేచైవ పితృష్వపియు
గాదిషు, పర్వాదిషుచ నందాసు సప్తమ్యాంచ శుభేహని, పిండదానం
మృదాన్నానం నకుర్యాత్త్రితర్పణం.'

ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞవిధిః.

అథ వైశ్వదేవమ్.

(అథవైశ్వదేవంగృహీకుర్యాత్. శ్లో. 'స్నాతతోబ్రహ్మచారివా
పుత్రకృష్ణీభవేద్యది, వైశ్వదేవంప్రకుర్వీత స్త్రీబాలాకారయేద్య' ఖేతి
యమః,దివాస్యప్రారంభఃనాత్రపాకయజ్ఞతంత్రం బౌపసనవస్తూర్తిథ్యా
నాంతే.) ఏవంగుణవి...తథా పంచసూనాదిదోషపరిహారద్వారాన్నస్య
చాత్తనశ్చసంస్కారార్థం దేవయజ్ఞభూతయజ్ఞపితృయజ్ఞాత్మకం వైశ్వ
దేవాఖ్యంకర్తృకఠిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, బౌపసనంపచనం వాపరిసమూ
హ్య పర్యుత్యాంకృత్య, సిద్ధంహవిష్యమధిశ్రిత్య, ప్రోక్ష్యోదగుద్వా
స్య, అగ్నేః ప్రత్యగ్ధ ధేనునిధాయ, సర్పిషాఅభ్యజ్య సవ్యంపాణితలం
హృదయదేశేన్యస్య. సకృదవదానేన పాణినాజుహుయాత్,)*సూర్యా
యస్వాహా సూర్యాయేదం, ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్ర...దం,సోమాయ
వనస్పతయేస్వాహా, సో...దం, అగ్నిషోమాభ్యాం స్వాహా, అగ్ని...
దం, ఇంద్రాగ్నిభ్యాంస్వాహా, ఇం...దం, ద్యౌవాపుధీవీభ్యాంస్వాహా,
ద్యౌ...దం, ధన్వంతరయేస్వాహా, ధ...దం,ఇంద్రాయస్వాహా, ఇం...
దం, విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్వాహా, వి...దం, బ్రహ్మణేస్వాహా, బ్ర...
దం, (ఇతిస్వాహాంతైర్జుహుయాత్, అత్రప్రజాపతపదస్య ఉచ్చారణం,
సోమాయవనస్పతయ ఇత్యేకాహుతిః, పరిసమూహన పర్యుత్తణేకుర్యా
త్, నకుర్యాదిత్యేకే, ఓంనమఇతి చోపస్థాయ నోపస్థాయ, ఉపవిశేదితి
దేవయజ్ఞః)

(అథాగ్నేః ప్రత్యగ్భూమాపూర్వోక్త దశమంత్ర ప్రాకస్సంస్థం
నిరంతరంబలీక కృత్వా అంతరాశంముక్త్యా) అద్భ్యసాస్వాహా,ఓషధి
వనస్పతిభ్యసాస్వాహా, గృహాయస్వాహా, గృహదేవతాభ్యసాస్వాహా,
వాస్తుదేవతాభ్యసాస్వాహా, (ఇతి ప్రాకస్సంస్థంబలీక కృత్వా, అంతరాశస్య
ప్రాచ్యాం) ఇంద్రాయస్వాహా, ఇంద్రపురుషేభ్యసాస్వాహా, (దక్షిణతః)
యమాయస్వాహా, యమపురుషేభ్యసాస్వాహా, (పశ్చాత్)వరుణాయస్వా

హః, వరుణపురుషేభ్యస్సాన్విహః, (ఉత్తరతః, సోమాయస్సాహః, సోమ
పురుషేభ్యస్సాన్విహః, (ఇతి ప్రథానానాముత్తరతస్సర్వత్రపురుషేభ్యఃబలిః,
అత్ర కేచిత్ దండాకారానుసారేణ దిగ్దేవతాభ్యఃబలీకహరంతి, అంతరా
శస్యమధ్యే,) బ్రహ్మణేస్సాహః, బ్రహ్మపురుషేభ్యస్సాన్విహః, (తయోః
పూర్వభాగే,) విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్సాన్విహః, (తత్పూర్వఉత్తరతోవా)
సర్వేభ్యోభూతేభ్యస్సాన్విహః, దివాచారిభ్యస్సాన్విహః (ఇతిదివా, సర్వ
భూతానాం విశేష మంతరాశసోత్తరతో) రక్షోభ్యస్సాన్విహః, (ఇతి,
అత్ర బలికర్తృణి సర్వత్రస్సాహకార, ఇతి భూతయజ్ఞః).

(అథప్రాచీనావీతి, దక్షిణతః,) స్వధాపితుభ్యః (ఇతి జలపూర్వం
విస్సృజ్య. యజ్ఞోపవీత్యపడవస్పృశేత్, ఇతి పిత్తయజ్ఞః)

(అథ బలికర్తృసు నోద్దేశత్యాగః, అథవా చక్రాకారేణ భూత
యజ్ఞం కుర్యాత్, ప్రాగుదీచీమారభ్య ప్రదక్షిణం వృత్తాకారం నిరం
తరం వాస్తుదేవతాంతం బలీకకృత్వా, వృత్తస్యప్రతిదిశం, ఇంద్రాదిభ్యః,
వృత్తమధ్యే బ్రహ్మాదిభ్యశ్చతుర్భ్యః, వృత్తసోత్తరతః రక్షోభ్యః, దక్షి
ణతః, పిత్తభ్యః ఇతి, బదరిఫలమాత్రం 'చక్రాకారేణయో విప్రస్సదా
భూతబలింహరేత్, సర్వపావవినిర్ముక్తో విష్ణుసాయుజ్య మాఘ్నయా'
దితి. రాత్రావపేవంకుర్యాత్, సూర్యాయస్థానే అగ్నయి ఇతి, దివా
చారిభ్యఃఇత్యత్ర నక్తంచారిభ్యఃఇతి విశేషః, శేషంసమానం, అశక్తః
ప్రాతస్సాయంవై శ్వదేవౌ ప్రాతస్సమన్వేన్నసాయం)

ఇతి వైశ్వదేవమ్.

అథ గృహబలిః.

(అథ గృహబలిదేవతానాం బలిః నమోంత్రై ర్నామమంత్రైః,
ద్వారేపితామహాయ నమః, ప్రక్రీశడమాపతయే, అథ గృహస్యాగ్నే
యాద్యష్టదిక్షు బలభద్రాయ యమవిష్ణుభ్యాం సుందవరుణాభ్యాం సో
మసూర్యాభ్యాం అశ్వీభ్యాం వసుభ్యసోమరుద్రాభ్యాం నక్షత్రేభ్యఃఇంద్ర
గృహేభ్యఃఇత్యశ్వీభ్యాం వసుభ్యఃఇత్యేకత్రైవ, అథ గృహమధ్యే బ్రహ్మణే

ప్రాగాదిదిక్షు సిద్ధ్యైవృద్ధ్యైశ్చియైకీరైవృ, అథజలభాండస్థానేవరుణాయ, దృ
షదుపలయో రశ్మిభ్యాములూఖలయోః ద్యావాపృథివీభ్యాం, అథశిష్టా
న్నమాదాయగృహం నిష్క్రమ్య, నివేశనాంతే భూమావపసిచ్య, శప
చం డాలపతితభూతవాయనేభ్యోన్నంభూమా నిర్వపేత్,)* యేభూతాః
ప్రచరంతి దివాబలిమిచ్ఛంతో వితుదస్యప్రేష్టాః, తేభ్యో బలింపుష్టికా
మోహరామి మయి పుష్టేంపుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా, (ఇతి, రాత్రాచే
న్న క్తంబలిమిత్యథాతిథిం ప్రతీత్యగోదోహమాత్రంతత్రస్థిత్యాప్రత్యాచిత
పాదపాణిరాచమ్య గృహమేత్యు,)* శాంతాపృథివీశివ మంతరిక్షంద్యౌ
ర్షోదేవ్య భయన్నోఅస్తు శివాదిశ ప్రదిశ ఉద్దిశోన ఆపోవిద్యుతః పరి
పాంతుస్సర్వతశ్శాంతశ్శాంతిస్సర్వతశ్శాంతి శ్శాంతిః, (ఇతి జపిత్వాపోని
షిం చేత్, అన్యాని స్వస్త్వయనాని జపిత్వా మనుష్యయజ్ఞ పూర్వకం
భుంజీత, ఏ తేపంచమహాయజ్ఞా స్తానేతాన్ యజ్ఞాన్ అహరహః కుర్వీత
తేషా మేకస్యాపిలోపేవనస్పత్యాహుతిః ద్వయహంత్రయహంవాచే త్తిస్త
స్తంతుమతీర్హు త్యాచతస్రోవారుణేర్జపేత్, దశాహం ద్వాదశాహం
వా పంచమఖలోపేచతస్రో వారుణీః తంతుమతశ్చరుః కార్యః, త్రయ
త్రింశత్తంతవః, తంతుం తన్వన్నద్భుధ్యస్వాగ్నే ఇతి. తిస్తస్తంతుమ
త్యః, అప తేహేళ, ఉదు త్తమ, మిమమేవరుణతత్వాయామీతి చతస్రో
వారుణ్యోగ్ని స్తంతుమాన్ చరు దేవతాపివా పూర్ణాహుతిరగ్నయే
తంతుమతే స్వాహేతి)

ఇతి గృహబలిః.

అథ వైశ్వదేవ ప్రారంభ కాలనిర్ణయః.

‘కూష్మాండగణహోమాచ త్యక్త్వా ఋక్సామయజుః, ఆజ్య
మధ్యాత్రిరాత్రేణ భూణహత్యానివారకం, హుత్వాగ్నోపావమా
నీభిఋగ్నిస్తాభిస్తు పట్నతం, వైశ్వదేవారంభణంతుకృత్వా ప్రత్యహ
మాచరేత్,’

స్త్యుత్యంతరే. 'కూత్వాండగణహోమాభ్యాం వినాఋక్సాఖ
నాంకథం, షట్చతంపావమానీభి ర్హు త్వాకర్త సమాచరేత్, ప్రత్యహం
క్రియమాణాని షట్కర్తాణివిధానతః, త్రిరాత్రపూర్వికాం దీక్షాంవి
ధాయాగ్నో హుతంభవేత్, వివాహానంతరం కుర్యాదై వ్విశ్వ దేవం విధా
నతః, యద్వావిభాగకాలేపి పితర్యుపరతేపిచ.' యాజ్ఞవల్క్యః 'కర్తవ్య
ర్తంవివాహాగ్నో కుర్వీత ప్రత్యహం గృహే, దాయకాలేకృతే వాపి
శ్రేతంవై తానికాది' ష్వితి. ఇతి సప్రయోగపారిజాతగ్రంథే.

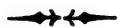
ఇతి వైశ్వదేవప్రారంభకాలనిర్ణయః.

అథ పునరాధానవిధానమ్.

(అథ పునరాధానంపూర్వేద్యుఃపత్న్యాసహో పోష్యపరేద్యుః
ప్రాజాపత్యేపూషభే పుష్యజ్యేష్ఠామృగశరోహస్తచిత్రవిశాఖానూరా
ధాశ్రవణోత్తర ఫల్గునీషు, మమాసుగతస్య బౌపినాగ్నేః పునస్సం
ధానాఖ్యంకర్త కరిష్యే (ఉపలేపనాదిశ్రోత్రియగృహాదగ్నిమాహృత్య
అగ్నింప్రతిష్ఠాస్య, అగ్నిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ 'మాసేమా
సేతుకృతంస్యాత్తేణాసాద్విగుణంభవేత్, త్రిగుణంనవమాదూర్ధ్వమబ్ధా
దూర్ధ్వంచతుర్ధ్వమిత్యుక్తం. 'మాసాదర్వాకృతప్రాణాయామాన్ కు
ర్యాత్ శ్రీమహావిష్ణునామచ సంకీర్త్యహోమద్రవ్యదానంకుర్యాత్, మా
సేమాసేద్విప్రస్థంతండులాన్ కుడవచతుర్థాంశమాజ్యంచాన్వాధానా
ద్యాఘోరదేవతే ఆజ్యేన త్రివారమగ్నిం పవమానమర్చమణం ప్రజాపతిం
చ ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన, ఆర్యమణంవరుణంపూషణం ప్రజాపతించ ప్రధా
నదేవతాలాజద్రవ్యేణ సూర్యాసావిత్రీం ప్రధానదేవతాం చతుర్వార
మాజ్యేన ఆజ్యశేషేణేత్యాది వివాహవల్లాజహోమాంతంకుర్యాత్,
నపాణిగ్రహణం స్వయమేవలాజానావపతనపరిణయంనాశ్చారోహణం
నసప్తపదాని నాభిషేకం, ఆనఃప్రజామితచతస్పృభిః గృహప్రవేశహోమ
వద్ధుత్వా, సమంజంత్యితిపౌదయాంజనం కృత్వా, స్నిష్టకృదాది హోమ

శేషంసమాప్య, నిత్యహోమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం,) * మనోజ్యోతిర్జ్వల
తామాజ్యంవిచ్చిన్నం యజ్ఞంసమిమందధాతు, యాఇష్టాఉషసోయా
అనిష్టాస్తాస్సంతనోమిహవిమాఘుతేనస్వాహ, (ఇతిచతుర్థప్రహితమాజ్యం
జుహుయాన్తనసేజ్యోతిషఇతిత్యాగః, తత్రైవోపాసనంకుర్యాత్, సాయ
మారభ్యేతికేచి, తచ్చింత్యం, అథాపదిత్యక్తాగ్నేః ఆథానంసద్యోవాన
ప్తేవిశిష్టాగారాదగ్ని మాహృత్య. ఉపసమాధాయపరిసమాహ్య పరిస్తీ
ర్య, పర్యుత్సౌలంకృత్య, ఆజ్యముత్పయస్రవం సమ్మృజ్య, అయాశ్చే
త్యాది జుహుయాత్, సమస్తవ్యాహృతిహోమంహుత్వా యథా
వత్పరిచరే, దపివా హోమవర్జముత్తరస్తాథోమకాలాత్పత్న్యపవసేత్.
యజమానోవేత్యేతదేవ ప్రాయశ్చిత్తముత్తరస్తిక్ హోమకాలే,
శోత్రియగృహదగ్నిమాహృత్య, ప్రతిష్ఠాప్య, పూర్వహోమలోప
ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా యథావత్పరిచరేదేవమాద్వాదశశరాత్రా
దత ఊర్ధ్వంపూర్వోక్తమేవ ప్రవత్స్యన్నోపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్యా
భయం వోభయం మేఽస్తివత్సవస్థాయ, గ్రామాంతరం గత్వాగత్య,
జ్వలంతమగ్నిం అభయం వోభయం మేఽస్తిత్యేవోపతిష్ఠేత్,) *గృహ
మాబిభీతోపచ...స్వనైవోస్తాసు చ ప్రజాయధ్వం మాచవోగో
పతి రిష (దితి గృహసీతేత,) *గృహనహం సుమనసఃప్రపద్యే వీరఘ్నో
వీరవతస్సువీరాః, ఇరాంవహంతో ఘృతముక్షమాణ్యోస్తేష్వహంసు
మనాస్సంవిశా (నీతి ప్రపద్యేత. శివశగ్గంశంయోశ్శం యురితి త్రిరను
వీక్షమాణోజపతి, పుత్రస్యశిరః ప్రతిగృహ్య, అంగాదంగాదిత్యాదిపూ
ర్వోక్తంకుర్యాత్, బహునాం క్రమేణస్యాద్విదితమవ్యభీకం నతదహః
జ్ఞాపయేయః, ప్రోష్యభూదౌదశశరాత్రాన్మనోజ్యోతిరితి పూర్వవచ్చ
తుర్థప్రహితం జుహుయాత్)

ఇతి పునరాధానవిధానమ్.

అథ విహితాకరణే ౭ను క్తకరణేచ ప్రాయశ్చిత్తాని.

అగ్నే రేకదేశస్సమస్తోవాయద్యాయత నాచ్ఛహిష్షట్తిగంశదంగు

శాదర్యాకృతేత్, ఇదంత ఏకం పర ఉతఏక మితిపునః ప్రక్షిప్యభూర్భువ
 స్వస్వాహేతి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్, యదాత్యయాత్ పూర్వవ
 త్ప్రక్షిప్య అగ్నేయేపథి కృతేచరుః కార్యః, స్థాలీపాకక్రమేణాపి ప్రాయ
 శ్చిత్తే చరుస్థానే తస్యైతస్యై దేవతాద్వైపూర్ణాహుతిం జుహుయాత్,
 తుణ్ణిం ఆజ్యం సంస్కృత్య దర్వాన్ ద్వాదశశవారం గృహీత్వానామ
 మంత్రైర్జుహుయాత్, సాపూర్ణాహుతిః స్వాగ్నోయద్యన్యోయజేత
 అన్యాగ్నోస్వయం వాహోమకాలే కర్తగ్నోర్తథ్యే పక్షిశునకాఖు
 పురుషగవాదీనాం గమనేచ అయమేవచరుః కార్యః అన్వాధానాత్పరం
 ప్రాగ్యాగాద్యహ్నినాశేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, అయాశ్చేతిహుత్వా, సర్వ
 ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునరన్వాధాయ భూరి త్యుపస్థాయహోమం
 కుర్యాత్. వివాహహోమానంతరం ప్రవేశహోమాత్ప్రాక్ అగ్నినా
 శే పునర్వివాహహోమం కుర్యాత్పాణిగ్రహణా దీన్నకుర్యా, త్ప్రవేశ
 హోమానంతరం నాశే, సమారోపణకాలే, మంత్రలోపో రజస్వలా
 స్పర్శే అగ్నింవిహాయ సభార్యేయజమానే సీమాంతముల్లంఘ్యగతే
 సతి హోమకాలాతిక్రమే ఆరోపితసమిన్నాశే ధార్యాగ్నేర్ద్వాదశా
 హం సమిదారోపితాగ్నే స్సప్తాహం హోమలోపేచ పునరాధానం.
 సమారోపణకాలే సమిద్ధా హేతామగ్నౌ నిక్షిప్య వ్యాహృతిభిర్ద్వా
 త్వాన్యాం ప్రతపేత్, ధార్యాగ్నేః ద్వాదశాహాత్ప్రాక్ నిత్యహోమ
 లోపే అగ్నౌవిద్యమానే సమిదాత్తారోపితయోః పంచాహం హోమ
 లోపే, మనోజ్యోతిర్జుషతా మితి చతుర్గృహీత మాజ్యంజుహుయాత్
 మననేజ్యోతిషణ్ణి త్యాగః. యద్యగ్నిర్లోకికాగ్నినాస్పృష్టోఽయంత ఇతి
 సమిద్ధారోప్య అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యతత్ర ప్రత్యవరోహ్య అగ్నేయే వివిచ
 యేచరుంకుర్యాత్. వైదికేన సంసర్గేతత్రహోమేచ కృతేపహ్నిద్యయ
 స్వామినౌ యుగపద్ద్యే సమిధౌ ఆదౌమంత్రేణ ప్రతాప్య అచ్ఛాగిరణ్ణి
 విభజ్యాగ్నిద్యయం ప్రతిష్ఠాప్య స్వాంస్వాం సమిధం ప్రత్యవరోహేతి
 నిక్షిప్య, అగ్నేయే వివిచయే అగ్నేయేపథి కృతేచరుం కురుతోహోమా

కరణే వివిచయే పర్వణి వ్రతలోపే అగ్నయే వ్రతపతయే అశ్రుపాతే
 అగ్నయేవ్రత భృతేద, స్థాలీపాకేన సమానతంత్రం కుర్యాత్సాగ్నే
 రేక దేశమన్యోయద్యుద్ధరేత్తమాదాయ పునర్నిక్షిప్య సమస్తవ్యా
 హృతిహోమం కుర్యాన్నపశ్యేచ్ఛే దగ్నయే అగ్నివతేచరుః పవిత్రనా
 శేఽగ్నయే పవిత్రవతే స్వస్వభార్యా గౌర్యాయమాయది జనయేదగ్న
 యేమరుత్వతే. అగ్రయణేనాని హ్వానవాన్నప్రాశనే అగ్నయేవైశ్వాన
 రాయచరుః పరిష్కరణదాహేసర్వప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునః పరిష్క
 రేత్. ప్రణీతపాత్రస్కన్నే చైవంహుత్వా పునఃపూరయేత్. వాగ్య
 మనలోపే ఇదం విష్ణురిత్యృచం జపేత్ కర్తమధ్యే శూద్రదర్శనేద్విరా
 చమనం. సంభాషణేస్నానం యదిమృణ్మయపాత్ర మశుచి స్పృష్టం
 భిన్నంవా'భూమిర్భూమి మగాంతాతామాతరమప్యగాత్, భూయాస్త
 పుత్రైః శశుభిర్యోనోద్వేష్టిసభిద్యతా' మిత్యపు ప్రక్షిప్యాన్య దాహ
 రేత్ దారుపాత్రం భిన్నమగ్నోప్రాద్ధండం ప్రహృత్యా న్యదాహరేత్
 అవత్త మనవత్తంవాహవిర్యదిస్కందే, 'దేవాంజనమగ్నో యజ్ఞస్తస్య
 మాశీరవతువర్ధతాం, భూతిర్భుతేన ముంచతు యజ్ఞోయజ్ఞ పతిమం
 హసః, భూపతయేస్వాహః భువనపతయే స్వాహః భూతానాం పతయే
 స్వాహః, యజ్ఞస్యత్వా ప్రమయోన్తయాభి మయా ప్రతిమయా' ఇతి
 స్కన్న మభిమృశ్యద్రఘశ్చసందే త్యృచాచాభిమృశ్యస్కన్న శే
 షేణ జుహుయాదశేషే పునరావృత్తిః, యదిహుయామానా హుతి
 ర్భహిస్కందే దేవమేవాభిమృశ్యతూష్ణి మగ్నోజుహుయాత్. దేవతా
 మంత్రావదానకర్తహవిర్విపర్యానే బ్రహ్మజాన్వాచ్య 'యద్యోదేవా'
 ఇతిజుహుయాత్. హుతవతేముఖ్యం ధనం దద్యాత్ బ్రహ్మభావే స్వ
 యంవా హుత్వా బ్రహ్మణాయ దద్యాత్. యాగాత్పాక్ వ్యతక్ర
 మేణా జ్ఞాతత్రయం కృత్వా యజేత్. అజ్ఞాత్వావిపర్యాసం తత్ర విహిత
 దేవతాయాగే ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా యాగమావర్తయేత్, విహిత
 దేవతాయాగేప్రాయశ్చిత్తమేవ కుర్యాత్ అగ్నిహో మియేన హవి

మాగ్నే ర్యాగశ్చేదిదమేవ స్రాయశ్చిత్తంకృత్వా అగ్నేయేన హవిషా
 అగ్నిజోమయోః కుర్యాత్, ఏవం సర్వత్ర భవతి. ప్రదానస్యాక్రియాచే
 త్సర్వం సాంగంపునః కుర్యాత్. సమాప్త్యనంతరం అంగలోపే జ్ఞాతేన
 పునః కరణంయది హవి రపక్వం స్యాత్తేనైవ హవిషా హోమం సమాప్య
 చతుశ్శరావప్రీహితందురౌదనేన బ్రాహ్మణా నోభజయేత్. హవిషి
 దధ్ధేయత్కించదధ్ధం శిష్టంచేత్తేనైవహవిషాహోమం సమాప్య పున
 ర్యాగం కుర్యాత్. సర్వం దధ్ధం చేత్పున ర్ని ర్వాపాదితమివ యాగం
 కుర్యాత్, న పునరావృత్తి రిక్తాథానాత్పరం కేశనఖకీటపతంగై
 రన్యైర్వా భీభత్సైః ప్రధానహవిర్దోషే తదపు త్యక్త్వా తత్స్థాన
 అజ్యం హుత్వా యథావదదుష్టం హుత్వా సమాప్యాన్వాథానాది
 దుష్టహవిర్దాత్రం పునరావర్తయేత్. ప్రాగిక్తాథానాచ్ఛేత్తదానీ
 మేవ పునరుత్పద్య జహుయాన్నావృత్తిః ప్రధానయాగానంతరం
 హవిర్దోషే స్విష్టకృదాద్యాజ్యేన సమాపయేన్నావర్తయే త్కర్తా
 వర్తం దుష్టంచేత్తదపు త్యక్త్వా పునరపద్యజహుయాదంగానాంహవి
 ర్దోషే తదప్యస్తాపద్య జహుయాత్. స్థాలీపాకాతిక్రమ ఆగామిప
 ర్వణః పూర్వం ద్వితీయాం చతుర్థీం నవమీం చతుర్దశీం చ విహాయ
 యత్ర కుత్ర చిత్తిథావగ్నిం పథికృచ్ఛదుపూర్వకంసమానతంత్రం
 స్థాలీపాకంకుర్యాత్, అకృత్వాపర్వాంతరప్రాప్తౌ స్థాలీపాకలోపప్రా
 యశ్చిత్తార్థం అగ్నేయేపథికృతేగ్నేయేవైశ్వానరాయచ సమానతంత్రం
 చరుంకృత్వా కాలప్రాప్తం కుర్యా, దేవం ద్వితీయాతిక్రమే తృతీయా
 తిక్రమే పునరాథానమిత్యేకే. ప్రాగగ్న్యాథానా త్పత్నీరజస్వలాచే
 త్పంచమాదిదివసేమాక్తాన్ప్రాయశ్చిత్తపూర్వకం సద్యస్కాలేహోమం
 కుర్యా దన్వాథానాత్పరంచేత్తాంతిరస్కృత్య తదానీమేవ స్థాలీపాకం
 కుర్యాత్ బ్రహ్మచారిణాం భిక్షాదివ్రతలోపేగ్నిముపసమాథాయమహా
 వాహృతి భిక్షుహుయాత్, 'పాహినోఅగ్న ఏనసేస్వాహ, పాహినో
 విశ్వవేదసేస్వాహ, యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహ, సర్వంపాహిశతక్ర

తోస్వాహ, సాహినో అగ్న ఏకయాపాహుగతద్వితీయయా, సాహుగ
 ర్జంత్రతీయయా, సాహిగీర్భిశ్చతస్పృభి ర్వసోస్వాహ, పునరూర్జానివ
 ర్తస్వ... విశ్వతస్వాహ, సహరయ్యా... తస్పరిస్వాహ.' ఇతి సప్తస్వ
 గ్నిర్దేవతాశ్చతుర్ణామగ్ని ర్వీశ్వేదేవావిభావసుశ్శతక్రతుమిత్యేకే, 'భూ
 రగ్నయేచ పృథివ్యైచమహాతేచస్వాహ, భువోవాయవేచాంతరియో
 యచమహాతేచ స్వాహ, సువరాదిత్యాయచ దివేచమహాతేచ స్వాహ,
 భూర్భువస్వశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యశ్చమహాతేచ స్వాహ, అ
 గ్నయేపృథివ్యైమహాతేవాయవేంతరియో మహత ఆదిత్యాయదివే
 మహాతే చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహత' ఇతిక్రమేణ ఉద్దిశ్యత్య
 జేత్, పునరూర్జాసహరయ్యేతి పునర్జుహుయాత్, ఏవం త్రయోదశా
 హుతయోఽ నాజ్ఞాతత్రయేణవ్యస్తసమస్తవ్యాహృతిభిశ్చజుహుయా
 త్ అగ్నేశ్చశూద్రజలమార్జాలరజస్వలాస్పర్శ, 'పునస్త్యాదిత్యారుద్రా
 వసవస్సమింధతాంపునర్భ్రష్టాణోవసునీధయజ్ఞైః, ఘృతేనత్వంతస్వంవర్ధ
 యస్వసత్యాస్సంతుయజమానస్య కామాస్వాహ, ఇతి' సమిధమాద
 ధ్యాత్, 'ఆదిత్యేభ్యో రుద్రేభ్యో వసుభ్యో బ్రహ్మభ్యో' ఇతిత్యాగఃవసు
 నీధాయేత్యేకే ప్రాగనుప్రవచనీయ హోమాదౌపనాయకేఽగ్నావసు
 గతేపునరుపనయనహోమ మాత్రమీవ ర్తయేత్, నయజ్ఞోపవీతధారణం
 నవావస్త్రాదిధారణం ససావిత్ర్యాద్యుపదేశస్తస్తిన్నసు ప్రవచనీయ
 హోమం కుర్యాత్, అనుప్రవచనీయానంతర మామేధాజననాద
 గ్నావసుగతే సర్వప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్. 'ఆరభ్యాధాన మాచౌలా
 త్కాలాతీతేతుకర్తృణాం, ఆజ్యం వ్యాహృతిభి ర్హుత్యాప్రాయశ్చిత్తం
 సమాచరే' దితిశ్లోకః. గర్భాధానాదిచౌలాంతం స్వకాలేవిధినాకృతే,
 ప్రత్యేకం పాదకృత్రం స్యాద్దిగుణంవాప్యనాపదీ' త్యుపనయనకాలే
 చౌలకాలే వాకుమారమార భ్యాతితానికర్తాణి పృథక్పృథక్సహోమా
 ని కృత్వోపనయేత్.

శ్లో. 'అఘోషశబ్దాద్భిప్రకాశస్య త్వష్టాబ్జాత్ప్రతిహాయనే, కృచ్ఛ్రిం
కృచ్ఛ్రింవివర్ధత కృచ్ఛ్రిమేవాప్తహాయనే, అజ్యాహుతిశ్చ జుహుయాది
మంమేవరుణద్వయం, తస్యం నసృత్వన్నమంత్రాద్వాత్వమగ్నేయా ప్రజా
పతే, యే తేశతముదు త్తమవ్యాహృతిర్జుహుయా త్తతః, ఆభ్యుదయికంతు
తంత్రేణ సర్వకర్త్యాణ్యసుక్రమాత్, ఉపాయనం ప్రతంకుర్యా చూర్చద్ర
తుల్యోఽన్యథాభవేత్' ఇతి. కానిచిత్ప్రియశ్చిత్తాని మయాలిఖితాని
శేషాణ్యన్యత్రావగంతవ్యాని.

ఇతి విహితాకరణేఽప క్తకరణేచ ప్రాయశ్చిత్తాని.

అథ బ్రాహ్మణభోజననిర్ణయః.

అథ గర్భాధానాదికర్తసు బ్రాహ్మణభోజనే స్తుతిసంగ్రహే
పారస్కరః. శ్లో 'దశద్వాదశవిప్రాణా మాద్యర్తా ప్రత్యుత్పాద్యయం,
సీమంతేఘంసవేనాన్ని భూరిబ్రాహ్మణభోజనం, బ్రాహ్మణాంశ్చైవపం
చాశచ్ఛాలేచాపనయేశతం, వివాహేతుయథాశక్తిత్వాధానేశతభో
జనం, సహస్రంభోజయేతోమే బ్రాహ్మణానాం శతంపశౌ, చాతుర్థాన్యే
షుచశతంశతం పర్వణిపర్వణి, ఇష్టిష్టపిచసర్వాసుదశ బ్రాహ్మణభోజనం,
అతిరిక్తేష్టథాన్యేషు దశద్వాదశభోజయేత్.'

ఇతి బ్రాహ్మణభోజననిర్ణయః.

అథ అగ్న్యౌపశమన ప్రాయశ్చిత్తమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ అస్తాకమాయురారోఽన్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్య
ర్థం అగ్న్యౌపశమన దోషపరిహారార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛాణ్యచరి
ష్యే, (ఇతి సుకల్ప్యదద్యాత్. తదనంతరం,) ఏవంగుణ...తిథౌ అగ్న్య
ౌపశమనప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే, (ఉపలేపనాది శ్రోత్రియాగారాద
గ్నిమానీయ ప్రతిష్ఠాప్య,) తదంగమన్వాధానంకరిష్యే, (అస్తిన్నన్వాహి

తేగ్నావగ్నిం ప్రజాపతిం ప్రజాపతించా ఘోరదేవతే ఆజ్యేన అగ్ని ఘోమా
చతుషీ ఆజ్యేన అయాశ్చమనోజ్యోతిః భూర్భువస్వరిత్యేతైర్నత్రైః
ప్రత్యేకం ద్వాదశగృహీతాజ్యద్రవ్యేణాజ్యశేషేణస్విష్టకృతమిత్యాది,
పరిసమూహనాద్యలంకరణాం తేథస్తువేణ ద్వాదశవారమాజ్యం గృ
హీత్వా, అయాశ్చేతిమంత్రేణా జ్యాహుతీర్హుత్వా) *మనోజ్యోతిర్బుష
తామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞంసమిమందథాతు యా ఇష్టాఉషసీయా
అనిష్టాస్తాస్సంతనోమిహవిహాఘృతేనస్వాహా, మనసేజ్యోతిషఇదం, ఓం
భూర్భువస్వరిత్యేనాస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (స్విష్టకృదాదిహోమశేషం
సమాపయేత్ ఇదంవివాహోచ్చతుర్థిపర్యంతమగ్నృపశమనప్రాయశ్చి
త్తం, అతడధ్యం ద్వాదశదినాదర్వాగ్నిత్యాగే తాకికాగ్నిం ప్రతి
ష్ఠాప్య 'అయాశ్చమనోజ్యోతిఃభూర్భువస్వరిత్యా' హేతిజుహుయాత్,
ఉపలేపనాద్యగ్నిముఖప్రయోగస్విష్టకృదాదికంనాస్తి. అన్వాధానే
కృతేషాచ్చాదగ్నిమారోపయేద్యది, 'తుభ్యంతా' ఇత్యుచంసంత్యావహ్ని
మారోపయేదధ) తుభ్యంతా విరూపోగ్నిర్గాయత్రీ, అగ్న్యవరోహణ
దోషనిర్హరణార్థమాజ్య పరోమేవినియోగః, *తుభ్యంతా అంగిరస్తమ
విశ్వాస్సుక్షీతయః పృథక్, అగ్నే కామాయ యేమి సస్వాహా, అగ్నయ
ఇదం (అనేనాజ్యాహుతింహుత్వాహోమశేషంసమాపయేత్.)

ఇతి అగ్నృపశమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథార్కవివాహః.

అథార్కవివాహ స్మృతియేవివాహేప్రాప్తేఽర్కకన్యాంవివహే
న్నమానుషీంకన్యాం. ఆదిత్యవాస రేహస్తర్షణవాపూర్వాశ్లేశాన్నాత్వాఽ
లంకృతోగ్రామాత్ప్రచీముదీచీంవాగత్వాపుష్పఫలసంయుతమేకశాఖ
మర్కగుల్మం ప్రాప్యతత్ప్రదానార్థమాచార్యం పరికల్ప్యస్వస్తివాచయి
త్వాహిరణ్యేనాభ్యుదయికంకుర్యాత్ ఆచార్యోవరంమధుపర్చాదినాసం
పూజ్య, అర్కంవస్త్రాభరణాదిభిరలంకుర్యాత్, అథవరస్సూర్యంప్రార్థయే

త్, త్రిలోకవాసికసప్తాశ్వచాయయాసహితోరవే, తృతీయోద్వాహ
జందోషం, నివారయసుఖంకురు, (ఇత్యర్కగుల్లేచాయాసహితంరవిమా
వాహ్యతన్త్రే, త్రైణైవ షోడశోపచారైస్సంపూజ్య, అర్కంవస్త్రాభరణాదిభి
రలంకుర్యాత్. అథవరస్సూర్యంప్రార్థయేత్, త్రిలోకవాసిసప్తాశ్వచా
యయాసహితోరవే, తృతీయోద్వాహజందోషంనివారయసుఖంకురు
(ఇత్యర్కగుల్లేచాయాసహితం రవిమావాహ్య, తన్త్రే, త్రైణైవ షోడ
శోపచారైస్సంపూజ్య అర్కంప్రదక్షిణీకృత్యప్రార్థయేత్,) నమస్తే
మంగళేదేవి నమస్సవితురాత్తజే, త్రాహిమాంకృపయాదేవిపత్నీ త్వంమ
ఇహాగతా, (ఇతి, తతోవరయేత్, వరస్యపూర్వవ) త్కాశ్యపగోత్రా
మర్కస్యనస్త్రీం సవితూః పాత్రీం ఆదిత్యస్య పుత్రీంవృణీమహే (ఇతి కేచి
ద్వరణంనేచ్ఛంతి దానంచ. నువచార్తే నిరీక్ష్యేతస్వస్తి సూక్తంజపన్,
అథాచార్యస్తాందద్యాత్, అర్కకన్యామిమాంవిప్రయథాశక్తివిభూ
షితాం, శ్రీవిష్ణుశర్మణేతుభ్యం దత్తాం విప్రసమశ్రయ, (ఇతి అథవర
స్తూష్ణిమాద్ధ్రాక్షతానారోపయేత్, స్వయంకౌతుకసూత్రం బధ్యావంచా
వృతేన సూత్రేణవేష్టయిత్వా పంచావృతేన సూత్రేణస్వర్ణయుక్తంస్కం
దేబధ్యా అర్కస్యాష్టదిక్షుజలకుంభాన్నిధాయసూత్రైర్వస్త్రేణ బధ్యా
సర్వేషు కుంభేషు విష్ణునామమంత్రేణ నైవేద్యాంతం సంపూజ్య, అర్క
స్యోత్తరదేశేఽర్కంసమన్వారభ్య) అర్కవివాహహోమం కరిష్యే?
(ఇతిసంకల్ప్య. స్థండిలాద్యారఘరాంతముక్త్యాబృహస్పతిమగ్నిం వా
యుంసూర్యం ప్రజాపతిం చాజ్యేన, ఆజ్యశేషేణోత్సాహ్యాద్యారఘరాంతే)
సంగోభిరాంగిరసోంగిరాశ్రిష్టువ, ప్రథానాజ్యహోమేవినియోగః, *సం
గోభిరాంగిరసోనక్షత్రమాణోభగ ఇవేదర్శమగంనినాయ, జనే మిత్రో
నదంపతి అనక్షిబృహస్పతేవాజయాశూరివాజోస్వాహా, అంగిరస
ఇదం, *భూస్వాహా, అగ్నయఇదం, *ఓంభువస్వాహా, వాయవఇదం, *స్వ
స్వాహా, సూర్యాయేదం, *ఓంభూర్భువస్వస్వాహాం ప్రజాపతయఇదం,
యదైత్యాకామకామా (యేతి మహానామ్నివ్రతోక్తమంత్రైః వ్యా
హృతిభిర్వ్యస్తసమస్తాభి శ్చ హుత్వా శేషంసమాప్య, అర్కం ప్రదక్షిణీ

కృత్యమంత్ర మేతముదాహరేత్, మయాకృతమిదం కర్తస్థావరేషు జ
 రాయణా, అపత్యకానినో దేహిసర్వంత్యం తుంతుమర్హసి, (ఇతి, శాంతి
 సూక్తానిజపిత్యాఽర్కంవిసృజ్యశక్తితః గోయుగ్మమాచార్యా యదద్యా
 ద్విప్రేభ్యశ్చ దక్షిణా మర్కాలంకరణాదికంబ్రహ్మణే దత్వా తమగ్నిం
 విసృజ్య మానుషీం కన్యాం విధినా వివహేత్ పుత్రపౌత్రవాన్భవతి)

ఇతి అర్క-వివాహః.

ఇతి సప్రయోగస్తార్థప్రదీపికాయాం ద్వితీయాధ్యాయః

సప్రయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం
తృ తీ యా ధ్యా యః.

అథ పార్వణశ్రాద్ధమ్.

ఓమ్ (అథోత్తరంకర్త సర్వశ్రాద్ధప్రకృతిభూతం పార్వణశ్రాద్ధం
పర్వామావాస్యాత తత్రభవంపార్వణం, తదాహితాగ్నిః పిండపితృయజ్ఞం
కృత్వాకరోతి, అనాహితాగ్నిస్తుతదిత రేణవ్యతిషజతి, తదుదహరిష్యా
మః, యజమానః పూర్వేద్యుర్నిరామిషం సకృదహనేవ భుక్త్వా,
సాయమాపాసనం కృత్వా, సాయంభుక్తవతోద్విజాన్నిమంత్రయీత,
స్వయంశిష్యస్సుతోవా.) పార్వణశ్రాద్ధంశ్చోభవితా తత్రభవద్భిర్దీయ
తాంక్షణి(ఇతి పరేద్యుస్సద్యో వానిమంత్రణం, తస్యాంరాత్ర్యాంకర్తా
భోక్తారశ్చనియతా భవేయుః, పరేద్యుస్సాన్నిత్వాగోమయేకోపలిప్త
భూమాపాకస్థానేతిలాన్వికీర్య, శుద్ధైఃపాత్రై రన్నాదికంకారయేత్.

ఇతి పార్వణశ్రాద్ధమ్.

తత్రవర్జద్రవ్యాణి.

కృష్ణధాన్యానివర్జ్యానిముద్గమూషతిలాన్వినా, ప్రియంగుశ్యామాక
నీవారయవశాలిగోధూమముద్గమూషతిలసర్వ పకృష్టేతరనిష్పా వామలక
ద్రాక్షౌ ఖర్జూరపనసదాడిమగవధ్యాక్షీరద్యజ్యమహిషీఘృతకదళీపటో
లీవజ్రవల్లీబదరీమధుమధూకార్ద్యక శుంఠిమరిచిపిప్పలీలవంగై లాకర్పూర
శర్కరాగుడనైంధవవైకంకతనారికేళోర్వారుక కారవేల్లవాస్తుకశాకినీ
కాలశాకమహాశాకద్రోణశాకాలర్క చూతేతులింత్రీణీజంబూచకుటకం
దాదీనిగ్రాహ్యణి రామతకకర్కటికామాతులుంగలికుచ బృహత్పా
దీనిమద్యాని కూశ్మాండమహిషీక్షీరరాజసర్వ పకృష్టేతర ముద్గరాజ
మాషాఢకచణకకుళుత్థకోద్రవంశాకురోహితేక్యతసీ కళింగశ్వేతవృం
తాకశిగురూలకాలాబుఘృతకోశాత క్యానివర్జ్యానిగవ్యాలాభఆజం,

తదలాభేమాహిషం వాగ్రాహ్యం, అగోధూమమాషంచ శ్రాద్ధం వ్యర్థం. విహితాలాభే సత్యనిషిద్ధానిగ్రాహ్యాణి.

అథ నిమంత్రితేభ్యస్తైల ముద్వర్తనంచదద్యాత్, నిషిద్ధదినే
ష్వామలకోదకం, తదపినదర్శే, స్నాత్వాస్నాతా నాహూయ, ఔపా
సనాగ్ని ముపసమాధాయ ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా పిండపితృయజ్ఞ
మారభేత, సర్వత్రపిత్రాది శబ్దపూర్వం అన్నచ్ఛబ్దోభవతి, ప్రాచీనా
వీతంచ, పితృరమావాప్యాన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహానాం
శర్వణాం గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాంసపత్ని కానాం, సపత్నీక
మాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం శర్వణాంగో
త్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణామక్షయతృప్త్యర్థం పిండపితృయజ్ఞపా
ర్వణశ్రాద్ధేన్యతిషం గేణకరిష్యే, సోమంపితృమంతం, అగ్నింకవ్యవాహనం
చేతి దేవతేష్టాలీపాకద్రవ్యేణ, పిండస్థానేపిత్రాదిదేవతాస్థానీపాకమిశ్ర
భుక్తశేషాన్నద్రవ్యేణ, ఏవంసాంగేనకర్తృణాసద్యోయత్యే, (ఇతి సంక
ల్ప్య, ఉపవీతి, ఔపాసనాగ్నింపరిసమూహ్య, దక్షిణాగ్రైప్రాగగ్రైశ్చ
దక్షిణైఃపరిస్తీర్య, పర్యుత్యైగ్నేః ప్రాగుదకృత్పగుదగ్వాప్రాగ్దక్షిణా
గ్రదర్శేష్వైకైకశః పాత్రాణిసాదయేత్, చరుష్టాలీశూర్పసోఘ్యలూ
ఖలముసలస్రువధ్రువ కృష్ణాజినసకృదాచ్ఛిన్నేర్థ మేక్షణకమండలూకా
దక్షిణతోవ్రీహిమచ్ఛకటమారుహ్య, సోఘ్యపరిస్థిత వ్రీహిమత్పత్రం
నిధాయవాసాద్యశూర్పస్థాం స్థాలీంవ్రీహిభిః పూరయిత్వానిమృజ్య
శూర్పపతీతాంచృకటాదౌప్రాస్య, కృష్ణాజినఉలూఖలంకృత్వా, స్థాలీ
స్థాంస్తస్మిన్నోప్యపత్న్యవహన్యాదవివిచ్య, సకృత్ప్రీత్యాశ్చోపాసనేశ్రవ
యేత్, తస్మాదేకతఃప్రదీప్తముల్తుకం ప్రాగ్దక్షిణాప్రణయేత్,)* యేరూ
పాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్వధయాచరంతి, పరాపురోని
పురోయేభరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రీణదాత్వస్తాదిత్యేషాగ్నిరతిప్రణీతస్త
ముపసమాధాయ, పరిసమూహనాదిపూర్వపక్షుర్యా, దర్వాగతిప్రణీ
తా త్స్నేహనలేఖాముల్లిభేత్, అపహతా అసురారక్షింసిషిశాచావేది

షత ఇతి తద్దక్షణతోమాతామహార్థంచ తేఅభ్యుక్త్య, సకృదాచ్ఛినైర్ద
రైభరవ స్తీర్యవీనమాజ్యమచుత్పాతంధ్రుయామాసిచ్య, దక్షిణతో
నిధాయ తేనాజ్య కార్యంకుర్యాత్, స్థానీపాకమభిఘారోదగుద్వాస్యా
గ్నేఃపశ్చాదాసాద్య అగ్నే ర్దక్షిణతఅంజనాభ్యంజనతై లకశిపూపబర్హ
ణాన్యేతదంతంపిండపితృయజ్ఞస్యకృత్వాపార్వణమారభేత

అథ ప్రత్యుళిత పాదై ర్బ్రాహ్మణై స్సహాపవిశ్య, సకుశముదక
పాత్రం శంఖం వాగ్రతో నిధాయ, పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధే క్తు
భోక్తుహవిద్వీవ్యభాండభాజనస్థలాత్తశుద్ధ్యర్థంవై శ్వదేవసూక్తమంత్ర
పఠనంకరిష్యే, మమాగ్నే వర్చఇతి నవర్చస్యసూక్తస్యవిహవ్యోవిశ్వేదే
వాత్రిష్టుబంత్యా జగత్యర్వాంచ మితిజపిత్యా, శారీరషట్కస్యాత్తా
సత్యః ప్రకృతిపురుషంధంధః శరీరశుద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః * శారీర
మంత్రకరణోపమాతం వాచశ్చవిష్ణుర్భగవానశేషః, శమంనయత్వస్తు
మమేహశర్త పాపాదనంతేహృది సన్నివిష్టే, అంతశ్శుద్ధిం బహిశ్శు
ద్ధిం శుద్ధోధర్తమయోఽచ్యుతః, సకరోత్సవలేతస్తింఽచ్యుచి రవాస్తి
సర్వదా, బాఙ్యోపమాతా ననఘో గౌడ్ధాంశ్చ భగవానజః, శమం
నయత్వనంతాత్తా విష్ణుశ్చేతసిసంస్థితః, శారీరంమే హృషీ కేశ పుండరీ
కాక్షమానసం, పాపంప్రశమయాద్యత్వం వాక్కృతంమమమాధవ,
యద్యపుపహతః పాపై ర్యదివాత్సంతదుష్కృతైః, తథాపి సంస్థ ర
ద్విష్టుంసర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, అపవిత్రఃపవిత్రోవా...రశ్శుచిః. (ఇతి
జపిత్యా, ఆల్తానంబ్రాహ్మణాన్నాదీంశ్చప్రోక్త్య, సకుశతిలయవహిరణ్య
హస్తః, సమస్తసంపత్నమవాప్తిహేతవః...రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ
పాదపాంసవః. అధివ్యాధిహరంస్మాణాం...అచ్యుతంపదం. నమో
బ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమోనమః, ఇతి బ్రాహ్మణాంత్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య
ప్రణమ్య, దక్షిణాందత్వా పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధం కర్తుమధికార
సంపదస్త్వితి భవంతోబ్రువంత్యితివదేత్, అధికారసంపదస్త్వితి
ప్రత్యుక్తః, ప్రాచీనావీతి, పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధే పితృపితామహ

ప్రపితామహానామిత్యాదిమాతామహవర్గాంతం పూర్వవన్నిర్దిశ్యోప
 వీతి, పురూరవార్ద్రీవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాంచేవానాం చ శ్రాద్ధసం
 రక్షక శ్రీమహావిష్ణోశ్చపితరమావాస్యాన్నశ్రాద్ధమన్నేనహవిషాపార్వణ
 విధానేనయుష్టదనుజ్జయాసదైవంశ్రాద్ధమన్నాది ద్రవ్యేణాద్యకరిష్యే,
 (ఇతీసంకల్ప్య, సర్వత్రప్రిత్యంకర్తృప్రాచీనా వీత్యప్రదిక్షణం ప్రాద
 ట్తీణాభిముఖః కుర్యాత్, యజ్ఞోపవీత్యుదఙ్ముఖః ప్రదక్షిణంచైవం,
 స్వాగతేస్వస్తివచనేన్నపరవేషణేభివాదనే గోత్రవృద్ధౌ దక్షిణాదా
 నేఽర్ఘ్యదానే విసర్జనేచోపవీతమేవ.) పురూరవార్ద్రీవసంజ్ఞికానాం
 విశ్వేషాం చేవానామాహవనీయా ర్థక్షణం దత్త్వా భవఙ్గిక్షణః ప్రసా
 దగకరణీయః, (ఇతిద్వా విప్రానిమంత్ర్య, పితౄశ్శర్మణః గోత్రస్యవసు
 రూపస్యా హవనీయా ర్థక్షణమిత్యాది తత్తత్సంబంధనామగోత్రవిశే
 షేణ, ఏకైకస్య ద్వాద్వా త్రిక త్రిన్వానిమంత్రయీత, ద్వాద్వా
 వితివృద్ధిశ్రాద్ధేభవతి, అశక్తో విశ్వేదేవార్థమేకంప్రతివర్గమేకైకం వర్గ
 ద్వయస్యా ప్యేకం వా, తత్రాప్యశక్తోవిశ్వేదేవస్థానే దేవం నిక్షిప్య,
 అన్నాదిదత్తావశ్యాదగ్నౌ బ్రహ్మచారిణే వా దద్యాత్. నిమంత్రితేజ
 పేద్దోగ్ధీనినియక్తున్తు నిషంగిణః, భుక్త్వాధవామదేవ్యంతు శ్రాద్ధభోజీ
 నలిప్యతే)

ఇతి శ్రాద్ధప్రయోగః.

అథ పాద ప్రక్షాళనమ్.

(గృహపూర్వాంగణే గోమయాంభసాచతురశ్రమండలంపరితః
 ప్రాదేశమాత్రం దేవార్థం తదక్షిణతః కుర్యాత్, పితృర్థంవర్తులం, త
 యోర్మధ్యేషడంగుళావకాశోఽవటద్వయంచకుర్యాదితీ శౌనకః —
 'ద్వాదశాంగుళవిస్తీర్ణం తదర్థం ఖననంభవేత్, న్యూనంవాప్యధికంవా
 పియజమానస్యహానికృదితి, తద్గోమయేనోపలిప్య, చతురశ్రేగంధ

యవదర్భాః ప్రాస్య వర్తులేదక్షిణాగ్రదర్భగంధతిలాః మండలాత్పు
 ర్వతః పశ్చిమాభిముఖ ఉపవిశ్య, పశ్చిమతః ప్రాజ్ఞుభోపవిష్టానాం
 పాదాప్రక్షాళయేత్, విశ్వేదేవార్థబ్రాహ్మణౌసంబుద్ధ్యాన్వాగతం పృ
 ఛ్చేత్ 'సంకల్పాసనయోష్షష్ఠీ ద్వితీయావాహనేతథా, అన్నదానే
 చతుర్థీస్యాచ్ఛేషాస్సంబుద్ధయస్సృతాః,' విశ్వేదేవాఇదంపాద్య మితి
 దేవతిర్థేన పాద్యందత్వా, శర్వోదేవీరితి చతురశ్రమండలోఽపిక్షాళ
 యే,దేవద్వితీయస్య, అథ దక్షిణమండలే పిత్రాదీః యుగవత్స్విగత
 మితిపృష్ట్యా, పితృశ్శర్వర్షన్మిత్ర సంబంధనామగోత్రైః పృథక్పృథక్పాద్యం
 పితృతిర్థేనదత్వా, పూర్వవత్పృక్షాళయేత్, నగుల్ఫాత్పరం, 'పితృణాం
 నరకంఘోరం రోమసంసక్తవారిణే' త్యుక్తం విష్ణోశ్చతురశ్రమండలే,
 కిర్తా పాదౌ ప్రక్షాళ్య ప్రాచ్యా మాచామేదేవార్థ బ్రాహ్మణౌ పిత్రర్థం
 బ్రాహ్మణాఉత్తరతోవై పరిత్యేదోషః, స ర్వేషాంవిష్టరాః దత్వాచ
 మ్మ, దేవార్థవిప్రా ప్రాజ్ఞుఖా,ఉదగపవర్గాఉపవేశ్య, తద్దక్షిణతః పిత్రర్థ
 బ్రాహ్మణానుదజ్ఞుఖాః ప్రాగపవర్గా, విష్ణ్వర్థబ్రాహ్మణం ప్రాజ్ఞుఖం
 ప్రత్యజ్ఞుఖం వా, భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాధకర్తకరిష్య ఇత్యు
 క్త్వా,)* అపహతా అసురారక్షాంసి పిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను,
 అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రైషాంగతం మనః(ఇతిపితృపురతో భూశుద్ధిం
 కృత్వా, తిలాన్నికీర్య, ఉదీరతామితి తిలాద్భిరవోక్ష్య, దేవపురతస్తూ
 ణ్ణీం భూశుద్ధింకృత్వా గాయత్రాయవోదక్షైః ప్రోక్ష్య,)* అపవిత్రః
 పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపి వా, యస్మై రే త్పుండరీకాక్షం సబా
 హ్యభ్యంతరశ్శుచి(రితి సతిలకుశోద కేనపాకాఃప్రోక్ష్య,)* దేవతాభ్యః
 పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యవీవచ, నమస్సర్వథాయై స్వాహాయై నిత్య
 మేవనమోనమః (ఇతి,) శ్రాధకాలేగ యాంధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవంజ
 నార్దనం,వస్వాదీంశ్చ పితౄణాంధ్యాత్వా తతశ్శ్చార్ధం ప్రవర్తయే.(ఇత్యు
 క్త్వా,ప్రవర్తయేత్సనుజ్ఞాతః, సంపాదితాః పదార్థాదేశతః కాలతశ్చ
 శ్రాధయోగ్యా భవంత్యితిభవంతో బ్రువంత్యితి ప్రార్థయేత్, శ్రాధ

యోగ్యాభవంత్యితి ప్రత్యుక్తిః, దేవబ్రాహ్మణహస్తయో రపోదత్వా,
 యుక్తాః ఋజూః దర్భాః విశ్వేషాందేవానా మిదమిద మాసన
 మిత్యేకై కస్యాసనార్థందక్షిణతః ప్రదాయాపోదద్యా, దేవసర్వోప
 చారేషాద్యంతయో రపోదద్యాత్, దైవేక్షణః క్రియతామితి పునర్ని
 మంత్రయేవోంతథేతి ప్రతివచనం, ప్రాక్షువంతు భవంతిఇతికర్తా, ప్రా
 క్షువామేతి ప్రత్యుక్తిః అభ్యుక్తితాయాం భువిప్రాగగ్రదర్శమాదగప
 వర్గ మర్ఘ్యపాత్రద్వయమేకం వాన్యగ్బిలమూసాద్యోత్తానయిత్వా
 ప్రోక్ష్య, ప్రాగగ్రయుగ్దదర్భదంతర్థాయ, అపఆసిచ్య, శస్నో దేవీరభిష్ట
 యఇత్సుచాయుగపదభిమంత్ర్య) * 'యవోసిఘాన్యః జోవా వారు
 ణోమధుసంయుతః, నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రమృషిభిస్సన్నత' (మితి
 మంత్రావృత్త్యాప్రతిపాత్రం యవానోఽప్య, అర్ఘ్యపాత్రయోరమీ
 గంధాఇమాని శ్రీతులసీదర్భపత్రాణి ఛేత్యేతానినిక్షిప్య, దేవపాత్రే
 సుసంపన్నే ఇత్యభిమృశేత్, సుసంపన్నే ఇతప్రత్యుక్తిః, (విశ్వాన్దే
 వాః భవత్స్వివాహాయిష్యే) ఇత్యుక్త్వా^{౨౨} వాహయేత్ ప్రత్యుక్తిః,
 యవహస్తో నిరంగుష్ఠం హస్తంగృహీత్వా, విశ్వేదేవాస ఆగతేతి
 పాదాదిమూర్ధాంతం సవ్యసంస్థ ముభయోర్మంత్రావృత్తాయవాన్వి
 కీర్య) 'అగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాః, యే అత్ర విహి
 తాశ్మా' ^{౨౩} ధే సావధానా భవంతు తే' (ఇత్యుపస్థాయ స్వాహార్థ్య ఇతి సకృ
 న్నివేద్య, హస్తయో రన్యా ఆపోదత్వా^{౨౪} తదర్భానాదాయ,
 ప్రథమపాత్రోదకమాదాయ, విశ్వేదేవా ఇదం వో అర్ఘ్యమితి దేవ
 తీర్థేన ప్రథమస్య దత్వా)* యాదివ్యా ఆపః పృథివీసంబభూవుర్యాయంత
 రిక్ష్య ఉతపార్థివీర్యః, హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞయాస్తాన ఆపశ్చివాశ్శం
 స్యోనా భవంతు, (ఇత్యనుమంత్ర్య, ఏవం ద్వితియస్య దద్యాదేకం చేద్వి
 గృహ్యాదద్యాత్, అర్చిత ప్రార్చితేతి యవైరభ్యర్చ్య, గంధద్వారా
 మిత్సుక్త్వామీవా గంధా ఇతి గంధా^{౨౫} ద్వి ద్విర్దద్యాత్, సపవిత్రోన
 స్యయ మను లింపేత్, ఆయనేతే పరాయణ ఇత్యలంకారం పుష్పా

ణిచ మల్లికాశ్వేతయూధికా శతపత్ర పద్మోత్పల పత్ర చంపక జలో
 ద్భవ పుష్పాణి తులసీ భృంగరాజ పత్రాణిచ గ్రాహ్యణి, అయంవో
 ధూప ఇతి ధూపం, తదభావే ఉదకేనైవ సాంకల్పికో వోధూప ఇతి
 దీప మిదంవో జ్యోతి రితివా, యువాసువాసా ఇతి వస్త్రమసత్యుప
 వీతం వా, పవిత్రార్థ మిమేకుశా ఇతి కుశాః, అర్చనవిధే స్సంపూర్ణ
 తాంవాచయిత్వా సంకల్ప సిద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతిత్వీ బ్రూ
 యాత్, అస్తుసంకల్పసిద్ధిర స్త్వితి ప్రతిపచనం, యథా విధ్యర్చిత
 మిత్యక్తే ౭ స్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్, యుష్మదనుజ్ఞయా పితౄణా
 మర్చనంకరిష్య ఇతి పృష్ట్యాకురుష్యేత్యుక్తః, దర్భాన్విగుణభుగ్నాన్
 త్రిమానయుగ్తాన్ పతుశ్చర్మణ ఇత్యాదిభిరాసనార్థం వామభాగే
 దద్యాన్నపాణౌ, ప్రకృతప్రాధేయ్యే శ్రీయతామిత్యాదిసర్వం పూర్వవ
 త్ప్రొద్ధక్షిణాగ్రద ర్భమతై జసాన్యశ్చ మయాని మృణ్మయానివాప్రతి
 వర్గం త్రిణిత్రిన్యర్హస్పాత్రాణి, ఆగ్నేయాపవర్గాణిమృత్యుః, అయుగ్తాది
 రాభ్యః)*తలోసిసోమదేవత్యోగో సవేదేవనిర్చితః, ప్రత్యవత్సః ప్రత్యస్వ
 ధయాపితౄనిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినస్సర్వధానమ ఇతిపుష్క_క్తి
 లావపనం పితౄనిత్యత్రనోహః, పితౄపాత్రాణిసంపన్నానీతి యథాలింగ
 మభిమర్శ్య, పితరంగోత్రంశర్తాణం రూపంభవతాన్స్వివాహఇష్య ఇత్యాది
 మూర్ధాపి పాదాంతం దక్షిణాం గసంస్థముశంతస్తాన్వినిధిమహీతి తిలా
 నివ్వికిరేత్, ఏవం పితామహాదీనావాహ్యః)*ఆయంతునః పితరస్యోమ్యా
 సోగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః, అస్మిన్యజ్ఞే స్వధయామదం త్వధి
 బ్రువంతుతేవంతస్తా (నిత్యుపస్థాయాపవీతి, సకృత్సకృత్స్వధార్హ్యైఇతి
 నివేద్య సశేషమర్ఘ్యమూదాయ, పితరిదంతే అర్ఘ్యం పితామహేదంతే
 అర్ఘ్యంప్రపితామహేదంతే అర్ఘ్యమితి, సవ్యోపగృహీతేన దక్షిణేన
 పాణినాపితృతీర్థేనదద్యాదేవమన్యేషాం శేషంసమానమేకశ్చేద్భృ
 హ్మణస్సర్వాణి తస్మై నివేద్య, తద్ధస్తవపునః పునరపాదద్యాదేకస్య
 యదిబహవః పిత్రర్థబ్రహ్మణేభ్యః ప్రథమంపాత్రంసకృన్నివేదయేదేవ

మన్యేభ్యోర్ఘ్యంవిగృహ్యప్రతిబ్రాహ్మణం మంత్రావృత్త్యా దద్యాద్య
 ద్యపిస్తృతిష్వర్ఘ్యపాత్రాసాదనాత్పూర్వ మావాహనముక్తం, తదా
 శ్వాలాయనగృహ్యపరిశిష్టవిరోధాన్నాస్తాభిర్గ్రాహ్యం. ఇతరాఘ్యపాత్ర
 శేషానాసాద్యపాత్రేవనీయశాభిరద్భిగపుత్ర కామో ముఖమనన్తః, ఏకీ
 కరణానంతరంతత్పాత్రం నోద్ధ రేదాసమాప్తేః, పితృభ్యస్సానమసీతి
 సుబ్జం కుర్యాదుత్తానంవా ప్రపితామహపాత్రేణాపి దద్యాత్, ఏవం
 మాతామహవద్ధే, అథ ప్రాచీనావీత్యర్చితస్రాప్తతేష్యదియథా విధ్య
 ర్చితమిశ్యంతం పూర్వవత్కుర్యాత్, యవస్థానేతిలాసుకృత్త్రిర్వా గంధ
 దానం 'స్వధాఘ్నేస్వస్విస్తిసంపన్నగంధపుష్పతిలేషుచ, ధూపదీపాది
 దానేషు నామధేయానినేష్యతే వాసాంసివాససీవాసోయోనదద్యా
 న్నృతేహని, పితరస్తస్యతద్వర్షం నగ్నా ఏవనసంశయః' వస్త్రాభావ ఉప
 వీతందద్యాత్, విష్ణోవిశ్వేదేవవదర్చన మేకమర్ఘ్యపాత్రంతద్విష్ణోరిత్యా
 వాహనం తద్విప్రాసఇత్యుపస్థానం శేషంసమానం, భోజనస్థానేభస్తనావా
 రిణావా చతురశ్రాణి మండలాని కుర్యాత్, దైవేవతురశ్రంపిత్రేయ
 వృత్తమితిపరిశిష్టే, పాత్రాణిహేమరౌప్యాణిదైవే, పిత్రేయథాక్రమం,
 తదలాభేపలాశమధూకాండుబరష్లక్షచూతపనసపున్నాగచంపకకుటజ
 క్రకచాద్యనిషిద్ధపాత్రాణి గ్రాహ్యేణి, అభావేకదలీపర్ణానివా, భోజ
 నార్థం పురతస్సంస్థాప్య, ఆజ్యాదిధారణార్థంతుద్రపాత్రాణిపాత్రాంతరే
 భూమౌవానిక్షిపేత్, నమహాపాత్రే, భస్మాదినామర్యాదాం కుర్యాత్
 ఇత్యేకే, స్వకరశుద్ధ్యర్థముదకందత్వా, స్థాలీపాకాదన్నముద్ధృత్య
 ఘృతాక్షంకృత్వాగ్నౌ కరిష్యతి పిత్ర్యబ్రాహ్మణానభ్యసుజ్ఞాపయతి,
 సంక్రియతామితిప్రత్యుక్తః, ప్రాచీనావీతీ, ఇద్ధముపసమాధాయమేక్షణే
 నాదాయావదానసంపదాజుహుయాన్,*) *సోమాయపితృమతేస్వధాన
 మః, అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధానమః, (ఇతితూష్ణీంమేక్షణమగ్నౌ
 ప్రహృత్య, ప్రక్షాలితభోజనపాత్రేషు అన్నాదిముపవీతీదద్యాత్ 'పరివే
 షణంప్రశస్తంస్యాద్భార్యయాపితృతృప్తయే' ఇత్యుక్తంభక్ష్యోదకస్యతి

రిక్తానిద ర్వా దేయాని, తృణపక్షాద్యంతర్హితహస్తేనవా, దద్యాదాజ్యం
 సకృదేవబహుదద్యాత్, బ్రాహ్మణాఃపరివేషణా ద్యుచ్ఛిష్టభాగోభిన్న
 బహిష్కరణాంతంసవ్యేన పాత్రమన్వాలభ్యవర్తేరక, పరివేష్యమాణో
 న్న సూక్తాని స్వాదోరభక్షీతిసూక్తం జపేత్, సావిత్ర్యాన్నానిప్రోక్త్య,
 ప్రాచీనావీతి. హుతశేషంకించిత్కించి త్పిత్రాదిపాత్రేషు నిధాయ,
 ఉపవీతీదైవపాత్రంతూష్ణీం పరిషేచ్య, దక్షిణంజాన్వాచ్య, దక్షిణోత్తరా
 భ్యాంపాణిభ్యాంపాత్రంస్పృష్ట్యా, *పృథివీతేపాత్రంద్యారపిథానంబ్ర
 హ్మణస్తావిముఖే అమృతంజుహోమి బ్రాహ్మణానాంతాద్విద్యావతాం ప్రా
 ణాపానయోర్జుహోమ్యక్షిత మసి మైషాం క్షేష్ఠా ముక్త్రాముష్కి లో
 కేతతోదేవా అవంతు న ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమ (ఇతి వాజపిత్యా, స్వాహా
 విష్ణోహవ్యంరక్షన్వేతిద్విజాంగుష్ఠమన్నే నివేశ్య,)*పురూరవార్ద్రావసంజ్ఞ
 కావిశ్వేదేవా ఏతదోహవ్యంసపరికరం విశ్వేదేవాదేవతా ఇదమన్నం
 హవ్యం బ్రాహ్మణస్తావిహవనీయా ధేదత్తం, దాస్యమానంచాత్మప్తేష్టత
 ర్వంగయేయం భూర్లదాధరోభోక్తాన్నం బ్రహ్మహంచ బ్రహ్మభోక్తాచ
 బ్రహ్మసర్వం ఖల్విదంబ్రహ్మ సౌవర్ణమయంపాత్రమక్షయవటచ్చాయే
 యం, పురూరవార్ద్రావసంజ్ఞకేభ్యోవిశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇదమన్నమమృత
 స్వరూపమాతుష్టేద్దాస్యమానమక్షయత్మప్త్యర్థం హవ్యం స్వాహా
 నమమ నమమ, ఇతి సవ్యేనపాత్రం స్పృష్ట్యా, దక్షిణేనయవదర్శోదకం
 విసృజ్య, గయాయాంశ్రీరుద్రపాదాదిసమస్తపాదేషుదత్తమస్త్వితిభవం
 తోబ్రువంత్యితిబ్రూయాత్, తక్షైవప్రతివచనం, ఏవంద్వితీయస్యసత్వా,)
 *యేదేవాసోదివిదాసపుత్రః పారుచ్ఛేహో విశ్వేదేవా త్రిష్టుప్, ఇత్యుప
 స్థాయ, పితృసన్నిధౌ సవ్యం జాన్వాచ్య, ప్రాచీనావీతీ, పరిషేచనాది
 పూర్వవద్దద్యాత్, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాత్ర స్పృశ్య, పృథివీతే పాత్ర
 మిత్యాదిసమూర్హిమస్య పాంసురఇత్యంతంజపిత్యా, స్వాహాస్థానేస్వశా
 శబ్దః, హవ్యస్థానేకవ్యశబ్దః, పితృశ్శర్కర గోత్రవసురూపసపత్నీకైతత్తే
 కవ్యంసపరికరం పితాశర్కరగోత్రోవసురూపసపత్నీకోదేవ (తెత్యాది

తిలోదకం విసృజేత్, ఏవంపితామహాదీనాం, యేచేహపితరశ్శంఖశ్రిష్టు
 బిత్తుఃపథానం, దేవవద్విష్ణోర్దద్వాత్తద్విష్ణోరిత్తుపథానం, దేవతాభ్యః
 పితృభ్యశ్చేతిజపిత్యా) సప్తవ్యాధాదశాల్లేషుమృగాఃకాలాంజనేగిరౌ,
 చక్రవాకాశ్శరదీప్వే హంసాస్సరసిమాసనే, యేస్తజాతాః కురుక్షేత్రే
 బ్రహ్మణావేదపారగాః, ప్రస్థితాదీర్ఘమథ్వానం యూయం తేభ్యోఽవసీద
 థ, అమూర్తానాంచ మూర్తానాంపితౄణాం దీప్తతేజసాం, నమస్యామి
 సదాతేహంధ్యాయినాం యోగచతుషాం చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చద్వా
 భ్యాంపంచభిరేవచ, హూయతేచపునర్ద్వాభ్యాం సమేవిష్ణుఃప్రసీదతు.
 బ్రహ్మర్షిం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మగ్నో బ్రహ్మణాహుతం, బ్రహ్మైవతే
 నగంతవ్యం బ్రహ్మకర్తృసమాధినా, యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్యభోక్తా
 వ్యయాత్తాహరిశ్వరోఽత్ర తత్సన్నిధానాదవయాంతుసవ్యోరత్యంస్య
 శేషాణ్యసురాశ్చసర్వే. త్వాంయోగినశ్చింతయంతిత్యాం యజంతిచ
 యజ్వనః, హవ్యకవ్యభుగేకస్త్యం పితృదేవస్వరూపభృత్, కర్తృక్రియా
 ణాంససశిజ్యతే క్రతుస్సపతతత్కర్తృఫలంచయచ్ఛ్రుగాదియత్సాధనమ
 వ్యశేషంహరేర్నకించిద్యతిరిక్తమస్తి, (ఇతియేషాముద్దిష్టం తేహ మక్ష
 యత్పత్తిరస్త్వితిపితృరూపశ్రీజనార్దనఃప్రియతామితితిలోదకంవిసృజ్య,
 దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృహవిర్బ్రహ్మచిభ్యోన్యూనాతి
 రిక్తమచ్ఛిద్రమస్త్వితిభవంతోబ్రువంతితిసార్థయేత్, అచ్ఛిద్రమస్త్వితి
 ప్రతిబ్రూయుః పరిషేచనార్థముదకం దద్వాన్తంత్రం కర్తావదేత్,
 హిమరమావాస్యాన్నశ్రాద్ధే పిత్రానీనామాదిసహితాన్ ద్వితీయయా
 నిద్దిశ్య, విశ్వాన్ దేవాన్విష్ణుంచ, ఉద్దిశ్యక్రియమాణేనానేన, అమా
 వాస్యాన్నశ్రాద్ధేన నామ్నసహితపితృపితామహాదీనాం విశ్వేషాందే
 వానాం విష్ణోశ్చ, ఏతేహంసరవ్వంసగుణంభూత్వా గయాన్నశ్రాద్ధేనైవా
 త్తయత్పత్తిద్వారాపునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకప్రాప్తిరస్త్వితి
 భవంతోబ్రువంతితి సాక్షతతిలోదకంవిసృజ్య, దండవత్ప్రణమేత్,
 తథైవప్రతిబ్రూయుః, సచిత్రాదీన్బరీన్దద్యుః, అన్యేషుమథ్వాసిచ్య
 సప్రణవవ్యాహృతిసావిత్రిం మధువాతాశితి ఋచంజపిత్యా, మధ్వితిత్రి

రుక్మాఽపాశనం ప్రదాయోపవీత్యదఙ్గుఖస్తిప్థాః పితౄన్దయాంచ
 ధ్యాత్వా, ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్కరజనీశ
 గణేశ్వరాణాం, ('సభ్యావసధ్యదధికణ్వ మతంగజానాం' ఇత్యధికః
 పాఠః) క్రాంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్యపానాం పాదానమామి
 సతతం పితృముక్తిహేతుక ఇయంభూమిర్గయా, ఏతేబ్రాహ్మణాగదా
 ధరా (ఇతిధ్యాత్వాతత్పద్భిష్టార్పణమస్తు, అమృతోపస్తరణమసీత్యా
 పాశనంపాయయిత్వా ప్రాణానఽతికాలే) శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టే
 మృతం జుహోమిశివోమావిశాప్రదాహాయప్రాణాయస్వాహః, (ఏవమపా
 నాదిమంత్రానుక్త్యా) బ్రహ్మణిమాతృమృతత్వాయ, యథాసుఖంజుష
 ధ్వ(మితి భోజనాయాతిసృజేత్, మానేనభుంజీర్క, యథాశక్తిరాక్షో
 ఘ్నా వైష్ణవా వైతృకా పావమానీశ్చాప్రావయిష్య ఇత్యుక్త్యా
 శ్రావయేత్యనుజ్ఞాతశ్శ్చావయేత్, అపేక్షితంహస్తసంజ్ఞయా యాచి
 తవ్యం, లవణవర్జందాతవ్యం, మానేనాన్యభోభయోద్ధోషః 'హవిర్గణా
 నవక్తవ్యా యావత్పిండాన్ననిర్వపేత్' ఇత్యుక్తం తృప్తాఙ్గాత్వాస
 వ్యాహృతికాంగాయత్రీ ముచ్చార్య మధుమతీంశ్రావయేత్, అక్షన్న
 మీమదంతేతిచ శ్రాధంసంపన్నమితిపృష్ట్యా సుసంపన్నమిత్యుక్తే, శ్రా
 ధార్థంసంపాదితేషు పవాధేషుభోజ్యేష్వీష్టంప్రప్తవ్యమితిపృచ్ఛేత్సంపూ
 ర్ణమితి ప్రత్యుక్తిగాశ్వలాయనేనానుక్తం గ్రంథాంతరస్థంకించిదుచ్యతే,
 విశ్వేదేవాతృప్తాఘ, ఇత్యన్నహస్తః, పృచ్ఛేత్తృప్తాస్త ఇతి ప్రత్యుక్తః,
 అసోమపాశ్చయే దేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాః, తేహమన్నంప్రదాన్యామి
 వికిరంవైశ్వదైవికం, (ఇతిసంజలన్నంప్రదక్షిణేనోచ్ఛిప్తపాత్రద్వయస
 మీపేవికిర్య, ఏవంపిత్రాదీపృష్ట్యా) అసంస్కృతప్రమీతాయే త్యాగి
 నోయోమాకులశ్రీయః, దాన్యామి తేభ్యోవికిర మన్నంతాభ్యశ్చవైతృకం,
 (ఇత్యప్రదక్షిణంవికిరేత్, విష్ణోతృప్తోసీతిప్రశ్నః, తృప్తోస్తీతిప్రత్యుక్తిః),
 అసంశయోభవేద్విష్ణుం మోక్షసాధనమవ్యయం, పితౄణాంచవరం
 శ్రేష్ఠం వికిరాన్నంచవైష్ణవ (మితిమంత్రోఽథాచామేత్, ఏతత్కర్తృకృ
 తాకృతమితి, ఉచ్ఛిప్తభాగ్యోఽన్నందియతామితివదేత్, యజమాన

కులేజాతా దాసాదాసోన్మ కాంక్షిణః, తే స ర్వేతృప్తిమాయాంత మ
యాద తైనభూతలే,) ఇతిభోక్తారో భుక్తోచ్చిష్టాన్నాని పాత్రేభ్యో
బహిష్కర్యః, భుక్తశేషాత్సర్వవికృత మన్నంపిండాధముద్ధృత్య స్థాలీ
పాకేననిక్షిపేత్, ప్రకారార్థమన్యత్ర, అన్న శేషః కిం క్రియతామితిశేషం
నివేదయేత్, ఇష్టైస్సహోపభుజ్యతా మిత్యనుమతః, ఉత్తరాపొశనాని
పితృపూర్వకందత్వా, మంత్రంస్వయంవదేత్.)

ఇతి పాదప్రక్షాళనమ్.

అథ పిండప్రదానమ్.

(భుక్తవత్స్వనాచాంతేషు పిండాన్నిదధ్యాదాచాంతేష్వేకే,
అత్రాచమనముత్తరాపొశనమిత్వేకే, శుద్ధాచమన మిత్యన్యే,) పితర
మూవాన్యాన్నశ్రాద్ధేపిండప్రదానం కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఉద్ధృత
మన్నం స్థాలీపాకేన సహసమ్మిశ్ర్య పిండాకృత్వా, సకృదాచ్చిన్నా
స్తృతలేఖాయాం,*శుంధంతాంపితర శ్శుంధంతాం సతామహాశ్శుంధం
తాం ప్రపితామహా శ్శుంధంతాం సూతామహా (ఇత్యాది పిండదేశేషు
ప్రాగ్దక్షిణావర్గం పితృత్విర్ధన తిలాంబునినీయ, తస్యాంపిండాన్నిపృణీ
యాత్, పరాచీనపాణః,) ఏత త్తేపితశ్శర్కర గోత్రవసురూప సపత్నీకయే
చత్వామత్రా (న్వితి) పిత్రే శర్కరణగోత్రాయవసురూపాయసపత్నీ కాయ
యేచత మనుగచ్ఛంతి తే భ్యశ్చాయం పిండ స్తన్తై తే స్వథానమ (ఇత్యేక
ఏవమిత రేషాంత త్తద్విశేషణేన, న్యుప్యపిండాకృతిభ్యస్తు ప్రయతో
విధిపూర్వకం, తేషుద ర్భషుతం హస్తంనిమృజేల్లేప భాగినామితిమనుః,
అత్రపితగోమాదయధ్వం యథాభాగమాప్యహయధ్వమితి యుగపద
నుమంత్ర్య, ఆచమ్యప్రదక్షిణావర్తనే నోదఙ్ముఖోయథాశక్తిప్రాణంనా
సిత్యాభిపర్యావృత్య,)*అమీమదంతపితరోయథాభాగమాప్యహయాయ

షతేతిచరోః ప్రాణభక్షంభక్షయేత్, శుంధంతాం పితర ఇత్యాదిపూర్వ
వత్తిలాంబునీనీయ, పితశ్శర్కరగోత్రఅభ్యంత్య, (ఇత్యాదిపిండేష్వభ్యం
జనార్థంతైలం యథాలింగందద్యాత్, ఏవమంత్యైత్యంజనం, ఏతద్వఃపిత
రోవాసో మానవతోన్యత్పితరో యుజ్ధ్వమితి సేకృదుక్త్వాప్రతిపిండం
వాసోదద్యాత్, దశామూర్ధస్తుకాంవా పంచాశద్వర్షతాయా ఊర్ధ్వం
స్వలోమ, అథైనాన్లంథాదిభిరభ్యర్చ్య అన్నాపూపాదికం నివేద్య,
సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యా మంజలిం బధ్వాతిష్ఠేత్,)*నమోవః పితర
ఇషేనమోవః పితరఊజ్జేనమోవః పితరశ్శుష్టాయనమోవః పితరోఘో
రాయనమోవః పితరోజీవాయనమోవః పితరోరసాయ స్వథావఃపితరో
నమోవఃపితరోనమ ఏతాయుష్షాకం పితరఇమా అస్తాకంజీవావో జీవంత
ఇహసంతస్యామమనోన్యావళువామహే, (ఇతిచతస్పృభిరథ పిండస్థాన్
పితౄణాంశ్చాలయేత్,)*ప రేతనపితరసోన్సమ్యాసో గంభీరేభిః పథిభిఃపూర్వి
ణేభిః, దత్వాయాస్తభ్యం ద్రవిణేహభద్రం రయించన స్సర్వపీరం నియ
ణేభిః, దత్వాయాస్తభ్యం ద్రవిణేహభద్రం రయించన స్సర్వపీరం నియ
చ్ఛత, (ఇతి, అగ్నేతమద్యాశ్వం నస్తోమైరిత్యా పాసనాగ్నింప్రత్యత్య,)*
యదంతరిక్షం పృథివీముతద్భ్యం యన్తాతరంపితరం వాజిహంసేమ, అగ్ని
ర్హతస్తా దేనసః ప్రముచంతు దురితాయాని చకృమకరోతుమామనేనసం,
(ఇతిజపేత్, అత్రవాపిండపూజా)*'గయాయాం ధర్మపృష్టేచసదపి బ్రహ్మ
ణస్పతేః, గయాశీర్షేవతుచైవ పితౄణాందత్తమక్షయం. శమిపత్ర
ప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశి రే, ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్త
రంశతం,' (ఇతిస్మృత్వా పితుఃప్రకృతశ్రాద్ధే యథోక్తపిత్రాదీనుద్దిశ్య
కృతేనానేవ పిత్రాదీనాం దత్తాః పిండాః గయాపిండ సదృశాభవంత్యితి
సతిలకుశోదకంవిసృజ్య ప్రణమేత్, గయాపిండసదృశాభవంత్యితిప్రత్యూ
చుః, పుత్రకామశ్చే ద్వీరంమేధత్తపితర ఇతిపితామహపిండమాదా
యాథత్తపితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజం, యథాయ మరపా
అసత్, ఇతివాచయిత్వా పత్నీంప్రాశయేత్, నేదమశుభశ్రాద్ధేషు
కుర్యాత్, బహ్వశ్చే ద్వీభజ్యదద్యాత్. 'పుత్రేజాతేతుమాన్తాసేనారీ

జాతౌ ఋతుద్యయం, నదేయంరజసఃపూర్వం నదేయంరజసఃపరం. అన్యదేశగతాపత్నీగర్భిణీరోగిణీతథాతదాతంజీర్ణఋషభశ్చాగోవాభోక్తుమర్హతి గర్భిణీయదివాపంథ్యా గతరక్తారజస్వలా, నాశ్నీయాన్తథ్యమంపిండం నాశ్నీయాజ్జారణీసదా యదపత్నీవిదేశస్థాప్యచ్ఛిష్టా యదివామృతా, దురాత్మానానుకూలా చతస్యపిండస్యకాగతిః, ఆకాశంగమయేత్పిండం జలస్థోదక్షిణాముఖః, ఇతి. అభిన్వితరావ ఇతి ప్రణీతేవాగవేబ్రాహ్మణాయవాదద్యాత్, పుత్రకామాభావేసర్వాదద్యాత్, చరుస్థాల్యాదిపాత్రాణిద్వంద్వశ ఉత్సృజేత్తృణేసహేద్దిగ్తం—యద్యనాచాంతేషుపిండాన్నిదధ్యాదాచాంతేషుద్విజేమాచ్ఛిష్టానాం సమీపేన్నంప్రకిరే, దద్యాచాంతేషుపిండంతేషుప్రకిరేత్, సార్వవర్ణకమన్నం పృథగుద్ధృతంతదంభసాపరిష్లావ్యదక్షిణాగ్రదర్భేషు, యేగ్నిదగ్ధాశ్శంఖః పితరశ్రీష్టుపి ఇత్యృచముక్త్యా) * అగ్నిదగ్ధేభ్యోఽనగ్నిదగ్ధేభ్యస్సర్వకులప్రసూతమృతేభ్యోయంపిండస్వథానమ్*(ఇతివికీర్య, యేగ్నిదగ్ధాః కులేజాతాయేనగ్నిదగ్ధాః కులేమమ, భూమాదత్తేనపిండేనత్పప్తాంహంతు పరాంగతి (మిత్యగ్నిదగ్ధాశ్చానగ్నిదగ్ధాశ్చమార్జయంతామితీతిలాంబునీనీయాచామేత్) శ్రాద్ధేషువికీరందత్వాయేనాచామేన్తతి భ్రమాత్, పితరస్తస్యతన్తాసంభవంతుచ్ఛిష్టభోజనాః, (పాణిముఖపాదాన్ ప్రక్షాళ్యాచాంతబ్రాహ్మణహస్తేష్వాపోదత్వా యథార్హంతిలయవదర్భాన్ ప్రదాయాపోదద్యాదేమాహస్తశుద్ధిః, అముకగోత్రోఽహ మభివాదయ ఇత్యుక్త్యాభివాద్య అస్తద్గోత్రంవర్ధతామితీగోత్రవృద్ధింవాచయేత్, స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం పితృప్రసాదోఽస్త్వితి ప్రతిబ్రూయుః. 'పాత్రాణిచాలయేచ్ఛాశ్రాద్ధేస్వయంశిష్యాకథవాసుతః, నస్త్రీభిర్నచబాలాభిర్నాసజాత్యాకథంచన, అచాలయిత్వాతత్పత్రం స్వస్తి కుర్వంతియేద్విజాః, నిరాశాఃపితరస్తేషాంశప్తాయాంతియథాగతమితి, దేవపాత్రద్వయంచాలయిత్వా, విశ్వేదేవాస్వస్తితిబ్రూతేత్యుక్త్యా, స్వస్తితిప్రత్యుక్తే విశ్వేషాందేవానాంస్వేనదత్తం శ్రాద్ధమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూతేత్యుపవీతి ప్రత్యేకంయవోదకందద్యాత్, పిత్రాదిపా

త్రాణిచాలయిత్వా పితృపితామహః స్వస్తీతిబ్రూతేత్యుక్త్వా స్వస్తీతి
 ప్రత్యుక్తే పితృపితామహప్రపితామహానాం శర్మణాంగోత్రాణాం వసు
 రుద్రాదిత్యరూపాణాం స్వేనదత్తంశ్రాద్ధమక్షయ్యాదకమస్త్వితిబ్రూతేతి
 నవీతిప్రత్యేకం తిలోదకందద్యాత్, ఏవంమాతామహదీనాం, విష్ణోస్వ
 స్తీతిబ్రూతేత్యుక్త్వాస్వస్తీతిప్రత్యుక్తే విష్ణోస్వేనదత్తం శ్రాద్ధమక్షయ్యా
 దకమస్త్వితి బ్రూతేత్యుపవీతి యవోదకందద్యాత్, ప్రథమమర్ఘ్యపా
 త్రం వివృత్య, ఉపవీతి ద్విజేభ్యోముఖవాసతాంబూలాదిదద్యాత్.
 'పితౄణాంవల్లభంయస్తాద్ధరీందోశ్చశివస్యచ, రజతంపాహినస్తస్తాద్ధుః
 ఖసంసారసాగరాత్,' ఇత్యుపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధసాద్ధుణ్యా
 ర్థం దక్షిణాః పాంతు, ఇతి దక్షిణాందత్వా, పాంతు దక్షిణాఇతిప్రతి
 బ్రూయుః దత్వాతుదక్షిణాంశక్త్యా స్వథాకారముదాహరేత్, తాన్
 పాదాభ్యంగప్రియోక్తిభిః పరితోష్య; స్వథాంవాచయిష్యేస్వాహం
 వాచయిష్యే ఇత్యుక్త్వావాచ్యతామిత్యనుజ్ఞాతః, థామం తెవిశ్వమిత్యు
 చఘుక్త్వాస్వథాస్సంపద్యంతామితి భూమాజలంసింహేత్, సంపద్య
 తాంస్వథా ఇతిప్రతివచనం, విశ్వేదేవాఃప్రియంతా మితి హస్త
 యోర్జలందద్యాత్, ప్రియంతాంవిశ్వేదేవా ఇతిప్రతిబ్రూయుః, పితృ
 పితామహప్రపితామహశ్చ ప్రియంతాంప్రియంతాంప్రపితామహపితా
 మహపితరః, ఏవంమాతామహదీనాం విష్ణుఃప్రియంతాం ప్రియంతాం
 విష్ణుః, తతఃకర్తవ్యంపూర్ణతాం వాచయిత్వా, ఉపవీత్యా, ఒంస్వధో
 చ్యతామితి విసృజేత్, దర్భస్పర్శనోద్ధాపయేత్ ఓం స్వధేతిప్ర
 త్యూచుః, అస్తుస్వధోచ్యతామితివా విసృజేత్, అస్తుస్వధేతి
 ప్రత్యూచుః, వాజేవాజే వసిష్టోవాజినశ్రిష్టుజేతామృచముక్త్వా,
 ఉత్తిష్ఠతపితరోవిశ్వేదేవై సుహవిష్టునాసహేతిచ విసర్జనమేకే, తన్నా
 స్తద్ధృహ్యోక్తం. నిర్వాపణ దేశం సమృజ్యస్వస్తీత్యక్షతాన్ప్రాప్య. శాం
 తిరస్త్యిత్వాది భిరుదకథారామాసిచ్య) * ఆమావాజస్యప్రసవోజ
 గమ్యాదాద్యావాపృథివీవిశ్వశంభూఆమాగంతాం పిపరామాతరాచా
 మాసోమో అమృతత్వాద్విగమ్యాః, (ఇతి బ్రాహ్మణాత్మిః ప్రదక్షిణే

కృత్య, దక్షిణాభిముఖః ప్రాంజలి స్తిష్ఠత్, దాతారోనోభివర్ధంతాం వేదా
స్సంతతి రేవనః, శ్రద్ధాచనోమావ్యగమద్భువాలదేయంచనోస్తు, అన్నం
చనో బహుభవేదతిథీంశ్చలభేమహి, యాచితారశ్చనస్సంతు మాచ
యాచిష్టకంచ (నేతియాచేత, భోక్తారః ప్రతిపాదంతథా స్త్విత్తుక్త్వా,
దాతారో వోభివర్ధంతా మిత్యాద్యాశిషో బ్రూయుః, నశ్శబ్దస్థానే
వశ్శబ్దః, అతిథీశ్చలభధ్వం మాచయాచధ్వం కంచనేతివిశేషః, కర్తాత
థా స్త్విత్తుక్త్వా, స్వాదుషంసద ఇత్యుచంజవేత్, ఇహైవ స్తంమా
వియోష్టంసరస్యాప్త్యా ఇత్యాశిషోదద్యుః, ఆయుఃప్రజాంధనం విద్వాం
స్సర్గంమోక్షంసుఖానిచ, ప్రయచ్ఛంతుతథారాజ్యప్రీతా నూణాం
పితామహః (ఇతివదేత్ సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంత్వితీ బ్రూయుః) అద్య
మేసఫలంజన్త భవద్వాదాభివందనాత్, అద్య మేవంశఙ్గా స్సర్వేయా
తావోనుగ్రహోద్ధవం, సత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయాయమిద్యశాః,
తల్లైశఙ్గాతం చిత్రేతు విస్తృత్యక్షంతుమర్హథ, వసిష్ఠవామదేవాది
మునిభిస్తుల్యతాంగతాః, పితౄణామనుగృహ్లాంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతం
పదం, అస్యాంతిథాపితు రేతస్త్వి శ్రాద్ధేపిత్రాదీనుద్దేశ్య కృతైరగ్నైక
రణబ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానై స్సేవ్యకృతమేతచ్ఛాభ్యం గయాశ్రాద్ధ
ఫలదమ (స్త్వితిభవంతో బ్రువంత్యితివాచయేత్, తథాప్రతిబ్రూయుః
యస్యస్త్వత్తేత్యాదిజనార్దనాయ సమర్పయాచామేత్. ఉచ్ఛేషణంతు
తత్తిష్ఠేద్యావదిప్రావిసర్జితాః, తతోగృహబలిందద్యాదితి ధర్మోవ్య
వస్థితః శ్రాద్ధేమాచిష్టపాత్రాణినిత్యైవతు నిక్షిపేత్, పున
రుద్వాసయేచ్ఛాద్ది యథాన స్పృశయేత్తథా, బ్రహ్మచారీ భవే
తాంతురజన్యాంబ్రహ్మణైసుహ, దర్శశ్రాద్ధస్యవై పిండ పితౄయజ్ఞస్యచో
భయోః, సమానకాలోయద్యేవ వ్యతిషంగప్రయోగతః, తంత్రేణపితౄ
యజ్ఞస్య శుద్ధిస్సాన్యదుత్తరేహని, ద ర్శేదృశ్యేతచేత్తస్త్వి కేవలంపితౄ
యజ్ఞకం, ద్విజభోజనవర్జంతు కుర్యాత్కాల బలాత్పున రితి.)

అథ సంకల్పశ్రాద్ధవిధిః.

(యద్యేవంకర్తుమశక్త స్సంకల్పశ్రాద్ధం కుర్యాత్. పితృదీక్షాప్రసాదేన) అమావాస్యాన్నశ్రాద్ధం సంకల్పవిధానేనాద్యకరిష్యే, (ఇత్యాది, నచార్ఘ్యదానాగ్నోకరణపిండప్రకరణ గోత్రశేషాస్సృజ్యః, శేషంసమానం.)

ఇతి సంకల్పశ్రాద్ధవిధిః.

అథ శుభకర్తానంతరశ్రాద్ధమ్.

శ్లో 'హంజీబంధాద్వివాహాచ్చ వర్తంవర్తార్థమేవవా, చౌలాత్రిమాసమన్యేభ్య స్సంస్కారేభ్యోద్విమాసకం, నకుర్యాత్పిండనిర్వాపం న దద్యాత్కరకాణిచ, మహాలయే గయాశ్రాద్ధే పిత్రోప్రత్యాఖి కేపిచ, ప్రేతశ్రాద్ధేచసాపిండ్యే పిండాదద్యాత్సదైవహి, కరకాణిచ వై శాఖ్యాం దద్యాదిత్యాహకాశ్యపః, నిషేధఃకరకాణాంతు శ్రాద్ధేవై సోదకుంభక' ఇతి పిండనిషిద్ధేషు సంకల్పశ్రాద్ధమేవ 'యుగాదిషుచ సర్వాసు మన్వాదిషుమఖాసుచ, సంక్రాంతిషుచకర్తవ్యం శ్రాద్ధంపిండ వివర్జితం, నిత్యశ్రాద్ధంసోదకుంభం సంకల్పవిధినాన్వహం,' ఇత్యగ్నోకరణ పాణిహోమవ్యవధౌ.

ఇతి శుభకర్తానంతరశ్రాద్ధమ్.

అథ అగ్నోకరణపాణిహోమవిధిః.

'అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యుః మాసిమాస్యథపార్వణం, కామ్య మాభ్యుదయేప్రమ్యా మేకోద్దిప్తమథాప్తమం, చత్రప్యాద్యేషునాగ్ని నా మగ్నోహోమోవిధీయతే, పిత్ర్యంబ్రాహ్మణహస్తేస్యా దుత్తరేషుచ తృప్షసి, ఆద్యేషుపితృయజ్ఞస్య కల్పసూత్రేతుసూచితః, చరోర్భుక్తస్య శేషేణపిండానగ్నిసమీపతః' అవిధానాదుత్తరేషు పాణావేవేతరేష్య సి, పిండదానంద్విజానాంతు సమీపేభుక్తశేషతః, పిండనిర్వాపణం

కేచిన్నేచ్ఛం త్యస్తి చతుష్టయే, ఇతిపరిశిష్టేత్యాహితాన్ని ర్దర్శేపా
 ణౌహునేదిత్యథాన్నీ త్యాహితాన్నిరద్దేపాణౌజుహోత్యథ పితృయజ్ఞ
 విధానేనత్రిషు చాన్వష్టకాదిషు,సర్వాధానీతుసర్వేషు శ్రాద్ధేషుతుక రే
 హునేత్, అథవావిహితేష్వగ్నౌ కరణేషుచతుర్వధ, దర్శంవినాదక్షి
 ణాగ్నౌ వసిష్ఠ స్తవబ్రవీత్రిషు, సంస్కృత్యాజ్యమయాశ్చేతిహుత్వా
 వ్యాహృతిభిస్తథా, తస్మిన్స్తు ప్రస్తుతంస్తార్థం కర్మకృత్యాపరిత్యజేత్
 ఇతిగృహ్యవిదః. 'ప్రత్యాబ్ధికేపాణిహోమః పరిశిష్టేప్రకీర్తితః, వృద్ధ్యప్త
 కమృతాహేషు సపిండికరణేషుచ,సాణావేవతుహోతవ్య మన్యత్రాగ్నౌ
 విధీయతే' ఇతియమః 'విధురోబ్రహ్మచారీచ విధవాచానువేతకః, అన
 గ్ని కాభవంత్యేతే శ్రాద్ధేహోమః కరేభవేత్ పిత్రోర్యః పంక్తిమూర్ధ
 న్య స్తస్యపాణావనగ్నికః, హుత్వామంత్రవదన్యేషాం తూష్ణింపాత్రేషు
 నిక్షిపేత్, కాత్యాయనోఽబ్రవీదేవ మన్యేదేవక రజగుః, పిత్ర్యివిప్రై
 రనుజ్ఞాతో విశ్వేదేవేషుహుతాయతే, దత్వాశేషం పితృభ్యస్తు పిండార్థం
 నావశేషయేత్, తద్ధుతంప్రక్షిపేదగ్నావిత్సుక్తం స్మృతికారకై' రితి.
 ఇతి అగ్నౌకరణపాణిహోమవిధిః.

అథాష్టకాశ్రాద్ధవిధిః.

(హేమంతశిశిరయోశ్చతుర్ణామపరపక్షాణా మష్టమీ షష్టకా
 ఏకస్యాంవా, సామాఘ్యుష్టమీ త్యేకే, పూర్వేద్యుస్సప్తమ్యాం దర్శవ
 త్పిండపితృయజ్ఞక లేన పితృభ్యోదద్యా వష్టకాకర్తణి పూర్వేద్యుశ్చా
 ధంపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగేణ పితరో దేవతాఽదనకృసరపాయసద్ర
 వ్యైరితి సంకలోఽత్ర విశేషాః,ఽదనంకృసరం పాయసమితిత్రీణిహవీం
 షిశ్రవయేత్, చతుశ్శరావవ్రీహితండులపిష్టైః కృత్వా గృహపక్వా
 పూపాన్వా గృష్ణీయాత్, సముచ్చయమేకే,తలమిశ్రఽదన స్థిలక లేన
 సహపగ్నోనా, కృసరోహవీంప్యాసాద్య, బ్రహ్మణానాచ్ఛాదనాంతే నా
 భ్యర్చ్య, ఇద్ధమాదాయ సర్వభ్యోద్విర్దివ్రవదాయ ప్రాకృతమంత్రే

ణోపస్థానఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఇత్యష్టభిర్న్యూత్వాఉత్తరాసుషటున్య
క్షశిష్టాసు యావత్తీర్వాహోమంమన్యేత తావత్తీర్జ్జుహుయాదన్నపరి
వేషణాదిసంపన్నంపుష్టోద్ధృత్య భక్తశేషాన్నంచరుత్రయేణా పూజై
ర్వాసంమృజ్యపిండాన్ కృత్వా తిలోదకదానాది శ్రాద్ధశేషం సమా
పయేత్.)

ఇతి అష్టకాశ్రాద్ధవిధిః.

అథ అష్టకాహోమః.

(అథశ్లోభూతేష్టకాఃపశునాస్థాలీపాకేనవేత్స్యక్తం పశుపక్షస్యా
నాచారపరాహతత్వాత్, స్థాలీపాకపక్షమాశ్రిత్యప్రయోగః బ్రాహ్మ
ణాన్నిమంత్ర్యి, ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా, అష్టకహోమంకరిష్య ఇతి
సంకల్ప్య, స్థండిలోల్లేఖనాద్యౌపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, చతుషీ ఆజ్యే
న అగ్నిందివారం ఋత్యాదీన్ పృథివ్యాదీన్ భవాదీన్ ప్రజాపతిం చ
ప్రథానదేవతాశ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది తూష్ణింసప్తవారంచతురశ్చతురో
ముష్టీన్నిరుప్యప్రాక్ష్యసహౌవశ్రవయేత్. నాత్రహవిరుద్ధరణ, మాజ్య
భాగౌహుత్వా, అగ్నేనయసుపథారాయే అస్తానితిద్వాభ్యాం,) *గ్రీష్టో
హేమంతఋతవశ్శివానో వర్షాశ్శివా అభయాశ్శరన్నః, సంవత్సరోధిప
తిః ప్రాణదోనోఽహోరాత్రే కృణుతాం దీర్ఘమాయుస్సాన్స్వాహ, శాంతా
పృథివీశివ మంతరిక్షంద్యౌర్నో దేవ్యభయంనో అస్తు, శివాదిశః ప్రది
శఉద్దిశోన ఆపోవిద్యుతః పరిపాంతుసర్వతస్సాన్స్వాహ, అపాంమరీచిః ప్రవ
హంతునోధియోథాతా సముద్రోవహంతుపాపంభూతంభవిష్యదభ
యం విశ్వమస్తుమే బ్రహ్మాదిగుప్తస్వరాక్షరాణిస్సాహ, విశ్వఆదిత్యా
వసవశ్చదేవా రుద్రాగోస్తారోమరుతస్సదంతు, ఉర్జం ప్రహమమృతంపిన్వ
మానః (ప్రజాపతిర్నయిపరమేష్ఠీదదాతుస్సాహ, ప్రజాపతేనత్వదేతా
న్యన్య ఇతి చసప్తాహుతీర్జ్జుహుయాత్, యథాలింగముద్దేశిత్యాగః,
స్విష్టకృదాదిహోమశేషంసమాప్య, బ్రహ్మణైస్సహోపవిశ్య, ఇత్యాద్య

ప్రకాశాద్ధంకరిష్యతి సంకల్ప్య, దర్శనదాచ్ఛాదనాంతముద్భృత్యభోజ
నార్థాదన్నంఘృతేనాక్వా పితృబ్రాహ్మణహస్తేష్వపాదత్వా, దర్భైర్భవ
స్తీర్యతేషు ద్వేద్వేఆహుతిర్హేతుణాహస్తేన వా యదిహస్తేన సవ్యేనా
వదానం సంపాదయేత్, సోమాయపితృమత ఇతిప్రాకృతమంత్రాభ్యాం
జుహుయా, దేవం పితామహమాతామహాద్యర్థేషు, నాత్రమేక్షణప్రహ
రణం. కేచిదేకై కామాహుతిం విగృహ్య జహ్వంత్యతోదీచ్యాస్తేషు
హుతేష్వన్నేషు బ్రాహ్మణైః ప్రాకృతేష్వన్యదన్నం దదాతిత్యాహు
స్తథా న కుర్యాత్, తద్ధృతం పాత్రేషునిధాయనిష్కామ్యాచమ్యా
పవిశేయుః, అథాన్యేషు పరిశిష్టేషు హుతశిష్టం కించిత్కించిత్యాత్రే
షుదద్యుర్న పిండార్థమవశేషయంతే, హుతంపరిశిష్టం హుతశేషంచైకీ
కృత్యభుంజీరన్, అన్నదానాదిసంపన్నవచనాంతే భుక్తశేషాత్సర్వ
వర్గి కమన్నముద్భృత్య పిండాకృత్వావిప్రాంతికేదద్యాత్, అపహతా
ఇత్యుల్లేఖ్యాదినాత్రాగ్నేతమద్యయదంతరిక్షమితి చ శేషం సమానం,
అప్తకాశ్రాద్ధంకర్తు మశక్తోఽప్యనడుహేయవసమాహరేదగ్నినా వాక
క్షముపోషేత్, ఏషామేవాప్తకేతినత్వేవానప్తకస్యాదిత్యుక్తం.)

ఇతి అప్తకాహోమః.

అథ అన్వప్తక్యమ్.

అప రేద్యుర్న వమ్యామనప్తక్యం పిండపితృయజ్ఞకల్పేన, అత్ర
విశేషాః, బ్రాహ్మణాన్నిమంత్ర్యప్రాతర్హుత్వా దక్షిణాప్రవణదేశేగృహ్య
గ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, పరిశ్రిత్యోత్తరతః పరిశ్రితస్యద్వారంకృత్వాఽన్వప్త
క్యశ్రాద్ధంపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషం గేణేత్యాదికరిష్య ఇత్యుక్తాన్ని ముపస
మాధాయసమూలైర్దర్భైర్ప్రదక్షిణందక్షిణాపవర్గం దక్షిణాగ్రైః
ప్రాగగ్రైశ్చాకంపయంత్రీయం పరిస్తీర్యపంచహవీంషిశ్రవయేత్,
ఓదనంకృసరంపాయసందధిమంథాన్తధుమంథానీతి, దధిమిశ్రాస్సక్తవో
దధిమంథాస్తథా మధుమంథాస్సంశ్రప్యమాణా ఓదనాగ్రసరజలము

ధృత్యనిదధ్యా 'హోదనాగ్రసరంస్తాహు రాచామంహిమనీషిణ' ఇత్యుక్తం, ఇతిప్రణీయా, దర్వాగతిప్రణీతా, స్థేనలేఖాత్రయందక్షిణాపవర్గముల్లిఖేత, అభ్యుక్ష్య, సకృదాచ్చిన్నత్రయేణాస్తీర్యహవీంష్యుద్వాస్య, దక్షిణతలంజనాభ్యంజనాదీనిమాత్రాద్యర్థమపిపుథక్కల్పయేదేతదంతం కృత్వా, శ్రాద్ధంసంకల్ప్యపితృవర్గం నిర్దిశ్య, మాతృవర్గమత్ర పుథక్ నిర్దిశేత్, మాతృపితామహిప్రపితామహీనాం సత్యదాయజ్ఞదాలక్ష్మీదానాం గోత్రాణాం రూపాణాం సపత్నీకమాతామహేత్యాది వర్గత్రయమాత్రాన్వష్టకాం తథా వృద్ధిహేతుశ్రాద్ధంమృతేతహని, 'మహాలయంగయాశ్రాద్ధం సోదకుంభం సపిండనం, ప్రేతశ్రాద్ధంతథాచోక్త్వాస్త్రీణాంనాస్తీ పుథక్క్రియా, అష్టకాసుచవృద్ధాచ గయాయాంచమృతేతహని. మాతుశ్శాస్త్రం పుథక్కుర్యాదన్యత్రపతిసాసహ, కృతేపితృత్వసాపిండ్యే మాతృశ్రాద్ధం పుథక్విధౌ, పితామహ్యదిభిసాస్థం మాతుశ్శాస్త్రం సమాచరేదిత్యుక్తం మాత్రాద్యర్థ్యపాత్రేషు తిలావపనమంత్రే పితృనిత్యేచంబ్రాయాత్, నమాత్యంఇత్యాద్యాహేత్, ఆచ్ఛాదనదానాంతే, ఇథ్థాథానాదిమధుమంథవర్జమన్నచతుష్టయా న్నేక్షణేనద్విర్దివ్రవదాయైకకృత్య పిండపితృయజ్ఞమంత్రాభ్యాం వపనంజుహుయాత్, కేచిత్సప్తమిశ్రాద్ధవదుదీరతా మిత్యష్టాహుతీర్జుహ్వత్యన్నదానాదిషు సర్వత్రమాత్రాదిశబ్దమూహేత్, సంవన్నంపుష్ట్యా, ఉద్ధృత్యభుక్తశేషాన్నం పంచభిశ్చరుభి రేకీకృత్య నవపిండాకృత్వా పూర్వస్యాం లేఖాయాం పితృభ్యోమధ్యమాయాం మాతృభ్యోవశ్చిమాయాం మాతామహేభ్యోదద్యా దుపరితిలాంబు నిసీయ మాతృపిండే సురామాచామమిత్యధిక మపనయేత్సురాస్థానే పయోవామంత్రాదీనాం ద్విత్యేబహుత్వేవా, గౌతమః. 'అన్వష్టక్యేగయాశ్రాద్ధే వృద్ధాతీర్థే మహాలయే, పుథక్తాతృంతృముద్దిశ్య బ్రాహ్మణోషుయథాక్రమం, భోజయిత్యాతుమాతృణాం పిండమేకంసముత్సృజేత్' ఇతి. పిండదానాదిషు సర్వత్రోహా ఏతద్వాం మాతరౌ సత్యదేయజ్ఞదేగోత్రేరూపేయేచయువా మత్రానితీతివృత్తికృత్, యేచయువాభ్యాం మాతరో

యేచయువామత్రాన్వితీవా, యాశ్చయువామితి జయతోద్వయోర
 ప్యేకం నామచేద్ద్వివచనాంతం నామకుర్వన్నావృత్తిర్భూత్యై, ఏత
 ద్యుష్టభ్యంమాతర స్సత్యయజ్ఞలక్ష్మీదా గోత్రారూపాయేచ యష్టా
 నిత్యేవం పితామహ్యాదిష్వసు మంత్రణోపస్థానప్రవహణానిస ర్వేషాం
 యుగపదనూహేన, అభ్యంజనాదిషు యథార్హమూహే అభ్యంజే
 థామభ్యజ్ఞేధ్యమితి ఏవమంజాథామాజ్ఞే ధ్యమిత్యనూహేన దశామం
 త్రావృత్త్యా తథామధ్యమపిండత్రయగ్రహణంపత్తిప్రాశనంచపిండని
 రాప్రణం పృథగితవస్తిష్ఠః. పాత్రాణ్యుత్ప్ర్యజ్యశ్రాద్ధశేషంసమాపయేత్,
 ఏవంద్విపితృకోదర్శాది ఘాహాకుర్యాత్, పితరోయదిచేత్పుత్రః క్షేత్ర
 జోవాపివృత్తకః, విప్రయోససన్నివేశ్యైవ భోజయేచ్ఛాద్ధకర్తృణి,
 ఏకపిండంనివేశ్యైవద్వాభ్యాంతు ఏత్రయజ్ఞవేదితి ప్రజాపతేః యదిద్విపి
 తాస్యాదేతైకస్త్రిన్విండే ద్ద్వాద్యపుపలక్షయేత్వాప్రస్తుంబః, దత్తైరనేత
 రేషాంపుత్రత్యేన' పరిగృహీతస్యకథా నిషిద్ధత్వాద్దత్తపుత్రః పూర్వం
 జనకస్యపార్వణేన పశ్చాత్పూరితగృహీతు ర్కోద్దిష్టేనతస్యోభయత్ర రిక్త
 గోత్రయోరనపాయశ్చ విజ్ఞానేశ్వరేణ నిరూపతః, 'మాతామహస్తు
 దత్తస్య దాహిత్రఃపితరావృభౌ, స్వపితావిధవాయాస్తు ఏవమన్వష్టకం
 స్మృతం'మాఘ్యాంసర్వంనామశ్రాద్ధం నభస్యకృష్ణపక్షేష్టకాకర్తృతత్ప్ర
 మ్యాదిత్రిష్టవాసుకుర్యాదేకస్త్రిన్వాన్వష్టక్యవిధానేనపార్వణేనేత్యేకే,
 మాసిశ్రాద్ధంప్రతిమాసం కృష్ణపక్షేకుత్రచిద్దినే యుగ్దేహివాన్వష్ట
 క్యవిధానేన ఆత్రమాతుఃపృథగ్గర్హమమాయామేతత్త్రియేతచేత్పార్వ
 ణస్యైతస్య వికల్పసామ్యంచేత్తత్రక్రియేతో భయమపితేనైవ నిధ్యతి.

ఇతి అన్వష్టక్యమ్.

అథ శ్రాద్ధే భోజనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధేభోజనీయా బ్రాహ్మణాపరీక్షేత పూర్వమేవని
 మంత్రణాత్ముచీనా శ్రుతశీలవృత్తసంపన్నా ఏకేనవాయుక్తా

బ్రహ్మవిదోయోనియోగోత్రమంత్రాంతేవాస్యసంబద్ధాన్యూనస్థనిరాణ
వాన్యూనాతిరిక్తాంగామాతృతఃపితృతశ్చవిఖ్యాతత్రిపురుషాకృష్టా
పస్తారాదిపాపరోగైరదుష్టా, యతీ బ్రహ్మచారిణస్సాధూవా,
'యోవైయతీననాదృత్యభోజయేదితరాద్విజా, జానన్నేవసతోగ్రామే
కవ్యందద్యాచ్చరాక్షసా. అలాభేసతిభిక్షూణాం భోజయేద్బ్రహ్మచారి
ణః, తదలాభేవ్యుదాసీనం గృహస్థమపిభోజయేత్ వేదవిద్యావ్రతస్నా
తశ్చోత్రియాన్వేదపారగా, స్వధర్మనిరతాశాంతాక్రియావంతస్తప
స్వినుః, తేభ్యోహవ్యంచకవ్యంచ ప్రసన్నేభ్యః ప్రదీయతే,' ఇతియమః
'ఏకైకమపివిద్వాంసుందైవే పిత్ర్యేఽపిభోజయేత్, పుష్కలం ఫలమా
హ్నితినామంత్రజ్ఞా బహూనపి' ఇతియమః 'సంతానస్యావ్యచీచ్యదో
వేదాధ్యాప్యధర్మరస్యచ, అసాంకర్యంచయోనేశ్చ ప్రవర్షిజ్ఞతాకులం,
పంచలక్షణమేతద్ధిహారిత స్త్వబ్రవీన్తునిః, ధర్మేశాధిగమోవేదవేదాంగా
నాంస్మృతేరపి, అధ్యాత్మవిత్త్వవిజ్ఞానం వేదశాస్త్రాద్యనుస్మృతిః, షడ్వి
ధంక్రతయేతత్తు మనుస్సాన్వయంభువోఽబ్రవీత్, బ్రహ్మణ్యతాదైవ పితృ
భక్తతాసమతాతథా, సామ్యతాచపరేమాంతు వ్యసనేచోపతాపితా,
అనసూయానుద్ధతత్వమపారుష్యమమిత్రతా, ప్రియవాక్యప్రవక్తృత్వం
కృతజ్ఞత్వంశరణ్యతా, ప్రశాంతశ్చేతివైశీలం త్రయోదశవిధంస్మృతం,
క్షమాదయాదమోదాన మహింసాగురుపూజనం, శౌచంస్నానంజపో
హోమ స్తపస్సాన్విధ్యానవవచ, సత్యంవచశ్చసంతోషో దృఢవ్రతత్వ
మేవచ, ఉపవ్రతత్యమితిచ వృత్తంషోడశశాస్తృతం.' ఇత్యేతేపంక్తిపా
వనాశ్చభవంతి. 'త్రినాచికేతత్రిమధుక్త్రిసుపర్ణష్టడంగవిత్, 'ఉద్ధర్ష
రేతారుద్రజాపీ జ్యేష్ఠసామాత్రిశీర్షగః, ఋతుకాలాభిగామీచ తత్త్వ
విత్సమపాశ్చయే. శిశురప్యగ్నిహోత్రీచ బ్రాహ్మోధాయాస్సుతా
పతిః, కూకుదశ్చసహస్రస్య దాతావేదార్థవాచకః, బహ్మృచస్సామ
గచ్ఛేవ యజుర్వేదవిదేవచ, అధర్వశిరనిఽధ్యేతా చతుర్వేదవిదేవచ,
ధర్మనిష్ఠాస్తపానిష్ఠా శ్శ్చుతిస్త్పృతిపురాణవిత్, మంత్రబ్రాహ్మణవిచ్చైతే
విజ్ఞేయాఃపంక్తిపావనాః,' పిత్రధేబహ్మృచం పితామహార్థయాజుషం,

ప్రపితామహార్థేనామగం, యద్యేకంభోజయేత్ ఛందోగమృచాంబ
హ్వోచో యజాంషినామానీతితృతీయం, తత్రవిద్యతఇతి యద్యధర్వా
ణమనంతమక్షయంఫలమితి శ్రుతిః, అలాభేశ్శ్రీతియ్యా సర్వేష్యితి
ముఖ్యకల్పః, త్రివిధాబాంధవాయోనిసంబంధాస్సపిండాగోత్రసంబం
ధాఋత్విగ్యాజ్యశిష్యోపాధ్యాయమంత్రసంబంధాః, 'అనుకల్పస్త్వయం
జ్ఞేయం సదాసద్భిరనుష్ఠితః, మాతామహంమాతులంచ స్వస్తీయంశ్వ
శురంగురుం, దౌహిత్రంవిట్పతింబంధు మృత్విగ్యాజ్యశ్చ భోజయేత్,
సంబంధినస్తథాసర్వాః దరిద్రాపార్శ్వవర్తినః, నాతిక్రమేద్గుణవతో
ఽతిక్రమ్యతుప్రజేదధః, మిత్రంచబంధుమగుణం దరిద్రంవాప్యయాచకం,
దూరస్థమేకసదనే వర్తమానంచయాచకం, నిర్ధనంచాప్యనింద్యంతు
భోజయేన్నత్యజేత్స్వకాః, ఋత్విగ్యాజ్యసపిండాంశ్చ శిష్యందైవేని
యోజయేత్' ఇతి తృతీయః, కల్పః, 'ప్రభుఃప్రథమకస్యయోనుకల్పేన
వర్తతే, ససాంపరాయకింతస్య దుర్జతేర్విద్యతే ఫల'మితి.

ఇతి శ్రాద్ధే భోజనీయబ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధే వర్జనీయబ్రాహ్మణాః.

అథ వర్జనీయాః—'పాండురోగీగండమాలీయక్షీకుష్ఠీభగంధరీ,
ఉన్మాదీమధుమేహీ చ శ్వాసకాసీమహోదరీ, మేహ్యాశ్చ రీత్యపస్తారీ త్వ
గ్రోగీదీర్ఘరోగవాః, అంధాఃకాణాశ్చ బధిరా మూకఖర్వాటుపంగవః,
కుబ్జాన్యూనాతిరిక్తాంగాష్టండాకుండాశ్చగోళకాః, పానర్భవోవక్త్రీచ
కునశ్శిశ్యావదన్తకః, భృతకాథ్యావకోఽధ్యేతా కుండాశీవృషలీపతిః,
ఉక్తకర్తపరిత్యాగీ నిందితస్సనిషేవకః, తత్సుతః పిశునః స్తేనో బ్రహ్మహ
గురుతల్పగః, మిత్రద్రుక్పరివృత్తిశ్చ పరివేత్తాఽభిశస్తకః, బ్రహ్మద్విట్పుసు
రావశ్చ నాస్తికాః పతితాశ్చయే, పరపూర్వాపతిశ్చైవ కన్యాదూషిత

వార్ధుషీః, చికిత్సకా దేవలకాః పశువిక్రయిణశ్చయే, మానకూటస్తు
 లాకూటః కితవోగ్రామయాజకాః, వృషభీఫేనవీతాశ్చశ్రేణియా
 జికయాజకాః, నక్షత్రజీవినసోమవిక్రయీ పణ్యవిక్రయీ, దంత
 పూజాశ్చయేవిప్రా గ్రామకృత్యకరాశ్చయే, ప్రేష్యగ్రామస్య
 రాజ్ఞశ్చ ప్రతిరోధాగురోరపి, త్యక్తాగ్నిః పశుపాలశ్చ వేదంచాధీత్య
 విస్తృతః, నానాజాతిజనానాంతు మధ్యవర్తీ చ గాయకః, శూద్ర
 శిష్యో గురుశ్చైవ పుత్రాచార్యశ్చ దుష్టవాన్, ఆకారణం పరిత్యక్త
 గురువః పితరౌతథా, బ్రాహ్మణాన్వైశ్చ సంబంధై స్సంయోగైః పతితై
 ర్గతైః, సముద్రయామీగరదోవనగ్రామాదిదాహకః, త్రైలికః కూట
 కాచైశ్చతథా(వంది)పిత్రావివాదకృత్, మధ్యపఃకేకరాక్షశ్చ డాంబికో
 రసవిక్రయీ, గృహేచోపపతిర్యస్యాశరకృష్ణమషస్తథా, ఆయుధానాం
 తథాకర్తృ తేహంవిక్రయిణస్తథా, వృత్త్యర్థంయాచకోనిత్య మున్నత్తో
 వేదనిందకః, పక్షీణాందూషకోనిత్యం హస్తీగోష్టౌశ్వదూషకః, యు
 ధాచార్య సూనితవృత్తి రర్భకృత్వ్యక్షరోవకః, ప్రోతసాం భేదకశ్చాపి
 తేహంచావరణే రతః, చక్రీచశ్యేనజీవీచ హింస్రస్సద్భిశ్చ నిందితః,
 కృషిశిల్పాదిజీవీచ ప్రేతనిర్యాతకస్తథా, సమయానాంచభేత్తారః ప్రథా
 నేయేచబాధకాః, ఇష్టప్రచ్ఛధుహర్తాచ మానకృచ్ఛకుశీలవః, అజావికా
 మాహిషికా గణకః సర్వవిక్రయీ, కూటసాక్షీచవీరఘ్నో గురుఘ్నుః
 పితృదూషకః, వృద్ధాశ్చామీకదర్యశ్చ త్యక్తాత్మా దారుదూషకః,
 పరస్యదూషకాయేచ పరస్యస్యాపహారకాః, ఆరూఢపతితా వ్రాత్యా
 స్వధర్మత్యాగినశ్చయే, చతురాశ్రమబాహ్యశ్చ సర్వేతేపంక్తిదూష
 కాః, శ్రాద్ధాహ్నగుణయోగేఽపి నై తేభోజ్యః కథంచన, దేవార్చనపరో
 విప్రో విత్తార్థివత్సరత్రయం, సవై దేవలకోనామహవ్యకవ్యేషుగర్హితః,
 కీర్తితస్తుయథాన్యాయంహవ్యకవ్యేద్విజోత్తమః, కథంచిదప్యతిక్రామన్
 పాపస్సూకరతాంవ్రజేత్, కేతనం కారయిత్వాతునివారయతియోద్విజః,
 బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతిశూద్రయోనౌచజాయతే. ఇతిమనుః, ఆమం
 త్రితస్తుయోవిప్రో భోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి, నరకాణాంశతంగత్వాచండా

లేష్వభిజాయతే, అనింద్యామంత్రణేచైవ నింద్యంత్యక్త్యానదోషభాక్, అమంత్రితశ్చిరంనైవకుర్యాద్విప్రఃకదాచన, దేవతానాంపితౄణాంచ భోక్తురన్నస్యచైవహి, చిరకాలీభవేద్దోషీషచ్యతేనరకాగ్నినా, నిమంత్రితస్తుయఃపూర్వం దరిద్రేణతుతాదృశః, ఆధ్యేనకేనచిత్పశ్చాత్పూర్వం త్యక్త్యానదూష్యతి, ఆధ్యస్వయంపరిత్యక్తౌ రారవంనరకంప్రజేత్. శ్రాద్ధపంక్తౌ తు భుంజానో బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణం స్పృశేత్, తదన్నమత్యజ్భుక్త్వా గాయత్ర్యప్రశతంజపేత్, ఉచ్ఛిష్టలేపసంస్పర్శే ప్రతౌ భ్యాన్యేనవారిణా, భోజనాంతేనరస్నాత్వాగాయత్రీంత్రిశతంజపేత్, ఇతిశంఖః 'ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్టసంస్పర్శే స్పష్టంపాత్రంవిసృజ్యచ, సర్వాన్నం పూర్వవత్క్షిప్త్వా భోజయేత్తుద్విజోత్తమాః.' ఇతివ్యాసః 'నిమంత్రితస్యవిప్రస్య భోజనం ముఖనిస్సృతం, తతోనలంసమాధాయ సర్పిషా చరుణాపివా, ప్రాణాదపంచభిర్మంత్రైః హునేద్వ్యాత్రింశసంఖ్యయా,' ఇతి కాత్యాయనః. 'నిమంత్రితస్తుయశ్శ్రాద్ధే నశ్యేద్వావ్యాధిపీడితః, వమేద్వాభోజనేప్రాప్తే ద్విజమన్యంతః భోజయేత్, విధ్యుక్తేహద్విజాలాభేహునేదితి యమోబ్రవీత్' ఇతి

ఇతి శ్రాద్ధే వర్జనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధస్వరూపం - తద్యేదాః - కాలకర్తృదయః.

'శ్రాద్ధస్వరూపతద్యేదాః కాలకర్తృదయః దేవతాః, విధిశ్చప్రతిషేధశ్చ వక్ష్యంతే నియమైస్సహ పితౄన్వాత్మ్యాం తస్మద్విశ్వయదోభజ్యం శ్రద్ధయాసహ, దీయతేస్వర్గమామంవా దేశేకాలే యథావిధి, పాత్రభూతాయ విప్రాయ తచ్చాగ్నిధం పరికీర్తితం, హోమశ్చ పిండదానంచ తథాబ్రాహ్మణభోజనం, త్రితయం యత్ర తచ్చాగ్నిధ మన్యత్రత్యోపచారికం, తర్పణాదావితిప్రాహ దేవస్వామీతి భాష్యకృత్, కృష్ణపక్షోష్ఠకాదర్శో వృద్ధిరాదిత్యసంక్రమః, సూర్యచంద్రగ్రహాపాతః శ్రాద్ధచ్ఛాచగజచ్ఛవిః, మృతిర్విప్రద్రవ్యసంపత్కాలాస్తీభ్యాదిపంచకం.'

‘శ్రాద్ధంద్వివిధముద్దిష్ట మేకోద్దిష్టంతు పార్వణం, ప్రకృతిర్వికృతి శ్చేతి భేదాదపిచద్విధా, ఏకముద్దిశ్యయచ్చార్ధ మేకోద్దిష్టం ప్రకీర్తితం, త్రిసుద్దిశ్యతు యచ్చార్ధం తత్పార్వణ ముదాహృతం, ప్రకృతిః పార్వణశ్రాద్ధం వికృతిశ్చసపిండినం, ఏకోద్దిష్టంత్రిథాప్రోక్తం నవమిశ్రం పురాణకం, దశాహశ్చౌచపర్యంతం శ్రాద్ధంతునవసంజ్ఞకం, ఊర్ధ్వంసపిండినాదగ్వాఙ్మివమిశ్రంతుమాసికం, సపిండికరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్ర ప్రదీయతే, పితురాద్యాబ్ధికాదౌతు తత్పురాణం ప్రకీర్తితం, నిత్యం వైమిత్తికంకామ్యంశ్రాద్ధ ముక్తం పునశ్చిథా, మృతాహే ౭హరహ శ్చార్ధం దర్శశ్రాద్ధం మహాలయం, మాఘ్యావర్షంతథామాసి శ్రాద్ధం చాపి తథాష్టకాః, తన్నిత్యముదితంసద్భి ర్నిత్యవత్తద్విధానతః, ప్రేత శ్రాద్ధం స పిండింతం సంక్రాంతిగ్రహణేషు చ, సంవత్సరోదకుంభం చ వృద్ధిశ్రాద్ధం నిమిత్తకం, తిథ్యాదిపంచకం శ్రాద్ధం మన్వాదిషు యుగాదిషు, ఆలభ్యేషుచ యోగేషు తత్కామ్యం సముదాహృతం, వర్గద్వయం సముద్దిశ్య శ్రాద్ధమాద్యంత దైవికం, కుర్యాత్పార్వణమార్గేణ నోచేద్దోషో మహాభవేత్, పితుర్హతామహస్యాపి వర్గద్వయమిదం స్మృతం, నవత్తికం భవేదేత ద్దర్శాదిషు యథోదితం, పితరోయత్ర పూజ్యంతే తత్రమాతామహాఽపి, అవిశేషేణకర్తవ్యం విశేషాన్నరకం వ్రజేత్, ప్రేతశ్రాద్ధంసపిండింతం పితుఃప్రత్యాబ్ధికంవినా, క్వచిన్నాతుః పృథగ్వర్గ మన్వప్త క్షేతదీరితం, పితాపితామహశ్చైవ తథైవప్రపితామహాః, మాతాపితామహీచాపి తదైవప్రపితామహీ, మాతామహస్తత్పితాచమాతుశ్చ ప్రపితామహాః, త్రయస్త్రయ స్సముదితా వర్గాస్తేషాం యథాక్రమం’

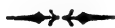
ఇతి శ్రాద్ధస్వరూపం - తద్యేదాః - కాలకర్తృదయః.

అథ విశ్వేదేవాః.

‘విశ్వేదేవాస్తస్మతాఆదావంతేవిష్ణు స్తథాస్తస్మతః, పురూరవార్ద్ధివౌకాలకామాసత్యవసూఅపి, ధూర్విలోచననామానౌ క్రతుదక్షౌ చతేదశ, విశ్వేదేవగణాః పంచయుక్తౌశ్రాద్ధవిశేషతః, పురూరవా

ద్వివారాధే పార్యణే సముదాహృతా, నాందీశ్రాధే సత్యవసూ కాల
కామా సపిండనే, ఇష్టిశ్రాధే క్రతుర్దక్షః కామ్యేతుధురిలోచనా, ప్రేత
శ్రాధం సోదకుంభం నిత్యశ్రాధ మదైవికం, ఏకోద్దిష్టం పురాణం తు
సదైవమితచస్సృతం, ప్రమితపితృకకుర్యా చ్ఛృద్ధం దర్శాదిచో
దితం, నజీవపితృకకుర్యా ద్యదిమాతా మృతర్భవేత్, తస్మై దాహాది
సకలం కుర్యాన్నాన్యస్యకస్యచిత్, పిత్రేష్ట్యాపితృయజ్ఞేచవృద్ధామాతృ
మృతేహని, విప్రసూనదితీర్థేషు సోఽపిశ్రాధం ప్రకల్పయేత్, మహాన
దీషు సర్వాసు తిర్థేష్వేవగయాంవినా, జీవత్పితౄక కుర్వీత శ్రాధం పా
ర్వణధర్మతః, యేభ్య ఏవ పితౄకుర్యా తానేవోద్దిశ్య పార్వణం,

ఇతి విశ్వేశేవాః.

అథ తిథినిర్ణయః.

‘నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం శ్రాధం వత్సేయ భాక్రమం, యస్మిన్ద్వినే
మృతతిథి స్సాయాహ్నేవాపరాహ్ణికే, తస్మిన్ ప్రత్యాబ్ధికం కార్యం
యదిస్యాత్తుదినద్వయే, అపరాహ్ణేయదానల్ప తత్రస్యాదుభయత్రతు,
తుల్యాచేదుభయత్రాపి పూర్వంస్యా న్నోధతన్వయోః, పూర్వస్యాం
త్రిముహూర్తాయా మస్త్రగాయాంనచేత్పరా, తస్యాం ప్రత్యాబ్ధికం శ్రాధ
మాసికంచతథాభవేత్, మన్వాదీనాం యుగాదినాం దర్శస్యచతితైవచ,
అప్యకానాంచ సర్వేషాం తత్పుర్వేహ్నిపః హ్నితు, సప్తమీనవమీ
శ్రాధే తయోర్నైతద్వినిర్ణయః, అపరాహ్ణేతయోర్వాప్తి స్సాన్య
ద్వానస్యాదథాపివా, యోగశ్రాధేచనక్షత్రే కరణేతిథివద్భవేత్, అల
భ్యయోగేసంక్రాంత గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః, చోదితేపుణ్యకా
లేతు నాపరాహ్ణాదినిర్ణయః’

‘వృద్ధేపితరి సన్యస్తే తాతేచపతితసతి, యేభ్య ఏవపితౄద్యాత్తే
భ్యోదద్యాత్స్వయంసుతః,’ ఇతిమనుః, ‘పాపండాదిహతేతాతే పతితే
సంగవర్జితే, పుత్రక్రమీచ్ఛమృతేదేయం యేభ్య ఏవదదాత్స్వసా’ ఇతి
యాజ్ఞ్యవల్క్యః, పుత్రతస్తస్య పిత్రాదిభ్య ఏవకుర్యదితి, సంగవర్జిత

స్పన్యాసీ, ఆసౌసన్యాసాత్పురస్వం యేభ్యవవపిత్రాదిభ్యః కరోతితత్పు
త్రోపిసన్యాసాత్పురం పాతిత్యాత్పురంతేభ్యవవ పిత్రాదిభ్యోదర్శశ్రాద్ధం
తర్పణంచకుర్యాత్, డీవతి పితామహే పితర్యుపరతేడీవంతమతిక్రమ్య
తత్పరభావిభిస్సహకుర్యాత్.'

ఇతి తిథినిర్ణయః.

అథ యతివిషయః.

సన్యస్తేమృతేయతినస్కారవిధినా సంస్కృత్య, ఏకాదశేహ్ని
నారాయణబలింసత్వాద్వాదశేహ్ని పార్వణశ్రాద్ధం పిత్రాదీకృతినేవసం
బంధనామగోత్రాదిభిరుద్దిశ్యకుర్యాత్, తథా 'దర్శపత్యాబ్జికాదిషు'
చేతివిజ్ఞానేశ్వరః, 'చతుర్థమాశ్రమంగచ్ఛే ద్భృష్టావిద్యాపరాయణః,
ఏకదండీత్రిదండీవా సర్వసంగవివర్జితః, ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే యద్వా
తుద్వాదశేహ్ని, పార్వణేనవిధానేన శ్రాద్ధంకుర్యాత్తదౌరసః, ప్రత్య
బ్బందార్కికంశ్రాద్ధం తీర్థక్షేపమహాలయే, సంబంధనామగోత్రేణ శ్రాద్ధ
కాలేతు నిత్యశః' ఇతివాసః.

ఇతి యతివిషయః.

అథ పతితానాంమరణే.

జౌద్ధార్వతచారావక హైతుకకాపాలికాదయ అనాశ్రమరతాః
కులటాభర్తృఘ్నః కామగా గర్భద్యేషవేదబాహ్యబ్రహ్మదండాహ
తాః పాపండామహాపాతకీనశ్చైతేపతితా శ్చౌర్ధ్వదైహికక్రియానర్హా
స్తేహం పుత్రస్తాకపరిత్యజ్యతదూర్ధ్వ భావినాంశ్రాద్ధానికుర్యుః, యది
తేషామార్ధ్వదైహికశ్రాద్ధాని కుర్యు ర్నోపతిష్ఠతి తత్సర్వమంతరిక్షే
వినశ్యతి, పతితానాంనదాహసాన్యన్నాం తేష్టైర్నాస్థిసంచయః, నచా
శ్రుపాతఃపిండోవాకార్యం, శ్రాద్ధాదికంక్వచిత్, 'ఏతానిపతితానాంతు
యఃకరోతివిమోహితః, తత్తత్కృచ్ఛద్వియేనైవతస్య శుద్ధిర్నచాన్యథే'
తిమనుః. మహాసాంతపనా చ్చుద్ధిర్జ్ఞానాత్తత్తం విశోధనమితిత్రికాండి
మండనః. 'హేతుర్నామనదిర్దేశ్యమహాపాతకపోషిణః, ఆవాహనాది
కార్యేషు కింతుతత్పరభావినాం, పితామహపురోగాణాం త్రయాణాం

నామనిర్దిశేత్, మాసపక్షతిథిస్పృష్టోయోయస్మిన్ మ్రియతేహని, ప్రత్య
బ్ధంతతథాభూతం క్షయాహంతస్యతం విదు'రితిపరాశరః, 'చాంద్రస్య
చాపి సారస్య మాసయోగ్యోగఉత్తమః, అసంభవేచాంద్రమాసః
ప్రశస్తేహితుతత్తిథౌ, పిత్రేః ప్రత్యాబ్ధికంశ్రాద్ధం విదద్యా దౌరస
స్సుతః, పితృవ్యాదేరపుత్రస్య చాత్మపత్న్యాస్సుతస్య చ, తథామా
తృసవత్తీనా మగ్రజన్యానుజస్యచ, తథామాతామహస్యాపి ధనహారి
భవేద్యధి, రిక్తినిశ్చతథారిక్తి గ్రాహీవత్తస్య యస్యయః, జనకస్యచభర్తు
స్త్రీ పిత్రాదేరవ్యపుత్రిణః, పండితాజ్ఞానినోమూర్ఖాః శ్రీయోథబ్రహ్మచా
రిణః, మృతాహంసమతీక్రమ్య చండాలఃకోటిజన్మసు, అన్యేహంపుత్ర
హీనానాం మృతాహం త్వీచ్ఛయాచ రేత్'.

ఇతి పతితానాంమరణే.

అథ కారుణ్యవిషయాః.

'పిత్రోరప్యోరసస్త్రీచ భర్తుర్తామహస్యచ, దత్తకోవిజినో
జ్యేష్ఠభ్రాతృర్దశ్శమృతస్యచ, ఆద్యగర్భజవవాత్ర జ్యేష్ఠోభ్రాతానపూ
ర్వజః, ప్రేతపక్షమృతానాంచ యతర్దరాగ్నికేష్వపి, పార్వణేనపితృవ్యా
దేస్తేవకోద్దిష్టవిధానతిః, సపిండికరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్రప్రదీయతే,
భ్రాతృభగినైపుత్రాయ స్వామినే మాతులాయ చ, మిత్రాయగురవే
శ్రాద్ధమేకోద్దిష్టం నపార్వణం, ప్రత్యబ్ధంపార్వణేనైవ విధినాక్షేత్రశ్చౌ
రసౌ, కుర్యాతామితరేకుర్యురేకోద్దిష్టంసుతాద'శేతి పిత్రోరపిప్రత్యా
బ్ధికమేకోద్దిష్టవిధానేనేతియాజ్ఞవల్క్యః, తద్దాజననేయినా మేవనాన్య
మాం, 'బహుస్త్పతివిరుద్ధత్వాచ్చిష్టై రతద్విగర్హితం, పితృవ్యపితృవత్తీ
నాం భార్యాయాశ్చగురోరపి, పార్వణేనసుమంతస్తు ప్రాహప్రత్యాబ్ధికే
విధిం, పుష్పవత్స్వపిదారేషు విదేశస్థోవ్యనగ్నికః, అన్యేనై వాబ్ధికం
కుర్యాద్ధేన్నావామేననక్వచిత్, ఆపన్నోప్యాబ్ధికింకుర్యా దన్నేనై
పచనాన్యథా, అత్యంతాపదివామేన హిరణ్యేనయమోఽబ్రవీత్' ఇతి.

ఇతి కారుణ్యవిషయాః.

అథ గ్రహణేప్రత్యాబ్ధికమ్.

గ్రహణేనాహ్నిభోజనే ప్రతిషిద్ధేతదహరామేన హిరణ్యేనవా
కృత్వాఽప రేద్యురన్నేనైవ మాసికమప్యేవం ప్రాగస్తమయాస్తుహూ
ర్తమాత్రేపి ముక్తేర్గ్రహణేశ్రాద్ధ ముపక్రమ్యరాత్రావపి సమాప
యేత్, నస్వయంభుంజీయాత్ శేషమాజిఘ్నేత్, రాత్రప్రథమయా
మేముక్తే సోమగ్రహణేన ప్రాతశ్శాశ్రిధమాచరేత్, అహ్నిప్రతిషిద్ధే
భోజనే ఆమశ్రాద్ధంకుర్వన్తథ్యాహ్నివప పాణిహోమపిండప్రదానేచ
తేనైవేతి శాతాతపః, తద్వర్జమితిగోబిలః

ఇతి గ్రహణేప్రత్యాబ్ధికమ్.

అథ రజస్వలాకర్తుకశ్రాద్ధమ్.

రజస్వలా స్వకర్తుకం పంచమేహ్ని. 'బహ్వీనాంతు సహస్నినా
మేకాయది రజస్వలా, మృతాహస్యేవతాః కుర్యుర్విభక్తాః పంచమే
హని, పాకోపక్రమణాదూర్ధ్వం యదివాస్యాన్నిమంత్రణాత్, రజస్వ
లాపుత్రహీనా కారయేదృత్వగాదినా, పంచమేహనినోకుర్యు ర్యదిద
ర్శాబ్ధికేపి వా, శ్రాద్ధకర్త ఉపక్రమ్య రోగీవా సూతకీభవేత్, శ్రాద్ధం
తుకారయేద్విప్రైర్నారీవా పురుషోపవా, సిద్ధేపాకేతు సంప్రాప్తే
సూతకేస్వయమాచరేత్, కృతేతృతీయవరణే భోక్తుశ్చాపినసూతకం'.

ఇతి రజస్వలాకర్తుకశ్రాద్ధమ్.

అథ మలమాసశ్రాద్ధవిషయః.

మలమాసేప్రాప్తే శుద్ధేప్రత్యాబ్ధికం నమలిఘ్నుచ ఇత్యుక్తే. మా
సిక ముదకుంభంచోభయోరూనానిచ, 'యుగాదికం మాసికంచ శ్రా
ద్ధంచా పరపక్షికం, మవాదికంతైర్దికంచ కుర్యాన్నాసద్వయేపిచ, అత్ర
చాపరపక్షీయం మాసిశ్రాద్ధంచ దార్శిక'మితి, శుద్ధేమృతస్య త్రయో
దశోయద్యధికస్తస్మిన్నధిమాబ్ధికం నశుద్ధే, అధిమాసేమృతస్య చతు
ర్దశేప్రథమాబ్ధికం కాలపగ్ద్యాయతః పునర్యదిసపవమలిఘ్నుచ స్తస్మిన్నేవ
నశుద్ధే ప్రత్యాబ్ధిక ముభయత్రేతి వ్యాఘ్రగాలవౌ, 'వర్షవర్షే
తుయచ్చాశ్రిధం మాతాపిత్రోర్భృతేహని, మాసద్వయేపి తత్కు

ర్యా ద్వాన్విశ్రుస్య వచనంయథా' ఇతి. 'ప్రతిమాసం మృతాహేయ
చ్చాగ్రీధం చ ప్రతివత్సరం, మన్వాదాచ యుగాదాచ తన్వానే ఉభయ
త్రచేతి మరీచిః సూతకేభోక్తు రన్నస్య వా లాభేన దైవాన్మానుషా
ద్వాయద్యంతరీయ్యాద్విఘ్నోపశమనే ౭నంతరదినే

ఇతి మలమాసశ్రాద్ధవిషయః.

అథ ఆశౌచమధ్యే శ్రాద్ధే.

'రజస్వలాపంచ మేఽహ్నిజాత ఏకాదశేహని, గ్రహణేతుపరే
హ్నిస్యాన్మృతకేతు త్రయోవశే, పిత్రోస్సపిండనాత్పూర్వం నాన్యేషాం
శ్రాద్ధమాచరేత్, అనిర్వర్త్యత రేషాంతు పిత్రోః ప్రత్యాబ్ధికంచరేత్'
తస్మిన్నతిక్రాంతే తన్వాసి కృష్ణైకాదశ్యా మమాయాం చోత్తరే
మసి మృతేఽహని యస్మిన్నన్తిం శ్చిద్ధినేవా కుర్యాత్

ఇతి ఆశౌచమధ్యే శ్రాద్ధే.

అథ అనాకర్ణితమరణస్య.

శ్లో 'నజ్ఞాయేతమృతాహస్తు ప్రాప్తితేనస్థితేనతి, మాసశ్చేత్ప్రతి
విజ్ఞాత స్తద్ధర్మస్యా తదాబ్ధికం, ఏకాదశ్యాంతు కృష్ణాయాం శుక్లా
యాం తదసంభవే, యదా మాసో నవిజ్ఞాతో విజ్ఞాతందినమేవతు, తదా
హ్యపాధమానేవా మాఘేవాతద్దినే భవేత్, మార్గశీర్షే ౭థవాభాద్రే
తస్మిన్నేవ దినేభవేత్, దినమాసా నవిజ్ఞాతో మరణస్య యదాపునః,
ప్రథానదినమాసాతు గ్రాహ్యపూర్వోక్తయా దిశా, అజ్ఞానేనంతరో
న్యాయ్య స్పర్శాజ్ఞానం యదాభవేత్, శ్రవణాహే తదాకుర్యాత్తన్వా
సేందుక్షయేపివా, సంస్కారవాసరేవాపి కుర్యాదితి హి కేచన'

ఇతి అనాకర్ణితమరణస్య.

అథ ఉపవాసదినశ్రాద్ధమ్.

శ్లో 'నిత్యోపవాసదివసే పిత్రోఃప్రత్యాబ్ధికంయది, నిర్వర్త్యోప
వనేచ్చాగ్రీధ మాఘ్రాయపిత్వసేవితం, నిష్కామస్య భవేదేవం సకామో
భోజనంచరేత్'.

ఇతి ఉపవాసదినశ్రాద్ధం.

అథ పితుః పూర్వం శ్రాద్ధం.

‘దంపత్యో రేకపాకేన చిత్తన్వారోహణేకృతే, కాలాంతరమృతే తస్మిందినేవాయుగపన్వృతౌ, పశ్చాన్నృతేఽపిపితరి పితృపూర్వం సుతశ్చ రేతే, వైశ్వదేవంతుతంత్రం స్యాత్పుథగిత్యేకఙ్కచిరే, పిత్రోర్వి నా తథాన్యేషాం సంఘాతమరణేసతి, ఏకపాకేనసర్వేషా మాసత్తిః క్రమత శ్చరేత్, మృతిక్రమేణవాకుర్యా త్తంత్రం వావైశ్వదేవికం, తీర్థమహాలయే తద్వదేవః ప్రత్యాబ్ధికే విధి’ రితి

ఇతి పితుః పూర్వం శ్రాద్ధమ్.

అథ నిత్య శ్రాద్ధం.

శ్లో ‘దద్యాదహరహశ్శ్రాద్ధ మన్నా ద్యేనోదకేనవా, పయో మూలఫలై ర్వాపి పితృభ్యః ప్రీతిమావహే’ దితిమనుః ‘నిత్యశ్రాద్ధమదై వంసాన్య ద్దక్షిణాపిండవర్జితం, నామంత్రణం న హోమశ్చ నావాహన విసర్జనే, ఉపవేశ్యాసనం దత్వా సంపూజ్య కుసుమాదిభిః, నిర్దిశ్యభోజయి త్వాతు ప్రణివత్య విసర్జయేత్, కించిద్వా దక్షిణాం దద్యా దితివై కేచి దూచిరే, బ్రహ్మచర్యాదినియమః కర్తుర్భిక్షుశ్చవైవహి, ఆశ్వలాయన ముఖ్యాస్తు బహ్వృచాఃకేచనర్షయః, వైశ్వదేవే బలిహృతా వంతర్భా వం ప్రచక్షతే, బ్రహ్మయజ్ఞాన్యయజ్ఞానాం చతుర్థామితి నిశ్చితం, బోధా యనాపస్తంబౌచ బహ్వృచా మితి కేచన, అనంతర్భావ మిత్యాహుః పృథక్త్వేనోపదేశత’ ఇతి ఉక్తంచబహ్వృచగృహ్యంతరే. ‘దేవపితృ భూతమనుష్యబ్రహ్మయజ్ఞాః పంచమహాయజ్ఞాః, ఆద్యాశ్చత్వార ఏకం వైశ్వదేవికం బలికర్షచే త్యాహుః, అథవాపృథగిత్యత్ర పృత్తికృదై వ శ్వదేవేస్సథాపితృభ్య ఇత్యత్ర కా ఘనరియంక్రియా పితృయజ్ఞమేవంచ కృత్వాపితృయజ్ఞార్థ మన్వహంబ్రాహ్మణ భోజనంచ కర్తవ్యమితిసిద్ధ’మితి

ఇతి నిత్యశ్రాద్ధమ్.

అథ మహాలయ శ్రాద్ధం.

శ్లో. ‘భాద్రస్యచాపరేపక్షే కన్యాధేఽర్కే మహాలయం, ముఖ్యం వినాపితవ్యోగం కృష్ణపక్షః ప్రశస్యతే, ప్రతిపదాది దర్శాంతం ప్రత్యహం

తిథిసృద్ధ్యోత్తరదినేదర్శో ముహూర్తమాత్ర మపి దృశ్యేత చ తస్మి
 న్న పితౄణా షోడశదినాన్యేవంముఖ్యం పక్షశ్రాద్ధంకుర్వన్నందాత్మతీయా
 త్రయోదశీచతుర్దశీషు భానుభౌమభృగువా రేషు, త్రిజన్త రోహిణీ రేవతీ
 మఖానుసింహనిషేధా త్సంకల్పశ్రాద్ధం కుర్యాత్, నతుశ్రాద్ధంత్యజేత్.
 'సపిండానాంతుసంస్కారాం శ్రాద్ధంకార్యంమహాలయే, బంధూనామపి
 సంస్కారా మపుత్రాణాంవిశేషతః, పితృసర్గంమాతృవర్గం సవత్సరమాతర
 స్తథా, మాతామహాస్సపత్నీకాః పితృవ్యాసోదరస్తథా, పితృవ్యపు
 త్రాస్తృప్త్యయః పత్నీచైవసతస్తథా, పితృష్వసామాతులాశ్చ స్వసా
 మాతుశ్చతత్పుత్రః, దుహితాచైవదాహిత్రో భగినీభగినీసుతః, జామా
 తాశ్చశురశ్చైవ మాతుగాపత్యశాలకాః, తథైవభగినీభర్తా జాయా
 యాశ్చ సహోదరాః, ఉపాధ్యాయాస్తథాపిత్రో రాత్తనశ్చైవబాం
 ధవాః, పితూపితృష్వసుపుత్రాః పితుర్మాతృష్వసుసుతాః, పితుర్మాతుల
 పుత్రాశ్చ విజ్ఞేయాఃపితృబాంధవాః మాతుర్మాతృష్వసుపుత్రా మాతు
 ర్మాతృష్వసుసుతాః, మాతుర్మాతులపుత్రాశ్చ విజ్ఞేయామాతృబాంధ
 వాః ఆదోస్వబాంధవాఉక్తా స్సఖాచధనవృత్తినః, తర్పణేచగయా
 శ్రాద్ధే తిథిమాహాయేక్రమం' ఇతి వర్గత్రయస్యపార్వణేనమాతరిజీవం
 శ్చాం సంస్కరమాతుశ్చాన్యదేకోద్దిష్టేనాన్యష్టకరిత్యాపి పితృవ్యాది
 నాంచసంస్కారాం పార్వణేనేత్యేకే దుర్మతానాం చతుర్దశ్యాం, పుణ
 గేకోద్దిష్టేన, యతేపార్వణేనద్వాదశ్యాం, పాకస్త్యేక, స్తంత్రంతు
 పైశ్చదేవం, పుణగర్భ్యపాత్రాణి, యద్యేకోవిగృహ్యదద్యా, త్పిత్రాదీ
 నాంచసంస్కారాం శ్రాద్ధంచైకక్షణేభవేత్ 'వైశ్విదేవంతు తంత్రేణ
 హోమకర్తృసకృద్భవేత్, పిండాంశ్చైవసంస్కారాన్య ద్భక్తిరాస్తరణంభ
 వేత్' సంస్కారాంప్రత్యహంకర్తుమశక్తోవర్గత్రయస్య ప్రత్యహమన్యేషా
 మన్వహమేకైకస్య యథాక్రమం, సర్వాపద్విశైక్యకన్తికా దినేవాకు
 ర్యాత్, పక్షశ్రాద్ధంకర్తుమశక్తః పంచమ్యాదిష్టమ్యాదిదిశమ్యాది
 దర్శంతేషు కృష్ణప్రతిపదాదివృత్తికాంతే ష్టైకన్తి దినేవాకుర్వద్దినం
 సంశోధయేత్ 'సనందాసుచతుర్దశ్యాంచ శుక్రవారేర్కభౌమయోః,

త్రయోదశ్యాం మఖాయాంచ సకుర్యాత్తుమహాలయం, త్రిజన్త రోహిణీ జ్యేష్ఠా కృత్తికా రెవతీషుచ, మూలా శ్రేణిమవిశాఖాసు హుయ్యత్తరాసు పునర్వసా, ఆధ్రియాంచతథాకర్తు స్స క్షవింశతిభేషిచ, విశఖైర్నధనతారాసు ప్రత్యక్షేచతథైషచ, త్రిపుష్కరేచపుత్రస్య భార్యాయాజన్తభేతథేతి నిషేధాదేతేషు శ్రాద్ధం కుర్యాత్. దర్శననశోభయేత్, 'వృతిపాతేభరణ్యాంచ ద్వారశ్యాందర్శవవచ, అష్టమ్యాంచతథాశ్రాద్ధం కుర్వన్తోమైర్నులిప్యతే, మాసేవర్షసుకన్యాన్తే శ్రాద్ధం కుర్యాద్దినే దినే, కృష్ణపక్షే సవాకుర్యా త్పంచమ్యాదినిషేషవా, అష్టమ్యాద్యసమర్థశ్చేత్సర్వాః దర్శిభోజయేత్. నైవవారక్షదోషోఽస్తి హ్యనూయాం పితృకర్తణి, పిండమాత్రం ప్రదాతవ్య మభావేన్రవ్యవిప్రయోః, ఏకస్మిన్వాదినేకుర్యా ద్ద్వైభృకేయావదాగతే, ప్రత్యహం వాజపేత్సుక్తం తర్పయేద్వాతిలోదక్షైః, సమిద్ధంవాద హేత్కుతం దద్వాద్వాయవసంగవాం, ఏకద్విత్రిదినంవాపి భవేన్నిరశనోపివా, కుర్యాన్తహాలయశ్రాద్ధం యథాశక్త్యసురూపత' ఇతి సంవర్తః

ఇతి మహాలయశ్రాద్ధమ్.

అథ సంక్రాంతిషు కర్తవ్యతావిధిః పుణ్యకాలశ్చ

మేషాదిద్వాదశరాశిషు సూర్యస్యగతిసంక్రమః తేషు కర్మటమకరౌ దక్షిణోత్తరాయణే, పూర్వస్మి న్నూర్వతోవింశతిరాడ్యః పుణ్యకాలః, ఉత్తరస్మి న్నుత్తరాస్తథా, కర్మటేత్రింశత్త్యేకే, తులా మేషయౌ రుభయతోదశ కన్యామిథునమీనధనూంషిషడశీఃముఖా, నైష్యతితేషుషష్ఠిః వృషభమంభవృశ్చికసింహ విఘ్నపదానితేషు ప్రాకృత్యాచ్చుషోడశ, ఉత్తతసంక్రమణాత్పూర్వం యేషుదినేషు తత్తదయనం తేష్యతథా స్నానదాన శ్రాద్ధానికుర్యాత్, 'యాయాస్సన్నిహితా నాడ్యస్తాస్తాః పుణ్యతమా స్మృతా' ఇతి.

ఇతి సంక్రాంతిషు కర్తవ్యతావిధిః పుణ్యకాలశ్చ.

అథ గౌణకాలాః.

‘అహ్ని సంక్రమణే పుణ్యమహాః కృత్స్నం ప్రకీర్తితం’ రాత్రానిశీభా
 త్పుర్వం పుర్వార్వాహ్నాహ్న ఉత్తరార్ధం పరతిశ్చేదుత్తరస్య పూర్వార్ధం
 పూర్ణార్ధరాత్రే పూర్వోత్తరాహ్నోద్వయం, - ప్రత్యూషేనిశీధేవా కర్కశ్చ
 పూర్వతష్టశ్చిః పరతస్థథా, పూర్వద్వ్యుప్రదోషే నిశీధేవా మకర ఉత్త
 రేద్వస్తస్యాయనేతు పూర్వతవవేచిద్రాత్రావహిన్నానదానశ్రాద్ధా
 దీనికుర్వంతి ‘రాత్రాన్నానం నకుర్విత దానంచైవ విశేషతః, నైమిత్తికం
 తుకుర్విత స్నానం దానంచ రాత్రి’ స్విక, అద్వైతాస్తాచా తోవ్యవస్థా
 శ్రాద్ధస్య నకుతపాది ప్రతీక్షణం, నైమిత్తికత్వాదేతేషు గృహేవిద్యమా
 నంద్రవ్య మనశ్శ్యందేయం, షడశీతముఖేషు విష్ణుపదేషుచ దత్తస్య సమ
 గ్రఫలం, విషువేసహస్రగుణం, అయనేకోగుణం ‘సంక్రాంతౌ యాని
 దత్తాని హవ్యకవ్యానిదాతృభిః, శానినిత్యం దదాతృభిః పునర్దత్తని
 జన్తని రవిసంక్రమణే పుణ్యే నస్నాయాద్యని మానవః, సప్తజన్తని
 రోగీస్యాద్దుఃఖభాగీచజాయతే, యస్య త్రిజన్తనక్షత్రే శౌవాసూర్య
 సంక్రమః, ధవధాన్యాయుషోహాని ౮ మయోప్యసుఖభవేత్, రజతేన
 సువర్ణేన పూర్ణాధివవాపునః, శూలంబృత్వా యథాశక్త్యా తిలానా
 ముపరిసృజేత్, తిలానాం పరిమాణాతు ద్రోణమర్థం లదర్థకం, రక్త
 వస్త్రేణ సంవేష్ట్య రక్తచందనచర్చితం, వద్యాత్సవక్షీణం శూలం బ్రాహ్మ
 ణాయ యథావిధి, ఉపోషితస్స కృత్స్నా త్వాశివం వాఽభ్యర్చయేద్ధ
 రిం, స్రాతఃపంచోపచారా గేణ సకామ్యం ఫలమశ్నుత’ ఇతి

ఇతి గౌణకాలాః.

అథ సూర్యచంద్రగ్రహణేకర్తవ్యవిధిః.

శ్లో ‘పర్వణి గ్రహణంచంద్ర సూర్యయోరహువీడనం, ఈశ్వరపూర్వా
 దిచాముక్తేః పుణ్యకాలాః ప్రకీర్తితః. స్పృశ్నాతే తథా గ్రస్తే యోక్షకాలే
 విమోచనే, స్నానం శ్రాద్ధం జపం హోమం దానం స్నానం క్రమాచ్ఛ
 రేత్, దేవార్చనంతు హోమస్య కుర్యాత్తు సమనంతరం’ ఇతి సర్వే

వర్ణాస్పచేలంస్నాత్వా యథాధికారం కర్తృకుర్వీరత్ 'రాహుదర్శన
సంక్రాంతినివాహాత్యయవృద్ధిషు, స్నానదానాదికంకార్యం నిశికామ్య
ప్రతేషుచ, పుత్రజన్మని యాత్రాయాం తథాపుస్తకవాచనే, శ్రవణేచేతి
హాసస్య యజ్ఞేదేవాలయేతథా, స్నానదానాదికం శస్త్రం రాత్రావనృత్ర
చాసురీ, గంగాప్రభృతితిర్థేషు తత్సమేషు ప్రాదాదిషు, వైమిత్రికం
భవేత్ స్నానం శీతలేన జలేనతు, అశక్తశ్చాపికుర్వీత స్నానముష్ణేన
వారిణా, ఆతురోదక్షిణాందత్వా స్నానంవిప్రేణకారయేత్, రజోదుష్టా
యదా నారి గ్రహణే సముపాగతే, పాత్రాంతరితతోయేన స్నానంకృ
త్వోపవాసయేత్, కారయేదథవిప్రేణ నావగాహే జ్వలాశయం, వైణ
వేనతటేనాపి పాత్రేణాంతరితేనతు, స్నానమత్ర విధాతవ్యమితవై వస్వ
తోఽబ్రవీత్. సిక్తగాత్రాభవేకన్ధి స్నానోపాంగం కథంచన, నవస్త్ర
పీడనంకుర్యాన్నాన్యద్వాసశ్చ ధారయేత్, దోషోఽస్నానే స్నానదానే
కుర్యాదాశౌచవాసపి, స్నానాత్కర్తాధికారిస్యాన్నరోగ్రహణసూ
తకే, చంద్రసూర్యగ్రహేస్నాత్వా సూతకేమృతకేఽపిచ, అస్నాయీ
మృత్యుమాప్నోతి స్నాయీమృత్యుం నవశ్యతి, సూతకేమృతకేచైవ
నదోషో రాహుదర్శనే, తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావస్తుక్తిర్బుద్ధృతే,
నాభిదఘ్నుజలేస్థిత్యా స్నానదానాదికంచ తే రవిగ్రహేసూర్యవాం
సోమేసోమగ్రహేతథా, చూడామణిరితిఖ్యాతస్త్రవత్తీర్థలంశృణు,
వారంష్యన్యేషు యత్పుణ్యం గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః, తత్పుణ్యం
కోటిగుణితం గ్రహచూడామణౌస్సృతం చంద్రసూర్యగ్రహేపుణ్యే
యస్తుశ్రాద్ధం ప్రకిల్పయేత్, తేనైవసకలపృథ్వీదత్తావిప్రస్యవైకరే,
చంద్రసూర్యగ్రహేకుర్యాత్పితౄణాం శ్రాద్ధమాదరాత్, పక్వా
న్నేన సకర్తవ్యం హేమనావామేనకారయేత్, సర్వంస్వేనాపి కర్తవ్యం
శ్రాద్ధం వైరాహుదర్శనే, అకుర్యాణస్తు తచ్ఛాచ్చిద్ధం పంకేగౌరివసీదతి,
సూర్యగ్రహేతు నాశ్నీయా త్పూర్వంయామచతుష్టయం, చంద్రగ్ర
హేతు యామాంస్త్రీ బాలవృద్ధాతురాన్వినా, బాలవృద్ధాతురాన్
పూర్వం నాశ్నీయుః ప్రహరద్వయం, గ్రస్తోదయే విధోఃపూర్వం నాహ

రోజున మాచ రేత్, గ్రస్తాదయేతు సూర్యస్య రాత్రావేపంకదాచన,
గ్రస్తావేవాస్తమానంతు రవీందూప్రాప్నుతోయది, తయోఽప రేద్యు
రుదయే స్నాత్వాభ్యవహ రేన్నర' ఇతి

ఇతి సూర్యచంద్రగ్రహణే కర్తవ్యవిధిః.

అథ తీర్థాదిపంచక శ్రాద్ధవిధానాని.

‘తీర్థాదిపంచక శ్రాద్ధే’ మూర్జవల్గోక్యైః బ్రవీత్ఫలం, సర్వలక్షణ
సంపన్నా కన్యాస్తాద్యగ్విధాన్వరాఽ, అజావికాఽత్సు ద్రవరాఽసుతాంత్య
న్వార్ధవ రినః, ద్యూతీజయంకృషోలాభం వాణిజ్యేలాభము త్తమం, గవాది
ద్విశఫానేః శఫానశ్వాః కానపి, బ్రహ్మవిర్చస్వినః పుత్రాంత్యర్థరూ
ప్యేచతామ్రకం, బంధుశ్రేష్ఠం సర్వకామా నాప్నోతి శ్రాద్ధదస్సదా,
ప్రశస్తిః త్పుత్రీభృతీష్యేకాం వర్జయిత్వా చతుర్దశీం, శస్త్రేణ తుహతాయే
వై తేభ్యస్తత్రప్రసేయతే’ ఇతి. ‘సన్న్విష్యపరపక్షేషు తీర్థశ్రాద్ధాభవేదదం,
స్వర్గంహ్యం స్యమోజశ్చ శౌర్యంక్షేత్రం బలంతథా పుత్రాశ్చైష్యం
చ సౌభాగ్యం సమృద్ధిముఖ్యతాంశుభం, ప్రసృతంచక్రతుంచైవవాణి
జ్యప్రభునః, అరోగిత్వంయశోవీత్త మశోకింపరమాంగతిం, ధనంవే
దాఽభిషక్స్థి రూప్యంగామప్యజావికం, అశ్వానాయుశ్చవిధివద్యోవా
శ్రాద్ధంప్రయచ్ఛతి, పృత్తికాదిభరణ్యంతం సకామానాంపుయాదితి, కృ
త్తికావిషు ఋతేషు శ్రాద్ధేయత్ఫలమిరితిం, విష్కంభాదిషుయోగేషు
తదేవ ఫలమిష్యతే, అరోగ్యంచైవసౌభాగ్యం శత్రుణాం చ పరాజయం,
సర్వాఽకామాఽప్రియాఽవిద్యావిధనమాయుర్యథాక్రమం, సూర్యాది
వాస రేష్యేత చాచ్యుద్ధకృల్లభతే ఫలం, బవాది కరణేష్యేతచాచ్యుద్ధ
కృచ్చాశ్నుతే ఫలం, తీర్థాదిపంచకేయత్త న్తానేషుద్వాదశేష్యపి,
ఆశ్వయాక్కుక్షిణమీ కార్తికిద్వాదశీసిణా, తృతియాచైత్రమాసస్య
తథాభాద్రపదస్య చ, ఫాల్గుణస్య త్రమాసస్య పుష్యవైశాఖాదశీసిణా,
ఆషాఢస్యాపవనమీ మాఘమాసస్య సప్తమీ, శ్రావణస్యాష్టమీకృష్ణా

పాపాఢ స్యాపిపూర్ణిమా, కార్తికీపాల్మణాజ్యేష్ఠీ చైత్రీపంచదశీసితా,
మన్వంతరాదయస్త్యైతాదత్తస్యాక్షయహేతవః, పృథగాగ్ర్యాదయస్త్యై
తాస్మిన్ప్రతమతొఽన్యథాఖలు, భాద్రేతృతియామాసాఢేదశమీశ్రావ
ణేష్టమీ, ఫాల్గుణస్య త్వమావాస్యాముద్భృత్యాస్తూతా ఇమాః, ఆషాఢ
మాఖద్వాదశ్యాం శుక్లఙ్గాఢేతథాష్టమీం, పుష్యమాసేత్వమావా
స్యాంతాసాంస్థానే నివేశ్యతు. వైశాఖమాసస్య సీతాత్మితీయా నవమ్య
సౌకార్తిక శుక్లపక్షే, నభస్యమావాస్య చక్రష్టపక్షే శ్రయోఽశీపంచ
దశీచమాసే, అమావాస్యేతిసాప్రోక్తా మాసేఽపంచదశీతియా, ఏతేయు
గాదయఃప్రోక్తా దత్తస్యాక్షయకారకా ఇతి

ఇతి తిథ్యాదిపంచకశాద్ధవిధానమ్.

అథ అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.

అథాఽభ్యయోగాః 'స్వాతిత్రయేణసంయుక్తా త్వమావాస్యా
యదాభవేత్, తత్రశ్రాద్ధేఽత్యుచితాంతు తృక్షణైవవాప్తవార్షికీ, ఆర్ద్రా
త్రయేణయుక్తాయాం తస్యాంద్వాదశవార్షికీ, ఆషాఢయాపూర్వమా
మాయుక్తాయాఽధనిష్ఠయా, పూరచూప్రోష్ఠపవయా శ్రాద్ధేతూత్త
మత్ప్రక్షిదా, మాఘమాప్రోష్ఠపవయా పూర్వయాతుయథాయుతా,
గుగసాహస్రకంతప్రమావహేచ్ఛార్ధిర్నరణి ధనిష్ఠయాయదాయు
క్తమాఘమాస్త్రీతిమావహేత్, వర్షాయుతంఽత్యుచితాంతు దత్తేనా
న్నేన వాంబునా'

ఇతి అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.

అథ వ్యతీపాతయోగాః.

'భానువారేణయుక్తా మాశ్రవణేనధనిష్ఠయా, ఆర్ద్రాయాస్త్రేష
యాశ్విన్యా వ్యతీపాతస్పృశ్యతే, యోగోఽయంతుసహస్రాంశో శత
గ్రహణసన్నిభః'.

ఇతి వ్యతీపాతయోగాః.

అథ అర్థోదయమహోదయాః.

‘అమార్కపాతశ్రవణైర్వృక్తాః తేత్సుప్తమాఘయాః, అర్థోదయస్సవిజ్ఞేయః కోటిసూర్యగ్రహైస్సమః, అమావాస్యాతుసోమేన సప్తమిఘానునాయుతా, చతుర్థిభూమిపుత్రేణ సోమపుత్రేణచాప్తమి, చతస్రస్తిభయస్తేవితాసూర్యగ్రహణసన్నిభాః.’

ఇతి అర్థోదయమహోదయాః.

అథ గజచ్ఛాయా.

‘త్రయోదశ్యాంతుకృష్ణాయామిందుఃపిత్రేరవిక తే, గజచ్ఛాయాతుసాజ్ఞేయాతస్యాం శ్రాధంప్రకల్పయేత్, అపినస్వకులేధన్యోయః ప్రదద్యత్త్రయోదశీం, పాయసంమధుసర్పిభ్యాం వ్రచ్ఛాయేకుంజరస్యతు’ ఇతిమఘ. ‘ప్రజాంమేధాంఘోషాన్సృజ్యం న్వాతంత్ర్యంపుష్టిముత్తిమాం, షర్ఘమాయుస్తథైశ్వర్యం కుంభాన్మిత్రయోదశీం, అవాప్నోతనసాదేహశ్శార్ధం శ్రాధహోనర’ ఇతి ‘మార్కండేయః త్రయోదశ్యాం శ్రాధనిషేధస్సృష్టహాలయవరః, పిత్రైకవర్గోద్దేశవిషయశ్చ తత్రశ్రాధం కుర్వంతస్సంకల్పవిధానేన వర్గద్వయోద్దేశేనైవ ‘పైంహికేయోరమంచంద్రం గ్రసతిపర్వసంధిషు, గజచ్ఛాయాతుసాప్రోక్తా తత్ర శ్రాధంప్రకల్పయేత్’ ఇతిగార్గ్యః ‘ఘృతేనభోజయేద్విప్రాః ఘృతంభూమాసఃసుత్స్వజేత్, గ్రహణాభ్యైగజచ్ఛాయే శ్రాధందత్వాన శోచత.’

ఇతి గజచ్ఛాయా.

అథ మహాపౌర్ణమాసీ.

వాయుపురాణే, ‘చైత్ర్యాః పూర్ణిమాసేషు చిత్రాద్యృక్షేషు చంద్రమాః, గురుశ్చయదితః స్థేతాంతామహత్యః ప్రకీర్తితాః’ చిత్రయాచైత్రేవిశాఖయా వైశాఖేజ్యేష్ఠయాజ్యేష్ఠే పూర్వాషాఢయాఽఽషాఢేశ్రవణేన శ్రావణేపూర్వాభాద్రపదయా భాద్రేభిన్యాశ్వయుజే కృత్తికయాకార్తికే మృగశిరసా మార్గశీరే పుష్యేణ పౌషే మఖయామాఖే

208 సప్తయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః,

ఉత్తరయాఫల్గున్యా ఫాల్గునేచయుక్తాసు పూర్ణిమాసేషునక్షత్రే చంద్ర
మాయదిగురుశ్చతిష్ఠేతాం సామహాపార్థమాసీ

ఇతి మహాపార్థమాసీ.

అథ మహాజ్యేష్ఠీ.

‘జ్యేష్ఠాయాంగురుచంద్రా చరోహిణ్యాంస్యాద్దివారః, పూర్ణి
మాజ్యేష్ఠమాసస్య మహాజ్యేష్ఠీప్రకీర్తితా, జ్యేష్ఠాయావిందుజీవాచ
వృషేవామిధునేరవిః, పూర్ణిమాగురువా రేణ మహాజ్యేష్ఠాచసాస్తృతా’

ఇతి మహాజ్యేష్ఠీ.

అథ మహామాఘీ.

‘మేషరాశౌయవాసారిస్సంహేచంద్రబృహస్పతీ, భాస్కరశ్శ్రీవ
ణశ్చేచమహామాఘీప్రకీర్తితా స్థానేషుద్వాదశశస్వేతా సాలగ్రామానినా
మసు, మహాచైత్ర్యాదియః పూర్ణిమాస్సాన్నాదికర్తసు, మహామాఘీప్ర
యాగేతునైమిశేఫాల్గునీతథా, సాలగ్రామేషుహాచైత్రీకృతాస్సుయః పూర్ణ
హేతవః, గంగాద్వాపేతువైశాఖీ జ్యేష్ఠీవైపురుషోత్తమే, ఆషాఢీవైశన
ఖలే కేబారేశ్రావణేతథా, బరహస్పంచప్రోష్ఠపదీ కుబ్జాద్రాతుమహా
శ్వినీ, పుష్కరేకార్తికేకన్యాకుబ్జవైమాగ్ధశీర్షకా, అయోధ్యాయాం
మహాపాషీ కృతాస్సుస్సుమహాఫలాః, ఇతరశ్రాపిత్థీషు మహాన
ద్వాదశికేష్వప, ఆసుయత్క్రియతేశ్రాధం యచ్చవానం యథాధి’

ఇతి మహామాఘీ.

అథ శ్రవణద్వాదశ్యాదిపుణ్యతిథయః.

‘ఉపవాసాదికంయశ్చ తదనంతఫలంస్త్వతం, భాద్రేతుశుక్లద్వాద
శ్యాంనక్షత్రంశ్రవణంయది, శ్రవణద్వాదశీరామసాప్రోక్తామునిపుంగవైః,
తీర్థస్నానంకృతంతత్ర దానంవాదేవపూజనం, ఉపవాసోజపోహోమస్త
థాబ్రాహ్మణభోజనం, శ్రాద్ధాద్యపిచయత్సర్వం మనంతఫలదంభవేత్,
యాఃకశ్చిత్తిథయఃపుణ్యాః ప్రోక్తానక్షత్రయోగతః, తాన్వేవతద్వృతం

కుర్యాచ్ఛ్రవణద్వాదశీంవినా, శ్రవణద్వాదశీం షష్ఠీం కపిలాంవైతృకీం
తిథిం, మహాచైత్ర్యాదికం కుర్యాద్వృక్షైవ విహితంతథా అలభ్యయో
గవారక్షే కేవలంవిహితంవ్రతం, తదృక్షవారయోరేవ కుర్యాన్నేయవా
సరస్థితౌ, లిఖితాఃకేవలాలభ్యయోగా స్సంగృహ్యచాత్రహి, తేషాంబ
హుత్వాద్యోగానాం స్మృతితోత్రావగమ్యతా' మితి

ఇతి శ్రవణద్వాదశ్యాదిపుణ్యతిథయః.

అథ శ్రాద్ధసన్నిపాతే.

అథ ద్విబహుశ్రాద్ధసన్నిపాతే ఏకఃకర్తా ఏకస్మిన్నహనిసమాన
దైవతానిద్విబహుచానినాచ రేన్నైమిత్తికాని చేన్నిమిత్తాదయః క్రమేణ
సర్వాణ్యాచ రేదేక కాలోత్పన్నానిచేదనియతనిమిత్తంపూర్వం పశ్చా
న్నియతనిమిత్తంయజ్ఞబలిహరణేదేవ ఏతృతర్పణానిచైనం 'నైకశ్శాగ్రిధ
ద్యయంకుర్యా త్సమానేహనికస్యచిత్, నయజ్ఞంసంబలినైవ దేవర్షి
పితృతర్పణం, ప్రాప్తేశ్రాద్ధవ్యయంకుర్యా త్తీర్థదశగుణాధిక' ఇతి దక్షః.
'ద్యేబహునినిమిత్తాని జాయేరన్నైకవాసరే, నైమిత్తికానికార్యాణి
నిమిత్తోత్పత్త్యనుక్రమా'మితికాత్యాయనః, 'నిత్యదార్శికయోశ్చేదకుం
భమాసికయోరపి, దార్శికస్యయుగాదేశ్చ దార్శికాలభ్యయోగయోః,
దార్శికస్యచమన్వాచే సంపాతేశ్రాద్ధకర్తృణి, ప్రసంగాదితరస్యాపి సిద్ధే
రుత్తరమాచ రేత్ అలభ్యయోగశబ్దోత్ర సంక్రాంతేర్గ్రహణస్యచ,
అగ్లోదయాదేరన్యస్య ప్రశస్తస్యోపలక్షకః నిత్యస్యచోదకుంభస్య నిత్య
మాసికయోరపి, వర్కస్యచోదకుంభస్య దార్శికాబ్దికయోరపి, యుగా
ద్యాబ్దికయోశ్చాపి మన్వాద్యాబ్దికయోరపి, ప్రత్యాబ్దికస్యచాలభ్యయో
గేషు విహితస్యచ, సంపాతేదేవతాభేదాచ్చాగ్రిధయుగ్గం సమాచ
రేత్, నిమిత్తానియతేశ్చాత్ర పూర్వానుష్ఠానకారణం, పిత్రోస్తుపితృ
పూర్వత్వం సర్వత్రశ్రాద్ధకర్తృణి, పిత్రోశ్చాగ్రిధేతుసంప్రాప్తే నవేపర్క
షి తేపివా, పితృపూర్వం సుతఃకుర్యా దన్యత్రాసత్తీయోగతః, యద్యే
కత్రభవేతాంచే దేకోద్దిష్టంచపార్వణం, పార్వణంత్యభినిర్వర్త్య త్యే

కోద్దిప్తం సమాచరేత్, దైవతైశ్వేషు కామ్యాచుష్ఠానాన్నిత్యంచ
సిద్ధ్య'తీతి

ఇతి శ్రాద్ధపన్నిపాతే.

అథ తర్పణకాలః.

శ్లో 'తర్పణస్యవిధింశ్రాద్ధదినేనిత్యస్యకర్తవ్యః, శ్రాద్ధాంగతర్పణ
స్యాపి క్రమంవక్ష్యేయమోదితం వృద్ధావాదోక్షయేచాంతే దర్శే
మధ్యేమహాలయే, ఆచారేష్యపికుర్వీత వైశ్వదేవాదికాః క్రియాః.
శ్రాద్ధనిర్వర్త్యవిధివదైశ్వదేవంతతఃపరం, బ్రహ్మయజ్ఞం తతఃకుర్వాత్త
ర్పణంతుతిలైర్విదా' ఇతి సైతీనసిః 'నై వశ్రాద్ధదినేకుర్వాత్తలైస్తుపిత్తుత
ర్పణం, శ్రాద్ధంకృత్యాపరేహ్నివతర్పణంతు తిలైస్సహే'తి సుమంతుః
'పితుర్మృతాహేసర్వేషాం నకుర్వాన్నిత్యతర్పణం, మాత్రాదీనామ్మ
తాహే తు తద్వర్గంనై వతర్పయేత్, తతః పరేహ్ని కుర్వీత శ్రాద్ధాంగం
పిత్తుతర్పణం తచ్ఛైవైతిలదైశ్వస్తు స్రాతస్సాన్నిత్యా మృతైర్జలై' రితి
'తస్తాచ్చాగ్నిధంతుపూర్వేద్యుః కృత్యాన్నాత్వాఽపరేహని, స్రాతఃపి
త్యూంశ్చసంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికం చ గత్' ఇతిహారితః 'పరేహన్య
షసిన్నాత్వాకృత్యా శ్రాద్ధాంగతర్పణం, పునస్సాన్నిత్యైవకుర్వీత స్రాత
స్సంధ్యాంసమాహితః, ఉదితేతురహస్సాత్వా సంధ్యాంకృత్యైవతర్ప
ణం, యస్తించ్చాగ్నిధేతుపితరోయేప్రోక్తాస్సంప్రదానతః పితౄనుద్దిశ్యతా
నేవ కుర్వాత్తుతిలతర్పణ' మితిపారిజాతే 'తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే పిత్రః
ప్రత్యాబ్ధికేపిచ, పరేహనిద్విజఃకుర్వాత్తర్పణంతిల సంయుత'మితివ్యాసః.
'శ్రాద్ధాంతే ప్రత్యహంకుర్వాత్తక్షశ్రాద్ధాంగతర్పణం, సకృన్త హాలయే
శ్రాద్ధే పరేహ్నితిలతర్పణ'మితిదక్షః. 'దర్శేపాతేథసంక్రాంతౌ యుగమ
న్వంతరాదిషు, అలభ్యేషుచయోగేషు కామ్యేతిథ్యాదిపంచకే, తర్పయి
త్వాపితౄనుశ్చాచ్చాగ్నిధంకుర్వాత్ప్రియత్తుతః' ఇతి. 'ఆమశ్రాద్ధేహిర
ణ్యేచ పిత్తువ్యాద్యాబ్ధికేషుచ, అష్టకాసుతథాశ్రాద్ధం కృత్వాపశ్చ

త్తుతర్పయేత్, పక్షశ్రాద్ధాదిపుత్యంగతర్పణాత్పరమేవహి, వైశ్వదేవం
 బ్రహ్మయజ్ఞం తదంగం నిత్యతర్పణం జీవమానఃపితాయస్య మాతాయది
 వివద్యతే, మాతుశ్చాగ్నిధంసుతః కుర్యాన్నకుర్యా త్తలతర్పణం. ప్రేత
 శ్రాద్ధేషు సర్వేషు వృద్ధాసాపిండ్యకర్తృణి, సంవత్సరవిమోకేచ ప్రథ
 మాజ్ఞేనుమాసికే నిత్యశ్రాద్ధేసోదకుంభే నకుర్యా త్తలతర్పణం, పరే
 ద్యుశ్చాగ్నిధకృత్వత్వో యోనతర్పయ తేపితౄణా అతృప్తాఃపితర స్తస్య
 శాపందత్వా ప్రజంతితే యస్తుతర్పయ తేప్రాతఃకృత్వా శ్రాద్ధంపరేహని,
 పితర స్తృప్తిమూయాంతి నచక్షుభ్యంతివైధ్రువ' మితివర్గః 'సంబంధ
 మేవకీర్త్యైవ నామగోత్రావనంతరం, వస్వాదిరూపంసంకీర్త్య స్వభాకా
 రేణతర్పయేత్' ఇతివసిష్ఠః సంబంధనామగోత్రేణ స్వభాంతేననమోం
 తతః, వస్వాదిరూపంసంకీర్త్య తర్పయేత్పితృపూర్వక' మితియమః 'స్వ
 నామగోత్రగ్రహణం పురుషం పురుషంప్రతి, తిలోదకాంజలీంస్త్రీంస్త్రీ
 సుచైచరుచైర్విసర్జయే'దితివై తినసిః 'ప్రాజ్ఞుఖిస్తర్పయేద్దేవా నృషీం
 చైవవాప్యదజ్ఞుఖిః,తదభావేపశ్యోచైచ మనుష్యోదక్షిణాఃఋఖిః ఏకై
 కమంజలిం దేవాన్ ద్వౌద్వౌబుష్పిగణాన్సృతి, తథాదేవమనుష్యాంస్తు
 పితౄణాంస్త్రీనేకఏవవా. యన్నిత్యంతర్పణంప్రోక్తం రూపహీనందినేషనే,
 శ్రాద్ధాంగతర్పణంకుర్యా ద్రూపయుక్తంతిలాంబుభిః' ఇతిచరణః 'నిషి
 ధ్ధాహేపికుర్వీత శ్రాద్ధాంగంతలతర్పణం, తిలాభావేనిషిద్ధాహే సువర్ణ
 రజతాన్నితం తదభావేనిషిం చేత్తు దర్భైర్భర్తృత్రేణ వాపున'రచిగోవిలః
 'కృష్ణేభి'ద్రవదేమాసిశ్రాద్ధం ప్రతిదినంభవేత్, పితౄణాంప్రత్యహం
 కార్యం నిషిద్ధాహేపితర్పణం ఆలాభావేరాజతేనఖడ్గహేమకుశైర'పీతి
 యమః నామగోత్రప్రత్యహ్ని మేణకీర్తన మిత్యేకేనృత్యాగ్నిక్తం.

ఇతి తర్పణకాలః.

అథ యమతర్పణమ్.

నిత్యంకామ్యం. తత్రవృద్ధమనుః—'దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం కా
 ర్యంచయమతర్పణం, కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామపికార్యంసదైవవా. య

మాయధర్మరాజాయ మృత్యువేచాంతకాయచ, వైవస్వతాయ కాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ. ఔదుంబరాయదధ్నాయ నీలాయపరమేష్ఠినే, వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయ తేనమః చతుర్థశేమేమంత్రాస్యః ప్రత్యేకంచనమోన్వితాః, ఏకైకేనతిలైర్నిశ్రాఢద్యాత్రినుదకాంజలీః అపివాక్షతపుష్పాద్యైర్దౌర్వాద్వాదద్యాజ్జలాంజలీ, యజ్ఞోపవీతినాకార్యం ప్రాచీనావీతినాపివా. దేవత్వంచపితృత్వంచ యమస్యాస్త్రీద్విరూపతా యమోనియంతా పితృధర్మరాజోవైవస్వతోదండధరశ్చకాలః, ప్రేతాధిపాదత్తకృతానుకారీకృతాంతపితృధర్మకృజ్జపంతి యత్రకవచననద్యాంహిన్నాత్వా కృష్ణచతుర్దశీం, తర్పయేద్ధర్మరాజానం ముచ్యతేసర్వశిఖిమై'రితి.

ఇతి యమతర్పణమ్.

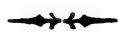
అథ భీష్మతర్పణమ్.

మహాభారతే— 'శుక్లాష్టమ్యాంతుమాఖస్య దద్యాద్భీష్మాయ యోఽంజలిం, సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి' తత్రమంత్రః 'వైయాఘ్రపాదగోత్రాయ సాంకృతిప్రవరాయచ, గంగాపుత్రాయభీష్టాయ ప్రదాస్యేఽహంతిలోదకం. అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్టాయ వర్షణే, దేవప్రతాయభీష్టాయ శంతి'స్తనయాయచ ఆర్భభ్యేతత్తథాష్టమ్యాం ప్రత్యహంతర్పయేజ్జలైః, ఏకాదశ్యాంతు తదితిప్రాహవ్యాసశ్చభారతే'.

'యజమానోగ్నిమాణరాజః ప్రేతశ్చానగ్నిమాణభవేత్, ద్వాదశాహేతథాకార్యం సపిండికరణంసుతైః ప్రేతశ్చేదాహితాగ్నిస్సాస్య త్కర్తానగ్నిర్యదాభవేత్, సపిండికరణంతస్యకుర్యాత్ప్రక్షేతృతీయకే. సాగ్నికస్తుయథాకర్తా ప్రేతశ్చాత్యగ్నిమాన్భవేత్, ద్వాదశాహేతథాకార్యం సపిండికరణంపితు'రితి 'సపిండికరణంకుర్యాద్వజమానస్త్వనగ్నిమాణ, అనాహితాగ్నేఃప్రేతస్య పూర్ణేజ్జేభరతర్షభ. ద్వాదశేహనిషష్ఠేవాత్రిపక్షేవాత్రిమాసీవా, ఏకాదశేపివామాసి మంగళస్యాప్యసుక్రమ' ఇతి.

ఇతి భీష్మతర్పణమ్.

అథ ఆభి క ప్ర యో గః.

(ఆచమ్య) ఓం గణానాంత్యాగృత్స్న మనోగణపతిర్జగతి గణపతి
ప్రార్థనే వినియోగః, * గణానాంత్యాగృహపతిం హవామహేక్షవింకవీ
నాముపమిశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శ్రణ్వా
న్నూతిభిస్సీదసాదనమ్ పవిత్రం తపవమానసోమః పవిత్రోజగతి, పవిత్ర
ధారణేవినియోగః, * పవిత్రం తేవితతం బ్రహ్మణస్పతేప్రభుర్గాత్రాణిపర్యే
షివిశ్వతః, అతస్తతినూర్నతద్రామో అశ్నుతేశ్చతాస్తథిద్వహం తస్త
త్సమాశత(పవిత్రంధృత్వా)పుథివ్యామేరోపుష్టఋషిః. . ఏవంగుణ ..
పుణ్యతిథౌపితుః ప్రతినాంవత్సరీకిమృతాహన్నశ్రాధే, ఆదాకర్తృభో
క్తృగృహభూభాండాత్తద్రవ్యస్థశరీరశుద్ధ్యర్థం 'నతమంహ' ఇతి ప్రాయ
శ్చిత్తసూక్తమగ్రవతనంకరిష్యే. * ఇదం త్రేపాత్రాంసనవిత్ర మింద్ర
విభాసోమమేనాశతక్రతో, పూర్ణఆహావామదిరస్య మధ్వోయంవిశ్వథిద
భిహర్యంతదేవాః † * 'గంధద్వారాంధురాధర్వాంనిత్యపుష్టాంకీరిషి'ణీం,
ఈశ్వరింసర్వధూతానాంతామిషణిపహ్వయేశ్రియమ్ * ఆయనేతేపరా
యణేదూర్వారోహంతుపుష్పిణీః, హ్రదాశ్చపుండరీకాణిసముద్రస్యగృ
హా ఇమే, యవోసిథాన్యరాజోవావారుణోమధుసంయుతః, నిర్ణోదస్సర్వ
పాపానాం పవిత్రమృషిభిస్తస్మైతమ్ తిలోస్తిమదేవత్యో గోస్తవేదేవని

† 'ఇమప్రేగం గేయమునే సరస్వతిశుతు ద్విరోమం, సచతావర్ష్యా, అసిన్నియామరు
ద్వ్యభేవిత స్తయాక్షీయేశ్రుణుహ్యోసుమయా' అనుమంత్రముతో నుదికమును కలశ
ములో నుంచుచున్నారు. పూగీఫలమును నుంచుచున్నారు. పాతాంతరాణి. | గంధ
ద్వారాం. 2 ణీం. 3 శ్రియం.

ర్శితః, ప్రత్యవద్భిః ప్రత్యస్వధయా, శరాసఃకుశరాసో దర్భాససైని
 ర్యాఉత, మాంజాఅదృష్టావైరిణా సర్వేసాకన్యలిఖత, సహితాన్ని
 దాశుషే సువాతసవితాభగః, తంభాగంచిత్రమిమహే. నతంశైలూ
 ఖ్లిఃకుల్లప బర్హిషోవామదేవోవా, అంహోమువైవ్వదేవ ముపరిష్టా
 ద్బర్హతమంత్యాత్రిష్టుప్, ప్రాయశ్చుత్తసూక్తమంత్రపతనేవినియో
 గః * నతమంహోనదురితం దేవాసోఅష్టమర్త్యం, సజోషస్తోయమర్త్య
 మామిత్రో నయంతివరుణో అత్రిద్విషః, తద్ధివయంసృణిమహే వరుణ
 మిత్రార్తమన్, యేనానిరంహసోయూయం పాథసేథాచ మర్త్యమత్రి
 ద్విషః, తేనూనంనోయమూతయే వరుణోమిత్రోఅర్త్యమా, నయిష్టా
 ఉనోనేషణి పరిష్టాఉనః పరుషణ్యత్రిద్విషః, యూయంవిశ్వం పరిపాథ
 వరుణోమిత్రోఅర్త్యమా, యుష్టాకంశర్తణిప్రియే స్యామసుప్రణితయో
 త్రిద్విషః, ఆదిత్యాసోఅత్రిశ్రుఢోవరుణోమిత్రోఅర్త్యమా, ఉగ్రంమరుద్భి
 ర్దుద్రం హవేమేంద్రగ్నిం స్వస్థయేతత్రిద్విషః, నేతారడ్డాషణస్త్రిరో
 వరుణో మిత్రోఅర్త్యమా, అత్రివిశ్వానిదురితా రాజానశ్చరంణీనామత్రి
 ద్విషః, శువమస్తభ్యమూతయే వరుణోమిత్రోఅర్త్యమా, శర్తయ
 చ్చంతుస్తప్రథఆదిత్యాసో యదిమహే అత్రిద్విషః, యథాహత్యద్వసవో
 గౌర్యంచిత్రపిత్తా మముంచతాయజత్రాః, ఏవోష్వస్మస్తుంచతా
 వ్యంహః ప్రతార్యగ్నే ప్రతరన్న ఆయుః శారీరషటకస్య, ఆత్మఋషిః,
 సద్యోదేవతా, ప్రకృతిపురుషంఛందః, శరీరశుద్ధ్యర్థేజపే వినియోగః.
 *శారీరమంతః కరణోపఘాతంవాజశ్చ విష్ణుర్భగవానశేషః, శమనయ
 త్వస్తుమమేహశర్త పాపాదనం తేహృది సన్నివిష్టే అంతశ్శుద్ధిం బహి

శ్శుద్ధిం శుద్ధోధర్మమయోచ్యుతః, సకరోత్వమలే తస్మిన్చుచిరేవాస్మి
 సర్వదా బాహ్యోపఘాతాననఘోజ్ఞాధాంశ్చ భగవానజః, శమన
 యత్వసంతాత్తా విష్ణుశ్చేతసిసంస్థితః. శారీరంమేహృషీకేశ పుండరీకా
 ఊనూనసం, పాపంప్రశమయాద్యత్వంవాక్కృతంమమమాధవ యద్య
 వ్యపహతైః పాపైర్యదివాత్యంతదుష్కృతైః, తథాపిసంస్త రేద్విష్ణుం
 సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే అపవిత్రఃపవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపివా,
 యస్తస్మ రేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యభ్యంతరశ్శుచిః. * ఏత్తోన్విందగ్రిస్త
 వామ శుద్ధంశుద్ధేనసామ్నా, శుద్ధైరుక్తైర్వాప్తృధ్యాం సంశుద్ధఆశీర్వా
 న్నమత్తు, ఇంద్రశ్శుద్ధోనఆగహిశుద్ధ శుద్ధాభిరూతిభిః, శుద్ధోరయినిధా
 రయ శుద్ధోమమధిస్తోమ్యః, ఇంద్రశ్శుద్ధోహి నోరయి శుద్ధోరతా
 నిదాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నే శుద్ధోవాజంసిమాససి శుచీవో
 హవ్యామరుత శుచీనాంశుచిహి నోమ్యధ్వరంశుచిభ్యః, ఋతేనసత్య
 మృతసాప ఆయన్ముచిజన్తాన శుచయఃపానకాః అగ్నిశుచిప్రతతమ
 శుచిర్నిఃశుచిఃవిః, శుచీరోచతఆహుతః, ఉదగ్నే శుచయ స్తవశు
 క్రాభాజంశకరతే, తవజ్యోతింస్వర్చయః బ్రాహ్మణేష్వమృతంహి
 తం, యేనదేవాః పవిత్రేణాత్తానం పునతేసదా, తేనసహస్రథారేణ
 పావమాన్యః పునంతుమా, ప్రాజాపత్యంపవిత్రంశతోద్యామంహిర
 ణ్యయం, తేనబ్రహ్మవిదోపయంపూతం బ్రహ్మపునీమహే, ఇంద్రస్సునీతీ
 సహమాపునాతు సోమస్వస్త్వాపరుణస్సమీచ్యా, యమోరాజాప్రమృ
 ణాభిః పునాతుమాజాతవేదా మూర్జయంత్యాపునాతు.

(దర్శాక్షతతిలసహితహిరణ్యమాదాయ) సమస్తసంపత్సమవా
ప్తిహేతవ స్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః, అపారసంసారసముద్ర
సేతవః పునంతమూం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః. ఆపద్భవభావంతస
హస్రభానవస్సమిహితార్థార్పణకామధేనవః, సమస్తతీర్థాంబుపవిత్ర
మూర్తయో రక్షంతఃమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ఆధివ్యాధిహర
న్నాణాంమృత్యుదారిద్ర్యనాశనం, శ్రీపుష్టికీర్తిదంపదే విప్రశ్రీపా
దపంకజం విప్రైశుదర్శనాత్సద్యః క్షీయంతేహపరాశయః, వంద
నాన్తంగళావాప్తిరర్చనాదచ్యుతంపదం నమోబ్రాహ్మణ్యదేనాయగో
బ్రాహ్మణహితాయచ, జగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిందాయ నమోన
మః * యావత్తిర్యేదేవతాస్తా స్సర్వావేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతి తస్మా
ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్యేషేదేవేనమస్సుర్యాన్నాస్తిలంకీర్తయేదే
తావదేవతాః ప్రీణాతి (స్రాచీనావీతీ) పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతా
హాన్నశ్రాధం కర్తుంముఖ్యకాలోభూత్వా, మమాధికారసంపదస్త్వితి
భవంతోబ్రువంతు, అధికారసంపదస్తు, కాలశ్చ, ముఖ్యకాలోస్తు,
(ఉపవీతీ,) పృథివ్యామేరోః పృథ్వీముషిః, కూర్తోదేవతా... పూత్యతిథౌ,
(స్రాచీనావీతీ,) పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాధే పితృపితామహా
ప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం పసురుద్రాదిత్యరూపాణాం,
పురూరవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాందేవానాంచ, (ఉపవీతీ,) శ్రాధసంరక్షక
శ్రీమహావిష్ణోశ్చ, పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాధం, అన్నే
నహవిహ, పార్వణవిధానేన, యుష్మదనుజ్ఞయాసదైవంశ్రాధమన్నాది
ద్రవ్యేణాద్యకరిష్యే కురుష్వ, (హస్తోదకందత్వా,) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞ
కానాంవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానేఆహవనీయా ధేతుణందత్వాభవద్భిక్షు
ణః ప్రసాదకరణీయః, సుకరణీయః, (హస్తోదకందత్వా, స్రాచీనావీతీ,) పితృ
పితామహప్రపితామహానాం... రూపాణాం, స్థానేఆహవ... కరణీయః,
సుక...యః, (ఉపవీతీ,) శ్రాధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోస్థానేఆహ... కరణీ

యః, సుక...యః. 'అక్రోధనై శ్చౌచపరై స్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః, భవితవ్యంభవద్భిశ్చ మయాచక్రాధకర్షణి.' (గృహంగణే, ఉత్తరస్యాందిశి, సవ్యేనచతురశ్రమండలం, అపసవ్యేనతద్దక్షిణతో వర్తులమండలంచ కుర్యాత్, సవ్యం, దేవపాద్యస్థానే,) ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చితప్రార్చిత, అమీగంధాః, అమీఅక్షతాః, అమీకుశాః, అష్టాద్యైస్సంపూర్ణార్చనమస్తు, (ప్రాచీనావీతి, పితృపాద్యస్థానే) ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చితప్రార్చిత, అమీగంధాః, అమీతిలాః, అమీకుశాః, అష్టాద్యైస్సంపూర్ణార్చనమస్తు, (సవ్యం,) పురూరవార్ద్రవిసంజ్ఞికా విశ్వే దేవాస్సాన్విగతం, సుస్వాగతం, పురూ...వాః ఇదంవఃపాద్యం, సుపాద్యం, (పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సింధుదీప ఆపోగాయత్రీ, మండలోపరిపాదప్రత్యాశనే వినియోగః, *శంసోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే, శంయోరభిస్రవంతునః, నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమోనమః, *చరణంప్రవత్రింవితతంపురాణంయేన పూతస్తరతిదుష్కృతాని, తేనప్రవిత్రేణకుద్ధేన పూతాఅతిప్రాప్తాన మరాతింతరేమ, (పవిత్రంధృత్వా) 'యదీచ్ఛసిమహారాజః సర్వతీర్థావగాహనం, విప్రపాదవినిర్ముక్తం తోయంశిరసిధారయ. పితృపితా...హః, స్వాగతం, సుస్వాగతం, (ప్రాచీనావీతి,) పితృ...రూపాః, ఇదంవఃపాద్యం, సుపాద్యం, (పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సింధుదీప ఆపో...త రమ, (ప్రాచీనావీతి,) యదీచ్ఛసి...ధారయ, (సవ్యం,) శ్రాధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణో, స్వాగతం, సుస్వాగతం, శ్రాధ...ఇదంవఃపాద్యం, సుపాద్యం, (పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సిం...తోయం శిరసిధారయ, (కర్తాపాదౌప్రత్యాశ్యాచమ్య, పవిత్రంధృత్వా) *తపోష్పవిత్రంవితతందివ

* ఆపఃక్షీరంకుశాగ్రాణి గంధాదధిచతండులూ, సర్విషా మధుసంయుక్తా అష్టావర్ణాః ప్రక్షిరితాః. స్వాగతేస్తవస్తివచనే దక్షిణాయాంప్రదక్షిణే, గోత్రమందనమశ్లేచపట్నైవ్లేహపవీతినా.

స్వతేజో'చతో అస్యతంతవో'వ్యస్థిరక, అవంత్యస్యవవీతార'మాశవో
 దివ స్వప్రప్తమధితిప్థంతి'చేతసా ఓంభూః...పుణ్యతిథౌ, పితుఃప్రతిసాం
 వత్సరీకమృతాహన్నశ్రాద్ధేభవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్తృ క
 రిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ) అపహతాసురారతుంసి పితౄచాయేక్షయంతి
 పృథివీమను, అస్యతేతోగచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః. ఉదీరతా
 మవరఉత్పరాస్త ఉన్నద్యమాః పితరస్సీమ్యాసః, అసుంయత్తయుర
 వృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు, (పితృస్థానేవర్తులమండలం
 కృత్వా తిలదర్భాన్నిధాయ, సవ్యేన, విశ్వేదేవస్థానే చతురశ్రమండ
 లంతుష్టీంకృత్వా, దర్భాక్షతాన్నిధాయ, విష్ణుస్థానే చతురశ్రమండలం,
 దర్భాక్షతాన్నిధాయ, అన్నాదికంగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య) ఓంభూ...
 చోదయాత్, అపవిత్రః...రశ్శుచిః, శ్రాద్ధార్థంసంపాదితాః పదార్థాః
 దేశతఃకాలతశ్చ ముఖ్యకాలోభూత్వా, శ్రాద్ధయోగ్యాభవంత్యితి భవం
 తోబ్రువంతు, శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు, 'శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా
 ధ్యాత్వాదేవంజనార్దనం, (ప్రాచీనావీతీ,) వస్వాదీంశ్చపితౄణాంధ్యాత్వా
 తతశ్శ్రాద్ధంప్రవర్తయే,' ప్రవర్తయ, (సవ్యం,) పురారవార్ద్రవసంజ్ఞికా
 నాం విశ్వేషాందేవానామిదమిదమాసనం, సుఖాసనం, (హస్తోదకం
 దత్వా,) విశ్వేదేవదైవేక్షణః క్రియతాం, ఓంతథాప్రాప్నువంతుభవం
 తః, ప్రాప్నువామ, (దర్భానాస్తీర్య, అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య, ఉపరిదర్భా
 న్నితీవ్య, ఉద్ధృత్య, ఉత్తానేప్రోక్ష్య, యవాన్నికీర్య, ఉదకమాపూర్య,)
 శన్నస్సింధుద్వీప ఆపోగాయత్రీ, అర్ఘ్యాభిమంత్రణేవినియోగః, *శన్నో
 దేవీ...నః. యవోసిథాన్యరాతోవా...స్మృతం, అర్ఘ్యపాత్రయోః,
 అర్చితప్రార్చిత, అమీగంధాః, పుష్పార్థాః, ఇమేఅక్షతాః, ఇమానిశ్రీతు

* శ్లో. సంకల్పాననయోష్ఠ్యస్తీ ద్వితీయావాహనేతథా, అన్నదానేచతుర్థీస్యాచ్చే
 హస్సంబుద్ధయన్మనీతాః.

లసీ దర్భతృణానిచ, దేవపాత్రేసంపన్నే సుసంపన్నే, స్వాహాఘ్నాస్వాహాఘ్నాః, సంత్వఘ్నాః, పురూర...దేవాః, భవతు, ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ, *విశ్వేదేవానామగత శ్శృణుతామమమహం, ఏదంబర్హిర్నిషీదత, విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమమహం మేయేతంతరిక్షేయ ఉపద్యవిష్ట, యేఅగ్నిజిహ్వ ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్తిన్బహ్నిషీ మాదయధ్వం. 'ఆగచ్ఛంతుమహాభాగా విశ్వేదేవామహాబలాః, యేత్రవిహితాశ్చాగ్రిధేసావధానాభవంతు తే' సావధానాస్సక్రిః, (హస్తోదకందత్వా) పురూరవ సంజ్ఞక విశ్వేదేవాఇదంవో అర్ఘ్యంస్వాహానమః, అస్తవర్ఘ్యం, *యాదివ్యాఆపః † పృథివీసంబధూపుర్యాతంతరిత్యో ఉతపార్థివీర్యాః, హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞయాస్తాన ఆపశ్శంసోనాభవంతు, (తతశ్శుద్ధోదకం) అర్చనసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాఇదంవో అర్ఘ్యంస్వాహానమః...భవంతు, తతః...కం. విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః పాత్రేస్థానేభ్యః, సుస్థానమసి, (తతశ్శుద్ధోదకం. అర్చనం) *అర్చతప్రార్చతప్రియ మేథాసోఅర్చత, అర్చంతుపుత్రకా ఉతపుత్రస్సతృష్ట్యర్చత, గంధద్వారం...యేశ్రియం, పురూ...దేవాః, యథాభాగశః, అమీవోగంధాః, సుగంధాః, అలంకారాద్ధామేఅక్షతాః, సంత్వక్షతాః, ఇమానివపుష్పాణి, సుపుష్పాణి, ఉదకేనసాంకల్పికంవో ధూపః, సుధూపః, జ్వాలాభేదేనగృహంతరస్థితంవోజ్యోతిః, సుజ్యోతిః *యువాసువాస్తాఃపరివీతఆగ్రాత్య ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః, తంధీరాసకవయఉన్నయంతిసాధోవ్యక్తిమనసా దేవయంతః, పురూ...దేవాః ఆచ్ఛాదనార్థమిదంవస్త్రం, పవిత్రార్థంసాక్షతా ఇమే కుశాః, సుకుశాః, అర్చనంసంపూర్ణం, అస్తుసంకల్పసిద్ధిర స్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, అస్తుసంకల్పసిద్ధిః, యథావిధ్యర్చనమస్తు, యుష్టదనుజ్ఞయాపిత్రా ద్యర్చనం కరిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ) పితృపితామహ ప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం, ఇదమిదమాననం, సుఖాస

నం, హస్తోదకందత్వా, పితుఃప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధేక్షణః
క్రియతాం, ఓంతథా...ప్రాప్ను వామ, (అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య, ఉపరి
దర్శాన్నితీప్య, ఉద్భృత్య, ఉత్తాన్నానిప్రోక్ష్య, తిలాన్నికీర్య, ఉదకంపూ
రయిత్వా,) శన్నస్సింధు...స్రవంతునః, తిలోసిసోమ...ప్రత్నవద్భిః
ప్రత్తస్పదయేహి, పితరిమాల్లోకాన్ప్రీణయాహినస్సవ్విధానమః, పితౌ
మహేమాల్లోకాన్ప్రీణయాహినస్సవ్విధానమః, ప్రపితౌమహేమా
న్లోకాన్ప్రీణయాహినస్సవ్విధానమః, అర్ఘ్యపాత్రేషు, అర్చిత ప్రార్చిత,
అయంగంధః, పుష్పార్థాఞ్మేతిలాః, ఇమాని భృంగరాజదర్భతృ
ణాని, పితృపాత్రాణి సంపన్నాని, సుసంపన్నాని, స్వధార్ఘ్యస్సవ్విధా
న్ఘ్నాః, సంత్యర్ఘ్యాః, పితృ...మహాః, శర్తణః, గోత్రాః, వసు...
యాపాః, భవత్సుఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ *ఉశంతస్తాన్విధీమహ్వ
శంతస్సమిధీమహి, ఉశన్నుశతఆవహ పితౄన్ష్వవిషేత త్వే, ఆయంతునః
పితరస్తోమ్యాస్తోమీష్వాతాః పథిభిర్దేవయానైః, అస్మిన్వజ్ఞేస్వధయామ
దంత్యధిబ్రువంతు తేవంత్యస్తాః, సావధానాభవంతుతే, సావధానాస్తస్మి,
(హస్తోదకందత్వా) పితరిదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్త్యర్ఘ్యం, యాది
వ్యా...భవంతు, తతశ్శుద్ధోదకం, పితౌమహేదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః,
అస్త్యర్ఘ్యం, యాదివ్యా...తు, (తతశ్శుద్ధోదకం,) ప్రపితౌమహేదం తే
అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్త్యర్ఘ్యం, యాదివ్యా...తు, తతశ్శుద్ధోదకం,
పితృపితౌమహప్రపితౌమహేభ్యఃపాత్రాణిస్థానానిధిః, సుష్టానమసి, (తత
శ్శుద్ధోదకం. అర్చనం)* ఇదం పితృభ్యోనమోఅస్త్యవ్యయేపూర్వాస్తోయ
ఉపరాసత్తయః, యేపార్థివేరజస్యా నిషత్తాయేవానూనం సువృజినా
సువితు. గంధద్వా...శ్రియం, (సవ్యం,) పితృ...హః, (యథాభా
గశః) అమివోగంధాః, సుగంధాః, (ప్రాచీనావీరీ), ఆయనే తే...
గృహాఞ్మే, అలంకరణార్థా ఇమేతిలాః, సుతిలాః, ఇమానివః పు

* విష్ణుశర్మరణాభ్యంగం మంత్రస్మృతాస్తీలాసిత, అప్పత్తిరనుమంత్రంచ జాప్తం
బహ్వచివర్ణయేత్.

ష్వాణి, సుపుష్పాణి, ఉదకేనైవ సాంకల్పికం వోధూపః, సుధూ
 పః, జ్వాలాభేదేన గృహంతరస్థితంవో జ్యోతిః, సుజ్యోతిః, యువా
 సువాసాః...దేవయంతః, పితృ...రూపాః, వః ఆచ్ఛాదనార్థ మిదం
 వస్త్రం, పవిత్రార్థం సతిలా ఇమేకుశాః, సుకుశాః, అర్చనంసంపూర్ణం,
 అస్తుసంకల్ప సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, అస్తు సంకల్పసిద్ధిః, యథా
 విధ్యర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్జయా విష్ణోరా రాధనం కరిష్యే, కురుష్వ,
 శ్రాద్ధసం...విష్ణో ఇదమిదమాసనం సుఖాసనం, (హస్తోదకం దత్వా)
 విష్ణుర్దేవేక్షణః క్రియతాం, ఓం తథా...ప్రాప్నుసామ, (అర్ఘ్యపాత్ర
 మాసాద్య, ఉపరి...ఉత్తానం, ప్రోక్ష్య, యవా నివీర్య...స్త్రుతం, అ
 ర్ఘ్యపాత్రే,) అర్చతప్రార్చత, అయంగంధః, పుష్పాథాఇమే, అక్షతాః,
 ఇమాని తులసీదర్భతృణాని, విష్ణుపాత్రం సంపన్నం, సుసంపన్నం,
 న్యాహార్థ్యః, అస్తవిర్థ్యః, శ్రాద్ధసంరక్షకమహావిష్ణుం భవత్సు ఆవా
 హయిష్యే, ఆవాహయ, * తద్విష్ణోః పరమంపుదం సదా పశ్యంతీస్తూర
 యః, దివీవచతురాతతం, తద్విప్రాసో విప్రన్యవోజాగ్రవాంస్తస్మిం ధతే,
 విష్ణోర్యత్పరమంపుదం, సావధానాభవంతుతే, సావధానోస్తి, (హస్తో
 దకందత్వా) విష్ణోరిదంతే అర్ఘ్యం న్యాహా నమః, అస్తవిర్థ్యం, యా
 దివ్యా...భవంతు, (తతశ్శుద్ధోదకం,) విష్ణవేష్టానమసి, (తతశ్శుద్ధో
 దకం, అర్చనం,) అర్చత...మనసాదేవయంతః, విష్ణోరాచ్ఛాదనార్థ
 మిదంవస్త్రం, పవిత్రార్థం సాక్షతా ఇమేకుశాః, సు...యథావిధ్య
 ర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్జయా సర్వత్ర మండలోద్వర్తనం కరిష్యే,
 ఓంభూః...తథా పితుః ప్రతి...శ్రాద్ధే భవదనుజ్జయా భవత్పాణావేవ
 పాణిహామంకరిష్యే, (ప్రాచీనావీతి) సోమం పితృమంతం, అగ్నింకవ్య
 వాహనం గృహసిద్ధాన్నద్రవ్యేణ సద్యోయత్యే, (అన్నంద్వేభావిభజ్య,
 భాగద్వయ మభిఘోర్య) ఇదంసోమాయ పితృమతే, ఇద మగ్నయే
 కవ్యవాహనాయ, (పితృష్టానే, బ్రాహ్మణస్య హస్తోదకం దత్వా, హస్తే

దర్శా స్వరి స్తీర్య) సోమాయ పితృమతే స్వధానమః, సోమాయ పితృ
మత ఇదం నమమ, అగ్నయేకవ్యవాహనాయ స్వధానమః, అగ్నయే
కవ్యవాహనా యేదం నమమ, (తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య, ఉప
వీతీ,) స్వస్తిశ్రద్ధాం మేథాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం
బలం, ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహి మేహవ్యవాహన, శ్రియం
దేహి మేహవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి, చతుస్సాగర...అభివాదయే,
(ప్రాచీనావీతీ, భోజనపాత్రే, అభిఘూర్య, శేషాన్నం,) స్వధేయం స్వ
ధేయం స్వధేయ, అస్తుస్వధా, (పునరభిఘూర్య, సవ్యేనఇతరపాత్రే,
ష్యభిఘూర్య.)ఓంభూర్భువ స్స్వః...చోదయాత్, ఏవం...తిథా (ప్రాచీ
నావీతీ,)పితుఃప్రతి...ప్రాధే అన్నశుద్ధ్యర్థం ఆఘ్రాణహోషనిర్హరణార్థం
ఆన్నసూక్తమంత్ర పఠనంకరిష్యే * నమోబ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్న
యేనమః పృథివ్యైనమఃషణ్డీభ్యః, నమోవాచే నమోవాచస్పతయే
నమో విష్ణవేమహా తేకరోమి, ఒంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః.

ఇతి ఆర్దిక ప్రయోగః.

అథ అన్నసూక్తమ్.

మూర్ధానందివోఅరతిం పృథివ్యావై శ్వానర మృతఆజాతిమగ్నిం,
క్షవింసమ్రాజమతిథిం జనానామూసన్నాపాత్రం జనయంత దేవాః, ఆమా
సుప్తక్ష్వమైరయ ఆసూర్యంరోహయోదివి, ఘర్జంససామంతపతాసు
వృక్షీభిర్బుష్టంగిర్వణసేబృహత్, ఉపహ్వయేసుదుఘంధేను మేతాంసు
హస్తోగోభుగుతదోహదేనాం, శ్రేష్ఠంసవంసవితాసా విషన్నోభీధోఘ
ర్జస్త దుఘప్రవోచం, హింక్తృణ్యతీవసుపత్నీ వసూనాంవత్సమిచ్ఛంతీ
మనసాభ్యాగాత్, దుహమశ్విభ్యాంపయోఅఘ్నేయం సావర్ధతాం
మహాతేసాభగాయ, ఇంద్రదృహ్యాయామకోశా అభూవన్యజ్ఞయశిక్ష

గృణతేసఖభ్యః, దుర్మాయవోదురేవామర్త్యసో నిషంగితోరిపవోహం
 త్వాసుః, వాశీమంతయుష్టిమంతో మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోని
 షంగిణః, స్వశ్వాస్థసురథాః పృశ్నిమాతరసాన్స్వయుథా మరుతోయా
 భనాశుభం. చతుష్కపద్దాయువతిస్సువపేశాఘృతప్రతీకావయునానివస్తే,
 తస్యాంసుప్తర్ణావృషణా నిషీదతుర్యత్రదేవాదధిభాగధేయం, ఏకస్సు
 ప్తర్ణస్ససముద్రమావివేశస ఇదంవిశ్వంభువనంవిచప్తే, తంపాకేనమనసాప
 శ్వమంతి తస్తస్మాతారేహిసఉరేల్లిమాతరం, సుప్తర్ణంవిప్రాకవయో
 వచోభిరేకం సంతంబహుథాకల్పయంతి, ఛందాంసిచదధతోఅధ్వరేషు
 గ్రహాంతోసమస్యమిమతేద్వాదశ పితౄన్సుప్తోషంమహాధర్మాణాతవిషీం,
 యస్యత్రితోవ్యోజసా ప్రత్రంవిపర్వమర్దయత్, స్వాదోపితోమథోప
 తోవయంత్యావవృమహే, అస్తాకమవితాభవ, ఉపనఃపితవాచర శ్చివ
 శ్చివాభిరూతిభిః, మయోభురద్విషేణ్య స్సఖాసునేవోఅద్వయాః, తవ
 త్వేపితోరసా రజాంస్యనువిష్మితాః, దివివాతాఇవశ్రితాః, తవత్వేపితో
 దదతస్త వస్వాదిష్టతేపితో, ప్రస్వాద్ధానోరసానాంతు విగ్రీవా ఇవేరతే,
 త్వేపితోమహానాం దేవానాం మనోహితం, అకారిచారుకేతునాత
 వాహిమవసావధీత్, యదదోపితోఅజగన్వి వస్వవర్వతానాం, అత్రా
 చిన్నోమథోపితో రంభయోగమ్యాః, యదపామోషధీనాం పరింశ
 మారిశామహే, వాతాపీషీవఇద్భవ, యత్తేసోమగవాశిరో యవాశిరో
 భజామహే, వాతాపీషీవఇద్భవ, కరంభఃషధీభవ పీవోవృక్కఉదా
 ర్థిః, వాతాపీషీవఇద్భవ, తంత్యావయంపితుర్వచోభిర్గావోనహవ్యా
 సుషూదిమ, దేభ్యస్తాన్వసదమా దమస్తభ్యంత్యావసధమాదం దేవతా

భ్యోపిత్పభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యవచ, నమస్సస్వధాయైస్వాహాయై నిత్య
మేవ నమోనమః, ఈశానఃపితృరూపేణ మహాదేవోమహేశ్వరః, ప్రియ
తాం భగవానీశః పరమాత్మాసదాశివ ఓం. 'మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యే
విష్ణుస్తరణపూర్వకం, యత్కించక్రియతేకర్మ తత్కర్మఫలదంకురు.'

—

ఓం భూర్భువస్వః...ప్రచోదయాత్, దేవసవితః ప్రసువ, పృథి
వీతే పాత్రం ద్యౌరపిథానం బ్రహ్మణస్తావముఖే అమృతం జహోమి
బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జహోమ్యక్షితమసిమైషాం
క్షేప్తా ముత్రాముష్టిన్లోకే ఇదం విష్ణుర్విచక్రమేత్త్రేభానిదధేషదం,
సమూర్జమస్యపాంస్తురే స్వాహా శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ, పురురవార్
ద్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వేదేవా ఏతద్యోహవ్యం సపరికరం విశ్వేదేవా దేవతా
ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణస్తావహవనీయాథే దత్తం, దాస్యమా
నంచ, ఆతృప్తేస్త త్వత్సంగయేయం భూర్గదాధరోభోక్తా, అన్నం
బ్రహ్మహంచ బ్రహ్మభోక్తాచ బ్రహ్మసర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, సావర్ణ
మయంపాత్రమక్షయపటచ్చాయేయం, పురూర...సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వే
భ్యో దేవేభ్యః, ఇద మిదమన్న మమృతస్వరూప మాతుష్టే ద్దాస్య
మాన మక్షయతుష్ట్యర్థం, యథాభాగం హవ్యం స్వాహానమమ
నమమ, గయాయాం శ్రీరుద్రపాదాదిసమస్తపాదేషు సమస్తస్థిగ్రేషు
దత్తమస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, గయాయాం దత్తమస్తు *యేదేవా
సోదివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యా మృద్యైకాదశస్థాఽపునక్షితో మహినైకా
దశస్థ, తేదేహసో యజ్ఞమిమం జుషభ్యమ్, విశ్వేదేవాస్తుప్తా వరదా
భవంతు. పితృస్థానే ఓంభూ...ప్రచోదయాత్, (ప్రాచీనావీతీ) పృథి
వీతేపాత్రం...సురే. స్వధా శ్రీవిష్ణోకవ్యం రక్షస్వ, పితృపితామహాప్రపి

తామహః...రూపాః, ఏతద్వ్యః కవ్యం సపరికరం, పితృపితామహ ప్రపి
తామహరూపాదేవా దేవతా ఇద మన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణ...రజత
మయం పాత్రమక్షయ పటచ్చాయేయం, పితృ...ప్రపితామహేభ్యః,
శర్మభ్యః, గోత్రేభ్యః వసు...రూపేభ్యః, ఇద మిద మన్నం...యథా
భాగం స్వధాకవ్యం నమమనమమ, గయాయాం...దత్తమస్తు యేచేః
హపితరోయేచనే హయాంశ్చ విద్వయా ॥ ఉచనప్రవిద్వ, త్వంవేత్తయ
త్తితే జాతవేద స్స్విధాభి ర్వజ్ఞం సుకృతంజుషస్వ పితరస్తుప్తా వరదా
భవంతు (సవ్యం, విష్ణుస్థానే) ఓం భూర్భువస్స్వః...యాత్, దేవసవిత
ప్రసువా, పృథివీ...హవ్యం రక్షస్వ, శ్రాధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణో ఏత
ద్వోహవ్యం సపరికరం, విష్ణుర్దేవో దేవతా ఇదమన్నం...పటచ్చా
యేయం, శ్రీవిష్ణవే శంఖచక్ర గదాధరాయ, ఇదమిదమన్నం...గయా
యాం దత్తమస్తు, తద్విష్ణోః...పరమంపదం, విష్ణుస్తుప్తావరదో భవతు.
(ప్రాచీనావీతి) సప్తవ్యాధా దశాణ్ణేషు మృగాః కాలాంజనేగిరౌ, చక్ర
వాకా శ్వరద్వీపే హంసా సురసిమానసే, యేస్తజాతాః కురుక్షేత్రే
బ్రాహ్మణా వేదపారగాః, ప్రథితా దీర్ఘమథ్వానం యూయం తేభ్యో
వసీదత అమూర్తానాంచ మూర్తానాం పితృణాం దీప్తతేజసాం, నమ
స్యామి సదాతేహం ధ్యాయినాం యోగచతుషమ్. చతుర్భిశ్చ చతు
ర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ, హలాయతేచ పునర్ద్వాభ్యాం సమే
విష్ణుః ప్రసీదతు బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిః బ్రహ్మగ్నో బ్రహ్మణా
హుతం, బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్త సమాధినా యజ్ఞేశ్వరో
హవ్య సమస్తకవ్యభోక్తౌఽవ్యయాత్తా హరిరీశ్వరోత్ర, తత్సన్నిధానా
దిపయాంతు సద్యో రహంస్య శేషాణ్యసురాశ్చసర్వే త్వాం యోగిన
శ్చింతయంతి త్వాం యజంతిచ యజ్వనః, హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం
పితృదేవస్వరూపధృత్. కర్తాక్రియాణాం ససభ్యతే క్రతుస్సవీవతత్క-
ర్తఫలంచ యచ్చ, స్రుగాదియత్సాధనమప్యకేషం శౌరే ర్మకించి

ద్యౌతిరిక్తమస్తి దేశకాలపాత్ర మంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృహవిర్ని
యమఫలఫలద్రవ్యానిభ్యస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యాం కర్తాచ్ఛిద్ర
మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యాం కర్తాచ్ఛి
ద్రమస్తు. గయేయం గయేయం. సవ్యం, ఓంభూః ఓం...తిథా (ప్రాచీ
నావీతీ,) పితృప్రతిశ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహాః, శర్వణః,
గోత్రాః, వసు...రూపాః, వస్యం, పురూరవార్ద్రావసంజ్ఞాకా
విశ్వానా దేవానా విష్ణుంచ, ఉద్దిశ్యమయా క్రియమాణేన, పితృః ప్రతి
నాం...శ్రాద్ధేన, పితృపితామహ...రూపాణాం, సవ్యం పురూర...
దేవానాంవిష్ణోశ్చ. ఏతేహంసర్వం సగుణంభూత్వా, గయాన్నశ్రాద్ధే
నైవ, అక్షయతృప్తిద్వారా పునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకేనివా
సస్థిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, పునరావృత్తిరహిత...స్థిరస్తు, (ఉప
వీతీ,) నమోదేవేభ్యః, (ప్రాచీనావీతీ,) స్వధాపితృభ్యః, (సవ్యం,) నమో
విష్ణవే. * మధువాతాబుతాయ తేమధుక్షరంతిసింధవః, మాధ్వీర్నసం
తోష్వధీః, మధున క్తముతోష్వసోమధుమత్పార్థివంరజః, మధుద్యౌరస్తునః
పితా, మధుమాంనోవనస్పతిర్మధుమాంతస్తుమార్యః, మాధ్వీర్దావో
భవంతునః మధుమధుమధు సర్వంమధ్వస్తు. యథాసుఖంపరిషేచనం.
ఓంభూర్భువస్సవ్యః తత్సవితు...అమృతమస్తు, అమృతోపస్తరణమసి,
(నవీతీభూత్వా) 'ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్క
రజనీశగణేశ్వరాణాం, (సభ్యావసధ్యదధి కణ్వమతంగజానాం) క్రౌంచా
మరేంద్ర కలశోద్భవకశ్యపానాం పాదాన్నమామిసతతం పితృముక్తి
హేతుకా. గయాయాంధర్మి పృథ్వీచ సదసిబ్రహ్మణస్పతేః, గయాశీర్షే
వతేచైవ పితౄణాందత్తమక్షయమ్' ఇయంభూమిర్గయా, ఏతేబ్రాహ్మ
ణాభోక్తా రోగదాధరాస్సంతు, అక్షయవటచ్చాయేయం, పితౄహపీజనా
ర్జనః ప్రియతామ్. (సవ్యం.) దేవానాంచ, (ప్రాచీనావీతీ,) పితౄణాంచ,
(సవ్యం,) విష్ణోశ్చ. సర్వత్రసమకాలే తత్సద్భ్రష్టార్పణమస్తు, దేవేభ్యః

అమృతమస్తు, (ప్రాచీ...తీ,) పితృభ్యః అమృతమస్తు, (సవ్యం,) విష్ణవే అమృతమస్తు, అమృతోపస్తరణమసి, స్వాహా. ఓం ప్రాణాయస్వాహా... బ్రహ్మణిమతత్తామృతత్వాయ యథాసుఖంజుషధ్వం జుషామహే. యథా శక్తిరక్షోఘ్ననైవ్విష్ణవాః పైతృకాభుంజీయాః పావమానీశ్చాశ్రావయిష్యే, ఆశ్రావయ. యదశ్వస్యక్రవిహో మక్షికాశయద్వాస్వరౌస్వధితౌరిప్తమస్తీ, యద్ధస్తయోశ్శమితు ర్యన్నభేషుసర్వాతాతే అపిచేవేష్వస్తు మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు, * అగ్నిరస్మిజన్తనాజాతవేదాఘృతంమేచక్షురమృతంమఅసః, అర్కశ్రీధాతురజసోవిమానో జస్రోఘర్తోహవిరస్మినామ 'అపేక్షితంయాచితవ్యంత్యాజ్యం చైవానపేక్షితం, ఉపవిశ్యసుభేనైవభోక్తవ్యంస్వస్థమాననైః' గంగామృతమన్నం సంపూర్ణం, సుసంపూర్ణం గాయత్ర్యసుజ్ఞా వాచ్యతామ్, ఓంభూ...యాత్. మధువాతా...భవంతునః * అక్షన్నమీమదంత హ్యసప్రియాఅధూషత, అస్తోషతస్వభానవో విప్రానవిష్టయామతి, యోజాన్వింధ్రతేహరి, మధుమధుసంపన్నం, సుసంపన్నం, ఏతచ్ఛాద్ధార్థంసంపాదితేషుపదా ర్థేషు యదిష్టంతత్ప్రిష్టవ్యం, సర్వంసంపూర్ణం. పురారవార్ద్రీవసంజ్ఞికావిశ్వేదేవాః, తృప్తాస్థతృప్తాస్థ, తృప్తాస్తస్య, 'అసోమపాశ్చయేదేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాః, తేషామన్నంప్రదాస్యామి వికిరంవైశ్వదైవికం.' (ప్రాచీనావీతి) పితృ...మహాః, తృప్తాస్థతృప్తాస్థ, తృప్తాస్తస్య, 'అసంస్కృతప్రమితాయే త్యాగినోయాఃకులశ్రీయః, దాస్యామి తేభ్యోవికిరమన్నంతాభ్యశ్చపైతృకం, (ఉపవీతి) శ్రాధసంరక్షక శ్రీవిష్ణోతృప్తాసి, తృప్తాస్తి, 'అసంశయోభవేద్విష్ణు ర్తోక్షసాధనమవ్యయం, పితౄణాంచవరంశ్రేష్ఠం వికిరాన్నంచవైష్ణవమ్.' (ప్రాచీనావీతి) దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య, తిలదర్భాన్నిక్షీప్య, యేఅగ్నిదగ్ధాశ్శంఖః పితరశ్రీష్టుప్, ఉచ్చిష్టసన్నిధౌ వికిరపిండప్రదానే వినియోగః, * యేఅగ్నిదగ్ధాయేనగ్నిద

228 సప్రయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః,

ద్ధామధ్యేదివస్వధయా మాదయంతే, తేభిస్త్విరాశసునీతి మేతాంయ
 థాతివసంతనృంకల్పయస్వ. అగ్నిదధేభ్యః, అనగ్నిదధేభ్యః అస్తతుల
 ప్రసూతమృతేభ్యః, అయంవికిరపిండ స్వధానమః అగ్నిదధాశ్చ అనగ్ని
 దధాశ్చ మార్జయంతామ్, ఏతద్వస్తిలోదకమ్. (కర్తాపాదౌ ప్రత్యుభ్యా
 చమ్య. పవిత్రంధృత్వా) శేషముచ్చిష్టభాగోభ్యన్నం దీయతాం,
 'యజమానకు లేజాతాదాసాదాసోన్న కాంతీణః, తేస ర్వే తృప్తిమా
 యాంతు మయాద త్తేనభూతలే' అమృతాపిధానమసి, రౌరవే...తి
 వ్హతు. ఓంఓం ఏవం...తిథౌ (ప్రాచీనావీతి,) పితుఃప్రతిసాంవత్సరీక మృ
 తాహాన్నశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానంకరిష్యే, కురుష్వ, * యేరూ
 పాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతిస్వధయాచరంతి, పరాపరోనిభ
 రోయే భవంత్యగ్నిష్టైల్లోకా స్సృణుదాత్మస్తాః, (గోమయేనోపలిప్య,)
 ఆపహతాఅసురారక్షాంసి పిశాచావేదిషతః, (అద్భిరవోక్ష్య, సకృదా
 చ్ఛిన్నైర్దైర్భిరవస్తీర్య,) శుంధంతాంపితరః, శుంధంతాం పితామహః,
 శుంధంతాం ప్రపితామహః, ఏత త్తేపితః, శర్మణ, గోత్ర, వసురూప,
 యేచత్వామత్రాసు, ఏత త్తేపిత్రే, శర్మణే, గోత్రాయ, వసురూపాయ,
 యేచతమనుగచ్ఛంతి. తేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మై తే స్వధానమః,
 గయాయాంద త్తమస్తు. ఏత త్తేపితామహ...రుద్రరూప, యేచత్వామ
 త్రాసు, ఏత త్తేపితామహాయ...స్వధానమః, గయాయాంద త్తమస్తు,
 ఏత త్తేప్రపితామహశర్మణ...ఆదిత్యరూప, యేచత్వామత్రాసు, ఏత త్తే
 ప్రపితామహాయ, శర్మణే, గోత్రాయ, ఆదిత్యరూపాయ, యేచ...గ
 యాయాంద త్తమస్తు. అత్రపితరోమాదయధ్వమ్, యథాభాగమావృ
 షాయధ్వం, (ఆచమ్య, ప్రదక్షిణావర్తనేనోదజ్ఞుభోయథాశక్తిప్రాణం
 నాసిత్వాభిషర్యావృత్య,) అమీమదంతపితరోయథా భాగమావృషా
 ఈషత, (ఇతిచరోప్రాణిభక్షంభక్షయేత్, కర్తాపాదౌ ప్రత్యుభ్యాచమ్య,
 ప్రాచీనావీతి,) శుంధంతాం పితరః...మహః, ఏత త్తే పితః...రూప

అభ్యజ్ఞత్వ, పితామహ...ప్రపితామహ...అభ్యజ్ఞత్వ, ఏత త్రేపితఃశ
 ర్కగోత్రపసురూప, అజ్ఞత్వ, ఏత త్రేపితా...ప్రపితామహ...అజ్ఞత్వ,
 ఏతద్యఃపితరోవాసో మానవతోన్యత్పితరో యుజ్ఞధ్వం, అథైనానువతి
 ష్ఠేత, *నమోవఃపితరథ పేనమోవః పితరఙ్ఘోనమోవః పితరశ్శుష్టాయ
 నమోవః పితరోఘోరాయనమోవః పితరోజీవాయనమోవః పితరోర
 సాయ, స్వధావః పితరోనమోవః పితరోనమవ తాయుష్టాకం పితరథిమా
 అస్తాకంజీవావోజీవంత ఇహసంతస్యామః, మనోన్వాహువామహే,
 నారాశంసేనసోమేన పితృణాంచమన్తభిః, ఆతయేతుమనఃపునః క్రత్యై
 దక్షాయజీవసే, జ్యోత్సూర్యందృశే, పునర్నఃపితరోమనో దదాత్తుదై
 వ్యోజనః, జీవంత్రాతంసచేమహి, యదంతరిక్షంపుథివీ ముతద్యాంయ
 న్మాతరంపితరం వాజహింసిమా, అగ్నిర్మాతస్మాదేనః ప్రముంచతుడు
 రితాయానిచ కృమకరోతుమామనేనసం కులాభివృద్ధ్యర్థం పార్వ
 పూజాంకరిష్యే, (సవ్యం) పిండపితృదేవతాభ్యోనమః, యవకుశలిలగం
 థాక్షతాంత్యమర్పయామి, ధూపమాఘ్రపయామి, దీపందర్పయామి,
 (నైవేద్యం, యథాభాగం) అపూపహరన్నైవేద్యం సమర్పయామి, తాం
 బూలంసువర్ణపుష్పం సమర్పయామి, సర్వోపచారాంత్యమర్పయామి.
 (ప్రాచీనావీతి) 'శమిపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్ధయాశిరే, ఉద్ధరేత్స
 ప్తగోత్రాణి కులమేకోత్తరంశతం' (ఉపవీతి, ఓంభూః...తిథౌ పితుః
 ప్రతిసాంవత్సరీకృతాహన్నశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానే పితృపితా
 మహప్రపితామహా, శర్మణఃగోత్రా, వసురుద్రాదిత్యరూపా, ఏతా
 నుద్దిశ్యమయాదత్తాః పిండాగయాపిండసదృశాభవంత్యితి భవంతో
 బ్రువంతు, గయాపిండసదృశాభవంతు, (పిండాన్నమస్మృత్య, ప్రాచీనా
 వీతి), పిండానుద్వాసయిష్యే, ఉద్వాసయ, 'అయోధ్యామధురామాయా
 కాశీకాంచీవంతికా, పురీద్వారవతీచైవ సప్తతామోక్షదాయకాః,

(సవ్యం,) యజ్ఞేన... దేవాః..పిండస్థానేశాంతిరస్తు, పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు, స్వస్తిశోభనంహవిః, (ప్రాచీనావీతీ, పితృస్థానే,) ఏకం, ద్వే, త్రిణీ, చ త్వారి, పంచ, షట్, (ఉపవీతీ, విశ్వేదేవస్థానే, విష్ణుస్థానేచ) ఏకం... షట్. దేవాఃపితరః పితరోదేవాః, దేవతాపితృప్రసాదే నాస్తద్ధోత్రం వర్ధతాం, స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం, విశ్వేదేవప్రసాదోస్తు, పితృప్రసాదోస్తు, విష్ణుప్రసాదోస్తు, భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే, ఉచ్చాలయ, దేవాశ్చపితరస్వస్తితిబ్రూత, పురూరవార్దగ్రహసంజ్ఞికా విశ్వేదేవాఃమయా దత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయోదర్కమస్తీతిబ్రూత, అస్త్యక్షయోదర్కం. పితృ...మహః మయాదత్తం శ్రాద్ధం...దర్కం, శ్రీమహావిష్ణో మయా...దర్కం, స్వాహంవాచయిష్యే, స్వధాంవాచయిష్యే, వాచ్యతాం, ధామం తేవామదేవ ఆపోజగతీ, కూర్చవిసర్జనే వినియోగః, * ధామం తేవిశ్వంభువన మధిశ్రితమంతస్సముద్రే హృద్యంతరాయుషి, అపామనీకేసమిధేయ ఆభృతస్తమస్యామ మధుమంతంతడ్డార్చిమ్. పితృ పితామహప్రపితామహస్వధోచ్యతా మితి భవంతోబ్రువంతు, అస్తు స్వధా, సంపద్యతాం, స్వాహావిశ్వేదేవాః ప్రియంతామ్, ప్రియంతాం విశ్వేదేవాః, పితృపితామహప్రపితామహశ్చప్రియంతాం, ప్రియంతాం ప్రపితామహపితామహపితరః, విష్ణుఃప్రియంతాం, ప్రియంతాంవిష్ణుః, ఉప విష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శాగ్ధసాద్గుణ్యాగ్ధదక్షిణాఃపాంతు, పాంతు దక్షిణాః, వాజేవాజేత్యస్యమంత్రస్య, వసిష్ఠబుషిః వాజినోదేవతాః, త్రిష్టుప్ ఛందః, ఆవాహితపితృవిసర్జ వినియోగః, * వాజేవాజేవతవాజినో భనేషు సిప్రాఅమృతాబుతజ్ఞాః, అస్యమధ్వఃపిబతమాదయధ్వం త్రప్తాయాతపథిభిర్ద్వైతయావైః, (ప్రాచీనావీతీ,) ఉత్తిష్ఠతపితరః, (సవ్యం,) అసుగచ్ఛంతుదేవాః, విష్ణునాసహఆత్మా వాజస్యప్రసవోజగత్ప్రాయాదాద్యావా పృథివీవిశ్వశంభూ, ఆమాగంతాంపిత రామాతరాచామా సోమో

అమృతత్వా¹యగమ్యాత్ దాతారో²నోభివర్ధంతామ్, వేదాస్సంతతి³
 రేవనః, శ్రద్ధాచనో⁴ మావ్యగమత్, బహుదేయంచనో⁵స్తు. అన్నంచనో⁶
 బహుభవేత్, అతి⁷ఖీంశ్చలభేమహి, యాచితారశ్చ⁸వస్సంతు, మాచ⁹
 యాచిష్ట కంచన. అన్నశేషః కింక్రియతాం, ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్,
 దాతారో¹⁰వోభివర్ధంతాం, వేదాస్సంతతిరేవనః, శ్రద్ధాచనో¹¹మావ్యగ
 మత్, బహుదేయంచనో¹²స్తు అన్నంచనో¹³బహుభవేత్, అతి¹⁴ఖీంశ్చలభ
 ధ్వమ్, యాచితారశ్చ¹⁵వస్సంతు, మాచయాచిష్టం కంచన. అన్నశేషః
 కింక్రియతామ్, ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్, *స్నాదుషంసడః¹⁶పితరో¹⁷వయోధాః
 కృచ్చై¹⁸శ్చితశ్చ¹⁹ వంతో²⁰గభీరాః, చిత్రసేనా²¹ ఇషుబలా²² అముఢాస్స
 తో²³పీరా ఉరవో²⁴వ్రాతసాహః, బ్రాహ్మణా²⁵స్థః పితరసో²⁶మ్యాస శ్చివే
 నో²⁷ద్యావాపృథివీ అనే²⁸హసా, పూషా²⁹నఃపాతుదురితా దృతా³⁰వృథో
 రక్షా³¹మాకిరో³² అఘశంసఈశత సుప్తర్థం³³వస్తే³⁴మృగో³⁵ అస్యా³⁶దంతో³⁷గో
 బి³⁸స్సన్నద్ధా పతతి³⁹ప్రసూతా, యతా⁴⁰నరస్సంచవిచద్ర⁴¹వంతి తతా⁴²స్త్వ
 భృమిష⁴³వశ్శర్మయంస, ఇహై⁴⁴వస్తం మావియా⁴⁵ష్టం విశ్వ⁴⁶మాయు
 ర్వశ్శు⁴⁷తం, క్రీ⁴⁸శంతా⁴⁹పుత్రైర్న⁵⁰పృథి ర్దో⁵¹దమా⁵²నౌ⁵³స్వేగ⁵⁴హే, సర్వ⁵⁵స్యా
 ప్యై⁵⁶సర్వస్య⁵⁷జిత్యై⁵⁸ సర్వ⁵⁹మే⁶⁰వతే⁶¹నా⁶²హ్నో⁶³తి సర్వం⁶⁴జయతి, శత⁶⁵మానంభ
 వతి శతాయుః⁶⁶పురుషశ్శతే⁶⁷ంద్రియ అయు⁶⁸ష్యే⁶⁹వే⁷⁰ంద్రియే⁷¹ ప్రతి⁷²ష్ఠతి.
 ఆయుః⁷³ప్రజాం⁷⁴ధనం⁷⁵విద్యాం⁷⁶ స్వర్గం⁷⁷మోక్షం⁷⁸సుఖా⁷⁹నిచ, ప్రయచ్ఛంతు⁸⁰తథా
 రాజ్యం⁸¹ ప్రీ⁸²త్యా⁸³న్మాణాం⁸⁴పితా⁸⁵మహాః ఆద్య⁸⁶మే⁸⁷న⁸⁸ఫలం⁸⁹జన్త భవ⁹⁰ద్వా⁹¹దా⁹²భి
 వందనాత్, పత్ర⁹³శా⁹⁴కా⁹⁵డి⁹⁶దా⁹⁷నే⁹⁸న క్లే⁹⁹శితాయూ¹⁰⁰యమి¹⁰¹దృశాః, తక్లే¹⁰²
 శ¹⁰³జా¹⁰⁴తంచితై¹⁰⁵తు విస్ఫు¹⁰⁶త్యక్షంతు మర్ష¹⁰⁷థ, వసిష్ఠ¹⁰⁸వా¹⁰⁹మదే¹¹⁰వా¹¹¹ది ము¹¹²ని¹¹³భి¹¹⁴స్తు
 ల్య¹¹⁵తాం¹¹⁶గతాః, పితౄ¹¹⁷ణా¹¹⁸మను¹¹⁹గృ¹²⁰హ్ణంతు బ్ర¹²¹హ్మ¹²²ణ¹²³శ్శా¹²⁴శ్వ¹²⁵తం¹²⁶పదం స్రా¹²⁷చీ
 నా¹²⁸వీ¹²⁹తీ. పితుః¹³⁰ప్రతి¹³¹సాం¹³²వత్స¹³³రీ¹³⁴క మృ¹³⁵తా¹³⁶హా¹³⁷న్న¹³⁸శ్రా¹³⁹ధ¹⁴⁰మ¹⁴¹భూ¹⁴²త్, అత్రా¹⁴³సన

222 సప్తయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః,

భాజన శాకపాక ద్రవ్యదక్షిణాదిభిః కిమపినసత్కృతం భవద్భిరేవసత్కృతం, పాణిపహాదుభ్రాష్టాణభోజన పిండప్రదానకర్తృ త్రయంయథోక్తం యథాశాస్త్రీయంగయాశ్రాద్ధఫలదమస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, యథోక్తం యథాశాస్త్రీయంగయా శ్రాద్ధఫలదమస్తు. సవ్యం, కాయే నవాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతే స్పృశభావాత్, కరోమియద్య త్సకలంపరస్తై నారాయణాయేతి సమర్పయామి. సర్వం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః(బ్రాహ్మణేభ్యస్తాంబూలానిదత్వా.)

†ఆసీమాంతమనుప్రజేయం, మానుప్రజ, *వసిష్ఠాసఃపితృవద్వాచ మక్రత దేవాంఈళానా ఋషివత్స్వస్తయే, ప్రితా ఇవజ్ఞాతయః కామమే త్యాస్తే దేవా సోవధూనుతాపసు, దేవాన్వసిష్ఠో అమృతాన్వపందేయే విశ్వాభువనాభిః ప్రతస్తుః, తేనోగాసంతా మురుగ్రాయ మద్యయూయం పాతస్త్వస్తిభిస్సదానః ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్యేతి నమస్కారవతీ మంతతశ్శంసతి, తస్మాదంతతః పితృభ్యోనమస్మియతే తదాహుర్వాప్య హావంపిత్ర్యాశ్శంసేదవ్యాహావాం ఇతివ్యాహావమేవశంసేత్ | ఆసంస్థతం వై పితృయజ్ఞస్య సాధ్యసంస్థితంవా ఏషపితృయజ్ఞం సంస్థాపయతియో వ్యాహావంశంసతి, తస్మాద్వాప్యహావమేవశం స్తవ్యం. యంత్యాద్యావా పృథివీ యంత్యాప్రస్త్విష్టాయంత్యాసో జనిమాజజాన, పంథామనుప్ర విద్వాన్ పితృయాణాం ద్యుమదగ్నే సమిధానోవిభాషి ద్వేశ్శుక్రితశ్శు క్షవంపితృగాణామహం దేవానాముతమర్త్యనాం, తాభ్యామిదంవిశ్వమే జత్సమేతియదంతరా పితరంమూతరంచ. వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రీష్ఠాయనమోరుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయ

† ఇక్కడ వాజేవాజేమంత్రముతో పితృవివర్ణమును కొందరు చేయుటకలదు.

నమో బలవికరణాయనమో బలాయనమోబలప్రమథనాయ నమస్స
 ర్వభూతదమనాయనమో మనోస్తనాయనమః. పితృయజ్ఞస్సాంగోఽభూ
 త్, దీర్ఘాయుష్యమస్తు, వంశాభివృద్ధిరస్తు యజ్ఞసమృద్ధాభవంతు, *వాశీ
 మంత్రఋష్టిమంతో మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోనిష్కంకిణః స్వశా
 స్థసురభాః పృశ్నిమాతరస్సాస్వయుధామరుతో యాధనాశుభమ్.

ఇతి అన్నసూక్తమ్.

అథ శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

(పాదాప్రత్యక్షాచమ్య, పవిత్రంధృత్వా, ప్రాణానాయమ్య)
 ఏవం...తిథౌ అస్తత్పితృః ప్రతిసాంవత్సరీకమృతాహాన్న శ్రాద్ధాంగపరే
 హానికర్తవ్యతీతతర్పణం సద్యఃకరిష్యే, (ప్రాచీనావీతి,) అస్తత్పితరం
 శర్తాణం, గోత్రం, వసురూపం, స్వధానమస్తర్పయామి, స్వధాన...
 స్వధాన..., పితామహం, శర్తాణం, గోత్రం, రుద్రరూపం, స్వధానమ
 స్తర్పయామి, స్వధాన...స్వధాన..., ప్రపితామహం, శర్తాణం,
 గోత్రం, ఆదిత్యరూపం, స్వధానమస్తర్పయామి, స్వధాన..., స్వధాన...
 'ఏకేచాస్తత్కు లేజాతా అపుత్రాగోత్రజామృతాః, తేగృహ్లాంతుమయా
 దత్తం సూత్రనిష్ఠీడనోదకం' కృష్ణకృష్ణకృష్ణ.

ఇతి శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

అథ అధిశ్రవణమ్.

ఓం రక్షోహణంవాజినఘాజిఘ్రి మిత్రంప్రధిష్ఠముపయామిశ
 ర్ష, శిశానోఅగ్నిః క్రతుభిస్సమిద్ధస్సనోదివాసరిషః పాతునక్తమ్, అయో

దంష్ట్రోత్పత్తిమాయాతుథానా నుపస్పృశజాతవేదస్సమిద్ధః, అజిహ్వాయా
 మూరదేవాన్రభస్వక్రివ్యాదో వృక్షవ్యపిధత్సన్వితః, ఉభోభయా
 విన్నుపథేహి దంష్ట్రాహింసశ్శిశానోవరంపరంచ, ఉతాంతరిక్షేపరియా
 హిరాజ్జంభై స్సంధేహ్యభియాతుథానా, యజ్ఞేరిమాస్సన్నమమా
 నోఅగ్నేవాచాం శల్యాంఽత్రనిభిర్దిక్షానః, తాభిర్విధ్యహృదయేయాతు
 థానాన్పుత్రిచో బాహూన్పుత్రిభంధ్యేషాం, అగ్నేత్వచంయాతుథా
 నస్య భింధిహింసాశనిర్హరసాహంత్యేనమ్, ప్రపర్వాణిజాతవేదశ్శృణీహి
 క్రివ్యాత్, విష్ణుర్విచినోతువృక్షమ్ ౧. యత్రేదానీంపశ్యసిజాతవే
 దస్త్రిష్టంతమగ్న ఉతవాచరంతమ్, యద్వాంతరిక్షేపథిభిఃపతతమస్తావిధ్య
 శర్వాశిశానః ఉతాలభంస్పృణుహిజాతవేద అలేబానావృష్టిభిర్యాతు
 థానాత్ అగ్నేఘోర్వనిజహిశోశుచాన ఆమాదః క్షీంకాస్తమదం
 త్వేనీ, ఇహప్రబ్రూహియతమసీ అగ్నేయోయాతుథానోయ ఇదం
 కృణోతి, తమారభస్వస్మిథాయ విష్ణునృచక్షుశ్చక్షుషేరంధయేనం,
 తీక్ష్ణేనాగ్నేచక్షుషారక్షయజ్ఞం స్రాంచవసుభ్యప్రణయప్రచేతః, హిం
 స్రంరక్షాంస్యభిశోశుచానం మాత్వాదభవ్యాతుథానాన్పుచక్షుః, నృచ
 త్సారక్షుఃపరిపశ్యవిక్షు తస్యత్రీణిప్రతిశృణీహ్యగ్రా, తస్యాగ్నేప్రౌష్టిర్హ
 రసాశృణీహి త్రైథామూలం యాతుథానస్యవృశ్శృతిర్యాతుథానః
 ప్రసితంతవత్ప్రతంయో అగ్నే అనృతేనహస్తి, తమర్చిషాసూర్జయం
 జాతవేదస్సమక్షమేనం గృణతేనివృద్ధి, తదగ్నేచక్షుః ప్రతిధేహిరేభేశ
 ఘారుజంయే నపశ్యసియాతుథానం, అధర్వవజ్జ్యోతిషా దైవ్యేనసత్యం
 ధూర్వంతమచితంనోఽశ, యదగ్నేఅద్యమిథునాశసాతో యద్వాచ

స్త్రుప్తం జనయంతరేభాః, మన్వోర్తన సశ్శరవ్యా³జాయతే యాత
యావిధ్యహృదయే యాతుథానా⁴, పరాశ్శృణోహితపసాయాతు థానా
స్పరాగ్నేరక్షోహరసాశ్శృణోహి, పరాఽప్రమామూరదేవాం చ్చృణోహిప
రాసుతృపో అభిశోశుచానః, పరాదృదేవావృజిసంశృణంతు ప్రత్యగేనం
శపథాయంతుతృప్తాః, వాచాస్తేనంశ రవఋచ్చంతుమర్మన్విశ్వనైతృ
ప్రసితంయాతుథానః. 3. యఃపారుషేయేణక్రవిషా సమక్షేయోఅశ్వే
సపశునాయాతుథానః, యోఅఘ్నూయూభరతి క్షీరమగ్నే తేషాం
శీర్షాణిహరసాపివృశ్చ, సంవత్సరీణంపయ ఉస్త్రియాయాస్తస్యమా
శీద్యాతుథానోన్యచక్షః, పీయూషమగ్నేయతమస్త్రితృప్నాంతం ప్రత్యం
చమర్చిషాంవిధ్యమర్త⁵, విషంగవాంయాతుథానాః పిబంతావృశ్చ్యం
తామసితయెదురేవాః, పరైనాందేవస్సవితాదదాతు పరాభాగమోషధీ
నాంజయతాం, సనాదగ్నేమృణసియాతుథానా న్మత్వారక్షాంసిపృత
నాసుజిగ్యుః, అనుదహసహమూరాన్క్రవాద్దో మాతేహేత్యా
ముక్షతదైవ్యాయాః, త్వన్నోఅగ్నే అధరాదుదక్తాత్వం పశ్చాదుతర
క్షాపురస్తాత్, ప్రతితేతేఅజరాస్తస్తిషా అఘశంసంశో శుచతోదహం
తు, ర పశ్చాత్పురస్తాదధందుదక్తా త్కవికావ్యేన పరిపాహిరాజ⁶,
సఖేసఖాయ మజరోజరిష్టేగ్నేమరాంతమర్త్యస్త్వంనః, పరిత్వాగ్నే
పురంవయం విప్రంసహస్యధీమహి, ధృషద్వర్ణందివేదివేహం తారంభం
గురావతాం, విషేణభంగురావతః ప్రతిష్ఠరక్షసోదహ, అగ్నేతిగ్నేన
శోచిషాతపురగ్రారృష్టిభిః, ప్రత్యగ్నేమిథునాదహ యాతుథానాకి
మీదినా, సంత్యాశిశామి జాగ్రహ్యదభం విప్రమన్తభిః, ప్రత్యగ్నేహ
రసాహరశ్శృణోహి విశ్వతఃప్రతి, యాతుథానస్య రక్షసోబలం విరుజ

286 సప్తయోగస్తార్తప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః,

వీర్యం. ౫.

విష్ణోర్ముకం వీర్యాజిప్రవోచంయః పార్థివాని విమృషేరజాంసి,
 యోఅస్మభాయ దుత్తరంసథస్థం విచక్రమాణస్త్రేఢోరుగాయః, ప్రత
 ద్విష్ణుస్తవతే వీర్యేణమృగోనభీమః కుచరోగిరిష్ఠాః, యస్తోరుషు త్రిషు
 విక్రమణేష్య ధిక్షీయంతి భువనానివిశ్వా, ప్రవిష్ణవేశూష మేతుమన్త
 గిరిక్షీత ఉరుగాయాయవృష్టే, యథదందీర్ఘంప్రయతం సథస్థమేకోవిమ
 మేత్త్రిభిరిత్తదేభిః, యస్యత్రీశూర్ణామధునాపదాన్య క్షీయమాణాన్య
 ధయామదంతి, యఉత్త్రిథాతుపృథ్వీ ముతద్యామేకోధార భువనాని
 విశ్వా, తదస్యప్రియమభిపాథోఉశ్యాంనరో యత్ర దేవ యవోమదంతి,
 ఉరుక్రమస్యసహిబంధురిత్థావిష్ణోః పదేపరమేమధ్వఉత్సః, తావ్రాంవా
 స్తూన్యశ్చసిగమధ్యైత్రీగావో భూరిశృంగాఆయాసః, ఆత్రాహత
 దురుగాయస్యవృష్ణః పరమంపదమవభాతిభూరి. ౧. ప్రవః పాంతమంధ
 సోధియాయ తేమహేశూరాయవిష్ణవేచార్పత, యాసానుని పర్వతానా
 మదాభ్యామహ స్తస్థతురన్వతే వసాధునా, త్వేషమిత్థాసమరణం శిమీవ
 తోరింద్రా విష్ణోసుతపావామురుష్యతి, యామర్త్యై ప్రతిధీయమా
 నమిత్త్రైశానోరస్తు రసనామురుష్యథః, తాఈంవర్ధంతి మహ్యాన్యపాం
 న్యం నిమూతరానయతి రెతసేభుజే, దధాతిపుత్రోవరం పరంపితుర్నా
 మత్ప్రతీయ మధిరోచనేదివః, తత్తదిదన్యపాంన్యం గృణీమసీనస్యత్రా
 తురప్య కస్యమిహ్నుషః, యఃపార్థవానిత్త్రిభిరిద్విగామభి రురుక్రమిష్టోరు
 గాయాయజీవసే, ద్వేషదన్యక్రమణేన్వర్దృశోభిఖ్యాయమార్వోభుర
 ణ్యతి, త్రప్రతీయమన్యనక్తిరా దధర్షతివయశ్చన పతయంతః పతత్రిణః,
 చతుర్భిస్సాకం నవతించనామభి శ్చక్రంనవృత్తం వ్యతీరిత వీవిపత్,

బృహచ్చరీరోధివిమూన బుక్వబిర్యువాకుమారః ప్రత్యేత్యాహవమ్.
 ౨. భవామిత్రోనశేవో ఘృతాసుతిర్విభూత ద్యుమ్నవప్యా ఉస్స
 ప్రథాః, అథాతేవిష్ణో విదుషాచిదర్థస్తోమో యజ్ఞశ్చరాధ్యోహవిష్ట
 తా, యఃపూర్వాయ వేధనేనపీయసే సుమజ్జానయే విష్ణవేదాశతి,
 యోజాతమస్యమహతోమహిబ్రవతేన్ద్రుశ్రవోభిర్యజ్యంచిత భ్యసత్,
 తస్మస్తోతారఃపూర్వంయథా విదబుతస్యగర్భంజనుషాపిపర్తన, అస్య
 జ్ఞానంతోనామచిద్వివక్తనమహస్తే విష్ణోసుమతింభజామహే, తమస్య
 రాజా వరుణస్తమశ్వినాక్రతుం సచంతమారుతస్యవేధసః, ద్రాథార్ద
 క్షముత్తమ మహర్విదంవ్రజంచ విష్ణుస్సఖివాంఽపాండ్లుతే, ఆయోవివా
 యస్స చథాయదైవ్య ఇంద్రాయ విష్ణుసుకృతే సుకృత్తరః, వేథాలజన్వ
 త్రిధన్త ఆర్యమృతస్యభాగే యజమానమాభజత్. 3

ఉదిరతామవర ఉత్పరాస్ ఉన్తథ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః, అసుం
 యఈయురవృకాబుతజ్ఞా స్తేనోవంతు పితరోహవేషు, ఇదంపితృభ్యోన
 మో అస్త్వద్యయే పూర్వాసోయ ఉపరాసఈయుః, యేపార్థివేరజస్యా
 నిషత్తా యేవాసూనం సువృజనాసువితు, అహంపితౄణాంతు విదత్రాం
 అవిత్సినపాతంచ విక్రమణంచవిష్ణోః, బర్హిషదోయే స్వధయా సుతస్య
 భజంత పితృస్త ఇహగమిష్టాః, బర్హిషదఃపితర ఊత్యాగ్వాగిమా వో
 హవ్యాచ కృమాజుషధ్వమ్, తఆగతావసాశస్తమే నాథానశ్శం యోర
 రపోదథాత, ఉపహూతాః పితరస్సోమ్యాసో బర్హిష్యేషు నిధిషుప్రి
 యేషు, తఆగమంతుత ఇహశ్రువంత్వధి బ్రువంతు తేవం త్వస్తా. ౧.

288 సప్తయోగస్తావరప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః,

అచ్యూతానుదక్షిణతో నిష ధ్యేమం యజ్ఞమభిగృణితవిశ్వే, మాహింసిష్ఠ
 పితరః కేనచిన్నో యద్య ఆగః పురుషతాకరామ, అసీనాసో అరుణినాముప
 ధేరయింధ తదాశుషేమర్తాయ, పుత్రేభ్యః పితరస్తువస్వః ప్రయ
 చ్చుతతల్లహోర్జందథాత, యేనః పూర్వే పితరస్సోన్మాన్యో నూహిరేసో
 మపీథం వసిష్ఠా, తేభిర్వమస్పంరరాణో హవీంష్య శన్నుశద్భిః ప్రతకామమ
 త్తు, యేతాత్తపుష్పేనత్రాజేహమానా హోత్రావిదస్తోమదష్టాసోఅ
 రైః, అగ్నేయాహిసువిదత్రేభి ర్నర్వాజ్ఞత్యైః కవ్యైః పితృభిర్ఘర్మర్మస
 ద్భిః, యస్తత్యాసోహవిరదోహ విష్వాణం ద్రేణదేవై స్సరథందథానాః,
 అగ్నేయాహిస్తహస్రం దేవబంధైః పురైః పూర్వైః పితృభిర్ఘర్మర్మసద్భిః. ౨.
 అగ్నిష్వాత్తాః పితర ఏహగచ్ఛతసదస్సద సదతసుప్రణితయః, అత్తాహ
 వీంషి ప్రయతానిబర్హిష్యధారయింసర్వవీరందథాతన, త్వమగ్న ఈళితో
 జాతవేదోవా ధ్వవ్యానిసురభిణ్కృత్వి, ప్రాదాః పితృభ్య స్సస్వధయా తేఅ
 త్సన్ధితం దేవప్రయతాహవీంషి, యేచేహపితరో యేచనేహయాంశ్చ
 విద్వయాం ఉచనప్రవిద్వ, త్వంపేతయతి తేజాతవేద స్సస్వధా భిర్వజ్ఞం
 సుకృతంజుషస్వ, యేఅగ్నిదధాయే అనగ్నిదధామధ్యే దివస్సధయా
 మాదయంతే, తేభిస్సర్వాశ సునీతిమేతాం యథావశం తన్వంకల్ప
 యస్య. 3.

పరోమాత్రయాతన్వా పృథాననతే మహిత్యా మన్వశ్నువంతి,
 ఉభేతే విద్మరజసీ పృథివ్యావిష్ణో దేవత్వం పరమస్య విత్సేన తేవిష్ణోజాయ
 మానో నజాతో దేవ మహిమ్నః పరమం తమాపద, ఉతస్తత్త్వా నాక

మృష్యం బృహంతందాధర్థ ప్రాచీంకకుభం పృథివ్యాః, ఇరావతీభేను
 మతీహిభూతం సూయవసినీ మనుషేదశస్యా, వ్యస్తభ్నారో దసీవష్ణవే
 తేదాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః, ఉరుంయజ్ఞాయ చక్రధురులోకం
 జనయంతా సూర్యముమాసమగ్నిం, దాసస్యచి ద్వృషశిప్రస్యమాయా
 జఘ్ను ధుర్నరపృతనాజ్యేషు, ఇంద్రావిష్ణూదృంహితాశ్శంబరస్యన వపు
 రోనవతించ శ్నధిష్ఠం, శతంవర్షిన సహస్రంచ సాకంహాథో అప్రిత్య
 సురస్యవీరాః, ఇయంమనీషా బృహతీబృహంతో రుక్రమాత్రవసావథ
 యంతీ, రరేవాంస్తామం విధధేషువిష్ణోపిన్వత మిషావృజనే ప్షింద్ర,
 వషత్తేవిష్ణవాస ఆకృణోమితన్తేజుషస్వశిపివిష్ణహవ్యం, వర్ధంతుత్వాసు
 ఘృతయోగిరో మేయూయం పాతస్సన్వస్తిభి స్సదానః ౧ నూమరో
 దయతేన నిష్యన్యో విష్ణవఉరుగ్రాయా యదాశత్, ప్రయస్సత్రాచా
 మనసాయజాత ఏతావంతం నర్యమావివాసాత్, త్వంవిష్ణోసుమతింవిశ్వ
 జన్యా మప్రయుతా మేవయావోమతిందాః, పరోచ్యథా నస్సువితస్య
 భూరేరశ్వావతః పురుశ్చంద్రస్యరాయః, త్రిదేవపృథివీ మేషవతాంవిచ
 క్రమేశతర్చసం మహిత్యా, ప్రవిష్ణురస్తుత వసన్తవీయాః త్వేషంహ్య
 స్తృణ్ధవిరస్యనామ, విచక్రమేపృథివీమేషవతాం క్షేత్రాయవిష్ణుర్నసుషే
 దశస్యః, భువాసోఅస్యకరయో జనాసపురుక్షితింసుజనిమూచకార,
 ప్రతత్రేఅద్యశిపివిష్టనామూర్యశ్శం సామివయునానివిద్యాః, శంత్యాగృ
 ణామితవసమతవ్యాః క్షయన్తమస్యరజసఃపరాకే, కిమిత్తేవిష్ణోపరిచక్ష్యం
 భూత్ప్రియద్యవ క్షేశిపివిష్టోఅస్మి, మావరోఅస్మదపగూహ ఏతద్యదస్య

యాప స్సమిథేబభూథ. వషత్త సదానః. ౨. దేవతాభ్యః పితృభ్య
శ్చ...సదాశివః ఓం.

ఓం సప్తాంకర్తృణా సమిథాహీనో మింద్రా విష్ణూఅపసస్సారే
అస్య, జుషేథాంయజ్ఞం ద్రవిణంచథ తే మరిష్టైర్నః పథిభిఃపారయంతా,
యావిశ్వాసాం జనితారామతీనా మింద్రావిష్ణూకలశాసో మథానా,
ప్రహాంగిరశస్యమానా అవస్తుప్రస్తోమాసో గ్రియమానాసో అరైః,
ఇంద్రావిష్ణూ మదపతీ మదానామాసోమంయాతంద్ర విణోదథానా,
సంవామంజం త్వక్తుభిర్నతీనాం సంస్తోమాసశ్శస్య మానాసఉక్తైః, ఆవా
మశ్వాసో అభిమాతిషాహ ఇంద్రావిష్ణూ సథమాదోవహంతు జుషే
థాంవిశ్వా హననామతీనా ముప్రబ్రహ్మణి శృణుతంగిరోమే, ఇంద్రా
విష్ణూతత్పనయాయ్యం వాంసోమస్యమద ఉరుచక్రమాథే, అకృణుత
మంతరిక్షం వరీయోప్రథతం జీవసేనోరజాంసి, ఇంద్రావిష్ణూ హవిషావా
వృథానాగ్రా ద్వానానమసా రాతహవ్య, ఘృతాసుతీద్రవిణం ధత్తమ
స్తేసముద్రఘః కలశసోమథానః, ఇంద్రావిష్ణూపితృతంమథోవిశ్వసోమ
స్యదస్తాజతరంపుణేథామ్, ఆవామంథాంసిరాణమద్విగ్మన్నుప్ర బ్రహ్మణి
శృణుతంహవంమే, ఉభాజిగ్యధుర్న పరాజయేథేన పరాజగ్యేకతరశ్చనై
నోః, ఇంద్రశ్చవిష్ణూయదపస్పృథేథాం త్రేథాసహస్ర్రింవితదైరయేథామ్,

ఓం కృణుష్యపాజః ప్రసీతిన్నప్రఖీన్యాహిరాజే వామవ్రాం
ఇభేన, తృప్తీమనుప్రసీతిం ద్రుణానోస్తా సివిధ్యరక్షస్తప్తపిష్టైః, తవ
భ్రమాన ఆశుయాపతం త్వనుస్పృశ ధృప్తాశోశుచానః, తపూంష్య
గ్నేజుహ్వీపతంగగసందితో విసృజవిష్వగులాః, ప్రతిస్పశో విసృజతూ

శ్రితమోభవా పాయర్విశో అస్యాఅదభః, యోనోదూరే అఘశంసో
 యో అంత్యగ్నే మాకిష్టే వ్యధిరాదధర్షిత్, ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాతను
 ప్షన్యామిత్రాం ఓషతా త్తిగ్గ హేతే, యోనోఅరాతిం సమిధానచక్రే
 నీచాతం ధక్ష్యతసన్న శుష్కం, ఊర్ధ్వోభవప్రతి విధ్యాధ్యస్తదావిష్కం
 ణుష్క దై వ్యాన్యగ్నే, అవస్థిరాతనుహియాతు జూనాంజామి మజామిం
 ప్రమృణీ హివత్సూ ౧ సతేజానాతిసుమతింయవిష్ఠయ ఈవతేబ్రహ్మ
 ణేగాతుమైరత్, విశ్వాన్యస్తైస్తుదినా నిరా యోద్యమ్నా న్యర్యోవిదు
 రోఅభిద్యాత్, సేదగ్నే అస్తుసుభగస్తుదాచుర్యస్తాన్వినీత్యేన హవిషాయ
 ఉక్తేః, విప్రీషతిస్వఅనుషిదురోణే విశ్వేదస్తైస్తుదినాసాసదిష్టిః, అం
 మితేసుమతిం ఘోష్యంవృక్సంతే వావాతాజరతా మియంగీః, స్వశ్వా
 స్వాసురభా మర్జయేమాస్తేక్షత్రాణిభారయే రసుద్యూక్, ఇహత్వా
 భూర్యాచ రే దుపత్తందోషావస్తద్ధీచివాంసమచుద్యూక్, శ్రీశంతస్తాన్వ
 సుమన సస్స పేమాభిద్యమ్నా తస్థివాం సోజనానాం, యస్తాన్వశ్వశ్వస్సు
 హిరణ్యోఅగ్న ఉపయాతి వసుమతారథేన, తస్యత్రాతా భవసితస్యస
 ఖాయస్త అతిథ్యమానుషగ్ధుజోషత్ ౨. మహారూజామి బంధుతా
 వచోభిస్తన్తా పితుగ్గోతమా దన్వియాయ, త్వన్నో అస్యవచ సశ్చిక్తి
 హోతర్య విష్ణుకృతోదమూనాః, అస్వప్న జస్త రణయస్సుశేవా అతం
 ద్రాసో వృకాఅశ్రమిష్ఠాః, తేప్రాయవస్తన్ద్ర్యంచో నిషద్యాగ్నే
 తవనఃసాంత్యమూర, యేప్రాయవో మామత్రేయస్తే అగ్నే పశ్యంతో
 అంధంద్రితాదరక్షా, రరక్షతాం త్సుకృతోవిశ్వవేదా దిష్పంత ఇద్రి
 పవో నాహదేభుః, త్వయావయం సదన్యాన్స్తోవి తాస్తవప్రణిత్యశ్వా

మవాజా, ఉభాశంసా సూదయసత్యతా తెనుష్టుయాకృణుహ్య హ్ర
యాణ, అయాతే అగ్నే సమిథావిధేమ ప్రతిస్తోమంశస్య మానంగృభా
య, దహశసోరక్షసః పాహ్యదస్త్యా ద్దుగ్ధోనిదో మిత్రమహో అవ
ద్యాత్. 3. 3-౪-౨౩.

నాసదాసీనో సదాసీ త్తదాసీన్నాసీద్ర జ్ఞో నో వ్యో మా ప రో
యత్, కిమావరిషః కుహకస్య శర్మన్నంభః కిమాసీద్గహనం గభీరం,
నమృత్యురాసీద్దమృతం నతర్హి నరాత్మ్య అహ్న ఆసీత్ప్రకేతః, ఆసీద
వాతంస్వధయాత దేకం తస్మాద్ధాన్యన్నపరఃకించనాస, తమా ఆసీ త్తమసా
గూర్హమగ్రే ప్రకేతంసలిలంసర్వమాశ్రిదం, తుచ్ఛేనాభృషితం య
దాసీ త్తపస స్తన్మహీనాజాయతైకం, కామ ఫదగ్రేసమవ ర్తతాధి మనసో
రేతఃప్రథమంయదాసీత్, సతో బంధునుసతినిరవిందకాహృదిప్ర శ్రీష్యాకవ
యోమనీషా, తిరశ్చిన్రోవితతోరశ్చ రేషా మధస్విదాసీ3దుపరిస్విదా
సీ3త్, రేతో ధాఅసన్మహిమాన ఆసత్వధాఅపస్తాత్ప్రయతిః పరస్తాత్,
కోఆద్ధావేదకఇహప్రవోచత్కుత ఆజాతాకుతఇయం విసృష్టిః, అర్వా
గ్దేవా ఆస్యవిసర్జనే నాథాకోవేదయత ఆబభూవ, ఇయం విసృష్టిర్యత
ఆబభూవయ దివాద్రధేయదివాన, యోఅస్యాధ్యక్షః పరమేవ్యోమనోస్
అంగవేదయదివానవేద ౧ యోయజ్ఞోవిశ్వతస్తంతుభిస్తతవకశతం
దేవక ర్శేభిరాయతః, ఇమేవయంతి పితరోయ ఆయయుః ప్రవయాపవయే
త్యాసతేతతే, పుమారివనంతనుత ఉత్క్రాంతి పుమాన్వితత్తే అధినా
కేఅస్తిక, ఇమేమయూఖా ఉపనేదురూసదస్సామానిచక్రుస్తసరా
ణ్యోతవే, కాసీత్ప్రమా ప్రతిమాకిం నిదానమాజ్యం కిమాసీత్పరిధిః

అసీత్, ఛందఃకిమాసీత్ప్ర ఉగంకిముక్తం యద్దేవాదేవమయజంతవిశ్వే,
అగ్నేర్గాయత్ర్యభవత్సయుగోష్ఠిహయాసవితాసంబధూవ, అనుష్టుభా
సోమ ఉక్తైర్హవాస్వాన్ బృహస్పతే ర్పుహతీవాచ మావత్, విరాణ్వి
త్రావరుణయో రభిశ్రీరింద్రస్య త్రిష్టుభిహభాగో అహ్నః, విశ్వాందే
వాం జగత్యావివేశ తేనచాక్ష్ప్రబుషయో మనుష్యాః, చాక్ష్ప్రేతేన
బుషయో మనుష్యాయజ్ఞేజాతే పితరోనఃపురాణే, పశ్యన్తన్వే మనసా
చక్షుసాతాన్ యథమంయజ్ఞమయ జంతపూర్వ, సహస్తో మాస్సహ
ఛంచస ఆవృతస్సహ ప్రమా బుషయస్సప్తదైవ్యాః, పూర్వేషాంపంథా
మనుదృశ్య ధీరాన్వా లేభి యేరథ్యోనరశ్చి ౧. 3-2-౧౮ దేవ
తాభ్యః పితృభ్యశ్చ...సదాశివ ఓమ్.

ఇతి అధిశ్రవణమ్.

అథ హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

(ఆచమ్య,పవిత్రంధృత్యా,) సమస్తసంపత్నమ వాప్తిహేతవః...

ప్రీణాతి, మకరసంక్రమణాదిపుణ్యకాలే అస్తత్పితౄణామక్షయపుణ్య
లోక ఫలావాప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుంమమాధికార సంపదస్త్వీతి
భవంతో బ్రువంతు, అధి...స్తుఃసంభూః...తిథౌ (ప్రాచీనావీతి,) అస్తత్పి
తౄణామక్షయపు...ర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య
శ్రాద్ధేఅస్తత్పితౄ పితామహ ప్రపితామహానాం, శర్వణాం, గోత్రాణాం,
వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం సపత్నీకానాం, మాతామహ మాతుఃపితా
మహ మాతుఃప్రపితామహానాం, శర్వణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రా
దిత్యరూపాణాం, సపత్నీకానాం,(సవ్యం,) ధనురుచి సంజ్ఞికానాం విశ్వే

హం దేవానాంచ, మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధం
హిరణ్యద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్జయా సదై వ మద్యకరి
ష్యే, ధనురుచిసంజ్ఞాకానాం విశ్వేహం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసా
దఃకరణీయః, (ప్రాచీనావీతి,) పితృపితామహ...సపత్ని కానాం స్థానే...
క్షణః...యః, మాతామహ...సపత్ని కానాం స్థానే...క్షణః...యః,
అక్రోధనైః...శ్రాద్ధకర్తృణి, ఏవం - తిథౌమకర...హిరణ్యశ్రాద్ధేయుష్మ
దనుజ్జయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్తృకరిష్యే, అపహతా...పితరోహవేషు,
ఇత్యాదిసర్వం ప్రత్యాబ్ధికవత్, తథాపి అస్మిన్ శ్రాద్ధేవర్జ్యాని. (శ్లో
'సంకల్పంసూక్తపఠనం ద్విజసీమాంతథైవచ, భాజనా సాదనంచైవహ్య
గ్నౌకరణమేవచ, ఆవాహనార్ఘ్యం వికిరంప్రదక్షిణపితృస్తుతః, విసర్జనా
చ్ఛాదనేచ హేమశ్రాద్ధే వివర్జయేత్' సంకల్పం=కలశపూజ సంకల్పము,
సూక్తపఠనం=ప్రాయశ్చిత్తసూక్తములు అన్నసూక్తములు మొదలగు
నవి లేవు)

ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

అథ సంకల్పశ్రాద్ధం కదాకర్తవ్యమ్.

'సంక్రాంతగ్రహణేపాతే యుగమన్వంతరాదిషు, భరణ్యాంచాప
కుర్వీతశ్రాద్ధంపిండైర్విసైవతు,' సంగ్రహే—'మన్వాదాచయుగాదాచ
గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః, సంక్రాంతిషుచసర్వాసు శ్రాద్ధంపిండైర్వి
నాభవేత్. పిండహీనంతుయచ్ఛ్రాద్ధం సంకల్పాఖ్యంప్రచక్షతే, తచ్చా
పిహి ద్విజఃకుర్యాదిత్యేవంమునయోబ్రువన్,' శ్లో. 'ఆవాహనార్ఘ్య
పిండాంతం వికిరోచ్ఛిష్టపిండనం, స్వధోచ్యతాగ్నౌకరణం సంకల్పేసప్త
వర్జయేత్.'

ఇతి సంకల్పశ్రాద్ధంకదాకర్తవ్యమ్.

అథ మహాలయప్రయోగః.

(ఆచమ్య, పవిత్రంధృత్వా, సగంధ్య, కలశపూజాంసూక్త పఠ
నంచకుర్యాత్,) ఏవం...తిథౌ కన్యాగతే (కన్యాయనే) ఆషాఢ్యాదిపంచమ, అవరపక్షే అస్తత్పితృతామహాప్రపితామహానాం, శర్త
తాం, గోత్రాణాం, వసుద్రాదిత్యరూపాణాం, మాతృపితామహీ
ప్రపితామహీనాం, దాయీనాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, సాపత్నీ
మాతు.మయాః, గోత్రయాః, వసురూపయాః, మాతామహమా
తుః పితామహ మాతుఃప్రపితామహీనాం, శర్తణాం, గోత్రాణాం,
వసు...ణాం, మాతామహీ, మాతుఃపితామహీ, మాతుః ప్రపితామ
హీనాం, దాయీనాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, ఆత్మపత్న్యాః,
దాయ్యాః, గోత్రయాః, వసురూపయాః, సుతస్యశర్తణః, గోత్రస్య,
వసురూపస్య, భ్రాతుః, శర్తణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, పితృవ్యస్య,
శర్తణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, మాతులస్య, శర్తణః, గోత్రస్య, వసు
రూపస్య, సపత్నీకస్య, దుహితృః, దాయ్యాః, గోత్రయాః, వసురూ
పయాః, ఆత్మభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రయాః, వసురూపయాః,
సభర్తృకాయాః, దౌహిత్రస్య, శర్తణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య,
భాగినీయస్య, శర్తణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, పితృభగిన్యాః, దాయ్యాః,
గోత్రయాః, వసురూపయాః, మాతృభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రా
యాః, వసురూపయాః, జామాతుః, శర్తణః, గోత్రస్య, వసురూపా
యాః, భావుకస్య, శర్తణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, స్నుషాయాః,
దాయ్యాః, గోత్రయాః, వసురూపయాః, శ్వశురస్య, శర్తణః,
గోత్రస్య, వసురూపస్య, సపత్నీకస్య, శ్వాలకస్య, శర్తణః, గోత్రస్య,
వసురూపస్య, స్వామినః, గురోః, రిక్షినః, అర్థినః, సఖ్యుః, సర్వేషాం
కారుణ్యపితృణాం, సవ్యం, ధురివిలోచన సంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం
దేవానాంచ, కన్యాగతే...అవరపక్షే సకన్తవహాలయాభ్యాన్నశ్రాధం,

అన్నేనహ విషాపార్యణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవం, అద్య కరిష్యే,) ఇతి సంకల్పవిశేషః సపిండికరణానుమాసికోనాబ్ధికసంవత్సర విమోక ప్రతిసాంవత్సరీకాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండ పితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని ఇతరాణిసర్వాణి శ్రౌధాని బహుపిండయుక్తాని)

ఇతి మహాలయప్రయోగః.

అథ మహాలయశ్రాద్ధే పిండవిధానక్రమశ్లోకాః.

‘పితౄణాంపశ్చ మేభాగే మాతృపండం యథాక్రమం, మాతా మహాశ్చతత్సూర్యమాత్మపత్న్యస్తదుత్తరం, సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతాపిత్రోశ్చమధ్యమే, మాతామహమహీమధ్యే మాతులాస్సహ భార్యకాః. దుహిత్రాదితతోన్యేషాం శేషందక్షిణతోవిధిః, పుంపండం వామతస్త్రిణాం తత్పుత్రం సముపస్థితం, అంగుష్ఠపరిమాణంతు గోత్ర మన్యం నసంస్పృశేత్, నిరాశాఃపితరోయాంతి విపరీతోభవేద్యది’

ఇతి మహాలయశ్రాద్ధే పిండవిధానక్రమశ్లోకాః.

అథ విశేషపిండదానశ్లోకాః.

పితృవంశే మృతాయేచ గతి ర్యేషాం నవిద్యతే, తేషాముద్ధరణా థాయ ఇమంపిండం దదామ్యహం మాతృవంశే మృతాయేచ...దదా మ్యహం పితృవంశే మృతాయేచ గతిర్యాసాం నవిద్యతే, తాసాము ద్ధరణాథాయ ఇమంపిండం దదామ్యహం మాతృవంశే మృతాయాశ్చ ...ఇమంపిండం దదామ్యహం. అజాతదంతాయే కేచిన్నాగ్నిదగ్ధాస్త థాపరే, సింహవ్యాఘ్రహతాయేచ విషశస్త్రహతాశ్చయే, తేషాము ద్ధరణా...దదామ్యహం పితృవంశేమృతాయేచ మాతృవంశేత్థవచ, గురుశ్వశురబంధూనాం యేచాన్యేబంధవామృతాః తేషాం...దదా మ్యహం యేమేకులేలుప్తపండాః పుత్రదారవివర్జితాః, క్రియాలోప గతాయేచ జాత్యంధాః పంగవస్తథా తేషాం...దదామ్యహం విరూపా ఆమగర్భాశ్చయేస్త జాతాకులేమను, ధర్మపండామయాదత్తా అక్షయ్య

ప్రతు ఆబ్రహ్మణోయే పితృవంశజాతా మాతుస్తథా వంశభవామ
దీయాః, వంశద్వయేన్ద్రియమదాసభూతాభృత్యాస్తథైవాశ్రితనేవకా
శ్చ తేహం ... దదామ్యహం మిత్రాణి సఖ్యః పశవశ్చవృక్షాస్పృ
ష్టాశ్చ దృష్టాశ్చకృతోపకారాః, జన్తాంతరే యేమమసంగతాశ్చ తేభ్య
స్త్వథాపిండ మహందదామి.'

తీర్థశ్రాద్ధమప్యేవం:—

శ్లో 'అర్ఘ్యమావాహనంచైవ ద్విజాంగుష్ఠనివేదనమ్,
తృప్తిప్రశ్నంచవికిరం తీర్థే పంచవిసర్జయేత్ '

ఇతి విశేషపిండదానశ్లోకాః.

ఇతి సప్రయోగస్తార్థప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః

సంకీర్ణః

చతుర్థాధ్యాయః.

అథ మహాశాంతిసూక్తాని

ఆనోభద్రాశ్చి దశర్చస్యసూక్తస్య, గౌతమోరహవాగణో
విశ్వేదేవాజగతిషష్ఠీ విరాట్స్థానా అంత్యాస్తిప్రత్తిష్ఠాభః, స్వస్తి
ఇతిపంచానాం స్వస్త్వాత్రేయో విశ్వేదేవాత్రిష్ఠుష్, అంత్యేద్వేఅను
ష్ఠుభౌ, శంనఇంద్రాగ్నితీ పంచదశర్చస్యసూక్తస్య, వసిష్ఠోవిశ్వేదేవా
త్రిష్ఠుష్, శాంతిసూక్తపారాయణే వినియోగః, * ఆనోభద్రాః క్రతవో
యంతు విశ్వతోభాసో అపరిశాసక్స్థుదః, దేవానోయథాసదమి
ద్వృధే అసన్నప్రాయువో గక్షితారోద్ధివేవే దేవానాంభద్రాసుమతి
ర్మజాయతాం దేవానాం రాతిరభినోనివర్తతాం, దేవానాం సఖ్యముప
సేరిమావయం దేవానప్రాయుః ప్రతిరంతుజీవసే, తాన్పుర్వయాని విదా
హమామహేవయం భగంమిత్రమగితం దక్షమస్త్రిధం, అర్చ్యమణం వరు
ణం సోమమశ్వినాసరస్వతీనస్తుభగ్రా మయస్కరత్, తన్నోవాతోమ
యోభువాతు భేషజంతన్మాతా పృథివీతత్ప్రతాద్యాః, తద్ద్రావాణసో
మనుతోమయో భువన్తదశ్వినా శృణుతంధిష్ఠ్యాయువం, తమిశాన్తం
జగత స్తథుషస్పతిం ధియంజిన్వమవసే హమామహేవయం, పూషానో
యథావేదసా మసద్వృధే రక్షితాపాయురదభస్సస్వస్తయే ౧
స్వస్తి ఇంద్రోవృధశ్రవాస్సస్వస్తిః పూషావిశ్వవేదాః, స్వస్తి
నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమి స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు, పృషదశ్వామరు

తపృశ్చిమాతర శ్శుభంయావానో విదధేఘజగ్గయః, అగ్నిజిహ్వమన
 వస్సురచక్షస్తో విశ్వేనోదేవాఽ అవసాగమన్నిహ, భద్రంకర్ణేభి శ్శృ
 ణుయామదేవా భద్రంపశ్యేమాక్ష భిర్యజత్రాః, స్థిరైరంకైస్తు ఘ్రవాం
 సస్తనూభి ర్వ్యశేమదేవహితం యదాయుః, శతమిన్నుశరదో అంతి
 దేవాయత్రానశ్చ క్రాజ్జరసంతనూనాం, పుత్రాస్తోయత్ర పితరోభవంతి
 మానోమధ్యా రిరిషతాయుర్గంతోః, అదిత్యైర్ద్యౌరదితీరంతరిక్షమదితిర్మా
 తాసపితాసపుత్రః, విశ్వేదేవాఅదితః పంచజనాఅదితిర్జాత మదిత్యైర్జనిత్వం.
 ౨. స్వస్తి నో మిమితా మశ్వినాభగ స్వస్తిదేవ్య దితిరనర్వణః,
 స్వస్తిపూషా అసురోదధాతు నస్వస్తిద్యా వాపృథివీ సుచేతునా,
 స్వస్తయేవాంఁ ముపబ్రవామహై సోమంస్వస్తి భువనస్య యస్పతిః,
 బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయేస్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతునః,
 విశ్వేదేవానో అద్యాస్వస్తయేవైశ్వానరో వసుర్గ్నిస్వస్తయే, దేవా
 ఽఅవం త్వభివస్వస్తయేస్వస్తి నోరుద్రః పాత్యంహసః, స్వస్తిమి
 త్రావరుణాస్వస్తిపథ్యేరేవతి, స్వస్తి న ఇంద్ర శ్చాగ్ని శ్చస్వస్తి నోఅదితే
 కృధి, స్వస్తిపంథా మసుచరేమ సూర్యాచంద్రమసావివ, పునర్దదతా
 ఘ్నుతాజానతా సంగ మేమహి. 3 స్వస్త్వయనతార్క్ష్యమరిష్టనేమిం
 మహద్భూతం వాయసందేవతానాం, ఆసురఘ్నుమింద్రసఖం సమత్సు
 బృహద్యశోనావ మివారుహేమ, అంహోముచమాంగిరసం గయంచ
 స్వస్త్వాత్రేయం మనసాచతార్క్ష్యం, ప్రయతపాణిశ్శర్వణం ప్రపద్యే
 స్వస్తిసంభాధేష్వ భయంనో అస్తు శంస ఇంద్రాగ్ని భవతామవోభి

శ్శన ఇంద్రావరుణా రాతహవ్యా, శమింద్రాసోమ సువితాయశం
యోశ్శన ఇంద్రావరాషణావాజసాతా, శంనోభగశ్శ మునశ్శంసోఅస్తు
శం నః పురంధి శ్శముసంతురాయః, శం నస్సత్యస్య సుయమస్యశంస
శ్శంసో అర్యమా పురుజాతోఅస్తు, శంసో ధాతాశ ముధర్తానో
అస్తు శంన ఉరూచీ భవతు స్వధాభిః, శంరోదసీ బృహతి శంనో అద్రి
శ్శంసో దేవానాం సుహవానిసంతు, శంసో అగ్నిర్జ్యోతి రసోఅస్తు
శ్శంసో మిత్రావరుణా వశ్వినాశం, శంన సుకృతాం సుకృతానిసంతు
శంన ఇషిరో అభివాతువాతః, శంనోద్యావా పృథివీ పూర్వహూతాశ
మంతరితం దృశయేనో అస్తు, శంన ఓషధీ ర్వనినో భవంతు శంనో
రజస్సపతిరస్తు జిష్ఠః ౫. శంన ఇంద్రో వసుభిర్దేవో అస్తు శమాదిత్యే
భిర్వరుణ స్సుశంసః, శంనోరుద్రో రుద్రేభి ర్జలాష శ్శంన స్వప్తాగ్నాభి
రిహశ్శశోతు, శంనసోమో భవతు బ్రహ్మశంన శ్శంసో గ్రావాణ
శ్శముసంతు యజ్ఞాః, శంనస్సర్వరూణా మితయో భవంతు శంనః
ప్రస్వా ౧ శ్శమ్యస్తువేదిః, శంనసూర్య ఉరుచత్వా ఉదేతుశంన శ్శత
నః ప్రదిశోభవంతు. శంనః పర్వతా ధ్రువయో భవంతు శంన సింధ
వశ్శము సంత్యాపః, శంనో అదితి ర్భవతు వ్రతేభి శ్శంసోభవంతు మరు
తస్సన్విరాఘాః, శంనోవిష్ణు శ్శముపూషానో అస్తు శంసో భవిత్రాంశమ్య
స్తువాయుః, శంనోదేవ స్సవితాత్రాయ మాణశ్శంసో భవంతుషసో
విభాతీః, శంనః పర్జన్యో భవతు ప్రజాభ్య శ్శంనః కేత్రస్య పతిరస్తు
శంభుః ౬. శంనోదేవా విశ్వదేవా భవంతుశం సరస్వతీసహధీ భిరస్తు

శమభిమాచ శ్శము రాతిమాచశ్శం నోదివ్యాః పార్థివాశ్శంనో
అప్యాః, శంసస్సత్యస్యపతయోభవంతుశంనో అర్వంతశ్శముసంతుగావః,
శంసము భవ స్సుకృత స్సుహస్తా శ్శంనో భవంతు పితరోహవేషు, శంనో
అజవక పాద్దేవో అస్తు శంనోహిర్భు ధ్వాగ్శ్శం సముద్రః, శంనో
అపాన్నపా త్తేరురస్తు శంసః పృశ్నిర్భవతు దేవగోపా, అదిత్యారు
ద్రావసవో జుషం తేదం బ్రహ్మక్రియమాణం నవీయః, శ్రవణ్మతునో
దివ్యాః పార్థివాస్తో గోహితా ఉతయే యజ్ఞయాసః, యేదేవానాం
యజ్ఞయా యజ్ఞయానాం మనోర్యజత్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః, తేనోరా
సంతాము రుగ్రాయ మద్యయాయం పాతస్త్వస్తిభి స్సదానః ౭. భద్రం
నో అపివాత యమనః, ఓం శాంతిశ్శాంతి శ్శాంతిః.

అశుశ్శానో వృషభో నభీమో ఘనాఘనః, ఊభణశ్శర్వణీనాం,
సంక్రందనో నిమిష ఏకవీర శ్శతంసేనా అజయత్సాకమింద్రః, సంక్రంద
సేనా నిమిషేణ జిష్ఠు నాయుత్సా రేణ దుశ్శ్యవసేన దృష్టునా, తదిం
ద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధోనర ఇషుహస్తేన వృష్టా, స ఇషుహ
స్తైస్స నిషంగిభి ర్వశీ సంప్రప్తాసయుధ ఇంద్రోగణేన, సం స్ప్రప్తజి
తోమపాబాహుశ ధ్వాగ్గ ధన్వా ప్రతితాభిరస్తా, బృహస్పతే
పరిదీయా రథేన రక్షోహ మిత్రాం అవబాధమానః, ప్రభంజం
తేనాః ప్రమృణో యుధాజయన్నస్తాక మే ధ్యవితా రథానాం, బల
విజ్ఞాయథ విరః ప్రవీరస్సహస్వాన్వాజి సహమాన ఉగ్రః, అభివీరో

అభిసత్వా సహజాజైత్ర మింద్రరథ మాతిష్ఠగోవిత్, గోత్రభిదంగో
 విధం వజ్రబాహుం జయంతమజ్జ ప్రమృణం తమోజసా, ఇమం స
 జాతా అను వీరయధ్వ మింద్రం సఖాయో అనుసం రభధ్వం ౧ అభి
 గోత్రాణి సహస్రాగాహ మానోదయోవీర శ్శతమన్యు రింద్రః, దుశ్శ్చ
 వనః పృతినామశ యుధ్యో 3 స్తాకంసేనా అవతు ప్రయుత్సు, ఇంద్ర
 ఆసాం నేతా బృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞః పురవీతుసోమః, దేవసేనానా
 మభి భంజతినాం జయంతినాం మరుతోయం త్వగ్రం, ఇంద్రస్యవృష్టో
 వరుణస్యరాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాం శర్ధక్షగ్రం, మహామనసాం భువ
 నచ్యవానాం ఘోషాదేవానాం జయతాముదస్థాత్, ఉద్ధర్ష యమఘ
 వన్నాయుధాన్యుతస్త్వనాం మామకానాంమనాంసి, ఉద్విలత్రహన్వా
 జినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతాం యంతుఘోషాః, అస్తాక
 మింద్రస్స మృతేషు ధ్వజేష్వస్తాకం యా ఇషవస్తాజయంతు, అస్తాకం
 వీరా ఉత్తరేభవంత్యస్తా ౦ ఉదేవా అవతాహవేషు, అమీషాం
 చిత్తం ప్రతిలోభయంతి గృహాణాంగాం న్యప్వేపరేహి, అభిప్రేహినిర్ద
 హహృత్సు శోకైరంధేనా మిత్రాస్తమసాసచంతాం ప్రేతాజయతా
 నరఇంద్రోవ శ్శర్మయచ్ఛతు, ఉగ్రావస్సంతుబాహవో ౭నాధృష్యా
 యథాసథ, అసాయాసేనామరుతః పరమామృత్యైతిన ఓజసాస్పర్ధమానా
 తాంగూహతతమసా ప్రతేనయథా మీషామన్యో అన్యంనజానాత్,
 అంధాఅమిత్రా భవతాశీర్వాణా అహాయఇవ, తేషాంవో అగ్నిదద్ధానా
 మగ్నిమూళాన్వా మింద్రోహంతు వరంవరం. రాజయత్క్యహరంసూక్తం

ముంచామిత్వాహ విషాజీవనాయక మజ్జాతయత్త్వాదుతరాజయత్త్వాత్,
 గ్రాహీర్జగ్రాహ యదివైతదేనం తస్యాఇంద్రాగ్ని ప్రముముక్షమేనం
 యదిక్షితాయ ర్యదివాపరేతో యదిమృత్యోరంతికం సీతవవ, తమా
 హరామి నిర్మతేరుపస్థా దస్వార్షమేనం శతశారదాయ, సహస్రాక్షేణ
 శతశారదేన శతాయుషాహవిషాహర్షమేనం, శతంయథేమం శరదోస
 యాతీంద్రో విశ్వస్య దురితస్యపారిం, శతంజీవశరదో వర్ధమానశ్శతం
 హేమంతాంచుత ముపసంతాన్, శతమింద్రాగ్ని సవితాబృహస్పతే
 శ్శతాయుషాహ విషేమంపునర్దుః, ఆహర్షంతావిదంత్యా పునరాగాః
 పునర్నవ, సర్వాంగ సర్వంతేచక్షు సర్వమాయుశ్చతేవిదం, త్వ
 మూషువాజినం దేవజాతం సహవానం తరుతారంరథానాం, అరిష్టం
 నేమిం పృతనాజిమాశుం స్వస్థయేతార్క్ష్య మిహాహువేమ, ఇంద్ర
 న్యేవరాతిమాజోహువానాస్వస్థయేనావమివారుహేమ, ఉర్విసపృథ్వి
 బహువేగభీరే మావామేతామాపరే తారిషామ సవ్యశ్చద్యశ్శవసాపం
 చక్రప్తీసుస్యైవజ్యోతిషాపస్తతాన, సహస్రీనా శ్శతసా అస్యరంహి
 ర్నస్తావరం తే యువతిర్నశర్యాం, మహిత్రిణామవోస్తుద్యుతం మిత్ర
 స్యార్క్యఘ్నః, దురాధర్షంపరుణస్య, నహితేహ మమాచాననాధ్యసువార
 గేషు, ఈశేరిపురఘశంసః, యస్తైపుత్రాసో అదితేః ప్రజీవనేమర్త్యాయ
 జ్యోతిర్యచ్చంత్యజస్రం, తచ్చంయోరావృణీమహే, గాతుంయజ్ఞాయ
 గాతుంయజ్ఞపతయే, వైవీస్వస్తిరస్తునః, స్వస్తిర్గానుషేభ్యః, ఉర్ధ్వం

జగాతు¹భేషజం, శం²నో³అస్తుద్విపదే, శం⁴చతుష్పదే, ఓం శాంతి శాంతి శాంతి⁵

ఇతి శాంతిసూక్తమ్.

అథ మహాసౌరసూక్తాని.

అథసౌర్యాణాం మంత్రాణాం ఋక్సంఖ్యా ఋషిదైవతచ్ఛం
దాంసి పునర్వత్యుమః, పూర్వాచార్యక్రమేనైతత్సర్వంపురాదిష్టం,
శౌనకాదిభిరాచార్యైర్జ్వలతాంతుప్రత్యక్షార్థమిదానీం తన్నయోచ్యతే
ఉదుత్యం జాతవేద సమితీత్రయోదశర్చస్యసూక్తస్యకణ్విపుత్రఃప్రసూ-
ణ్యఋషిః. సూర్యోదేవతానవాద్యాగాయత్రీఛందోద్వయం తమసస్ప-
రీతి చతస్రౌనుష్టుభః, ఉద్యంసద్యేత్వయం త్రిచోరోగఘ్న ఉపనిష-
దంత్యార్థోచ్చిదీపన్నాశీ చింత్రందేవానాముదగాదనీకమితిషశర్చస్య
సూక్తస్య, ఆంగీరసపుత్రః కుత్సఋషిః, సూర్యోదేవతాత్రిష్టుప్ ఛందః
మహాసౌరపారాయణే వినియోగః, * ఓం ఉదుత్యంజాతవేద సందేవం
వహంతీకేతవః, దృశేవిశ్వాయసూర్యం, అపత్యేతాయవోయథా నక్ష-
త్రాయంత్యక్తుభిః, సూరాయవిశ్వచక్షసే, అదృశ్రమస్యకేతవో విర-
శ్చయోజనాం అనుభ్రాజంతో అగ్నయోయథా తరణిర్విశ్వదర్శతో
జ్యోతిష్కృదసిసూర్య, విశ్వమాభాసిరోచనం, ప్రత్యజ్ దేవానాం
విశః ప్రత్యజ్ఞుదేక్షిమానుషాన్, ప్రత్యజ్ విశ్వం స్వర్దృశే, యేనాపావక్-
చక్షసా భరణ్యంతంజనాం అను, త్వంపరుణపశ్యసి, విద్యామేషి రజ-
స్పృథ్యహామి మానోఅక్తుభిః, పశ్యంజన్తానిసూర్య, సప్తత్వాహరితో
రథేవహంతి దేవసూర్య, శోచిష్కేశం విచక్షణ, అయుక్తసప్తశుం
ధ్యవసూర్యోరథస్యసప్త్యః, తాభిర్యాత్రి స్వయంక్తుభిః, ఉద్దయంత

మస్తస్పరి జ్యోతిష్పశ్యంతఉత్తరం, దైవం దేవత్రా సూర్యమగన్తజ్యోతి
 రుత్తమం, ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ ఆరోహన్నుత్తరాదివం, హృద్యో
 గం మమసూర్యహరిమాణంచనాశయ, శుకేషుమేహరిమాణం రోష
 ణీకాసుదద్ధసి, అఘోహరిద్రవేషుమే హరిమాణానిదద్ధసి, ఉదగాదయ
 మ్మాత్యో విశ్వేనసహసానహ, ద్విపంతంమహ్యం రంధయన్తో అహం
 ద్విషతేరథం చిత్రందేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణ
 స్వాగ్నేః, ఆప్రాద్యావా పృథివీ అంతరిక్షం సూర్యఅత్తాజగత స్తథు
 షశ్చ, సూర్యోదేవీ ముషసం రోచమానాం మర్యోనయోహమభ్యేతి
 ప్రశాత్, యత్రానరోదేవ యంతోయుగాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ
 భద్రం, భద్రాఅశ్వోహరితసూర్యస్యచిత్రా ఏతగ్వాఅనుమాద్యాసః,
 నమస్యంతోదివ ఆప్తప్రమథుః పరిద్యావాపృథివీయంతిసద్యః, తత్సూర్య
 స్యదేవత్వం తన్నహితవం మథ్యాకర్తోర్వితతంసంజభార, యదేదయుక్త
 హరితస్సధస్థాదాద్రాత్రీవా సస్తమతేసిమస్తే, తన్మిత్రస్యవరుణస్యాభి
 చక్షేసూర్యోరూపం కృణుతేద్యోరుపథే, అనంతమన్యద్రుశతస్యపాజః
 కృష్ణమన్యద్ధరితస్సంభరంతి, అద్యాదేవా ఉదితాసూర్యస్య నిరంహసః
 పిప్రతానిరవద్యాత్, తన్నోమిత్రోవరుణో మామహంతా మదిత్రిసిం
 ధుః పృథివీఉతద్యాః, ఇంద్రంమిత్రం వరుణమ్గ్ని మాహురఘో దివ్య
 సుసుప్త్యోగరుత్తాః, ఏకంసద్విప్రా బహుథావదంత్యగ్నిం యమం
 మాతరిశ్వానమాహుః, కృష్ణంనియానం హరయస్సుప్త్యా అపోవసానా
 దివముత్పతంతి, తఆవపుత్రం తన్నదనాధృతస్యాది ధ్వుతేనపృథివీ వ్యద్య

తే, హంసశృంగిష ద్వసురంతరిక్ష సద్ధోతావేదిషదతిథిద్దరోణసత్,
 న ప్రషద్వరసదృతసవోష్వమనసజ్ఞాగోజాబుతజాలన్త్రజాబుతం, యత్వా
 సూర్యస్వర్ణాభిమన్మనసా విధదాసురః, అక్తేత్రవిద్యథా ముగ్ధోభు
 వనాన్యదీధయుః, యదద్యసూర్యబ్రహ్మనాగా ఉద్యన్మిత్రాయయవరుణా
 యసత్యం వయందేవత్రాది తేస్యామతవప్రియాసో అర్యమగ్రణంతః
 ఉత్సార్యోబహవర్చింష్య శ్రేత్పురువిశ్వాజనిమమానుషాణాం, సమో
 దివా దదృశేరోచమానః క్రతావక్రతస్సుకృతః కర్తృభిర్భూత్,
 ససూర్యప్రతిపురోనఉద్ధా ఏభిస్తోమేభిరేతశేభిరేవైః, ప్రణోమిత్రాయ
 వరుణాయవోచోనాగసో అర్యష్టే ఆగ్రయేచ, వినస్సహస్రం శురుధో
 రదంత్యైతావానో వరుణోమిత్రోలగ్నిః, యచ్ఛంతుచంద్రా ఉప
 మర్షోఅర్కమానః కామంపూపురంతుస్తవానాః, ఉద్వేతి సుభగో
 విశ్వచక్షౌ సాస్థారణ సూర్యోమానుషాణాం, చక్షుర్మిత్రస్య వరు
 ణస్య దైవశ్చచ్ఛేదయస్సమవివ్యక్తమాంశి ఉద్వేతిపరిసవీతా జనానాం
 మహాన్కోతురర్ణవసూర్యస్య, సమానంచక్రం పర్యావివృత్తం న్యదేత
 శోవహతి ధూన్వయుక్తః విభ్రాజమాన ఉపసాముపస్థా దైర్భైరుదే
 త్యసుమద్యమానః, ఏషమేదైవస్సవితాచఛందయస్సమానం నప్రమి
 నాతిథామ, దివోరుక్ష్ ఉరుచక్షౌ ఉదేతిదూరే అర్ధస్తరణీర్భాజమానః,
 నూనంజనాస్సూర్యేణప్రసూతా అయంనర్థాని కృణాంతంపాంసి, య
 త్రాచక్రమృతాగాతు మన్వైశ్యేనోనదీయం నన్వేతిపాథః, ఉదుత్య
 ద్దర్శతం వపుర్దివవతి ప్రతిహ్వరే, యదీమాశుర్వహతిదైవవితశో విశ్వ

స్తై చక్షునేతరం, శీర్షశీర్షోజగతస్తస్థుషస్తస్థితంసమచూ విశ్వమారజః,
 సప్తస్వసారస్సువితాయ సూర్యంవహంతి హరితోరథే, తచ్చక్షుర్దేవ
 హితం శుక్రముచ్చరత్, సశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరదశ్శతం, బన్ధుహ
 ంతసిసూర్య బళాదిత్యమహంతసి, మహస్తేసతోమహిమా పనన్యతే
 ధాదేవ మహంతసి, బటూన్యశ్రవసా మహంతసి, సత్రాదేవమ
 హంతసి. మహన్నదేవానామసుర్యః పురోహితోవిభుర్జ్యోతిరదాభ్యః న
 మోమిత్రస్త్వవరుణస్త్వచక్షునేమహాదేవాయ తద్భుతంసవర్యత, దూరేద్వ
 శేదేవ జాతాయకేతవేదివస్సుత్రాయ సూర్యాయశంసత, సామాస్త్యో
 క్తిఃపరిపాతువిశ్వతోద్యావాచయత్రతతనన్నపానిచ, విశ్వమన్యంనివిశతే
 యదేజతివిశ్వాహాహా విశ్వాహాదేతిసూర్యః, న తేతదేవఃప్రదివోనివాస
 తేయదేతశేభిఃపతరైరథర్యసి, ప్రాచీనమన్యదనువర్తతేరజఃఉదన్యేనజ్యో
 తిషాయాసిసూర్య, యేనసూర్యజ్యోతిషా బాధనేతమోజగచ్చు విశ్వము
 య్యర్థిభామనా తేనాస్తద్విశ్వామని రామనాహుతిమపామీవామపదు
 ష్వప్యంసువ, విశ్వస్త్వహిప్రేక్షితోరక్షసి ప్రతమహేశయన్నుచ్చరసి
 స్వధాతసు, యదద్యత్వాసూర్యోప బ్రహమహైతన్నోదేవా అను
 మంసీరతక్రతుం తన్నోద్యావా పృథివీతంనలప్తథండ్రశృణ్వంతు మరు
 తోహవంవచః, మాశూనేభూమసూర్యస్య సందృశేభద్రంజీవంతో జర
 ణామశీమహి, విశ్వాహాత్వాసుమన సస్సుచక్షుఃప్రజావంతో అనమీ
 వాలనాగసు, ఉద్యంతంత్యామిత్ర మహాదివేదీవేజ్యోగ్జీవాః ప్రతిప
 శ్యేమసూర్య, మహిజ్యోతిర్భిప్రతంత్యా విచక్షణభాన్వంతం చక్షుషే

చక్షుషేమయః, ఆరోహంతంబృహతః పాజస్సర్పివయంజీవాః ప్రతిపశ్యే
 మసూర్యయస్య తేవిశ్వాభువనానికేతునా ప్రచేరతేనిచవిశంతే అక్తుభిః,
 అనాస్తేనహరికేశ సూర్యాహ్నిహ్నినోవస్య సావస్యసోదిహి, శంసో
 భవచక్షుసాశంసో అహ్నిశంభానునా శంహిమాశంఘృణేన, యథా
 శమధ్వజాఘమసద్గురోణే తత్సూర్యద్రవిణంధేహిచిత్రం, అస్తాకందేవా
 ఉభయాయజన్తనే శర్తయచ్ఛతస్విపదే చతుష్పదే, అదత్పిబద్ధూర్జయ
 మాన మాశితంతదస్తేశంయో రరహదధాతన, యదోదేవాశ్చక్ర
 మజిహ్వాయా గురుమనసోవా ప్రయుతిదేవహేళనం, అరావాయోనో
 అభిదుచ్చనాయ తేతస్త్రితదేనోవసవోనిధేతన. సూర్యోనోద్రివస్వాతు
 వాతో అంతరిక్షాత్, అగ్నిర్ముపార్థివేభ్యః, జోహస్సవితర్యస్య తేహర
 శ్శతంస్తవాంలర్హతి, వాహినోద్దిద్యుతః పతంత్యాః, చక్షుర్నోదేవస్స
 వితా చక్షుర్న ఉతపర్యతః, చక్షుర్ధాతాదధాతునః, చక్షుర్నోధేహిచ
 క్షుషే చక్షుర్విశ్రాంతనూభ్యః, సంచేదంవిచపశ్యేమ, సుసందృశం
 త్వావయం, ప్రతిపశ్యేమసూర్య, విపశ్యేమప్రచక్షుసః విభ్రాద్భృహ
 త్పిబతుసోమ్యం మథ్వాయుద్ధధద్యజ్ఞ పతామవిహృతం, వాతజూతో
 యోఅభిరక్షతిత్తనాప్రిజాః పురుషోషపురుషావిరాజతి, విభ్రాద్భృహత్సు
 భృతంవాజసాతమం ధర్షందివోధరుణే సత్యమర్పితం, అమిత్రహిహృత
 హదస్యహంతమంజ్యోతిర్జ్ఞేఅసురహాసపత్నహా, ఇదంశ్రేష్ఠంజ్యోతిషాం
 జ్యోతిరుత్తమం విశ్వజిద్ధనజదుచ్యతేబృహత్, విశ్వభ్రాద్భృజ్యోమహి
 సూర్యోద్భృతక్షురపప్రథేనహఃజ్యో అచ్యుతం, విభ్రాజంజ్యోతిషాన్వరి

గచ్ఛోరోచనందివః, యేనేమావిశ్వాభువనాన్యాభృతావిశ్వకర్తృణావిశ్వ
 దేవ్యావతా, ఆయంగౌఃపృశ్నీరక్రమీదసదన్మాతరంపురః, పితరంచప్రి
 యంతస్వః, అంతశ్చరతిరోచనాస్యప్రాణాదపానతీ, వ్యఖ్యస్తహిషోదివం,
 త్రింశద్ధామవిరాజతివాక్పతం గాయధీయతే, ప్రతివస్తోరహద్యుభిః, ఋతం
 చస్తత్యంచాభీద్ధా త్తప్తనోధ్యజాయత, తతోరాత్ర్యజాయత తతస్సము
 ద్రోఅర్ణవః, సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత, అహోరా
 త్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతోవశీ, సూర్యాచంద్రమసౌధా తాయ
 థావూర్వ మకల్పయత్, దివచపృథ్విం చాంతరిక్షమథోన్యః—
 షష్ఠ్యచోర్ధర్భశ ఏతాసాం సౌర్యాణాం సూర్యవవదేవతా అంత్యమేకే
 సూక్తమాత్మన స్త్వవంమన్యంతే యఋషిసోహ మితిధ్యాతవ్యం, య
 ఏతేన సౌర్యేణసూక్తేన సూర్యమహరహ రుపతిష్ఠంతే ధనధాన్య
 బహురత్న నిర్వాధివంత ఆయుష్యవంత ఆరోగ్యవంతో రైవంతో
 బలవంతో బహుపుత్రవంత శ్రీకామశ్శాంతి కామః పుష్టి కామ స్తుప్తి
 కామోమేధా కామః ప్రజ్ఞా కామ ఆయుష్య కామ ఆరోగ్య కామ అన్నా
 ద్య కామ ఏవంభాస్కరస్యారాధనంకుర్యాత్, సదాగృహీ పాపక్షయా
 ధీ వ్యాధినాశనాధీ జీవితాధీ పుత్రాధీమోక్షాధీ చకుర్విత, శ్రీసూర్యపైఠి
 వసాయుజ్యంసరూపతాం సలోకతా మశ్ను తేనమశ్నౌనకాయ నమ
 శ్నౌనకాయ, నమః పరమఋషిభ్య ఓం నమః పరమఋషిభ్యః—
 తరత్యమం దీధావతి ధారాసుతస్యాంధసః, తరత్యమందీధావతి, ఉస్తా
 వేదవసూనాం మర్తస్యదేవ్యవసః, తరత్యమందీధావతి, ధ్వస్తయోః
 పురుషంత్యో రాస్తహస్రాణి దద్దహే, తరత్యమం దీధావతి, ఆయ
 యోత్రింశతంతనా సహస్రాణిచదద్దహే, తరత్యమందీధావతి.

సత్యేనో త్తభితాభూమి సూర్యేణో త్తభితాద్యాః, ఋతేనాది
త్యాస్తీష్ఠంతి దివిసోమో అధిశ్రితః, సోమేనాదిత్యాబలిన సోమేన
పృథివీమహి, అథో నక్షత్రాణా మేమాముపన్థే సోమఅహితః, సోమం
మన్యతే పపివాన్యత్సం పిపంతోపధిం, సోమంయం బ్రహ్మణో విదు
ర్నతస్యా శ్నాతికశ్చన, ఆచ్ఛవ్యిథానై ర్గుప్తితో బార్హతై సోమ
రక్షితః, గ్రాహ్లా మిచ్ఛ్యోవ స్తిష్ఠన్తి నతే అశ్నాతి పార్థివః, యత్వా
దేవ ప్రపిబంతి తత ఆప్యాయనే పునః, వాయుసోమన్య రక్షితా
సమానాం మాసతకృతిః. ౧. రైభ్యాసిదన్తు దేయా నారాశం సీన్యో
చనీ, సూర్యాయాభద్ర మిద్వాసో గాథయేతి పరిష్కృతం, చిత్తిరా
ఉపబర్హణం చతురా అభ్యంజనం, ద్యౌర్భూమిః కోశ అసీద్యదయా
త్సూర్యావతం, స్తోమోఆస స్ఫుత్రిధయః కురీరం ఛంద ఓపశః, సూ
ర్యాయా అశ్వినా వరాగ్నిరాసీ త్పురోగవః, సోమోదూయుర భవ
దశ్వినా స్తా ముఖావరం, సూర్యాం యత్పత్యేశం సంతిం మనసా
సవితా దదాత్, మనోఅస్యా అన అసీద్యా రాసీ దుదచ్ఛగః, శుక్రా
వనద్యాహ వాస్తాం యదయాశ్శూర్యా గృహం ౨ ఋక్సామా
భ్యా మభిహితౌగా వాతే సానునావితః, శ్రోత్రంతే చక్రే ఆస్తాంగివి
సంఘా శ్చరాచరః, శుచీతే చక్రే యాత్యావ్యానో అక్ష ఆహతిః,
అనో మనస్తయం సూర్యారోహ త్ప్రియతీపతం, సూర్యాయావహతుః
స్తాగా త్సవితా మవా సృజత్, అఘాసుహన్యంతే గావోర్జున్యోః
పర్యుహ్యతే, యదశ్వినా పృచ్ఛమానావ యాతంతి చక్రేణ వహతుం

సూర్యాయాః, విశ్వేదేవా అనుత ద్వైమజాన స్పృతః పితరా
 వవృణీతపూషా, యదయాంతం శుభస్పతి పరేయం సూర్యాముప
 కైవకంచక్రంవా మాసీత్క్వదేష్టా యతస్థభుః, 3 ద్వేతేచక్రేసూర్యే
 బ్రహ్మాణ ఋతుథావిదుః, అథైకంచక్రం యద్ధువో తదద్ధాతయ
 ఇద్విదుః, సూర్యాయై దేవేభ్యో మిత్రాయ వరుణాయచ, యేభూతస్య
 ప్రచేతస ఇదింతేభ్యోకిర్రునమః, పూర్వాపరంచరతోమాయయై శాశి
 శూక్రీశంతౌ పరియాతోఅధ్వరం, విశ్వాన్యన్యోభువనాబి చష్టఋతూ
 రరన్యోవిద ధజ్జాయతేపునః, నవోనవో భవతిజాయమానో హ్నంకే
 తురుషపామేత్యగ్రం, భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయస్మి చంద్రమా
 స్తిర తేదీర్ఘమాయుః, సుకింశుకం శల్మలిం విశ్వరూపం హిరణ్యవర్ణం
 సువృతం సుచక్రం, ఆరోహసూర్యే అమృతస్యలోకం సోమంపత్యే
 వహతుంకృణుష్వ ర ఉదీర్వాతః పతివతిహ్యో గ మా విశ్వావసుం
 నమసాగీర్భిరీశే, అన్యామిచ్ఛపిత్రృషదం వ్యక్తాం సతేభా గోజనుషాతస్య
 విధి, ఉదీర్వాతో విశ్వానసో నమసేళామహేశ్వా, అన్యామిచ్ఛప్ర
 ఘర్వ్యం సంజాయాంపత్యాసృజ, అన్వత్తరా ఋజనస్సంతు పంథా
 యేభిస్సఖాయోయంతి నోవ రేయం, సమర్వమాసంభ గోనోనినీనూ
 త్సంజాస్సత్యం సుయమమస్తుదేవాః, ప్రత్యాముంచామి వరుణస్యపాశా
 ద్వేనత్వా బహ్నత్సవితాసుశేవః, ఋతస్యయోనా సుకృతస్యలోకే
 రిష్టాంత్యాస్తహ పత్యాదధామి, ప్రేతోముంచామినాముత సుబద్ధామ
 మ తస్కరం, యథేయమింద్రమిధ్వస్సు పుత్రాసుభగాసతి. ౫ పూషా

త్వేతోన¹ యతుహస్తగృహ్య శినాత్వా ప్రహతాంరథేన, గృహణ
గచ్ఛ గృహపత్నియథాసో వశినీత్వం విదధమావదాసి, ఇహప్రియం
ప్రజయాతేనమృధ్య తామస్త్రిన్ద్రహే గార్హపత్యాయజాగృహి, ఏనా
పత్యాతన్వం ౧ సంసృజస్వాదాజీవీవిదధ మావదాధః, నీలల్లోహితం
భవతి కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే, ఏథంతే అస్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు
బధ్యతే, పరాదేహిశాముల్యం బ్రహ్మభ్యోవిభజావసు, కృత్యైషా
పద్వతిచూత్వాజాయావిశతేపతిం, అశ్రీరాతనూర్భవతి రుశతీపాపయా
ముయా, పతిర్యద్వధ్వో ౩ వాససాస్వమం గమభిదిత్సతే ౬ యేవ
ధ్వశ్చంద్రంవహతుం యత్తాయంతి జనాదను పునస్తాన్యజ్ఞియాదేవా
నయంయతుయతఆగతాః, మావిదన్పరిప్రంధిన్యో ఆసీదంతిదంపతీ, సుగే
భిర్దుర్గమతీతామపద్రాం త్వరాతయః, సుమంగలీరియం వధూరిమాంస
మేతపశ్యత, సౌభాగ్యమస్యైదత్వా యథాస్తం విపరేతన, తృప్తమే
తత్కటుకమేత దస్తాష్టపద్విష వనైతదత్తవే, సూర్యాయో బ్రహ్మ
విద్యాధన్ ఇద్వాధూయమర్హతి, ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనం,
సూర్యాయాః పశ్యరూపాణితాని బ్రహ్మతుశుంధతి ౭. గృభ్యామి
తేసా భగత్వా యహస్తం మయాపత్యా జరదష్టి ర్యథాసః, భ
గోఅర్యమాసవితా పురంధిర్హవ్యంత్యాదుర్గార్హపత్యాయదేవాః, తాం
పూషంచ్చివతమామేరయస్వ యస్యాంబీజంమసుష్యాతివపంతి, యాన
ఉరూఉశతివిశ్రయాతేయస్యా ముశంతఃప్రహరామకేఫం, తుభ్యమగ్రే
పర్యవహా త్సుర్యాంవహతునాస్తహ, పునఃపతిభ్యోజాయాందా అగ్నే

ప్రజయాస్తహ, పునఃపత్నీమగ్నిరదా దాయుషాస్తహవర్షసా, దీర్ఘాయు
 రస్యాయః పత్నిరీవాతిశరదశ్శతం సోమఃప్రథమోవివిదె గంధర్వోవివిద
 ఉత్తరః, తృతీయోఅగ్ని ష్టేపతి స్తురీయ స్తేమనుష్యజాః. ౮. సోమోద
 దద్ధంధర్వాయ గంధర్వోదదదగ్నయే, రయించపుత్రాంశ్చదా దగ్ని
 ర్మహ్యమఘోఽమాం, ఇహైవ స్తంమావియాప్తం విశ్వమాయుర్వ్యక్తు
 తం, త్రీశంతా పుత్రైర్న పృథిర్నోదమానౌస్వేగృహే, అనఃప్రజాంజన
 యతు ప్రపతిరాజరసాయ సమన క్షవ్ర్యమా, అదుర్తంగలిఃపతిలోక
 మావిశశంసోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదే, అఘోరచతురపతిఘ్నేధి
 శివా పశుభ్యస్తుమనాసువర్చః, వీరసూర్దేవ కామాస్యోనాశంసోభవ
 ద్విపదేశంచతుష్పదే, ఇమాంత్యమింద్ర మీధ్వసుపుత్రాంసుభగాం
 కృణు, దశాస్యాంపుత్రానాధేహి పతిమేకాధశంకృధి, సమ్రాజ్ఞీశ్వశురే
 భవసమ్రాజ్ఞీశ్శాస్త్రింభవ, వనాందరిసమ్రాజ్ఞీభవ సమ్రాజ్ఞీఆధి దేవృష
 సమంజంతువిశ్వేదేవా స్వమాసోహృదయానినౌ, సంమాతరిశ్వాసంథా
 తాసముదేష్టేదధాతునౌ పరిశిష్టం. ఆవిధవాభవవర్షాణితంసాగ్రం
 తుసువ్రతా, తేజస్వీచయశస్వీభిధర్త పత్నీపతివ్రతా, జనయద్భుహుపు
 త్రాణిమాచ దుఃఖంలభేత్కృచిత్, భర్తాతేసోమపానిత్యం భవేద్ధర్మప
 రాయణః, అష్టపుత్రాభవత్వంచ సుభగాచపతివ్రతా, భర్తుశ్చైవపతి
 ర్భాగ్నితుర్మౌదయానంఽనీసదా, ఇంద్రస్యతుయధేంద్రాణీశ్రీధరస్యయ
 థాశ్రియా, శంకరస్యయథాగౌరీ * తద్భర్తృరపిభర్తరి, అత్రేర్యథాను

సూయా స్యాద్యసిష్ఠస్యాప్యరుంధతీ, కౌశికస్యయథాసతీ తథాత్వ
మప్తిభర్తరిధువైదిపోష్యామయి మహ్యాంత్యాదాద్భుహస్పతిః, మ
యాపత్యాప్రజావత్తీ సంజీవశరదశ్శతం —

ఇతి మహాసారసూక్తాని.

అథ కనిక్రదత్సుక్తమ్.

కనిక్రదజ్జనుషంప్రబ్రువాణ ఇయర్తివాచమర్తితేవనావం, సుమం
గలశ్చకకునేభవాసి మాత్వాకాచిదభి భావిశ్వావిదత్, మాత్వా
శ్వేన ఉద్వక్తీన్తాసుప్త్యోమాత్వావిదదిషు మాన్వీరో అస్తా, పిత్ర్యా
మనుప్రదీశం కనిక్రదత్సు మంగలోభద్రవా దీవదేహ, అపక్రందదఱ్ఱీ
ణతోగృహాణాం సుమంగలో భద్రవాదీశకుంతే, మానస్తేన ఈశత
మాఘశంసో బ్రహ్మదే మవిదదేసువీరాః ౧ ప్రదక్షిణి దభిగృ
ణంతి కారవోవయోవసంత ఋతుభాశకుంతయః, ఉభేవాచోపదతి
సామగాభవ గాయత్రంచ శ్రోష్టుభం చానురాజతి, ఉదాతేవ శకునే
సామగాయసి బ్రహ్మపుత్రభవ సవనేషుశంససి, వృషేవవాజీశుమతీర
పీత్యా సర్వతోనశ్శకునే భద్రమావద, విశ్వతోనశ్శకునే పుణ్యమా
వద, ఆవదంభ్యం శుకునేభద్రమావద త్వాష్ణీమాసీనసుమృతించికిద్దినః
యదుత్పత్తన్వదసి కర్కరీర్యథా బ్రహ్మదేమవిదధేసువీరాః ౨—
భద్రంవదదఱ్ఱీణతో భద్రముత్తరతోవద, భద్రంపురస్తాన్నోవద భద్రం
వశ్చాత్కపింజల, భద్రంవదపుత్రైర్భద్రం వదగృహేషుచ, భద్రమస్తా

కంనోవదభద్రంతో అభయంకృధి, భద్రమధస్తానోవద భద్రముపరి
ష్టానోవద, భద్రంభద్రంనావద భద్రంసస్వతోవద, అనవత్తుఃపుర
స్తాన్నశ్చివందక్షిణతస్కృధి, అభయంసతతంపశ్చాద్భద్రము త్తరతో
గృహే, యావనానిమహీయసి జిగ్యుషామివదుండుభిః, శకుంతకప్రద
క్షిణంశతపత్రాభినోవద, ఆవదంప్ర్యంశుకునే...సువీరాః — దేవీం
వాచమజనయంత...తైతు

ఇతి కనిక్రదత్సూక్తమ్.

అథ నిత్యస్నానవిధిః.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య...తిథౌ మమేహజన్మనిజన్మాంతరేషు
బాల్యయావనకౌమారవార్ధకేషు రహసిప్రకాశేచ మనోవాక్కాయక
ర్మభిఃజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సంభావితానాం పాపానానివృత్త్యర్థంశ్రీవా
సుదేవప్రీత్యర్థం ప్రాతస్నానంకరిష్యే, హిరణ్యశృంగంవరుణం ప్రపద్యే
త్రిధంమదేహియాచతః, యన్తయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చప్రతి
గ్రహః యన్మేమనసావాచా కర్తృణావాదుష్కృతం కృతం, తన్తథిం
దోషవరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతుపునఃపునః అవతేహేలోవ
రుణ ఇతిద్వయోరాజిగర్తిః శునశ్శేఫోవరుణ త్రిష్టుప్, వరుణప్రార్థనే
వినియోగః, అవతేహేలోవరుణ నమోభిరవయజ్ఞేభిరీమహేహవిర్భిః,
క్షయన్తస్త్వభ్యమసుర ప్రచేతారాజన్మేనాని శిశ్రభశ్శత్రుతాని, ఉదుత్త
మంవరుణ పాశమన్మదవాధమం విమధ్యమంశ్రథాయ, అథాపయమా
దిత్యప్రతేతవా నాగసోదితయేస్యామ, ఇమమేగంగ ఇతిద్వయోస్సిం
ధుక్షిత్రైర్మయమేఘోనద్యోజగతి, తీర్థావలోకనేవినియోగః, ఇమంమే

గంగేయమునే సరస్వతిశుతుప్రిస్తోమం సచతాపరుణ్ణ్యా, అసిక్ష్వామ
 రుద్యుధే వితస్తయాద్వీకీయేశ్వణు హ్యసుషోమయా, సితాసితేస్సరితో
 యత్రసంగధేతత్రాస్థతా ప్రోదివముత్పతంతి, యేవైతన్వాంవిసృజంతి
 ధీరాస్తేజనాసో అమృతత్వంభజంతే శ్లో. త్వంరాజాసర్వతీర్థానాం త్వ
 మేవజగతఃపితా, యాచితందేహిమేతీర్థం సర్వపాపాపచుత్తయే, ఇతివ
 రుణాయార్ఘ్యందత్వా, అతితీష్ఠిమహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ, ధైర
 వాయనమస్తుభ్య మనుజ్ఞాందాతు మర్హసి, ఇతి ధైరవంప్రార్థ్య, సమస్త
 జగదాధార శంఖచక్రగదాధర, దేహిదేహిమమానుజ్ఞాం యుష్మత్తీర్థ
 నిషేవణే, ఇతిహృషీకేశం సంప్రార్థ్యనాభిమాత్రజలే స్థిత్యా, యోసౌ
 సర్వగతోవిష్ణు శ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః, సవద్రనరూపేణ గంగాంభోనా
 త్రసంశయః, నందినీనలినీసీతా మాలినీచమహాపగా, విష్ణుపాదాబ్జసం
 భూతా గంగాత్రిపథగామినీ, భాగీరథీభోగవతి జాహ్నువీత్రిదశేశ్వరీ,
 ద్వాదశైతానిరామాని యత్రయత్రజలాశయే, సాన్న కాతపరేన్నిత్యం
 మహాపాతకనాశనం. ఇతిధ్యాత్వా త్రివారమున్నజ్య, ఆదిత్యమవలోక్య
 ఏహిసూర్యసహస్రాంశో తేజోరాశే జగత్పతే, అనుకంపయమాంభక్తం
 గృహాణార్ఘ్యంనమోస్తుతే ఇత్యర్ఘ్యందత్వాసమ్యక్ స్నాత్వా, ఋతం
 చసత్యంచేతసూక్తం ఆపోహిష్ఠేతి తరత్సమంవీధానతీతి సూక్తైర్వార్జనం
 కారయేత్, ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య, స్నానాంగతర్పణంకరిష్యే, హస్త
 యుగ్ధేన, బ్రహ్మదయోయేదేవాస్తాః దేవాంస్తర్పయామి, భూర్దే
 వాంస్త, భువర్దేవాంస్త, స్వర్దేవాంస్త, భూర్భువస్స్వర్దేవాంస్త, నివీతి
 భూత్వా, కృష్ణదైవపాయనాదయోయేఋషయః తాన్మషీంస్తర్ప
 యామి, భూఋషీంస్త, భువఋషీంస్త, స్వర్షీంస్త, భూర్భువస్స్వర్ప
 షీంస్త, ప్రాచీనావీతీ సోమః పితృమాన్యమోంగిరస్వానగ్నిష్యాత్కా
 కవ్యవావానాదయోయేపితరఃతాన్ పితॄంస్తర్పయామి, భూః పితృ
 మాంస్త, భువః పితృమాంస్త, స్వః పితృమాంస్త, భూర్భువస్స్వః పితృ

మాంస్తర్పయామి దేవఋషిపితౄణాం క్రమేణసకృద్ద్విః త్రివారం
తర్పణం. అగ్నిదధాశ్చయేజీవా యేవ్యదధాఃకులేమమ, భూమాదత్తేన
తోయేన తృప్తాయాంతు పరాంగతిం ఇతి జలాంజలింతతువిస్మజేత్.
యేకేచాస్తత్కులేజాతా అపృత్రాగోత్రిణోమృణాః, తేగృహ్ణాంతుమ
యాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకం యన్తయాదూషితంతోయం శారీర
మలసంయుతం, తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం యత్క్షాణంతర్పయామ్యహం ఇతి
వస్త్రంనిష్పీడయేత్.

ఇతి నిత్యస్నానవిధిః.

అథ భ స్త స్నా న మ్.

ఏవంగుణ...తథా మమేహజన్మని...సంభావితానాం పాపానాం
నివృత్త్యర్థం భస్మస్నానంకరిష్యే, ఆపోహిష్టేతి స్నాత్వాచమ్య, భస్మా
దాయ, ఓం ఈశానస్త్వవిద్యానా మిశ్వరస్త్వభూతానాం బ్రహ్మధి
పత్తిర్భూతానోధిపత్తి ర్భూతానివోమే అస్తుసదాశివోమ్. ఇతిశిరసి, ఓం
అత్పురుషాయవిద్మహే మహాదేవాయధీమహి, తన్నోరుద్రః ప్రచోద
యాత్ ముఖే అఘోరేభ్యోఽథఘోరేభ్యోఽఘోరభ్యోరతఃసర్వే
భ్యస్తర్పయశ్చ ర్వేభ్యోనమస్తే అస్తురుద్రూ ఏభ్యః పూదయే. ఓంవామదే
వాయనమోజ్యేష్ఠాయ నమశ్చైష్ఠాయనమోరుద్రాయనమః కాలాయ
నమః కలవికరణాయనమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమోబల
ప్రథమనాయ నమస్తర్పభూతదమనాయ నమోమనోస్తనాయనమః,
గుహ్యే సద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవై నమోనమః, భవే
భవేనాతిభవేభవస్త్వమాం భవోద్భవాయనమః పాదయోః అగ్నిరితి
భస్మ, వాయురితిభస్మ, జలమితిభస్మ, ఫలమితిభస్మ, వ్యోమేతిభస్మ, స్వ

ర్వంహవాఇదంభస్య మానస్తోకేతనయోమాన ఆయామానోగోష్ఠ
మానో అశ్వేషురీరిషః, వీరాన్తానోరుద్రభామితో వధీర్హవిష్టంత
స్సదమిత్యాహవామహే సర్వాంగేవిలిప్యన్నయాత్.

ఇతి భస్మస్నానమ్.

అథ గోమయస్నానమ్.

ఏవంగుణ...తథౌ మమేహజన్మని జన్తాంత రేషు...నివృత్త్యర్థం
గోమయస్నానంకరిష్యే, ఓం గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం
కరిషీణీం, ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం
ఇతి గోమయమాదాయ శ్లో అగ్రమగ్రం చరంతీనామోషధీనాంవనే
వనే, తాసామృషభపత్నీనాం పవిత్రంకాయశోధనం, తన్వేరోగాంశ్చ
శోకాంశ్చ నుదగోమయసర్వదా, ఇతి శిరః ప్రభృత్యంగాని విలిప్యన్న
త్వాచామేత్.

ఇతి గోమయస్నానమ్.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతోమృత్తికాస్నానవిధింవ్యాఖ్యాన్యాయః నదీనాం తటే
షు శుచిప్రదేశే మృత్తికాముద్ధరేత్, బలిధాపర్వతా నామిత్యభిమం
త్ర్య, బలిధాపర్వతానాం ఖద్గంబిభర్షి పృథ్వీ, ప్రయాభూమిం ప్రవత్సతి
మహ్నాజినోపే మహిని. మావోరిష దిటిఖనిత్వా, మావోరిష త్థనితా
యస్తై చాహంఖనామిషః, ద్విపచ్చతుష్పదస్తాకం సర్వమస్త్యనాతురం
సోనాపృథ్వీతిచాదాయ. సోనాపృథ్వీ...సప్రథాః, ఆయనేతే ఇతి
దూర్వాంగృహిత్యా, ఆయనేతేప్రరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పి
ణీ, హ్రీదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాంతమే. గాయత్ర్యాభ్యుత్య

తత్సవితు...యాత్ భూమానిక్షిప్య స్నానంకుర్యాత్. పశ్చాదాచ
 మనీయం కృత్వా, శుచీవోహవ్యా మరుత...తవజ్యోతీంష్యర్చయః.
 ఏతోన్వింద్రంవామశుద్ధం శుద్ధేనసాన్నా, శుద్ధైరుక్తైర్వాప్యథాన్వసంశు
 ధఆశీర్వాన్తమత్తు, ఇంద్రశుద్ధోనఆగహి శుద్ధశుద్ధాభిరూతిభిః, శుద్ధోర
 యినిధారయ శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః, ఇంద్రశుద్ధోహినోరయి శుద్ధో
 రత్నానిదాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే శుద్ధోవాజంసిషాససి ఆపో
 అస్తాన్తాతరః...పూతయేమే. ఇతి కుశోదకేనాభిషిచ్య, త్రాతారమిం
 ద్రం, యమాయసోమం, తత్త్వాయామి, వయంసోమఃపితృచతుర్భిస్త
 త్తద్ధిశోభాగేనదూర్వాంమృత్తికాంవిసృజ్య, త్రాతారమింద్రమవితార
 మింద్రంహవేహవే సుహవంశూరమింద్రం, హ్వాయామిశక్రంపురుషా
 తమింద్రం స్వస్తిసోమఘవాధాత్వింద్రః పూర్వతఃక్షిపేత్. యమాయ
 సోమంసునుత యమాయజుహుతాహవిః, యమంహయజ్ఞో గచ్ఛత్స్య
 గ్నిదూతో అరంకృతః, ఇతి దక్షిణతః, తత్త్వాయామి బ్రహ్మణావంద
 మానస్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః, అహేళమానోవరుణే హజ్యో
 ధ్యురుశంస్తమాన ఆయుఃప్రమోషీః, ఇతపశ్యమతః వయంసోమవ్రతే
 తవ మనస్తనూషుభివ్రతఃప్రజావంతస్సచమహి ఇత్యుత్తరతః, తత్సా
 ర్యంరోదసీ ఉభేదోహవస్తోరుపబ్రువే, భోజేష్వస్తాంఅభ్యుచ్చరాసదా.
 ఇత్యూర్ధ్వభాగే అధఃపశ్యస్తమోపరి సంతరాంపాదకౌహర, మాతేక
 శష్టకౌదృశక త్స్రిహిబ్రహ్మబ్రహ్మవిధ. ఇత్యధః గంధద్వారామిత్యవ
 లోడ్య, గంధ...శ్రియం. ఉదుత్యం జాతవేదసం...సూర్యం, ఆదిత్యం
 దర్శయిత్వా, సహస్రశీర్షాపు...గులం, ఇతి శిరస్యద్వర్తనం కుర్యాత్,
 అక్షిభ్యాం త్రేనాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాంచుబుకౌదధి, యత్తుంశీర్షణ్యం

మ స్తిష్ఠాజ్జిహ్వాయా వివృహామితే, ఇతిముఖే, గ్రివాభ్యస్తఉష్ణిహాభ్యః
 కీకసాభ్యో అనూక్యత్, యక్షుందోషణ్యముం సాభ్యాంబాహుభ్యాం
 వివృహామితే. కంఠే ఆంత్రేభ్యస్తేగుదాభ్యో వనిష్ఠోర్మృదయాదధి,
 యక్షుంమతస్నాభ్యాం యక్షుష్టాశిభ్యోవివృహామితే ఇతిహృదయే,
 నాభానాభినతదదే చక్షుశ్చక్షుర్వృసచా, కవేరపత్యమాదుహే, ఇతి
 నాభౌ త్వమింద్రస్తజోషసమర్కం బిభర్షి బాహూవ్యః, వజ్రంశిశానఽజసా
 ఇతిబాహూవ్యః సోమానంస్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే, కక్షీవంతం
 యజ్ఞాసిజః కక్ష్యోః యక్షుక్షిసోమపాతమస్సముద్ర ఇవపిన్వతే, ఉర్వి
 రాపోనకాకుదః కుక్షౌ బహ్వి నాంపితాబహు రస్యపుత్రశ్చకృ
 తోతి సమనావగత్య, ఇమధిస్సకాః పుతనాశ్విగ్రిసర్వాః పృథ్వీనిన్ధోజ
 యతిప్రసూతః పృథ్వే. ఉరుభ్యాంతేఅష్ఠీవద్భ్యాం పార్శ్విభ్యాంప్రపదా
 భ్యాం, యక్షుంశ్రోణిభ్యాంభాసదాద్భం ససోవివృహామితే ఉరోవ్యః,
 మోహనాద్వనంకరణా ల్లోమభ్యస్తేనభేభ్యః, యక్షుసర్వస్తాదాత్తనస్త
 మిదంవివృహామితే జానోవ్యః, యస్యవిశ్వానిహస్తయోః పంచక్షిత్రినాం
 వసు, స్వాశయస్వయోఅస్మద్ధృగ్దివ్యేవ్వాశనిర్జహి హస్తయోః ఏతా
 వానస్యమహిమా... దివి పాదయోః. అంగాదంగ్రాల్లోమ్నాలోమ్నా
 జాతంపర్వణపర్వణి, యక్షుంసర్వస్తాదాత్తనస్తమిదంవివృహామితే. ఇతిస
 ర్వాంగే షూద్వర్తనంకుర్యాత్. అశ్వక్రాంతేరథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతే
 వసుంధరే, శరసాధారయిష్యామి రక్షస్వమాంపదేపదే. ఇతిదూర్వా
 మృదాశిరసినిక్షిప్య మృత్తికాస్థానంప్రత్యశ్య భూమిర్ధేసుర్ధరణీలోక
 థారిణీ, ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేణశతబాహునా, మృత్తికేహనమే
 పాపం యన్తయా దుష్కృతంకృతం, మృత్తికే... పరమాంగతిం, ఇతి

భూమింప్రాథ్య సముద్ర జ్యేష్ఠాస్సలిల స్తమధ్యాత్పునానాయంత్య నివి
శమానాః, ఇంద్రోయావజ్జీవృషభోర రాక్షతాఆపో దేవీ రిహమామవం
తు, యాఆపోదివ్యాఉతవా స్రవంతిఖనిత్రిమాఉతవాయా స్వయంజాః,
సముద్రార్థాయాశ్శుచయఃపావకాస్తా ఆపోదేవీరిహమామవంతు. యా
సాంరాజావరుణో యాతిమధ్యేసత్యాన్త్రతే అపవశ్యజ్ఞానానాం, మధు
శ్శుత్రశ్శుచయోయాః పావకాస్తాఆపోదేవీ రిహమామవంతు, యాసురా
జావరుణో యాసుసోమోవిశ్వేదేవా మాసూర్జంమదంతి, వైశ్వానరో
యాస్వగ్నిః ప్రవిష్టస్తాఆపోదేవీ రిహమామవంతు తరతస్సమందీధావతి
ధారాసుశస్యాంధసః, తరతస్సమందీధావతి, ఉస్తావేదవసూనాం మర్తస్య
దేవ్యవసః, తరతస్సమందీధావతి, ధ్వస్రయోఃపురుషంత్యో రాసహస్రా
ణిదన్తహే, తరతస్సమందీధావతి, ఆయయోత్త్రింశతం తనాసహస్రాణిచ
గన్తహే, తరతస్సమందీధావతి ఆపోహిష్ఠామ...చనః, ఇతిసూక్తైఃజలం
ప్రోక్ష్య ఋతంచసత్యంచాభీధాత్...అంతరిక్షమథోస్వః ఇత్యఘ్ని
మజ్జమిత్ర రనిసూర్యభాను ఖగపూషహిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్య సవిత్ర
ర్కభాస్కరేభ్యః సమస్కారాన్కుర్యా దితి మృత్తికాన్నానవిధిః.

ఇతి మృత్తికాన్నానమ్.

అథ సంధ్యావందనమ్.

శ్లో అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపవా, యస్మైరే
త్పుండరీకాక్షంసబాహ్యభ్యంతరశ్శుచిః కేశవాయస్వాహా, నారాయణా
యస్వాహా, మాధవాయస్వాహా, గోవిందాయనమః...శ్రీకృష్ణాయన
మః, పృథివ్యామేరోః పృథ్వీఋషిః, కూర్మోదేవతా, సుతలంఛందః, ఆస
నేనినియోగః, ప్రణవస్య పరబ్రహ్మఋషిః, పరమాత్మాదేవతా, దైవీగా
యత్రీఛందః, ప్రాణాయామే వినియోగః, ఓంభూః, ఓంభువః, ఓంస్వః,

ఓంమహః, ఓంజనః, ఓంతపః, ఓంసత్యం, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దే
 వస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓమాపోజ్యోతిరసో
 మృతం బ్రహ్మభూర్భువస్స్వరోం, మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపర
 మేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతస్సంధ్యాముపాసిష్యే, ఆపోహిష్ఠేతిత్రయాణాం
 మంత్రాణాం, సింధుద్వీపఋషిః, ఆపోదేవతా, గాయత్రీఛందః, మార్జ
 నేవినియోగః, ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన, మహేర
 ణాయచక్షనే, యోవశ్శివతమోరస్తస్య భాజయతేహనః, ఉశతీరివ
 మాతరః, తస్మా అరంగమా మవోయస్య క్షయాయజన్యథ, ఆపోజన
 యథాచనః. (హస్తేన జలంగృహీత్వా) సూర్యశ్చేత్యస్య మంత్రస్య,
 యాజ్ఞవల్క్యేపనిషదృషిః, సూర్యమా మన్యుమన్యు పతయో రాత్రి
 ర్దేవతా, ప్రకృతిచ్చందః, జలాభిమంత్రణే వినియోగః ఓం సూర్యశ్చ
 మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః, పాపేభ్యో రక్షం
 తాం, యద్రాత్రియాపాప మక్షార్షం, మనసావాచాహస్తాభ్యాం,
 పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా, రాత్రిస్తదవ లుంపతు, యత్కించ దురితం
 మయి, ఇదమహం మా మమృతయోనా, సూర్యేజ్యోతిషి జహోమి
 స్వాహా, (ఇతి మంత్రేణ జలం పిబేత్)—మధ్యాహ్నే, ఆపః పునం
 త్విత్యస్య మంత్రస్య, పూతఋషిః, ఆపోదేవతా, అక్షీఛందః, అపాం
 ప్రాశనే వినియోగః, ఆపః పునంతు పృథివీం పృథివీ పూతాపునా
 తుమాం, పునంతు బ్రహ్మణ స్పతిర్భువ్వా పూతా పునాతుమాం,
 యదుచ్ఛిప్తమభోజ్యం యద్వా దుశ్చరితం మమ, సర్వం పునంతుమా
 మాపో సతాంచ ప్రతిగ్రహం స్వాహా, సాయంకాలే అగ్ని శ్చేత్యస్య
 మంత్రస్య, యాజ్ఞవల్క్యేపనిషదృషిః, అగ్నిమామన్యు మన్యు

పతయోహ దేవతా, ప్రకృతీచ్ఛందః, జలాభిమంత్రణే వినియోగః,
 అగ్నిశ్చ మామన్యశ్చ మన్యపతయశ్చ మన్యకృతేభ్యః, పాపేభ్యో
 రక్షంతాం, యదహ్నిపాప మకార్షం, మనసావాచా హస్తాభ్యాం,
 పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా, అహస్తదవలుంపతు, యత్కించ దురితం
 మయి, ఇద మహం మామమృతయోనా, సత్యేభ్యోతిషి జుహోమి
 స్వాహా కేశవాయస్వాహా...యనమః, ఆపోహిష్ఠేతి నవర్చస్య సూ
 క్తస్య, సింధుద్వీపఋషిః, ఆపోదేవతా, గాయత్రీఛందః, పంచమీవర్ధ
 మానా, సప్తమీప్రతిష్ఠా, అంత్యే ద్వేఅనుష్టుభా, మార్జనేవినియోగః,
 ఆపోహిష్ఠా...యథాచనః, శన్నో దేవీరభీష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే,
 శంయోరభిస్రంతునః. ఈశానావార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం,
 అపోయాచామభేషజం, అఘ్నమేసోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా,
 అగ్నించవిశ్వశంభువం, ఆపఃపృణీతభేషజం వరూథంతన్వేమమ, జ్యో
 క్షసూర్యందృశే, ఇదమాపఃప్రవహత యత్కించదురితంమయి, య
 ద్వాహమభిద్రుద్రోహ యద్వాశేపక్షయన్మతం, ఆపోఅద్యాన్వచా
 రిషం రసేనసమగస్తపి, పయస్వానగ్న ఆగహితం మాసంస్మజవర్చసా,
 సస్రష్టిస్తపసోదివా నక్తంచసస్రషీః, వరేణ్యక్రతురహమాదేవీర
 వసేహువే ఋతంచసత్యంచేత్యస్యసూక్తస్య, అఘమర్షణఋషిః, భావ
 పృత్తిర్దేవతా, అనుష్టుప్ ఛందః, మమపాపపురుష జలవిసర్జనేవినియోగః,
 ఋతంచసత్యంచాభీధ్ధా త్తపసోధ్యజాయత, తతోరాత్యజాయత, తత
 స్సముద్రోఅర్ణవః, సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరోఅజాయత, అహ్నో
 రాత్రాణివిదధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ, సూర్యాచంద్రిమసాథాతా యథా
 పూర్వమకల్పయత్, దివంచపృథివీంచాంత రిక్షమథోస్యః నిశ్శ్వస్య

జలంపాపాణో నిక్షిపేత్. కేశవాయస్వాహా...నమః. గాయత్ర్యాగా
యత్రీఛందోగాధిపుత్రో విశ్వామిత్రఋషిః, సవితాదేవతా, గాయత్రీ
ఛందః ప్రాతరర్ఘ్యప్రదానే వినియోగః, ఓంభూర్భువస్స్వః తత్సవితు...
యాత్ (ఇతి అంజలిత్రయం విసృజేత్.)

మథ్యాహ్నో, హంసశ్శుచిషదిత్యేకస్యా ఋచోగౌతమపుత్రో
వామదేవఋషిః, సూర్యోదేవతా, జగత్రీఛందః, మాథ్యాహ్నికార్ఘ్య
ప్రదానే వినియోగః, హంసశ్శుచిషద్వసురంత రిక్షసదధోతావేదిషదతి
ధిర్దురోణసత్, నృషదర్షరసృత సదోవ్యమసదబ్జాగోజా ఋతజాలి
జాఋతం (ఇత్యంజలిం విసృజేత్) ఓంభూర్భువస్స్వః తత్సవితు...
యాత్ (ఇత్యేకంఅంజలిం విసృజేత్) (సాయంకాలేపి అర్ఘ్యత్రయం
కుర్యాత్) ఉత్తిష్ఠదేవిగంతవ్యం పునరాగమనాయచ, ప్రసీదదేవితు
ష్టాసి ప్రవిశ్యహృదయం మమ హస్తే జల మాదాయ త్రినావాదిత్యో
బ్రహ్మ, ఇతి ప్రదక్షిణం కుర్యాత్, కేశవాయస్వా...యనమః

ప్రాతఃకాలే ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ అగ్నిర్దేవతా, బ్రహ్మఇ
త్యార్షం, గాయత్రీఛందం పరమాత్మంసరూపం, సాయుజ్యం వినియో
గం, ఆయాతువరదాదేవీ అక్షరంబ్రహ్మసమ్మితం, గాయత్రీఛందసాం
మాతేదం బ్రహ్మజుషస్వమే, యదహ్నిత్కురుతేసాపం తదహ్నిత్ప్రతి
ముచ్యతే, యద్రాత్రియాత్కురుతేసాపం తద్రాత్రియాత్ప్రతిముచ్యతే,
సర్వవర్ణేమహాదేవీ సంధ్యావిద్యేసరస్వతి, ఓజోసి, సహోసి, బలమసి,
భ్రాజోసి, దేవానాం ధామనామాసి, విశ్వమసివిశ్వాయు స్సర్వమసి
సర్వాయుః, అభిభూరోమ్, గాయత్రీమావాహయామి, సావిత్రీమావా
హయామి, సరస్వతీ మావాహయామి, ఛందఋషీ నావాహయామి,
శ్రియమావాహయామి (బలమావాహయామి) గాయత్ర్యాగాయత్రీ
ఛందోగాధిపుత్రో విశ్వామిత్రఋషిః, సవితాదేవతా, గాయత్రీఛందః,

అగ్నిర్ముఖం, బ్రహ్మశిరః, విష్ణుర్వృదయః, రుద్రశ్శిఖా, పృథివీయోనిః
 ప్రాణాపాన వ్యానోదానసమానాసప్రాణాశ్వేతవర్ణా సాంఖ్యానససగో
 త్రా గాయత్రీచతుర్వింశత్యక్షరాత్రిపదాషట్కుటీః, పంచశీర్షోపనయ
 నే వినియోగః, ఓంభూ...మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం ప్రాత స్సంఖ్యాంగ
 యథాశక్తిగాయత్రీ మంత్రజపం కరిష్యే, (న్యాసః) తత్సవితుః బ్రహ్మ
 త్త నే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః, వరేణ్యం విష్ణోర్వాత్త నే తర్జనీభ్యాం నమః, భగ్గో
 దేవస్యరుద్రాత్త నే మధ్యమాభ్యాం నమః, ధీమహిసత్యాత్త నే అనామి
 కాభ్యాం నమః, ధియోయోనః జ్ఞానాత్త నే కన్తికాభ్యాం నమః, ప్రచోద
 యాత్ సర్వాత్త నే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః, తత్సవితుః బ్రహ్మత్త నే
 హృదయాయ నమః, వరేణ్యం విష్ణోర్వాత్త నే శిరసేస్వాహ, భగ్గో దేవస్య
 రుద్రాత్త నే శిఖాయైవషట్, ధీమహిసత్యాత్త నే కవచాయహుం, ధియో
 యోనః జ్ఞానాత్త నే నేత్రత్రయాయ వాషట్, ప్రచోదయాత్, *పరమా
 త్త నే అస్త్రాయఘట్. భూర్భువస్స్వరోమితి దిగ్బంధః ధ్యానం శ్లో.
 ముక్తావిద్రుమహేమనీల ధవళచ్ఛాయైఃముఖైఃత్రిక్షణైః, యుక్తామిందు
 నిబద్ధరత్నమకుటాం తత్త్వార్థవర్ణాత్త్రికాం గాయత్రీంవరదా భయాంకుశ
 కశాః శుభ్రంకపాలంగదాం, శంఖంచక్రమథారవింద యుగళంహస్తై
 ర్వహంతీం భజే యోదేవస్సవితాస్తాకంధియోధర్తాదిగోచరాః, ప్రేర
 యేత్తస్యయద్భర్త స్తద్వరేణ్య ముపాస్త హే, మంత్రజపః ఓంభూ...
 యాత్, ఇతిచతుర్వింశతి వారంవాజపిత్యా, తత్సద్బ్రహ్మోర్వణమస్తు.
 పునః అంగన్యాసకరన్యాసాది కుర్వాత్

ప్రాతఃకాలే, జాతవేదస ఇత్యస్యసూక్తస్య, మరీచపుత్రః కశ్యప
 ఋషిః. జాతవేదాగ్నిర్ద్వర్గాదేవతా, త్రిష్టుప్చందః, సంధ్యోపస్థానే విని
 యోగః, ఓంజాతవేదసేసునవామసోమ మరాతియతో నిడహతివేదః,
 సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వినావేవసింధుం దురితాత్సగ్నిః. తచ్ఛంయో

276 సప్తయోగస్తా ర్తప్రదీపికాయాం - చతుర్థాధ్యాయః,

రిత్యస్యమంత్రస్య, శంయురఋషిః, విశ్వేదేవాదేవతా, శక్వరీఛంద
శాంత్యర్థేజపే వినియోగః, ఓంతచ్ఛంయోరావృణీమహే, గ్రాతుంయ
జ్ఞాయ, గ్రాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్వస్తిరస్తునః, స్వస్తిర్దాసుమే
భ్యః, ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజం, శంసోఅస్తుద్విపదే, శంచతుష్పదే. ఓం
శాంతి శాంతి శాంతిః.

మధ్యాహ్నా సూర్యోపస్థానం, ఉదుత్యంజాతవేదసమితి త్ర
యోదశర్చస్యసూక్తస్య...పుణివీడతద్యాః, ఓంభద్రంసోఅభివాదయ
మనః. ఓంశాంతిశాంతిశాంతిః (ఇది మహాసౌరములో మొదటవ్రాసి
యున్నదిగాన మరలవ్రాయలేదు మధ్యాహ్నాసూర్యోపస్థానానంతరము.
'ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ' ఇది మొదలుజపాంతముచేయవలయును) చతు
స్సాగరపర్యంతం, గోబ్రహ్మణేభ్యః, శుభంభవతు...శర్వాహంభో అభి
వాదయే. కేశవాయస్వాహ...యనమః శ్లో కాదేనవాచామనసేం
ద్రియైర్వాబుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతేస్స్వభావాత్, కరోమియద్యత్సకలం
పరస్తేనారాయణాయేతి సమర్పయామి ఆచామేత్. మాధ్యాహ్నిక
సంధ్యా సమాప్తా.

ఇతి సంధ్యావందనమ్.

అథ సాయాహ్నిక దుర్గోపస్థానమ్.

జాతవేదస ఇత్యస్యసూక్తస్య, ఇత్యాది, దుర్గోపస్థానే వినియో
గః, జాతవేదసే...శాంతిః ఓం నమఃప్రత్యక్షైశ్చేయాశ్చదేవతావీత
స్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమోదక్షిణాయైదిశేయాశ్చదేవ
తావీతస్యా ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమఃప్రత్యక్షైశ్చేయాశ్చ
దేవతావీతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమఃఉద్వైశ్చేయాశ్చ

దేవతావతస్యాం ప్రతివసంత్యైతాభ్యశ్చనమః, నమః ధర్మార్థైర్దేవతాశ్చ
 దేవతావతస్యాం ప్రతివసంత్యైతాభ్యశ్చనమః, నమో ధర్మార్థైర్దేవతాశ్చ
 దేవతావతస్యాం ప్రతివసంత్యైతాభ్యశ్చనమః, నమో వాంతరాయైర్దేవతాశ్చ
 దేవతావతస్యాం ప్రతివసంత్యైతాభ్యశ్చనమః, నమో గంగా
 యమునయోర్నద్యే యేవంతతమే ప్రసన్నాత్మానశ్చిరంజీవితం వర్ధయం
 తి నమో గంగాయమునయోర్దునిభ్యశ్చనమః, సంధ్యాయై నమః, సావి
 త్ర్యై నమః, గాయత్ర్యై నమః, సరస్వత్యై నమః, సర్వభ్యో దేవతాభ్యో
 నమః, దేవేభ్యో నమః, ఋషిభ్యో నమః, మునిభ్యో నమః, గురుభ్యో నమః,
 మాతృభ్యో నమః, పితృభ్యో నమః, కామో కార్షీ స్తస్య రకార్షీ స్త మోన
 మః, పృథివ్యాపస్తేజో వాయురకాశాత్, ఓం నమో భగవతే వాసుదే
 వాయ, యాంసదాసర్వభూతాని చ రాణిస్థావరాణిచ, సాయంప్రాతర్నమ
 స్యంతి సామా సంధ్యాభిరక్షతు. శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణు
 వే, శివస్య హృదయం విష్ణుర్విష్ణోశ్చ హృదయం శివః యథా శివమయో విష్ణు
 రేవం విష్ణుమయ శ్శివః, యథాంతరంగం సౌమ్యమి తథా మే స్వసిరాయుషి.
 బ్రహ్మణ్యో దేవకీపుత్రో బ్రహ్మణ్యో మధుసూదనః, బ్రహ్మణ్యః పుండరీ
 కాక్షో బ్రహ్మణ్యో గరుడధ్వజః, నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణ
 హితాయచ, జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో నమః. ఉత్తమే
 శఖ రిజా తే భూమ్యాం పర్వతమూర్ధని, బ్రాహ్మణేభ్యో భ్యసుజ్ఞాతా
 గచ్ఛదేవి యథాసుఖమ్ స్తుతోమయావరదా వేదమాతా ప్రచోద
 యంతి పవనేద్విజాతా, ఆయుఃపృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసం మహ్యం
 చ త్వా ప్రజాతు బ్రహ్మలోకం నమో స్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే
 సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే, సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే
 సహస్రకోటియై గధారిణే నమః, క్షీరేణ స్నాపితే దేవి చందనే నలివేపితే,
 బిల్వపత్రార్చితే దేవి అహం దుర్గి శరణాగతః ఆకాశాత్పతితం తోయం

278 సప్తయోగస్తా ర్తప్రదీపికాయాం - చతుర్థాధ్యాయః,

యథాగచ్ఛతిసాగరం, సర్వదేవనమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి, శ్రీకేశ
వం ప్రతి గచ్ఛత్యోనమ ఇతి సర్వవేదేషుయత్పుణం సర్వతీర్థేషుయత్పు
లం, తత్ఫలంపురుష ఆప్నోతిస్తుత్వాదేవం జనార్దనం, శ్రీస్తుత్వాదేవం
జనార్దన ఓనమ ఇతి. వాసనాద్వాసుదేవస్య వాసితంతే జగత్త్రయం,
సర్వభూతనివాసోసి వాసుదేవ నమోస్తుతే శ్రీవాసుదేవ నమోస్తుత
ఓనమః ఇతి. చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే (ఓనమః ప్రాచ్యై
మొదలుకొని కడవరకు ప్రాతగికాలములో సాయం కాలములో సమాన
మేను) సంధ్యావందనంసమాప్తం (మూడు కాలములయందు ఈక్రింది
మంత్రమునుచెప్పి కూర్చున్నస్థలమందు నుదక ప్రోక్షణమునుచేసి మృత్తి
కముఖమం దుంచుకొనుట పెద్దలయాచారము గాన వ్రాయుచు
న్నాను). అధ్యాసోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగం, పరాదుష్వ
ప్యంసువ. విశ్వానిదేవ సవితర్దురితాని పరాసువ, యద్భద్రంతన్న
ఆసువ —

ఇతి త్రికాలసంధ్యావందనమ్.

అథ దేవతార్చనమ్.

శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణంచతుర్భుజం, ప్రసన్నవదనంధ్యా
యే త్వర్వవిఘ్నోపశాంతయే మాతాపితరోనత్వా ఆనందమానంద
కరంప్రసన్నం జ్ఞానప్రసూనంనిజబోధయుక్తం, యోగీంద్రమిష్యంభవ
రోగవైద్యం శ్రీమద్గురునిత్యమహంభజామి ఆగమార్థంతుదేవానాం
గమనార్థంతురక్షసాం, కురుఘంటారవం తత్ర దేవతాహవినలాంఛనం ఇతి
ఘంటానాదం కృత్వా, దేవతాయతనంప్రోక్ష్య భూశుద్ధింకృత్వా, అపస
ర్వంతుయేభూతాయే భూతాభూమిసంస్థితాః, యేభూతావిఘ్నకర్తారస్తే
నశ్యంతుశివాజ్ఞయా, పృథివీత్వయాధృతా లోకా దేవిత్వంవిష్ణునాధృ

తా, త్వంచధారయమాందేవి పవిత్రంకురుచాసనం, విష్ణుశక్తిసము
 ద్భూతే స్వర్ణవర్ణమహితలే, అనేకరత్నసంపన్నే మాతృభూమినమో
 స్తుతే, సోనాపృథివీమేథాతిథిః పృథివీగాయత్రీ, భూప్రార్థనే వినియో
 గః, సోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశనీ యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః,
 ఇతి భూమంప్రార్థ్య, ఆసనంపరికల్ప్య, ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య ఏవం
 గుణ...తిథౌ, లక్ష్మీ నారాయణదేవతా ముద్దిశ్యలక్ష్మీనారాయణదేవతా
 ప్రీత్యర్థం సంభవతానియమేన సంభవతాప్రకారేణ సంభవద్భిర్ద్రవ్యై
 స్సంభవద్భిరుపచారైశ్చ పురుషసూక్తవిధానేన ఆవాహనాదిపోడశోప
 చార పూజాంకరిష్యే, అస్యశ్రీపోడశ ఋగాత్మకస్య, పురుషసూక్తస్య,
 నారాయణఋషిః, అనుష్టుప్-ఛందః, పురుషోత్తమోదేవతా, జగద్భిజం,
 యం శక్తిః, యా తీలకం, శ్రీలక్ష్మీనారాయణారాధనేవినియోగః,
 గోవిందాయనమః, అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, మాధవాయనమః, తర్జనీభ్యాం
 నమః, హృషీకేశాయనమః, మధ్యమాభ్యాంనమః, త్రివిక్రమాయనమః,
 అనామికాభ్యాంనమః, విష్ణవేనమః, కనిష్ఠికాభ్యాంనమః, మధుసూద
 నాయనమః, కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః, అతోదేవాఅవంతునోయతో
 విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్తధామభిః, హృదయాయనమః, ఇదంవి
 ష్ణుర్విచక్రమేత్రేథా నిదధేపదం, సమూర్హమస్యపాంసురే, శిరసేస్వా
 హా, త్రిణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః, అతోధర్మాణిధారయః,
 శిఖాయైవషట్, విష్ణోఃకర్తాణివశ్యత యతోవ్రతానిపస్పశే, ఇంద్రస్య
 యుజ్యస్సఖా, కవచాయహుం, తద్విష్ణోఃపరమం పదంసదావశ్యంతిసూ
 రయః, దివీవచతురాతతం, నేత్రత్రయాయవౌషట్, తద్విప్రాసో విప
 న్యవోజాగృహంస స్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంపదం, అస్త్రాయఫట్,
 తతోఽగన్యాసః, కేశవంమూర్ధ్ని, నారాయణంలలాటే, మాధవంక
 ర్ణయోః, గోవిందంనేత్రయోః, విష్ణుంఘ్రీణే, మధుసూదనంముఖే,
 త్రివిక్రమంకంఠే, వామనంభుజయోః, శ్రీధరంహృది, హృషీకేశంనాభా,
 పద్మనాభంకట్యాం, దామోదరం పాదయోః. ప్రథమాంవిన్యసేద్వామే

ద్వితీయాందక్షిణేకరే, తృతీయాం వామపాదేతు చతుర్థీందక్షిణేన్య
 సేత్, పంచమింవామజానాతు షష్ఠీంవైదక్షిణేన్యసేత్, సప్తమిం
 వామకట్యాంతు దక్షిణాయాంతథాప్తమి, నవమింనాభిదేశేచ దశ
 మింహృది విన్యసేత్, ఏకాదశీం కంఠమధ్యే ద్వాదశీంవామబాహుకే,
 త్రయోదశీందక్షిణేతు తథాన్యేచచతుర్దశీం, అక్షిణీః పంచదశీంచైవ
 విన్యసేన్ద్వార్ధ్విషోడశీం, ఇతి షోడశబుచ్చాంన్యాసః, భూర్భువస్స్వరో
 మితి దిగ్బంధః ధ్యానం గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షం చక్రాద్య
 బైర్భూషణైర్భూషితాంగం, శ్రీభూమిభ్యోమర్చితం యోగపీఠేయస్తం
 దేవం పూజయేత్పూర్వేణ తతఃకలశపూజాం కుర్యాత్. కలశంగంధ
 పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య, కలశమాపూర్య కలశస్యముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్ర
 స్సమాశ్రితః, మూలేతత్రస్థితోబ్రహ్మ మధ్యేమాతృగణాస్సమ్రాటాః,
 కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపావసుంధరా, ఋగ్వేదోఽథయజుర్వేద
 స్సామవేదోఽహ్యధర్వాణః అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రి
 తాః, ఆయాంతుదేవపూజార్థం దురితక్షయకారకాః ఇమష్టిగంగేయ
 మునే...అమృతత్వంభజంతే, గంగేచయమునేచైవ గోదావరిసరస్వతీ,
 నర్తదేసింధుకావేరి జలేన్ద్రికాసన్నిధింకురు, కావేరితుంగభద్రాచ కృష్ణా
 వేణీచగౌతమీ,భాగీరథీతివిఖ్యాతాః పంచగంగాః ప్రకీర్తితాః, ఇత్యుభి
 మంత్ర్య, కలశోదకేనపూజా ద్రవ్యాణ్యాత్తానంచసంప్రోక్ష్య తతఃశం
 ఖపూజాంకుర్యాత్, శంఖంప్రక్ష్య, శంఖం గంధపుష్పాక్షతైరభ్య
 ర్చ్య, శంఖమాపూర్య, శంఖంచంద్రార్కచైవత్యం కుక్షౌవరుణసంయు
 తం, పార్శ్వేతుభాస్కరం వింద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీ, పృథివ్యాంయా
 నితీర్థానివాసుదేవస్యచాజ్ఞయా, శంఖేసర్వత్రతిష్ఠంతితస్తాచ్చంఖంప్రపూ
 జయేత్, త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతఃకరే, పూజితస్సర్వదే
 వైశ్చ పాంచజన్యనమోస్తుతే, నత్వాశంఖంకరేకృత్వా మంత్రైరేభిస్తు
 వైష్ణవైః, యస్మాన్పయతిగోవిందం తస్యపుణ్యమనంతకం శంఖోదకం
 కలశే కించిన్నీయ, యాగోపకరణాని యాగభూమి మాత్తానంచ

ప్రోక్ష్య, శేషముత్సృజ్య, పునశ్శంఖం పూరయిత్వా. తతఃపీతపూజాం
 కుర్యాత్, ఆధారశక్త్యైనమః, మూలప్రకృత్యైనమః, మత్స్యాయనమః,
 కూర్తాయనమః, అనంతాయనమః, శేషాయనమః, గరుడాయనమః,
 ప్రాద్భారే. ద్వారశ్రియైనమః, ధాత్రేనమః, విధాత్రేనమః, దక్షిణ
 ద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, చండాయనమః, ప్రచండాయనమః, పశ్చి
 మద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, జయాయనమః, విజయాయనమః, ఉత్తర
 ద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, బలాయనమః, ప్రబలాయనమః, చిచ్ఛక్త్యై
 నమః, మాయాశక్త్యైనమః, గంగాయైనమః, యమునాయైనమః, పీఠో
 పరి, ధర్తాయనమః, జ్ఞానాయనమః, వైరాగ్యాయనమః పత్రేభ్యోనమః,
 దశేభ్యోనమః, కేసరేభ్యోనమః, కర్ణికోపరి, వహ్నిమండలాయనమః,
 సూర్యమండలాయనమః, చంద్రమండలాయనమః, తన్వధ్యే లక్ష్మీనారా
 యణాభ్యాంనమః, ధ్యానం 'ధ్యేయస్సదాసవితృమండలమధ్యవర్తినా
 రాయణస్పరసిజాసనసన్నివిష్టః, కేయూరవాన్తకరకుండలవాన్మిరీటీ
 హరిహిరణ్మయవపుర్ధ్రుతశంఖచక్రః, త్రైలోక్యాధారశక్తిస్తదుపరిక
 మతస్తత్రచానంతభోగీతన్వధ్యేభూమిచంద్రం ఖరశిఖరదళం కర్ణికాభూత
 మేరుం, తత్రస్థం శాంతమూర్తిం మణిమయమకుటం కుండలోల్లాసిగండం
 లక్ష్మీనారాయణాఖ్యం హృదయసరసిజే సంతతం చింతయామి' ఇతి
 ధ్యాత్వా

సహస్రశీర్షేత్యావాహనం, సహస్రశీర్షాపురుష స్సహస్రాక్షస్స
 హస్రపాత్, సభూమింవిశ్వతో వృత్వాత్వత్పద్ధశాంగులం జ్యోతి
 శ్శాంతం సర్వలోకాంతరస్థమోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం,
 సాంగంశక్తిం సాయుధంభక్తసేవ్యం సర్వాకారం విష్ణుమావాహయా
 మి. శ్రీలక్ష్మీనారాయణ మావాహయామి, పురుషవేద్యాసనం, పురు
 షవేదంసర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవ్యం, ఉతామృతత్వస్యేశానో
 యదన్నేనానత్తిరోహతి కల్పద్రుమూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనం

స్వర్ణమయంసురత్నం, విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుత ప్రభోగృహణలక్ష్మీ
 ధరణీసమన్విత శ్రీల...యనమః, ఆసనంసమర్పయామి, ఏతావానస్యే
 తిపాద్యం. ఏతావానస్యమహిమా త్తోజ్యాయాంశ్చ పూరుషః, పాదో
 స్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతందివి గంగాజలం సమాసీతంసు
 గంధద్రవ్యసంయుతం,పాద్యంత్యం ప్రతిగృహ్ణీష్య దేవదేవనమోస్తుతే,
 శ్రీల...యనమః, పాదయోఃపాద్యం సమర్పయామి, త్రిపాదూర్ధ్వ
 ఇత్యర్ఘ్యం, త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః పాదోస్యేహాభవత్పునః,తత్తో
 విప్లవజ్ వ్యక్రామతానశనానశనేత్రభి. ధర్మస్వరూపధర్మజ్ఞ తులసీదామ
 భూషణ, కంబుగ్రీవమయాదత్తం గృహాణార్ఘ్యంనమోస్తుతే. శ్రీల...
 యనమః, హస్తయోః అర్ఘ్యంస, తస్మాద్విరాళాచమనం, తస్మాద్విరాళ
 జాయతవిరాజో అధిపూరుషః, సజాతోఅత్యరిచ్యత ప్రశ్నాద్భూమిమ
 ధోపురః కర్పూరవాసితంతోయం సువర్ణకలశస్థితం, దదామ్యాచమనం
 భక్త్యా దేవదేవనమోస్తుతే. శ్రీల...నమః,ఆచమనీయంస...మి యత్పు
 రుషేణేతిస్నానం యత్పురుషేణహవిషాదేవాయజ్ఞమతన్వత, వస్త్రం
 తో అస్యాసీదాజ్యంగీష్ఠ ఇద్ధశ్శరద్ధవిః తీర్థోదకైః కాంచనకుంభ
 సంస్థైస్సవాసితైర్దివ్యసుమంత్రపూతైః, మయార్పితంస్నానమిదం గృహ
 ణపాదాబ్జనిష్ఠ్యాతనదీప్రవాహ. స్నానంసమర్పయామి, పురుషసూక్త
 నమకచమకాదిభిస్సావయిత్వా. స్నానానంతర మాచమనీయం
 సమర్పయామి, తం యజ్ఞమితివస్త్రం తంయజ్ఞంబర్హిషిప్రాక్షన్పురుషం
 జాతమగ్రతః, తేనదేవాఅయజంతసాధ్యా ఋషయశ్చయే, స్వర్ణాంచ
 లంచిత్రవిచిత్రశోభితం కాశేయయుగ్మంపరికల్పితం మయా, దామో
 దరస్తావరణం గృహాణ మాయాచలస్తాకృత దివ్యరూప. శ్రీల...నమః

వస్త్రయుగ్మంస...మి తస్మాద్యజ్ఞాదితియజ్ఞోపవీతం. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ
హుతస్సంభృతం పృషధాజ్యం, పశూంతాంశ్చ క్రేవాయవ్యానార్తణ్యా
న్త్రామ్యాశ్చయే. సువర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలసూత
మనేకరత్నం, గృహాణతద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్తసూత్రంధరతే
నమోస్తు శ్రీల...నమః, వస్త్రయుగ్మంస...మి తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత
ఇతి గంధాః. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచసానిజజ్ఞరే, ఛందాం
సిజజ్ఞరేతస్మాద్యజ్ఞస్తస్మాదజాయత కస్తూరికాకర్దమచందనాని కాశ్మీర
సంయోజితగంధసారైః, విలేపనంస్వీకురు దేవదేవ శ్రీభూమివక్షోజవిలేప
నార్హం శ్రీల...నమః గంధాంతస్స...మి. తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పం తస్మాదశ్వా
అజాయంతయేకేచోభయాదతః, గావోహజజ్ఞరేతస్మాత్తస్మాజ్జాతాఅజా
వయః చామంతికావకుళచంపకపాటలాబ్జపున్నాగజాతికరవీరసాల
పుష్పైః, బిల్వప్రవాళతులసీదళమల్లికాభిస్తాంపూజయామి జగదీశ్వర
వాసుదేవ శ్లో ఆరామపుష్పాణి మనోహరాణి జలాశయస్థాని సుపల్ల
వాని, సువర్ణపుష్పాణిమయార్పితానిగృహాశ్రీవత్సధర ప్రసీద శ్రీల...
నమః పుష్పాక్షతాః సమర్పయామి కేయూరకటకేచైవ హస్తేచిత్రాం
గులీయకం, మాణికోన్మల్లాసిమకుటం కుండలేహరశోభితం నాభౌనాయ
కరత్నంచనూపురేపాదపద్మయోః, అంగులీముద్రికాశ్చైవగృహ్యాంతామ
స్తదర్పితాః, అభరణానిస...మి పుష్పైర్వృథాశక్తికృష్ణాష్టోత్తర రామా
ష్టోత్తరపూజాంకుర్యాత్ యత్పురుషమితిధూఃం యత్పురుషం వ్యద
ధుఃకత్తిధావ్యకల్పయః, ముఖంకిమస్యకౌభాహనాకా ధ్మరూపాదా
చ్యేతే. వనస్పతిరసైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సుసంయుతం, ఆఘ్రేయస్సర్వ

దేవానాం ధూపాయంప్రతిగృహ్యతాం శ్రీల...మః, ధూపమాఘ్రప
యామి. బ్రాహ్మణోన్యేతిదీపం. బ్రాహ్మణోన్యముఖ మాసీద్బ్రా
హ్మణాజన్యఃకృతః, ఉరూతదస్యయదైవశ్రేయఃప్రదాభ్యంత్రాద్రోఅజా
యత. సాజ్యంత్రవర్తినయం క్తం వహ్నినా యోజితంమయా, గృహాణ
మంగళందీపం త్రైలోక్యతిమిరావహం, భక్త్యాదీపంప్రయచ్ఛామి దేవా
యపరమాత్మ నే, త్రాహిమాంసరకాద్ధోరాద్దివ్యజ్ఞోత్తీర్నమోస్తుతే.
శ్రీల...నమః, దీపందర్శయామి. ధూపదీపానంతరమాచమనీయం సమ
ర్పయామి చంద్రమాశతనైవేద్యం చంద్రమామనసోజాత శ్చక్షో
స్సూర్యోఅజాయత, ముఖాదింద్రశ్చగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత
ఓంభూర్భు...యాత్ సత్సంత్యరైసపరిపించామి, అమృతమస్తు, అమృ
తోపస్తరణమసి, స్వాహా శ్లో సావర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణఖచితే గోఘృ
తాక్తాసుపక్వాక్తా భక్తా న్యోజ్యాంశ్చ లేహ్య నపరిమితరసాచోష్య
మన్నంనిధాయ, నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయ
క్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి ఓం
ప్రాణాయస్వాహా...ఓంసమానాయస్వాహా. ఉత్తగాపోశనంస...మి
హస్తుప్రక్షోశనంస...మి. పాదప్రక్షోశనంస...మి శుద్ధాచమనీయంస...
మి నాభ్యాఆసీదితితాంబూలం నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం శీరోద్వాస్సమవర్త
త, ప్రదాభ్యంభూమిద్దిశశ్శోత్రాత్త్రాలోకాంతకల్పయన్. పూగీఫలసక
ర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్వృతం, మూక్తాచూర్ణసమాయం క్తం తాంబూ
లంప్రతిగృహ్యతాం శ్రీల...మః. తాంబూలంస...మి సప్తాస్యాసన్నితినీ
రాజనం, సప్తాస్యాసన్నరిధయత్రిసన్నప్తమిధఃకృతాః, దేవాయద్యజ్ఞంత
న్వానాఅబధ్న స్పృరుషగప్తశం శ్రియేజాతశ్రియ ఆనిరీయాయ శ్రియంవ
యోజరిత్యభ్యోదధాతి, శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్నఫలంతి
సత్యాసమిథామితద్రా శ్రియవవై నంతచ్ఛ్రియామాదధాతిసంతతమ్మ

చావపటప్రాత్యం సంతత్యైసంధీయతే ప్రజయాపశుభిర్యవవంవేద, సం
తత శ్రీరస్తు సమస్తమంగళానిభవంతు.

ఇతి దేవతార్చనమ్.

అథ మంత్రిపుష్పమ్.

ఓం సహస్రశ్రీరంశం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం, విశ్వంనా
రాయణం దేవ మక్షరంపరమంపదం విశ్వతఃపరమాన్నిత్యం విశ్వం
నారాయణగంపారిం, విశ్వమేవేదం పురుషస్తద్విశ్వ ముపజీవతి పత్రిం
విశ్వస్యాత్తేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతం, నారాయణంమహాజ్ఞే
యంవిశ్వాత్మానంపరాయణం నారాయణపరోజ్యోతి రాత్తానారా
యణఃపరః, నారాయణపరంబ్రహ్మ తత్త్వంనారాయణఃపరః. నారాయణ
పరోధ్యాతాధ్యానం నారాయణఃపరః, యచ్చకించిజ్జగత్సర్వం భృశ్య
తేశ్రూయతేపివా అంతర్బహిశ్చతత్సర్వం న్యాయనారాయణ స్థితః,
అనంతమవ్యయం కవిగ్ంసముద్రేంతం విశ్వశంభువం పద్మకోశప్రతీకా
శగ్ంహృదయం చాప్యథోముఖం, అథోనిష్ఠ్యైవితస్తాన్తే నాభ్యాము
పరితిష్ఠతి జ్వాలమాలాకులంబాతీ విశ్వస్యాయతనంమహత్, సస్తత
గ్ంశిలాభిస్తులం బత్యాకోశసన్నిభం. తస్యాన్తేసుషిరగ్ం సూక్ష్మత
స్త్రికాతస్సర్వంప్రతిష్ఠితం, తస్యమధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వాద్విర్విశ్వతోము
ఖః, సోగ్రభుగ్విభజన్తిష్ఠన్నాహారమజరఃకవిః, తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చాయీ
రశ్చయస్తస్యసంతతా. సంతాపయతిస్వం దేహ మాపాదతలమస్తగః, తస్య
మధ్యేవహ్నిశిఖా అణియోద్ధావ్యవస్థితః నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యు

శ్లేఘే¹వ²భా³స్వ⁴రా, నీ⁵వార⁶శూ⁷క⁸వ⁹త్త¹⁰న్వీ¹¹ తీ¹²తా¹³భా¹⁴స్వ¹⁵త్వ¹⁶ణూ¹⁷ప¹⁸మా త¹⁹స్యా²⁰
 శ్చి²¹ఖా²²యా²³మ²⁴ధ్యే²⁵ ప²⁶ర²⁷మా²⁸త్తా²⁹ప్య³⁰ప³¹స్థి³²తః, స³³బ³⁴హ్మ³⁵స³⁶శి³⁷వ³⁸స³⁹హ⁴⁰రి⁴¹సే⁴²న్ద⁴³॥
 సో⁴⁴క్ష⁴⁵ర⁴⁶ః⁴⁷ప⁴⁸ర⁴⁹మ⁵⁰స్వ⁵¹రాత్. రా⁵²జా⁵³ధి⁵⁴రా⁵⁵జా⁵⁶య⁵⁷ ప్ర⁵⁸స⁵⁹హ్య⁶⁰స్తా⁶¹హి⁶²నే⁶³ న⁶⁴మో⁶⁵వ⁶⁶
 యం⁶⁷వై⁶⁸శ⁶⁹వ⁷⁰ణాయ⁷¹ కు⁷²ర్త⁷³హే, స⁷⁴మే⁷⁵కా⁷⁶మా⁷⁷నా⁷⁸మ⁷⁹ కా⁸⁰మాయ⁸¹మ⁸²హ్యం
 కా⁸³మే⁸⁴శ్వ⁸⁵రో⁸⁶ వై⁸⁷శ⁸⁸వ⁸⁹ణో⁹⁰ద⁹¹దా⁹²తు కు⁹³బే⁹⁴రాయ⁹⁵వై⁹⁶శ⁹⁷వ⁹⁸ణాయ⁹⁹, మ¹⁰⁰హా¹⁰¹రా¹⁰²జా¹⁰³
 య¹⁰⁴న¹⁰⁵మః. ఓ¹⁰⁶ంత¹⁰⁷ద్వ¹⁰⁸బ్ర¹⁰⁹హ్మ, ఓ¹¹⁰ంత¹¹¹ద్వా¹¹²యుః, ఓ¹¹³ంత¹¹⁴ద్దా¹¹⁵త్తా, ఓ¹¹⁶ంత¹¹⁷ధ¹¹⁸న్య¹¹⁹త్వం, ఓ¹²⁰
 త¹²¹థ¹²²స్స¹²³ర్వం, ఓ¹²⁴ంత¹²⁵తు¹²⁶ర్ప¹²⁷రో¹²⁸ర్న¹²⁹మః అంత¹³⁰శ్చ¹³¹ర¹³²తి¹³³భూ¹³⁴తే¹³⁵షు గు¹³⁶హా¹³⁷యాం వి¹³⁸శ్వ¹³⁹
 మూ¹⁴⁰ర్తి¹⁴¹షు, త్వం య¹⁴²జ్ఞ¹⁴³స్త¹⁴⁴వం వ¹⁴⁵ష¹⁴⁶టా¹⁴⁷ర్య¹⁴⁸ స్త¹⁴⁹వ మి¹⁵⁰ంద్ర¹⁵¹స్త¹⁵²వగ్ రు¹⁵³ద్ర¹⁵⁴
 స్త¹⁵⁵వం వి¹⁵⁶ష్ణు¹⁵⁷స్త¹⁵⁸వం బ్ర¹⁵⁹హ్మ¹⁶⁰తే¹⁶¹వం ప్ర¹⁶²జా¹⁶³ప¹⁶⁴తిః, త్వంత¹⁶⁵దా¹⁶⁶ప ఆ¹⁶⁷పో¹⁶⁸జ్యో¹⁶⁹తీ¹⁷⁰
 ర¹⁷¹సో¹⁷²ఽ¹⁷³మృ¹⁷⁴తం బ్ర¹⁷⁵హ్మ¹⁷⁶భూ¹⁷⁷ర్భు¹⁷⁸వ¹⁷⁹స్సు¹⁸⁰వ¹⁸¹రో¹⁸²మ్ శ్రీ¹⁸³ల¹⁸⁴క్ష్మీ¹⁸⁵నా¹⁸⁶రాయ¹⁸⁷ణ¹⁸⁸స్వా¹⁸⁹మి¹⁹⁰
 నే¹⁹¹న¹⁹²మః, సు¹⁹³వ¹⁹⁴ర్ణ¹⁹⁵ది¹⁹⁶వ్య¹⁹⁷మం¹⁹⁸త్ర¹⁹⁹పు²⁰⁰ష్పం స²⁰¹మ²⁰²ర్ప²⁰³యా²⁰⁴మి, ఆ²⁰⁵త్త²⁰⁶ప్ర²⁰⁷ద²⁰⁸క్షీ²⁰⁹ణ²¹⁰ న²¹¹మ²¹²
 స్కా²¹³రా²¹⁴ంత²¹⁵స²¹⁶మ²¹⁷ర్ప²¹⁸యా²¹⁹మి, ఛ²²⁰త్రం ధా²²¹రయా²²²మి, చా²²³మ²²⁴రం²²⁵వీ²²⁶జయా²²⁷మి,
 గీ²²⁸తం²²⁹శ్రా²³⁰వయా²³¹మి, సృ²³²త్యం²³³ద²³⁴ర్శయా²³⁵మి, ఆ²³⁶ందో²³⁷లి²³⁸కా²³⁹మా²⁴⁰రో²⁴¹హయా²⁴²మి,
 అ²⁴³శ్వా²⁴⁴నా²⁴⁵రో²⁴⁶హయా²⁴⁷మి, గ²⁴⁸జా²⁴⁹నా²⁵⁰రో²⁵¹హయా²⁵²మి, స²⁵³మ²⁵⁴స్త²⁵⁵రా²⁵⁶జో²⁵⁷ప²⁵⁸చా²⁵⁹రాం
 త²⁶⁰స²⁶¹మ²⁶²ర్పయా²⁶³మి. య²⁶⁴స్య²⁶⁵స్త్వ²⁶⁶త్వా²⁶⁷చ²⁶⁸నా²⁶⁹మో²⁷⁰క్త్వా త²⁷¹పః²⁷²పూ²⁷³జా²⁷⁴క్రి²⁷⁵యా²⁷⁶ది²⁷⁷షు,
 న్యూ²⁷⁸నం²⁷⁹సం²⁸⁰పూ²⁸¹ర్ణ²⁸²తాం²⁸³యా²⁸⁴తి స²⁸⁵ద్యో²⁸⁶వం దే²⁸⁷త²⁸⁸మ²⁸⁹చ్యు²⁹⁰తమ్ మం²⁹¹త్ర²⁹²హీ²⁹³నం
 క్రి²⁹⁴యా²⁹⁵హీ²⁹⁶నం భ²⁹⁷క్తి²⁹⁸హీ²⁹⁹నం³⁰⁰జ³⁰¹నార్ద³⁰²న, య³⁰³పూ³⁰⁴జితం³⁰⁵మయా³⁰⁶దే³⁰⁷వ ప³⁰⁸రి³⁰⁹పూ³¹⁰
 ర్ణంత³¹¹ద³¹²స్తు³¹³తే. అ³¹⁴న³¹⁵యా³¹⁶పూ³¹⁷జయా³¹⁸ భ³¹⁹గ³²⁰వాం త³²¹స్స³²²ర్వా³²³త్త³²⁴క శ్చీ³²⁵ల³²⁶క్ష్మీ³²⁷నా³²⁸రా³²⁹
 య³³⁰ణ³³¹ స్సు³³²ప్రీ³³³త³³⁴స్సు³³⁵ప్ర³³⁶స³³⁷న్నో³³⁸ వ³³⁹ర³⁴⁰దో³⁴¹ భ³⁴²వ³⁴³తు శం³⁴⁴ఖ³⁴⁵మ³⁴⁶ధ్య³⁴⁷స్థితం³⁴⁸తో³⁴⁹యం భ్రా³⁵⁰
 మి³⁵¹తం కే³⁵²శ³⁵³వో³⁵⁴ప³⁵⁵రి, అం³⁵⁶గ³⁵⁷ల³⁵⁸గ్నం మ³⁵⁹చ³⁶⁰మ్యా³⁶¹ణాం బ్ర³⁶²హ్మ³⁶³హ³⁶⁴త్యా³⁶⁵ది³⁶⁶కం³⁶⁷ద³⁶⁸
 హే³⁶⁹త్. సా³⁷⁰ల³⁷¹గ్రా³⁷²మ³⁷³శి³⁷⁴లా³⁷⁵వారి పా³⁷⁶ప³⁷⁷హారి³⁷⁸వి³⁷⁹శే³⁸⁰ష³⁸¹తః, ఆ³⁸²జ³⁸³న్త³⁸⁴క³⁸⁵స³⁸⁶త³⁸⁷పా³⁸⁸పా³⁸⁹నాం
 స్త్రా³⁹⁰య³⁹¹శ్చి³⁹²త్తం³⁹³ది³⁹⁴నే³⁹⁵ది³⁹⁶నే³⁹⁷ అ³⁹⁸కాల³⁹⁹మృ⁴⁰⁰త్యు⁴⁰¹హ⁴⁰²రణం స⁴⁰³ర్వ⁴⁰⁴వ్యా⁴⁰⁵ధి⁴⁰⁶ని⁴⁰⁷వారణం,
 స⁴⁰⁸మ⁴⁰⁹స్త⁴¹⁰పా⁴¹¹పక్ష⁴¹²య⁴¹³కరం వి⁴¹⁴ష్ణు⁴¹⁵పా⁴¹⁶దో⁴¹⁷దకం వి⁴¹⁸జే⁴¹⁹త్ ఇ⁴²⁰త్య⁴²¹భి⁴²²షే⁴²³క⁴²⁴తీ⁴²⁵ర్థ⁴²⁶గ⁴²⁷హా⁴²⁸ణం
 కు⁴²⁹ర్యా⁴³⁰త్. ఆ⁴³¹చ⁴³²మ⁴³³నం కు⁴³⁴ర్యా⁴³⁵త్.

అథ పంచాయతనపూజావిధానమ్.

శ్లో 'ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుం గణనాథంమహేశ్వరం, బ్రాహ్మణః
పూజయేత్పంచ పంచపూజాపరాయణః ఈశేవిష్ణుర్భాస్కరోవహ్ని
దేశేసామ్యేశక్తిర్దక్షిణేవిఘ్నరాజః, మధ్యేశంభుర్నఖ్యతః పూజనీయః
పంచాంగీయం పూజితోయంచదాత్తా. శంభోమధ్యగతేహరీన హర
భూదేవ్యోహరా శంకరేఖాస్య నాగసుతారవా హరీగణేశాజాంబి
కాస్థాపయేత్, దేవ్యాంవిష్ణుహరేభవక్త్రరవయోలంబోదరేశ్వరే
నార్యాశ్శంకరదిబ్జుఖాస్తు ఫలదాన్యన్యాస్తు తేహానిదాః. మధ్యేస్థితస్య
దేవస్య వేదా ఈశాన్యతఃశుభః, దేవస్యముఖమారభ్యదిశం ప్రాచీం
ప్రకల్పయేత్ అన్యనావరణేష్విశవహ్ని రక్షోమరుత్సుచ, బుద్ధస్యాది
గ్రతోదేవో బుద్ధాస్సుస్యఃపుష్టతఃపరే. తస్మాదీశాదికోణేషు చతస్రో
దేవతాశ్శుభాః, మంత్రేణ హంసగాయత్ర్యా గాయత్ర్యప్రణవేనవా
వ్యాహృత్యాపారుషేణాథ స్వేష్ట దేవస్యయాముచా, పారుషంతుభవే
ద్విష్ణుః ప్రణవఃపరమేశ్వరః వ్యాహృతిస్సద్గణాధ్యక్షోమంత్రాస్సుస్యః
పంచదేవతాః' ఇత్యాది 'మంత్రేణదుద్రగాయత్ర్యా ప్రణవేనాధవా
పునః, ఐశానేనాధవారౌద్రైస్త్ర్యంబకేణసమాహితః అథోం నమశ్చి
వాయేతి మంత్రేణానేనవాయజేత్, సప్తకోటిమహామంత్రాశ్చివ వక్త్రా
ద్వినిస్సృతాః పంచాక్షరస్యమంత్రస్య కలాంనార్హంతిషోడశీం 'ఇత్యాది
నిర్ణయసింధ్యాది గ్రంథేషాక్తం.

ఇతి పంచాయతనపూజావిధానమ్.

అథ నూతనప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః.

ప్రాతఃకాలేచపూర్వేద్యుస్సాన్నిన సంధ్యాదికాఃక్రియాః,కృత్వా
బ్రహ్మవిదైస్సార్థం పుణ్యాహంవాచయేత్తతః. ఆచార్యంపరయేత్పశ్చ
ద్వేదశాస్త్రవిదంద్విజం, ఆగమజ్ఞంబ్రహ్మవిదం కులీనంచకుటుంబినం. స్వ
యంవాకారయేత్తత్ర ఆచార్యంయదిబుద్ధిమార్, అప్రణంనూతనఘటం

గంధపుష్పాదిభిర్యతం. కర్పూరాగరుకస్తూరి చందనాద్వైస్సువాసితం,
 తులసీకుశదూర్వాణా మగ్రైశ్చరుముఖంశుభం. శుద్ధైర్విమలతోయై
 శ్చ పూర్ణంథాన్యోపరిస్థితం, కృత్వాచాథాన్యతోయేన స్నానందేవస్య
 కారయేత్. గంధపుష్పాక్షతాదీనా ముపచారైః ప్రఘాజయేత్, గృహీ
 త్వావిగ్రహంహస్తే సవ్యఆచ్ఛాద్యపాణినా తస్యతస్యచగాయత్రీ మష్టో
 త్తరశతంజపేత్, వేదైర్వారుణికైర్నంత్రైః పూర్వస్థివాసయేద్ధృత
 జితేంద్రియోపవాసీనః స్యగృహోక్తవిధానతః, రాత్రావగ్నిముఖం
 కృత్వా సమిచ్చర్వాజ్యద్రవ్యకైః హుత్యాచమూలమంత్రేణ తస్మిన్న
 ష్టోత్తరంశతం, రాత్రేజాగరణం కుర్యాత్పురాణశ్రవణాదిభిః ప్రాతఃకాలే
 సముత్థాయ నిత్యకర్మసమాప్యచ, నవానివస్త్రాణ్యాచార్యో ధృత్వాదే
 వాలయంవిశేత్ తిలగోధూమముద్గాశ్చ యవనిష్పావస్త్రీహయః, చణ
 కాధకమాషాణాం పుంజేష్వప్తఘటాక్షిపేత్ ఆచార్యబ్రహ్మణో
 శ్చాపి కలశౌద్వావినిక్షిపేత్, శౌనకోక్తప్రకారేణ కలశానారాధయే
 త్సుధీః ద్రవ్యాణాంచతథాభావే హిరణ్యంవావినిక్షేపేత్, ఉద్భృతాసీ
 తిమంత్రేణ మృత్తికాఅష్టనిక్షిపేత్ ప్రతిమాంపంచగవ్యాద్వైశ్శుద్ధిం
 స్నానంచకారయేత్, కలశానాంచమధ్యేతు వీతంసంస్థాప్యపూర్వికాం
 ప్రతిమామేవముద్భృత్య స్నాపితాంచద్విజోత్తమైః, తస్యాంప్రాణప్రతి
 స్థాంచ కుర్యాద్యత్నే నబుద్ధిమాన్.—అస్య శ్రీ ప్రాణప్రతిష్ఠామహామం
 త్రస్య, బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాఋషయః, ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ
 ఛందాసి, ప్రాణశక్తిః పరాదేవతా, ఆంబీజం, హ్రీంశక్తిః, క్రోంకీలకం,
 ప్రాణప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థే వినియోగః, ఓం ఆకాశవాయువహ్నిసలిలపృథి
 వ్యాత్త నే, అం, కంఖంగంఘంజం, ఆ, అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, శబ్దస్పర్శ
 రూపరసగంధాత్త నే, ఇం, చంఛంజంఝంఞం, ఈం, తర్జనీభ్యాంనమః,
 ఉం, త్వక్పక్షుశ్శోక్రితజహ్నుఘ్రాణాత్త నే, టంతందంధంణం, ఊం,
 మధ్య, వాక్పాణిపాదపాయూపస్థాత్త నే, ఏం, తంథందంధంనం, ఐం
 అనాఘి, వచనాదానవిసర్గానందాత్త నే, ఓం, పంఘంభంమం, బౌం, బం

కనిష్ఠి...నమః. బుద్ధ్యహంకారచిదాత్మ నే, అం, యంరంలంపంశంషంసం
హంశంక్షం, అః కరతలకర...నమః. ఏవంహృదయాదిన్యాసః. ధౌతనూతన
వస్త్రేణాచ్ఛాద్య, ఆత్మానం, దేవతామవలంబ్యపాణినా, దేవంధ్యాత్వా
మంత్రముదీరయేత్, అముష్యప్రాణాఇహప్రాణాః పాదాదినాభివర్యంతం
ప్రథమఖండే, అముష్యజీవఇహస్థితఃనాభ్యాదిహృదయవర్యంతంద్వితీయ
ఖండే, అముష్యసర్వేంద్రియాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వఘ్రాణాభి
స్సహ ఇహగత్యసుఖంచిరంతిష్ఠంతు స్వాహా, ఇతి తృతీయఖండే హృద
యాదిమస్తకపర్యంతంవిన్యసేత్, పూర్వోక్తఖండత్రయేణవ్యాపకం
కుర్యాత్ ధ్యానం రక్తాంభోధిస్థపాణోల్లసదరుణసరోజాధిరూఢాక
రాబైః పాశం కోదండమిత్కూర్భవమణిగుణమవ్యంకుశంపంచబాణాః,
బిభ్రాణాస్సక్కుపాలం త్రిణయనమసితాపీనవక్షోరుహాధ్యాదేవీ బాలా
ర్కవర్ణాభవతుసుఖకరీప్రాణశక్తిః పరానః. ఇతి ధ్యాత్వామూలమం
త్రేణ స్పృష్ట్యాజపేత్ మూలమంత్రస్తు ఓం హ్రంప్రీంక్రీంయం
రం...క్షం అముష్యప్రాణాఅముష్య జీవఇహస్థితః అముష్యసర్వేంద్రి
యాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వఘ్రాణాఃపాణిపాదపాయూచస్థాస్థ
గ్జలాస్థిమజ్జాగుల్మ మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తాని, ఇహప్రతిమాంవిన్యస్య
సుఖంచిరంతిష్ఠంతుస్వాహా. ఇత్యనేన పరమేశ్వరభావనామంత్రాభ్యాం
ప్రాణన్యాసంసమ్యక్క్రత్వాతతోవస్త్రముద్ధాటయేత్ — 'దేవస్యపృష్ఠ
భాగేతు స్థిత్యాయత్సేనబుద్ధిమాః, తతస్సర్వశలకాభ్యాం చిత్రందే
వానా మిత్యేచా తచ్చక్షురితిమంత్రేణ ఛిత్యాదృష్టించ నేత్రయోః,
తత్కాలేభక్ష్యభోజ్యాది నైవేద్యంసంప్రకల్పయేత్ పునస్తద్దేవతాసూ
క్తైః కలశస్థోదకైస్సహ అభిషేకంకారయేయః పంచగవ్యైర్ద్వివిజోత్త
మాః, పీతావరణపూజాది నైవేద్యాంతంచకారయేత్. యథాశక్త్యను
సారేణ బ్రాహ్మణేభ్యశ్చదక్షిణాం, గోభూవస్త్రపీరణ్యైశ్చ ఆచార్యం
సంప్రపూజయేత్ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం సవత్సంగాంపయస్వి
నీం, సుగుణాంరూపసంపన్నా మూచార్యాయప్రదాపయేత్ ద్విజేభ్యో

భోజనందత్వా స్వయంశేషంచ భోజయేత్, ఏవంయగకురుతే పూజాం
ప్రతిష్ఠితమతంద్రితః. హరింహరం తథాభోగాః భుక్త్వాంతేముక్తిమా
ఘ్నయాత్, శివవిష్ణోః ప్రతిష్ఠాంచైవ మేవమే తత్ప్రదర్శితం. తత్త
త్ప్రభావస్యకైర్తంత్రైః కుర్యాదేవం యథావిధి' ఇత్యగస్త్యసంహితా
తాయాం నూతన దేవ ప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః

ఇతి ప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః.

అథ వనప్రతిష్ఠావిధిః.

అథాతోవనప్రతిష్ఠా విధింవ్యాఖ్యాస్యామః, పుణ్యాహంవాచ
యిత్యా, సంకల్ప్య, మమేహజన్మని జన్మాంత రేషు బాల్య...నివృత్త్య
ర్థం పితౄణాంశాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్యసి
ద్ధ్యర్థం వనప్రతిష్ఠాంకరిష్యే, భృగవ్యంగిరవసిష్ఠ గౌతమవిశ్వామిత్ర గార్గ్య
కశ్యపకుత్సశౌనకాద్యృషీణాంనామసంకీర్త్య, ఆరామమధ్యముఖ్య
వృక్షమూలే వేదికాంకృత్వా వితానధ్వజపుష్పమాలాద్యలంకృతవేది
కోపరివ్రీహితండులమధ్యే అష్టదశపద్మంవిలిఖ్య, తదుపరిభాగే వనలక్ష్మ్యా
ఏవంమండలంకృత్వా తదుపరిశాంతికల్పప్రకారేణ కలశాన్నిధాయ,
కలశేషుసవస్త్రేషు పంచపల్లవయుతేషు, దేవతాగంధపుష్పైశ్చ పూజ
యేత్కలశోపరి, బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనామింద్రాదీనాంతతైవచ, వనల
క్ష్మ్యస్తఫోదీచ్యాం ప్రతిమాపూజనంభవేత్, గ్రహయజ్ఞప్రకారేణ
గ్రహపూజాంచకారయేత్, తత్తన్తంత్రైశ్చతద్దితు ప్రతిమాపూజనం
భవేత్, మహద్భిర్బౌద్ధైశ్చైవ వేదవేదాంగపారగైః, వేదపారా
యణంకార్యంకర్తురిష్టార్థసిద్ధయే, తత్రఘోమంప్రకుర్వీత చర్వాజ్యసమి
ధఃక్రమాత్. బ్రహ్మజ్ఞానంతుప్రథమమిదంవిష్ణుర్దివితీయకం, తత్పురు
షాయేతిగాయత్ర్య ఇంద్రాదీనాయథోక్తకైః. సక్తుమివేతిమంత్రేణ
గ్రహమంత్రైస్తతైవచ, యాతేథామానిహవిమాత్పమిమాఽషధీస్తథా,
యాఽషధిసోమరాక్షీ సోమయాస్తేతతైవచ, సోమోధేనుమషాశ్వాం
చ ఇతిఘోమముదీరితం, పూర్ణాపాలించజుహుయాత్ ఋత్విగ్నిర్బౌద్ధి

వృక్షైస్సహ, ప్రాయశ్చిత్తాదిహోమాంతే సవత్సాంగమలంకృతాం,
 వనమధ్యేచవిస్ఫుజేత్సర్వకామార్థసిద్ధయే, ఆబధ్యపృథ్విశాఖాసు సౌవ
 ర్ణానిఫలానిచ, సౌవర్ణానిచసూచీని పృథ్విస్కంధేషువేధయేత్, పృథ్వి
 శాఖాసుధూపేన గుగ్గులూనాంతు ధూపయేత్, పృథ్విపూజాంతథాకృ
 త్వా కుర్యాదారార్థికాదికం, వనప్రదక్షిణం కుర్యాద్భిక్షాజైర్భం
 ధుభిస్సహ, అష్టదిక్షుబలిందద్యా దష్టదిక్పాలమంత్రకైః, సముద్రేఽంతర్వం
 త్రేణ సర్వదోషాపనుత్తయే, తద్వనంయజమానంచ మార్జయేత్కలశో
 దక్షైః, ఆజ్యస్యాపేక్షణం కార్య మలక్ష్మ్య ఉపశాంతయే, యజమానో
 యథాశక్త్యా వస్త్రాద్యై ర్భూషణాదిభిః, ఆచార్యంపూజయేత్పశ్చాత్త
 దైవ బ్రాహ్మణానపి, కలశానాం వస్త్రాణాం దానంకుర్యాద్విచక్షణః,
 యథాశక్త్యాచభూదానం కుర్యాత్సద్భిక్షాణాయవై, దద్యాచ్ఛదశ
 దానాని దక్షిణాంభూరిసంజ్ఞికాం, ఏవంవిధానతఃకృత్వా బ్రాహ్మణాశీః
 పురస్కరం, ద్విజేభ్యోభోజనందద్యా ద్భిక్ష్యభోజ్యసమన్వితం, తేభ్యశ్చ
 దక్షిణాం దద్యాత్తాంబూలాదిపురస్కరం, ఏవంప్రయత్నతఃకృత్వావిస్ఫు
 జేద్వనముత్తమం, సామాన్యంసర్వజంతూనాం మయాదత్తమిదంవనం,
 ఉపభోజ్యంయథాకామం సర్వజంతూపభోగ్యకం, ఏవంయగకురు తే
 భక్త్యా సవనేత్సర్వసద్దని, అగ్నిష్టోమఫలంవర్షాస్వతిరాత్రఫలంశరత్,
 హేమం తేశిశి రేచైవ వాజ పేయఫలంలభేత్, వసం తేరాజసూయస్య ఫ
 లంవద్యాత్సనాతనం, అశ్వమేధఫలం గ్రీష్మే నాత్రసందేహవాన్భవేత్.
 శ్రీవనలక్ష్మ్యేనమః

ఇతి వనరూతిష్ఠావిధిః.

అథ షష్ఠీపూర్తివర్ణం

షష్ఠీహయనపూర్తిశ్చేత్ షష్ఠీశాంతింసమాచరేత్, ఆయుష
 శాచిభివృద్ధ్యర్థ మపమృత్యునివృత్తయే, ప్రాతఃకాలేసముత్తాయ నిత్య
 కర్తవ్యమాప్యచ, షష్ఠీశాంతింప్రకుర్వీత మంగళస్నానపూర్వకం గంధ
 పుష్పాక్షతాదిభిరాత్నాన మలంకృత్య గోమయానులేపితరంగవల్ల్యాది

రచితభూభాగే పుష్పమాలికావితానాది భిర్మంటపమలంకృత్య, బ్రహ్మ
 జైస్సహాయజమాన స్సభార్యశ్శుభమంటపం ప్రవిశోఽపవిశ్య ప్రాణానా
 యమ్య, స్వస్తివాచయిత్వా, పునః ప్రాణానాయమ్య ఒం...శ్రీపరమే
 శ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం షష్ఠీవర్ధంతిశాంతికర్తకరిష్యే,
 ఇతిసంకల్ప్య, ఆచార్యబ్రహ్మద్యౌత్విజోవరయిత్వా, మంటపమధ్యే
 ప్రీహిరాశిం తదుపరి ప్రీత్యర్థం పరిమితతండులరాశిం తదుపరితండులార్ధ
 ప్రమాణతిలరాశిం యథాశక్తిపరికల్ప్య, యథాసంభవంమంటపస్య
 దిక్షువిదిక్షునపథాన్యాని, మంటపస్యదక్షిణతః చిత్రకలశస్థాపనార్థం లవ
 ణరాశించకల్పయేత్, షష్ఠీవర్ధంతిప్రధానదేవతామార్కం దేయబ్రహ్మ
 శ్వత్థామబలివ్యాస హనుమ ద్విభీషణ కృపపరశురామవరుణనవగ్రహజ
 న్తనక్షత్రాధిదేవతాః, మృత్యుంజయకశ్యపాది సప్తఋషిసంవత్సరా
 యనఋతుమాసపక్షాహారాత్రముహూర్త తిథివారనక్షత్రయోగకర
 ణదేవతా ఇతి, ప్రధానదేవతాః, మృత్యుంజయాత్పాక్ త్రయో
 దశదేవతావా, ఏతాసాందేవతానామావాహనార్థం ప్రతిమాశుద్ధి
 పురస్కరంశాంతికల్పోక్తప్రకారేణ, భూస్పర్శన, ధాన్యాభిషంత్రణ,
 కలశాభిషంత్రణ, తంతువేష్టన, ఉదకపూరణ, పంచగవ్య, పంచత్వక్,
 పంచపల్లవ, మృత్పంచరత్నాని, తత్తన్తంత్రైః కలశేషునిక్షిప్య, కల
 శామంటపమధ్యస్థితధాన్యరాశ్యుపరిసంస్థాప్య, కలశానాముపరివ
 స్త్రాణిప్రసార్య, తదుపరిప్రతిమాసంస్థాప్య, ప్రాణప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్,
 తత్తద్దేవతా శ్చచతుర్థ్యం తైర్నమోంతై ర్వేదోక్తమంత్రైశ్చ, ప్ర
 త్యేకంప్రత్యేకం, తత్తదాచార్యేణ సహషోడశోపచారాణాం కృత్వా,
 బ్రహ్మజైస్సహ యజమానః కలశస్పర్శనం కుర్యాత్. తదానీం నమక
 చమక, పురుషసూక్త, దుర్గాసూక్త, శ్రీసూక్త, ఆయుస్సూక్త, మృత
 సంజీవనీసూక్త, ద్వాత్రింశద్వారంమృత్యుంజయమంత్రజప, మహాసౌర,
 మహాశాంతిసూక్త, ఆప ఉదంతితిమంత్రజప, వారుణసూక్త, దశ
 శాంతి, మంత్రజపంచకుర్యాత్. అథ హోమః. మంటపస్య నిఋణుట

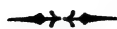
దిగ్భాగే యథాకుండన్యేశానదిగ్భాగే మంటపంభవేత్, తథాహస్త
మాత్రం మేఖలాత్రయసహితం చతురశ్రకుండంకృత్వా, స్థండిలోల్లేఖ
నాదిచతుషీహుత్వాజ్యహోమానంతరం సమిదాజ్యపాయస ఇక్షు
ఖండ కదలీఫలఖర్జూరఫలాదిభిః తత్తద్దేవతాప్రకాశకమంత్రైశ్చతు
ర్థ్యంత్రై స్సాన్విహంత్రై రావాహితదేవతాస్త్రీతికరహోమపురస్సరం తిల
హోమః కార్యః, అనంతరం కశ్యపాదిసప్తఋషిభ్యోష్టావింశతి సంఖ్య
యా హోమః కార్యః, అగస్త్యాదీనామష్టావింశతీసంఖ్యయా హోమః
కార్యః, అనంతరం సావిత్రీచయనే వినియుక్తమంత్రైః సుంజ్ఞానాద్యను
వాక సమాప్తిపర్యంతం, పూర్వపక్షోహోరాత్రై పరపక్షోహోరాత్రై
ముహూర్తైః, అర్థమాసమాసయజ్ఞక్రతుఋతుసంవత్సరముహూర్తదేవ
తాభ్యస్తత్సంత్రైర్హుత్వా, అష్టావింశతి నక్షత్రాష్టౌ వాక్యై రేకైక
నక్షత్రస్య, తత్తదష్టౌవాక్యేనహుత్వా, కృత్తికానక్షత్రహోమానంతరం,
అగ్నయేస్వాహ, కృత్తికాభ్యస్సాహ, అంబాయైస్వాహ, దులాయై
స్వాహ, నిత్యైస్వాహ, అశ్రయంత్యైస్వాహ, మేఘయంత్యైస్వా
హ, వర్షయంత్యైస్వాహ, చుఘణికాయైస్వాహ, ఇతి నవహోమాన్,
మధ్యేవిశాఖానక్షత్ర హోమానంతరం పౌర్ణమాస్యాష్టౌవాక్యేనహు
త్వా, పౌర్ణమాస్యైస్వాహ, కామాయస్వాహ, అగత్యైస్వాహ, ఇత్యా
హుతిత్రయం, భరణీనక్షత్ర హోమానంతరం, అమావాస్యాయైస్వా
హ, కామాయస్వాహ, అగత్యైస్వాహ, ఇత్యాహుతిత్రయం, అనం
తరం, నవోనవో భవతి జాయమాన ఇత్యనువాకేన అనువాకమధ్యే
మంత్రప్రతీకామంత్రైశ్చ హుత్వా, చంద్రమసేస్వాహ, ప్రతీదృశ్యా
యైస్వాహ, ఇతి సప్తానా మనువాకానాం చోపహోమాన్ హుత్వా,
ఆజ్యేన అష్టౌవారమాయుష్యసూక్తేన హోమః కార్యః, ప్రభవాది
సంవత్సరనామభిశ్చతుర్థ్యంత్రై స్సాన్విహంకారాంత్రైర్హుత్వా, అయనఋతు
మాస సంక్రాంతిపక్ష శుక్లపక్ష ప్రతపదాది తిథివాసర, అశ్వ
న్యాయాదిపక్ష, విష్కంభాదియోగ, బవాదికరణ, నామభిశ్చతుర్థ్యం
త్రై స్సాన్విహంకారాంత్రైశ్చహుత్వా, నవగ్రహమఖ పురస్సర మష్టావింశతి

సంఖ్యయాతిలైః ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం హుత్వా, అపైతుమృత్యురమృతన్న ఆగవైవసస్యతోనో అభయం కృణోతు, షర్ణం వనస్పతే రివాభినశీయతాగ్ రయిస్సచతాన్న శృచీపతిస్సాన్విహః, మృత్యవశదం, పరం మృత్యో...వీరాంతాన్విహః, మృత్యవశదం, వాతం ప్రాణస్తదయమగ్నిః, సంప్రియ పశుభిర్భవతు, యత్తేశుక్ర శుక్రం వర్చ శుక్రాతనూః శుక్రం జ్యోతిరజస్రం, తేనమేదిది హితేనత్వా దధే, అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణాస్సాహః, మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం, యత ఇంద్ర భయామహే ఇతి ద్వాభ్యాం త్రివారంహుత్వా దుర్గాగణపతేక్షేత్రపాలకాభయంకిర వాస్తు పురుషేభ్యఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకేభ్యశ్చ హుత్వా, స్విష్టకృదాది హోమశేమాంతే, పూర్ణాహుతిం జాహుయాత్. మంటపస్థదేవతాః. పునస్సంపూజ్య, ఉద్వాసయేత్ అథ కలశోదకమార్జనం, యజమానః పత్న్యసహ మంటపదేశాదన్యత్రోపవిశ్య బ్రహ్మణైర్హర్షణం కారయేత్ స్వయమపి మంత్రాన్పఠేత్ ఆహోహిష్ఠా మనో భువ ఇతి తిస్సభిర్నవగ్రహోక్తమంత్రైశ్చ దిక్పాలానాంచ మంత్రతః, తస్యిం బకేన మంత్రేణ జాతవేదస ఏకయా తరత్సమం దీధావత, పావమానీస్సన్ద్యయనీః, అగ్నిశ్శుచిర్వృత తమశ్శుచిః, ఏతోన్వింద్రంస్తనామ, సముద్రజ్యేష్ఠా, ఇతిమార్జనం. సురాస్తా మభిషేచం త్విత్యాది శాంతి కల్పోక్త మంత్రైర్హర్షణం, ఏవం మార్జయిత్వా, కలశస్థోదకేన తదితరశుద్ధోదకేనచ న్నానమాచ రేత్ ధాతవస్త్రేభృత్యాచమ్య గంధ పుష్పాక్షతాభిరలంకృతః, బ్రహ్మణా గంధాదిభిరభ్యర్చ్య, కలశవస్త్ర ప్రతీమాస్సదక్షిణా బ్రహ్మణేభ్యో దద్వాత్, ఫలసహితతాంబూలదానంచ, బ్రహ్మణేభ్యో భూరిదక్షిణాందత్వా, యస్యస్త్రుత్యేత్యాదినా విష్ణవేనమర్ప్యాచామేత్. శతబ్రహ్మణభోజనాది యథాశక్తి బ్రహ్మణభోజనంకుర్యాత్.

ఇతి షష్ఠీవర్ణంతిశాంతిః.

అథ పుత్రసంగ్రహవిధిః—దత్తహోమశ్చ.

అథాతః పుత్రసంగ్రహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యమః, మృతపుత్రః
అపుత్రోవా, ఉదగయన ఆపూర్యమాణ పక్షేశుభేదినే గృహమలంకృ
త్య బంధూనావలూయ రాజ్ఞేచావేద్య, గురుజనైరనుజ్ఞాతో మంగళ
స్నానం కృత్వా, ఆచార్యం వరయిత్వా, జన్మాంతర కృతరత్నాపహ
రణదోష నివృత్తయే బ్రాహ్మణేభ్యో నవరత్నానిదత్వా, ఆచార్యం
పురస్కృత్య పుత్రదాతుర్భవనం గత్వా, మంగళ ద్రవ్యైస్తోషయిత్వా
స్థానయేత్ త్వత్పుత్రాణామృధ్యే అముకనామధేయం పుత్రం మధ్యో
త్రాభివృద్ధయేదేహీతి. సోపి తథాస్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్. అనం
తరం ప్రతిగృహీతా హోమం కుర్యాత్ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమ
జన్మాంతరకృతరత్నాపహరణదోషనివృత్తి ద్వారా వంశాభివృద్ధ్యర్థం
పత్నీసహపుత్రస్వీకార హోమంకరిష్యే ఉపలేపనాది చతుషీ
ఆజ్యేన ప్రజాపతిం ప్రధాన దేవతాం అష్టోత్తరశతసంఖ్యాక ఆజ్య
ద్రవ్యేణ, ఆజ్యశేషేణేత్యాది, ఆజ్యభాగాంతేవ్యాహృతీభిరష్టోత్తరశతా
హుతిర్హుత్వా, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్ అగ్నిసన్నిధౌ
దాతాపత్నీసహ కుమారస్య హస్తం సాక్షతోదకేన సంగృహ్య,
మంత్రమేనముదీరయేత్. శ్లో 'సర్వంసహ మహాభూతా స్సాక్షిణ్య
స్సర్వదేవతాః, ఇమంతవప్రదాస్యామి యుష్మద్వంశాభివృద్ధయే. వీతి
హోత్ర కుమారోపి కుమారః పరమేశితుః, భాగీరథ్యాః కుమారోపి
పార్వత్యాశ్చ యథైవచ మత్కుమారో ప్యయంతద్వత్త్వత్కుమారః
ప్రజాయతామ్, ఔరసోనుభవేదేషః పిండ నిర్వాపదానయాః. దత్తో
యం మనసావాచా కర్తృణా ప్రతిపాలయ. అముకగోత్రాయ పుత్రార్థి
నేతుభ్యం ప్రతిపాదయామి, ఇతి దద్యాత్, యథా విభవం పుత్రోత్ప
వాది కర్తృకృత్వా యథా విభవం భూరిదానం కుర్యాత్ బ్రాహ్మణాశీ
ర్వచనం గృహ్ణీయాత్.

ఇత్యాశ్వలాయన పుత్రస్వీకారవిధిః.

అథ ఏకనక్షత్రజననశాంతిః.

సోదరభ్రాతృభగినోర్నక్షత్రేభాతృభగిన్యా వోత్పత్తైర్గోప్రసవ
మకృత్వైవశాంతిమాత్రం కార్యం, భ్రాతృకనక్షత్రోత్పత్తి సూచిత
సర్వారిష్టశాంత్యర్థంభ్రాతృక నక్షత్రజననశాంత్యాభ్యే కర్తవ్యే ఆశ్లేషా
నక్షత్రపూజాం తత్తద్విహితహోమాదికంచ కరిష్యే, ఇతి సంకల్ప్య,
స్వస్తివాచనేష్యేవమేవసంకల్పః. కలశేరక్తవస్త్రేఆశ్లేషా నక్షత్రప్రతి
మాంసర్పప్రతిమాం వా, యస్తిన్నక్షత్రే జన్మతన్నక్షత్రప్రతిమాం
తన్నక్షత్రదేవతాప్రతిమాం వా నక్షత్రేష్ట్యుక్తమంత్రైః పూజయేత్
అన్వాధానే, ఇదం నక్షత్రం అముకాంనక్షత్రదేవతాం, వాసమిచ్ఛ
ర్వాజ్య ద్రవ్యైః ప్రతిద్రవ్యమష్టోత్తరశతసంఖ్యంచరుశేషేణస్విష్ట
కృతమిత్యాదిశేషం సమాప్య పునః పూజాం కృత్వా, యయోరేషాం
వా ఏకనక్షత్రే జన్మతయోస్తేషాం వాభిషేకః అత్రగ్రహమఖోనావశ్య
కః కరణేన దోషః, తదుభయస్యాన్యత్ర విశేషాక్త్యానిర్దేశాత్, క్వచి
త్సంపూజిత హరిహరప్రతిమాదాన మపున్యక్తం శాంత్యకరణేతు.
శ్లో 'ఏకస్తిన్నేవనక్షత్రే భ్రాత్రోర్వాపితృపుత్రయోః, ప్రసూతిశ్చేత
యోర్మృత్యుర్భవేదేకస్యనిశ్చితః

ఇత్యేకనక్షత్రజననశాంతిః.

అథ శౌనకీయనాళవేష్టనశాంతిః

సూతకాంతే శుభేహనిపుణ్యాహం వాచయిత్వా, ఏవం...తి
థా మమ కుమారస్య నాళవేష్టన జననేన పుత్రారిష్ట పిత్రారిష్ట భాత్ర
రిష్ట మాతులారిష్టాది సర్వారిష్ట నివృత్త్యర్థం మాతా పిత్రోశ్శిశో శ్చా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం యామభోక్త ప్రకారేణ నాళవేష్టన జననశాంతి
కర్తవ్యే, అచార్యాది ఋత్విగ్వరణం, కలశారాధనంచ కుర్యాత్,
అస్తి న్మలశే నీలంసచ్చాయమితి వరుణంధ్యాత్వా, పూజాం కుర్యాత్.
శ్లో 'కరాళవదనః ఖడ్గః వజ్రశూలవరప్రదః, నీలసింహాసనస్థశ్చ

రాహుస్తత్ర ప్రశస్యతే, సరోపరక్త త్రినేత్రశ్చ ద్విభుజః పీతవస్త్ర
భృత్, పాశాంకుశధరస్త్రీక్షో దివ్యాభరణభూషితః. నమో అస్తు
సర్వేభ్యోయేకే చ ఇతి మంత్రేణ శ్లోకన్వయేన చ పూజయేత్. ఏహి
వైత్యకులోద్భూత గ్రహణోద్భూతకారణాత్, గ్రహణపూజాం సంప్రా
ప్త్య సుస్థిరోభవవిష్టరే, అనేనావాహ్య... భిన్నాంజనసమాసీతం నీలమేఘ
సమప్రభం, స్థావయామి మహావక్త్రం రాహుం చంద్రార్కమర్దనం.
అనేనస్థాప్య, షణ్ముద్రాం మృత్యుంజయం ధ్యాత్వా, తత్తన్మంత్రేణ
దిక్పాలకలశారాధనం, ఓంభూరితి వరుణ మావాహయామి త్యా
వాహ్య, కయానశ్చిత్ర... వృతా, భూర్భువస్స్వ ౧ రోం బర్భరదేశజం
పైతీసగోత్రజం ఆంగీరసార్షజం అశ్వినీనక్షత్రమతాశనాగ్నిఖడ్గ
చర్మ శూలవరదంచతుర్భుజం కృష్ణాంబరధరం గంధమాల్యానులేపనం
గోమేధికరత్నాభరణభూషితం కిరీటినం కృష్ణధ్వజపతాకినం కరాళ
వదనోపేతం కృష్ణసింహవాహనం నీలాశ్వం కృష్ణధూసరరథారూఢం,
అధిదేవతాం కాలం ప్రత్యధిదేవతాం సర్పం నాళాత్మకం రాహు మా
వాహయామి, తద్దక్షిణపార్శ్వే, పాశదండధరం భీమం కరాళవదనా
న్వితం, సర్పవృత్తికరోమాణం కాలం రాహ్వాధిదేవతాం పరంమృత్యో
రితిమంత్రేణావాహ్య, తద్వామభాగే, సర్పన్మ మండలుధరానక్షత్రా
సమన్వితాః, ఏకభోగ త్రిభోగాన్వా భూషణాః శుభసంయుతాః,
అయంగౌరితిమంత్రేణ ప్రత్యధిదేవతాం సర్పమావాహయామి పంచా
మృతస్నానం, కేతకీరజోగంధధూపపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య, ప్రాగాద్యష్ట
దశేషు, ఏభిర్నామభిఃపూజయేత్, కామికాయ, రాహవే, ఉరగాయ,
ధూమాంగాయ, చక్రకాయ, సింహికాతనయాయ, చంద్రసూర్య
విమర్దనాయ, ఏవంసంపూజ్య, ధూపదీపే మాంసప్రత్యామ్నాయలవణో
పేతపాయస నైవేద్యతాంబూలాదిపూజాంకృత్వా, హోమంకుర్యాత్.

ఏవంగుణ... తిథౌ జన్మనక్షత్రజన్మరాశ్యవేక్షయా జన్మాద్యరిష్ట
స్థానస్థితరాహుణా సూచితనాళవేష్టనదోషసర్వరిష్ట నివృత్త్యర్థం యా

మహోక్త ప్రకారేణ నాశవేష్టనశాంతిం గుడూచీ సమిద్ధూర్వాజ్వలవ
 ణోపేతపాయసతిలై రష్ట్రోత్తరశతసంఖ్యయా హోమంకరిష్య ఇతిసం
 కల్ప్య. ఆజ్యభాగాంతే, నమోఅస్తుసర్వేభ్య ఇతిమంత్రేణ పూర్వోక్త
 ద్రవ్యాణిహుత్వా, అధిప్రత్యధిదేవతా మంత్రాభ్యాంయథాశక్తిహు
 త్వా, ఇంద్రాదిలోకపాలానామేకై కాం సమిధంహుత్వా, మృత్యుం
 జయేతితిలహోమం, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, ఆచార్యః
 లవణోపేతపాయసేనచతుర్దితునమోఅస్తు సర్వేభ్యఇతి మంత్రచతుష్ట
 యేన బలిందత్వా, ఉత్తరపూజాంకుర్యాత్, గుడూచీలతయాశిశో
 ర్నాశం యథావేష్టయతి తద్దేవధార్యతే, ఆచార్యఃపత్నీపుత్రభ్రాతృ
 మాతృమాతుల యజమానం సముద్రజ్యేష్ఠేతిమంత్రేణ ఆపోహిష్ఠేతి
 తిస్సభిః, అక్షిభ్యామితిసూక్తేన పవమానానువాకేన త్రియంబకేన-ఆస
 త్యేనేత్యాదినవగ్రహమంత్రైః ఘోషశాంతినాఆయుస్సుక్తేనేత్యాది
 మంత్రైరభిషేచయేత్, కర్తాఆర్ద్రవాససమాచార్యాయదత్వా, నవాని
 ధృత్వా భూషణాద్యై రలంకృత ఆజ్యావలోకనంకృత్వా అయఃపండ
 కార్పాసాదికదానం కేచిత్పక్షః. కలశవస్త్ర ప్రతిమాదానంకుర్యాత్,
 ఆచార్యాయవస్త్రాద్యంగుళీయకదానందద్యాత్, బ్రాహ్మణాయగు
 డూచీదానందద్యాత్, దానమంత్రః నాశాధిదేవతారాహుఃకాల
 స్సంప్రియతాంమమ, తస్మాదస్యాః ప్రదానేన ఆతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే,
 ఇమాంగోమయానులేపిత రంగవల్యాదిరచిత భూభాగోపరికల్పిత పంచ
 ద్రోణ పరిమితధాన్యరాశ్యుపరికల్పిత తదుపరి లిఖిత అష్టదశ పద్ధో
 పరిస్థితార్థోదకేనపూరితవస్త్రయుక్తేనవేష్టిత కుంభో పరిస్థాపితతా
 మ్రపాత్రై ప్రసారితవస్త్రోపరిస్థితాం నిష్కపరిమాణస్వర్ణనిర్మితాం
 సర్వలక్షణలక్షితాం గంధపుష్పాద్యర్చితాం అధిదేవతా ప్రత్యధిదే
 వతాసహితాం నాశాధిదేవతాప్రతిమాం పూర్వోక్తఫలంకామయ
 మానస్తుభ్య మహంసంప్రదదేనమమేతిదద్యాత్, సవత్సాంగామా
 చార్యాయదద్యాత్, బ్రాహ్మణేభ్యో బుత్విగోభ్యో దక్షిణాందద్యాత్,

నవగ్రహమఖాభిషేకజపాదిబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం
దద్యాత్, బ్రాహ్మణాన్భజయే దితి శానకీయే నాళవేష్టనశాంతిః.

ఇతి నాళవేష్టనదోషశాంతిః.

అథ వాస్తుపరీక్షాదీపికాయాం.

అథైతైర్వాస్తుపరీక్షేత, బాహ్యైరాంతరైర్విచక్షణైరనూషరం
స్థలమవివాదాస్పదమోషధివనస్పతియుక్తం యస్మిన్ విరిణంప్రభూతం
తత్ర వాస్తుకార్యం కంటకక్షీరిణోపామార్గశ్శాలస్త్రిలకః పరివ్యాధిత
వైతానశ్యానృపి వాస్తుశాస్త్రనిషిద్ధాని సమూలాన్పరిఖాయోద్వా
సయేదథాంతరం లక్షణం జానుమాత్రం గర్తం ఖాత్వా తైరేవ పాంసు
భిః ప్రతిపూరయేత్, అధికేప్రశస్తం సమేవార్తం న్యూనే గర్హితం,
అథవాతాదృశం గర్తమస్తమితేభిః పూరయిత్వా తాం రాత్రిం పరి
వాపయేత్, తతోవృష్టాయాం నిరీక్షేతసోదకే ప్రశస్త...వృద్ధికరం
తన్మ్యూనే గర్హితం శ్వేతం మఘరాస్వాదం సికతోత్తరం బ్రాహ్మణస్య
లోహితం క్షత్రియస్య వీతం వైశ్యవైయతేషాం పూర్వస్థాదుత్తరోత్తరం
బలీయ ఏవం వాస్తుపరీక్ష్య తద్వాస్తు బహుశః కర్షయిత్వా, సర్వా...
చతురశ్రంవాస్థండిలం కృత్వాసరవత ఉచ్చితాం మధ్యతో నిర్మాంశ
షణ్మృక్పివణాం భూమిం కృత్వా చతుష్కణ మాపయిత్వా గృహం
కారయేత్, స్రాచ్యాం దిశి గృహిణశ్శయనీయగృహం తస్యోత్తర
తోపాంప్రదక్షిణం శయనీయం పరీత్య.....కారయేత్, తత్పర్వం
ప్రవృద్ధంతత్రైవశయనీయస్యోత్తరతోమహానసంకారయేత్ బహ్వన్నం
భవతి దక్షిణపూర్వస్యామిత్యేకే, యత్రచ గృహీస్త్వైరమాస్తే సృజ
వైరాగంతుభిశ్చ సాహి సభానుధ్యే కార్యా, సాస్వస్త్వయన్యద్యూ
తా చోత్తరతో దక్షిణాప్రవణా...త్యేకే, సాసర్వసమృద్ధాథావికల
హ ప్రదాదాంభిరజనయుక్తా యువమాణిచభవతి, తస్మాన్న తత్రకా
ర్యాశమిశాఖయా, ఔదుంబరశాఖయాచశంనభింద్రాగ్నీతి పంచ
దశర్చస్య సూక్తేన శంతాతియేనసూక్తేన చప్రాచీమారభ్య త్రిః

ప్రదక్షిణం పరివ్రజకమంత్రావృత్త్యా ప్రోక్షతి, అథ విచ్ఛిన్నయాథార
యాఅపోహిష్ఠామయోభువ ఇతిత్వే చేనవంశాంతరేషుకదా...కృత్వా
స్థూనవాంతరగృహాణి చ కారయేత్, గర్తేష్వవకాశ్శిపాల మిత్యవధాప
యేత్...విజ్ఞాయతే, మధ్యమేస్థూణాగర్తేవశ్శిపాల మిత్యవధాయ ప్రా
గగ్రోదగగ్రాక్ కుశానాస్తీర్య వ్రీహియవమతీరప ఆసేచయేత్, అచ్యు
తాయ భామాయ స్వాహేతిఅథైనాముచ్చీయమాణామనుమంత్రయ
తే, హైపతిష్ఠనిమితాతిత్వివా...తిష్ఠంతి, మాత్వా ప్రప...ఆవతోజ
యతాం సహ, ఆత్వాచరిత్రితః కుంభఆదర్శః కలశైరయన్నితి వంశమా
ధీయమానమృచేన స్థూణామధిరోహ వంశద్రాఘీయ ఆయుఃప్రతరం
దధానాఇతి...సృషుశిలాసు మణికంనామ జలధారణార్థం భాండవిశే
షం స్థాపయంతి, పృథివ్యా అధిసంభవే త్యరంగరోవావదితివా...ధాన్తి
న్నప ఆసేచయత్యైతురాజావరుణో రేవతీభిరన్తిక్లాన్తానే తిష్ఠతుమో
దమానః, ఇరా...క్షమాణమిత్రేణ సాకం సహసంవిశంతు, ఇతి
ఇతి వాస్తుపరీక్షా.

అథ వాస్తుశాంతిః.

అథ వాస్తుశాంతిం కరోత్యఘ్న హిరణ్య మవధాయ వ్రీహియ
వమతీభి స్తాభి రద్భిశ్శాంతాతియేన ప్రదక్షిణంపరివ్రజక ప్రోక్షతి...ఆ
పోహిష్ఠామయోభువ ఇతిత్వే చేనమధ్యే కారస్య స్థండిలేగ్నింప్రతిష్ఠాప్య
స్థాలీపాకం శ్రవయిత్వా పాకయజ్జతంత్రేణ వాస్తోష్పత ఇతి చతస్పభిః
ప్రత్యుచం హుత్వా హోమం సమాప్య పశ్చాన్నహానసేన్నంశ్రవయి
త్వా బ్రహ్మణాక్ భద్రంవాచయిత్వా శివంవాస్తుభవంతోబ్రువంతు,
ఇతి త్రిరుక్త్వా తేచ శివం వాస్తు భవంత్యితి ప్రత్యూచుః, అథ గృహ
ప్రపదనం మణికస్థాపనా త్ప్రగేవ వ్రీహితండుల ముద్గాదిధాన్యాని
లవణాదీని మంగళద్రవ్యాణ్యన్యాన్యపి గృహీత్వా బ్రహ్మణభోజనాం
తే శుభేముహూర్తై గృహానహం సుమనసంప్రపద్య ఇతి ప్రవివేత్, శా

స్తాంతరసుస్కృతం విశీర్ణం వాపి పురాణం గృహం నవీకృత్యవిశతో
విజాత్యుపకల్పనం మణిక ప్రతిష్ఠాపనం...సిద్ధం.

ఇతి వాస్తుకాంతిః.

అథ మంగళాష్టకమ్.

శ్లో లక్ష్మీ ర్యస్య పరిగ్రహః కమలభూస్మాను ర్గరుత్కారభః,
నేత్రే చంద్రవిభీషణౌ సురగురు శ్చేషశ్చ శయ్యాసనమ్, బ్రహ్మాండం
వరమందిరం సురగణా యస్య ప్రభో స్సేవకా, సృత్రైలోక్య కుటుంబ
పోషణపరః కుర్యా త్సదా మంగళం ౧. బ్రహ్మవాయుగిరీశశేషగరుడౌ
దేవేంద్ర కామాగురు, శ్చంద్రార్కౌ వరుణానలౌమనుయమా విత్తేశ
విఘ్నేశ్వరౌ, నాసత్యై నిర్మతి ర్మరుద్ధణయుతాగి పర్జన్యమిత్రాదయ, సృ
శ్రీకాసురపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం. ౨ విశ్వామిత్ర
పరాశరోర్వభృగవోగస్త్యః పులస్త్యః క్రతు, శ్రీమానత్రిమరీచి
కౌత్సపురవ శ్శక్తి ర్వసిష్ఠోంగిరాః, మాండవ్యోజమదగ్ని గౌతమభరద్వా
జాదయ స్తాపనా, సృష్ఠీ కామునిపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతువాం
మంగళం. 3. మాంధాతానవలషోంబరీషసగరోరాజాపృథుర్దే హయ,
శ్రీమాన్ధర్మ సుతోనలోదశరథో రామోయయాతిర్యదుః, ఇత్యౌకుశ్చ
విభీషణశ్చ భరతశ్చోత్తానపాదధ్రువా, శ్చేత్యేతే భువి భూభుజః ప్రతి
దినంకుర్వంతువాం మంగళం. ౪ అశ్వత్థోబదరీచ చందనతరు ర్త్వందార
కల్పద్రుమా, జంబూనింబకదంబచూతసరళావృక్షాశ్చ యే క్షీరిణాః,
స ర్శేతే ఫలమిశ్రితం వనచయం వైభ్రాజితం భ్రాజితం, రమ్యం చైత్ర
రథం సునందనవనం కుర్వంతు వాం మంగళం ౫ గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రు
విన తేజోతిస్తుపూర్ణావతి, సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి సృత్యవ్రతారుం
ధతి, స్వాహా జాంబవతీచ దుక్తభగినీ దుస్సృష్టవిధ్వంసిని, వేలాచాంబు
నిధే స్సమీరమకరాః కుర్వంతు వాం మంగళం. ౬. ఆదిత్యాదివన

గ్రహ శ్శుభఫలా మేషాదయోరాశయో, నక్షత్రాణి సయోగికాశ్చ
 తిథయ స్తద్దేవతాస్తద్దణాః, మాసాబ్దాబ్జుతవస్తథైవ దివసా స్సం
 థ్యాదయో రాత్రయ, సుర్వే స్థావరజంగమాః ప్రతిదినం కుర్వంతు
 వాం మంగళం ౭. గంగాసింధుసరస్వతీ చ యమునాగోదావరీనర్మదా,
 కృష్ణాభీమరథీచఫల్గుసరయూ శ్రీగండకీగోమతీ, కావేరీ కపిలాప్రయా
 గనిరతానేత్రావతీత్యాదయో, నద్య శ్రీహరిపాదపంకజభవాః కుర్వం
 తు వాం మంగళం. ౮.

ఇతి మంగళాష్టకమ్.

అథ ఆశీర్వాచనమంత్రః.

ఋ గ్వే దా శీః.

రా॒యోబు॒ధ్నస్సంగ॑ మ॒నోవ॑సూ॒నాంయ॑జ్ఞస్య కే॒తుర్న॑న్యసాధ॑
 నో॒వేః, అ॒మృత॑త్వం రక్ష॑మా॒ణాన॑వనం దే॒వా అ॒గ్నింధా॑రయన్ద్రి॒విణో
 దాం, నూ॒చపు॑రా॒చస॑దనంర॒యీణాంజాత॑స్యచ॒జాయ॑మానస్యచ॒క్షోం,
 స॒తశ్శ॑గో॒పాంభ॑వతశ్చ భూ॒రే॒ద్దేవా॒ అ॒గ్నింధా॑ర యన్ద్రి॒విణోదాం॑ శత
 మానంభ॑వతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతి
 తిష్ఠతి ౧. అ॒వోచా॑మమహాతే సౌభ॑గాయస్తత్వం త్వే॒షాభ్యాం॑ మహి
 మాన॑మింద్రియం, అ॒స్థాన్ద్రి॒న్ద్రియా॑వరుణా ఘృతశ్శుతస్త్రిభిస్తాన్తేభి
 రవతంశుభస్పతీ. ఇంద్రా॒వరు॑ణా॒యదృ॒ష్టిభో॑య మనీ॒షాంవా॑చో మ॒తిం
 శ్రు॒తమ॑ద త్తమగ్రే, యాని॒ష్ఠానా॑న్యస్స॒జంత॑ ధీ॒రాయ॑జ్ఞంతన్వానాస్తపస్తా
 భ్యప॑శ్యం ఇంద్రా॒వరు॑ణాసౌమనసమద్వ॒ప్తం రా॒యస్పి॑ష్టంయజమానే
 ఘ॒దతం॑,ప్రి॒జాంపు॑ష్టింభూతి మ॒న్తాసు॑ధ త్తం దీ॒ర్ఘాయ॑త్వాయ ప్రతిరతం

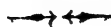
న ఆయుః ౮ తమర్వంతంసానసి మరుషంనదివశ్శిశుం, మర్త్యజ్యం తేదివే
దివే, బోధద్యన్మాహరిభ్యాం కుమారస్సహదేవ్యః, అచ్ఛానహూతఉ
దరం, ఉతత్యాయజతాహరీ కుమారాత్సహదేవ్యాత్, ప్రయతాస
ద్యఆదదే, ఏషవాందేవావశ్వినా కుమారస్సహదేవ్యః, దీర్ఘాయురస్తు
సోమకః, తంయువందేవావశ్వినా కుమారంసాహదేవ్యం, దీర్ఘాయుషం
కృణోతన.

ఇతి ఋగ్వేదాశీః.

అథ యజుర్వేదాశీః.

విశమైషాంకంచనోచ్ఛిషః, మర్తాణి తేవర్త భిశ్చాదయామి, సోమ
స్వారజామృతేనాభివస్తాం, ఉరోర్వరీయోవరివస్తే అస్తుజయంతంత్యా
మసుమదంతుదేవాః, యత్ర బాణాస్సంపతంతి కుమారావిశిఖాశ్చవ, ఇం
ద్రోనస్తత్రవృత్రహా విశ్వాహాశర్తయచ్ఛతు. శతమానం...ప్రతితిష్ఠతి.
౧ ఆయుర్దాదేవ జరసంగృణానో ఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి, ఘృతం
పిబన్నమృతంచారుగవ్యం పితేవపుత్రంజరసేనయేమం ౨. అయమగ్ని
ర్గృహపతి స్సుసగ్ సత్కుప్తివర్ధనః, యథాభగస్యాభ్యాం దధద్రయం
పుష్టిమథోప్రజాం, ప్రజాయాఆభ్యాంప్రజాపతీ ఇంద్రాగ్ని శర్తయచ్ఛతం,
యథైనయోర్నప్రమియాతా ఉభయోర్బీవతోప్రజాః, తేన భూతేన
హవిషా యమాప్యాయతాంపునః, జాయాంయామస్తా ఆవాక్షుస్తాగ్
రసేనాభివర్ధతాం, అభివర్ధతాం పయసాభిరాష్ట్రేణ వర్ధతాం, రయ్యాస
హస్తపోషసే మాస్తామనవేక్షితా, ఇహైవ స్తంమావియోష్టం విశ్వ
మాయుర్వ్యశ్నుతం శత...ప్రతితిష్ఠతి.

ఇతి యజుర్వేదాశీః.

అథ సామవేదాశీః.

ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వం విశ్వమాయురసి ఈమహిప్రాజాంత్య
ప్టారాజవిధేహ్యస్తే శతంజీవేమశరదో వయం తేషవ.

ఇతి సామవేదాశీః.

అథ స్వస్తిమంత్రార్థాః.

మహద్భ్యో నమః. స్వస్తి. మంత్రార్థాస్సత్యాస్సఫలా స్సంత్యతిభవం
తో మహంతోనుగృహ్లాంతు, ఇతిసభ్యఃపరిషద ముద్దిశ్యబ్రూయాత్,పరి
షదుచ్చైః.స్తథా స్త్వితి సభ్యోద్దేశంపూరయేత్ ఏతత్పూరణంయజమా
నస్య క్రియాలోపపూర్వైభవతి.శ్లో.'జపచ్ఛిద్రంతపశ్చిద్రం యచ్ఛిద్రం
యజ్ఞకర్తణి, సర్వం భవతనిశ్చిద్రం బ్రహ్మణై రుపపాదిత' మితిస్మృతేః

ఇతి స్వస్తిమంత్రార్థాః.

అథ ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.

అస్య వటో ర్వేదో క్తం పరిపూర్ణమాయుష్యంభూయాదితి భవం
తో మహంతోనుగృహ్లాంతు, తథాస్తు, అస్య వటోద్గురుకులవాసబ్రహ్మ
చర్యవ్రతకాలద్వయాగ్ని కార్యవేదాధ్యయన భిక్షాచరణ గురుశుశ్రూ
షణాదౌ మతి రచంచలా స్త్వితి భవంతో...తు,తథాస్తు, అస్యవటో
ద్గురుదేవతానుగ్రహేణప్రణవశ్రద్ధామేధాసిద్ధిర స్త్వితి భవంతో...తు,
తథాస్తు. అస్య వటో ర్వేదా స్సర్వే ప్రతిభాసంతామితి భవంతో...తు,
తథాస్తు, అస్యవటోస్సంగవేదవేదాంతపారంగతత్వమ స్త్వితి భవం
తో...తు, తథాస్తు, అస్య వటో స్సకలవిద్యానై పుణ్యమ స్త్వితి భవం
తో...తు,తథాస్తు, అస్యవటోః పరిపూర్ణబ్రహ్మవర్చస్విత్వం భూయా
దితి భవంతో...తు, తథాస్తు

ఇతి ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.

అథ వివాహే.

అనయోద్ధంపతోః ప్రీతిరవిచ్ఛిన్నా స్త్వితిభవంతో...తు,తథా
స్తు,అనయోద్ధంపతోః గృహస్థాశ్రమధర్మకర్త నిష్ఠా గరిష్ఠత్వంభూయా

దితిభవంతో...తు, తథాస్తు, ఇమాదంపతీఅన్యోన్యప్రీతియుక్తౌసాలంకారౌసంతానసంపత్సమృద్ధాకీర్తిమంతౌసుఖభాగినౌభూయాస్తామితి భవంతో...తు, తథాస్తు, ఇమా జాయాపతీవాణీహిరణ్యగర్భావివహౌజ్యౌలక్ష్మీనారాయణావివహౌర్ణానందౌ గౌరీశంకరావివ నిత్యానపాయావరుంధతీవసిష్ఠా వివ తపస్సమృద్ధౌ సీతారామావివ సకలభాగభోగ్యౌవేతౌరాధాకృష్ణావివసఫలమనోరథౌఅనసూయాశ్రీఇవపాతినత్యసత్యశౌచపరాయణౌ చిరాయుష్మంతౌ ధనకనకవస్తువాహనపుత్రపౌత్రాద్యభివృద్ధిమంతౌ చస్యాతామితి భవంతో...తు, తథాస్తు గురుదేవతాప్రసాదేన నిరుపద్రవౌ నీరోగౌ నిర్వ్యసనౌ నిర్దుఃఖౌ భగవద్భక్తిభాజౌస్యాతా మితిభవంతో...తు, తథాస్తు

ఇతి వివాహే.

అథ సర్వముహూర్తానంతరం క ర్తవ్యాశీః.

అస్మిన్ముహూర్తే లగ్నహారాద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాశాదిసమయేషు యేయేగ్రహాః యజమానస్యజన్మనక్షత్రవశాత్ నామనక్షత్రవశాత్ జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ శుభేతరస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం శుభఫలదాతృత్వం భూయాదితి భవంతో...తు, తథాస్తు యేయేగ్రహాశ్శుభస్థానేషు, స్థితాః తేచాత్వంతశుభఫలానుకూలాభవంత్యితి భవంతో...తు, తథాస్తు, స ర్వేజనాస్సుఖినో భవంతు, తథాస్తు సమస్తసన్తంగళానిభవంతు, తథాస్తు సత్యావతా ఆశిషస్సంతు, తథాస్తు తతస్సభాం ప్రతిసాష్టాంగం ప్రణమ్య మంత్రాక్షతాః ప్రతిగృష్ణీయాత్.

ఇతి దేశకులాచారానురోధేన సంప్రదాయపరిపాటి మనుస రేత్.

ఇతి సప్రయోగస్తార్తప్రదీపికారూపం సంకీర్ణశ్చతుర్థాధ్యాయః

శ్లో^१ హరితజోవేంపటిరామనాథ
 శ్వాఖాద్వయే గృహ్యవిదాం వరేణ్యః,
 సంస్తారయామాసఋచాంప్రయోగం
 భూయాదసౌకర్మరతద్విజేభ్యః.

ఓం తత్సత్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

శ్లో^२. యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాసీనం చ యద్భవేత్,
 తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోస్తుతే.

సర్వం శివమ్

సంస్కృత గ్రంథములు.

ప్రతి 1-కి రూ. ఆ.	
పురాణగ్రంథములు	
బాలరామాయణము, సటిక	0 2
శ్రీమద్రామాయణము, చిన్ననైజ	3 8
,, మేలు ప్రతి, 2 వాల్యములు	6 0
,, సుందరకాండము, మూలము	1 0
,, ఉత్తరకాండము, మేలు ప్రతి	1 4
అధ్యత్మరామాయణము, మూలము	1 0
,, ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితము	3 0
శ్రీమద్రామాయణము, వ్యాఖ్యాన	
చతుష్టయవిశిష్టము, 2 వాల్యములు	15 0
శ్రీమద్రామాయణము, ఉత్తరకాండ	
సహా, ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము,	
7 వాల్యములు	17 0
బాలకాండము, ఆంధ్ర తాత్పర్యము	2 0
అయోధ్యాకాండము ,,	3 0
అరణ్యకాండము ,,	2 0
కిష్కింధాకాండము ,,	2 8
సుందరకాండము ,,	2 0
యుద్ధకాండము ,,	4 0
ఉత్తరకాండము ,,	2 8
కార్తికమాహాత్మ్యము ,,	0 12
కాశీమాహాత్మ్యము, తెనుగువచనము	0 8
గయమాహాత్మ్యము ,,	0 6
సింహచలక్షేత్రమాహాత్మ్యము	0 8
గరుడపురాణము, వ్యాఖ్యానాంధ్ర	
తాత్పర్యసహితము	1 0
ధనుర్మాసమాహాత్మ్యము, ఆంధ్ర తాత్ప	
ర్యము	0 2

ప్రతి 1-కి రూ. ఆ.	
జగన్నాథమాహాత్మ్యము, తెనుగు	0 2
పద్మపురాణాంతర్గతమాఘపురాణము,	
ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము	2 0
శ్రీమహాభారతము, గచ్చద్వాగ్ని	
ఖ్యానసహితము, 3 సంపుటములు	30 0
శ్రీమద్భాగవతము, శ్రీధరీయవ్యా	
ఖ్యానసహితము	10 0
శ్రీమద్దేవీభాగవతము, నవ్యాఖ్యా.	12 0
వైదిక గ్రంథములు	
అమావాస్యతర్పణము	0 1
ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రములు	0 3
ఆంధ్రద్రావిడసంధ్యావందనము	0 2
ఋగ్వేదదేవతార్చన	0 2
ఋగ్వేదపూర్వప్రయోగాదర్శనము,	
మేలు ప్రతి	2 0
ఋగ్వేదకౌర్ధప్రయోగము	0 4
ఋగ్వేదసంధ్యావందనము, సటిక	0 2
విధిమంత్రములు, (ఆరాధ్యులది)	0 2
దేవతార్చన, చిన్ననైజ	0 1
పంచసూక్తములు, సస్వరము	0 2
పంచోపనిషత్తులు, తైత్తిరీయము,	
(సస్వరము)	0 12
సిత్తతర్పణము, చిన్ననైజ	0 1
బ్రహ్మయజ్ఞము, సస్వరము	0 2
మహాన్యాసము, చిన్ననైజ	0 6
మంత్రరక్షములు, మూలము	0 3
మంత్రరక్షములు, సస్వరము	0 6
మంత్రపుష్పము, సటిక	0 1

ప్రతి 1-కి రూ. అ.	
తైత్తిరీయ ఆరణ్యకోపనిషత్తులు, పితృ	
మేధము, మంత్రపన్నములు సహా,	
సస్వరము	3
యజుస్సప్తలక్షణము	0
యజ్ఞోపవీతధారణవిధి	✓0
యజుర్వేదసంధ్యాపందనభాష్యము	0
యజుర్వేదసంధ్యాపందనము, మూలం	0
,, ఆంధ్ర టీకాసహితము	0
,, ఆదికమంత్రములు	0
యాజుషపూర్వప్రయోగచంద్రిక,	
సస్వరము	2
శ్రీవైష్ణవాపీఠము	0
శ్రీవైష్ణవశాస్త్రప్రయోగము	0
రుద్రము, పురుషసూక్తము వగైరాలు	0
ప్రతరత్నాకరము, ప్రథమభాగము	0
,, ద్వితీయభాగము	1
ప్రతచూడామణి, 360 ప్రతములు	2
సూర్యనమస్కారము, చిన్నసైజు	0
సత్యనారాయణప్రతకల్పము,	
శ్రీత్రహార్ష	0
వేదాంతగ్రంథములు	
అద్వైతసంగ్రహము, తెనుగువచనం	2
ఆత్మబోధము, సాంధ్ర టీక	0
ఆనందలహరి, ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితం	0
అపరోక్షానుభూతి, సాంధ్ర తాత్పర్యం	0
అద్వైతపంచరత్నములు	0
అద్వైతోపదేశపంచరత్నములు	0
ఆత్మభూజ, ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము	0
ఆత్మవిద్యావిలాసము	0
ఆత్మనాత్మవివేకము	0

ఇంకయు ఆనేక సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు మాయొద్ద దొరకును.

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్.ప్ల. నేడ్, చెన్నపురి ఈ.

ప్రతి 1-కి రూ. అ.	
అద్వైతవేదాంతపరిభాష, సవ్యా	
ఖ్యానము	1 4
0 అద్వైతానుభూతి	0 4
2 జ్ఞానవాసిష్ఠము, ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము	
2 తము	8 0
8 ఉత్తరగీతా, సటీక, చిన్నసైజు	0 12
2 ఉపదేశసాహస్రి, ఆంధ్ర తా. (అచ్చు)	
4 శ్రీవిద్యారణ్యకృత జీవన్ముక్తిప్రకాశిక, ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము	2 0
6 నైషకర్మసిద్ధి, సురేశ్వరరాచార్యకృత	
0 ఆంధ్ర టీకాతాత్పర్యసహితము	3 8
4 పంచదశిప్రకరణము	5 0
4 పంచీకరణము, ఆంధ్ర తాత్పర్యము	0 2
2 ,, తెనుగువచనము	0 2
8 బ్రహ్మసూత్రములు, మూలము	0 3
0 ,, తెనుగువచనము	12 0
0 భగవద్గీతాసారసంగీతరసలు	0 2
1 భగవద్గీతలు, మూలము మాత్రము	0 4
,, కాలికోబైండు	0 6
6 ,, ఆంధ్ర తాత్పర్యసహితము	1 4
,, ,, చిన్నసైజు	0 8
2 ,, ఆరిబి నెంటు గారి ఇంగ్లీషు తర్జుమా	0 8
4 ,, శ్రీరామచంద్ర సరస్వతీకృత	
4 ఆంధ్ర టీకాతాత్పర్యసహితం	2 12
4 శంకరగీతాభాష్యము, మేలు ప్రతి	1 8
2 వాసుదేవమననము, తెనుగువచనము	0 12
2 వ్యవహారపంచకము, సాంధ్ర తాత్పర్యము	0 2
1 శంకరవిజయము, సవ్యాఖ్యానము	2 0
2 వేదాంతస్తోత్రపంచకము	0 4

